

Acco-31260

మొదటి
'పుస్తకాల శాఖ'లో
శ్రీ లింగమల రామచంద్ర

ప్రధాన పంపాదకుడి
డాక్టర్ వి వి యల్ సరసింహారావు
రైలెక్టర్,
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ గ్రంథాలయం పరిశోధనాభివృద్ధి

ప్రచురణ
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వ
ప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథాలయం, పరిశోధనాభివృద్ధి
అండ్, హైదరాబాద్ - 500 001

A P G O M L & R I Series No 21

BHARGAVA PURANAMU

By Bahirī Pamanayaka

Edited By Sri Tirumala Ramaiahndra

Chief Editor Dr V V L Narasimha Rao

First Edition 200 Copies March, 1988

Price Rs 95 00

© A P G O M L & R I

Abids Hyderabad 500 001

Copies can be had of

The Director,

A P G O M L & R I Hyderabad - 1

Printed at

MASTER ART PRINTERS

**1 1 684/2/A, Gandhinagar,
HYDERABAD 500 380**

విషయ సూచిక

PREFACE Dr V V L NARASIMHA RAO

The Manuscript	1
Bhārgava Purāṇa in Sanskrit	2
Bhārgava Purāṇa in Telugu	4
Pamanayaka the Author	5
The Talent and Acquirement of the Poet	9
Sense of propriety	10
The Classic touch of the Poem	13
The tenets of Vaishnavism as revealed through the Poem	17
The Nyasa Yoga or Bharanyasa	17
Some Aspects of Rhetoric	20
The Metre	22
The Language and Grammar	23
The Editor	29
The Acknowledgment	30

ఆశ్వా రాచార్యుల చరిత్రకర్తవ్యం: శ్రీ తిరుమల రామచంద్ర

హృదయప్రధానం	౧
పత్రిక కర్తవ్యం	౨
గ్రంథాగరి - ప్రపత్రి - భరణ్యాసం	౩
విష్ణు - కృష్ణ - వాసుదేవులు	౪
వైష్ణవమతం - అగ్రాధులు	౧౪
సరోయోగి	౧౫
భూతమి	౧౮
మహామి	౧౮
ఉత్తరసారులు	౨౦
విష్ణు చిత్తులు	౨౩
గోదాదేవి	౨౩
కుంభేశ్వరులు	౨౪

మనివాహనులు	౩౧
వైష్ణవరాధ్యులు	౩౪
నమ్మాళ్వారు - మధురైవి యాళ్వారు	౩౮
పరశురాములు	౪౪
వైష్ణవమఠం - ఆదార్యులు	౪౯
బాధమానులు	౫౦
యోమునులు	౫౧
రామానుజులు	౫౩
విశిష్టాద్యైక స్వరూపం	౬౩
ప్రపంచ లక్షణం	౬౪
పంచనస్కరాలు	౬౮
ఆళ్వారాధార్యుల చరిత్ర గ్రంథాలు - భాగవత పురాణం	౭౩
పామనాయకుని తెనుగుసేత	౭౭
సురపురం రాజం వంశ పరంపర	౮౪
మమ్మడి రామవ పామనాయకుడు	౮౮
పామనాయకుని ఆస్థాన పండితులు	౯౧
పీఠ హార వ్యాధిజాతి	౯౪
భాగవతపురాణంలో పంశాపతి	౯౭
దీర్ఘి వెంకటాచార్యులు	౯౮
భాగవతపురాణము	౧౦౧
అంకితం	౧౦౩
మంగళాశాసనం	౧౦౭
కృతార్థతలు	౧౦౮

భాగవతపురాణము: బహిరి పామనాయకుడు

ప్రథమాశ్వాసము

విష్ణుదేవతాప్రార్థనము	1
శ్రవ్యంశములు	6
కథాప్రారంభము	7
మంత్రమగు మోక్షమార్గముగూర్చి నరుడు వారాయుని ప్రశ్నించుట	9

నారాయణుని ప్రత్యుత్తరము	10
విత్తనూరులగు పరమభాగవతుల చర్యవివరింపుమని నరుడు ప్రార్థింపగా నారాయణుడు వివరించుట	20
కాసార భూత మహాదాహుని వృత్తాంతము	22
దాసుజేవుని నియోగమున యోగులు నిఖిల ప్రాణులకు వ్యాసతొగం బుపదేశించుట	84
యోగులు హరిం గూర్చి మానసపూజ గావించుట	48
యోగులు హరిశ్చైతాది పుష్కలైశ్వర్యాలు నందర్పించుట	51
ద్వితియాశ్వాసము	
కాసార భూత మహా దాహుయులు సింహాచలాదిశైత్రముల సేవించుట	58
కాసార భూత మహా దాహుయులు వేంకటాచలంబున కరుదెంచుట	59
కాసార భూత మహా దాహుయులకు వేంకటాచలాధీశ్వరుడు ప్రసన్నుడగుట	62
కాసార భూత మహా దాహుయులు హస్తినగిరిని దర్శించుట	66
కాసార భూత మహా దాహుయులు కాంచీరాజున కభయమిచ్చుట	70
కాంచీరాజు శత్రుజయముగాంచి కాసార భూత మహా దాహుయుల స్తుతించుట	71
కాసార భూత మహాదాహుయులు శ్రీరంగంబు ప్రవేశించుట	78
కాసార భూత మహా దాహుయులు కావేరీతటంబునం దధిపసించుట	76
కాసార భూత మహా దాహుయులు కృష్ణశ్రీయుడగు యోగిదాసున కనుగ్రహం కొనంగుట	78
యోగిదాసుడు దోశరాజున క్షమాకరమను బరిణయ మగుట	79
కాసారభూత మహాదాహుయులు సంకలోక తీర్థాటనంబు సేయుట	82
ఛత్రిసారుని జననము	91
ఛత్రిసార తపోమాహాత్మ్యము, వివికృష్టజననము	97
యోగవిద్యా మహిమము	98
ఛత్రిసారుడు భర్తగర్వ మపహరించుట	101
సిద్ధుడు ఛత్రిసారు వన్నగ్రహము పొందుట	105
తృతియాశ్వాసము	
ఛత్రిసారుగూర్చి వివికృష్టుడు పశుహున గావించుట	116
వివికృష్టుడు గురుదేవరా సమేతంబుగా దేశాంతరంబు ననుట	125
దోశమహిపాం ప్రార్థనంబున వివికృష్ట ఛత్రిసారులు స్వధామంబు ప్రవేశించుట	127

భక్తిసాగుడు భగవత్ప్రార్థనము గావించుట - దళావతార వర్ణనము	128
హరిపాదుడగు విష్ణుడద్వారమున భక్తిసాగు క్రగ్రహము గావించుట	134
భక్తిసాగుడు బ్రాహ్మణుల ననుగ్రహించుట	138
కారినాథరాయణ దంపతులు తపం బొనర్చుట	140
కరకోపముని జననము	145
కరకోపముని దివ్యప్రబంధంబులంజేసి హరిగర్భాంతర విగ్రహమున నాకర్షించుట	150
కరకోపముని యర్చనకార విగ్రహముల విరామమున కనువుట	150
కరకోపుండు దిందామసీరుహ కోటవాసుల దగుల	151
మధురకవి జననము	152
మధురకవి కరకోప సందర్శనార్థం బురుగుదెంచుట	154
కరకోపముని మధురకవిని అనుగ్రహించుట	158
భగిమరుడు ప్రసన్నుండగుచు కరకోపముని వసుకమాలిక నొసంగుట	157
చతుర్థాశ్వాసము	
కులశేఖరప్రభుత్వావము	161
రాజమంత్రిలు వైష్ణవయోధ దౌర్భింస నిర్మించుట	168
కులశేఖరుడు శపథము చెయుట	169
కులశేఖరుడు వారాయణుడు ప్రసన్నుడగుట	175
కులశేఖరుడు వారాయణుని స్తుతించుట	177
వీరాచార్య యగు కులశేఖర తనయను నారాయణుడు వివాహమాడుట	188
కులశేఖరుడు రామాయణ కల్పావజంబునం జేసి దశకందునిపై గోపంబు వెట్టి లంకకుఁజనుట	186
వాసుదేవుండు కులశేఖరుని మార్గమధ్యంబున నాపి కాంతపఱుచుట	187
పద్మనీకనృకోర్పరి	189
బ్రహ్మేంద్రదాసులు లక్ష్మిం గీర్తించుట	192
పాండ్యరాజ శ్రీరంగంబున కిరుగువెడఁ దద్మనీకనృకను జూచుట	197
పాండ్యరాజు పద్మనీకనృకు భార్యకొనంగి పుత్రభావమునఁ జెంచుట	199
పద్మనీకనృక రంగరాజుని భర్తగా ఎరించుట	208
పద్మనీకనృక విరహము - నఖిలులంత	205
శ్రీరంగభర్త పాండ్యనగరమున జేయెడి పద్మనీక విలియమాడుట	218

పంచమాశ్వాసము

మునివాహుని జననము	219
మునివాహుడు కావేరీతటమున గానము సేయుట	222
రంగభర్త మునివాహుని గానమును లక్ష్మిగేపికిఁబెరిపి యారని గానమును బ్రశంసించుట	225
లక్ష్మిదేవి మునివాహునకు సాయుజ్య మిమ్ముని రంగభర్తను గోరుట	228
రంగభర్త లక్ష్మిదేవి వలుకులు విని మునివాహుని దోత్రైర దీర్ఘవాహుఁడను సారంగముని నంపుట	227
సారంగముని మునివాహుఁ డన స్కంధవన నిరుతొని తెచ్చుటచే మునివాహుఁడను పేరు కలుగుట	228
మునివాహుఁడు వారి సకలావయవ మనన తత్పరుఁడగుట	229
మునివాహునకు రంగభర్త సాయుజ్య మొనఁగుట	232
ప్రహరాయణ జననము	235
ప్రహరాయణుఁడు విరాగియగుట	236
ప్రహరాయణుఁడు శ్రీరంగమునకు వచ్చి రంగేశుని సేవించుచుండుట	236
ప్రహరాయణుఁడు శక్తాంఘ్రిరేణు మనుపేరందుట	237
శక్తాంఘ్రిరేణువు తులసిమాండలే రంగేశు నంకరించుట	238
శక్తాంఘ్రిరేణువు నిరంతరము వారిసేవ తర్పిరుండఁగూ	241
శక్తాంఘ్రిరేణువు వైరాగ్యముఁగూర్చి లక్ష్మినారాయణుం సంబాధము	244
నారాయణుఁడును నవ పాక యుప్పులను వేర్పాటులం నన దేవదేవిగా నుద్భవించుట	245
దేవదేవి ఆర యుగములోఁ బండెము పైచుట	247
దేవదేవి శక్తాంఘ్రిరేణువు పర్యవేక్షకు వచ్చుట	249
దేవదేవి శక్తాంఘ్రిరేణువును మోహింపఁజేయుట	252
దేవదేవికి శక్తాంఘ్రిరేణువు వరుఁడగుట	253
శ్రీరంగవిఘ్నుఁడు నారాయణమునితోఁజుక దేవదేవికి రత్నవిషకం దిచ్చుట	257
నృపాణుఁడు లక్ష్మవసతావహరణ వింద నారాయణమునిపై వ్రేచుట	259
రంగేశుఁడు ప్రత్యక్షమై నారాయణమునిపై నిందను బోకార్చుట	260
నృపాణుఁడు సంతుష్టఁడై శక్తాంఘ్రిరేణువును గౌరవించుట	261
శక్తాంఘ్రిరేణువు ప్రాచోధికీ గీతముతో వారిని స్తుతించుట	263

షష్ఠాశ్వాసము

విష్ణుచతురు గరుడాంగుడై జన్మించుట	266
విష్ణుచతురు స్వామిఁ బుష్పమాలికా కైంకర్యము సేయుట	271
పాండ్యధరావరు వర్ణనము	278
పాండ్యధరావరునకునొక యాత్రిక విప్రుని పలుకుటతోఁ దత్త్వబింక కలుగుట	274
పాండ్యధరావరుడు తత్త్వనిర్వచనము వలె బుల్బంబు గట్టుట	277
పటప్రకాశము విష్ణుచిత్తునిఁ బాండ్యరాజు నభ కరుగుమని ప్రోత్సహించుట	278
విష్ణుచిత్తుడు మొదట నిరాకరించినను స్యామిప్రోద్బంధమునఁ బాండ్యరాజు నభలో వాదించుట కంగీకరించుట	281
విష్ణుచిత్తుడు పాండ్యరాజునభలో వారాయణ వరత క్త్వముఁజూపుట	288
పాండ్యరాజు నభలోఁ గదిన కుంభము చెగివడుట	286
పాండ్యరాజు విష్ణుచిత్తుని సమ్మానించుట	286
విష్ణుచిత్తుఁ దొనరించిన మంగళా శాసనము	288
విష్ణుచిత్తుడు మహావై భవముతో దన్నిపురముఁ జేరుట	288
విష్ణుచిత్తునకుఁబ్రసవనంబున భూదేవి గదాస్వరూపంబునఁ గన్గకయై కాన్పించుట	289
అశరీరాలఁ గోదాదేవి పూర్వజన్మ పుత్రాంతంబు దెలుపుట	290
విష్ణుచిత్తుఁడొక న్యను గృహంబునకుఁ గొనివని లాభాశ్చహితుఁడై ప్రోషించుట	293
గోదాదేవి సాందర్య వర్ణనము	298
గోదాదేవి రంగనాథ లగ్నచిత్తయై సపర్య లొనర్చుట	298
రంగనాథుడు గోదాదేవి పరిభుక్త పుష్పమాలికను గోరుట	299
గోదాదేవి తన తండ్రిని వర్ణనచేత స్వరూపంబు లభింపజేయుట	301
విష్ణుచతురు గోదాదేవికి నుపదేశిత విష్ణువాచు లన్యావృత్త్యంబులఁ దెలియఁజిప్పుట	303

సప్తమాశ్వాసము

గోదాదేవి రంగనాథలగ్న మానస యగుట	308
గోదాదేవి రంగనాథవిరహమునఁ గుమిలుట	306
గోదాదేవి రంగనాథుని నిందా పూర్వకముగా స్తుతించుట	340
నఖలు గోదాదేవికి కైత్యవలారంబు లొనర్చుట	344
విష్ణుచతురు రంగనాథునికి గోదాదేవి స్థితిఁదెలుప శ్రీరంగమున కరుగుట	347

విష్ణుదిత్తుడు రంగనాథుని బ్రాహ్మించుట	852
రంగనాథుడు సుపరివారముగా ధన్విపురమున కేగి గోదాదేవిని విడిచియిడుట	855
హరి శార్ంగాక్షమునఁ బరకాణుడు జన్మించుట	859
భాగవతాగ్రజాతిఁ గుమదవల్లి యను శిష్యు లభించుట	862
పరకాణుడు బాసదేసి కుమదవల్లిని బెండ్లాడుట	866
పరకాణుడు నిరంతరము వేయిమంది భాగవతులను భుజింపఁ జేయుట	867
సోళమహిపారి పరాంతకుల సంగరము	868
పరాజితుడగు దోళమహిపతి పరకాణుకడకు ధనము నిమిత్తము మృతుల నంపుట	871
పరకాణునకు హస్తగిరికుడు స్వప్నమున సాక్షాత్కరించుట	872
పరకాణుడు కాంచీపురమునఁ దోళమృతులకు ధన మొసంగుట	878
పరకాణుడు సైయోపార్జిత విత్తమున వైష్ణవారాధనము నల్పుట	875
రంగనాథుడు పరకాణునకు మూమంత్రి ముపదేశించుట	882
పరకాణుడు శ్రీవారి నివ్యక్షేత్ర యాత్ర నల్పుట	885
పరకాణుడు శ్రీరంగమున గోవుర నత్తప్రాకార నిర్మాణము గావించుట- బిల్వలకు మోక్ష మొసంగుట	889
పరకాణుడు తై నులను త్రికవియను వైవగురుని జయించుట	890
పరకాణుడు యోగసమాధిలో రంగనాథునియందు రీత మగుట	891
అష్టమాశ్వాసము	
శ్రీ పృథువుర వర్జనము	895
శేషుడు రామానుజుడుగా నవతరించుట	898
రామానుజుడు కాంచీపురికిఁ జని పరదుని స్తుతించుట	897
రామానుజుడు యాదవప్రతాపని కడ శాస్త్రపరన మునర్చుట	902
దోళరాజుత్రికి సోఁకిన బ్రహ్మరాక్షసి యాదవప్రతాపనిఁ దూలనాడుట	908
రామానుజుడు దోళరాజుకన్యను బ్రహ్మరాక్షస విముక్తం గావించుట	904
మహాపూర్ణ సుదంతము	908
రామానుజుడు భిక్షుకాశమును గొనుట	910
రామానుజుడు యాదవప్రతాప ననుగ్రహించుట	911
రామానుజుడు శ్రీరంగము దేరి రంగనాథుని స్తుతించుట	918

రామానుజుఁడు యజ్ఞమూర్తిని జయించుట	420
రామానుజుఁడు విష్ణుస్థానంబుల సేవించుట	421
శారదా పీఠమున శారదాదేవి రామానుజుని శ్రీభాష్కరును గొనియాడుట	421
రామానుజుఁ డష్టోత్తరగత హరిశ్చేత్రి స్థాపనంబు గావించుట	422
రామానుజుఁడు మరల శ్రీరంగమున కిరుదంబ యంగే యధివసించుట	424
రామానుజుఁడు యోగంబుగై కౌస వరమపదంబున కరుగుట	424
హరి యర్చనకార ప్రథాపము-భాగవతపూజ ప్రథాపము	428
దుక్కీయని చరితము	428
దుక్కీయఁడు మృత్తికతో నాశ్వారాధార్థము మూర్తు నిర్మించి పూజించుట	441
నగవర్షాగవత సేవాఫలము	442

అనుబంధములు

I గ్రంథపాఠ భాగము	467
II విందస్ఫూర్తి	469
III (ఎ) పద్య సూరి	480
(బి) పదన సూచి	484
IV ఉపయుక్త గ్రంథ సూచిక	487

PREFACE

Dr V V L Narasimha Rao, M A Ph D ,
Director,
A P Govt Oriental Manuscripts
Library & Research Institute,
Abids Hyderabad 500 001

Bhāṛḡava Purāṇa, a poetical work in Telugu by Bahirī Pāṇḍyaka belonging to the third quarter of the eighteenth century AD is the twentyfourth publication of the Andhra Pradesh Government Oriental Manuscripts Library and Research Institute. It is the seventh of the poetical works published by the department.

The department makes it a point to publish only such manuscripts which are rare and unpublished. The present work comes under that category and hence it has been taken up for publication.

The Manuscript

The original script of this publication is a palm-leaf manuscript preserved in this department with ACC NO 539 and call No T 2 21. It is in a fairly good condition. It has 162 leaves, the size of the leaf being 39 cm x 3.8 cm. On each side of the leaf, there are 7 lines. Although the name of the scribe and the date of completing are not noted in the manuscript, the scribe of this particular manuscript, unlike many other scribes - was not only blessed with a good hand but also appears to have had the capacity to understand the text and content, except occasionally. It is a rare phenomenon among the ordinary scribes of palm leaf manuscripts. This unique quality of the script made the editors' job easier, while comparing the edited press copy

with the original palm leaf manuscript. Unfortunately the scribe did not care even to record his name anywhere in the manuscript, probably owing to the fact that the scribes were not keen about their publicity as scribes.

This palm leaf manuscript, together with a number of other manuscripts, were given away to this library by the A P Sahitya Akademi, some sixteen years ago (vide O M L File No 5921/69, dated 24th September, 1969). The Secretary of the Akademi, Sri Devulapalli Ramanuja Rao informed, in his letter dated 21st July, 1971 addressed to this department, that these manuscripts were donated to the Akademi in 1966 by Vāṅmāya Mahādhyakṣa Dr. Vāḍlamudi Gopālakṛṣṇaiah, 'Kālā Prapoorna'. To him, therefore, goes the credit of donating the manuscript to this department and the same was thankfully recorded in the departmental registers also.

While sending the manuscripts to the Oriental Manuscripts Library, the A P Sahitya Akademi sent also a paper manuscript copy of Bhārgava Purāṇa which the Akademi might, probably get prepared to facilitate easy reading. This paper manuscript copy kept in this department has quite conveniently been consulted for preparing the critical edition of the text. But since this copy contained here and there some variations with the original palm leaf readings the palm leaf text alone was taken as authentic to arrive at the final readings. Except this one script, no other script has been available for consultation. If atleast a second palm leaf manuscript could be obtained, it would have helped the critical edition, to a greater extent. Nevertheless, all possible care has been taken to see that the final readings were faithful to the original and at the same time immaculate.

Bhārgava Purāṇa in Sanskrit

The present volume is not an original work in Telugu by the Author. Although it is a rendering from Sanskrit it is not one of

the eighteen principal Maha Puranas written by Vyasa. The 'Suta Samhita'¹ says that there are twenty minor upapuranas namely

(1) Sanatkumara Purana	(11) Varuna Purana
(2) Narasimha "	(12) Kālika "
(3) Nārāda "	(13) Vasuṣṭha "
(4) Siva "	(14) Linga "
(5) Dharma "	(15) Maheswara "
(6) Durvāsa "	(16) Sāmba "
(7) Nārādeeya "	(17) Soura "
(8) Kapila "	(18) Parāśara "
(9) Māṇava "	(19) Mareecha "
(10) Brahmadānda "	(20) Bhārgava "

The manuscripts of Bhārgava Purana in Sanskrit are available in the Oriental Manuscripts Library, Madras (vide Nos. 14547 to 14753 D15967, R6030(B), R6154 of which seven are on palm leaf and three are on paper while three are in Telugu characters and the remaining seven are in Grantha. It is not known whether these manuscripts were at any time published. This Sanskrit Upapurana quite surprisingly makes mention of certain Telugu Temple places like Dharmapurī and Srikakulā. It is, therefore, to be inferred that the author of this Upapurana must have had knowledge of the Telugu country and its topography. Sri Tiimāla Rāmāchandra, the editor of this Telugu volume entertains doubts about the antiquity of the Sanskrit original and according to him it may even belong to 16th century.

The propriety of naming this work, 'Bhargava Purana' may perhaps be questionable. If it were named after those who were born in the progeny of Bhṛgu, it would have been appropriate. But it is

1 'నూత సమీతానుసారం విశేషి రే వోపపురాణాని, తేషాం నామాఖ్యైః మతే శ్చైర్భవన్
సనత్కుమార వరసంహ వారద శివ భర్మ దుర్వాస నారదీయ ఏమి మానవ బ్రహ్మణ
మహా కారిక వసిష్ఠ లింగ మహేశ్వర సాంబ సౌర పరాశర మారీచ భార్గవేతి "

—సంస్కృత వాక్యాయ పరిచయః , లొకీక లిండమ్ పు 88

విద్యార్థవన్ సంస్కృత గ్రంథమం 18 , బొఖం, విద్యాధిపన్, వారదాసి

not the Bhrgu lineage that was dealt with in this work. In fact, it is the story of the twelve Vaishnava preachers that was narrated throughout the Purana. Of course, the fourth of the twelve Vaishnava preachers namely Bhaktisara may otherwise be known as Bhargava-muni. But this one name does not, however, suffice to name the whole text as 'Bhargava Purana'.

The following twelve Alvars and Acharyas were Vaishnava authors preachers, reformers, singers and ascetics who worked either individually or in groups at the epoch of the general Hindu religious revival onwards upto the period of Ramanuja i.e. upto 1137 A.D.

1 Sarayogi	7 Munivaha
2 Bhootayogi	8 Vipranarayana
3 Mahayogi	9 Vishnuchitta
4 Bhaktisara	10 Goda Devi
(Alias Bhargavamuni)	
5 Sathakopa	11 Parakala
6 Kulasekhara	12 Ramanuja

In Bhargavapurana, the story of the twelve great Vaishnava preachers was narrated by Suta to Sounaka etc. soers as narrated by Narayana to Nara. Nara and Narayana were the two well known sages, attached to Badarikaasrama which became a sacred place of pilgrimage.

Bhārgava Purāna in Telugu

The story of the twelve vaishnava preachers has been the theme for many a poet.

The following works are worth-mentioning in the present context.

Sl. No.	Name of the Work	Name of the Author	Date
1	Divyasuri charitam Sanskrit	Garudavahana pandita	11th century

2	Guruparampara prabhavam Tamil	Onbalagiya portumal	11th century
3	Prasannamrtam Sanskrit	Anantaacharya	16th century
4	Paramayogi vilasamu Telugu	Tallapaka Tiruvongala- natha	„
5	Bhargava puranamu Telugu	Bahiri pamanayaka	18th century
6	Acharya Sukti muktavali Telugu	Namburi Kesavacharya	„
7	Bhargava Puranamu Telugu	Kanduru Venkata Dasu	19th century
8	Acharya Ratnamala Telugu	Vengala Sitaramacharya	„

In the 20th century a number of other poets have also written prose and poetical works on the twelve great preachers of Vishavism 'Dvadasa Suri Charitra' of K T L Narasimhacharya, a prose work in Telugu is one amongst such devoted works

Of the above works, Paramayogi Vilasamu, (Dvipada Kavya) of Tiruvengalanatha was popular. It was dedicated to Sri Venkatesa and his consort Sri Alamelumanga together.

In Telugu literature champu Kavya, an admixture of verse and prose has been a common form employed by many poets.

Bhargava puranamu of Bahiri pamanayaka, the present volume is also a champoo kavya dedicated to Venugopalaawami of Surapura.

Bhargavapuranam, another champu kavya in Telugu by Kanduri Venkata Dasu was dedicated to Simhachala Narasimha. The author is said to have belonged to Visakhapatnam District.

PAMANAYAKA, THE AUTHOR

Bahiri Pamanayaka, the author of the present volume was the ruler of Surapura belonging to the erstwhile Nizam Kingdom.

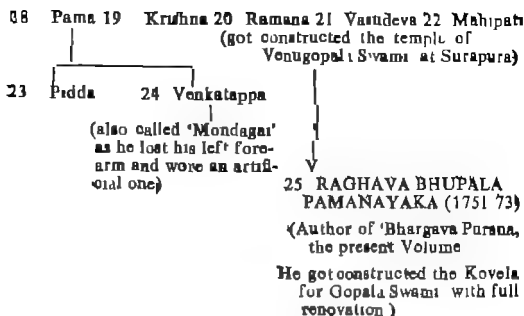
Surapura is now known as Shroapur (Longitude 76° 46', Latitude 16° 35') in Gulbarga District of Karnataka State

The following is the genealogy of Pamanayaka with a few more details than what he described in the prefatory part of the poem Guha, the great devotee of Rama was said to be the originator of the genealogy of Pamanayaka which was known as Kosala (Gosala) genealogy

The later day historians say that the name of the progeny was Gosala, but not Kosala. Gosala must have come to be pronounced as Kosala by some people. The Gosala genealogy might be so named to connote that they were originally protectors of cows and possessors of cattle wealth.

- 1 Narasimha Nayaka
 2. Virabomma Nayaka (not given in this work)
 - 3 Singappa Nayaka (not given in this work)
 - 4 Vadiyara (Badera) „
 - 5 Kallappa „
 - 6, Chana Hanuma „ (7th son of Kallappa)
 - 7, Hasi „
 - 8 Peda Soma „
 - 9 Erasinga „
 - 10 Madari „
 - 11, Virajhampa „
 - 12 Balu Soma „
 - 13 Peda Pama „
 - 14 Desi Jakka „
 - 15 Gaddi pidda „ (Established the Surapura rule)
 - 16 Peda Pama „ (Got constructed the temple of Gopala Swami at Vaginagiri)
 - 17 Pitambar „
- (During his period, the temple was destroyed by Aurangzeb
Pitambar shifted the capital to Surapura)

-
- 1 Kapatarata Krishna Rao Surapura Samastana Itihasa (Kannada)
P. rumalla Gundacharya Surapura Samakritika Itihasa , &
Introduction to Dasaratha Charitra by N. Butcha Reddy P. 13

In the above progeny of Surapura Kings there are four pamanayakas (at Sl Nos 13, 16, 18 and 25)

Raghava Pama Nayaka at Sl No 25, (as evident from the colophon of the poem) was a warrior of repute and a nightmare to his enemies. He describes himself to be more handsome than Manmatha, the God of Love. He was a scholar poet and a great devotee of Lord Vishnu. He got literary works written and dedicated to Vishnu. He was a patron of poets. Kanadamu Poddana Somayaji dedicated his poetical works 'Seetha Sailesa Leela' and 'Matsya Purana' to him.

The following works also furnish information about Surapura Kings

-
- 3 Golconda Kavula Sanohika edited by late Sri Suravaram
Pratapa Reddy—1934

Dr V Raghavan's article published in the Andhra Itihasa
Parisodhaka Mandal Vol 13 No 1 1940

Article on Raja Bahiri Pamanayaka Bhupala' written by
Dr B Ramaraju. Vide his work entitled 'Marugupadina
Manikyala' 1968

'Andhra Samasthanamulu' 'Sahitya Poshanam' by
Dr T Donappa 1969

Silver Jubilee Number of Sri Krishnadevaraya Andhra Bhasha
Nilayam—1985

Embracing Vaishnavism, he invited from Dharmavaram two Vaishnava preceptors named Annamacharya Dikshita and Srinivasa Tatacharya. The two great scholars, who were brothers themselves were appointed as Royal preceptors (Raja Guru) of Pamanayaka. Kiriti Venkatacharya, the author of *Achalatmaja Parinayamu* ⁴ was none else than the son of Annaya Dikshita.

Pamanayaka belonged to the Bedar (hunter) ⁵ community of great warriors. In Kannada, Bedar means hunter, a synonym of 'Boya' in Telugu. Their ancestors resided at Ratnagiri of Karnataka State and also in South Maharashtra. They established their political power and ruled over the area situated between the rivers Krishna and Bhima.

Hanumanayaka, a descendent of Bedar genealogy defeated Bahiri Vasanta Rao, the Minister of Bijpur Nawab and as a mark of victory took away the title 'Bahiri' from Vasanta Rao. Thereafter the title 'Bahiri' was prefixed to the names of Bedar rulers. Thus Pamanayaka also was called Bahiri Pamanayaka.

'The Bedars were a virile and hardy people and were known for their valour and love of freedom. They had their earliest capital at Sagar and then at Wagenagiri which later came to be pronounced as Wakin Kheda, (Wagenagiri means the mountain of Brahma, god of creation. When this capital was lost to Moghuls they shifted it to Surapura, the present Shorapur lying in the fork between the Krishna and the Bhima. In support of the Nawabs of Bijpur and Golconda, the Bedar Rajas battled hard against the Moghul Emperor Aurangzeb who in 1704 occupied Wakin Kheda. After the death of Aurangzeb, the Bedar rulers took the city again into their possession.' ⁶

4 Edited by Prof. Salva Krishna Murthi and published by Telugu Vijnana Pithamu, Hyderabad, 1985.

⁵ Sri Turumala Ramachandra makes it clear that the word 'bedar' is purely a Kannada word which means 'hunter' and its derivation has nothing to do with Urdu or Hindustani.

6 Mysore State Gazetteer, Gulbarga District. By B.N. Sri Sahyan, 1966 PP. 52, 470.

Peda Pamanayaka (at Sl No 16 of the genealogy given above) who was in power from 1666 to 1687 defeated the army of Aurangzeb and held the prestigious title of "Vipareeta Patana Kr ya Dhillikadheesu" The title was held by the Gosala rulers right from the time of Peda Pamanayaka Their flag bearing the mark of Hanuman (Hanumad Dhvajanka) was held high as described in the colophon of this work

The sum and substance of all this is that the author of this work Bahiri Pamanayaka was a Raja-Kavi (ruler and poet) like Nannachoda deva, Krishnadevaraya and Raghunatha Nayaka, though with a degree of difference in political power and the poetic talent

The Talent and Acquirement of the poet

Pamanayaka, the author of this work dedicated it to his family diety, Raja Gopalakrishna, whose temple shrine was at Surapura (Shorapur) about 8 Kms from Viginagiri (Vakindheda) the capital of Bedar rulers Pamanayaka states in the colophon that all his acquirement and erudition were nothing but the bonovalence of Lord Gopalakrishna of Surapaura The opening poem (1 1) was an invocation to his patron God Gopalakrishna The compound "iggoldjastuti" in this poem does not seem to be intelligible and the reading requires corroboration with another text if available, to make out its meaning or to incorporate necessary correction A handful of such readings are indispensable in any manuscript despite all care taken by the scribe Availability of more number of manuscripts alone solves the problem

Apart from such unintelligible readings, the poem in general has all the fervour and tenor of a classic as also the facility and felicity of an epic

The aim of Pamanayaka in composing this poem is to propagate the basic principles of Vishnavism as established through the exemplary lives of the twelve great devotees of Vishnu This was his long

cherished desire and the same ventilated itself through a dream conventionally and quite imaginatively described by him in the introductory part (Avatarika) of the poem (1-12 to 18). In almost all the world classes, religious background was indispensable, since no poet was free from religion. But the possible danger of poetic craft getting degenerated to the level of a religious sermon should not be lost sight of. Poets like Krishnadevaraya maintained high degree of poetic craftsmanship, although they indulged in propagation of their religious principles. Pamanayaka also observed great sense of propriety in narrating the story and propagating the Vaishnava principles.

Sense of propriety

The original Bhargava Purana in Sanskrit was divided into 2 parts, the former being Poorva khanda and the latter being Uttara Khanda. Forty chapters of Uttara Khanda form the original text for Pamanayaka's Telugu rendering which came to 8 cantos. In each canto Pamanayaka gave a detailed account of the number of chapters as shown hereunder.

<u>Adhyayas (Chapters)</u> <u>of the Sanskrit text</u>	<u>Aswasas (Cantos)</u> <u>of the Telugu Text</u>
1 to 5 Adhyayas	First Aswasa
6 to 10 "	Second "
11 to 15 "	Third
16 to 20 "	Fourth
21 to 25 "	Fifth "
26 to 30 "	Sixth "
31 to 35 "	Seventh "
36 to 40 "	Eighth "

One unique feature of Vaishnava literature is that the basic principles were propagated through the common man's language. Even

the Holy sayings of the Great Vaishnava preachers, were treasured in the ordinary Dravidian Language which ultimately attained the status of Dravida Veda or Dravida Agama. The great sage Agasthya, who was said to be the father of the Dravidian languages engaged himself in severe austerity and penance to uphold the greatness of the south Indian languages.

The Vaishnava literature quite interestingly records an episode which highlights the importance of Dravida Vedas that were brought to light by Lord Vishnu himself.

It was the happiest occasion of the marriage of Siva and Parvati. Along with many others, the great sage Agasthya also went to Himalaya where the marriage was being performed. But the moment Agasthya left the Southern part and put his foot on the Northern front, the earth was suddenly bent down in that region which resulted in great commotion among the marriage visitors. They came to know through Viswakarma the Divine Architect that it was all owing to the arrival of Agastya whose unbearable weight on the Northern side put the earth in utter imbalance. As requested by all, Agasthya had to go back to South without attending the marriage of Siva. But having come to know that it was Viswakarma who disclosed the truth, Agasthya grew wild, lost wisdom and cursed Viswakarma that all his descendants would be ill-treated thereafter with insufficient payment of remuneration for their craftsmanship. Viswakarma being thus cursed for no fault of his, could not restrain himself and he also cursed Agastya that all his languages of the South would lose their importance in no time. The irony of the story was while Agastya and Viswakarma remained safe, the poor descendants of Viswakarma and the Southern languages had to pay a heavy price for no fault of theirs. But when Agastya underwent severe austerities to restore the lost glory of his country languages, Lord Vishnu appeared before

him and blessed his languages with the Devine Glory of Dravida Vedas. But alas! the descendants of Viswakarma cursed by Agasthya, could not get rid of it.

If we carefully examine this episode, it reveals that the Dravida Bhasa became so pious and devine as the very Vaishnava Agamas were expressed in that language by the blessings of the Lord Vishnu himself. But to achieve this goal, two great personalities like Agastya and Viswakarma were to be depicted as having lost wisdom and common sense.

This episode was narrated in 'Paramayogi Vilasamu' 7 of Tallapaka Tiruvengalanatha at the very beginning of the work and in Kanduri Venkatadasa's Bhargavapurana, towards the end of third canto,

7 ద్వి కుంభరమలన్ముద్రదిగి కనుచు నా విశ్వకర్మ నిశ్చింది రావశాన్వయంతుఁ
 యని యడిసింపు నప్పుము మారి యగుచుఁ జనుఁగొక యని మనకాపయ నిచ్చె,
 నిచ్చిన పవయంపు నిచ్చులోఁబొగిరి క్రచ్చు నా విశ్వకర్మ యిట్లనియెఁ
 "గటకటా నటలోపకారంపు గాఁగ విటఁదిల్చి నను సురల్లెఁ బ్రార్థింది
 యడిగినందుం కృపాయంపుఁ జెప్పటకు నుడికి నీ పిగతి నుడిగంపు దప్పి
 కవియఁబడగనె యోదహరాత్మ" యనుచు "నిచ్చ రాల్చినయట్టి నిగమ నంతతులు
 ద్రావిడ రూపముల్ కాన్పుగా" కనుచు కవియంప -

పరమయోగి విరాసము పుటలు 28,24 టిటి డి ప్రచురణ, 1988

8 సి "విశ్వకంక్షి క విను విశ్వకర్మ నాదేశభాషంకుఁ బ్రాకృ మెదరి
 యందుంగ కవియింటి నిండుగాఁ గావున దక్షిణదేశంకుఁ దలంచుచారి
 కనుములు లేకుండ నాదేశమందుఁ గావేర్యాదినడుల్లె వెలసిరినుండ
 రా లాన వేదమై కోరిల్లె దానిజేఁ యాఁ బొందుచు పిచ్చ బొచ్చు మీల

A తీపిరమలైన యస్మాన్వరూపములను దివ్యదేశంబుల వసింది తెలియ వనది
 వారలె నిత్యమైతాత్ములై రటన్తు భృతివెలయంగ పరమిమ్ము గడుదగమన "

న అని యిట్లగన్యుండు మమ్మం బ్రార్థిందిన నేనిట్లంటి
 -కాంచూరు వేంకటరానదిరదిత 'భాగవత్పరాశము' -శృతీయ్యానమ పుట 77

(*) చెలికాని రామరావు (రిక్రూడ, రూ గ్ జి)లే 1988లో ప్రచురించు

where Satakopa's (alias Nammalvar) poetic excellence, as exhibited in his Nalayana Prabandha composed in the very Dravidan language was explained by the Lord Vishnu himself to his consort Lakshmi, highlighting the merits of the Dravidian Language established by Agastya

According to the thematic plan of Pamanayaka's Bhargava Purana, the above episode would have occurred towards the end of third canto corresponding to the 14th and 15th Adhyayas of the Uttara khanda of Sanskrit Bhargava Purana

Pamanayaka did describe the unparalleled erudition of Satakopa in Vedas and Sastras which adorned the Dravida form (P 149) However Pamanayaka dropped the episode of Agastya and Viswakarma as both of them indulged in meaningless curses which put the pious and innocent people and the languages to lot of suffering and insult

Pamanayaka exhibited a great sense of propriety and restraint in deleting this episode from the main story of the poem In any great classic such changes are necessary to keep up the sublime nature of the theme

The classic touch of the poem

The very opening poem which is an invocation to Lord Gopala-krishna of Surapura shrine has a classic touch, although an unintelligible compound + followed by a word or two makes the

- 9 శ్రీ లక్ష్మీరమణన్ వివాహమనఁ దాఁ గ్రేఁగంట దీక్షింప నే
 బ్రాహ్మణమరుహద్యయం బొగిని మద్రామద్రుతికం బొట న
 ద్వాంక్ష్యంబున వందు దైవత నికాయం వెంచ భాసేల్ల వి
 గ్గోలాక్షుతిఁ బ్రోచు నవ సురపురీగోపాంశ్చుటం బొగిన్ 1-1

- * Presumed reading of the last line - 'ని గ్గోలోశస్థులుప్రోచు నవ సురపురీ
 గోపాంశ్చుటం బొగిన్ '

meaning of the poem a bit ambiguous. I presume that the correct reading here might be 'Iggolokaasthitu brochu nan' which means Let Lord Krishna protect me the resident of this Surapura a Heaven on earth. The full meaning of the poem may be made out as given hereunder.

Let Lord Gopīlakṣhna of this supreme shrine protect me, the resident of Surapura as I joyfully visualize multitudes of Gods reflected in the lovely moving eyes of the Lord engaged in looking at his consort recollecting the happy moments of their marriage as Vishnu and Lakshmi (11)

As the very purpose of composing the work was to uphold the Vaiṣṇava trait, Pamanayaka took all care in the invocation part of the Avatarika.

The Twelve Vaiṣṇava preachers (Dvādaśa Suris) were born on this earth with the partial powers of the Lord's divine implements, ornaments and pious menials and consort as shown below.

<u>Name of the Divine implement</u>	<u>Name of the preacher born</u>	<u>No of the poem</u>
1 Panchajanya	Soroyogi	16
2 Koumodaki	Bhootayogi	18
3 Nandaka	Mahayogi	17
4 Sudarshana	Bhaktisara (Bhargava)	1-10
5 Sarnga	Parakala	19

Name of the ornament

6 Koustubha	Kulasekhara	covered by 1-11
7 Srivatsa	Munivahana	„
8 Vijayanti (Vanamala)	Vipranarayana	„

Name of the pious menial

9 Vishvakṣena	Satakopa	1-5
---------------	----------	-----

10	Ananta (Adishesha)	Ramanuja	1 3
11	Garuda	Vishnuchitta	1 4
<u>Name of the consort</u>			
12	Bhudevi	Goda devi	covered by 1 11

Of the above twelve preachers Vishnu Chitta and Goda Devi left an indelible impression on the hearts of the Telugu litterateurs through Krishnadevaraya's Amuktamalyada while Vipranarayana did more through Sarangu Tammaya's 'Vaijayanti Vilasamu' by virtue of its popular style and sensuous appeal to the common reader. These works were not mere translations but independent in their own way. Here we should not forget the fact that Bahin Pamanayaka did faithfully render the Sanskrit Purana into Telugu in a way natural to his talent and acquirement (Pl see T R's introduction Page No 80)

He was, on doubt, an erudite scholar in Telugu, Sanskrit and Kannada. By religious catholicity, he was, cent per cent a Vaishnava poet. The very selection of the theme for his poetic work and the handling and treatment of the theme prove beyond doubt, his intention to establish Vaishnavism through a full length purana in the prabandha pattern of Krishnadevaraya's period. The benedictory invocation to the favourite dieties, the conventional dream, the poet's genealogy, the Sashtyantas (Verses ending in possessive case in praise of the patron) the beginning of the story the elaborate descriptions satisfying the total number upto eighteen or even more, the imaginative and alliterative figures of speech the appropriate metrical forms, the development of the principal Rasa and the Philosophy the poet wants to convey all these invariably go in favour of the best Prabandhas of that age. Although Pamanayaka chose a puranic theme comprising several stories which do not confine to a single hero he wanted to mould them into a prabandha (1 15) making the Lord Vishnu the guiding factor and guardian spirit of the poem. In fact, it was the Lord who lead the lives of all and more so the twelve Vaishnava preachers through whom the Lord spoke unto this world. Thus the poet, in a way, achieved the unity of plot for his prabandha.

Of the many descriptions, the two concerning Padmini Devi (towards the end of fourth canto) and Goda Devi (at the beginning of seventh canto) are of typical prabandha style indulging even in the reproach of Malayapavana (South wind) Manmatha (God of Love) Chandra (Moon) and so on

The descriptions of the hermitage, the city, the lake, the king, his duties, the war, the victory the setting sun, the rising moon, the night the marriage, the indication of mating the pregnancy the child birth, the journey, the gambling, the celestial damsels, the places of pilgrimage, the penance, the Lord, the devoted souls, the message and a few other things found suitable places in Pamanayaka's poem. Even in the sequences of mutual love and mating, he maintained great restraint and decency

In the story of Vipranarayana, when Devadevi found herself to have gained more points on her side in winning over him, one rainy chill night she coolly collected herself near him in the hermitage, put his feet across her thighs, gently pressing them (his feet) with her soft palms, lifting his head and placing the palm on her supposed wet breast, melodiously whispered to him the magic words of sweet love, fascinatingly smiling with the meaningful gestures and gesticulations. Alas! with all his severe austerities the great sage fell into the most rapturous moods of her love in no time!

How carefully the poet handled the delicate situation unlike other poets who indulged in the so called description of the sensuous pleasure!

10 సి అట నుటంబున ఉడుగుదెంచినయట్టి మాసిరత్నంబు మోసితేరి
దరి వెనుంబున మునివల్లదు పొదంబులపక్షనే యొక పింత కలుపుఁ జేసి
యెంచిన రమణుఁ దదృశులు దన తోడ నిడుకొని యెత్తుచుఁ గడు నివృత్తుచు
బ్రాహ్మతోత్రమ నాచు పయ్యెడ దడిసిన దని తడియకరము నందు జేర్చి

A హావలావాలినయమందు హాసరులు గులుక జరిగిరి చిలుకల పలుకుఁజేసె
తొలఁ సొగసులు దొలఁక నాకరికి విప్రపుంగవుని మానసంబు గరంగఁజేయ (5-185)

At every stage, Pamanayaka was conscious that Vipranarayana was none else than Vajrayanti, the floral garland that adorned the neck of Lord Vishnu and Devadevi was an Apsaras (Divine Lady) purposefully born on earth at the sweet will of the Lord

In almost all the twelve stories of the Vaishnava preachers, the author makes Lord Vishnu and his consort Lakshmi appear somewhere and makes the Lord explain to her the importance of His Devotee saying that the Devotee should be better revered than the Lord himself. Vipranarayana put this principle into practice and he was, therefore, respectfully called 'Tondaiadippodi' which means the dust particle of the devotee's foot (Bhaktāṅghrīrenu)

The Tenets of Vaishnavism, as revealed through the poem

Jivatma is otherwise called *chit padārtha*. It is immortal and eternal but altogether different from Parameswara, the Supreme Soul. Birth and death are the characteristics of the mortal material body but not of the immortal and eternal Jivatma. It is Jivatma that can experience the result of its action and can taste its fruit. Jivatma by virtue of its meditating powers concentrated on Paramatma, attains Parama Pada (Supreme State) and automatically becomes free from the fetters of this mundane world. Jivatma holds the minutest form and like sparks that emerge from a big fire all Jivatmas come out of the Supreme Soul and remain as remnants of the Supreme Soul. These remnants are called *Seshabhutas* while the Supreme Soul which is eternal, all pervasive and omnipotent is called *Sarvaseshin*. He is Esvara the Lord himself. Jiva is 'Chit'. The visible and static world is 'Achit'. Esvara, chit and achit are the three components of Hari (Esvara Chidachitoheti Padārtha tṛitayam Hariḥ)

The Nyasa Yoga or Bharanyasa

While Hari is Seshi and Jiva is Sesa, the act of Jiva holding all responsibility on the Seshi himself is called Nyasa Yoga or Bharanyasa.

Jivatma is fearless, non adhering, non-characteristic and is itself *konstabha*, the ornament of Hari. As Hari is also Jivatma, Hari is identified with *Konstabha* and the very holding of this idea is called "Atmanyasa" as enunciated by great sages. Gada one of the implements of Lord Hari is a symbol of knowledge and wisdom. *Sankha*, the conch of the Lord is embodiment of all living beings and their senses. The supreme ego of Jiva is *Sargna*, the bow of the Lord. The psychology of Jiva is Lord's *chakrāyudha*. The ten senses, external and internal put together, form the Lord's arrows. Knowledge full of learning is the Lord's Sword named *Nandaka*. Ignorance is the armour worn by the Lord. The five elements are His floral garland called *Vaijayanti*.

The Supreme Soul of the Lord is placed on his chest in the form of *Konstabha* which is otherwise called Jivatma. The Jivatma while uninterruptedly drinking the divine nectar that flows from the Lord's blissful breast forgets itself with the true knowledge endowed through the Lord's implements.

And this state of absolute diversion from the external things on the part of Jivatma, fully engaged in tasting the honey that spills out from the lotus hands of the Lord is called "ATMANYASA"¹¹

Pamanayaka highlights this particular tenet which is the cream of Vaishnavism as most of the Vaishnava preachers were born of the Lord's divine implements and ornaments etc.

If this aim of the poet could properly be understood, it would be easier to get to know the philosophy of the poem. It is this aspect that is suggested through *Shantarasa*, the principal *rasa* (*Angrasa*) that pervades the whole poem, although a number of other minor *rasas* (*Angarasas*) were given due importance as demanded by several occasions of the theme.

11 Translation of the Text at PP 24 and 25 of this work

It is quite natural that Shantarasa alone could achieve the object which Pamanayaka intended in rendering Bhargava Parana from Sanskrit to Telugu

According to the findings of Ramanujacharya, the omnipresent Vasudeva alone is the Supreme God. Unlike others, He has endless auspicious characteristics. He was the root cause for the existence of this universe. He commands all living beings and yet he is extremely kind.

His characteristic form which is called "Vasudeva Tattva" manifests in four ways. The first is the idol form facilitating regular worship by devotees. This is known as Aicha murti. The second is Vibhava murti in the form of incarnations like Rama, Krishna etc. The third is Vyuha murti in the form of Vasudeva, Sankarshana, Pradyumna, Aniruddha etc. The fourth is Sukshma murti in the fully accomplished form called Vasudeva Parabrahma which has the six qualities of Atietya, Vriya, Yasa, Sri, Jnana and Vairagya and exists in the entire universe for the benefit of devotees.

Those who worship the former forms of Him become eligible to worship the latter forms. As the devotee succeeds in all the five stages of meditation (Abhigamana, Upadana, Ijya, Svadhyaya, Yoga is the form of uniting with the deity) The omnipresent Vasudeva blesses the devotee with the Supreme State of birthlessness and infinite bliss. To achieve such a state of total redemption, the devotee should be endowed with unshakable meditation, purity of the mind and power of renunciation. Knowledge of Karma as instructed through Karma kanda (Procedure for Action) and regular practice of Karma with utmost purity of mind and worldly renunciation lead to Brahma Jnana, the Supreme knowledge about the omnipresent and omnipotent Vasudeva. This knowledge is the potential part of Bhakti (Devotion). Since Jnana and Karma (knowledge and Action) are said to be Karma and Karyam (Cause and resultant act) themselves, the Uttara Mimamsa and Poorva Mimamsa are one and the same.

according to Bhagavad Ramanuja. In fact, there were a few commentators, prior to Sankara Bhagavatpada who admitted that the two Mimamsas were but the same Sastra.

In the eighth canto of Bhargavapurana, where Ramanuja offered a number of prayers to his favourite deities like Varadaraja at Kanchi (PP 307 401) and Ranganatha at Sriranga (PP 413 417) and other deities (PP 422 432) the above philosophy of Vaishnavism was well established by Pamanayaka. As the very purpose of the poem is served this way we can safely say that the dream of the poet (PP 3&4) came true in all its probability. However, Pamanayaka as a poet indulging in rhetorics and linguistics etc., a few points have yet to be examined.

Some Aspects of Rhetorics

Although Pamanayaka made it clear that he intended to compose a Prabandha, his work - by virtue of its theme and treatment - emerged only as a Purana. A Purana is normally free from ornamental style. A well disposed, gentle style must be the cerebral nerve of a Purana. In a Prabandha, where passion, pride and arrogance together with the heat of temper also may have to be displayed, the *sense* is followed by sound and the result is an ornamental style. The 16th century Telugu Prabandhas indulged mostly in *artha* (Sense) and *śabda* (Sound) *alan-karas*. Upreksha of the *arthalankaras* and *anuprasa* of the *śabdalan-karas* exploited the situation while fancy and imagination, alliteration and acrobatics of sound became prominent.

Though pamanayaka was tempted by those foats on a few occasions, in general, his style was soft and gentle like the tender heart of a true Vaishnava. Even his Utpreksha breathed an air of ease and amiability of thought. Take for example, the poem describing Padmini kanya's youthful charm - -

“The lotus born and the lotus eyed Padmini Kanya when attained puberty, looked as if she was either a new creation of the lotus born Brahma or an arrow of the lotus armed Manmatha! ¹⁸

12 'నేను నా నాగిడిలాడి యోవవలెనని నిజంలా
నా'ని ఎవరన్నయో నాగిరానుంది కరం నా నెనగు లెట్'.

The repetition of the same word 'lotus' (nalika) at the beginning of each line in the poem had also the sonorous effect of a Sabdalankara

In the description of Kumudavalli, a paragon of beauty the poet indulges even in Yamakalankara, where a particular word repeatedly occurs, but with difference of meaning ¹³

Vrittianuprasa was the favourite Sabdalankara of Prabandha poets. But this poet entertained it with the most mellifluous liquid sounds echoing the sense particularly on the occasion of describing Godadevi's grief caused by her separation from the Lord ¹⁴

Even these Sabdalankaras, the poet employed only for describing beautiful women of pious nature

In regard to Arthalankaras, the popular figures such as Upama, Rupaka and Arthantaranyasa were profusely used. Alankaras like Vakrokti also found place in his descriptions. For example —

When Padmini Kanya was laid up with Madanajvara (fever caused by an intolerable feeling of separation from the lover) her girl friends resorted to cast ironical taunts against Manmatha, the God of Love thus (The taunt is given in brackets) Oh, Manmatha your bow string is made of bees (you are a drunkard by nature) Your bow made of sugarcane is weak (you have little respect for law) you are yourself weak and unsteady (Your army comprising parrots, nightingales etc. fly away) The seal of your banner is fish which drowns in

- 13 కరములు తన్నులు, ఉమలాకరములు పొక్కిరి, పొంకింపార నీశా
కరములు నెమ్మొము, భూకరములు చూర్ములు, శశాంక సరములు నవ్వరే,
రా. పు. 7-120, పుట 864

- 14 కలవ పలుకు మలుకులకును, కలువ రా తరుకులకును, గలకలరవమున్
గం చిలుక పలుకులకును, గలచి మదిం గలిగి కలిగి కలవరపడగాన్
రా. పు. 7-44, పుట 844

water (your flag falls down as a mark of your defeat) You have no visible form (Your body was burnt long ago) Being a warrior of false prestige, how can you torture this Padmini kanya a blessed virgin (The Lakshya and Lakshana for Vakroka are given in the footnote)¹⁵

I have given this example just to show the rhetoric trends of the poet. Pamanayaka was, however, less interested in this kind of figurative exercises than that of the plain and natural way of expression which would be more suitable to a purana of religious content.

The Metro

It was only with this kind of understanding he did not resort to the innumerable varieties of Metres. Except while concluding the cantos, he never used Visesha (oh) chanda (peculiar metre)

Canto	Metro
First	Mālini (together with Mattebhā and Kanda)
Second	Utsāha „
Third	Mālini „
Fourth	Bhujangaprayāta „
Fifth	Panchachāmara „
Sixth	Totaka „
Seventh	Mālini (together with Sardula and Kanda)
Eighth	Mālini „ Champaka and Kanda)

16 లక్ష్యము -

'వెందులగ నీగుణము మధువుత్తి నెఱుంగును, నీదు ధర్మము

పొలుపుగ మధ్యమృతిని వ్రాల్చును, నీ బలము యొకింతయున్

నిలబడ కాదు, నీరము నీర నణంగును, నీదురూపము

రెలియంగ రాదు, నీవు గుడకీముటి నేడెడ వెట్లు దర్శకా ?'

కరము-మృద్ర (నూ రా)

(రా పు 4-107, పుట 211)

లక్షణము -

'అన్యథోచిత వాక్యస్య తాత్పర్యే పేజ వాస్యతా

యై బలం క్రియతే యత్ర వక్రోక్తిః స్వా దలంబుతిః'-

రాజశేఖరసుధీ విరచితః - అంకార మకరందః - పుట 187

(ఓ ఎమ్ ఎల్ పబ్లికేషను)

In this work, the author employed the following varieties of common metres only

1 Kanda	5 Utpala
2 Tetagiti	6 Champaka
3 Ataveladi	7 Mattebha
4 Sisa	8 Sardula

His vachana (prose) was fluent and easy going althrough At times, it contained long winding Sanskrit compounds composed in an alliterative mood But when it is employed for moral instruction, the high sounding Sanskrit compounds melt into simple Telugu words which are natural to his tongue (An example is given in the footnote) ¹⁰

The Language and Grammar

Now a word is to be said about Pamanayaka's usage of Telugu and its grammatical form True, he did not deviate from the common Granthaika style of the Telugu classical works It is equally true, he did not embrace the idiomatic native tongue rich in its homely expressions In his work, we come across some usages peculiar to the Telugu grammar They deserve to be carefully examined

16 వ చర్మమాంసాస్థి వేదోరుధిర విబ్బూత నఖరోమ మజ్జా ఎల్లాది పూర్ణంబును, హేయంబును, దుర్లభ సంయుతంబును నగు శ్రీ శరీరము సుఖమావంబని తెప్పరాదు శ్లేష్మి నదవంబగు వదనంబును, నుద్గీర్ణ దూషితా పాత్రంబులని నేత్రంబులును, విశ్వాస నిర్ధమాంతస్థ శిష్యాజామభాసియగువానినియు, జీవోదంతస్థనృంధిలాజలాధరంబగు వధరంబును, వినిత్రగంధి విహారసోదనివయ భురంధరంబులగు పయోధరంబులును మూత్ర సంక్లిష్ణ నిశాంతంబగు మదననిశాంతంబును, ఖారిత మని కదంబంబగు నిరంబంబును నగునిట్టి కాంతావయంబులు మహాత్ములచేత విందితంబులగుట లోకంబు లందుఁ గాంతలయందుఁ గోరిగిరివాడ విప్లవకర్త బుద్ధిమంతుం డెవ్వరయ్యను మోహ కుండు గాతుండు, ధర్మ్య భార్గవ భావంబుయందు గురుండగు తల్పడికిఁ బాతావ మానంబు గావంపుచు భూతింబునందుఁ గృతఘ్నులగు పుత్రకులయం దొక్కనమ యంబునందెని మహాత్ము లనురంజనంబుసేయరు (భా పు 8-150, పుటలు 440, 441)

Dinichu¹⁷ = to visit (or) to see

The word 'dinichu' must have been a corrupt form of 'Darvinchu' which means 'to visit'. 'Diamochu' appears to have nothing to do with 'Dina' which means direction. "Dinichu" is a peculiar usage in Telugu.

Pranamati¹⁸ = a bow or salutation in reverence

The word seems to have been an abridgement of two different words put together Pranati + Namati.

Although there is no specific rule which brings the two words together, the author used it very profusely on a number of occasions, probably because of its frequency of usage, atleast among the devotee circles in those days.

Bahuga¹⁹ = Excessively

The Sanskrit root 'Bahu' is not separately used in Telugu as a non compound immediately followed by 'Kan', except occasionally in colloquial spoken Telugu.

17 దికించు = దర్శించు, చూచు

ఉదా ఓతినిఁ దన్నెవరేని భక్తి దికించి లేని వారల కతుల నుభయభూతిఁ

జేయఁగా లేదె యీతులసేనుకల్పి యనుచుఁ గొనియోడి వైప్రవారాయుండు (6-81)

18 ప్రణమతి = ప్రణామార్థము

ఉదా దీపింపఁ గమరస్యరూపుఁడవగు నీకుఁ

ప్రణమతి గావించుఁ బంకి జూషి (9-59)

19 ఎవరగా = ఎక్కిరిగ

ఉదా తె శివద్యుతుల్/కడుభయమున్ పుటించు ఎవరగా జిగిగా వగరగాగ వెమ్మిశీ/పడఁతుక

(7-118)

Manalanu²⁰ = Manamu = 'We' comprising the first and second persons

While 'Manamu' is the nominative case form, the objective case form for it, is 'Manalanu'. But in the plural number of the nominative case the poet used 'Manalanu' instead of 'Manamu'.

This is a peculiar usage made by the poet (The editor of this work supports him)

Nidurpu²¹ = Nitturpu = deep sigh

Nidu + Urpu = Nitturpu See Bala Vyakarana (Sandhu-12)

However there are occasional usages like 'Nidurpu' also by poets of middle ages²²

Ivvanu²³ = Immu = give (in the imperative mood)

(See Bala Vyakarana-Kṛiya 92, 6, 28)

'Ivvanu' is not normally used in Grantha language

20 మనలము = మనము

ఉదా మనం మొందు కడఁజేరి నైవ్వవారనఁబఱచె రమ్మ మతివ" (7-159)

21 నిడూర్పు = దీర్ఘనిశ్వాసము

ఉదా దింతఁగొని యొత్తఁ గూర్చి నిడూర్పు కూర్చుచున్ (7-146)

22 ఏ 'ఆ వచనము పేర్కొని యోదం యూచి నిడూర్పు పుచ్చి' వెంగులరాజు "వంచకంశ్రమ" (4-209)

వి హా యమును నిడూర్పు పుచ్చుచు నయారె యటంచును బోయె నింబిరిన్ " ఆయ్యలరాజు వాయవ్యామాత్యుని 'హంసవింశతి (5-81)

23 ఇవ్వుము = ఇమ్ము

'ద్రవ్య మంతయు సుదూరక నిష్ఠ మటంచు (7-149)

'dsu' is a Sanskrit root which means quickly. It cannot be used separately in Telugu, without having the case affix to the root.

Abjātanetrī²⁴ = Abjātanetrī = Lotus eyed woman

The grammatically correct form is 'Abjatanetra' (see Balavya-karana-Tatasma 85). The poet put the compound 'Abjātanetrī' in a fixed position between two other words of similar alliterative endings (Dhātṛī and putrī) and hence it is to be deemed that the poet purposely made this usage.

Daivaraya²⁵ = Daiva raja (= oh, king of Gods !)

The grammatically correct form is Daivaraja. 'Raya' is a Telugu word which cannot form a compound directly with the Sanskrit word 'Daiva'. Technically such a compound is called 'Vairī Samasa' i.e. a compound formed contrary to grammar rule.

Since the compound 'Daiva Raya' in the example quoted, follows a number of similar alliterative case endings, we may conclude that the poet had willfully used it. But proper nouns like Proudha Deva raya and Krishna Devaraya cannot, however, be found fault with.

24. అశుగా = అశువుగా

'అశుగా' గోర్కం నొసంగి (8-94)

25. అశ్వాశస్త్రేరి = అశ్వాశ నేత్రి

'అశ్వ' సర్వాస్వరూపియై యందహారికిః ఐరమధామాది తర్జయై పరగుహారికి
న్యానితాదిక్కిపేద మింతై న లేదు విరళ మిద్ధాశ్రీ 'నశ్వాశస్త్రేరి' పుత్రి (8-847)

26. వైవరాయ = వైవరాజ

నికు నతి యక్షరాయ సుశ్లోనిగమరూపితే శాశ్వతాయ సరూపతాయ
సుందరాయ పరీతాయ సుమన సన్నతాయ యని నికు మొత్కింద వైవరాయ' (8-102)

Nayaki²⁷ = **Nayika** = The heroine of a poem or story, the chief Lady

The correct form is 'Nayika', a feminine gender form ending in long vowel *a*

The term 'Nayaki' is, however, used in Sanskrit compounds very frequently, probably owing to the influence exercised by Tamil and Kannada. The names of some of the Vaishnava Goddesses etc have "Nayaki" as their suffix. For example, Ranga nayaki, Nātha nayaki, Lokanayaki etc. Since these names gained great catholicity and currency, we have almost ceased to think of the accuracy of the word root.

From the view point of usages shown above, it is hasty on our part to jump to conclusions, regarding Pamanayaka's acquirements. Usages of this kind might, however, be found in most of the Telugu classics. Pamanayaka is in no way inferior to them.

As I have already pointed out, the poet seems to have greater acquaintance with Sanskrit and Kannada than with Telugu. Even the syntax, the case endings of the nouns and adjectives are much nearer to Sanskrit than to Telugu.²⁸

27 నాయకి = నాయక

'కంజాక్ష వక్షసునిఁ గని మంజూత్రినిఁ బ్రేమసేసి మధురాధర శి'

కంజాక్ష భక్తఁ పెండ్లి నొగిం జేసెను నాననాయకినిఁ గారికిఁ దాన్ (8-99)

28 ఎ మూర్తిని బద్ధాంబలి (8-72)

వి సప్తతరయైవ సద్భిక్తి (౮ 76)

సి మానితలగు పుష్పమాలికలు (6-119)

Every poet has his own way of expression. What is actually important is how the work pleases men of taste and critical acumen.

Left to myself, I am of the opinion that Pamanayaka will, no doubt, have his own place in the row of Raja Kavis like Krishnadeva raya and Raghunatha Nayaka but with a degree of difference regarding the poetic talent and acquirement. Alas ! his life span was only 34 years i.e. from 1739 to 1773.

We do not know whether he wrote any other works either in Telugu or in other languages like Sanskrit and Kannada. But this one omnibus volume he produced in Telugu is sufficient for him to attain reputation and celebrity as a poet. The quantitative and qualitative merit of the poem will, I am sure, elevate him to the constellation of good poets.²⁹

The work is now in the hands of the men of critical discernment. It is up to them to appreciate and enjoy.

Here it may not be out of place, if I say as chief editor of this work, a few words about the editor of the work.

29 It is noteworthy that Pamanayaka's Bhargava Purana has already attracted the university research scholars also. The palmleaf Ms. available in OML & RI was consulted by one Sri S. Narayana Reddy M.A., M.O.L., for submitting his dissertation in Dec. 1985 for the award of M. Phil. Degree in Telugu of Bangalore University under the guidance of Dr. T.V. Sabba Rao, M.A., Ph.D., Reader in Telugu, Jnana Bharati, Bangalore.

I had an occasion to go through Mr. Reddy's dissertation work with keen interest.

Pamanayaka's work deserves to be taken up for research for the award of Ph.D. degree.

The Editor

The editor of this work, Sri Tirumala Ramachandra, a veteran scholar in more than one language and a popular journalist duly honoured with the prestigious title 'Patrakara Siromani' needs no special introduction. One of the reasons for the department of Andhra Pradesh Government Oriental Manuscripts Library and Research Institute preferring Sri Ramachandra for editing of this work is that the history of Surapura was better known to him as his better half, Smt Anantalakshmi hailed from the same place and had a fund of information about the place. Her father, Sri Perumalla Venkatacharya was a descendant of the Vaishnava family of Vadhula Gotra which was invited to Surapura by Pachohangi Pamanayaka (1666-1687) for Purana Pravachana in the temple of Venugopala Swami. He was a scholar of repute, duly honoured by many and the editor, Sri Ramachandra is grateful to him for the cultural background provided by him to his family. Sri Ramachandra is grateful to his wife also for many details furnished by her particularly regarding the traditional stories of Surapura. This is one of the factors that contributed to the idea of this department in entrusting the editing work of Bhargava Purana to him.

Sri Rama Chandra (born on 16 June 1913) did Sahitya Siromani in Sanskrit and took Vidwan in Telugu and Sanskrit and Prabhakara in Hindi. Being a scholar in Kannada also with much acquaintance with Tamil he made a deep study of the languages and the result is his famous works 'Telugu Lipi Puttu Poorvottardisu' (Origin and Evolution of the Telugu script) and 'Nudi Nānudi' (Word and Idiom). He studied Prakṛita under the great research scholar, Sri Manavalli Ramakrishnakavi. Sri Votturi Prabhakara Sastri, the scholar poet was duly assisted by Ramachandra in the editing of several Ma-

Further, Sri Ramachandra's ripe experience as pandit in the Serfoji Maharaja Saraswati Mahal Library, Tanjore, the Oriental Manuscripts Library, Madras and the Mas section of Punjab University, Lahore fully qualify him to edit manuscripts of paramount importance

Bhasha Sevaka Samiti founded by Sri Ramachandra, Andhra Abhyudaya rachayitala Sangam of which he was a member and the research journal 'Parasodhana' published under his able editorship—though for a short time—speak volumes of his invaluable services rendered to the Telugulanguage and literature 'Sahitee Sugatuni Swagatham' (The Soliloquy of a litteratures) is a compilation of articles written by him on a variety of subjects in the most popular way intelligible even to the common reader

Sri Ramachandra's literary work has always been an original contribution. The introduction provided by him to this work also bears testimony to it. He still feels that had he consulted, in greater detail, the palmleaf manuscripts of Bhargava Purana in Sanskrit and Telugu, it would have been much more useful to the readers. The sincerity with which he did this very responsible work to the extent possible deserves commendation

The Acknowledgment

The present volume is quite a sizable work when compared to the other poetical works published by this department

The technical staff of the department namely Sri K. Vittal Reddy, Sri K. Satyanarayana, Smt. Y. Vatsala, Smt. K. Indira, Sri K. V. Rama Sastry and Sri D. K. Srinivasachary have done their best in comparing the press copy with the palm leaf text, in preparing the final copy of the appendices and in making necessary corrections in the proofs. I wish them all success in their endeavours in this regard

It is evident that the crash programme of publications is the highlight of the departmental activities.

I am highly grateful to the Government of Andhra Pradesh for their keen interest in developing this department

March 1986
Hyderabad-1

(Sd) V V L Narasimha Rao,
Director,
APG OML & RI,
Hyderabad

-
- P S In the first line at page 7 of this 'Preface' please substitute 'Hanuma' for Vasudeva at Sl No 21 and Vasudeva, for Mahipati at Sl No 22
- The Synonyms like Mahidhara', 'Bhupala', 'Dharaniramana', Dharanipa and 'Mahipati are common suffixes to the rulers of the progeny
- Please see Sri T R's introduction in Telugu at page 96 also

అభ్యారాచార్యుల చరిత్ర తత్వం

శ్రీ తిరుమల రామచంద్ర

దేవర్షి అయిన నారదునికి ఒకానొకప్పుడు మనస్సు కోక ప్యాకుల మయింది - ఎన్నో విద్యలు కేర్చాను, బాటి పరమాత్మాన్ని తెలుసుకో లేకపోయానే-అని బ్రహ్మ మానస పుత్రుడై నిత్యజ్ఞాని అయి విరాడిల్లె సనత్కుమారుని వద్దకు పోయి కన వ్యాకులకమ ఇలా చెప్పిందిరాదు "ఋగ్వేదం భగవోఽర్చ్యేమి యజుర్వేదం సామవేద మాశ్రయంతం చతుర్థం ఇతివోస పురాణం పంచమం వేదానాం వేదం పృథ్వీం రాశిం దైవం నిధిం బాకో బాక్య మేకాయనం వేదవిద్యాం బ్రహ్మ విద్యాం భూత విద్యాం క్షత్ర విద్యాం సక్షత్ర విద్యాం సర్వ దేవ జన విద్యా మే తద్వ గవోఽర్చ్యేమి, సోఽహం భగవో మంత్ర విదేవాన్ని వాత్సవికే " అంటే- "భగవన్ నేను ఋగ్వేదాన్ని, యజుర్వేదాన్ని, సామవేదాన్ని, బాల్గవదైవ అభ్యర్చణ వేదాన్ని వేదాంలో బదవదైన ఇతివోస పురాణ సంవయాన్ని, పితృలోకానికి సంబంధించిన వేదాన్ని, గతీరాన్ని, భాగ్యాన్ని, నిధి నిక్షేపాం విద్యను, సంవాదాంను, ప్రాపంచిక విద్యను, వేద విద్యను, బ్రహ్మ విద్యను, భూత విద్యను, క్షత్ర విద్యను, సక్షత్ర విద్యను, విషవిద్యను, సర్వదేవతలకు, సర్వ ప్రజలకు సంబంధించిన విద్యలను, అధ్యయనం చేశాను కాని, భగవన్, నేను కేవలం మంత్రాంను తెలుసుకొన్నాను కాని, అత్యును, బాటి అంతర్యాన్ని తెలుసుకోలేకపోయాను ఇదే నా కోక కారణం దీనిని పోగొట్టి వాకు కాంతి కలిగిండు " అని ప్రార్థించాడు.

హృదయ ప్రాధాన్యం

సనత్కుమారుడు అతని ప్రార్థన మన్నించి, కేవలం విద్యా సంపాదనం ప్రధానం కాదని, ఆ విద్యలకత్త్యం సరియైతేనం, సర్వసారం, సర్వాంతరం అయిన ప్రాణం ప్రధానమని పోధించి, నారదుని కోకవిముక్తుని చేశాడు బుద్ధి కల్పా హృదయం మనకు సన్నిహితమని దీని భావం

భగవతావతరణం గురించి కూడ ఇలాటి గాథే ఉంది వేదాదులను చెంగడించి మన పురాణాలు రచించి, మనశాస్త్రిలు ప్రవచించి, బ్రహ్మసూత్రాలు నిర్వచించి ఋషివ్యయంతే

తంమానికమైన వ్యాసమహర్షి చిత్తశాంతిలేక ఏకాంతంలో విచారగ్రస్తుడై ఉండగా, త్రికువన పర్యాటకుడైన నారదుడు కాకతాళియంగా వచ్చి, విచారతారణమేమని ప్రశ్నించాడు వ్యాస మహర్షి తన ఆవేదన తెలిపాడు అప్పుడు నారదుడు

' అందికమైన ధర్మచయ మంతయుఁ జెప్పితి వందులోన నిం
దిండుకగాని విష్ణుకథ లేర్పడఁ జెప్పవు ధర్మమల్ ప్రపం
దిందిన మెచ్చునే గుణవిశేషము తెప్పి నుగాక పీతు పీ
కొంఁదెమ వచ్చు బెల్ల హరిఁ గోరి మఱింపమి నార్యపూజితా' "

అని వివరించి తేవం మనో బుద్ధుపై ఆధారపడే కాస్త్ర సముదాయం కాంతి కలిగింపజాలదని, హృదయ కలాలం తెరిచి భగవంతునికి అర్పించి సంకీర్తనం చేయడమే ముఖ్యమని ఉపదేశించాడు ఆ ఉపదేశానుసారం వ్యాసమహర్షి భక్తితుండిం చిత్తంలో సంపూర్ణతై న సర్వేశ్వరుని ద్యానించి మనస్సును ఏకాగ్రం చేసి

"అవపీ చక్రములోన నే పురుషుఁ దే యాచ్ఛాయమున్ విన్న మా
ధవుపై లోకేశరఙ్గుపై భవములం దప్పింపఁ గాఁ జాలు భ
క్తి విశేషంబు జనింపు నట్టి భువనక్షేమంకరంబైన భా
గవతాచ్ఛాయము బాదరామయ్యుడు దాఁ గల్పించె నేర్పొప్పుగన్ ' "

మామవుడు ఎంత భక్తిధనుడైనా యోగి అయితా హరి భక్తి విరహతుడైతే ఎట్టి కాంతిని పొందజాలదని ఈ రెండు కథల అంతర్భం "బొద్దికమైన అవగాహన మాత్రమే మానవుని హృదయాన్ని సంకృప్తి పరచజాలదు మనము తేవలము బుద్ధిశోనే జీవింపలేము మన బాదాంకూ, ఉద్యేగాంకూ స్థానమైన హృదయం బుద్ధికంటే సర్వహితం హృదయం సంకృప్తి పొందకపోతే మానవుడు గుణంగా ఉండలేడు బుద్ధి మనస్సుకు కాంతి కలిగింప జాలదు "

భక్తితత్త్వం

ఈ విధంగా భగవంతుని మనస్సుతో కాక హృదయంతో చూడడం భక్తి రాధాకృష్ణ పండితు రవృట్టు "ఈ భక్తి ద్వారా మానవుడు తనకు భగవంతునితో గుం సంబంధాన్ని ఏక

దాకి విశదంగా గ్రహించి, దివరకు తనకు అన్న భూతుడైన వరమాత్ముడు శరణాగతుడవు
రాడు "6 ఈ భక్తిని పూర్వము ఎలా నిర్వచించాలో చూద్దాం

భక్తి శబ్దం భక్త అనే దాతువు నుంచి వుట్టింది భజించడం, తోలువడం, శరణాగతుడు
కావడం దీని అర్థాలు

"అర్చక ప్రార్థక ప్రేయమేధా సో అర్చక
అర్చకు పుత్రతా ఉత పుత్రం న దృష్టైర్వరతః
అవ స్వరాతి గర్గలో గోధా పరిసనిష్యత
ఏంగా పరి త నిష్కదత్ ఇంద్రాయ ఐశ్వర్యరమే "8

"పాఠండి పాఠండి క్షుయమేధా పాదు బాలులారా గానం చేయండి దుగ్గం,
రక్షణం అయిన ఆ భగవంతుణ్ని కీర్తించండి గర్గరం పెద్దగా పలుకు గాక! ఏడా నిక్క
నాలు ప్రతిద్యనించు గాక! తీగలు తమ స్వరాలను అంతటా వ్యాపింపజేయు గాక! వరమేశ్వరు
నిజే మన కీర్తనము ఊర్వ భాగంలో ప్రసరించు గాక!" అని వేదములు భక్తి పారవశ్యంతో
సర్వేశ్వరుని సంకీర్తనం చేశారు

మానవుని ఆవిర్భావంతోనే భక్తి ఆవిర్భవించిన దన్నప్పడు వేదములు భక్తితో
కీర్తింపడం కువాళాతి సమాజం భక్తిని పలువురు ఋషులు, ఆచార్యులు వివిధరీతుల నిర్వచిం
చారు "భక్తి రీత్యర్థ విషయై వాసురక్తి రితి యుజ్యతే "7 వరమాత్ము వరమైన అనురక్తే భక్తి
అని శాండిల్య భక్తి సూత్రవ్యాఖ్యాత స్వప్రేక్షరుడు నిర్వచించాడు ఇది "నిరంతర ప్రేమ
ప్రవాహం"8 నిరంతర ప్రేమప్రవాహమన్నాడు భగవద్రామానుజులు ఈ నైరంతర్యంతోపాటు
గాఢత్వమూ దీనిలో ఉండాలని విష్ణువురాజు వచనం.

"యా ప్రీతి రవివేళాం విషయే న్యన పాయసి,
త్యా మనుస్మరితః సా మే హృదయా న్మాతసర్పకు "9

"అవివేకులకు విషయ సుఖంలో ఎలాటి ఎడతగని గాఢమైన ప్రేమ ఉంటుందో
అలాటిది భగవంతుణ్ణి ధ్యానించే భక్తుని హృదయం నుంచి పోరాడు " భారద భక్తి సూత్రాలు

6 దా సర్వేవల్లి రాధాకృష్ణ ఇండియన్ పీసానఫీ సం 2 పుట 705 8 ఋగ్వేదం
8 88 8-8 7 శాండిల్య భక్తి సూత్రం 1 8 8 భగవద్రామానుజులు, క్రితావ్యం
9 విష్ణువురాజు 1 20 17

భక్తిని నిర్వచిస్తూ, వివిధ మతాల వివరించి, చివరకు తన మతాన్ని నొక్కి చెప్పాయి
 "పూజాది వ్యవహారాగ ఇతి పారాశర్యః కథానీ వ్యక్తి గర్భః నారదస్తు తదర్చితాఖిలావరతా
 తద్విశ్మరణే పరమ వ్యాకులతేతి" ¹⁰ భగవంతుని పూజాదులలో అనురాగం భక్తి అని పారా
 శర్యుని దావం భగవత్కృతంలో అనురాగం భక్తి అని గర్భుడన్నాడు తాని భగవంతునికి తన
 సకల వ్యవహారాలు అర్పించి, దైవం మరువునకు వస్తే చింతపడడం భక్తి అని నారదుని మతం
 దీనినే యామునాదాత్యులు

"దర్శనం పరభక్తి స్వ్యాత్ పరజ్ఞానం తు సంగమః
 పున ర్విశ్లేష నిరత్యం పరమా భక్తి రుచ్యతే" ¹¹

"భగవత్పాశ్చాత్కారం పరభక్తి భగవదైక్యం పరజ్ఞానం భగవంతునితో తనకు
 వియోగం సంభవిస్తుండేమానని భయపడడం పరమ భక్తి" అని వివరించాడు దీనినే యావ
 గస్యామి మరింత ద్రువపరిచాడు

"అన్యాయినీలా తాన్యం జ్ఞానకర్మా ద్యనావృతమ్,
 అనుకూలేన కృష్ణామశీంసం భక్తి రుత్తమా" ¹²

"ఎలాటి ప్రతిపలాపేక్ష లేక, జ్ఞానకర్మ విరహితంగా, కృష్ణుని నిరంతరం అనుకూల
 మార్గంలో సేవించడమే ఉత్తమ భక్తి"

కర్మ జ్ఞానాది యోగాం కర్మా భక్తియోగం ఉత్తమా క్తమమైందని భక్తా చార్యులందరూ
 చూపిచారు "తదేవ కర్మజ్ఞాని యోగిభ్యః అధిక్య శబ్దాత్ సాతు కర్మజ్ఞాన యో గేభ్యోఽవ్యధిక
 తరా" ¹³ "ఆ భక్తి కర్మ జ్ఞాన యోగాల కర్మా గొప్పది" అని శాండియూడు నొక్కి
 చెప్పాడు "త్రినత్యన్యః భక్తి తేన గఠియసి" ¹⁴ భక్తి మిందింది మరొకటి లేదు - అవి
 నారదరూ తన గ్రంథాంతంలో స్పష్టంగా చెప్పాడు

ఈ భక్తి సార్యం తానివి ఏదీ లేదని ప్రాచీన భాగవతాది భక్తి గ్రంథాలు, ఆధునికుల
 చాళ్యాల చెప్పుతున్నాయి భాగవతం

10 నారద భక్తి సూత్రాలు 1 18-19 11 యామునాదాత్యులు అగమ ప్రామాన్యం
 12 యావగోస్యామి భక్తినిసామ్యతనింధు ప్రాచంభం 18 శాండియూ భక్తి సూత్రం -
 1 32, 3 1 14 నారద భక్తి సూత్రం 5 14

"వాగుదేవ కథా ప్రశ్న, పురుషాం శ్రీ, భువారి ర,
వక్తారం పృథ్వీకం శోభ్యంతస్తత్పాద సలిం యథా"
"నారాయణపరా" స్పర్శ్యే వ కుతశ్చన విభృతి 16

"వాగుదేవుని కథా ప్రశంగాలు పురుషులను, శ్రీంను, బెప్పేరాదిని, ప్రశ్నించే వాడిని, అతని పాదోదకం లాగ పవిత్రులను చేస్తాయి నారాయణుని నమ్మిన వారు శోభేమైనా భయపడ వలసిన భవిలేదు " అని నొక్కి చెబుతున్నది " ప్రేమతో ప్రారంభమై, ప్రేమతో వృద్ధి పొంది ప్రేమతో సమాప్తమయ్యే చాస్తవమైన నిష్కళంకమైన భగవదన్వేషణమే భక్తియోగం " 16 అని వివేకానుభూతు, "మానవ దితృవృత్తులకు ప్రత్యక్ష సంబంధం ఉంది భక్తియోగం " 17 అని హృషీకేశంలోని దివ్యజీవన సమూహ్యమైన స్వామి శివానంద సరస్వతి అబ్బారు భక్తి అనేది జ్ఞాన యుక్తమైన అవరణ మని, అనగా భగవద్భక్తిలో మూఠాకాస్తాలు ఉండరాదని, భక్తి పర్యవసానమైన కదిలిస్తుందని, దానికి అసాధ్యమేదీ లేదని రాధాకృష్ణ పండితుని విశ్వాసం 18

శరణాగతి-ప్రవృత్తి-భరన్యాసం

ఈ భక్తి పరాకాష్ఠే శరణాగతి శరణాగతిః ప్రవృత్తి అని, భరన్యాసమని పర్యాయాలు మన భారమంతా భగవంతునిపై ఉంచి, అవస్థ భక్తితో నిర్విచలంగా ఉండడం భరన్యాసం ఈ విధంగా 120 సంవత్సరాలు తీవ్రతాన్ని అనిధారా ప్రతంగా కోససాగించిన వేదాంత దేశికులవారు

"అహం మద్రక్షణ భరో మద్రక్షణ ఫలం కథా,
క్ష మను శ్రీపలే లేవే క్యాత్మానం నిక్షిపేత్ యథా " 19

"నేను, నా రక్షణ భారం, నా రక్షణ ఫలం నాకి కాదు, శ్రీయే పతి అయిన వానాయణునిదే అని వివేకవంతుడు తనను భగవంతునికి పమర్పించుకోవాలి" అని ఉపదేశించారు

ఈ ప్రవృత్తి దీక్షలు వేదంలోనే కనిపిస్తాయి, అక్కడక్కడ "వయం మాతే త్యే ఇద్ వింద విప్రా అవి వృసి త్య మస్మాకం తవ స్మసి " 20 "దేవా మేము ఏ బాళ్లం మీ పై ఆధారపడి ఉన్నాం ఏవు మా వాడివి మేము ఏబాళ్లం " అనే మంత్రాలు ప్రవృత్తిని సూచిస్తాయి యోగశ్లోకంలోను శరణాగతి విస్తృతంగా ఈ మంత్రంలో శాపవస్తుంది,

16 భాగవతం 8 17 28 16 స్వామి వివేకానంద కంప్లీట్ పర్కెన్, సం 8, పుట 81 17 శివానంద సరస్వతి, నారద భక్తి సూత్ర వ్యాఖ్య పుట 51 18 బాక్టర్ ఎన్ రాధాకృష్ణన్, ఇండియన్ ఫిలాసఫీ, సం 2 పుట 884-885 19 వేదాంత దేశికుల న్యాస దశకం శ్లో 1 20 యుగేదం 8 88 18, 8 89 82

"తం పట్నీధి రమగచ్చేను దేవా పుత్రోః భ్రాతృభి యత వాహిత్యైః॥, నాం గృహ్లావా
సుకృతస్య లోకే తృతీయే పృషేతః॥" ౨౧ "ఓదేవా! సుకృతం దేసిన వారే
ప్రవేశించడానికి అర్హమైన స్వర్గాది లోకాలపై విరాజిల్లే బ్రహ్మాదిభూతి పొందడానికి
పక్షులతోను, పక్షభ్రాతృవర్గంతోను, ధన జనసహితంగాను పూజ్యరవు, ఉన్నత గతి ప్రదా
యి అయిన విన్నే అనుసరిస్తున్నాము—శరణుపొందుతున్నాము

ఇక ఉపనిషత్తులలో శరణాగతి ప్రస్తావన చాలా చోట్ల కనిపిస్తుంది "మమైశ్వర్యై
శరణ మహం ప్రపత్యే" ౨౨ "పాశార్థి అయిన వేమ నిన్ను శరణు పొందుతున్నాను" ఈ
శరణాగతిని తైత్తిరీయారణ్యకం చాననవిద్య అని పేర్కొన్నది జ్ఞానులైన ఆరుణి తన
తండ్రి అయిన బ్రహ్మచరిని అత్యుత్తమునకు సర్వోత్తమ మయిన ఉపాయం ఏదని
ప్రశ్నిస్తాడు ప్రజాపతి సత్యం, తపస్సు, ధయం, శయం, దావం, ధర్మం, బ్రహ్మోత్పత్తి
అగ్నిఘాత, యజ్ఞం, మానసోపాసన, వ్యాసం అనే విధానాలు వివరించి, వీటిలో సర్వోత్తమం
చాన విధానమని తెలుతాడు చాన మంటే భరవాసం—అత్యున్నతమైన భరణా దాద్యదు
ప్రవర్తిని నిర్వచిస్తూ,

"అవస్థసాధ్యే స్వాధీష్టే మహా విశ్వాన పూర్వకమ్,
తదేకోపాయతా యాథా ప్రవర్తి శృరణాగతిః"

ఇకర విరమణం సాధ్యమనది తన కోరికలను దేవా నీవే యపాయమై నెరవేర్చుమని ప్రార్థన
చేసి ప్రవర్తి అన్నాడు 23 విగవద్రామానుజులు ప్రవర్తితో తత్తి సమాప్తి
పొందుతుందన్నారు 24

భక్తులు ఈ భక్తి ప్రపత్తులను వివిధ భావాలతో వ్యక్త పరచడం క్రమంగా
పెంపొందించి భగవంతుని తండ్రిగా, తల్లిగా, మిత్రునిగా, సోదరునిగా యాది మురిసిపోవడం
వేదాల్లోనే కనిపిస్తుంది యుగ్మేద ముందు అగ్నిదేవుణ్ణి తండ్రిగ, బంధువుగ, సోదరునిగ,
మిత్రునిగా కీర్తించారు "అగ్నిం మన్యే పితరం అగ్నిం ఆపిం అగ్నిం బ్రాహ్మరం నదమిత
నతాయమ్" 25 కొన్నిచోట్ల తల్లిగాను పేర్కొన్నాడు యునులు "తవ్యం హి నాం పితా వసో తవ్యం

21 యజుర్వేదం 16 50 22 శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు 6 18 23 సర్వాసిద్ధాంత
సౌరభం సం. 7 పుట 22 24 రామానుజులు గీతాభాష్యం 18 66
25 యుగ్వేదం 10 7 8

మూలా¹¹⁸ ఓ వనూ, నీవు మాకు తల్లివి నీవే మాకు తల్లివి—అని ఈ మంత్రంలో తల్లి గాను తల్లిగాను భావించారు వారు సరస్వతిని ప్రార్థించినప్పుడు ఈ మార్పిడి వం స్పష్టమయింది

“య స్త్రీ సమ శశయా యో మయోఽభూ ,
 ర్భేన విశ్వా పుష్కసి వార్కాణి
 యో రత్నరా వసువిద్ య శ్శుదత్యో
 సరస్వతి తం ఇహ భాతవే తః ”¹¹⁹

“ఓ సరస్వతి, నీస్తనాలు ఎందో ఉన్నాయి అవి విశ్వ కల్యాణ కారకాలు వాటితో అయ్యే లను పోషిస్తున్నావు నీవు రత్న గర్భవు వసు గర్భవు వాటిని మాకు ప్రసాదిస్తున్నావు మా పోషకై వాటిని మా ముందు పెడుతున్నావు ” అని వారు స్తుతించారు ఇట్టి తల్లి భావనగం ఋక్కులను మనం పెక్కింటివి చూడవచ్చును

అంతేకాక ఖర్జిలో భేదాలయిన శాంత దాస్య సఖ్య వాత్సల్య మధుర భావాలను కూడ వేదాంలో మనం ఋక్ గావ వచ్చు భగవంతుని ఈ భావాంతో ప్రభుత్వా స్తుతించిన మంత్రాలు చాలా ఉన్నాయి “తాతార మింద్రం అవితార మింద్రం ”¹²⁰ రక్షకుడైన ఇంద్రుణ్ణి, పొంతుడైన ఇంద్రుణ్ణి

“హరణ్యగర్భః సమవర్తత్యగే
 భూతస్య జాతః పతి రేక జసిత్
 స దాధార పృథివీం ద్యాం ఉతే మాం
 కన్తై దేవాయ హవిషా విధేమ ”¹²¹

“ఏ దేవుణ్ణి మనం ప్రార్థిద్దాము! సృష్ట్యాదిలో గం జీవదేవుణ్ణి, సృష్టికి ఏకైక పతి అయిన వాడిని, ‘ద్యా’వా పృథివులను నిలిపి ఉంచిన వాడిని ప్రార్థిద్దాం ” అనే మంత్రంలో శాంత భావం గోచరిస్తుంది భగవంతుని పలు విధాలుగా స్తుతించి అమృతహం పొందడానికి ప్రయత్నించడం శాంతభావం వీటిలో దాస్య భావమూ స్పష్టం “అస్మి తే సంతు సఖ్యా వాని ”¹²² నీకు మాతోమైత్రి ముంగళికరం కానీ, “భదాను శుశ్రేణు అంతమా సఖా వృధే ”¹²³

మా నంలోనం కోసం, మా పాహాయ్యం కోసం నీవు మా రగ్గర ఉండు - అనే మంత్రాంతంలో సభ్య భావం విశదమవుతుంది "శివం రిహంతి మతయా" ⁸⁸ స్తోత్రాంత శివుని ముద్దాడు తున్నాయి 'తం మాతా తల్లి న ఉరెల్లి మాతరమ్' ⁸⁹ అతనిని తల్లి మధ్యపెట్టుకొంటున్నది, అతడు తన తల్లిని మధ్యపెట్టుకొంటున్నాడు, "శివం స విప్రా మఖీ రిహంతి" ⁹⁰ విప్రులు-శ్శానులు భగవంతుని శివుని తల్లి లాలించినట్లుగా తమస్తోత్రాంతో లాలిస్తున్నారు-అనే ఋక్కుంలో వాక్య భావం సువ్యక్త మవుతున్నది మధుర భావానికి పెక్కు ఉదాహరణలు ఋగ్వేదంలో లభిస్తాయి "శారః కపివాం పతి ర్భవదామ్" ⁹¹ యువకులను ప్రేయసిలాగ, భార్యలను పతిలాగ నమ్మ ప్రేమించు, "శారః కపివ ఇవ వక్షదానా" ⁹² ప్రేయసాలికి ప్రేయడు పరమిచ్చేరట్లుగా మాకు పరాలిమ్ము, "పరివ్యజంతే జనయో యథా పతిమ్" ⁹³ భార్య భర్తను కొగిలించుకొనేట్లు అనే ఋక్కులు మధుర భావాన్ని సూచిస్తున్నాయని వేరుగ చెప్పనక్కరవేదు

పై దిక్కులు ఈ భావాంతోనే గాక భగవంతుని ప్రేమప్రతంగా, అతిథిగా, మరెవ్విధముగా పై వారాలు జోరు

"విదక్రమే పృథివీం ఏవ ఏతా
క్షేత్రాయ విహార మనుషే దశస్యన్
ధ్రువానో అన్య కీరయో జనా
ఉరుక్షిం మజవిమా రజార" ⁹⁴

పరమాత్మ పృథివి మనుష్యులకు ఆరానంగా చేయడానికి అక్రమించుకొన్నాడు దీన జనులు అరవిలో తమకు స్థిరమైన నివాసాన్ని వీందుతున్నారు అతడు ఈ క్షిరిని మానవుల కోసం విశాంంగా రోడు, "విశ్వేషాం అతిథి ర్మామషాణామ్" ⁹⁵ అతడు సర్వమానవులకు అతిథి, "ఏశో ఏశో వో అతిథిమ్" ⁹⁶ అతడు ఇంటింటికి అతిథి, "ప్రేష్టం వో అతిథిం సుప్తే విశ్రమివ ప్రయమ్" ⁹⁷ పరమ ప్రేమ ప్రియతైన విశ్రుతిలాగ మీ అతిథి అయిన భగవంతుని స్తోత్రం చేస్తున్నాము

88 ఋగ్వేదం 9 85 11	89 ఋగ్వేదం 10 114 4	94 ఋగ్వేదం 10 188 1
95 ఋగ్వేదం 1 66 4	96 ఋగ్వేదం 1 117 18	97 ఋగ్వేదం 10 48 1
98 ఋగ్వేదం 7 100 4	99 ఋగ్వేదం 4 1 20	40 ఋగ్వేదం 41, ఋ 8 84 1

“అశూయంతి త్రితవో హృత్పు ధీతయో
 వేనయి వేనా పతయంత్యా దిశః,
 న మర్శితా విద్యతే అవ్య ఏభ్యః
 దేవేషు మే అధితా మా ఆయన్వతః” 42

మా హృదయాలలో వివిధ భావోద్వేగాలు తీవ్రమౌతున్నాయి ప్రేమ కొండలు ఉదయించి పకం దిక్కులకు వ్యాపిస్తున్నాయి ఈ భద్రాంకంపే ఉపకాంతి భారవాలు వేరే లేవు ఇ అధికామాల-ఉదాత్తమైన ఆశలు దేవతలపైన-భాగవంతునిపైన ఉన్నాయి” ఈ యుక్కులలో భగవంతుని తీవ్రాంధ్రపువగా, అతిథినిగా, ప్రేమ పాత్రునిగా భావించడం విస్తారంగా కనిపిస్తున్నది

విష్ణు - కృష్ణ - వాసుదేవులు

ఇంతకుముందే చెప్పినట్లు ముగ్ధునితోనె వుట్టిన కోమల భావమైన భక్తి వేదాంలో మొంతై త్రి ఉపనిషత్తులలో, పురాణేతిహాసాలలో విశ్వరూపం దాల్చింది ఈ భక్తి క్షాత్రమాన వివిధ దేవతలు అధిష్ఠానంగా వివిధ రూపాలు దరించి అలాన్ని సంస్కారవంతులను చేసింది ఆ రూపాలలో ఒక్క విష్ణువు అంటున్నగా విస్తరిల్లిన వైష్ణవం విష్ణుభక్తి ప్రధానమైన మతం ఈ వైష్ణవానికి కూడ యుగ్వేదంలోనే వారులు పోయడం కనిపిస్తుందని వండితుల అభిప్రాయం “విష్ణువును పరబ్రహ్మంగా భావించి భక్తితో ఆరాధించే ప్రత్యేక సాధారణ బైవారాధన ప్రధానమైనది వైష్ణవ మతం కొలాంతరాన ప్రాముఖ్యం వహించిన విష్ణువుకు, వైష్ణవ భావకు మూలాలు యుగ్వేదంలోనే కనిపిస్తాయి” అని బ్రహ్మపెరర్ డి సి సర్కార్ అభిప్రాయం “ విష్ణు అనగా వ్యాపనమిడు, సర్వవ్యాపి అని అర్థం ఈ విష్ణువు నేడు వ్యాప్తిలోవున్న వైష్ణవ మతానికి అధిష్ఠాత అయిన బైవమైన విష్ణువు కాదని, నేటి సర్వాధిపతిగా అచాకు లేదని, యుగ్వేదకాలం ఇంకాదునీ ప్రాధాన్యం ఉండేదని, విష్ణువు ఇంద్రనభతుగానే పశ్చితుడని, మొదట్లో విష్ణువామంతో సూర్యుడి కి రితుడని, యజుర్వేద కాలంలో విష్ణువుకు ప్రాముఖ్యం కలిగి యజుర్వేదరూపు రయ్యోడని, తైత్తిరీయ, శతపథ బ్రాహ్మణాలలో, సకలాధిపాతుడుగా, యజ్ఞ సర్వరూపుడుగా, లతదేయ బ్రాహ్మణంలో యజ్ఞ రక్షకుడుగా ప్రకంపితుడై వాడని, ఈ విధంగా

విష్టపదం వివిధ రూపాలలో పరిణామం పొంది కాలాంతరాన వైష్ణవ సిద్ధాంతానికి అధి-
దేవతగా వెలువొందినట్లు దాక్షర్ సర్వేపతి రాధాకృష్ణ, ప్రొఫెసర్ ఎం రంగాచార్య, వి.టి.
క్రీడివాసయ్యంగార్, ప్రొఫెసర్ హేమచంద్రారాయ్ బొదురీ మున్నగు విద్వాంసులు
భావిస్తున్నారు. ⁴⁴

ఈ విష్టపదానికి పర్యాయాలుగా నారాయణ, భగ, వాసుదేవ, కృష్ణపదాలు క్రమంగా
వ్యాప్తిలో వచ్చాయి వారాయణ శబ్దానికి వారా: అయవం యస్య సా:-నదుకు ఆశ్రయమవి,
నారాదా: అయవం అని పండితులు చెబుతున్నారు మునుస్మృతి దీనిని మరికొంత విస్తరించింది

"అపో నారా ఇతి ప్రోక్తా అపో వై వరసూనవః

తా యదస్యాయవం వూర్యం తేన వారాయణ స్మృతః" ⁴⁵

నారం అంటే నీరు ఆ నీరే వరులను పుట్టించేది అలాటి వారం స్థానం కావడంవల్ల నారాయణు-
డని చెప్పబడుతున్నాడు మహాభారతంలో నారాయణుని నిర్వచనం ఈ విధంగా ఉంది

"అపో నారా ఇతి ప్రోక్తా అపో వై వరసూనవః

అయవం మమ తత్సూర్య మతో నారాయణాహ్వానమ్" ⁴⁶

నారమంటే నీరు ఆ నీరే వరులను ప్రసవిస్తుంది ఆ నీరు మొదట వాకు స్థానం కావడంవల్ల
నేను వారాయణుడిని అయ్యాను-అని నారాయణుడే తనను వివరించివట్టాంది నరాణాం సమాహా-
నారం తదయవం యస్యసా:-నరాల గుంపు నారం ఆ గుంపును ఆశ్రయించినవాడు,
వరులందరిలోను ఉన్నవాడు అని ష్మత్యర్థి చెబితే సర్వకాలాలకు సరిపోతుం డనుకుంటాను
నీరు జీవికి మూలం గనుక ప్రాణిమలా నీటిని భగవత్ప్రభుమాశ్రయంగా తీసుకుంటాడు

భగ శబ్దం ఋగ్వేదంలో ఒక దేవతకు పేరు ఈ దైవం తత్సూర్య మిచ్చేదిగాను,
రక్షించేదిగాను సర్వజ్ఞున యుతంగాను, యుద్ధంలో సహాయపాదిగాను వర్ణితం "తత్ సుసూ-

నవితా భగో ఇంద్రో నో రాధ సోమత్" ⁴⁷ నవిత, భగుడు ఇంద్రుడు సవదంతో
వర్తులుగా అవి, "భగ బ్రాతః" ⁴⁸ భగుడు రక్షకుడు అని, "హృషో భగః ప్రభృతే విశ్వతోవా" ⁴⁹
విశ్వతోక్త అయిన భగుడు సర్వజ్ఞుడని, "హృషో భగః సరస్వతి ఋషంత" ⁵⁰ భగో న కారే

14 సర్వ సిద్ధాంత సౌరభం, సం 7, పుట 88-97 45 మునుస్మృతి 1 10

46 మహాభారతం, కాండివర్యం 841 40 47 ఋగ్వేదం 4 56 10

48 ఋ 49 ఋగ్వేదం 6 41 4 50 ఋ

హావో మరీనామ్" 61. తగుదు ఇతర దేవతలతో సమానంగా యజ్ఞాలలో హవిర్యాగం పొందు కున్నాడు. అవి వర్ణవరుణ్ణాయి విష్ణు భగవంతులు వేదంలో ఎక్కడా పర్యాయాలుగా లేవని మేడ్డ లంటున్నాడు

కాని, ఈ పూర్వోక్త గుణసంపన్నుడైన భగవతే వైవికదేవుడు క్రమంగా విష్ణువర్యాయుడై నారవి తోస్తుంది ఇన్ని గుణానుబంధి భగవంతునికి తర్వాత తర్వాత అయి అర్థమైన రూప మయ్యాయి, అట్టి గుణాలు గలవాడు భగవానుడుగా రూపొందాడు

"ఐశ్వర్యస్య సమగ్రస్య వీర్యస్య యోగసః క్రియా,
జ్ఞాన వైరాగ్యమౌ త్త్వేన వజ్రాం భగ ఇతిరతః" 62

సమగ్రైశ్వర్యం, వీర్యం, యోగస్య, నిరి, జ్ఞానం, వైరాగ్యం—ఈ ఆహ వగళ్య వాద్యాంది విష్ణుపురాణం నిర్వచించింది విష్ణుపురాణం భ గ అక్షరాంకూ వ్యుత్పత్తి చెప్పింది

"సంభర్తా చ తథా తర్తా భకారాథో ద్వయోత్కృతః,
సేతా గమయితా గ్రస్తా గకారార్థ స్థదాయితే" 63

భకారానికి సంభర్త, తర్త అవి రెండూ నృప్తి కారానికి ప్రకృతి పాదనంగా కలవాడు సంభర్త సృజించిన దానిని భరించేవాడు పోషించేవాడు తర్త అట్లే గ కారానికి సర్వదాడు, సర్వయోగతర్త, సర్వ కర్త అని అర్థాలు, తనుక భగవానుడు భగవంతుడు అంటే నృప్తి స్థితి లయ కాదుదని అర్థం ఈ పదం క్రమంగా నిమిషపులకు ఈ అన్ని అర్థాలతోను చేరింది 'భగ క్రి కామ మాహాత్మ్యా వీర్యయోగార్తక కీర్తిమ' అని అమరకోశకారుడు చెప్పాడు భగవద్దామానుజులు "సర్వ హేయ ప్రత్యధిక కర్తాః గుణవక్త్రయా, పూజ్యా యుజ్యకమో యోఽసౌ భగవాన్ ఇతి శబ్దాతే" 64 అని భగవద్వ్యాన్ని నిర్వచించాడు సర్వ హేయ విరుద్ధ వైవ కర్తాః గుణాలు కలిగి ఉండడంవల్ల పూజ్యులకన్నా పూజ్యుడైనవాడు భగవాన్ అని చెప్పబడుతున్నాడు అని దీని అర్థం

విష్ణు నారాయణ పదాంకు పర్యాయుడైన కృష్ణ వాసుదేవ పదం విషయంలోను వండితులలో మతభేదాలు దాం ఉన్నాయి కృష్ణ అనే పదానికి సామాన్యార్థం నలుపు కాని, కృష్ణుని అపూర్వ లీలకు ఆకర్షితులై నందువల్ల కాబోయి నిమిషుకారులు దానికి "కర్షణి ది ర్త

61 యుగ్యేవం! 8 40 8 62 విష్ణు పురాణం 5 8 72

63 విష్ణుపురాణం 6 8 78 64 రామానుజులు విష్ణు సహస్రనామ భాష్యం

మీ కృష్ణ! మనస్సును ఆకర్షించేవాడు, “నరకం ఏరోపితి కృష్ణః” నరకమూ నిర్వహించే
వాడు ఇత్యాదిగా పుస్తకములు చెప్పారు. వేదాలలోను, ఉపనిషత్తులలోను కృష్ణుని ప్రసక్తి
లేకపోలేదు కాని, ఆ ప్రసక్తి ఇప్పుడు ప్రపంచమంతా వ్యాపించిన కృష్ణునిది కాదు యిగ్నే
దంలో కృష్ణుడు ప్రతినాయకుడై ఇంద్రుని ప్రత్యర్థిగా ఉన్నట్లు ఒక విదిశమైన యిక్కు
ఉంది

“అదదప్యో అంశమశీ మతిష్ఠ
దియానః కృష్ణో దళలిః నహస్రైః,
అవక్ త మింద్రః శత్యాధ మంత
మపస్మేహితి ర్ముమహా అదత్త ” ౧౪

వేగంగా వెళ్లగం కృష్ణుడు పదివేల మంది భటులతో అంశమశీ దగ్గర యినలు కొడుతూ
ఉన్నాడు మహాబలవంతుడైన ఇంద్రుడు అరిగి వట్టుకొన్నాడు మానవుల హితంకోరి
ఇంద్రుడు అతని క్రూర సైన్యమును మట్టుపెట్టాడు మరికొన్ని యిక్కుల్లోను కృష్ణుడు
ఇంద్రుని ప్రత్యర్థిగానే వర్తింతుడు విరివ్తరూ తరచు యుద్ధాల చేసేవారని, ప్రతివర్తించివర్తించి
శీవంగా ఉండేదని స్పష్టమవుతుంది

“ప్రమందినే పీతుమదర్శిరావరో
యో కృష్ణ గర్వా నిరహపృష్ట ఉన్యనా,
అపన్యవో వృషణం వజ్రదక్షిణం
మరుత్వంతం నిత్యాయ హరామహే ” ౧౫

రిజన్యంతునితో మనకు హితం ఉలిగించడానికి, మనకు మ్మేతుడు కావడానికి కృష్ణుని భార్య
గర్వానిను విచ్చిన్నం కావించిన వజ్రాయోధుడగుదైన, వరప్రదాత అయిన మరుత్తజాలతో
హాంతుంతుకుండున్న ఇంద్రునికి మన హవిస్సులను ఇచ్చాను.

ఈ యుద్ధంలో కృష్ణుడు గెలిచినట్లు కావరాదు అయితే, భాండోగ్యో పనివత్తులోని
కర్ణ తష్టోర అంగింసు, కృష్ణాయ దేవతీ పుత్రాయోక్త్యైవాద ” ౧౬ అంగిరసుని పుత్రుడైన
మౌర మహర్షి దేవతీ పుత్రుడైన కృష్ణునితో ఇలా అన్నాడు—అని ఈ మంత్రంలో కనిపించే

కృష్ణుడు ఇంద్రునితో బోరాడినవాడ కాదు నూటపదాంధ్రు డీవించినవాడు ⁸⁸ కాని, పురాణం లోను ఇంద్రకృష్ణుడు సంఘర్షణ ఉండి ఆ సంఘర్షణలో కృష్ణుడే గెలిచాడు నీటన్నిటి లిద్ది విద్యాంశులు కృష్ణ పదం, కృష్ణ స్వరూపం కూడ మాడుతూవచ్చిందని భావిస్తున్నాడు చాలవం బాగవతాదులలో వర్ణితమైన కృష్ణలీలలు ఋగ్వేదంలో కనబడే గోరక్షకుడై గోప శబ్ద బాహ్యుడైన విష్ణువుకు సంబంధించిన గాథలనుంచి లభింపలు నటనలుగా వ్యాప్తిపెంది ఉంటా యని ప్రొఫెసర్ డి సి సర్కార్ అభిప్రాయపడుతున్నాడు ⁸⁹ కృష్ణుడు తానార్యభాతి నాయకుడైఉండి, వైదిక కాలంలో ఇంద్రునికి ప్రతిద్యంద్యిఅయి, పురాణకాలంలో అధికవ్యాప్తి పెంది, భగవద్గీతా కాలానికి తన స్థానాన్ని తిరిగి సంపాదించుకొని భాగవతుం బాగుదేవుని తోను, వైష్ణవుల విష్ణువుతోను ఏకత్వం పొందాడని డాక్టర్ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్ భావి స్తున్నాడు ⁹⁰ ఏమైనప్పటికీ వేదఋక్కుల కాలం నుంచి ఉపనిషత్కాలం వరకు కృష్ణుడు వైదిక కర్తవ్యజ్ఞాననే సంప్రదాయం ఉండవడం స్పష్టం మహాభారతవివాదంలో కృష్ణుని చరిత్ర అవార్యనాయకుడుగా, పరమార్థజ్ఞానోపదేశకుడుగా, అవార్యభాతి అధిదేవుడుగా గోర ధిస్తున్నది కాణాంతరంలో కృష్ణుడు శ్రీ విష్ణు పరిపూర్ణావతారమనే స్థితి కూడ మహాభారతం నుంచే తెలుస్తున్నది ⁹¹ అని డాక్టర్ రాధాకృష్ణన్ కృష్ణుని విశ్వాదార్యభాగ్నిని నిర్ధారించాడు నవభారత నిర్మాతలలో ఒకరైన వివేకానందులు కృష్ణుని గూర్చి చెప్పిన మాటలు ఇక్కడ ఉద్ఘాటించడం సమచిరం కృష్ణుడు వివిధ రూపాలలో అరాధింపబడుతున్నాడు అతడు వుడుపులకే కాక శ్రీమతు, విన్నంతిలూ పెద్దలకూ అదర్శం ప్రేమ ప్రేమకోసం, విధి - ార్తవ్య నిర్వహణ విధికోసమనే మహాసత్వాన్ని ప్రపంచ చరిత్రలో తొలిసారిగా ఉనుగొని ప్రకటించిన ప్రథమాచార్యుడు ⁹² అని వివేకానందుడు ఎలుగెత్తి కీర్తించాడు

బాసుదేవ 'జ్ఞం విషయంలోను వండితులు పెక్కు బాధవివారాలు కేళారు భారం భాగవత హరి మంజులలోని కృష్ణుడు దేవకీ వసుదేవుడుత్పత్తుడు మమదేవసుతుడు కావడం వల్ల బాగుదేవుడై నాడు "కాని ఈ పురాణములకు ధార్మ్యగ్రంథము బాసుదేవ పదమునకు కృష్ణ శబ్ద సంబంధము గావము ఆ పదము ప్రత్యేకముగ గోరరించును అందుచే నా బాసుదేవుడు కృష్ణ బాసుదేవునకు అన్నుడై యుండనోవు తాంబ్రకమమున నీరికిరువురును అభిర్నర్య చేర్చుడి

88 తిరుమల రామచంద్ర హిందువుల వండుగలు-పర్యములు, స్పష్టావ్వమి 89 ప్రొఫెసర్ డి సి సర్కార్ హిస్టరీ ఆండ్ కల్చర్ ఆఫ్ ద ఇండియన్ పీపుల్ పుట 489 90 డాక్టర్ ఎన్ రాధాకృష్ణన్ ఇండియన్ ఫిలాసఫీ, సం 1 పుట 87 91 డాక్టర్ ఎన్ రాధాకృష్ణన్ ఇండియన్ ఫిలాసఫీ, సం 1, పుట 489 92 స్వామి వివేకానంద ఎంప్లీడ్ పర్సన్, సం పు 8, పుట 268

యే కరుగనే భావించబడి యుండరని తోచును ఈ విధమున శ్రీకృష్ణనామము గూడ కాలాంతర పరిణామము నొంది వివిధ ప్రవచనముల గలిపికొని మహానదు లేర్పడుచుండము, అనేక స్వరూప చరిత్రముల స్వీకరించి ఒక మహాకృష్ణమై వైష్ణవమతమున ముఖ్యస్థానము నొందినట్లు వక్రము¹⁰⁸

వైష్ణవమతం - అభ్యర్థులు

ఈ వైదికమైన విష్ణ్వారాధనం వివిధ సమయాల నల్పపర్యాయావనదుంతో పెనగొని, మహామతమై భారతదేశంలోని ఉత్తరావధాన్నే కాక ఇతర ద్వీపాంకు వ్యాపించింది ఉత్తరావధంనుండి దక్షిణావధానికి విస్తరించింది నాథాయాద్ భాగనన్నింటి భక్తి ప్రవాసమైన భాగవత వైష్ణవమతం దక్షిణావధానికి క్రిస్తు పూర్వం మొదటి శతాబ్దంలో వచ్చి పుంజుందని దాక్షర రాధాకృష్ణన్ అభిప్రాయపడుతున్నారు * శ్రీస్తుశకిం మొదటి శతాబ్దంలో పున్న హం సాతవాహనుడు సేకరించిన గాఢావత్యంలో కృష్ణుని లింగులెరిపి గాథలున్నందున, ౩ శతాబ్దం దక్షిణావధ అంత ప్రచురణాంకానికి రెండు మూడు శతాబ్దాలయినా పక్షపచ్చునని భావిస్తే కృష్ణ భక్తి మతం అంతకు కొన్ని శతాబ్దాలకు ముందే దక్షిణానికి వచ్చి పుంజుందమకొచ్చు

ఈ మరలా, పైని ప్రొఫెసర్ పేమనల్లదరాయ్ బొదురీ చర్చిస్తూ "ఉత్తర భారతం నుండి దక్షిణానికి వలస వచ్చిన భాగవత నల్పపర్యాయావనాయాంబో వాతముని మొదటి వారు కావచ్చును అయిన తమిళదేశానికి భాగవతమతాన్ని తీసుకువచ్చి ఉంటారు" 64 దీనినే ప్రొఫెసర్ డి రాజగోపాలా రామాయర్ సమర్థించారు దాస్తవానికి అభ్యర్థులు దక్షిణావధానికి వచ్చిన ప్రాచీన బ్రాహ్మణ మతప్రచారకులు వారు వేదాంత తత్వపు భక్త్యంతరాన్ని ప్రచారం చేశారు ఆచారానికి ప్రత్యావధి వారి ముది ప్రభావం కలిగించారు" 65

అభ్యర్థి అనే తమిళ పదానికి భక్తుడు, భక్తి తగ్గయుడు భక్తి నిమగ్నుడు అని అర్థం "ఈ అభ్యర్థులు యోగిశ్వరులు, వీరు విశ్వపారులు వీరు నకల మానవాళికి చెందే

68 స్వరూప సారథము , పం పు 7, పుట 81, 82 * దాక్షర రాధాకృష్ణన్ ఇండియన్ హిస్టరీ సెం పు 2 పుట 87, 84 ప్రొఫెసర్ పేమనల్లదరాయ్ బొదురీ పెరేరియల్స్ ఫర్ ది స్టడీ ఆఫ్ ది యస్టి హిస్టరీ ఆఫ్ ది వైష్ణవ సెక్ట్ పుట, 112, 86 ప్రొఫెసర్ డి. రాజగోపాలా రామాయర్ వైష్ణవైట్ రిఫార్మర్స్ ఆఫ్ ఇండియా, పుట 8

వాడు "66 అని ప్రొఫెసర్ డి ఎం పి మహాదేవన్ అవగా, "ఈ మహా భక్తులు భగవంతుని లోనే ఉవిస్తూ, అధ్యాత్మిక మహాపురుష వర్గాన్ని విర్మించారు "67 అని డాక్టర్ రాధా కృష్ణన్ ప్రస్తుతించారు "అపార భగవత్ప్రేమసాగరంలో త్రిమూలం కాంచిన బొందే ప్రేమ తన్ను యశా సువర్ణ తరంగితో అతడు అతడు సజీవ భగవద్గీత, అతడు నిర్భూనిస్తున్న ఉప విషక్తులు, కాస్త్రాంత, అతడు సందార దేవాయం, భక్తి పారవశ్యాన్ని ప్రస్తుతించే పల్లవ "68

వీరు ఉత్తరభారతం నుంచి దక్షిణభారానికి మళ్ళాగా తమిళనాడుకు వచ్చి వివిధ శాఖలలో పున్న విష్ణు భక్తి మతాన్ని తమిళభాషలోనే ప్రచారంచేసి తమిళదేశాన్ని విష్ణు భక్తి ప్రవాహంలో ముంచెత్తడమే తాళ తమిళ సాహిత్యాన్ని అమృతమయం చేశారు ఈ ప్రవాహం దక్షిణం నుండి మరల ఉత్తర భాగాని అయి ప్రవహించి వరువురు మహాపురుషును ఆవర దింప జేసింది ఈ అగ్రాదులు మహాపురుష భక్తి దృష్టిలోనే తాళ కలిశాకృష్టితోమ వీరి రచనలు కలకాలం నిలుస్తాయి అగ్రాదు పాటలు (సూక్తులు) భగవద్భావ పరిష్కారాత్ముం మృదమే ధ్యానాని డాక్టర్ రాధాకృష్ణన్ ప్రశంసించారు 69 "వాని పలు కులు అనుభూతి గాంధీర్యపు లోకునుంచి పైకివచ్చిన ముత్యేలు " అని ప్రొఫెసర్ డి కేషాప్రి అంటారు 70 ' భగవంతుని అనంత కల్యాణగుణ మహాదధిలోనికి దూరము తొచ్చి, అతనిలో ఏకత్వము కొరకు తృప్తినొందని అర్తదే ముందివేయండి అతని గుణాభివర్ణనములో నిలిచి యున్నవాడు అగ్రాదుని వివేక హనుల్లై దోషభూయిస్తులై త్రిందమున్న మానవుండు అదర్శోపదేశముందేత యథార్థ భక్తిని పొందర్నింప అరమాత్మునిదే అదేశింపండి మానవా కృతి దాల్చిన నిత్య స్వతంత్ర భక్తి కళామణులు అగ్రాదు వారు పరమాత్ముని అమాల్కముగ గ్రహించి యుండుటచే వట్టి భక్తి ఉన్నయత్వమునొందిరి వారు కృష్ణుని ఎక్కువగా తీర్చిందిరి "71 అని స్వామి రామకృష్ణానందు వివరణము

దక్షిణ భారతంలోని శ్రీ వైష్ణవ సంప్రదాయం ప్రచారం అగ్రాదు పర్చివరు శ్రీ వైష్ణవులు అనుదినం వారిది

66 ప్రొఫెసర్ డి ఎం పి మహాదేవన్ ఎ సెమియార్ అన్ సెయింట్స్, పుట 8
 67 డాక్టర్ రాధాకృష్ణన్ సెమియార్ అన్ సెయింట్స్, పుట 4 68 ఆరాధన పుట 48, ఏప్రిల్ 1958 69 డాక్టర్ ఎన్ రాధాకృష్ణన్ ఇండియన్ హిస్టరీ, సంపు 2, పుట 888
 70 ప్రొఫెసర్ డి కేషాప్రి సెమియార్ అన్ సెయింట్స్, పుట 181 71, నరయ సిద్ధాం సౌరభం సంపు 7, పుట 118-119

“కూడం సరస్వ మహాదాహ్యయ భట్టనాథ
 శ్రీభక్తిసార కుంభేశ్వర యోగివాహన్,
 భక్తాంప్రేమ పరకాల యశోద మిత్రాన్
 శ్రీమత్పరాంకుశమునిం ప్రణతోఽస్మి నిత్యమ్”

ఆని స్తుతిస్తూ వుంటారు వీరి తమిళనామధేయాల వరుసగా ఇవి, పూదల్రాళ్వార్, పొయ్యగై
 యాళ్వార్, పేయ్యళ్వార్, పెరియళ్వార్ (విష్ణుదిక్తుడు), తిరుమళిలై యాళ్వార్, కుంభేశ్వరాళ్వార్,
 తిరుప్పావై యాళ్వార్, తొండరదీ పొండియార్, తిరుమంగై యాళ్వార్, మదురకవి
 యాళ్వార్, నమ్మాళ్వార్ పెరియళ్వార్ కుమారై అయిన ఆండాళ్ను (గోదాదేవిని) కూడ
 చెప్పడంతో ఆళ్వార్ల సంఖ్య పన్నెడవుతుంది

శ్రీవైష్ణవులు వీరి అవతారకాలం గురించి గురు వరంధరప్రకారం ద్వారపరయ్యగమని
 అంటారు కాని, వారి రచనలూ, వాటిలోని పద్యనలు మున్నగువానిని బట్టి శ్రీస్తుతకం
 తర్వాతేనని అధునిక చరిత్రకారు నిర్ణయం ఇంతకూ “వివిధాళ్వారుల కాలం గురించి కిచ్చి
 రంగా నిర్ధారణ చేయలేము శ్రీస్తుతకం 500 సంవత్సరాలనుంచి మూడు శతాబ్దం కాలంలో
 ఉండిరి వుంటారని సామాన్యంగా అందరూ అంగీకరిస్తున్నారు” అని స్వామి స్మరణచంద
 తిల్లిప్రాయోపదేశున్నాడు⁷² మూల్యారులనందే పేయ్యళ్వార్, పొయ్యగై యాళ్వార్, పూదల్రా
 ళ్వార్, వారి సమకాలికుడైన తిరుమళిలై యాళ్వార్ ద్వారపరయ్యగంలో తొండమండలంలో
 పల్లవరాజ్యంలో ఉర్బారన్నది నపేతుంకారని, పల్లవులు శ్రీస్తుతకం వాల్మీకీశాల్వంలో కాంచి
 పురాన్ని పాలించారని, పూదల్రాళ్వార్ రచనలో నేటి మహాలిపురిమైన మామల్లపురం అరని
 అన్నస్థానమని స్పష్టంగా ఉండటంవల్ల, ఆ మామల్లపురం శ్రీస్తుతకం ఏడవ శతాబ్దంలో నిర్మితం
 కావడంవల్ల 7^వ ఆళ్వారు, ఇతని సహచరులు ఏడవ శతాబ్దంలో ఉండివుంటారని ప్రొఫెసర్
 బి. ఏ. గోపీనాథరావు అభిప్రాయం⁷³ కాని, అళ్వార్లు మూడవ శతాబ్దంనుంచి తొమ్మిదవ
 శతాబ్దం వరకు ఉండివుంటారని రాళ్లర్ ఎన్ కిచ్చప్పస్వామి అయ్యంగార్ అంటున్నాడు⁷⁴
 మరికొందరు మండితులు ఈ ఆళ్వార్లను మూడు వర్గాలుగా—ప్రథమ, మధ్యమ, అంతిమవర్గాలుగా
 విభజించారు పొయ్యగై యాళ్వార్, పూదల్రాళ్వార్, పేయ్యళ్వార్, వీరిసమకాలికుడైన తిరుమ

72 స్వామిర్మరణానంద ప్రబుద్ధభారత, పుట 228, 1961 73 ప్రొఫెసర్ బి. ఏ
 గోపీనాథరావు ది హిస్టరీ ఆఫ్ శ్రీ వైష్ణవాన్, పుట 10 74 రాళ్లర్ కె కిచ్చప్పస్వామి
 అయ్యంగార్ ఎన్లీ హిస్టరీ ఆఫ్ ద్రష్టవిజం ఇవ్ సౌద్ ఇంటియా, పుట 89

శిశు యాత్రార్- ఈ నలుగురు ప్రథమ వర్గంబారు నమ్మాళ్వార్, కులశేఖరాయార్, మధుర కవి యాళ్వార్ పెరియళ్వార్, అండాళ్- ఈ అయిదుగురు మధ్యమవర్గంబారు తొండరది పొండి యాళ్వార్, తిరుప్పావలి యాళ్వార్, తిరుమంగై యాళ్వార్- ఈ ముగ్గురు అంతిమ వర్గంబారు

పరమజ్ఞానీకుడైన భగవంతుడు అన్యాయకర్మచాసనాదోషదూషితాంతఃకరణంబు అప మాగ్ధంలో ప్రవర్తిదేవారిని చూచి, బాళ్లను ఎట్లయినా ఉద్ధరించాలనే సంకల్పంతో భూలోకంలో మాన్మడుగు రామకృష్ణాది రూపాంతో అవతరించాడు అయినా, ఈ దేశమయి ఆకురభావం అనుందిం చి తన ఎడల తగిన భక్తి విశ్వాసాలు చూపక అదోగతికి అభిముఖులుగా ఉండడం చూచాడు వారిని ఎలాగయినా గడ్డిక్కించాలనే సంకల్పంతో తనను పరివేష్టించిన విఠ్ఠలయిన అనుక గరుడ విష్యజ్ఞేన ప్రభృతులను, తాను ధరించిన శ్రీవత్స శౌస్తుత పసమాలా నైఋతంబి పంచాయుధాలను పరికించాడు వారు, అవి తనకున్నట్టి కత్తిగలవారు, కంచి గనుక వారిని ద్రవిడదేశానికిపోయి, కావేరీ, తామ్రపర్వీ, పృథమాలా (వైగై), పయ్యన్వినీ (పాలార్) మున్నగు నదీ తీరాల్లో ఇష్టమైన లోట్ల, ఇష్టమైన వర్షాలలో అవతరించి సకల దేశసులను కడతేర్చుడని అజ్ఞాపించాడు ఆ అజ్ఞి శిరసాపహించి వారంతా సరోభాతాద్యాళ్వార్లుగా జన్మించి సర్వాధికార మైన ద్రావిడ వేదాన్ని సాంగోపాంగంగా లోకోపకారార్థమై రచించారు- ఇది శ్రీ నైఠ్యపులు సాంప్రదాయకంగా ఆళ్వార్ల జన్మకాలం గురించి నమ్మేవిషయం కనుక ఇది వైదిక విష్ణు భక్తి సంప్రదాయానికి ద్రావిడ దేశంలోవున్న విష్ణుభక్తి తత్వానికి సమవ్యయంగా భావించాలి

మొదటి ఆళ్వార్లు

సరోయోగి

తొలి ముగ్గురు ఆళ్వారులలో పెద్దవారయిన సరోయోగి (పొయ్యగై యాళ్వార్)⁷⁶ ద్వాపర యుగంలో సిద్ధార్థ నామ సంవత్సరాన అశ్వయుజమానంలో శుక్లపక్షాష్టమీ మంగళవారంబాడు

76 ఈ ఆళ్వార్ నిత్యతనియ్-

కాంబాం సరసి హేమాశ్లే శాతం కాసార యోగినమ్

కలయే యః శ్రియఃపర్యా రపిం దీప మకల్పయత్

తిరువత్తరం తనియ్ -

కులాయాం శ్రవసే శాతం కాంబాం కాంపన వరిజాత్,

ద్వాపరే పాంచజన్యాం సరోయోగిన మిశ్రయే

శ్రవణ నక్షత్రంలో తాంబూలంలో ఉన్న యుభోతికారిస్వామి నన్ని దిలో ఒకతామరకొనిలోని ఒక తామరపూవులో సర్వేశ్వరుని పాంచజన్యాలో అవతరించారు ఈయన బెప్పునలవికాని భానధర్మి వైరాగ్యాలు కలవారై అశ్రితులను ఉద్ధివింపజేస్తూ ఉండేవారు

భూతయోగి

ఈ ముగ్గురిలో రెండవ వారయిన భూతయోగి (పూదత్తాళ్వార్) పోయగై యాళ్వార్ అవతరించిన మరునది దినం ధనిష్ఠా నక్షత్రయుక్త వసమినాడు నమూర్రతీర మందున్న తిరుప్పడవల్లి (మల్లాపురం - నేటి మహా లలిపురం)లో ఒక బండిగురివిందపూవులో మహా విష్ణువు గదాలో జన్మించారు భగవదనుగ్రహంతో పరమభక్తి భాన వైరాగ్యాలుకలవారై భగవంతునికి అంతరంగభక్తులై ఉండేవారు 76

మహాయోగి

వీరిలో మూడవవారైన మహాయోగి (పేయ్యాళ్వార్) పూదత్తాళ్వార్ జన్మించిన నెలలోనే కళిందా నక్షత్రయుక్త దశమినాడు మయూరపురంలో (నేటి మద్రాసులోని మైసూరులో) మాధవస్వామి మందిర సమీపంలోని కోనేటిలో ఎర్రకలువలో అవతరించి, అనంతన్న మెర్రి చారు అని అనుకొనేరీతిగా భగవద్భక్తిలో ఒడలు తెలియక ఉండేవారు వీరు ముగ్గురూ సమీపస్థలాంలో, ఒకరి తర్వాత ఒకరు ఒకదినం వ్యత్యాసంతో జన్మించి, ఒకరిని మరొకరు ఎరుగరు ముగ్గురూ గ్రామైకరాత్రంగా తిరుగుతూ, భక్తి ప్రచారం చేసేవారు

ఇలా తిరుగుతున్న వీరు ఒకమారు ఒకరాత్రి తిరుక్కోవలూరు (దేహళినగరం) అనే చిటిలో ఒక రాగవతోత్తముని ఇంటి అరుగుమీద జేరారు ఆ అరుగు ఒకరు వరుకోదానికి, ఇద్దరు కూర్చోదానికి, ముగ్గురు నిలబడదానికి చాలినట్టిది మొదట సరోయోగి ఆ అరుగుపై జేరారు వీడవ భూతయోగి వచ్చారు తర్వాత మహాయోగి సమీపించారు ముగ్గురూ

76 ఈ ఆళ్వార్ విశ్వరూపియ—

మల్లాపుర వరాధీశం మాధవీ కుసుమోద్భవమ్,

భూతం మమామి యో విష్ణోః భానదీప మకంబయక

తిరునక్షత్ర కవిత—

తులా ధనిష్ఠా నంభూతం భూతం కల్లోం మాలినా

తీరే పుట్టోత్పలే మల్లాపుర్యా మీదే గదాంశమ్

పరస్పరం కుశలప్రశ్నం తర్వాత విష్ణుభక్తుని తెలుసుకొని ఆ ఆరుగుమీదే సద్భక్తిని నిలుప
వారు వారి ఓకిమివి పరీక్షింపదంది సర్వేశ్వరుడు అదృశ్యంగా వారి మధ్యకు వచ్చి త్రిది
తరిగించడం ప్రారంభించాడు దిమ్మరికది తమకు తెలియకుండా నాల్గవవారెవరో తమ మధ్య
దూరుకున్నట్లు కేది వారు ముగ్గురు ఆశ్చర్యపడి, దివరకు అది భగవత్పరీక్షగా గ్రహించి
ప్రార్థించారు వారికి పరమాత్మ పాశ్చాత్యునిండాడు వెంటనే వారు అనందోత్సాహాలు పొంగి
పొరలగా పాశురాలతో స్తుతించారు పోయినైయాళ్వార్ పరవసలై

“వైయందగళియా వార్కడలే తెయ్యగ
వెయ్య కదిరోన్ విళక్కాగ
కెయ్య వడరాగియా వదిక్కే
కుట్టినవే ఇదరాళినింగవే యెన్ను ”

రాజుడి ప్రమిదగ పారా
వారము పుత పూరముగను వనజాతపాతుం
రాలోపిత దీపముగా
వారతి నిది సూక్తిమాల వారి కిర్పింతున్ 77

అని స్తోత్రం చేయగా, పూదత్తాళ్వార్ అనందతుండియలై

“అప్పే తగుళియా అర్యమే నెయ్యగ
ఇన్నుదుగుళిందై ఇడుతిరిమానం ఐదుగి
జానచ్చుడర్ విళక్కేత్రినేన్
వాననాక్క జానత్తమి పురిండివాన్ ”

మనమును ప్రమిదగ భక్తిని
ననుపగు నెయిగాగ ప్రేమ నది కోజ్జొంమి
తనరెడు దిత్తము వర్తిగ
మనదీపము నెత్తిరివుడు కమలాశుపతున్ 78

అని కొనియాడారు వెంటనే పేయాళ్వార్ తగుల నుంది అనందభాష్యలు రాలుతుండగా,

77 శ్రీ మేదేవల్లి వేంకటరమణాచార్యులు శ్రీ మహాభక్త విజయం,
గురుపరంపరా ప్రభావం, పుట 587 78 పూర్వపు గురుపరంపరా ప్రభావం పుట 587

"తిరుక్కండేన్ పొన్నేని కందేన్
తిగమకు మరుక్కవతి వరముం కందేన్
తెరుక్కిళరుం పొన్నాళి కందేన్
ఎన్నాళివళ్ళ న్నాటిన్ను "

కందేని మరమున లక్ష్మిని
గందేని కనకంపు మేను కమలాపురుదన్
గందేని కర యుగమును నే
గందేని చక్రాలమును గమలాపురెడన్ 78

అని శంభవక్రొధ్వాయుధ హస్తదు లక్ష్మివిరాజిత ఒక్కగుడు అయిన కమలాపుని కీర్తిం దారు ఈ ఆశ్వాత్థ ముగ్గురూ సంపాద సాగరమగులైనవారి అజ్ఞావాన్ని భక్తి యాగంతో పోగొడుకూ, ఐహికాలం ఇహలోకంలో దివ్యమహిమలు చూపుతూ తుదకు శ్రీయఃపతి ఆజ్ఞ ప్రకారం నైకుంఠ వివ్యధామం డేరారు

పైన పేర్కొన్న మాడు పాపరాలా ఆ ఆశ్వాత్థ ముగ్గురూ రచించిన తిరువందాది అనే దివ్య ప్రబంధం మొదటి పాపరాలా అందాది అంటే అంతాది అనగా లోక పద్మాలు మొదటి భద్రం దివరి పదం రెండవ పద్యం మొదటి పదమై ఉంటుంది ఒకదాని అంతంతో ప్రారంభమయ్యే రెండవ దాని అది అంతాది ఒకవిధంగా ముక్తపదగ్రస్తం ముక్తపదగ్రస్తమైన నమాసాను,వాళ్ళాను ఉన్నాయిగాని, కావ్యమంతా వద్యాంత పద్యాది శ్రమంలో రచించే సంప్ర దాయంలేదు ఈ ఆశ్వాత్థ సాయించిన* మాడు అందాదులు వరుసగా మొదటి తిరు పందాది, ఇరండాం తిరువందాది, మూనాం తిరువందాది అని ప్రఖ్యాతమయ్యాయి తిరు ప్రతిదానికి డేర్పడం కినివైష్టవ సంప్రదాయం - నిరి అంతాది అని అర్థం

భక్తిసారులు

తిరుమళైయ్యార్ (భక్తి సారులు)ఒకరికి జరించి మరి ఒకరి బిరుగా పేరు పొందిన వారు కాంచీపురానికి కూర్చున్న ఉన్న తిరుమళై అనే క్షేత్రంలో భాగ్యపుడనే బ్రాహ్మణునికి పవలాంగి అనే అతని భార్యకు పుష్పమాసుంలో మహానక్షత్రయుక్త శుభదివంలో విష్ణు చక్రం

78 ఆ గురువరంవర్ణాభావం పుట 687 * అనుగ్రహించిన, ప్రసాదించిన అనడానికి కినివైష్టవ పరిభాష

కాన ఈయన జన్మించారు 80 తిరుమళై శ్రీరానికి మహిసార శ్రీతమని, విదేహభవన శ్రీతమని వామాంతరం ఉంది ఈ ఆళ్వార్ ఆకారంలేని మాంసం ముద్దగా జనింపగా, తదిదంబులు అనాదరంతో ఒక పేద కుప్పలో పారేశారు కాని, ఆ మాంసంముద్ద లోకమాత ఆయన లక్ష్మీదేవి అనుగ్రహంతో మమష్కాస్పృశివోయి సజీవమై ఏడవసాగింది ఆ ఏడుపును ఆ ప్రాంతానికి వేటై వచ్చిన తిరువాళవ్ (భట్లడు) అనే బెత్తపు మనిషారు విని పేవకుప్పలో పడివున్న శిశువును చూచి ఇంటికి తీసికొనిపోయి పిల్లలులేని తన భార్యకు అప్పగించాడు అమె పెన్నిధిని కనిన పేదవరి సంతోషించి పుత్రిప్రీతితో పెంచసాగింది అమెకు ఆ శిశువును చూడగానే పాలిండ్లలో లేపు వచ్చింది కాని ఆ శిశువు అమె పాలు తుడవక మంమూత్రాలు కూడ విసర్జింపక అలోగ్యంగా పెరుగడం తలదండ్రుంకేశాక చుట్టపట్ల వారికికూడ అస్పృశ్యం కలిగిందాడు

ఈ వింత చూడడానికి ఒక వృద్ధ దంపతులు కాదిన పాలు పట్టుకొని ఒకనాడు ఉదయం వచ్చి పాలు తాగుమని ఆ శిశువును పలుమారు ప్రార్థించారు దానికి అంగీకరించి ఆళ్వార్ ఆ పాలు స్వీకరించాడు, మిగిలినపాలు వృద్ధ దంపతులు ప్రసాదంగా వుచ్చుకొనేవారు ఆ పాంవల్ల ఆ వృద్ధదంపతులకు ఒక తనూరుడు కలిగారు అతనికి కణిక్పప్పు దనే పేరు పెట్టారు

భక్తిపాదులు పెరిగి సకల విద్యలూ నేర్చి విష్ణుసర్వోత్తమత్వమందే విశ్వాసం ఉంది తిరువల్లిక్కేడి (నేటి మద్రాసులోని ఒక తాగం)లోని గణేంద్ర నర స్త్రీరంలో యోగాభ్యాస నిరతులై ఉండేవారు వృద్ధదంపతుల పుత్రుడైన కణిక్పప్పుడూ భక్తిపాదుల అనుగ్రహంతో విద్యావంతుడై కవిశిరోముతీ అనే విరుదువొంది నారాయణరాయణుడై ఉండేవారు

80 ఈ ఆళ్వార్ నిత్యతనియ -

భక్తివందమయ్ నిగ్రహాత్మనే

తుక్తికా రజక బుద్ధి హరిశే,

ముక్తి దాయక మూరి పాదయోః

భక్తిసార మునయో నమోనమః

తిరునక్షత్రతనియ - మమాయాం మతిరేమాసే చక్రాంగం భాగ్యవోద్యుపమ్,

మహిసార పురాణీకం భక్తిసార మహం నభే

భక్తిసాధులు మొదట శివభక్తులై శివవక్తియారే అని పేరు పొందారని, సమకాలీనులైన పేయాళ్వారుతో ఒకనూరు శివభక్తవ ప్రధాన్యంపై జరిగిన చాదంగలో పరాజయంబొందడం వల్ల వైష్ణవమతం స్వీకరించారని ఒక కథ ఉంది

ఒకనూరు భక్తిసాధులు తొంత కుట్టుకొంటుండగా శివుడు పార్వతితో వచ్చి, లంబా నేత్రం తెరచి అతనిని అవమానించటానికై, భాగ్యవంశశాలైన భక్తిసాధులు తమ కుడిపాదంలో ఉన్న తృతీయ నేత్రంతో భయంకరాగ్నిని సృష్టించి శివుని పాలాగ్నిని అణచివేయాలని మరొక గాథ మరొకనూరు భక్తిసాధులు తమ తొంతను చూచి అశ్చేపించిన ఒక భేదమునకై తమ మనసుతో రత్న కపరార్పణ, మెదలోని పర్యాపిమంతో ముఖహాలాన్ని సృష్టించి ఆశ్చర్యం కలిగించారు

ఈ విధంగా భక్తిసాధులు అద్భుతాలు చూపుతూ కాంచీపుర సమీపంలోని తిరువెక్క-
శేత్రంలో శేషశాయి మందిరంలో స్థిరపడి సేవచేసేవారు ఒంతలో అతనిని వీడు కుంటూ కణిత్వపుడు కూడా అక్కడికి వచ్చిచేరారు ఆ శేషశాయి తోవెంటే సేవ చేసే వృద్ధులని శ్రద్ధాశక్తులకు తిరిక్కుపుడు సంతోషించి, ఆమె విరంతరం భగవత్సేవ చేయ దానికి తగిన కఠిరదార్శ్యం ప్రసాదించుచును తన కవితా బాకులతో శేషశాయిని ప్రార్థించగా, ఆ దానికి సూరవ యౌవనం వచ్చింది దానిని విన్న ఆ పట్టణ పాలకుడు కణిత్వపుని పిలిపించి తనకూ పరుచుతనం కలిగేట్లు కవితతో శేషశాయిని తోరుచును ఆశ్చర్యించాడు దానికి కణిత్వపుడు ఒప్పుకోలేదు "నా విషయంలో కవిత చెప్పరానికి ఇష్టపడని నీవు నా రాజ్యంలో ఉండవద్దు" అని రాజు శాసించాడు తిరిక్కుపుడు గురువైన భక్తిసాధులకు ఈ విషయం విన్నవించి తనకు మరొక ప్రాంతానికి పోవడానికి అనుష్ఠించి కోరగా, భక్తి సాధులు "నీవు లేని కోట నేను మాత్రమే ఉంటాను" అని రాజ్యం వదిలిపోవడానికి ఉద్యుక్తులై శేషశాయిని సేవించి "చేదా, పరశక్తులు ఉండరానిచోట నీకును ఉండ తగదు మావెంటలా" అని ప్రార్థించాడు ఆ స్వామి భక్తపరాయనుడు గనుక శేష పర్యంతాన్ని చుట్టి లక్ష్మీ సమేతుడై యులుచేరాడు మరునాటి ఉదయం అర్చకులు ఆరాధనకై గర్భాలయం తలుపులు తెరచి చూడగా స్వామి ఉనిపించలేదు పిదపరాజు తన తప్పతిలునుకొని, వారిని మరం కందికి పిలిపించాడు వారితో పాటు శేషశాయికూడ తిరిగి వచ్చాడు భక్తిసాధులు చెప్పినట్లు విన్నందున ఆ స్వామికి యథోక్తలారి అని పేరువచ్చింది

ఒకనూరు భక్తిసాధులు కణిత్వపునితోపాటు తిరుక్కుడంద (కుంభకోట) శేత్రానికి విజ్ఞతూ, దారిలో పెరుంటులియూర్ (బృహద్ బాహుమృతుని) అనే శేత్రంలో వేదాధ్యయనపరుల

ఏథిలో నడుస్తుండగా, వాడు వీరవరో అప్రాచ్యులని అద్యయనం అవే, వాళ్ళు వెళ్ళిన పిదప మళ్ళీ ప్రారంభించడంవల్ల కాని, వారికి అద్యయనం ఆపిన బోటు గుర్తులాడేడు అప్పుడు వారు వారిద్దరూ మహాసుఖావులని గుర్తించి తమ అజ్ఞానాన్ని మన్నింప వేరారు అప్పుడు భక్తిసాధకు ఒక వర్ణ వర్ణగింఱ తెచ్చి గోదలో ఒలిచి చూపించగా, వారికి తాము వదలిన "నైర్వరణం వరుం పరివృత్తి గృహే ద్విష్టావాం వీరహింసాం నా నిర్విన్నమ" అనే వాక్యం జ్ఞాపకం వచ్చింది⁸¹ భక్తిసాధకు అద్భుతకృత్యాలు చెసి అక్కడ యజ్ఞం చేస్తున్న ఒక వైదికుడు అతనిని అహ్వనించి అగ్రస్థాన మిచ్చి గౌరవించగా, తక్కిన బ్రాహ్మణులు విందిం దాడు అప్పుడు భక్తిసాధకు తన వక్షస్థంంలో జ్వాలామయమైన సుదిర్ఘం దూపి దుష్టులను లొంగదీకారు ఇలా ఆయన కుంభకోణంలోనే కొన్నేళ్ళ గడిచి విష్ణుసాయజ్ఞం పొందారు

భక్తిసాధకు వాన్ముగం తిరువందారి, తిరుచ్చంద విరుత్తం అవే రెండు దివ్యప్రపం రాలు రచించారు ఇవి సకల వేదాంతాధార ప్రతిపాదిస్తాయి

తర్వాతి ఆశ్వాస

విష్ణుచిత్తులు

పెరియాళ్వార్ (విష్ణుచిత్తు) పాంచదేశంలోని శ్రీవిల్లిపుత్తూరు (ధన్వంతర్యుతరం) అనే దివ్య క్షేత్రంలో వలసప్రకాయ అయింలో భరివారకులైన ముతుందారాళ్ళులకు విష్ణు రతాం శలో అనగా గరుడాంశలో జన్మించారు⁸² తల్లి పేరు పద్మావతి ఇతనికి మధురాపతి అయిన వర్ణవరాయణిలో గం సంబంధాన్ని బట్టి ఇతడు 9వ శతాబ్దంలో జన్మించివుంటాడని ప్రొఫెసర్ గోపినాథరావు అభిప్రాయం⁸³

81 యజుర్వేదం కాండ 1, వశ్మ 8, అను 9, ప 1

82 తిరునాళ్ల తనియన్

మితునే స్వాతిం విష్ణో రతాంశం ధన్వంతర్యుతరే

ప్రపద్యే శ్వతురం విష్ణోః విష్ణుచిత్తం పురశ్చిత్తు

నిక్క తనియన్

గురుముఖ మవధీత్య ప్రాహ వేదా వశేషాన్

నరపతి పరిక్రమం తుంక మాదాతు కామః

శ్వతుర మమర వంద్యం రంగనాథస్య సాక్షాత్

ద్విజతుల తిలకం తం విష్ణుచిత్తం నమామి

83 ప్రొఫెసర్ బి వి గోపినాథరావు ది హిస్టరీ ఆఫ్ శ్రీ వైష్ణవం, పుట 28

విష్టదిత్తులకు దిన్నవాడు చదువు అంతగా అబ్బలేడు భగవద్భాగవత శ్రుతి ఆపారంగా అబ్బింది ఆయన భాగవతంలోని మాలాఖాదివలె తామూ పువ్వుమాలికలతో స్వామిని సేవించాని పెద్ద పూరితోట పెంది, పూరిమాండా కట్టి వటపత్రకాయని అలాడించేవారు

పాండ్యరాజయిన విష్ణువరాయడు (వల్లభదేవుడు) పరమార్థవతుడై తత్త్వాన్ని తెలుసుకో వాని నిర్ణయించుకొన్నాడు తన కొలువుకుటంలో ఒక స్తంభం నాటింది దాని కొనను బంగారు దాళేం నందిసి వేర్లంగట్టింది "ఏ మతస్థుడైనా పరతత్త్వ మిది అని యుక్తులతో ఉప పాదించి సిద్ధాంతంచేసి తనను ఒప్పించినాడు ఈ గాఢే నందిని తీసుకోవచ్చు ఆ మతాన్ని నేను అవలంబించి, అతినికి శిష్యుడవుతాను " అని ప్రకటించాడు దానిని విని దేశగౌరవాంసుంది వివిధ మతాలవారు వచ్చారు విష్టదిత్తుడు వటపత్రకాయ ప్రేరణతో ఆ సభకు వచ్చి ఇతర మతాలు విడిచి విశిష్టాద్వైతాన్ని స్థాపించాడు వల్లభరాయడు నంతోషించి, అతనికి శిష్యుడై అతనిని ఏనుగుపై ఎక్కించి తిరగించి గౌరవించాడు

ఆ నైవేద్యాన్ని చూడడానికి వచ్చే అష్టవలె శ్రీయూపతి, ఎక్కిరేవి నకం పరివారంతో ప్రత్యక్షంగా, దారికి దృష్టిదోషం కలుగుతుందని భయపడిన పెరియార్వార్

"పల్లాండు పల్లాండు పల్లాయరల్లారు

పంకోటి నూరాయిరమ్

మల్లాందరిందోర్ మణిపల్లా ఉన్

శేవడి శివై తిరుక్కావ్య "

మంగళమా! మంగళమా! ఐహవేల వత్సరార్

ఐహవోటి నూరుల వత్సరార్ మంగళమా!

మల్ల గర్వవరణా! మణిపింవల్ల! నీ

ఇంకను అడుగుదోయి శింపునకు శ్రీరక్ష ||

అని ప్రారంభించి, పన్నెండు పాతులంతో, ఏనుగుకు ఇరువక్కలా వ్రేలాడే గంటలు వట్టుకుని తాళంవేస్తూ, మంగళాశాసనం చేశారు ఈ పల్లాండు మంగళాశాసనం ఇప్పటికీ వైష్ణవ దేవా లయాలన్నీలో ప్రతి పూటా పరిపఠింపబడుతుంది

పెరియార్వార్ కృష్ణుని అతిమానుష లీలలను వర్ణిస్తూ 472 పాసలంతో మరొక దివ్య ప్రమాండాన్ని రచించాడు దాని పేరు పెరియార్వార్ తిరుమొళి

గోదాదేవి

ఆంధ్రా (గోదాదేవి) విష్ణుదిక్తుల పెంపుడు కూతురు ఒకనాడు విష్ణుదిక్తులు తన వనంలో పాడులు చేయడానికి ఘమిని తవ్వకుండాగా, జనమునానాకు సీతాదేవి ఒలిందివట్లు గోదాదేవి లిందింది ఈ విష్ణుదిక్తులు ఆమెకు తన భార్యకు ఇచ్చారు విద్యలు లేనందున బారిష్టరు ఆమెకు గోద అని పేరు పెట్టి అల్లారుముద్దుగా పెందిపెట్టలేారు

యౌవనవతి అయిన పిదప గోదాదేవికి శ్రీమన్నారాయణునిపై భక్తి పెరిగింది తన రంధ్ర పటప్రళాయికౌనం పడుతున్న మారలను మొదట ఆమె తన కొప్పలో ముడుచుకొని బావిలో తన అందచందాలు చూచుకొని రిరిగి ఆ మారలను ఎప్పుడవలె తప్పిడికి తెలియకుండా పూంనజ్జలో పెట్టేసి ఇది ఒకమారు తప్పిడి కంట పడింది ఆయన స్వామికి సమర్పించే పూం దండంను పీచు రరించడం ఉచితంకాదు అని మందలింది అనాడు స్వామికి పూంపూం సేవ మానుకున్నాడు ఆ రాత్రి పటప్రళాయి విష్ణుదిక్తులకు కంలలో కనిపించి ఆంధ్రా ఉపయోగించిన మాంచే తనకు ఇవ్వమని, బాదీని అవిధంగానే సమర్పించమని శాసించాడు విష్ణుదిక్తులు అయ్యరపడినా స్వామి శాసనం గనుక అలాగే చేశారు అప్పటినుండి గోదాదేవికి చూడి కొడు త్తా-రాకు మొదట దండలు ముడుచుకొని పిదప జగవంతునికి సమర్పించినది-అని పేరు ఎచ్చింది భక్తులను ఏలుకొన్నది గనుక ఆంధ్రా అని పేరు వచ్చింది

గోదాదేవికి కృష్ణభక్తి కీర్తిమయుంది అతనిచే పెండ్లాడవలెననే సంకల్పం కలిగింది గోపికలు కృష్ణప్రాప్తి కొరకు కాశ్యాదేవి వ్రతం ఆచరించివట్లు విని అను కృష్ణదవతరించిన మధురకు వీణాండు గతుక, పటప్రళాయి మువ్వరమే నందగోపగృహంగాను, తన చెలలే గోపికలనుగాను, తానొక విరహిణి గోపికగను భావింది భక్తరూపంలో తెల్లబారుకామన లేది పటప్రళాయిని దినమొక పాకుడంతో అరాదిందింది ఆ పాకురం వంద పేరు తిరుప్పావై అవిధంగానే ఆమె కృష్ణవిరహాన్ని 148 పాకులంతో వర్ణించింది దానికి నాద్రియార్ తిరు

86 తిరువళ్ళత తనియన్

కర్కదే పూర్వపల్లాన్యాం యంసీతాననోద్భవామ్,

పాండ్యే విశంభరాం గోదాం వందే శ్రీరంగనాయకిమ్

నిర్యతనియన్

నీలాకుంగ న్నవభరతిటి నుప్రముద్బోధగ్ కృష్ణం

పారార్థ్యం స్వం కృతి శత తిరస్సిర్థ మధ్యాపయన్త్రే,

సోవద్విష్టాయాం ప్రతి నిగళికం యా విరాత్కిర్యకుంత్త్రే

గోదా రస్యై నమ ఇద విదం తూయ ఏవాస్తు తూయః

మొలి అని పేరు దానిలోని ఒక దళకం పేరు వారణ మాయరమ్ మొదటి పద్యంతో అయా
కాబ్బాన్ని కాని, మట్టాన్ని కాని పేర్కొనడం దివ్య ప్రబంధ వర్ణన కనుక ఈ దళకానికి
వారణమాయరం అని పేరు దీనిలో గోదాదేవి భగవంతుడు తనను పెళ్ళాడడానికి వేయి ఏను
గుం బంగారో వర్షివట్టు కన్న కంఠ వర్ణించింది-

“వారణ మాయరం కూకవం తెల్లమ్
నారణ నంది నడక్కి చ్చా వైట్తిర్
పూరణ పొట్టాడం నైత్తు వలమింగుం
కోరణం బాట క్కనా క్కంచేవ్ తో? నాన్”
వేయి ఏనుగులు పరివేష్టించి వెంటరా
నారాయణుడు కానె నడచి వర్షిన యట్టు
పూర్ణకుంభములో పురమెల్ల ఎరుయడన
కట్టినటు కోరణం బంగారినే చెలి ౭౭

పెరియార్వార్ యౌవనవతి అయిన తన పుత్రుడు పెండ్లిప్రయత్నాలు చేయగా మానవ
మాతృత్వ పెండ్లాడమని, భగవంతుడే పెండ్లాడుకామని గోదాదేవి తన నిశ్చయం ప్రకటించింది.
ఏదన తల్లడి నుంచి దేళలో 108 దివ్యునివతును (దివ్యక్షేత్రాను) విని, శ్రీరంగనాథుని
లోకోత్తర సోందర్యాది గుణాలు విని అతనినే పెండ్లాడ నిశ్చయించింది ఇది ఎలా పొసగు
తుందా అని అలోచిస్తున్న విష్ణుదిక్తులు శ్రీరంగరాముడు స్వప్నంలో సాక్షాత్కరించి కాను
పెండ్లాడుకామని, శ్రీరంగానికి ఆమెను పిలుచుకొనిరమ్మని చెప్పాడు విష్ణుదిక్తులు ఆమెను
శ్రీరంగానికి పిలుచుకుపోయి యథానిధిగా రంగనాథునితో ఆమెకు వివాహం చేశారు ఆమె
అప్పుడే రంగనాథునిలో లీనమైంది విష్ణుదిక్తులు కాల్కారికంగా దూఢపడినా, తాను, తన
మాడుడు ధన్యులమయ్యమని సంతోషపడి శ్రీవిల్లి ఎత్తూరుకు తిరిగి వెళ్ళాడు

గోదాదేవి మహా కవయిత్రి దానికి కారణం భగవద్వక్త్రంలో కరగిన ఆమె మనస్సు
కవితగా కరువు కట్టడమే ఆమె కవితకు, కావనకు తీర్చిపెట్టావులోని ఒక పాశురం కాదు

“మరిమలై ముళంతిల్ మన్ని కిడం దురంగుం
కిరియ నింగమలి పుట్టు రీవిళత్తు

వేరె మయిర్ బొంగ వెప్పాడుం వేరన్లు దతి
మూరి నిమిర్న్లు ముళంగి పురప్పట్టు
బొరతుమాబొలే ఏ పూవై పూవన్లు
ఉన్ కోయిల్ విద్దింగనే బొన్లతుళి కోప్పవైయ
శీరియ శింగాళవత్తిరుందు యాం వంద
కారియ మారాయ్నరుళేలో రమ్మబాయ్ "

వామాతుర గుహలోన సింగిని కొగి
లింది వెచ్చగ కయివింది యున్న
గందు సింగమ్మ మేల్కొంది రీవిగ చూది
నెరి సువాసన జూలు నక్కపొడువ
ఒడలు విడిలిది నల్లడూసు దృష్టి సొ
రింది గాంధ్రుమరి గర్జింపురు వీలు
పదిలి పన్నెడి లిం స్వామి! ఏ కోవెరి
వదలి ఈ కొలుపు సొవడిలి వర్చి
సెరుంతు నెంచెన సింహానవమ్మపై
వేందేసి నీవారి విన్నవమ్మ
చారింవగాఫలి, అరసి కల్కామ్మమల్
తీర్చగావలి - ఇంక లేదిరమ్మ "

తిరుప్పావై కొన్ని వరుం భాషలోకి అనుదికనైంది గోదాదేవి అక్కానుచోదేవి
సింమ్మ మున్నగు భక్త కవయిత్రులకు మార్గదర్శిని అమె కవిత్వం అడుగుతుంటా మనసార
వార్షిందాడు "తన ప్రేమితుణ్ణి, తన మనసును ముద్దిరివ గర్విస్తేని కొలుక పూంమాలం
కోను, ఏదన అమరకవితా (పాదర) మాలెతోను బరింది వేసింది గోదాదేవి " అన్నాడు
స్వామి పరమాత్మానంద "

కులశేఖరులు

కులశేఖరాళ్ళారు మనకు బాం దగ్గరివాడు ఈయన రచించిన ముకుందమాలాస్తోత్రం
తెలుగు దేశమంతటా బాం ప్రసిద్ధం అమ్మెరబోకనగాడు ఈస్తోత్రంలోని బాం శ్లోకాలకు

87 కొ కొమ్మకంది క్రిందివాసాదాళ్ళూలు సిరినోము, పుట 27

88 స్వామి పరమాత్మానంద ప్రబుద్ధ భారతి, పుట 202 1964.

వ్రహ్మద దరిక గజేంద్ర మోక్షాదులో తెలుగు భేటారు తమర 9వ శతాబ్దంలో శేరళ దేశాన్ని పాలించిన దృఢ వ్రతుడనే భేరవంశరాజు పుత్రులు ఈయన పునర్యను వక్షత్ర యుక్త మామహర్షిద్వారాదు కొల్లి (నేటి క్విలన్) పట్టణంలో బిమ్మిందారు⁸⁹ తొస్తుథాంశలో జన్మించడంవల్ల తదిదంబ్రులు కులశేఖరులు అని నామకరణం భేటారు కులశేఖరులు మహా భక్తులై అదర్శ వ్రతువులై కీర్తి పొందడంవల్ల ఈయన పేరు శర్వార తమంశం వారికి విరుద నామమైంది ఈ కులశేఖరులలో ఒకరు మహమ్మదీయ మతం స్వీకరించి మక్కా యాత్రకు వెళ్లి మక్కాలోనే నిర్యాణం పొందారట అతని సమాధి కూడ అంతరించటం⁹⁰

కులశేఖరులు విద్యావంతులై రాజ్య కార్యనిర్వహణ దక్షులు కాగానే తల్లికి దృఢవ్రతుడు అయినకు రాజ్య మప్పగించి తనస్సు భేటరాజునడానికి భార్యతో సహా అరబ్బానికివెళ్లి పోయారు కులశేఖరులు గృహస్థ ధర్మాన్ని రాధర్మాన్ని, పాలిస్తూ, భాగవత తైంకర్యపరులై ఉండే వారు వారాయుడే అనుగ్రహించి వైకుంఠం నుంచి సేనముదలి యాశ్వాదును (విశ్వశేషు ను) పంపి కులశేఖరుకు పంచ సంస్కారాదులు అనుగ్రహించారు కులశేఖరులు దేహసం బంధులను విడనాడి రాజ్యాన్ని భాగవతాధీనంపెనీ విభిషణునిరాగ రామపాదారవిందాలనే ఆశ్రయించారు కులశేఖరులు రామభక్తి కుందిరిమైన పెరుమాళ్ తిరుమొళి అనే 104 పాశురాం దివ్య ప్రబంధం రచించారు దానిలో వేంకటేశ్వరునిపై తనకు గల అపార భక్తిని కూడ వెల్లవగా పాఠించారు అవధారంలో రామావతారమంటేను, అర్చావకారంలో వేంక టేశ్వరుడంటేను అయినకు అపరిమిత భక్తి పెరుమాళ్ తిరుమొళిలో ఓ పాశురంలో

అనాద సైవైత్తరి పింలైయర్గళ తరళూ
రానాళం శైవమం మణ్ణరతుం యోన్నేందేన్
తూర్ పూం శోలై తిరువేంగడచ్చు నైయిర్
మీనాయ్ ఎరక్కుం విరియైయై నాపేన్⁹¹

89 విశ్వరవియ ,

మున్నై నగరే రంగయత్రా దినే దినే
త మనం శిరసా ఎందే రాజానం కులశేఖరమ్
తిరుమక్షత తనియ
కుంభే పునర్యసో తాతం శేరళే శోళ పట్టదే,
శొస్తు థాంశం ధరాధీశం కులశేఖర మాత్రయే

90 శరణ్ విద్యాంబ నారదం 10వ పు 7, పు 184 91 పెరుమాళ్ తిరుమొళి 42

“రంభలు నన్ను పరివేష్టించగా స్వర్గరాజ్య సంపదను నేను కోరను ఖిలోకరాజ్యాన్ని కోరను
తిరుమంలో తనె తొలుతాడే పూలకోటలోని బావులలో చేపనయివృద్ధి భాగ్యం కోరుకున్నాను ”
అని కోరాడు కుంశీభరులు ముకుందమాలాస్తోత్రంలో-

“నాహం వందే తవచరణయో ర్ద్వంద్వ మద్వంద్వ హేతోః

కుంభీపాకం గురుమపి తరం నారకం నాపనెత్తుమ్

రమ్యా రామామృతమనలా నందనే నాం రంతుం

దానే భావే హృదయే శవనే భావయే యం శవంతమ్”^{౪౨}

“స్వామీ! నేను నీతో సాయుజ్యం కోసం నీ వరదావిందాంతు నమస్కరించడంలేదు భయం
కరమైన కుంభీపాకముకాన్ని పోగొట్టుకోడం కోసమూ నమస్కరించడంలేదు రమ్యమైన
సుందరుల కోమల శరీరానినే నందనవనంలో విహరించాననే కాంక్షతో నమస్కరించడంలేదు
ప్రతి జన్మలోను నిన్ను నా హృదయంలో నింపుకొనడానికే నమస్కరిస్తున్నాను ” అని తమ
లొంగుటను తెలిపారు ఎటువైపు భాగవతుడు నిరంతరం భగవత్సంకీర్తనం కోరుతూనే గాని
మోషుద్వి కూడ కోరడు కుంశీభరులు ఆకోవలోనివారు

ఒకవారు కుంశీభరులు శ్రీరంగ శైలతమాహాస్థ్యం నీని శ్రీరంగంలోనే ఎల్లకాలం
వసింది రంగనాథుని సర్వశైలర్యం దేయించి నిశ్చయించి ప్రకటన చేయించారు ఆయన
శ్రీరంగానికి వెళ్లితే తిరిగివారని మంత్రులు ఆలోచించి ఏదో సాకుతో విన్నుం కలిగించేవారు
ఆయన దినంలో కొంతకాలమే రాజ్యాపరిపాలన వ్యవహారాలు చూస్తూ, తక్కిన సమయమంతా
శ్రీ వైష్ణవం గోష్టిలో గడిపేవారు ఇది చూచి మంత్రులు సహింపక రాజ్యాభ్యంతరం కుంజ
వరుకుందనే భావనతో అయనకు వైష్ణవం యెడల ప్రేరణ్యం కలిగించానని ఆయన పూజా
గృహంలో ఉన్న రత్నహారాన్ని దాచి, శ్రీ వైష్ణవులు అవహరించారని నింద మోపారు
కుంశీభరులు దాచి వివ్వనింపక నిజానిజాని తేల్చిదానికి ఒక కుండలో నల్లరాయను
పెట్టించి తన ప్రేరి ఉంగరాన్ని ఆ కుండలోవేసి ‘ ఈ ఉంగరాన్ని మీరు చేతిలో ధీయగలిగితే
మీ మూల నమ్మకాను ” అన్నార మంత్రులు ఇంటి ముగం వేలి వేసుకొన్నార అప్పుడు
కుంశీభరులు “ఈ నీరులు అతరణంగా శ్రీ వైష్ణవంపై అభాంబాలు వేశారు వా రా తప్ప
చేయలేదనడానికి నేను ఆ ఉంగరాన్ని తీస్తాను ” అని అంటూ దేయపెట్టి దానిని రీసి అందరికీ
అర్పణం కలిగించారు అదిచూచి మంత్రులు భయంతో తమ తప్ప వప్ప కన్నార

కులశేఖరులు ఒకమారు రామాయణాంధకారము వింటున్నారని భరదవాసా యుద్ధ ముద్దంతో

“చతుర్దశనవసాక్షి రక్షణం భీముర్మహమ్

ఏకశ్చ రామో ధర్మాత్మా కథం యుద్ధం భవిష్యతి”

అనే శ్లోకం విని, రామడు ఒంటరిగా పద్మావతునిమందిలో ఎలా పోరాడగలడని గంకించి అతని సాహాయ్యార్థం చతురంగ బలంతో అయలుదేరారట మంత్రుల ప్రార్థనతో బొరాణకుడు వెంటనే తర్వాతి శ్లోకాలు చదివి భరదవాసాదులు వధ వినివించగా కులశేఖరులు కాంతించి నగరానికి మరలి వచ్చారు

మరొకమారు సీతాపహరణ ముద్దంతో బొరాణకుడు చదివిన “జహర రావణ స్త్రీకాం యథః థ రోహిణీ మివ” అకాశాన బుధుడు రోహిణిని అపహరించినట్లు రావణుడు సీతను అపహరించాడు - అనే శ్లోకం విన్నప్పుడూ కులశేఖరులు చతురంగ బలంతో రావణసంహారానిశ్చయం అయిపోయింది అయిన భక్తికి రామచంద్రుడు మెచ్చి ప్రత్యక్షమై తన పాశ్చ్యమందున్న సీతను చూపగా రావణానికి తిరిగి వచ్చారు భక్తిపాఠవశ్యం అలాటిది

కులశేఖరులు ఇలా భగవదర్చులు బుద్ధితో మరికొంతకాలం రాజ్యంపాలించి, పరమ విరాగులై దృఢద్రుతుడనే తన కుమారునికి రాజ్యం అప్పగించి, శ్రీరంగ యుగకదేసి, అక్కడ కొంతకాలం నివసించి, తిరుమల మొదలైన దివ్య క్షేత్రాలు సేవించి, సమ్యాఖ్యులు అవతరం దిన తిరునగరికి వెళ్లి దాని సమీపంలోని బ్రహ్మదేశపురమనే దివ్యదేశంలో తమ ౧7వ ఏట పరమపదించారు

కులశేఖరులు ఎభక్తులతో కొవసాగే ఉదాహరణ వాట్టయ్యానికి అడ్డులు

‘కృష్ణో రక్షతు నో జగత్ప్రయగుయో కృష్ణం నమస్కా మ్యహం

ఓష్ఠై నామరశత్రవో వినిహతాః ఓష్ఠాయ తస్మై నమః,

ఓష్ఠాదేవ నమస్త్రితం జగదిదం కృష్ణస్య దాసో న్యుహం

కృష్ణై తిష్ఠతి వీరతోః మఖిలం హే కృష్ణ రక్షస్య మామ”

కృష్ణుడు మనును రక్షియగాక! కృష్ణునకు నేను నమస్కరిస్తున్నాను కృష్ణునిదేత దేవద్యులైన అసురులు చంపబడినారు ఆ కృష్ణుని కొరకు నా నమస్కారం కృష్ణునిమందే ఈ

జగత్తు ప్రభవించింది. పేను కృష్ణునికి దాసుల్ని ఈ జీవలోకమంతా కృష్ణునియందే ఉంటున్నది
 ఓ కృష్ణా! నన్నురక్షించు అని ప్రభువు మొదలు సప్తమి వరకు చెప్పి చివరకు సంబోధనతో
 ముగించే ఉదాహరణ కావ్య ప్రక్రియ ముకుందమూర్తిని ప్రారంభమైంది

మునివాహనులు

తిరుప్పావళి యాళ్వార్ (మోగిమునివాహనులు) శ్రీరంగం సమీపంలోని ఈరై యూర్
 (యూళాపురం)లో⁹³ దుర్మతి నామసంవత్సర కార్తికమాసంలో రోహిణివక్షగ్రయుక్త హృద్ధిమ
 శ్రీవత్సాంగాన ఒక మాందాసరికి కుమారులై జన్మించారు⁹⁴ ఈ ఆళ్వారు మాందాసరికి
 వృద్ధులైన వరి వెన్నులో జన్మించి మోమర్లలో పడి వుండగా, మాందాసరి యాది సంతోషంతో
 భార్యకిదిచ్చి పెందాదని మరొక గాథ

తండ్రి భక్తుడు కావడంవల్ల తిరుప్పావళి భార్యలనుంచి వ్రాసినద్రువాదులలాగ భక్తులై
 జలరవిషయాంలో అదానత్తులై ఉండేవారు ఈ ఆళ్వారుకు విష్యక్తిమలే పంపసంస్కారాలు
 లనుగ్రహించిపట్ట ప్రసీది తిరుప్పావళికు సంగీతమంటే మక్కువ ఎక్కువ కనుక
 ఎఱాపాతలయ శ్రీరంగనాథుని కీర్తిస్తూ వుండేవారు పెద్దవాడయిన కర్వాత మాందాసరి ఇంటి
 నుంచి వెళ్ళిపోయి కావేరీ కీరంలో ఎవస్తూ ప్రతిదినం తెల్లవారుజామున కావేరీలో స్నానంచేసి
 మొందుకావడం వల్ల తమ కీ జన్మలో శ్రీరంగనాథుని సేవించే భాగ్యం లేదుదా అని దింతిస్తూ,
 శ్రీరంగభూమిని తన వాదాతో తొక్కరాదని, శ్రీరంగనాథాలయం విమానానికి ఎదురుగా
 చూరంగా నిలిచి పిలువాయిస్తూ భగవద్గుణజ్ఞానం చేసేవారు

93 దీనిని నిరుళాపురమనీ అన్నారు

94 తిరువక్షత్ర తనియ

వృత్తికి రోహిణిజాతం శ్రీపాతం నిరుళాపురే,
 శ్రీవత్సాంగం గాయతేంద్రం మునివాహన మశ్రయే

నిత్య తనియ

శ్రీలోకసారంగ మహామనీంద్ర
 స్కంధాదిరూఢం కలయామి నిత్యమ్,
 కళంక హీనం కమనీయభక్తిం
 కవిశ్వరం గాయకసార్యలౌమమ్

తిరుప్పావలు ఇలా కావేరి తీరంలో భగవన్నామ సంకీర్తనం చేస్తూవుండగా, ఒకనాడు కావేరికి స్నానానికి వచ్చిన బ్రిఠగనాథాయం ప్రధానార్చకుడు సారంగయోగి, మరొకరితో కలిసి తిరుప్పావలును దూరంగా తొంగిచూచుచు వేరకు వెళ్ళారు. భగవద్భావన పరవశులై ఒకరియందరి స్థితిలో ఉన్న ఆళ్ళారు కదలకపోయి-దంతో ఉగ్రులైన బ్రాహ్మణులు అయినను రాళ్ళతో కొట్టారు. అయినను కలపిద, ఒంటిపిందా గాయాలు తగిలాయి, నెత్తురు పడితలు కట్టింది. అప్పుడు ఆళ్ళారుకు బాహుస్థూరిణులకి లెప్పు చేసినట్లు గ్రహించి దూరంగా తొంగి పోయారు, మరల సంకీర్తనంలో మునిగిపోయారు.

ప్రధానార్చకుడు సారంగయోగి రంగనాథాయానికి వెళ్ళి గర్వాంశులను పులు టిసి చూడగా, రంగనాథుని లలాటంపైన, ఒంటిపిందా గాయాలు, రక్తం కనిపించాయి. అతడు ఈ విషయం వెంటనే ఆ ప్రాంతం ఏలే రాజుకు తెలిపాడు. తమవల్ల ఏమి అవసాధం జరిగిందో అని ప్రతి ఒకరు చింతించారు.

ఆ రాత్రి బ్రిఠగనాథుడు సారంగయోగికి స్వప్నంలో సాక్షాత్కరించి "తిరుప్పావ ఆళ్ళారు నా ప్రేయభక్తుడు. అతడు నీమధ్య కలపవద్దు. అతనికి తగిలిన రాతిదెబ్బలు నాకు తగిలాయి. అయిన వద్దకు వెళ్ళి నేను రమ్మవ్వానని చెప్పు. అతడు తాను మాంసని రావడానికి సంతోషపడితే బలవంతంగా ఎత్తుకురా" అని ఆజ్ఞాపించాడు. సారంగయోగి మేల్కొని రంగనాథుని ఆజ్ఞన పరిపూర్ణ బ్రాహ్మణులందరికీ తెలిపి, వారందరితో కలిసి కావేరి తీరానికి వెళ్ళి తిరుప్పావలు అమవద్దకు బ్రాహ్మణులు గుంపుకట్టుకొని రావడం చూచి, తమను తాడు మేమి బాధపెడతారో అని దూరంగా వెళ్ళిపోయారు. ఇంతలో సారంగయోగి తిరుప్పావలు సాష్టాంగ దండప్రణామాలు చేసి రంగనాథుని ఆజ్ఞ తెలియజేశాడు. "నేను పండమట్టి బ్రిఠగనాథుని తాళ్ళతో తొక్కను" అని తిరుప్పావలు బాబుల దెబ్బలకు రంగనాథుని ఆజ్ఞను ఉపయోగించుచున్నంత కాలము సారంగయోగి తిరుప్పావలును బలవంతంగా తమ బాటపై ఎక్కించుకొని, తీరి వైష్ణవులు మొందు దివ్యప్రసాదం అనుసంధిస్తుండగా, వెనుక వేద విద్యాయకులు వేరాలు పరిస్తుండగా, వైభవంతో రంగనాథాయానికి తిరుకొని వెళ్ళారు.

రంగనాథాయం ప్రవేశించగానే తిరుప్పావలు భక్తిపరపతులై సాష్టాంగ దండ ప్రణామ మాచరించి రంగనాథుని తిరుముఖ ముదిరిం మొదలు తిరువదీ వరకు సకలాలయన పొందర్యాన్ని వర్ణించి, తన్నుల కిరువదీర సేపించి, అనుభవించి ఆ అనుభవాన్ని పది పాటలు రాచి ద్రావిడ ప్రాంతంతో వర్ణించారు. ఆ ప్రాంతం పేరు అమలనాదిపిరాన్ దివ్య

ప్రబంధంలో మట్టంగాని, రచనగాని ఆ పుట్టిం, లేక రచన మొదట పాశరం—మొదటి పద్యంతో
వ్యవహృత మౌతుంది. తిరుప్పావలు ఆ ప్రబంధం చివరి పాశరంలో రంగనాథుని దివ్య
కుందర విగ్రహం దర్శించిన పిదప మరొక వస్తువును చూడనని ప్రతిజ్ఞ చేశారు.

"కొండల్ పట్టనై క్కొవలనాయ్ వెట్టెయ్
ఉండవాయ్ పెన్నుళ్ళం కవర్న్దానై
అందర్ కోవాణి యరంగం ఎ వ్వుముదనై
కండ కల్లకో ముద్రొన్దనై కాణావే "

ఒరిము క్రావిన మొయలు రాయ్ గోపాలకుని
తెలి పెన్నలను మెనవ
కమ్మనగు అన్యాయు గల మమని నా మనసు
చినుగు మ్రుద్విలువారి
అందాంతరిత అగమంబ్బి యేలెడివారి
ఆ రంగ పతిగయను
అరయ్ జూచిన ఉనుల అమృత మాచిన సుల
అన్యమును కన నొద్దె ⁸⁶

తిరుప్పావలు ఈ విధంగా పాడుతూ అందరూ దూస్తుండగానే రంగనాథునిలో లీనమై
పోయారు.

తిరుప్పావలను పెరియవంది (యామనాథాచ్యుల కిష్కలలో ఒకరు) ఈ విధంగా
స్తుతించారు.

"ఆ పాదచూడ మనుజూయ్ హరిం గయావం
మధ్యే కవేర మహితు ముదితాంతరాత్మా,
అద్రష్టతాం నయనయోః విషయాంతరాజాం
యో నిశ్చికాయ మనవై మునివాహనం కమ్ "

కావేరి ఒడి నల్లగా శయనించిన హరి
వాపాదమస్తక మ్ముద్రుభవించిన తనివి
కనులలో అన్యమును కావినొల్లవి వాని
మునివాహనుని దిత్వమును మదిని స్మరియింతు ⁸⁷

భక్తి ప్రధానం గాని కులం ప్రధానం కాదనే మహాత్ముని నమ్మకాన్ని తిరుప్పావలు తమ జీవితం ద్వారా ప్రపంచానికి చా- ఆదర్శ ప్రాయంయ్యారు

విప్రవారాయణులు :

కొందరడిప్పిడి యోళ్యార్ (విప్రవారాయణులు) ముముక్షువులకు గొప్ప గుణ పాఠం 'బయి నిండుగ్రామో విద్వాంస మపి కర్షతి'-ఇంద్రియ సమాహము దాం శక్తి మంతమైచి ఎంతటి మువస్త్రి అయిన వండితునైనా సుఖలోలుత్పి చేయగలడు అని వ్యాస భగవానుడు చెప్పిన సూక్తికి విప్రవారాయణులు వరిత్ర తార్కాణ ఈ వరిత్ర పైరాగ్య శృంగార పశ్చాత్తాప ముముక్షుత్వాది వివిధ తావరంతితం గమక తెలుగులో కావ్య నాటక నృత్య నాటాది వివిధ ప్రక్రియలో వ్యాప్తమైంది ఇవి సాధకులకు గొప్ప హెచ్చరిక

విప్రవారాయణులు కోశదోషాని మందంబడి అనే గ్రామంలో పరమ భాగవతులైన దంపతులకు నారాయణుని ముప్రసాదంతో వారాయణుని వనమాలాంశాన ప్రభవసంపత్సర మార్గగిర కృష్ణ చతుర్థి వారు శ్లోనానకత్రయో జన్మించారు⁹⁷ వారాయణ వరంబులు కావడం వల్ల రిరింబియు వారాయణుడు అని నామకరణం చేశారు విప్ర కులంలో పుట్టడం వల్ల విప్రవారాయణుడు అని పేరు వచ్చింది

తరిదండులు ఎరు, క్రంగా సకల సంస్కారాలు జరిపించగా, అయిన గొప్ప విద్వాంసులయ్యారు విద్యశ్రేయదే వంశ సంస్కారాలు కావించి మంత్రార్థం తోడించగిం వల్ల విప్రవారాయణులు భక్తి జ్ఞాన పైరాగ్య సంయుక్తులై వివాహం మాని తమ తాడు వదలి కిరంగనాథుని సేవ చేయాలనె తలంపుతో కిరంగం చేరారు పూర్వపు మాలాకాడువలె, పెరియళ్వారులు వలె రంగనాథునికి పుచ్చమాలా శ్రీలంకం చేయ సంకల్పించి కిరంగానికి

97 తిరుసక్కరం రెనియ

కోదండే శ్లోనానకత్రయో మంబుగిడి పురోద్భవమ్,

కోశోర్వ్యాం వనమాలాంబం భక్త సదేహి మళగియి

నిత్యరనియ

తమేవ మత్తా పరవానుదేవం

లంగేశయం రాజువెదర్చణయమ్,

ప్రొటోధకిం యోలకృత నూత్తిమాలాం

భక్తాంమిరేణం భగవంత మీదే

దగ్గరగా సుందరమైన పూల తోట పెంచి, ఆ తోటలోనే ఒక గుడిసె చేసుకొని వివసిస్తూ పూవుమాలా కైంకర్యం చేసేవారు, శ్రీవైష్ణవుల యిండ్లలో మధుకరిమొత్తాని సేవయాత్ర కొనసాగిస్తూ, తోటవని పువ్వుకైంకర్యం తప్ప మరొకటి లేరంటా ఉండేవారు.

ఇలా ఉండగా, శ్రీరంగానికి సమీపంలోని కదంబూరులో వసించే దేవదేవి ఆపే వేళ్ళ తన ఆత్మా మున్నగువారితో నిమళాపూరాధీశ్వరుడైన తోటరాజు కొలువు కూడంలో స్వత్యగానాలు జరిపి చని తిరిగి తిరిగి వెళ్తుంటూ, దారిలో విప్రనారాయణులు పూల తోట చూచి, దానిలో విశ్రమించి, అక్కడ వెళ్తుకు పాదులు తప్పుతున్న విప్రనారాయణులను చూచి సమస్కరించింది. విరంతర భగవద్దాన ఎరాయణుగు విప్రనారాయణులు ఆమె పై పే దూడ లేదు దానికి దేవదేవి తోపించి ఆయనను ఎట్టయినా లోనిరచు కోదామి వ్రేలివేసి, వెళ్ళి పోయింది. మరునాటి దినం ఆమె కాషాయాంబర దానికి ఆయా యోగినివలె వేషం ధరించి, పూల తోటకు వచ్చి తాను వేళ్ళనని ఆ వేళ్ళ జీవితానికి తోసి, హృత్తాప పడి వర్షానని ఆ తోటలోనే పుండి తన జీవితాన్ని భగవత్సేవలో గడప దురాను విప్రనారాయణులతో విన్నవించుకుంటే ఆమాయకులైన ఆ ఆళ్ళారు ఆ మాటలు నమ్మి, కనికరించి తోట పవిత్ర తనకు తోడ్పడుతుందనే ఆశతో ఆ తోటలో పుండదానికి అనుమతించారు తాను మధుకరి వృత్తిలో వెళ్ళే అన్నాన్ని దేవదేవికి కూడ ఇచ్చేవారు.

ఇలా కొంతకాలం గడిచింది విప్రనారాయణులతో మార్పేమీ ఎరుగలేదు కాని, దేవదేవి అరగిని నీడవలె వెచ్చంది పొడేస్తూ అవకాశం తోసం ఎదురు చూడేది అలాంటి అదను రానే వచ్చింది ఒక సాయంత్రం కాదేమేమూ ఆకాశమంతా కమ్ముకున్నాయి జడివాన ప్రారంభమైంది దేవదేవి విప్రనారాయణుల కుడీరానికి ఎదురుగా ఒక కెట్టు కింద ఆ దానలో తడుస్తూ నిలిచింది విప్రనారాయణులు హఠాత్తుగా తం యెత్తి చూడగా దీనాని దీన దృష్టితో దేవదేవి తడుస్తూన్న దృశ్యం కనిపించింది అయిన ఎవరించి ఆమెను కుడీరంలోవదికి రమ్మన్నారు, ఆమె తడవకుంటూ భయం నడిస్తూ కుడీరంలో ప్రవేశించింది ఆమె రి. లక్ష్మణులు చూచి విప్రనారాయణులు కరుణించి తన పొడిగుడ్డ ఒకటి ఇచ్చారు ఆమె తన చిడిగుడ్డలు చూచి సేవ నెవంతో అరగిని సమీపించి క్రమంగా లోనిరచుకొంది అప్పటి నుంచి అతడు ఆమెకు దాసులయిపోయారు.

ఆళ్ళారు తన పువ్వుకైంకర్యం మరచారు, రంగడ్డే మరచారు దేవదేవి అరగిని నెమ్మదిగా తన ఇల్లు చేర్చింది ఆళ్ళారే దేవదేవి వ్యామోహంలో ఎవరేమన్నా లెక్కలేయని ప్రవర్తించారు తన ప్రతిష్ఠ నెగ్గి విప్రనారాయణులు పాదాక్రాంతయివ తర్వార, దేవదేవి వైఖరి మారింది దానిని కనిపెట్టి దేవదేవి తల్లి ఆయనను తొక్కి మిప్పిక తను యిం ఉండడం ఇక ప్రార్థనకాదని స్పష్టంగా చెప్పింది ఒక రాత్రి

“నీ వద్దె తిరుమటి నీ తిరు యార్లయ
 గణుకు పెండి ఐంగారు లానో
 నీ పుట్ట గోరియ నీ కావి వేస్తవల్
 చాబాళకు పట్టుదీర లానో
 నీ ముట్ట గూడయ నీ తులసి నరుల్
 పేళ్ళకు పండుగు వేట లానో
 నీ వేద శాస్త్రముల్ నీ నంద్య అవనులు
 లంజె సొవితి లంజాం గమ లగునో

పెట్ట నోపితిలా యెప్పటి యట్ల యుండు,
 పెట్టలేకున్న విన్నేయు పెందలకడ,
 మొదల రోయింతులకు నొక్క ముడుపె గాక
 నీ నవారామేయ్య దానరయ్య?”

అంటూ దయదేయ మంది మొదలట్టి ఇంటి నుంచి వీధిలోకి గెంటింది. విప్రవారాయణులు అంత
 అవమాన పడినా, దేవదేవి యింటి అరుగుమీద వదులొన్నారు.

రంగనాథుడు అతనిని ఎంతా పరీక్షింపదలచాడు. ఒక బ్రహ్మచారి వేషంలో దేవాలయం
 ప్రవేశించి, ఐంగారు ఆరాధన పాత్రలలో ఒక దానిని తీసుకొని దేవదేవి ఇంటికి వెళ్లి, దేవదేవి
 తల్లిని విలిచి కాను విప్రవారాయణుని శిష్యుల్నానీ, తమ గురువు ఆ ఐంగారు గిన్నె ఇమ్మున్నా
 రని అన్నాడు. ఐంగారు గిన్నెను చూడగనే దేవదేవి తల్లి, దేవదేవి ప్రసన్నులై మునుపటిలాగే
 విప్రవారాయణులను అదరింపసాగారు.

తెల్లచారివి అర్చకులు కోమె కలుపులు తెరిచి, తిరువారాధనకు ఉపక్రమింపగా,
 ఐంగారు గిన్నె కృపించలేదు. వారు కలవరిపడి దేవాలయాధికారులకు అరిగిన దొంగకనం
 గురించి తెలిపారు. క్రమంగా ఇది నిమగ్నాపుర రాజుకు తెలిసింది. కాకతాళియంగా ఆనమయంలో
 అక్కడ ఉన్న దేవదేవి పరిచారి. విప్రవారాయణులు ఒక ఐంగారు గిన్నెను తన యజమాను
 రాలికి ఇచ్చిన సంగతి తెలియజేసింది. రాజు పై భటులు దేవదేవి ఇల్లు పరిశోధించగా ఐంగారు
 గిన్నె దొరికింది. దానితో క్రుద్ధుడైన రాజు విప్రవారాయణులను, దేవదేవిని తెరసాలో
 త్రోయడం ఉత్తరువు జేశాడు.

ఆ రాత్రి రంగనాథుడు రాజు కంటి కనిపించి, విప్రనారాయణులు నిర్దోషుని కాక
ఆతనిని పరీక్షించడానికి అట్టా చేశానని చెప్పారు రాజు దేశదేవిని, విప్రనారాయణును పదవి
పెట్టారు విప్రనారాయణులు తమ చెడు ప్రవర్తనకు హృత్కామక్షి మనుపడినాగే వైరాగ్యం
సహించి, రంగనాథునికి మాలా శ్రీంకర్యం దేస్తూ తీవ్రత మంతా గడిపారు రంగనాథుడు
అయినను తొందరగి పొడి (శక్తాంఘ్రిణువు) అనే విరుదంతో సత్కరించారు

విప్రనారాయణులు తిరుప్పళ్ళియెఱుద్ది (సుప్రభాతం), తిరుమలై అనే రెండు
ప్రబంధాలు రచించారు తిరుప్పళ్ళి యెఱుద్ది సుప్రభాత కావ్యంలో మొట్టమొదటిది 'బార్మీకి
రామాయణంలో విశ్వామిత్రునితో,

"కౌనల్యా సుప్రజా రామ ధూర్యా సంధ్యా ప్రపర్రే,
ఉత్తిన్ నరకార్థుం కర్రవ్వం రైవ మాహ్నికమ్ " 99

అని రామునికి మేల్కొలుపులు పాడించాడు తర్వాత కాళిదాసు అనుమహారాజుకు సుప్రభాతం
చెప్పాడు ఆది ప్రసక్తానుప్రసక్తంగా చెప్పినది

"కామోదరేషు పతితం ద్రుమ మృచేషు
నిర్దౌతహర గుణా నద్యశం హిమాంధః,
అఖారి లబ్ధ పరభాగతయాదరోష్ణే
లిల స్మితం సదశచారి రివ త్వడియమ్ " 100

"ఓ రాజ మహారాజా! మధ్యన ఎర్రగా వున్న తెల్ల దిగుడుకాకుండు మీద రాత్రి తెల్లద
మంచు చుక్కలు పడ్డాయి అవి కడిగిన ముత్యాలలాగా వున్నాయి అంటే కాదు, చక్కని
తెల్లవి పలువరుస కాంతితో వెలిగిపోయే నీ మందహాసంలాగా వెలిగిపోతున్నాయి" అని అ
నుమహారాజును మేల్కొల్పారు పండి మాగధులు విప్రనారాయణులు ప్రత్యేకంగా రంగనాథుని
మేల్కొల్పుతూ ంషు కావ్యం రచించారు దానిలో పది పాతరా ఉన్నాయి

"పదరో పరందన కుళ తిత్త యుద్ధామ్
రున్నియ కారై మిన్నొళి వరుంబి
పదరో పరత్తివన్ పని మది యవనో
పాయిరుళ గన్దదు పైంవొళి అక్కుముగన్

మరదైక్కిటి వయ్యైక్కెగ్ నాఱ
 వైత్తై కూర్ న్నదు మారుద మిదువో
 అదులోకి తిగ్గదరు తిరిగి యందఱిక్కె
 అరంగరమ్మా! ప్పె యెరుందరుళాయే "

బాస్కయిది తిరణాలు వ్యాపించె దెనలెల్ల
 గగనమున తారకం కాంచి మాయుడె కాక
 అతిగి పెంపెం బారె నమృత తీరములు కూత
 విరిసె పెనుదీకలులు పెను బోక తెట్ల మ
 ణ్ణం చీచుకొని విరియు అంతు గుత్తుం కావు
 లొంతు వీడు విభాక ముయాశిం మ్మిదిగో!
 రరుణ తేజోందిరి సుదర్శ నోద్భవ కరా!
 శ్రీరంగళాయ! లే! శివరత్నము వీడి "101

శ్రీరంగంలో రంగవారాయంలో ప్రారంభమైన ఈ సుప్రభాత సల్పదాయం -
 విప్రవారాయలు ప్రారంభించిన సల్పదాయం - దేశంలోని వైష్ణవ దేవాలయాలన్నిటా
 బడరీవాళాయం మొదలుకొని ఉర్బారు వ్యాపించింది

దేవదేవి కూడి ఎప్రవారాయం సంవత్సరంలో జ్ఞానవక్త్రై రాగ్గాలు ముప్పిరిగోవగా
 తన ఆస్తవంతా రంగనాథునికి సమర్పించి ముక్తి పొందింది

నమ్మళ్వారు, మధురకవి యాళ్వారు:

నమ్మళ్వార్, మధురకవి ఆళ్వార్ గురు శిష్యులు నమ్మళ్వార్ జననం గురించి శ్రీ
 వైష్ణవ సల్పదాయంలో వ్యాపించిన ఉత్తయిది శ్రీ వైకుంఠంలో లక్ష్మీ నరేశుడై వేంకటేశ
 ఉన్న శ్రీమహారాయణుడు ఒక సమయంలో తన ఎదుట బద్ధాంబలితో నిలిచిన అనంతుని
 కటాక్షించి, "కూలోంలో బద్ధ ప్రియము మ్ముత్తులను దేయదానికి తామ్రపద్మినీదీపిరంలోని
 తిరుక్కురుగూరు (ఆళ్వార్ తిరునగరి) అనే దివ్య దేశంలో వివ్వళేమని అవతరింప జేస్తున్నాను
 కనుక వీవు ముందుగా ఆ తిరిగి వీయ ఒక దింత బెట్టుగా పుట్టి ఉండు" అని ఆజ్ఞాపించాడు
 అందుకు ఆ అల్ల బాదరాలిని తరక్షమేమే కూలోకానికి వచ్చి, ఈశ్వర సంవత్సర చైత్ర
 మాసంలో తిరుక్కురుగూరులో అక్కడి అర్చావతార మూర్తి ఆదిప్పిరాన్ (ఆదినాథుని)
 సన్నిధికి ఉత్తర భాగంలో రాత్రి ఆకులు మురుపన్ని దింతబెట్టుగా (నిర్దిష్ట తిరిగితిగా)
 బద్ధించాడు వీరవ నమ్మళ్వార్ వివ్వళేషాంగలో కల్యాణిలో అవతరించాడు

నమ్మకాల్ ప్రమాది సంవత్సర వై కాని పద్ధ వృద్ధిమనాడు తిరుక్కురుగూరులో
జన్మించాడు 102 తిరుక్కురుగూరు నర్య సంపన్నమైనది దాని పాలకుడు పోల్కారి అతడు
పరమ భాగవతుడు, భాగవతాగ్రగణ్యుడు అతని కుమారుడు కారి అతని భార్య ఉదయ నంగ
కారి కొంతకాలం ఆత్మబారింట్లో ఉండి తన వద్దబానికి తిరిగివస్తూ, దారిలో ఉన్న తిరుక్కురుం
గుడికి పోయి, అప్పుడు వేంచేసి ఉన్న తిరుక్కురుం గుడినంది అనే విష్ణుపును సేవించి తనకొక
పుత్రుని ప్రసాదించుమని ప్రార్థించాడు స్వామి ప్రసన్నుడై "నేనే నీ గర్భంలో అవత
రిస్తాను" అని చెప్పాడు దానికి భార్యభర్త రిద్దరూ సంతోషించారు తర్వాత ఉదయ నంగ
గర్భం ధరించి కుమారుణ్ని ప్రసవించింది కారి దాని సంతోషించి శిశువుకు విద్యుక్తంగా జాత
కర్మాదులు చేశాడు

కాని, ఆ తరువాత దురులకు పుత్రజననం పల్ల కలిగిన సంతోషం విచారంగా పరిణ
మించింది పిల్లడు పాలు తాగలేదు, ఏదవలేదు, కళ్లు తెరవలేదు కారి తన మండ్రులను పిలి
పించి అలోచించాడు వాడు "మన కి ఎంత శిశువు తత్త్వం తెలియదు నర్యేశ్వరుడైన అది
నాకుదీ! తెలియ వచ్చును అయిన నన్నిదికి తీసుకొనిపోవడం మంచిది అని విన్నవించారు
కారి సరేనని ఆ శిశువును తన పరివారం వెంటరాగా దేవ నన్నిదికి తీసుకొని పోయాడు
అక్కడ ఆ శిశువు తక్కు తెరచి అందరూ చూస్తుండగా, పాతుకూ చింతచెట్టు వద్దకు వెళ్లి దాని
కింద పద్మానవాసీనుడై కత్తు మూసుకొని యోగాధ్యానం చేయసాగాడు అప్పుడు కారి, తక్కిన
వారు అతడు ప్రగవదించ సంకూతుడే అని నిశ్చయించి, అతని తపస్సుకు తంగం కలుగకుండ
తగు ఏర్పాటు చేశాడు ఆ శిశువు ఈ విధంగా మదమారు సంవత్సరాలు తపస్సు చేశాడు ఆ
అసాధారణ తపశ్శక్తికి అతని చుట్టూ, ఆ ప్రాంతమంతా దివ్య తేజస్సు వ్యాపించింది

నమ్మకాల్ ఇలా తపస్సు చేస్తుండగా, పాండ్య దేశంలో కోతురు అనే దివ్య
దేశంలో నారాయణుడనే సామగ్రీయ బ్రాహ్మణుడుండేవాడు అతడు మహావిద్యాంకుడు, భగ

102 నమ్మకాల్ తిరునాళ్లతరవయ

వృషభే తు విశాఖాయాం కురుకాపురి కారిజమ్,

పాండ్యదేశే కలేరాధా శరారిం సైన్యసం ఘటే

నిత్యరసయ

మాతా ఏతా యువతయ స్తవయా ఏతూతిః

నర్యం యదేవ నియమేన మదన్వయాదామ్,

ఆద్యన్య నః కులపతే ర్మకుళాభిరామం

శ్రీమ త్తదంబు యుగళం ప్రణమామి మార్గా

వచ్చుతున్న అతనికి శ్రీ విష్ణుశిష్యుని గదాధిష్ఠంలో ఒకడైన కుమారుడు అనే వాడి ఆంగలో ఒక కుమారుడు కలిగాడు అతనికి మధురకవి అని పేరుపెట్టారు తలదండలు 108 మధురకవి పుట్టిన దినం ఈశ్వర సంవత్సర చైత్రశుద్ధ చతుర్థి శుక్రవారం అతడు దిన్ననాడే వేదాధ్యయనం చేసి, మేదివేదాంగాలు అభ్యసించి తీర్థయాత్ర చేశారు కొంతకాలం ఐదరికాగ్రామంలో కష్టస్సు చేశాడు మధురకవి యాత్రానామకావ్యం నమ్మకావ్యం నన్న వయస్సులో పెద్దవారు

మధురకవి తీర్థయాత్రలు చేస్తూ అయోధ్య చేరాడు ఒక రాత్రి అయవకు దక్షిణం వైపున అపూర్వ తేజస్సు కనిపించింది అదేమిటా అని అయవకు సందేహం కలిగింది ఇలా రెండు మూడు రాత్రులు వరుసగా ఆ తేజస్సు కనిపిస్తూనే వుంది ఇక మధురకవి తిరగుండ లేచి అదేదో తేలుతుందామని దక్షిణ దిక్కుకు అభిముఖంగా ఐయదేరాడు దారిలో తిరుమల, శ్రీరంగం, శ్రీవైకుంఠం మున్నగు శ్రీల్రాలు సేవించి, రామ వర్ణికి దక్షిణ తీరంలోని తిరుకురుగూరు చేరి ఆవివాకుని కొలెకు వెళ్లి ప్రదక్షిణం చేస్తున్నప్పుడు చింతకెట్టు కింద నవాస సూర్యతేజస్సుతో వెలిగి పోతున్న నమ్మకావ్యం కనిపించారు తారి దంపతుల సుందరి అతనితో ధనుని విషయం తెలుసుకొన్న మధురకవి పరమానంద భరితులై నమ్మకావ్యంకు దండప్రదానం చేసి ఆయన దృష్టి మాలింపడానికి ఎంతో ప్రయత్నించి విఫలం కావడం పల్ల ౧౦ పెద్ద గుండును అయన ముందుకు దొర్లించారు ఆ పెద్ద దప్పుడుకు నమ్మకావ్యం పట్ల తెలిచాడు అప్పుడు మధురకవి కొన్ని ప్రశ్నలు వేయగా, నమ్మకావ్యం తగిన సమాధానాలిచ్చారు "శక్తత్వం వల్లదేలే శివయందు విశ్వాదారే, ఎత్తై తిన్ను ఎంగే తిడక్కుమ్?" అనితరు కడుపులో దిన్నది పుడితే ఏమి తిని ఎక్కడ ఉంటుంది? అనితరున దేహంలో అఖి దూపంలో వుండే అత్తి వేసిని తిని ఎక్కడ వుంటుంది? అని మధురకవి ప్రశ్నించారు దానికి నమ్మకావ్యం "అత్తై తిన్ను అంగే తిడక్కుమ్" - దానిని తిని అక్కడే పడి ఉంటుంది అంటే శరీర గతమైన సుఖ దుఃఖాలు అనుభవిస్తూ, శరీరంలోనే ఉంటుంది- అని సమాధాన

108 తిరుమక్కల తనియన్

మేషే చిత్తా సమూహృతం పాండ్యదేశే గణాంగకమ్,
శ్రీ పరాంకుశ సర్వక్రం మధురం కవి మృళయే

విశ్వతనియన్ - అవిదిత విషయాంతరః శరణేః
ఉపనిషదా ముఖగాన మృత భోగః,
అపి చ గుణవశా క్షదేశశిషి
మధురకవి క్షృదయే మమామిస్తు

మిథ్యాకు ఆ కాశ్మీరు సమాధానములు మధురకవి ఆశ్చర్యపడి ఆయన వరమ వుదమచే గాని సామాన్యుడు తాదని నిశ్చయించుకొని సాష్టాంగ వమస్కారాలు చేసి

“పద్మా సనోపవిష్టం
పర పద యుగళి నివిష్ట చైతన్యమ్,
పరతత్త్వ బోధ ముద్రమ్
పరమాదార్యం పరాంతుళం వందే”

పద్మాసనాసనుడు, పరమ పద బాగుడైన నారాయణుని పాద పద్మ యుగళంలోనే తన చైతన్యాన్ని ఉంచిన వాడు పరతత్త్వాన్ని బోధించే ముద్రతో—దిక్కుద్రాం చిత హస్తంతో—విరాజితుడు, శ్రేష్ఠుడైన ఆచార్యుడు అయిన పరాంతుళ మునిశి నమస్కరిస్తున్నాను - అని స్తోత్రం చేశాడు

ఆ సమయంలో బ్రహ్మసారాయుడు వారిద్దరికీ ప్రత్యక్షమయ్యాడు సమ్మూఖ్యార్ ఆ దివ్య మంగళ విగ్రహ దర్శన అనిల సెరవనిశానందంతో తిరువిరుత్తమ్, తిరువాళియమ్, తిరువందాది, తిరువాడుమొళి అనే నాలుగు దివ్య ప్రబంధాలకు యి గృహ రథర్వణ సౌను వేదాల సారంగా రచించాడు పత్తి, వింహం, వాక్పర్యం, వేదాంతం, మధుర భావం-ఓకడేమిటి మనస్సును కరిగించే ప్రతి సున్నిల భావము నారాయణ లక్ష్యమై పరదలై పోయింది సమ్మూఖ్యార్ పాశురాంలో “భారత దేవు దక్షిణపు చివరన ఆవతరించిన సమ్మూఖ్యార్ ముని పుంగవుని మంచి వెలువడిన పారమాత్మ జ్ఞాన ప్రభావం తన విశాల ప్రసారంతో బయట దూరంలో వున్న గంగా ఓరాన్ని కూడా తొగిలించుకొని, దానిని సారవంతం చేసి పవిత్రం చేసింది” అంటూ ప్రొఫెసర్ జి పార్థసారథి ¹⁰⁴ వేద్యాలను, ఉపనిషత్పారాన్ని వివరించడం వల్ల దీనికి ద్రవిడ వేదమరి పేరు వచ్చింది వేదోపనిష దర్థాలు వివరించే పాశురాలకు ఓక మధు

“ఉళనవి లుళ నన నురువ మివ్వురువుళ
ఉళ నన నెని లవ నరువ మివ్వురువుళ
ఉళ నన విం నెన వివైకుం ముడైమియల్
ఉళ నిరు తల్లై మై యోగోళి వింన్ పరందే” ¹⁰⁵

భగవంతుడు ఉన్నాడనువారికి ఉన్నాడు, లేడనువారికిని ఉన్నాడు ఉన్నాడనువారికి నరం పస్త్రపులలోను అంతర్యామిగా భగవంతుని అస్తిత్వం ఉంటుంది లేడనువారు ఆ దేవుని

104 ప్రొఫెసర్ జి పార్థసారథి వేదాంత భేరి, పుట 108, 1955

105 తిరువాడు మొళి 10

అంతర్వామిత్యం మాత్రం గ్రహింపలేదు తగవంతుడు దృశ్య దృశ్య రూపంలో ఉంటాడు స్థూం సూక్ష్మ విదవిద్విశిష్టమై పరబ్రహ్మమైన క్రియోవతి అంతటా తలెందు రూపంలో బ్యాపింది పుంటాడు 106 ఈ పాతరం

“అనన్తేన స ఏవతి అనద్యుష్కృతి వేద చేర్,

అన్తి బ్రహ్మతి చేర్ వేద పంత మేన మంతతో విదు రితి”

అని ఉపనిషద్వాక్య పరిమళాన్ని వెదజల్లుతుంది

అవ్వారుందరి దృష్టిలోను ఎరమేశ్వరు డొక్కడే పురుషుడు ఎనుక తమపై నాయికా భాసం అరపించుకొని తమకు కనిపించిన వివిధ పక్షులకు, తరులకా గుల్మీదులకు తమ విరహభాధ తెలిపి స్వామిని పిలుచుకొని రమ్మని క్రియోవతివద్దకు బాచని దూతగా పంపుతాడు నమ్మకార్నారే ఒక సారస పక్షితో తమ విరహం వెళ్ళులోనుతున్నారు, ఆ పక్షిని తమకు దూతగా పనిచేయమని ప్రార్థిస్తారు

“అంతియే మదనా యశియత్రాయ సియుమ్ విన్

అంతియే శేవయమా యాదా క్షణేన క్కరుశి

పెంజిజే పృథ్వుయర్తా రెగ్గన్విదు తూతాయ్ బైష్టత్కార్

పన్ శియెయ లవన్ వే క్కిర్ 3 ప్పుందా లెన్ శియ్యుమా” 107

ఒ సారసపక్షి, తానలి ౨౫ అక్రియోవతి వియోగంతో రాత్రంతా నిద్రలేవట్లున్నావే నా భాధ కల్లారా చాస్తున్న నీవు చుక్కని రెక్కలతో క్షణంలో ఎగిరిపోయి కనికరించి నవ్వేశ్వరునికి నా దుస్థితి తెలియజేయఁవా! శరణాగత బ్రాహ్మిరుదాంతికుడైన నా స్వామి ఆశ్రిత విరోధి క్షణకే గరుత్మంతుని వాచానంగా స్వీకరించాడు గదా! ఒకవేళ అయిన నా మాట పెడబెవివి బెట్టెవా నీవు నాకై ఈ అవమానం ఎపించు తప్పదు సుమా! 108

నమ్మకార్నారకు మరికొన్ని పేర్లున్నాయి అదిప్పిరాన్ ప్రసాదించిన తొగడ పూదండ ధరించడంచేత పక్షుకాళరబుడని, పరమరామని నిరసించడంచేత పరాంతుకుడని, శరులను మరుగు పరచడంవల్ల శరగోపురని పేర్లు వచ్చాయి అప్పియలందరూ పరివడంవల్ల నమ్మకార్నార— మన అవ్వారే అనే పేరే ఎక్కువ ప్రసిద్ధమైంది నమ్మకార్నారే అధ్యాత్మికానంద రసప్రవాహాలు పాలింది జీవుల హృదయ తేరాలను వనిత్రంబేసి తమ 86 వ యేదే పరమపదం పొందారు

106 శ్రీ చరణలేఖన శ్రీ శరణోపవాక్కుధ పుట 27

107 తిరువాయ్ మొళి 181 108 శ్రీ చరణలేఖన శ్రీ శరణోపవాక్కుధ, పుట 52

మధుర కవి యాళ్ళార కరగోవుల వాకోసుధను ప్రచారంచేస్తూ మరెక్కొన్నెట్టుండి తనువు
దానించారు అయిన కరగోవులను స్తుతిస్తూ కరణాగతి పొందుకూ పదకొండు పాటలతో
కట్టనున్ కరుత్రాంబు అనే దివ్యప్రబంధం రచించారు దానిలోని ఒకటి కెందు పాటలా

“కట్టనున్ కెరుత్రాంబులో కట్టుబట్టి
ప్రభుయ పెరుమాళ్ళున్ ఎన్నుప్పురిల్
వట్టితెన్ తురుగూర్వంది యెళ్ళక్కార్
అట్టిక్కుమము దూరు మెన్పాపుక్కే” 109

కరకు చిత్తత్రాపిడే కట్టుబడు
మాయావి ఆ స్వామి నుతింపె
పూని మాతురుగూరు పతి పేరె నుడువుతో
తేనెయో అమృతయో గద నాడు నాంబు 110

“అరుక్ కొందాడు మదియవరిప్పు అ
అరుకనా నవ్వరు మత్తై న్నొరుక్
అరుక్ కొందాయర మిన్దమిత్ పాడినాన్
అరుక్ కండి రివ్యంగనిల్ మిక్కుడే” 111

కృపను కొనియాడ వరవతులగుచు దానతతి
కృపసేసె గద ద్రవిడవేద మనుసొత్తు
కృప వేంపాతురల్ తిరి అమితమున పాడె
కృప అరయు నాప్రతుని దెంత ఉత్కటమి ! 112

మధురకవి గురు మరణానంతరం యాత్రై సంవత్సరాలు జీవించారని కొందరు
వ్రాశారు 113 మధురకవి యాళ్ళార్ తిరుక్కురుగూరులో నమ్మాళ్ళార్ల విగ్రహం స్థాపించి
రద్దియదానికి గాథలు పొగడుకూ విజయ తాహులు ఊదించుటా ప్రచారంచేస్తుండగా కంఠానాథ
కవి కిమ్మ కొకడు అప్పు తగిలాడటం - తమ గురువును బయ్యిస్తేగాని వీరతాహులు ఊదించ
రాదన్నాడట “మా గురువుగాట తమ ఊరు నదలి రారు అయిన రచించిన దివ్యప్రబంధం
లోని ఒక పాటరం తీసుకొని వెళ్లి మధురలోని సంవత్సరకవీడ ఉయ ఆ పుకపై ఆది

109 కట్టనున్ కెరుత్రాంబు పాటరం 1 110 శ్రీ నామ్మకల శ్రీనివాసా
దాయలు సిరినోము, పుట 67 111 కట్టనున్ పా 9 112 శ్రీ నామ్మకల
శ్రీనివాసాదాయలు, సిరినోము, పుట 60 113 ప్రొఫెసర్ టి ఎ గోపినాథరావు
ది పాథరీ ఆఫ్ ది వైష్ణవాన్, పుట 4

మాత్రం చిలిస్తే మా గురువుగారు అయిందనట్లే" అని మధురకవి నమ్మకాల్గ్ల ఒక పాశురం వ్రాసారట అప్పుడు వాణ్ణి దానిని హిత్రమే ఘటం మీద ఉంచి తక్కిన వాణిని కిందికి తోసి వేసిందట అప్పుడాశంబనాథకవి భయపడి నమ్మకార్నను ధ్యానించి ఇలా అన్నాడట

"ఈ యాడువతో కరుడ క్కెడిరె, యిరవిక్కెడిరే మిన్నిని యాడువుదో,
నా యాడువతో యురుముప్పలిమున్, నది కేసరిమున్నాడై యాడువుదో,
పే యాడువదో పగిగూర్వళిమున్, పెరుమావడిశేరే పకుళాపరఱన్
ఓ రామర మామత్తై యిన్ తమిళ లొరు శొల్పొరు వోవులకిరే కియే "

ఈగ గరుడుని ఎదుట ఆడినా ? నూర్కుని ఎదుట మిణుగురు పురుగు ఎగిరినా ? కుక్క పులి ఎదుట నడయాడినా ? సుందరియైన తిరక్క వందు దయ్యం వర్తించినా ? వేదాన్ని తమిళానలో రచించిన నమ్మకార్నరే ఎవతకు లోకంలోని ఇతరుల కవిత సరిపోలినా ? 114

ఈ కింనాథకవి ఎవరో ? రామాయణం రచించిన అంబలవి కాకతీయ గణపతి దేవుని కాంచాడు గణపతి దేవుని ఆస్థానంలో సన్మానం పొందినవాడు నమ్మకార్నరే క్రిస్తుంగం తన శతాబ్దంలో ఉన్నాడనడం సమర్థితమని కృష్ణస్వామయ్యంగారే అంటున్నారు 115 తమిళ ఇలాది కళలను నమ్మడానికి ఏలాలేదు ఏమైనా నమ్మకార్నరే తిరువాయ్మొళి ద్రవిడ వేదంగా పేరు పొందింది వేదోపనిషత్పాఠాన్ని గుణాశింపజేసింది

పరకాలులు

తిరుమంగైయాళ్వారు (పరకాణం) తీవరం వాం విదిత్రమైంది భాగవతాధానము, భగవత్సేవకు దొంగతనం చేసినా తప్పలేదన్నది ఈయన భావం అందువల్ల తిరుమంగైయాళ్వారు కైయిరక్క మంటే దొంగతనమునే వాడుచు మాత్రం వైష్ణవులలో ఏర్పడింది

తిరుమంగైయాళ్వారు దోశదేశంలోని తిల్యారణ్యం సమీపంలోని తిరుక్కరయ్యలూరు (ఓమలాపూర్వపురము) అనే స్థలంలో తన శతాబ్దంలో శ్రీమన్నారాయణుని వందాయుధానిలో ఒకటయిన కార్తీకదేవత అంగలో నిద్రించారు 116 తండ్రి దోశరాణ్యంలోని తిరువాలివాడు అనే

114 శ్రీమేధుల్లి వెంకటరమణాచార్యులు, మహాభక్తవిద్యము గురుపరంపరా ప్రభావము పుట 807 115 దాశరే ఎన్ కృష్ణస్వామయ్యంగారే ఎర్రి హిస్టరీ ఆఫ్ వైష్ణవిజ్ఞం 95 నోర్ ఇండియా, పుట 84

116 తిరునామ్రక తనియన్

సృష్టికే కృత్తికాణాశం పకున్కువి తిరుమణిమ్,
ఎత్తులంబ కృతం కార్తీకమూర్తిం ఎలిమా మూశయో

విశ్వతనియన్

అయ్యామి కలిద్యంశం ఒవిలోడి దివాళిరమ్,
యన్మ గోళా ప్రకాళాణా అవిద్యం నిమాళం తమి

వరగజాకు పాలకుడైన నీలుడు ఇరగిరి తిరువాలినాడుడై యార్ ఆచే అధికార నామధేయమూ ఉండెడి ఇతడు శివభక్తుడు ఈ తిరువాలినాడుడై యార్ తన కుమారునికి నీలుదని నామ కరణం చేశాడు నీలుడు మంచి అంశస్థానం కలవాడు, అజానుబాహువు, కొర్ర సాహసాలు కలవాడు సకల శాస్త్రాల్లో సేవాక ధమర్విద్యలోను అరితేరాడు తల్లికి మరణానంతరం తిరు మంగై యాళ్వారును రాజా చూచి, తండ్రి పదవికి ఆయన అర్హుడని భావించి ఆ పదవికొ నెయ చెందాడు

దివ్యారణ్య వట్టణానికి కోసు దూంలొ శ్వేతవ్రాచమనే నరసు ఉండి దివ్యారణ్య వాని విష్ణుభక్తుడైన వైద్యుడొకడు రిరువాయ్కరులో వేంచేసివున్న స్వామిని దర్శించి తిరిగి వస్తూ, దారిలో శ్వేతవ్రాచం దగ్గర ఒక అనాథ అయిన వసిపిల్ల ఒనిపిస్తే విలుడుకొని వెళ్ళి తన భార్య కిప్పగించాడు భార్య అర్జునుడుగా పెండ్లసాగించి ఆ బాలికకు కుమదవల్లి అని పేరుపెట్టారు కుమదవల్లి సవయోచనపతి అయింది వైద్యుడు ఆమె వివాహ ప్రయత్నాలు చేయసాగాడు

కుమదవల్లి సౌందర్యం గురించి తిరుమంగై యాళ్వారుకు తెలిసింది ఆ ఆళ్వార్ ఆ వైద్యుని ఇంటికిపోయి కుమదవల్లిని చూచి ముగ్ధుడై తన కిమ్మని కోరారు వైద్యుడు, అరగి భార్య ఆళ్వారు మాటకు ఒప్పుకొన్నా, ఆ కన్య “వంద సంస్కారములుగలైన వైష్ణవత్వ తప్ప చూకొనిరి పెండ్లాడను” అని నిష్కర్షగా చెప్పింది ఆళ్వారు వెంటనే ఒక వైష్ణవ గురువును ఆశ్రయించి పంచ సంస్కారాలు పొంది ద్వాదశశ్రీర్ష్య పుండ్రాంతో వచ్చాడు “నందకర్పరంపాటు దివావిలి వేయియంది వైష్ణవుండు సాపాటు పెట్టి వారి కిర్ల ప్రసాదాలు డీకుకుంటే పెట్లాడుతాను” అని అన్నది దానికికూడ ఆళ్వారు అంగీకరించారు వారికి వివాహం జరిగింది

తాను ఒప్పుకున్న తదీయా రాధనకు ఉన్న ధవమంతా ఎరిగిపోగా దోళరాజుకు చెర్కింగ వలసిన ధనంకూడా ఆళ్వారు రిదీయా రాధనకే ఖర్చుపెట్టాడు, ఆ కారణంగా రాజాకు నియమానుసారం ధనం వెల్లింపలేకపోయారు రాజా కోపగించుకొని ధనం వసూలు చేసుకొని రావడానికి కొంతమంది అధికారులను పంపాడు వారు పచ్చి, తిరుమంగై యాళ్వారు చేస్తున్న వైష్ణవ శమారాధనకు అశ్రద్ధపడి సంతోషించిరా, రాజాజ్ఞను పాలించుమని హితవు చెప్పారు ఆళ్వారు వారి మాటలు వినిత వారిని అవమాన పరచి పంపాడు దానితో రాజా మరింత కోపించి ఆళ్వారుకు పట్టికెందని సైన్యం పంపాడు వరకాలాలు ఆ సైన్యాన్ని ఓడించగా రాజా మండిపడి చతురంగం ఇంటో వచ్చాడు, తాని పరాజితుడయ్యాడు రాజా అతనిని సయంచనతో లోబరుచుకొనడంబడి “నీతో నా కిక వైరం లేదు నీ వరాక్రమానికి చెచ్చాను నా వద్ద అనుకూలంగా ఉండు” అని కోరాడు ఆళ్వార్ ఆ మాటలు వమ్మి రాజుదానికి పోగా,

రాజు "పైతం బెల్లించేవరకు విర్రుంధంలో ఉంచండి వీడి" అని మంత్రికి ఆజ్ఞాపించాడు. మంత్రి అతనిని ఒక దేవాలయంలో మూర్తిపూజకు అంకితమిచ్చి మూడోరాత్రి రంగనాథుడు స్వప్నంలో కనిపించి కాంచీనగర ప్రాంతంలోని గుప్త ధనం చూపాడు. ఆ ధనంతో ఆళ్వార్ రాజు తివ్యవంశిని తెల్లించి తక్కినదానితో నైవేద్యం కైంసరింపించి ప్రార్థించినాడు.

ఆ దయ మూత్రం ఎంతకాలం వుంటుంది? దీనిని అతడు నైవేద్యం కాని వారి ఇళ్ల పేదసాదలు కాచివారి ఇళ్ల దోచి, దారులు దోచి, నైవేద్యసమారాధన చేసేవారు ఒకమారు ఒక వైష్ణవి దీక్షితురాలిని పిదప ఇంటిముంగిట్లో పెండ్లిపెట్టెం కడుగుతుంటూ ఆళ్వార్ తటాకం గుంజాకొని పొలిపోయాడు. ఆ యిల్ల వైష్ణవుడవే తెలిసే ప్రశ్నలొకటి దానిని మరల వారికి అప్పగించాడు. శ్రీరంగనాథుడు ఆళ్వారును ఆ దారిమళ్ళించి ఆముగ్రహంవదలంచి, కానూ రంగనాథుడి వంశధర్మం వెంపేనుకొని సవరించారంగా ఆళ్వారు కాచిన దానిన బయలుదేరారు. ఆళ్వారు వారిని పూర్తిగా నిలుపుబోవడం చేశారు. దురి చేరినైతికి ఉన్న ముద్దులుంగ రం లాగారు అది విగిసి దాకపోగా, వ్రేలు కొరికి లాక్కున్నారు. అప్పుడు ఆళ్వారు వరుణ్ణి చూచి, "ఈ ఉంగరం రాకుండు నిమిషా మంత్రం వేళాచా" అని వ్రాసినారు. "జేను ఆ మంత్రం వీకూ ఉపదేశిస్తాను" అని రెండు దిరుమంత్రం ఉపదేశించి నిజస్వరూపంతో ప్రత్యక్షమయ్యాడు. శ్రీరంగనాథుడు తిరుమంగై యాళ్వార్ మునుమాని రంగనాథుని భక్తి కవితా పోలంతో స్తుతించారు. పిదప శ్రీరంగంలో వెనీంచారు.

రంగనాథస్వామి అయియోనికి ప్రాకార మంటర గోపురాలు కట్టించాని నిర్వయించి, దానికోసం ధనసంపాదన యెట్లాగా ఆయి ఆలోచించారు. నాగపన్నంవద్ద బోధించుటలో బంగాయి బుద్ధ విగ్రహం వుందని తెలిసి, దానిని మూల యాంత్రతో తెచ్చి ముక్కలు చేసి, కరిగించి అమ్మి ఆ ధనంతో ప్రాకారగోపురాలు నిర్మించాయి. చివరకు పనివారికి కూని ఎక్కలెం దానినందరినీ ఒక వడప ఎక్కింబ తాచెరిముమధ్యకు ఉసుకొని వెళ్లి ముందపేసి, మోక్షప్రాప్తి కలుగుతుందని సంకల్పి పడ్డారు. శ్రీరంగంలోనే సతీనమొలై నివసించి, చివరకు తిరుక్కరుణంగుడిలో ఉండి 105 సంవత్సరాలు జీవించి పరమపదం పొందాయి.

తిరుమంగై యాళ్వార్ మహాకవులు శ్రీమద్విక్ర మధుర విస్తర కవిత బెప్పరంలో అసాధారణ ప్రక్లి గంబారు ఒకప్పుడు ద్రావిడవి అయిన సంబంధరేకూ, ఆళ్వారుకూ ఎవరె ఎక్కయంలో వాదవివాదాలు జరిగాయి. సంబంధరే చతుష్కవి శిష్యామణి అనే విరుదు ఆళ్వార్ కే తగుని ప్రకటింబారం పండితుంటారు. ఈయనకు చతుష్కవి స్వామి (నామ కవిప్పెరుమాన్), కలియర్ (కలిమ్మయి), అలివాడర్ (తిరువాదివాడునైయార్ - తిరువాది ప్రాంతాధిపతి), పరకాలన్ (కత్తువుంకు యముడు), మంగై వేందర్ (తిరుమంగళు రాజా) మొదలయిన విరుదు యున్నారు.

తిరుమంగై యాళ్వార్ అయి దివ్య ప్రబంధాలు సాయించారు 1 పెరియతిరుమొళి (1084 పాశురాలు) దీనిలో ఆళ్వార్ భారతదేశంలోని దివ్య శ్రేణులు దర్శించి యేని పాశురాలలో ఆయా పెరుమాళ్లను గుర్తించారు నానాయర దివ్య ప్రబంధంలో దాం హామి కాదిన్యంగం ప్రబంధ మిది 2 తిరుకురుందాండకం (దిన్నదండకం - 20 పాశురాలు), 3 తిరునెడుందాండకం (పెద్ద దండకం - 90 పాశురాలు) దండక మంటే శ్యామలా దండకం వంటి కాదు నయ్యుతింలోని దండక వృత్తం కన్నా పెద్ద వృత్తం 4 తిరుకొగూర్తి రుత్తై (ఒక పాశురం), 5 తిరుయిరుకురుత్ (40 పాశురాలు), 6 పెరియ తిరుమదల్ (78 పాశురాలు మొత్తం - 1268)

తిరుమంగై యాళ్వారు సాయించిన పెరియ తిరుమొళిలోని రెండు పాశురాలు ఉదాహరిస్తాను

'వాడిసేన్, వాడి పరున్నేన్ మనత్తార్,

పెరున్మయర్ ఇరుమ్మైం ల్ విఱ్ఱు

కూడిసేన్, కూడి యైయైయర్ దమ్మోదవర్

దరుమ్ పులియే తిరు

ఓడిసన్, ఓడి యాయ్-రవొ పొరుకార్

ఉఱ్ఱిన్మమ్ పెరుమ్-పమ్ తెరిన్

నాడిసేన్, వాడి నాన్ కణ్ణొన్

నారాయణా వెన్మమ్ నామమ్ "

అనాది విగ్రహస్థాపితైః స్మరించితినీ అట్లు స్మరించి, మనస్సుచే దూరించితిని అభిరూఢమును కలిగించు దుఃఖరూపమైన సంసారమందు ఒప్పుంది, యవతులైన స్త్రీలతో సంబంధపడితిని అట్లు సంబంధపడి వాని పు నందగ్గఱువేకోరి, పరుగులు పెట్టితిని అట్లు ఎరుగెత్తి ఉత్సాహపరమువని అని వెప్పు అద్రిచ్చియమైన ఒకానొక ఆర్థము (వస్తువు) వలన జ్ఞాన మువెడి గొప్ప పదవి ఉన్నట్లు తెలిసికొని, బాగా ఆలోచించితిని అట్లు ఆలోచించి (అయి గుర్త నైన) నేను వారాయల అను తిరునామమును ఉనుగొంటిని (పెరియ తిరుమొళి, రెండవ సహస్రం మొదటిపత్తు మొదట పాశురం)

"పళ్ళియి లోడి వన్ద దన్ కయవన్

వాయిలో రాయర నామమ్

ఒళ్ళియవాగివోద వాళ్ళదను

కొన్మమోర్ పొయప్పిం వాగి

ఏల్లైల్లైట్టై వెగుళ్ళు ఈడ వైప్ప
 ఏత్తైయైట్టై నర వళిప్పేరాయ్
 తళ్ళియై తిళ్ళమాగిల రేవై
 తిక్కరు వల్లిక్కేటి తిక్కచ్చేన్

ఇదిలో చదివి వచ్చిన తమకుమారుని నోడివెంట సహస్ర వానుములు ప్రతాపముగ వచ్చినతోడనె, అక్కడనే ఆ నామోద్బారణమునకు తగినట్లుగా ఓర్పును చూపలేనివాడై తన పుత్రునిపై కోపించి, వరాక్రమించి, స్తోత్రమును రేడింపగా, దానినుండి బాలబంధుని ఎండి వంగిన కోరలును, అగ్నిమయములైన నేత్రములును, పెద్దకోరుడుగూ విశేషమైన వరసించావతారమును ధరించిన దేవుని, తిరువర్ణిక్కేటిలో సేవించితిని (పెరియ తిరుమొళి, రెండవ సూక్తం, రెండవపత్తు రివ పాదురిం) *

గోదాదేవికోపాటు పన్నిద్రకు అశ్వాత్థ రుచిందిన దివ్య ప్రణంధాన్ని నాశముచేసి, బ్యాసులు వేదాంబు వింగడిందినట్లు నాలుగు భాగాలుగా వింగడించారు ద్రావిడవేదముని దీనికి పేరుపెట్టి వేదంతో సమానప్రతివల్లి తరిగింది, విష్ణ్వాయులోను, ఉత్పలాలలోను ద్రావిడ ప్రణంధ పరమవర్ధతిని ఏర్పాటు చేశారు ఈ ఏర్పాటు ఎల్ల శ్రీ వైష్ణవులకు సంస్కృత ద్రావిడము ముఖ్యమై 'ఉభయవేదాంతాలు' అనే విసూత్న పద్ధతి రూపొందింది ¹¹⁷

దివ్యప్రణంధం మొత్తం పాతురాలు చాలుగువేలు కాపడంపు చాలాయార ప్రణంధం అని దీనికి పేరు వచ్చింది వాతములు నాలుగుమేను వింగడిందిన పద్ధతి ఇది -

మొదట పేలు -

పెరియాళ్వారు (విష్ణుదిక్తులు)	తిరుప్పల్లారు	12
"	పెరియాళ్వార్ తిరుమొళి	461 ¹¹⁸
అంబా (గోదాదేవి)	తిరుప్పావై	80
"	నాద్రియార్ తిరుమొళి	143
కుంశేబర్యాల్	పెరుమాల్ తిరుమొళి	105
తిరుమళ్ళియాళ్వార్ (౭ క్రిసారులు)	తిరువృందవిత్తమ	120
తొండరదిప్పొడియాళ్వార్ (భక్తాంబరేణువు)	తిరుమాలై	45
"	రిరుప్పళ్ళియైరుద్ది	10

* ఈ రెండు పాతురాలను మిత్రులు బ్రౌపెనర్ బాళ్లర్ ముందులై వరసించావారులు (మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం) ద్రావిడంపారు వారికి కృతజ్ఞుడి

తిరుప్పావై యాళ్వార్ (యోగివాహులు)	అమల నాదిపరాన్ -	10
మధురకవి యాళ్వార్	కణ్ణిమణి తిరుత్తాయలు	11

947

రెండవ పేయ -

తిరుమంగై యాళ్వార్ (పరశానాలు)	పెరియ తిరుమొళి	1084
"	తిరుక్కూరుందాండకమ్	80
"	తిరు వీడుందాండకమ్	80

1184

మూడవ పేయ -

సమ్మళ్వార్ (కరగోవులు)	తిరునామమొళి	1102
-----------------------	-------------	------

నాల్గవ పేయ -

బోయ్గై యాళ్వార్ (సరోయోగి)	మొదల్ తిరువందాది	100
పూదత్తాళ్వార్ (భూతయోగి)	ఇరందాం తిరువందాది	100
పేయాళ్వార్ (మనోయోగి)	మూల్రాం తిరువందాది	100
తిరుమళియై యాళ్వార్ (భక్తిపాదులు)	చాన్ముగన్ తిరువందాది	98
మమ్మళ్వార్ (కరగోవులు)	తిరు విరుత్తమ్	100
"	తిరు వాళియమ్	7
"	పెరియ తిరువందాది	87
తిరుమంగై యాళ్వార్ (పరశానాలు)	తిరు వెరుక్కుత్తిరుత్తై	1
"	తిరుయ తిరుమదర్	771½
"	పెరియ తిరుమదర్	148½

817

ఒకటవ, నాల్గవ విభాగాలలో పాదురాం సంఖ్య పేయ లేదు. రెండు, మూడు విభాగాలలో పేయకీపైగా వుండి మొత్తం మీద నాలుగుపేయ

వైష్ణవమతం - అచార్యులు

వైష్ణవ సిద్ధాంత ప్రచారానికి ఆళ్వారుల కర్వారక అధార్యులు పూనుకొన్నాడు ఆళ్వార్లకు, అధార్యులకు దాం లేదం వుందనవచ్చు ఆళ్వారులు ఆత్మసాక్షాత్కారం పొంది, అది బాహ్యమూతితో భగవద్గీలలను, భగవత్ప్రాప్తి మార్గాన్ని వివరించి నట్టివారు, ప్రజానాంకరంగా సిద్ధులు ఎరి వాక్కులు భవభూతి అన్నట్లు "వాచమర్మోఽనుధావతి" అధార్యులు సాధకులు,

వారికి అర్థి పుండి కాని, భగవత్పాదానుభూతి లభింపఁగా అశ్వాత్థలో హృదయానికి ప్రాదాన్య మితే అదాత్మ్యంలో మేధకు ప్రాదాన్యం "అశ్వాత్థమహాత్ములై బ్రహ్మానుభూతి పొందిన వారు అదాత్మ్యం పండితత్వాత్కలై, అశ్వాత్థ రచనలోని తాత్త్వం ఎవ్వరూను వివరించేరారు నీరు అశ్వాత్థకన్నా కింది మెట్టు వారవదం చక్కం" 119 అంటారు బ్రౌఘసర్ గోపీనాథరావు కాని బ్రౌఘసర్ మహాదేవన్ దీర్ఘి ఒప్పుకోలేదు భారతదేశంలో మతం, తత్త్వవిదారం విడివిడిగా లేవు గనుక భారతీయ మతాతత్త్వవేత్తలందరూ మహాత్ములై ఆం అంటారు అయిన 120

అశ్వాదుల తమ వైష్ణవ మతానికి తాత్త్వం తమ కల్పించడానికి ప్రమాతాను చూపలేదు అలా చూప ఇతరులను ఒప్పించడానికి ప్రయత్నించలేదు ఇతరులను ఒప్పించవలసి అవ సరమూ వారికి లేదు కాదు నమ్మక దానిని చెప్పేవారు, తదనుగుణంగా జీవితం గడిపేవారు వారి ప్రవర్తనకు ముగిసిన వారు వారికి కన్యాయోగవారు 'కన్యలు కండి' అని వారు ఎవ్వరినీ నిర్బంధించలేదు అదాత్మ్యం అలా ప్రమాతాను చూపి ఇతరులను ఒప్పించవలసి వచ్చింది, దీనికి భారత అధికారి భారతన్యం అశ్వాత్థ భక్తి మతప్రచారానికి అధికారులు ఎక్కువగా సామాన్య ప్రజలు అదాత్మ్యం ప్రచారానికి అధికారులు సామాన్య ప్రజలకు ఒక మెట్టు పై రర గతి వారు కనుక వారు ఆ పై మెట్టువారిని తమ మేధతో వివిధ ప్రమాతాం పొందిత్య ప్రక ర్ణతో ఒప్పించవలసి వచ్చింది తమ మాటలకు గాని, ప్రాచీనుల కథనం వివరణకు గాని వేదోపనిషదాదుల ప్రమాతాను చూపలే గాని తెలివిగల జనం నమ్మని పరిస్థితి ఏర్పడింది దీనికి హృదయం కల్పా, మేధ అవసరం ఎక్కువ ఇంత మూతాన వారికి హృదయం తక్కువని వారు యాతువాదాత్మ్యం స్తోత్రరత్నం గాని, రామానుజాం గద్యతయం కాని హృదయాన్ని కుమ్మరింటి చువోదాత్త రచనలే కాని, వారు ఇతరులను ఒప్పించడానికి మేదా విలసిలాన్ని వినియోగించుకొన్నారన్నదే తాత్త్వం వారు ఒక విధంగా మేదా హృదయాంకు నమస్కయమా సాదించా రవచ్చు ఇలాంటి నమస్కయం, అశ్వాదుల భావాంకు వేద ప్రామా త్యాను సంధానం వాతమునుతో ప్రారంభమై దవచ్చు

నాథమునులు

కయనది కరమర్గంగోత్రం కనుకనే నేటికి కరమర్గం గోతులకు వైష్ణవులలో ఎక్కువ గౌరవం ఉంది

119 బ్రౌఘసర్ / గోపీనాథరావు హస్తాంతర అం ది 69 వైష్ణవం, పుట 29

120 బ్రౌఘసర్ ది ఎం ఏ మహాదేవన్ ఎ సెమియర్ అన్ సెయింట్స్, పుట 8

నాథమునులు ఐహా దీర్ఘశీవి అని, ఉద్దవందలేళ్ల నీవింబారవి పూర్వంబటారు (క్రీస్తు ౪౬౦ ౭౨౦లో ఈయన పరిమపడినట్లు రామానుజుల సమకాలికులైన యామునాదాత్యంబులారాన్ని బట్టి అంచనా ఈ నాథమునులు క్రీస్తుశకం ౨వ శతాబ్దం తర్వాత దక్షిణ భారతంలో వ్యాపించిన భాగవత సంప్రదాయాన్ని ఉత్తరావతం నుండి తెచ్చిన ప్రబంధులైన ప్రబంధ సంతతి వారని ప్రొఫెసర్ రాజగోపాలాచారియార్ అభిప్రాయం¹²¹ భోళ దేశంలోని వీర నారాయణ పురంలో ఈయన జన్మించారు ఈయన తండ్రిపేరు ఈశ్వర కట్ట నాథమునులకు ఎకామహాది పేరు పెట్టారు ఈయన దిన్నవాడినుండి కృష్ణ తత్తులు ఆ గ్రామంలోని మన్నాది కృష్ణుని శ్రీధర్గా కొలిచే వారు దిన్ననాడే ఉంటే వదలి భారతదేశంలోని వివిధ పుణ్య క్షేత్రాలను సేవించుకొని తిరిగి వచ్చి శాస్త్రాధ్యయ విరతులై ఉండేవారు

ఒక నూరు నాథమునుల ఇంటికి ఇళ్లరు వైష్ణవులు వచ్చారు వారు "నారా పముదే" అనే తిరువాయ్మొళి పాశురి పాదరం పని నాథమునులు అశ్వర్యపడి, అది ఎవరి రచన అని పూర్ణించారు ఆ గ్రంథం ఎవరాలు అడిగారు కాని ఆ వైష్ణవులు చెప్పలేకపోయారు, నమ్మాళ్వార్ నన్నిటికి వెళ్ళితే ఎలం పుండవచ్చునని తెలిపారు దాని మీదట నాథమునులు నమ్మాళ్వార్ అవతార స్థంమైన కురుకాపురికి (అళ్వార్తిరువగరికి) వెళ్ళి అక్కడ మధురకవి అళ్వార్ కిచ్చుడైన పరాంతుళ రాసును పూర్ణించారు కాని అతడు తన అనమృతరసు తిరిపారు, కాని నమ్మాళ్వారును గురించి తపస్సు చేస్తే పర్యాయం పుండగలదన్నాడు నాథమునులు ఆ విధంగానే తపస్సు చేశారు శరగోవులు నాథమునులకు సాక్షాత్కరించి తమ గ్రంథాలన్నీ తెలిపి, ఇతర ద్రవిడ తివ్య ప్రబంధాలు సేకరించి నాలుగు భాగాలుగా విభజించుమని ఆజ్ఞాపించారు ఈ కథను బట్టి నాథమునులు తపస్సులాగ నిరంతరం తిరిగి, తమిళ దేశమంతటా వ్యాపించిన పాశురాలను సేకరించి, ఒకటోట వారాయిత ఛివ్య ప్రబంధంగా కూర్చారనడం స్పష్టం ఈ విధంగా విష్ణుభక్తికి, ద్రావిడ ప్రబంధ సంప్రదాయానికి సమవ్యయం కలిగించిన కొలి ఆరాధ్యులు నాథమునులు

యామునులు

ఈ నాథమునుల కుమారులు ఈశ్వరముని ఈ ఈశ్వరమునికి భార సంతకృతిం అపార కర్మ పూర్ణము బుధవారయాడు ఉత్తరాపారా వక్షత్రాన శ్రీమన్నారాయణుని నింపాన వాంశలో ఒక కుమారుడు జన్మించాడు అప్పుడు నాథమునులు సవరివారంగా కీర్తనూర

121 ప్రొఫెసర్ డి రాజగోపాలాచారియార్ వైష్ణవేతి రిపొర్టర్స్ అఫ్ ఇండియా, పుట 1

దేస్తా యమునా తీరంలో ఉద్బాధి కనుక, యమునా తీరంలో అద్భుతమందున ఆ గురువుకు 'యమునై క్తురైయమ్' (యమునలు) అని నామకరణం చేశారు 122

యమునలు మహామేధావులు, ఏకసంతాగ్రహాలు గురువులు చెప్పే పాఠాను ఎప్పుడెప్పుడు అప్పగించేవారు అది చూచి గురువులు అశ్వర్యపడేవారు తక్కిన పిల్లలు ఒక సంవత్సరం నేర్చే విద్యను ఈయన ఒక నెలలో నేర్చేవారు ఈ విధంగా యమునలు పది సంవత్సరాల ప్రాయానికే నకిం విద్యలా మహాభివ్య భట్లర్ అనే గురువు వద్ద నేర్చారు

■ కాలంలో అక్కియాళ్వాన్ అనే తోళరాజు పురోహితుడు దేశంలోని పండితులందరినీ వారంలో ఒడించి, విద్యజ్ఞుల కోలాహలదనే విరుదు పొంచి తాను జయించిన పండితులమంది కిప్పుం పుచ్చుకొనడానికి రాజాసుంది అధికార పత్రం పొందాడు మహాభివ్య భట్లరు కూడ విద్యజ్ఞుల కోలాహలనికి కిప్పుం కట్టేవారు ఒకనాడు పాఠం జరుగుతుండగా అక్కియాళ్వాన్ భటులు వచ్చి మహా భివ్య భట్లరుకు తమ యమునను జాలు రూపి కప్పుం ఇమ్మని కోరారు ఆ గురువు వద్ద అప్పుడు దేవం దేవందున దైన్యంతో భటులు సమాధానం చెప్పకొన్నాడు ఇంతలో యమునలు కలుగ జేసుకొని, గురువు గారి దుర్భలకు దిండించి, భటుని చేతిలోని కమ్మను లాక్కుని ముక్కులు ముక్కులు తేసి పాలేసి మరొక కమ్మపై

"న వయం కివయస్తు కేవలం

న వయం కేవలం తల్లత పారగా,

అది తు ప్రతి లాది మత్తక

ప్రకటాలోప విపాకనక్షమా "

మేము కేవలం కివులమే కాదు, కేవలం శాస్త్ర పారంగతులమే కాదు ప్రతివాడు తలపోగ రును తాచి వేయగల దిట్టలం - అనే శ్లోకం భటుని చేతికిచ్చి వంపారు

అక్కియాళ్వాన్ ఆ శ్లోకం రచించి అగ్గి మీది గుగ్గిల మయ్యాడు రాజుకు ఈ విషయం వివరించి, తనతో బాధానికీ యమునలను అవ్యవించ వలసిందిగా కోరాడు రాజు తన

122 తిరునళ్లక తదియ

తపో మా స్మృతరాషాఢా జాతం యమున దేశిమ,

క్రొవ ముక్ర చరణ సరోజాశ్రిత మాత్రయే

నిత్యతనియ

యత్సదాంభోరుహభ్యావ విభ్రస్తానేతి కిర్మమ,

వస్త్రతా మువయాత్మోపాం యమునేయం సమామృహమ్

పురోహితుని మూడు ముప్పింది మహా విద్యాంసుల గౌరవానికి తగిన వట్లకిని, అధికారులను కంపి యామునును పిలిపించాడు యామునులు పల్లకి ఎక్కి రాజాస్థానం చేరి

“అత్తైలా ద్రికన్యా చరణతిసంయత్యాన ధన్యోవకంరా

దారక్షో వీత సీతా ముఖకము సమల్లాస హేతోశ్చ సేతోః,

అవ ప్రాప్య ప్రతీద్య క్షితిధరయుగళా దర్శనోమావతంసా

న్మీమాంసాశాస్త్రయుగ్మ క్రమ ఎమల మదా మృగ్యకాం మాదృఽశోన్యః ॥౧౩॥

పార్వతీదేవి దిగుడుబడుగులు పెట్టడంతో ధన్యమైన హిమవత్పర్వతం మొదలు రాక్షస రాజ్యం వరకు అవహరించిన సీతాదేవి ముఖము విశాసానికి కారణమైన సేతువు వరకు, సూర్య చంద్రులు అంకారంగా గల పూర్వ పశ్చిమ పర్వతాల వరకు పూర్వోత్తర మీమాంసా శాస్త్రంలో పరిశ్రమించి నిర్మల మనస్సు గల వాటోడి బాట్ని మరొకట్ని పెడకండి చూద్దాం- అనే విరుదద్భోకం చదివాడు అది విని అక్కియాళ్వాన్ దిశాకువడి యామునులతో బాదించడానికి సిద్ధకర్ణాడు కాని యామునులు చివ్వువారు కావడంవల్ల “నీవు విద్యాంసుడవై బిన్నవాడివి బాతో బాదించే శక్తి నీకు లేదు కనుక ఏమై మూడు లౌకిక ప్రశ్నలు వేయి బాడిని నేను ఖండిస్తాను లేకపోతే నేను వేస్తాను నీవు ఖండించాలి నీవు ఖండించకపోతే నేనుఖండిస్తాను అట్లే నీవు ఖండించవచ్చు గెలిచివచ్చాడు ఓడినవాని తంను పాదంతో తన్నాడు” అని నియమం ఏర్పరచాడు, యామునులకు మొదట అవతాపించాడు

బారిధ్దహు బాదించ నుండగా రాజుకి, రాజుకు ఎవడు గెలుస్తారనే బాదం పడింది యామునులు గెలిస్తే రాజుకి అర్థ రాజ్యం ఇస్తానని రాజు వాగ్దానం చేయగా, పురోహితుడు గెలిస్తే తాను రాజ్యాభిషేక కట్టుబడి వుంటానని రాజు ప్రతిజ్ఞ చేసింది

అప్పుడు యామునులు గుడిర్బంగా అలోచించి మూడు లౌకిక ప్రశ్నలు వేశారు -
(1) నీ తల్లి గొర్రెలు కాదు, (2) ఈ రాజు సొర్యభౌముడు, (3) రాజు మహిషి పత్నివత కాను ఉండగా తన తల్లి గొర్రెలు కాదు, రాజు సొర్యభౌముడు కాదంటే రాజు అగ్రహార వచ్చు, రాజు భార్య పత్నివత కాదంటే, తల్లి ఎగిరిపోవచ్చు అని అక్కియాళ్వాన్ సీట్ల నములుకూ విలంబాడు యామునులు తన మాటలను తానే ఖండిస్తానంటూ ఈ విధంగా తిప్పారు “నన్నుత్రుని ఎన్నప్పుడే తల్లి పుత్రవతి అవుతుంది నీ బోడి దుష్టుత్వి కనడం వల్ల నీ తల్లి గొర్రెలు ఈ రాజు టూమిలోని ఏక దేశానికి పాలకుడుగాని సుఖం టూమి పాలకుడు కాదు కనుక సొర్యభౌముడు కాదు పతి మతాన్ని అనుసరించినదే పత్నివత ఈ రాజు భర్తకు

విమర్శమైన మతం అవలంబించడం వల్ల పరివ్రత కాదు ఆ మహా ప్రళభాగారి వాద బాటకొనినది సభ వారు ఆశ్చర్యపడ్డారు రాణి లేచి వచ్చి యామునులను పుత్రవాత్సల్యంతో కొగిరించుకొని "నమ్మే ఆ వంటిలో" - మమ్మేయకొనడానికి వచ్చారా? అని అనందబాష్పాలు కురిపించింది అప్పటి నుంచి యామునులకు ఆశంబాదో అని పేరు వచ్చింది యామునుల కిద్ది దశిరయ బ్యాంబింది రాణి రాణికి బాగానం దేసిన ఆర్థ రాజ్యం రాణి కోరికపై యామునులకు ఇచ్చాడు యామునులు రాజ్యంలోగాలు అమభవిస్తూ పుష్పారు కొంతకాలానికి యామునుల తండ్రి ఈశ్వరమని పరమపదించారు

యామునుల వంటి మండితుడు విష్ణుదైత నీర్ధాంతస్థాపకులుగా ఉండడం మాని రాజ్యాధిగాలలో పృథాకాలవారణం చేయడం నాథమునుల శిష్యులైన రామ మిత్రులకు (మహాకర్త వంటికి) ఉన్నమనిపించింది అయినను చూచి తగిన పాత్ర పోషించింది అంతఃపురానికి వెళ్లారు ద్వారపాళులు రామమిత్రులను లోపలికి ఎదల లేదు అంతమాత్రాన అయిన పట్టువదలక యామునులను తనవైపు అట ద్వింపడానికి అయవకు రాం ఇష్టమైన ఉన్నకూర తెచ్చి మంటానికి ఇచ్చసాగివారు యామునులు దానిని సంతోషంతో ఆరగించి వారే గాని, దాని వివరాలు అడుగలేదు ఇది పని కాదని రామమిత్రులు నాలుగునాళ్ళు ఉన్నకూర తెచ్చి యివ్వడం మానివేశారు యామునులు రెండు నాళ్ళ తర్వాత "ఉన్నకూర ఎందుకు వండలేదు?" అని వంటవాణ్ణి అడిగాడు "ఒక వృద్ధ వైష్ణవుడు దినమూ తెచ్చి ఇచ్చేవాడు రెండు నాళ్ళగా తేవడంలేదు" అని వంటవాడు విన్నవించాడు "ఈ మారు వచ్చినప్పుడు అయినను నా వద్దకు తీసుకొని రా!" అని పాపకునికి అయిన ఉత్తర్య దేశాదు పాపకుడు అలాగే దేశాదు

రామమిత్రులు యామునుల సత్కారం పొంది, "మితాకగారయన నాథములు నా వద్ద మీకిమ్మని ఒక నిక్షేపం ఉంటున్నాయా అది శ్రీరంగంలో ఉంది అక్కడికి మీరు వస్తే దానిని అప్పగిస్తాను" అని అన్నారు యామునులు సరే అని అయిన వెంట శ్రీరంగానికి బయలుదేరారు అక్కడ రామమిత్రులు యామునులను శ్రీరంగనాథుని సన్నిధికి పిలుచుకొని పోయి, రంగనాథుని పాదారవింద యుగళం చూచి, "ఇదే మీతాకగారు మీకిమ్మన్న నిక్షేపం" అన్నారు యామునులకు భ్రానోదయం కలిగి, ఇలాంటి పరమప్రాప్త్యం వదలి మంద్ర లోకంలో కూరుకుపోయానే అని దిండించి ఎరక్కుల్ని సేద్య కుమారునికి రాజ్యం అప్పగించి సన్మనించారు

యామునులు శ్రీరంగంలోనే స్థిరపడి, వైష్ణవ పీఠాధిపత్యం కూడ స్వీకరించి రంగ నాథాయ నిర్వహణం కూడ ఒప్పుకొని, శిష్య పరంపరతో విష్ణుదైత ప్రచారం చేస్తూ, 180 సంవత్సరాలు వేంటేసి ఉండి ఎదవ మరమదం పొందారు

యామునులు వృద్ధాప్యంలో తమ పీఠానికి భగవద్రామానుజులను అధిపతిగా చేయాలని భావించారు కాని, ఆ కోరిక నిష్ఫలమైతే ఆశంబాదు శిష్యులలో పెరియ వంటి (మహా పూర్ణులు), తిరుక్కోట్యాయూర వంటి (గోష్ఠిపూర్ణులు), పెరియ తిరమల వంటి (శ్రీకైం పూర్ణులు),

తిరుక్కర్చి నంది (కాంఠీ పూర్ణులు), తిరుమలైయాందార్ (మూలార్థులు) ముఖ్యులు వీరు అయిదుగురూ భగవద్రామానుజులకు గురువుయ్యారు. వీరిలో పెరియ నంది (మహాపూర్ణులు) భగవద్రామానుజులకు పంచ సంస్కారం చేశారు.

యామనులు భక్తివధానమైన వైష్ణవ మతానికి విశిష్టాద్వైతంతో, హరి సర్వోత్తమత్వ సిద్ధాంతానికి వేదోపనిషత్సాక్షాత్ ప్రామాణ్యంతో సమన్వయం తుదుర్బదానికి ఏడు గ్రంథాలు వ్రాశారు - 1 సిద్ధిత్రయం, 2 ఆగమ ప్రామాణ్యం, 3 పురుష నిర్ణయం, 4 రతుల్లొక్కీ, 5 గీతార్థ సంగ్రహం, 6 స్తోత్ర రత్నం, 7 మాయా లాద లక్షనమ్ వీటిలో చతుల్లొక్కీ విశిష్టాద్వైత సారమైన దాలుగు క్లోకం స్తోత్రం స్తోత్రరత్నం విశిష్టాద్వైతాన్ని వివరించే మధుర భక్తిరస కావ్యం దీనికి ఆశంబార్ స్తోత్రమని కూడ పేరు.

రామానుజులు

భగవద్రామానుజులు యామనార్యులు ప్రారంభించిన ఉద్యమాన్నింటిని పూర్తిచేసిన మహాపురుషులు "అస్త్రీతా సిద్ధాంతానికి జీవబ్రహ్మ విభేద సిద్ధాంతానికి క్రిమిబద్ధమైన రూపాన్ని ఇచ్చిన ప్రథమార్యులు రామానుజులు. ఆయన సామాన్య ముముక్షువు హృదయానికి సన్నిహితులై, వారి మనస్సులలో అళితు దిగురింపజేసి, వారికి కాంటి భగవదను గ్రహించు ప్రసాదించిన వితరంజీతురు" అన్నారు ఆచార్య పి నాగరాజారావు.¹²⁴ ఆద్వైతం ప్రకారం అక్క బ్రహ్మలో ఏనమైపోతుంది అలా వారు కోల్పోయిన అర్చన వేదాంతులకు రామానుజులు తిరిగి అందజేశారని మాక్స్ మ్యూర్ వంటివూ ఆవిప్రాయం. "రామానుజులు శంకరుల లాలాటే గ్రహించి, మహామహిత హృదయంతో, శుభిళం పొందిత్యంతో, అద్భుత తత్త్వవివేచనతో విశిష్టాద్వైతాన్ని సమన్వయపరిచారు "అని రాక్షర్ రాధాకృష్ణన్ అన్నారు.¹²⁵ తైవ బొడ్డాడుతో అస్త్రీతత్వం సడలిపోయి, చిన్న చిన్నమైన హిందూ సంఘాన్ని విస్తృత భక్తి వియర్గలతో విస్తీర్ణం చేయడం రామానుజుల సంకల్పమని, అందువల్లనే వివిధవర్గాలలో జనించిన అభ్యర్థ చివల్లవలంధాలకు వేదసమాన ప్రతిపత్తిని మరింత దృఢపరచి, అభ్యర్థుల విగ్రహాలను వైష్ణవాలయాలలో ప్రతిష్ఠింపజేసి రామానుజులు తమ విళాం హృదయాన్ని ప్రతిబింబారని, వివిధ దేవతారాధన విధిన్నత్యానికి కారణం కనుక ఆ ఆరాధనం నర్పించి ఏకంచేసి, సరించేవరంకు అధారభూతుడైన శ్రీమన్నారాయణునే పూజించడం ముఖ్యమని ఏకేశ్వరోపాసన విధానాన్ని స్థాపించి అవరణ యోగ్యం చేసివారని శ్రీ అత్మకూల గోవిందా

124 ప్రొఫెసర్ పి నాగరాజారావు ఇల్లలొడకన్షన్ టు వేదాంత, పుట 81, 124

125 రాక్షర్ ఎన్ రాధాకృష్ణన్ బ్రహ్మసూత్ర, పుట 51

చావులు అన్నాడు ¹¹⁸ రామాశాం పద్ధతిలో భక్తీతత్వాల వేదికయింక జరిగింది ¹¹⁷ అందువలన విశ్వాద్యైతం మహాదారమై ప్రపంచంలో ఉండే సకల జాతుల మతాను తనలో ఇమిడ్చుకొనడానికి సంసిద్ధమైంది ¹²⁸ అందువల్ల రామానుజులు వైష్ణవ సిద్ధాంత ప్రధమా చావులు కాకపోయినా, ప్రపర్రతులలో ప్రథమమై వైష్ణవ సిద్ధాంత చరిత్రలో స్వరూపిగా పేరుపొందారు ¹²⁹ రామానుజులు బైతన్య విలసితుడు, ప్రేమస్వరూపుడగు భగవంతుని మనకు ప్రసాదించారని శ్రీమతి అజిమాసేన్ గుప్త ప్రకంశించారు ¹³⁰ “రామానుజుల హృదయంగొప్పది శంకరాద్వైతానికి అకార్య భక్తిని తోడింది విశ్వాద్యైతం నిర్మించారు అందువల్ల పూర్వాచార్యులందరూ అమనలో పునర్జన్మ పొందివల్లపుడున్నది ఆయన సిద్ధాంతంలో ఏకీకరణ వాదాత్మకత అద్భుతంగా సమన్వయం చెందుతాయి” అని సమ్మతించారు స్వామి వివేకానంద

యో నిత్య మన్యక పదాయః యుగ్మ రుక్మ
బ్రాహ్మహతః తదితరాః కృతాయ మేవే,
అన్యధురో ర్యగవతోఽన్య దయైక సింధోః
రామానుజస్య చరణం శరణం ప్రపద్యే ¹³¹

దారాయుని పాదపద్మయుగ్మమనే లంగారంపై బ్రాహ్మహంతో తక్కినదంతా గర్హింపరకగా భావించిన దయనుండువు, మా గురువు అయిన భగవద్రామానుజుని చరణాంకు శరణు- అని శ్రీనివాసపులు అనుదినం ప్రార్థించే రామానుజులు నేటి మద్రాసుకు 17 మైళ్ళ దూరంలోని శ్రీ పెరుంబాహుడు (భాతపురి)లో ఆహూరి శేవ యత్య అనే హరిక గోకులైవ శ్రీనివాసోద్రమనికి శేషాంశలో కుమార్తెని ఇచ్చిందారు ¹³² అదాడు ఎంగళవాడు నయచర్చర బైత్ర కక్త

128 శ్రీ రామానుజ కీర్తికామిని భాగం, పుట 64

127 ప్రొఫెసర్ బి రాజగోపాలాచారియార్ వైష్ణవ వైట్ రిఫార్మర్స్ ఆఫ్ ఇండియా

పుట 108 129 ప్రొఫెసర్ మోనియర్ విల్లియమ్స్ హిస్టరీ ఆఫ్ రిలిజియన్స్ భాట్ ఆండ్ లైఫ్ ఆఫ్ ఇండియా, పుట 100 130 బాల్గర్ నికోల్, రామానుజ టు రామ రీర్ పుట 11 131 శ్రీమతి అజిమాసేన్ గుప్త ప్రబుద్ధ భారత, పుట 508, 1969 132 స్వామి వివేకానంద, కంప్లీట్ వర్క్స్- నంపు 8, పుట 286, 133 కురవాపులు, 134 కల్యణై దివ్య కుండే బుధజన విదితే వత్సరే పింగళాశ్వే

బై శ్రీ మాసే గణేష దీప్తయంత దాదినే ష్వేరమానే హిమాంశా,
పంచమ్యుల్లాస మేతే సురగురు దివసే ార్కటాశ్వే చ లగ్నై
శ్రీమద్రామానుజాశ్వః సమంతాని నిగమాంతార్థ సంరక్షణార్థమ్

పంచమి గురునారం ఆర్థా వక్షత్రం ఈ పింగళనామ సంవత్సరం కరియగార్హతి 4118 నాటిది యెవ్వడవల్ల ఇది క్రీస్తుశకం 1017 అవుతుంది రామానుజులు తెలుగు మాతృభాషగా కరివారతే వాదం ఉంది కాని దీనికి బుమైవ కాలజ్ఞాలు కానరావు రామానుజులు కాలానికి చోళ చక్రవర్తి కులోత్తుంగ చోళుడు ఇతడు రాజాజనరేంద్రుని కుమారుడు రామానుజులు తెలుగువారయి వుంటే, అంతటి మహామహుని తెలుగువారు అవరించుకోవడం జరిగేది కాదు రామానుజుల వంశంబాలైన ఆశూరి వారు గండికోట చైత్యపుంలో నేటికీ ఉన్నారు, వారంతా ద్రవిడ సంప్రదాయంవారే

రామానుజుల కల్గి పేరు కాంతిమతి ఈమె యామనాదాబ్యుల శిష్యురయిన పెరియ తిరుమొ సంది (శ్రీశైలంపూర్ణుని) సోదరి మరొక సోదరి శ్రీదేవి ఈమెకు పెరియ విరాట్టి మహాదేవి అని కూడ వ్యవహరించేవారు ఈమె కుమారుడు గోవింద మిత్రుడు పెరియ తిరుమొ నంది రామానుజులకు లక్ష్యబుడగు మహాదేవి కుమారునికి గోవిందదాని నామకరణం చేశారు

రామానుజులు అండ్రివద్దనే వేదవేదాంగాలు చదివారు తండ్రి అయినకు పదవలోపిట వివాహం చేశారు భార్య పేరు రక్షకాలా తండ్రి కొంతకాలానికి విష్ణుసాయుజ్యం పొందారు రామానుజులకు కామ గొప్ప పండితులు కారాననే తృప్త ఉండేది, కనుక అప్పుడు కాంచీపురంలో నున్న యాదవప్రకాశులనే మహాపండితుల వద్ద శాస్త్రోద్యయనం చేయసాగినారు రామానుజుల పితకల్గి కుమారుడు గోవింద మిత్రుడు కూడ ఆ గురువువద్దనే దేదవేదాదు

ఒకనాడు యాదవప్రకాశులు పాఠంలో "తస్య యతాఽప్యాయం పుండరీక మేవ ముఖే" అనే ఛాందోగ్య బ్రాహ్మణ్ని వివరిస్తూ,¹⁸⁴ కప్యాయం అనే పదానికి మర్కట పృష్ఠ లాగమనే అర్థం చెప్పి, ఆ పాఠాన్ని పురుషుని నేత్రముగ్మం మర్కట పృష్ఠంవలె ఎల్లవి ఎల్లకలువవలె ఉన్నదని వివరింపగా, రామానుజుల కళ్ళ బాదతో కన్నీరు కురిపించాయి గురువులు బాష్ప కారణ మేమువి ప్రశ్నించారు రామానుజులు "భగవద్విషయకమైన శ్రుతికి తమరు అపార్థం కల్పిస్తున్నందుకు దుఃఖపడుతున్నాను" అని నిర్భయంగా పలికారు "అయితే నీమీ అర్థం యెలావూ?" అని ప్రశ్నించారు యాదవప్రకాశులు రామానుజులు "కంః=కలం పిండితి కపిః= అదిత్యుః తేన అన్యతే విభాన్యతే ఇతి కప్యాయమ్ కపిః అంటే ఏరు కాగేదాడు, సూర్యుడు ఆత నితో విసించవేయబడినది కంః=కలం పిండితి కపిః= నాశం తస్తివ్వాస్తే ఇతికప్యాయమ్ నాశంతో కూడినది కంః=కలం, అనకువి అపిపూర్వకః=ఉదకంలో ఉండేది" అని ప్యుక్త్యులు చెప్పారు.¹⁸⁵ మూడు ప్యుక్త్యులవల్ల "గంభీరాంశున్నముద్భూత సుమృష్టనా" రవికర

184 ఛాందోగ్యం 107 185 ఈ ప్యుక్త్యులను ప్రాచీన బ్రాహ్మణాలైన తయిని నుండి తీసుకున్నట్లు ప్రొఫెసర్ డి రాంగోపాలాచార్యుల అభిప్రాయం చైత్యవేద రిపార్టర్స్ ఆఫ్ ఇండియా, పుట 47

వికసిం పుండరీకా మలాయతేక్షణ " లోలైన నీవలో పుట్టిన, మందికాదగం సూరికి
 కిరణాలతో వికసించిన తెల్లదామరలేకుంపలి విశామైన ఉన్నలు గంబాడు - అనే అర్థం
 తేలింది ఇది పాతాదర్శం కాదు యాదవ ప్రభావం తోనవేరారు అప్పుడు నుంచి ఆరణికి
 రామానుజులపై ప్రేమ సన్నగిల్లి మాతృర్యం ఏర్పడింది, అతనిని చంపడానికికూడా ప్రయ
 త్నించారు కాళియూత్రాచార్యులతో రామానుజులను ఎదురుకొని వెళ్ళి గంగలో త్రోసివేయ
 నంతల్పించారు గురువులు కాని, రామానుజులు ఈ విషయాన్ని తన పినతల్లి పుత్రుడైన
 గోవిందుని నుంచి మొదటి తెలుసుకొని భగవదన్ను గ్రహంతో తప్పించుకొని కాంచీపురం చేరారు
 గోవిందుడు తనకు గంగలో లందిన లింగాన్ని యాదవప్రభాతుల ఆజ్ఞతో సిగ్గుపడింది, కాళ
 హస్తీ సమీపంలోని మధురమంగళం గ్రామంలో ప్రతిష్ఠించి పరమతైవుడై హాటించాడు
 ఎదవ అతడు కాళహస్తీ దేవాలయానికి ధర్మచిత్రిగా పుష్పాడు అతనికి గంగలో అరబేరిలో
 లింగం లలింఛనం వల్ల ఉక్కిరిగై కొయ్యంద నాయగార్ అనేపేరు కలిగింది యాదవ ప్రభా
 తులు యాత్రమంది కాంచీపురానికి తిరిగి వచ్చి, రామానుజులను చూచి మొసలి కన్నీరు కాల్చి
 ఎప్పటిలాగే పోతం చెప్పేవారు

కాలక్రమాన గురువ్యు లిద్దరికీ అభిప్రాయ భేదాలు తీవ్రమయ్యాయి ఒకనాడు
 యాదవప్రభాతులు "సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ" 18 అనే మంత్రానికి అర్ఘం చెబుతూ
 బ్రహ్మం నద్విదావంత స్వరూపుడని వ్యాఖ్యానించారు రామానుజులు దానిని ప్రతిఘటించి,
 బ్రహ్మానికి సర్వజ్ఞాభావంతాలు లక్షణాలేకాని అవి బ్రహ్మకావని, ఆ పదాలు ఆసత్య జడ మ
 చ్చిన్నమం నుంచి వ్యావృత్తం - అనేగా అసత్యాజ్ఞాన సాంతత్యాలు ఆ బ్రహ్మకు లేవని తెలుపు
 రాయేగాని అవి బ్రహ్మస్వరూపాలు కావని వ్యాఖ్యానించారు గురువులకు రాలి కోపం వచ్చింది

ఇలా ఉండగా, కాంచీపురరాజు కుమార్తెను బ్రహ్మరాక్షసి వట్టి పీడించసాగింది
 ఎవరో మశ్రతవేత్తలు వచ్చి ప్రయత్నించారు కాని, నుం దక్కలేదు దివరకు రాజుయాదవ
 ప్రభాతులను కోరారు ఆయన శిష్యులగుమేతుడై రాచనగరుకు వెళ్ళి మంత్రప్రయోగం చేశారు
 కాని, ఆ బ్రహ్మరాక్షసి అతనిని ధిక్కరించి, అతని శిష్యుడైన రామానుజులకు లొంగులా
 వని చెప్పింది అంతట రామానుజులు ఆ బ్రహ్మ రాక్షసిని సంబోధింపగా, ఎవరయితో వెళ్ళి
 పోయింది, దానికి సూచనగా రాజధ్వారంలోవున్న పెద్దరావి చెట్టు విరిగిపడింది దీనివల్ల రామా
 నుజుల ప్రతిష్ఠ పెరిగింది యాదవప్రభాతులు మనస్సులో మాతృర్యమున్నా పైకిమాత్రం
 రామానుజులను ప్రశంసించారు

ఏమైనా, రామానుజులు యాదవప్రభాతులు కంటివేయవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. ఒకనాడు యాదవప్రభాతులు 'నర్వంఖర్విదం బ్రహ్మ తజ్జలానితి కాంత ఉపాసిత' 187 అనే మంత్రాన్ని, "నేనా నా నాస్తి శించన" 188 అనే మంత్రాన్ని అద్వైతపరంగా వ్యాఖ్యానించారు. రామానుజులు భిన్నులై మొదటి మంత్రానికి నృప్తి బ్రహ్మాంశుంది అనింది, దానిలోనే వుండి, దానిలోనే యున్నుంది గమక నృప్తి బ్రహ్మాంశాదని తత్పరివ్యాప్యమవి అలాగే బ్రహ్మాంశాన్ని మరొక నృప్తి లేదని, అంతా దానిపైనే ఆధారపడి వుంటుందని వ్యాఖ్యానించారు. దానిమీద యాదవప్రభాతులు చాలా ఆగ్రహం కలిగించి తన సిద్ధాంతాన్ని ఖండించే శిష్యుడు తన నుండి నేర్చుకొనేదేమీ లేదని, ఇక రామానుజులు తమ వద్దకు రావనవరం లేదని ఆయనను పంపి వేరారు. రామానుజులు సన్మ్యసించిన ఎదవ యాదవప్రభాతులు తమ తల్లి హితవుపై రామానుజులను ఆశ్రయించారని, అయితే శిష్యులయారని పరంపరగా వస్తున్న కథ కాని ఈ కథ తర్వాత కల్పించినదై వుంటుందని డాక్టర్ ఎన్ కృష్ణస్వామి అయ్యంగార్ అంటున్నారు. రామానుజులు కాంఠలో యాదవప్రభాతులనే సుప్రసిద్ధాద్వైతాచార్యుడు ఉండేవాడనేది యథార్థమని, వేదాంతదేశికులు కూడా ఆయన వివిధ వాదాలను ఖండించారని, అలాంటప్పుడు యాదవప్రభాతులు పూర్వశిష్యుని మతాన్ని స్వీకరించి, ఆయనకు శిష్యుడౌతావడం సంభవం కాదని తోస్తున్నదని డాక్టర్ అయ్యంగార్ వాదం 189

రామానుజులు యాదవ ప్రభాతుల వద్ద చదువుకుంటున్న కాంఠలో ఆయన గురువును దిక్కిరించి విశ్వాద్వైత పరంగా వ్యాఖ్యాన చేయడం వంటిన లోకంలో వ్యాపించింది కాంటి పురిం నుండి బ్రహ్మానికి యాత్రకు విశ్విన కొందరు వైష్ణవుల వల్ల యామునాదాక్షిణ్యం ఈ విషయం తెలిసింది ఆయన సంతోషించి

"అనంత ఏ వాత్ర హి సంభవంతి

హసంతికాయా మివ హవ్యహవాః,

అత్యైవ సంతో యతి సంభవంతి

తత్రైవ రాభః సరసిరుహవామ్ "

ఈ ప్రపంచంలో కుంభటిలో నిప్పు లాగ దుస్తులు ఉండనే ఉంటారు. సజ్జనులు పుట్టడం కుంభటిలో ఉమలూలు పూదినట్లే - అప్పుడు తర్వాత కొన్ని క్షణకు రామానుజులను చూడాలని శిష్యులతో కాంటి పురానికి వచ్చి, వరదరాజు స్వామి సేవిని ప్రదక్షిణ చేస్తూ, తమ శిష్యులతో వస్త్రస్థు యాదవప్రభాతులను చూచి, ఆ శిష్యులలో మెరుగు అంగురమైదాయ, ప్రసన్న గంభీర ముఖం, అట్లాంట వికల నేత్రాలు ఆనాడువామవులు గల సమున్నత

“అహం విష్ణు మతే స్థిత్యా ఇవా నన్యవ మోహితాన్,
 పంచ సంస్కార సంపన్నాన్ ద్రావిడామ్నాయ పారగాన్
 ప్రపత్తి ధర్మ నిరతాన్ కృత్వా రజామి నర్యదా,
 సంగృహ్య నిఖిలానర్థాన్ తత్త్వ జ్ఞాన పదం కథమ్
 శ్రీ భాష్యం చ కంష్ఠ్యామి తవ రక్షణ హేతునా,
 జీవేశ్వరాదీన్ లోకేశ్కః ధృవయా యః పరాశరః,
 సందర్శయన్ తత్ప్రకారాన్ తదుపాయ గతీం స్తతా
 పురాణ రత్నం సంచక్రే మునివర్యః కృపాసిధిః
 తస్య నామ్నా మహా ప్రాజ్ఞ వైష్ణవస్యచ ఓన్యధిర
 అధిదానం ఓరిష్ఠ్యామి నిష్క్రియాత్థం మనో రహమ్” 141

నేను శ్రీవైష్ణవ మతంలో వుండి అజ్ఞాన మోహములైన అహం పంచ సంస్కార వంతులు గాను, ద్రావిడామ్నాయ విశారదులనుగాను, ప్రపత్తి ధర్మ నిరతులను గాను దేస్తాను—అని అన్నాడు రామానుజుడు యామునాదాత్యుల ముదిరిన ఒక వేలు లేదెండి సకల తత్త్వ జ్ఞాన రామి అయిన శ్రీ భాష్యం రదిస్తాను—అన్నాడు దానితో కెండిన వేలు లేదెండి జీవేశ్వర ప్రస్తుతుల స్వభావాను, తదుపాయ గతులను తెలిపే పురాణ రత్నమైన విష్ణు పురాణం రదిందిన కృపాకులైన పరాశరుని పేరును ఒక వైష్ణవునికి పెడతాను, ఆ మహర్షి ఋణ విమోచనం కోసం—అని అనగానే మూడవ వేలు లేదెండి

తర్వాత రామానుజుడు కాంచీపురం దేరాడు ఆశవందర్ల శిష్యులైన మహాపూర్ణ (పెరియవంరి), కాంచీ పూర్ణులు (తిరుక్కుచ్చివంరి) ద్వితీయ కారు కాని పరమ భాగవతులు వారి వద్ద, తక్కిన యామునాదాత్యుల శిష్యుల వద్ద రామానుజుడు వివిధ వైష్ణవ సంప్రదాయ విషయాలు, దివ్య ప్రబంధ రహస్యాలు గ్రహించాడు తమభార్య అదాత్యుల ఎడం కుల లేదాన్ని పొందించడం వల్ల, తమ మార్గానికి అనుకూలంగా లేవమన ఆమెను చదలి, విడిచి ఏల నద్వైతాస్వాశ్రమం స్వీకరించి యామునాదాత్యుల పేరాన్ని నిర్వహించడం ప్రారంభించాడు శ్రీ భాష్యుడి శాస్త్ర రచనలో తన వివరల్ని తుమారులైన గోవింద మిశ్రుని శైవం నుంచి మరల్చి వైష్ణవునిచేత తన వద్దనే ఉండేట్లు చేశాడు బ్యాస వేదాంత సూత్రాలకు విశిష్టాద్వైత పరంగా శ్రీ భాష్యం రదిందాడు దానికి శ్రీ భాష్యముని సంప్రదాయ వామశేయం కొడకాలం తర్వాత రామానుజుడు శిష్యులతో భారత దేశమంతటా దిగ్విజయ యాత్ర చేసి విశిష్టాద్వైతాన్ని ప్రతిష్ఠించాడు ఆయన వృద్ధిపూర్తి వేళకు భారత దేశానికి మహా విద్యాంసులుగా వెల గొందాడు యజ్ఞమూర్తి మున్నుర మహా విద్యాంసులను ఓడించి శిష్యులను చేసుకున్నాడు

౬౩ మారు రామానుజులు అప్పటికి కాంచి వున్నాడని నుది అపాయం శంకించి తోళ రాజ్యం వదిలి, హొయరళ రాజ్యం చేరారు అప్పుడు ఆ రాజ్యం పాలిస్తున్న విద్వేషుడు తైన మతావలంబి అతడు రామానుజులు అపూర్వ ప్రభావానికి తోనయి చెన్నవమతం స్వీకరించాడు, విష్ణుపరమ దయాళుడు రామానుజులు వెల్గోట(తిరునానాయుల పురం)లో ౩౦ సంవత్సరాలు వేంచేసి వుండి, శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంత ప్రచారం చేశారు శ్రీ 1117 లో మరు శ్రీరంగానికి విచ్చేశారు శ్రీరంగంలో తక్కిన ఆరవై యెళ్ళ వుండి మర ప్రచారం చేశారు మర వరాలానికి 74 సంవత్సరాధిపతులను నియమించారు

దెవరకు చేరవలసిన ఏర్పాట్లన్నీ చేసి, శిష్యులకు చెప్పవలసిన ఋషులు చెప్పి శ్రీరంగ నాథుని సేవింది పింగళ నవత్వర మామ తుర్ల దళమి శనివారం నాడు - 120 వ ఏట పరమ పదం చేశారు మేలకొటలోను, శ్రీ పెరుంబాదూరులోను ఆయన కాంంలోనే ఆయన విగ్రహాలు ప్రతిష్ఠించారు

శ్రీ రామానుజుడు ముఖ్య శిష్యులు కూరత్తళ్ళావనీ ఈయన లేఖకుడుగా వ్రాయగా రామానుజులు బ్రహ్మ సూత్రాలకు శ్రీ తావళమ్, వేదాంత సారా, వేదాంత దీపా, వేదార్థ సంగ్రహా, శ్రీరంగ గద్యమ్, వైకుంఠ గద్యమ్, శరణాగతి గద్యమ్, మున్నగు గ్రంథాలు రచించారు

రామానుజో జగామాన తద్విష్టిః పరమం పదమ్,
మామతర్ల నమోఽంతు మధ్యాహ్నా మ దవాసరే

రామానుజుల అనంతరం ద్రావిడ, సంస్కృతాల ప్రాంతాన్నిబట్టి తెంగలై పడగలై, అవి రెండు శాఖలు ఏర్పడ్డాయి, పడగలై శాఖకు వేదాంత చేతులని విశ్వాసిగవ్వు వేంకటనాథులు, తెంగలై శాఖకు ఏర్పై లోకాద్యులు, మఱియో మహామునులు నాయకత్వం వహించారు

తగవ ప్రమానుజులు చేసిన గొప్పపని వేదోపనిషత్తులతోపాటు పాంచరాయిత్యాగమాలు, పురాణాలు అశ్వార్థి దివ్యప్రబంధాలు సమవ్యయించడం 140

విద్యావిషయసంపన్నే బ్రాహ్మణే గవి మాస్త్రిని,
కుని బైవ శ్వపాశేవ పండితాన్ మదర్శిమః

అతే గిరీత్తని అక్షరాలా పోయింది వర్ణవ్యవస్థను మించినది తాగవతవ్యవస్థ అని వమ్మినదాద రామానుజులు తమకనే వర్ణావధులై న తిరుక్కర్పి నంది (కాంచీపూర్ణును), మహాపూర్ణును

(పెరియవంధి) గురువులుగా స్వీకరించి మంత్రోపదేశం పొంది, బ్రాహ్మిణ్యాయం వారివద్ద అభ్యసించారు

రామానుజులలో, మరొక గోప్యగుణం తాము నరకం వెళ్ళినా ఇతరులు తరించునే మహాదార్శం యనుబాధ్యుల శిష్యులలో ఒకరు రామానుజుల ఆదర్శంలో ఒకరు అయిన శిరుక్కొట్టియార్ నంబి (గోస్వీపూర్ణులు) రామానుజులను మంత్రోపదేశానికి పద్దెనిమిదిసార్లు రిప్పారు అయినా పట్టుపెడవక రామానుజులు ఆయనవద్దకు మంత్రోపదేశాలిలాషతో వెళ్ళు తూకే వున్నాడు, ఆయన అనుగ్రహించకపోవడం తన లోపమే అని భావించారు దినరకు గోస్వీ పూర్ణు అనుగ్రహంతో మంత్రోపదేశం పొందారు ఈ సుంద్రం విన్న మూతంతోనే జపం ముక్తి పొందుతారు గమక ఎవ్వరికీ ఉపదేశి-రవద్దు " అని గురువు శాసించారు రామానుజులు అలాగే అని తల దింపారు, శ్రీరంగానికి బయలుదేరారు వారిలో ఆలోచించారు "నే నొక్కొట్టి నరకానికి పోలే ఏం? ఇతరులు ఎందరో తరిస్తారు గదా!" అని వెంటనే గోస్వీ శ్రీరంలోని విష్ణుస్వామయ ద్వార గోపురం ఎక్కి మంత్రాన్ని ఉద్ఘోషించారు

విశిష్టాద్వైత స్వరూపం

భగవద్రామానుజులు బ్రాహ్మ ప్రబంధ వేదోపనిషదాదుల సమన్వయంతో ప్రవర్తించ జేసిన విశిష్టాద్వైత మత స్వరూపం సంగ్రహంగా ఇది

నర్సార్ల పుష్టాప్రయతేత మాసాన్
నిశార్ల మధ్యం దివసే యతేత,
చార్లక్కపేతో, వయసా సవేర
పరత్రపేతో రిహమ్మదాచ (వి పు)

సంవత్సరం 12 నెంట్లో నాలుగు నెంలు తానకాలానికి అవసరమైన నటుకులు మిగిలిన ఎనిమిది నెంట్లో సమకూర్చుకోవాలి రాత్రికి తావలిన అగ్నిపెట్టె చుప్పివారిని పొప్పి, ముసలికి తావలిన దగ్గుముడు, పెండ్లానికి తావలిన వక్కబొడి వగలె తెచ్చిపెట్టుకోవాలి పనిదేయలేని ముసలితనానికి అంతో ఇంతో యోచనలోనే కూడబెట్టుకోవాలి నల్లే పరానికి ఈ అమ్మలోనే పాటుపడాలి 148

శాశ్వత జ్ఞానావందాదులు వుండేది పరలోకం, శాశ్వతమైనవి ఏమిటి? దివలదేశ్యులు శాశ్వతులు జీవుడు భగవంతునికి కరీరం జీవునికి ప్రపృతి కిరిం రెండింటికి అక్క

శ్రీమన్నారాయణుడు అశ్వలేనిదే శరీరం లేదు ఈ రెండు భగవంతుని నుంచి వేరుపడవు మామిడిపండులోని పెండ్లి, గుడ్డి, రంగూ, రుద్ది, బాసన విడివిడిగా గుర్తింప గలిగిన స్వస్థతి కంటైనా వేరులేదు పీచులేసవి అట్లే దిదదిశిత్వము ఈశ్వరుడు ప్రధానుడు విశేష్యం తక్కినవి రెండు ఎశేషబాలు దిదదిత్తుంతు స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి వున్న భగవద్విచ్ఛ ప్రకారం నియమింపబడుతాయి ఏమీ ఈశ్వరుడు-భగవ తుడు నియామకుడు, బాదుకుడు, శరీరి, శేషి, అధాడు మిగిలింది శేషం, శరీరం, నియామకం, అదేయం ఈ దిదదిత్తుంచేత- స్థూలావస్థలోను, సూక్ష్మావస్థలోను ఈశ్వరుడు విశిష్టుడు గమక ఈ మతానికి విశిష్టాద్వైతం అనేపేరు వర్పించి

నకల నద్యాలు ప్రమాణమని, ప్రవేయమని రెండు విధాలు ప్రవేయం ద్రవ్యం అద్రవ్యమని రెండు విధాలు ద్రవ్యం అద్రాజడ భేదంలో రెండు విధాలు వీటిలో జడం కాం, ప్రకృతి అవి రెండు విధాలు అజడం బాగా విధాలు- దర్మకూత జ్ఞానం, ఉద్దసత్త్వమే, జీవుడు ఈశ్వరుడు అద్రవ్యం పది విధాలు -[త్రిగుణాలు పంచ తన్మాత్రలు, శక్తి, సంయోగం జడమంటే అమిత్ర సత్త్వరసితం అజడమంటే స్వయంప్రకాశం ఈ జడాజడ భేదాలగం ద్రవ్యం అరు విధాలు అద్రవ్యం పది విధాలు మొత్తం పదహారు విధాలు

దిక్కు జీవుడు ప్రత్యక్ష్యం (స్వయంప్రకాశకర్తృ), జీవనకర్తృ (జ్ఞానాక్రయకర్తృ) అత్మకర్తృ (శరీర ప్రతిసంబంధకర్తృ), కర్తృకర్తృ (సంకల్పజ్ఞానాక్రయకర్తృ) మొదలయినవి జీవేశ్వర సాధారణ విషయాలు అయినా జీవుడు విభుడుకారు జీవుడు దేహేంద్రియ మును ప్రాణాదుల కంటె వింతలుకు వెంట్రుక కొనను నిలుపుగా చీల్చి, ఆ భాగాలలో ఒకదానిని ముసా నూరుగా చీల్చివచ్చి భాగమంత అణువరిమాణంలో వుంటారు 144 నిత్యుడు ప్రతి శరీరంలోను దిన్నుడు పరమేశ్వరునిలాగ విత్యనుని అయినా అవిద్యాకర్మవశాన న-సాక నిమగ్నులై దుఃఖిస్తుంటారు

ఈ జీవులు నాలుగు విధాలు-నిత్యులు, ముక్తులు, బద్ధులు, శేవలులు నిత్యులు అనంత గడుదవిచ్చేస్తూనేవుంటారు వీరు పరమేశ్వరునిలాగ శక్తిమంతులు అతనికి ఉభయ విభుతుల లోను నిత్య సన్నిహితులై సేవచేస్తుంటారు ఈశ్వరునిలాగే వీరూ అవతరిస్తారు ముక్తులు భగవద్భాగవతపరులై, నిత్యవైమత్తికి క్రియలుచేస్తూ, భగవద్భాగ్యై త్రింకర్తావుల కొనసాగిస్తూ, ప్రపత్తిలో పరమేశ్వరానుగ్రహం పొంది, అయిన పొన్నిద్యం చేరి సుఖవిభుకారు బద్ధులు దేహాత్మ భ్రాంతులు, అనిష్టత్ర సుఖసారులు బ్రహ్మమొదలు కిరికంపరకు చతుర్థక భువనం లోను జనన మరణాలు పొందుతూ వుంటారు వీరికి పరమేశ్వర భావన వుండదు శేవలులు

సంసారం పాపములు భావింది, ప్రకృతిపించె పరుడైన ఆత్మనర్మరూపుణ్ణి భావయోగంతో ఆత్మనర్మరూపం సాధింపించుకొని, అనే భగవదనుగ్రహము విశ్వసించే భావయోగులు వీరికి సంసారప్రాప్తి వుండదు ఆత్మ వుండేవరకు శరీరులై తిరుగుతారు ఇదే త్రైవ్యం

విద్యలు శాస్త్ర వస్తులు శాస్త్రోపక్రమములు అని మరి రెండు విధాలు శాస్త్ర విద్యలు మనుష్యులు, శానివి పక్ష్యాదులు శాస్త్ర వస్తులు బుద్ధులని, ముముక్షువులని రెండు రకాలు బుద్ధులు భర్మకాములు, అర్థకాముని రెండు విధాలు అర్థకాములు దేహార్థ ప్రాంతములు భర్మకాములు యజ్ఞయాగ దాన తీర్థయాత్రాది పుణ్యకార్య నిష్ఠులు వీరికి న్యర్థాదు లంటాయి ఈ భర్మకాములు దేవతాంతరపరులు, భగవద్భక్తులు అని రెండు విధాలు వీరిలో భగవద్భక్తులు అట్లు బ్రహ్మనువులు, అధ్యారులు అని మూడు విధాలు ముముక్షువులు త్రైవ్య పరులు, మోక్ష పరులు అని రెండు విధాలు మోక్షపరులు భక్తులు, ప్రపన్నులు అని రెండు విధాలు

అదిత్య సత్త్వరజస్తమో గుణాశ్రయ రూపం, సూక్ష్మవస్థలో అవ్యక్తం, నిత్యం భావానికి విరోధి కనుక అవిద్య సృష్టి వైదిత్రి పాపపు కాపుర మాయ నిమగ్నమౌతూ మార్పులు వున్నా నిత్యమైనది కనుక అక్షరం

ప్రళయస్థితిలో ఇది అవ్యక్త రూపంలో వుంటుంది ఈశ్వరుని ఇచ్చి వచ్చి మూల ప్రకృతి నుండి త్రిగుణార్థక మహత్తు, దీని నుండి అహంకారం పుట్టాయి ఈ అహంకారానికి సాత్త్విక రాజస తామస స్వభావా లున్నాయి రాజసాహంకారసహిత సాత్త్వికాహంకారం వల్ల ఏకాదశేంద్రియాలు, తామసాహంకారం వల్ల పంచతన్మాత్రలు, పంచభూతాలు పుట్టాయి పంచభూతాలు, అవ్యక్తం, అహంకారం శరీరోపాదాన కారణాలు

ఈ శరీరం నిత్యమని, అనిత్యమని రెండు భేదాలు భగవంతుని, నిత్య సూదం శరీరాలు నిత్యాలు అనిత్య శరీరం కర్మకృతమని, ఆకర్మకృత మని రెండు విధాలు కర్మ కృత శరీరం మనుష్యుడైతే ఆకర్మకృతం పరమేశ్వరావతారాలు చతుర్థక భుమాకృతి బ్రహ్మాండమంతా ప్రకృతే దేవతలూ దీనిలోని బాటే ఇలాంటి ప్రకృతి జీవేశ్వరులకు తోగస్థానం

ఈశ్వరుడు చిదచిత్తులకు ఆత్మ, నియంత, శేషి, నరకకార్యాలకు ప్రధాన పాతకుడు, పరిప్రదాత, నశలకర్తారూఢుడు ఇతడు చిదచిత్తులను నియమిస్తాడు ఇతనికి అవి శేషం ప్రళయకాలంలో ఈ విశ్వం అక్కరిలో లీనమై ఉంటుంది దానిని అతడు మళ్ళీ అనుగ్రహించి వ్యక్తం చేస్తాడు

అదే జగత్తుకు ఉపాదాన నిమిత్త నూతన భారత భూతుడు కాని, తాను తుప్ప ప్రాకృత స్వరూపం కాదు బాల్య యోగవన వార్ధక్యాద్యవస్థలు గరిరాలితే కాని అతడు లేనట్లు లోకంలోని విజారాలు అతడు చూపుచేసిన ఈశ్వరునికి లేవు అతనికి ఈ జగత్తున్నది తేమల మొకటి ఉప్పున ముక్తలను చేయడానికే ఆయన ఈ సృష్టి చేస్తూన్నాడు ఆయన తేమలకృపామూర్తి ఈ ఉప్ప వస్థనే ఆయన బడు విధాన అవతారాలు ధరింపాడు పరావతారం, పూర్వావతారం, విభవావతారం, అంతర్బాహ్యవతారం, అన్యవతారం - అనేవి ఆ బదవతారాలు అతడు సర్వనియంతరి అతనికొక మూర్తి వుంది అది వర్ణవైశిష్ట్య సంపన్నం, విభిం కల్యాణ గుణాత్మకం చిదచిత్తులలో వ్యాపించి వాటికి చైతన్యం కలిగిందే ప్రభువు అతడే

చిత్తు, అచిత్తు, పరమాత్మ కర్తృత్వయం పరమాత్మ లక్ష్మి సమేతుడైన నాయకుడు కప్ప మరొకరు కాదు లక్ష్మిదేవి భగవన్నారాయణాదులనుదూర వ స్వరూప దూర గుణ విశైశ్వర్యకీం కను నాయకుడు శ్రీమన్నారాయణుడు

ఈ శ్రీమన్నారాయణుడు జగత్తును సృష్టించి, వాటిలోని జీవా జీవాంకు అంతరాత్మగా వుండి, సర్వమూ రక్షిస్తున్నాడు అతడే ప్రళయంలో సూక్ష్మ రూపం పొందిన ప్రకృతితో, కరణకేలరాలు లేక ఏ వనితీ బేరగాక ఉండి లేనట్లు అరక్కలాగా మడి వున్న జీవార్కంలో కలిసి వుంటాడు

ప్రళయంలో సూక్ష్మ చిదచిత్తులతో కలిసి వుండే పరమాత్మే, సృష్టిలో చిదచిత్తులతో కలిసి వుంటాడు ఆ పరమాత్మకు చిదచిత్తులు విశేషణాలు సూక్ష్మ దళలో గాని, స్థూం దళలో గాని చిదచిత్తులు అతనిని వవరి వుండవు కనుక తదితివృత్తు పరమాత్మ ప్రళయంలో తనలో వుండుకొన్న వాటినే ఆవిష్కరించి, వాటికి అంతరాత్మగా, అధారంగా వుంటాడు అప్పుడు అతనికి, ఇప్పుడే అత కి ఏ భేదమూ లేదు ఇదే విశిష్టాద్వైతం నిత్య సత్య తత్త్వాలు మూడైనందున, ఆ మూడింటికి వివాదావం లేరందున, ఒక్కటి అనడం కురి విరుద్ధమైనందున రామానుజులు విశిష్టాద్వై తమన్నారు

ఈ విశిష్టాద్వైతం బ్రహ్మ దాక్షిణాత్య సాధారణం భవన్యయమని చెప్పడం దరికర దర్శనం బ్రాహ్మ ప్రపంచంలోని చెప్పిన తత్త్వం, వేదోపనిషత్తులలోని తత్త్వత్రయార్థక విశిష్టాద్వైత తత్త్వం సమన్వితాలైనందున రామానుజులు ఉభయ వేదాంత ప్రపరకులయ్యారు

మరి ఈ సంసారంలోపడి కొట్టుపెట్టాడునున్న జీవునికి ప్రకృతి బంధాలు తొంగించుకొని తిరుగులేని పరమవదం చేరుకోవడమే పరమ పురుషార్థమైనప్పుడు, నరకాన్ని ఎత్తినందుకు సాధింప వలసిన ఫలమూ అవేమి గ్రహించినప్పుడు, దానిని మీదే చూర్చాలేవి? సాధవాలేవి? ఉపాయాలేవి?

ప్రపత్తి లక్షణం

ఆ ఉపాయాలు జ్ఞాన కర్మ భక్తి యోగాదులు యోగమంటే ఉపాయం ఈ జ్ఞాన కర్మ భక్తి యోగాలు ఈ కాలంలో సాధ్యంకావు గనుక, రామానుజ మతానుసారం ప్రపత్తే సులభ తర ముత్తి సాధనం ప్రపత్తిని వ్యాసం, భరణ్యాసం, శరణాగతి, ప్రపదనం అని అంటారు

"అహం మద్రక్షణ భరో మద్రక్షణ ఫలం తథా,

న మమ శ్రీపతే రేవే ర్యాత్మానం విశ్రిపేత్ బధః" 145

నేను, నా రక్షణ భారం, ఆ రక్షణఫలం ఇవన్నీ నావి కావు, శ్రీమన్నారాయణునివే-అని వివేకించుకుడు తనభారం భగవంతునిపై వుండాలని వేదాంత దేశికులూ రంటారు ఈ ప్రపత్తికి అదు అంగాలున్నాయి

"అనుకూలస్య సంకల్పః ప్రతికూలస్య వర్జనమ్,

రక్షిష్యతీతి విశ్వాసో గోప్యత్వవరణం తథా

ఆకించనస్య భరణ్యాసౌ వద్విధా శరణాగతిః,

(ఆర్థనిక్షేప తార్పణ్యే వద్విధా శరణాగతిః)

భగవదనుకూల కర్మ వచనాలు చేయడం, భగవత్ప్రతికూల కర్మ వచనాలు వదలి పెట్టడం, భగవంతుడు నన్ను రక్షిస్తాడనే నమ్మకం, రక్షణానికై భగవంతుడే అనుసరించడం, దీనత్వం ప్రకటించడం, తన భారాన్ని అతనిపై వేయడం-ఇవి అదు శరణాగతి అంగాలు పైన పేర్కొన్న వాటిలో భరణ్యాసం ప్రధానమైన అంగి అని, తక్కిన అదు అంగాలని, కనుక పంధాయంతమైన వ్యాసమని కొందరు అదు అంగాలే గ్రహిస్తారు

ఈ ప్రపత్తి అనుష్ఠానంలో మూడు విధాలు-స్వనిష్ఠ, ఉత్తనిష్ఠ, ఆధార్యనిష్ఠ అని మరీ తరచిక్తున్న ముముక్షువు స్వయంగా అనుష్ఠించేది స్వనిష్ఠ తనకు అర్థం తెలికపోయినా,

అదాల్కుడు చెప్పినట్లు చేయడం ఉత్తమం అదాల్కుడు తాను శరణాగతుడవుతున్నప్పుడు "వీడు నా పుత్రుడు, వీడు నా కుమారుడు, వీడు నా సేవకుడు" అని తన్నాశ్రయించిన వారికిపాద, వారి ప్రమేయం లేకుండా రక్షించమని భగవంతుని ప్రార్థించడం అచార్యునిష్ఠ

"మాం మదీయం చ నిఖిలం దేవనారేతనాత్మకమ్
స్వతంత్రోపరితం వరద స్వీకరు స్వయమ్" 146"

౬ వరదా నన్ను, దేవదారేతనాత్మకమైన నా సర్వస్వాన్ని నీచే నీ లైల్యానిది ఉపయోగ పడేట్లుచేసుకో అని ప్రార్థిస్తారు వేదాంతదేశికులు

ఈ శరణాగతి మరిమారు విధాలు - అర్చప్రవత్తి, దృప్తప్రవత్తి ప్రాయశ్చిత్తప్రవత్తి అని పొగనిండిన ఇంట్లో వున్నవాడు అప్పుడు గా రివచ్చుకు వైకుంఠానికి చూస్తాడు నీదిలో అదిమి పెట్టబడినవాడు తిలరాదక వైకుంఠేందుకు వెనగులాడుతాడు అట్లే మరల తాప శ్రయ సంకీర్ణమైన ఈ సంసారంలో ప్రకృతి బంధంలో శరీరకానాగారంలో తగుల్చొని ఇంక క్షణం వుండలేను, స్వగృహం పరందామమేనని, భగవత్కృత్యమే తన కృత్యమని అరాచకపడేవాడు "భగవంతుడా! నన్ను వెంటనే నీ నన్నిదికి చేర్చుకో!" అని ప్రార్థిస్తే, భగవంతుడు వాడి సర్వకర్మలూ హతమార్చి తన దగ్గరికి తీసుకుపోతాడు ఇది అర్చప్రవత్తి

దృప్తప్రవత్తి విధానంలో తూడిన ప్రవత్తి "వైకుంఠానికి పోదే, అక్కడా నీచే ఇక్కడ వుండినా లేనీది నీ సేవ అట్లాంటప్పుడు ఎక్కడుంటే నేమి! మరలంటే ఇక ఒక్క సారే ముఱుమ్మ నాకు లేదు కనుక ఇదే నాకు కడపటి చావు మరి ఇది ఎప్పుడైతే నేమి! వచ్చినప్పుడు రానీ!" అని దేహావపానం వరకు నిష్ఠరంగా వుండేవాడు దృప్తప్రవత్తుడు వాడు కీసే ప్రవత్తి దృప్తప్రవత్తి వేదాంత దేశికులు ఈలాటి విష్ణురంతో ఇలా అంటారు -

"విరంతరం విర్విశతః త్వదీయం
మస్సుప్తే రింతా పద మాధిరాజ్యమ్,
సర్వం శపే వారణై ల్లూత
వైకుంఠవాసేషి నమేక్షిరావః
"త్వంచే క్రురసిదసి తవాస్మి నమీవత శ్చైత
త్వయ్యస్మి భక్తి రవమా కరితై ల్లూత,

సంస్కృత్యచే యచి ద దానః స్వదీయః

సంసార ఏష భగవ న్నవగ్గ ఏవ " 147

ఓ హస్తగిరి నాథా, ఒట్టు! నిజం! ఏదీకూ దింతా లేని దీ సామ్రాజ్యంలో నిరంతరం గడుపుతున్న నాకు వైకుంఠంలో నివాసమన్నా ఎలాటి ఆధిరాషా లేదు సుమా! నీవు ప్రసన్నుడవుగా వుంటే, నీ సమీపంలోనే వుంటే నీ మీద పరిబద్ధమైన శక్తి వుంటే, నీదాన జనం వుంటే, ఈ సంసారం వైకుంఠమే సుమా! - ఈ నిర్భరమే దృప్తత్వం ఇది గర్వం కాదు

ప్రాయశ్చిత్త ప్రపత్తి చేసిన తప్పును సవరించుకొనడానికి చేసే ప్రపత్తి ముముక్షువు భరణ్యాసం చేసిన విదవ ప్రారణ్ణి యానుభవం కోసం తీవరం గడుపుతూ, పూర్వ పాపం చేత తెలిసి తెలియక పాపాలు చేసే అవకాశం వుంది తెలియక చేసిన పాపాంశు భగవంతుడు వట్టింతుకోకపోవచ్చు కాని, తెలిసి చేస్తే వెంటనే ప్రాయశ్చిత్తంగా భగవంతుని కమిందమని ప్రార్థించి ఇదే ప్రాయశ్చిత్త ప్రపత్తి "అయ్యో! ఎంత పని చేశాను! ఎంత అపేక్షిని! తెలిసి చేయరాని పని చేశానే!" అని అనుతాపంతో భగవంతుని కాని, భగవంతుని దయా స్వరూపిణి అయిన లక్ష్మీదేవిని గాని మన్నించుమని ప్రార్థించి అట్లా చేస్తే భగవంతుడు ఆ తప్పునూ మన్నిస్తాడు ఈ ప్రాయశ్చిత్త ప్రపత్తి అనుష్ఠించుచోతే, ఆ పుం తన జన్మలోనే ఏదో రూపంలో అనుభవించ వలసి వుంటుంది

ఈ ప్రపత్తి ఫలం మోక్షం ఈ ఫల ప్రాప్తికి విరోధించే విషయాలు ముముక్షువు తెలుసుకోవాలి ఏదీని విరోధి స్వరూపాలు అంటారు ఇవి ఐదు 1 ఈ కఠిరం నేను, మేను చేసే కనులు నాకోసమే నేనే యజమానిని - అనే ఆహంకార మదుకార స్వామ్యాలు అత్మ స్వరూప విరుద్ధాలు 2 క్రిమవ్వారాయణుని కంటి అధిక్షుడు మరొక దున్నాడని, అతనితో ఇతరులు నమానుసరి, రామకృష్ణాద్వైతకారాలు సామాన్య మానవులనీ, శిలా దార్యాద్యర్థాన్ని విగ్రహాలు వట్టి తొమ్మలనీ, వాటిని పూజిస్తే ఫలమేమిటని అనుకోడం పర స్వరూప విరోధం 3 కోరరాని కోరికలు కోరడం, పలా పేక్షతో కార్యచరణం, భగవద్భాగవతారాధనకు గాక తన కడుపు వింపుకోడానికి వండుకోడం ధర్మ విరోధం 4 కొండం లాగ పేరుతున్న మోర పాపాల క్షణంలో చేసిన ప్రపత్తితో నశిస్తాయో అది మత్తి నిస్తుందో- అని నందేహించడం ఉపాయ విరోధం, రూపి రాశి కొంగంకయినా ఒక్క మిఠాయిగారు బాందో టిక్ బెంత గార మైనా ఒక్క సూర్యకిరణంతో పోదా! కనుక ప్రపత్త్యుపాయాన్ని శంకించడం భగవంతుని శంకించడమే దీ అన్నిటిన్నా పెద్ద విరోధం భాగవతాచారం భగవంతుడు తన ఎడం

అపరాధానైవాక్షమిస్తాడు గాని భాగవతాపదారంక్షమిందాడు భాగవతాగ్రహస్మాద్రుజ్ఞి భగవంతుడుక్షమిందాడు

రామానుజులు తర్వాత ఏర్పడిన తెంగలై, వడగలై కాళం వారికి శరణాగతిలోను అరిస్తాయేదేదాని ఏర్పడ్దాయి ఈ కాళం నాయకులను ఇది వరకే పేర్కొన్నాను

తెంగలై సంప్రదాయం వారికి భక్తి ప్రపత్తులు మోక్షసాధనాలు కావు భక్తియోగం కృత్రిమం క్షిప్తం ప్రపత్తి అకించనత్య మూకమై మనుష్యుని అసామర్థ్యం వెల్లడిస్తుంది ఇవి రెండూ కాక భగవంతుని నిర్లక్ష్య కటాక్షంలో విశ్వాసంతో జీవించడమే మోక్ష సాధనం భగవంతుని అనుగ్రహానికి పాతవు లేదు ఉంటే అది దివ్యమే కాదు కనుక నిర్లక్ష్యం కటాక్షమే మోక్షపాతవు ఇది మార్పు స్రవ్యంవచ్చింది సపాతుక కటాక్షం అంగడిలోని పాలు ముక్తిని మనుష్య సాధనాతో పొందడం నైర్యం ఇది స్వగతస్వీకారం భగవంతుడు తనంతట తానే జీవుణ్ణి అనుగ్రహించడం పరగత స్వీకారం ఇది గొప్పది భగవత్పైవ కంటే భాగవత సేవ గొప్పది కిరి శేషిత్వం లేదు అమెతున్నది అయ్యార్ల శేషత్వమే అమె కృపా మూర్తి అమె పురుషకార దూపిత ద్రావిడ దివ్య ప్రపంధాలే ప్రమాణాలు

వడగలై సంప్రదాయం వారికి భక్తి ప్రపత్తులు మోక్షసాధనాలు, భగవత్కృప సపాతుకం నిర్లక్ష్య కృపాకటాక్షం అంగీకరిస్తే భక్త్యాదులు సాధనాలు కాకపోతాయి అదిని వదలికే మార్పులు బ్రహ్మపుతారు నుకం కాస్త్రాల్లా భక్త్యాదులే సాధనాని యిటు వ్దాయి భగవదనుగ్రహమే ముక్తి పాతవు కాని, ఆ భగవదనుగ్రహానికి అర్హతను జీవుడు సాధించుకోవాలి లక్ష్మిదేవి వాయులుని లాగ విడుపు శేషి క్రివిశిష్టవైవ నారాయణదే ముక్తి దాత తత్త్వతః పరతత్త్వం ఒక్కటే అయినా రక్షణలై ద్వంద్వమైనది ఈశ్వరి ఈశ్వరులు పుష్ప పరీమళం వంటి వారు లక్ష్మిదేవి ఆకారము (ఈశ్వరుడు) కాని మలారము (జీవుడు) కాదు వ్యాయపాంతులైన వాయులును కృపాహువిది అయిన క్రిదేవి కలిసిన క్రిమన్నారాయణ తత్త్వమే ఉపాసనపదగినది వేదోపనిషత్తులు, ద్రావిడ దివ్యపంధాలు బ్రహ్మణాలు

ఈ రెండు వాదాలకు తారాంత క్రిమన్నారాయణుడే ఉపామోపేయ భూతుడనే వాక్యం ఉపామోపేతి ప్రాధాన్య మివ్వడం ముక్తికి పాతుమని, భగవత్కృపా కటాక్షం సపాతుకమని వడగలై సంప్రదాయాలవాదం ఈ ప్రపత్తిని మర్కటకిరీరన్యాయంతో పోల్చుతారు ఏడు తెంగలై సంప్రదాయంవారు ఉపేయమే ప్రధానమని, అది నిర్లక్ష్య కృపాకటాక్షమని

అంటారు ఏడ ప్రవర్తిని మూడు తిరోవ్యాయంతో పోల్చితారు తల్లివల్లి నడవదేని తన మానును నోటకరచుకొని మరొక తోడికి తినుకాని పోతుంది

పంచ సంస్కారాలు

ఈ ప్రవర్తికి అధికారం సంపాదించుకొవడానికి దేసుకోవలసిన సంస్కారాలు ఐదు వ్నాయి వాటికి పంచసంస్కారమని పేరు ఈ సంస్కారం లేనదే ప్రవర్తికి అర్హత లేదు.

"తాపః పుండ్రం రథా దామమౌత్ యాగశ్చ పంచమః " తప్త చక్రాంకనం, నౌనట పుండ్రం, పేరు, మౌత్రతపం, దేవపూజనం-అనేవి పంచసంస్కారం ఈ సంస్కార పంచ కంతో ఈ దేహం నేను, ఇది నాది-అనే భ్రాంతి తొంగిపోతుంది

ఏ వ్యక్తి అయినా తన వస్తువును గుర్తించడానికి దానిపై తనపేరు, లేదా పొడి అక్షరాలు చెక్కుతాడు అలాగే "ఈ శరీరం నాది కాదు, పరమాత్ముడి, స్వామిసొమ్ము సంసారసాగరం దాటడానికి తప్పగా దీనిని నాకు అనుగ్రహించాడు దీనిని అతని సేవకే వినియోగించాలి దేహార్థ భ్రాంతితో అనుభవమైన కుమారు లేస్తే భగవంతుని సొమ్ము దుర్వ్యయం కావడమే కాక అక్కమా అభావతనం తప్పదు అందువలన సంసారతరతసాధనంగా అయ్యేన శైవర్యా నికి వినియోగించాలి " అనే భావంతో గుర్తుగా భగవంతుని శంఖచక్రాంగుర్తులను యజాంపై మేనుకోవాలి

నౌనట పుండ్రం ధరించడం అనాదిగా భారతీయులారం మాన్యంలాటంతో ఏ వచి చేయరాదు అంతేకాక ఈ వ్యక్తి వైష్ణవుడు అని తెలియదాకి తిరుమళి తిరుమర్దా లతో ఆయా స్థానాలో ఉర్భ్య పుండ్రాలు ధరించాలి ఇవి శేషం అంశారంకోసం కాదు శ్రీమన్నారాయణుడు ఆయా స్థానాలో ఉన్నా దన్నర్చనతో తేజవాది నామంతో అనుసంధించాలి

మనదేశంలో ప్రతివారికీ ఒక్కొక్క పేరు వ్యవహారంలో వుంటుంది కులం పేరు, వంశం పేరు తన పేర్లకు తగిలిండుకోడం మనదేశంలో అంటాటలో వుంది కాని, వైష్ణవు లైన వారు భగవద్భాగవతుల యెడల పూజ్యభావంతో వుండాలి గనుక, కుల విద్యా ధన మదాన వదలుకొని, తాను అందరికన్నా తక్కువవాడినని చెప్పువానికి వర్ణ సంబంధమైన శర్మ వర్మగుప్తాః ఉపాధులు మాలి, దాస అనే లుడదం చేర్చుకోవాలి ఈ దాపశ్యాన్ని ప్రతిరతి కుత్తిగా అవరణలో పెట్టాలి

ఈ రాసభావానికి పెద్ద లోక కథ చెబుతారు పెరియ తిరుమలనంది (శ్రీకైంపూర్ణులు) ఆంధ్రవంశాద్వైతములు అయిన తిరుమలలో కైంపూర్ణం చేసినారు ఒకమారు అయిన తమ మేనల్లుడు, తమవద్ద కుక్రూషణేసి దరువు కొంటున్నవాడు అయిన రామానుజుడు పెరుమాళ్ళు తీర్థం యిచ్చారట రామానుజులు వారిని సేవించి "పెద్దలు పేరు దీనికోసం రావాలా! ఏ పిల్లదానితోచినా పంపలేకపోయాం!" అని అచ్చారట "జెను నేనూ మాదాను నాకంటే పిల్లలా చెవడూ కనిపించలేదు నేనే వచ్చాను" అన్నారట తిరుమలనంది ఇది ప్రతిరతి పూర్వక మైనదానభావం ఇది గొప్ప సంస్కారంతోగాని కలుగదు

మంత్రజపం వల్లవ సంస్కారం వైష్ణవంకు అష్టాక్షరి ద్వయం, చరమశ్లోకం ఆపేవి ప్రధానమైన మూడు మంత్రాలు ఉం నమో వార్యతాయ అనేది అష్టాక్షరి ఎనిమిదక్షరాలు వందదక్షరాలికి అష్టాక్షరి అనే పేరు వచ్చింది ఇది వరహత్మ తీర్థాత్మక స్వయాప స్థితి ప్రపు ట్టులు తెలియజేస్తుంది ఉం పదం తీర్థాత్మ, లక్ష్మి విశిష్ట మహత్మలను, నమోపదం సేవను, నారాయణాయ అనేది తీర్థానికి నారాయణుడు రప్ప మరొకరు అందువులు లేరనడాన్ని తెలుపు తాయి ఈ మంత్రానికి మూమంత్రమని, తారకమంత్రమని పేర్లు శ్రీమన్నారాయణ చరతో శరణం ప్రపద్యే, శ్రీమతే నారాయణాయ మమో-ఆపేది ద్వయ మంత్రం పూర్వార్థంలో ఉపాయ ప్రతిపాదననూ, ఉత్తరార్థంలో ఉపేయ ప్రతిపాదననూ ఉండడంవల్ల దీని కి పేరు వచ్చింద దీనికి మంత్ర రత్నమని పేరు

సర్వధర్మాన్ ముక్త్యా మమేతి శరణం ప్రణామ

అనాం త్యా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా తనః

అనేది చరమశ్లోకమంత్రం అన్ని ధర్మాల్లా వదలి నన్నే శరణుపొందు. నేను నిన్ను సకల పాపాననుంచి విముక్తుణ్ణి జేస్తాను శోకింపకు-అని భగవద్గీతలో కృష్ణభగవానుడు అర్జునునికే ఉపదేశించారు వీవు ఇలా దీనిని అనుష్ఠించు, దీని కిది ఫలం-అని ఇది ఘనిదానం బోధిస్తుంది ముక్త్యుపాయాలలో ఒకవట ఈ యోగం ఉపదిష్టమైనది గనుక ఇది చరమమంత్ర మైంది ఈ మూడు మంత్రాలూ మంత్రశ్రవణమని పేరు

బదవ సంస్కారం యోగం పూజ, దేవపూజ అని దీని అర్థం మును షివు భగవ ద్ముఖ తప్పక అభరిండాది చేసే ప్రతి వనిసి భగవంతుని ఆర్పించాలి ఏమి తినడంబిదా, మొదట భగవానునికి నివేదించి, దానిని తీర్థ పూర్వకంగా పరిగ్రహించాలి ఈ దేవపూజే యజ్ఞం

ఈ పంచ సంస్కారం వస్తనే నిత్య నైమిత్తిక క్రియాగ్రత కలుగుతుంది పంచ సంస్కార సంస్కృతుడైన పితవ శ్రీమన్నారాయణుని పొందే ఉపాయాలు అనుష్ఠించి, విరోధి వంచకాన్ని పరిహరించి అపునూవృత్తి రహితమైన మోక్షం పొందాలి ¹⁶⁶

ఆశ్వారాచార్యుల చరిత్రగ్రంథాలు - భార్గవపురాణం

ఈ ఆశ్వారాచార్యుల చరిత్రను భగవద్రామానుజుల సమకాలికులు, రంగారెడ్డిగృహాధిపతి వల్లభులు (శ్రీరంగవాళాయల మహాసాధ్యులు) అయిన గౌరవరావున పండితులు దివ్య నాది చరితమ అనే పేరుతో సంస్కృత కావ్యంగా రచించారు ఇదే తొలి ఆశ్వారాచార్య చరిత్రమని పండితుల విశ్వాసం ఇది పద్దెనిమిది సర్గల మహా కావ్యం గౌరవ రావున పండితులకి కవి నైద్య పురందరుడనే విరుదం వుంది ఏదవ మతప్రవాళైలిలో కవిశాఖలో పిచ్చుకగిరి పెరుమాళ్ తీయర్ అనే వైష్ణవాచార్యులు గురుపరంపరా ప్రభావము అనే గ్రంథం రచించారు ఇది కూడ రామానుజులకు సమకాలికులూ, కొందెం శర్వాత్మిదో అనంతాచార్యులనే పండితులు ప్రపన్నామృత మనే పేరుతో ఆశ్వారాచార్యుల చరిత్ర రచించారు ఈయన ¹⁶⁷ వ శతాబ్ది వారు

తెలుగులో తొలి ఆశ్వారాచార్యుల చరిత్ర అమృతమంద తాని ఆశ్వారాచార్యుల చరిత్ర సమగ్రంగా, రచించిన వారు లాళ పాక తిరువేంగళ నాథుడు ఇరవై 18 వ శతాబ్దం వారు అన్నమాచార్యుల మునుడు దీనిపేరు వరమ యోగివిలాసము రెండవది ఆచార్య సూక్తి ముక్తావళి దీని రచయిత మంగళగిరి వాస్తవ్యులైన వంబూరి శేఖరాచార్యులు 18 వ శతాబ్దం చివరివారు ఈయన సమకాలికులు వంగం సీతారామాచార్యులనేకవి ఆచార్య రత్నమాల అనే పేరుతో ఈ చరిత్ర రచించారు

పామనాయకుని తెనుగు సేత

ఆశ్వారాచార్యుల చరితం వర్ణించే ఈ భార్గవ పురాణం సంస్కృత భార్గవపురాణం ఉత్తర ఖండానికి అనువాదం రచయిత రావున పామనాయకుడు ఈయన ట్టుప్టా భీమా వడీ మధ్యగతమైన అత్యంత పొరవంతమైన సురపురరాజ్యం పాముడు రచయిత మూల పురాణంలోని అధ్యాయంను కూడ ఎప్పటికప్పుడు పేర్కొన్నారు "అని నడుండు నారాయణు

166 మతవివరాలలో నేను విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతదర్పణ, అమృతమూర్తీ సౌందర్య లలోని వాక్యాలు కూడా చాచుకున్నాను

చంగ మహాయోగి మాహాత్మ్యమును, సంవాద యాసమును, శ్రీమంతమును వగు భాగవ
పురాలోతర భండము నందలి ప్రథమాధ్యాయం బాలకించి నమ్మిందై 159

భాగవపురాణం ఉత్తర భండం ప్రసత్తి గరుడవాహన వండితుడుగాని, ప్రవన్నామృత
కర్తగాని, పరమ యోగివిలాస కర్తగాని ఎత్తలేదు అలాటిది ఉంటే పరమ ప్రమాణంగా
భావించే వారు ఉన్నట్లు ఇది తర్వాత- అంటే ప్రవన్నామృతం తర్వాత రచితమైందని కంటిస్తు
న్నాను పితవ భాగవపురాణానికి ఉత్తర భండంగా చేర్చి వుంటుంది సూతుడు అర్వాదీనులైన
అవ్యయం చరిత్ర తెప్పడం సంభవ-కాదు కదా! శ్రీ వైష్ణవులు భాగవపురాణాన్ని ఉప
పురాణంగా నమ్మనిస్తారు

సంస్కృత భాగవపురాణం ఉత్తర భండం బాత ప్రతులు మద్రాసు ప్రాచ్య 00క
పుస్తక భాంధాగారంలో వది లిస్తున్నాయి - 14547 నుంచి 14758 వరకు, తర్వాత 0
16987, అర్ 0081 (0) అర్ 0154 ఇవన్నీ లాభిప్రక ప్రతులు 14548, 49,
51, 52 తెలుగు లిపిలో ఉన్నాయి తక్కిన అరు గ్రంథ లిపిలో ఉన్నాయి 14548
కొండవల్లి కాలితం ప్రతి

పామ నాయకుడు సంస్కృత మూలాన్ని భక్తి ప్రవక్తులతో అనుసరించాడనడానికి
తెండు మూడు పట్టాలు ఉదాహరిస్తాను

కుభవస్తు

మూలం

శాసనాదయః —

సర్వధర్మార్థ తత్త్వజ్ఞ సర్వశాస్త్ర విశారద,
తత్త్వార్థ మిహిషం శ్రీష్ట సూత దైవసాయన ప్రయో

యాని యాని చ తోషేష చరిత్రా బృహి శాస్త్రీణాః,
తవ ప్రసాదా దస్మిహిః క్రుతాని వదతాం పర
కృతకృత్యావయం స్వామ వమిత్రి తృత దేతనః,
యోగివాం తు చరిత్రాచ తగవధ్యాన్య భాగివామ్

శాస్త్ర స్వమృత కల్పాని త్వయా దర్శిపజేశివా,
న తృప్తిం యాంతి దేతాంసి తస్మా త్వాచి వదుస్సహః (1 వదన్యహ్య)

సూత —

సోధు పృష్టోఽస్మి మునయః భవద్విః మోక్షకాక్షిణి,
 దిరకాలా దిదం వక్తుం భవతా మ స్తి (1) మే మనః
 భవంత ఏవ పృచ్ఛంతి మా మిదం మని పుష్కవా,
 ఆసి త్వరమహర్షోఽయ మధునా మమ భేతసి
 వజ్ఞామి సర్వమేత ద్యః శృణుధ్యం తదస్మాదీనా,
 తువి న్నితానాం సర్వేషాం క్షేత్రాణా ముత్తమం యరమ్
 ఐదర్యాభ్యం మహాపుత్ర్యం స్మరతాదేవ ముత్తదమ్,
 సర్వత్త కుసుమోపేత వసరాతి విరాజితమ్
 ప్రవర్ణ స్యర్థకమం సరోవర విభాసితమ్,
 తస్మిన్ దివాక్షమే రమ్యే దృశ్యకాంత కిలా తలే
 సమాసినో జగన్నాథో నరవారాయణా పుటో,
 భు లోక జన రక్షార్థ మవకీర్ణౌ మహాముని
 నానా విధ కథా స్పర్శా వ్రువంతా వాసుకుః శ్రదా,
 తస్మిన్ తాలే మహాత్మానం నారాయణ ముచీశ్వరమ్
 హర్షేణ మహతా యుక్తో నరో బాహ్యం త మ్రుచిత

అనువాదం -

సకం ధర్మార్థ తత్త్వజ్ఞ సకంశాస్త్ర
 వేత్త రత్నార్థ విద్యుత్ప్రజీత సూత
 మాని దైర్ఘ్యాయన ప్రయ మానిగేయ
 యనుయ నభివాదవము భేసి యలముమతిని

1-87

అనయము భవదీయకరుఁ
 నెనసి జగములందు నిందిరేకునిఁ బద్మా
 భుని యే ధర్మ చరిత్రము
 లనుపమ మతివాని పిండి మో మే మనమా

1-88

పొగడొందఁ బిప్రీశ్యత
 మగు మనములు గల్గివారమై వివరింపన్
 జగతిఁ గృతకృత్యుల మయితి
 మగడితమతి వేము నిస్తులానందులమై

1-89

అమృత స్వరూపంబులును, నిరంతరంబులును నగు భగవద్దాస్య భాక్తులయిన
యోగిశ్వరుల చరిత్రలులు తత్త్వోపదేశి వగు నీదేశికః ఐక్యం ఐదినవి గావు గాన చిత్తంబులు
కృప్తి నొందకుండు శతన మమ్ముఁ గూర్చి వాని ఐక్యమనుడు నూతుం డిట్లనియె 1-80

నిరతము మోక్షతాంక్ష గల నిర్మల చిత్తులు మీరు నన్ను ను
స్థిరతర నూత్తి ప్రశ్నమను జేసితి రెక్కుడు గాఁగ మీకు వి
స్మరణమ దీని ఐక్యఁగ నముచ్చతి వాడు మనంబు తోర్కియై
ఐరము దనర్చు చుండు దిరకామగా మనులార పేడుకన్ 1-81

దీని మీరలు న న్ననూన సంతుష్టిన
వడిగిన ఐతన నో యవఘులార
యిప్పుడు దృష్ట మౌ నీ ప్రహేదంబు నా
చిత్తంబు నందెద ష్చితిని నా న
మస్తంబు మీకుఁ బ్రేమమన వదించెద
వినుఁడు నమాధీన విమలమతిని
లోకస్థితమై యనేకంబులగు శ్చేత
మలలోన నుత్తమంబుగఁ దనర్చు

స్మరణమువలన మోక్షం తొనంగుచుండు
నశికయంబు మహాపుణ్య మతులితంబు
నమరు నెప్పుడు ఐదర్శ్యాల్లా మనసు సుఖక
రంబునై సంరతంబును కుభంబు దనర 1-82

నిలిచి ద్ద ప్రనూన సంయుతంబును నందన ల్పింద ప్రకాశింబును మిట్టర్ల కాంచన
కమర కాసార విరాజితంబును నగుట భవ్యంబగు వర్ణివ్యాక్రమంబు నందలి చంద్రదళాంత శిలా
తలంబునందు నమానీకులై భూతువన ఐ రక్షణంబునలై యవతరించిన మహామునులును
ఐగదధీశ్వరులును నగు సరవారాయలు లిరువురు నానాప్రకారంబులగు సకలకథా ప్రసంగంబు
లుగ్గడింపుచు వసియింపుచున్న దర్శకంబునందు నరుండు మహామహాపుండగునట్టి నారాయణ
మనిశ్వరుంగూర్చి పరమహర్షయ్యుత్తుండగుచు వివరంబుగా సవయనూత్తి నిట్లనియె 1-83

2 మూలం —

రుంసి మూ పేడిన్యా మద్యకృత కుళామహా(1),
వారా మిమ్మంగళా పూర్ణా చప్రరేభవ శారదీ

దృష్ట్యా మరతతశ్చామాం దివ్యంక్షణంక్షితామ్,
గృహీత్వా సమృద్ధివృజ్యో జేయ మస్యాః తతం ఖవి
ఇతి చింతాపర స్సోపి తదా ప్రాహాగర్హితే

కమేష్టాః శే పం లోశే ఘాతాః (కా కా)తప స్ప్రవియాః (కయా),
వదన్య దేవదేవేశ గుహ్యధుహ్యతమం త్విమమ్
తద్రుప్త్యా తగణా నాహ ప్రియా మాలిగ్ల్యో నప్రమూత్,
త(మ)క్కిర్తవపరా దేవి మమేష్టా మత్సమాయతే(శి)
ప్రసూనఘాతా సంప్రీతి స్సృర్యహాన్యనుత్తమా
మమ ఘాతాపరాణా ఇన్ గుణీర్తనకారితామ్
సర్వాభీష్టా నాకు దత్తా ప్రదదే శాశ్వతం పదమ్
తద్రుప్త్యా తగవర్త్యాకం తూదేవీ నావివర్ణితా
ప్రసూనమాలితాఘాతాం కరిష్యే శ్రీపతిప్రయామ్,
కీర్తనఇన్ కరిష్యామి తస్మైవ గుణవర్మితామ్
ఇతి సత్సన్య మనసా త్వయి యోగేశ్వరేశ్వర,
విశ్వమృరా జగన్మాతా తాతా సీతా యతా పురా

అనుబంధం -

అంతటా దురిసీమాంధ
రాంతికసీమను భిక్ర మంవరది మహా
స్వాంతుండు విష్ణు దిక్తుః డ
వంతామరవిభుడు ద్రవ్య నానమయమునన్

శి-88

అపార మానంబు నందలి పూర్వన
భూది రారగం కుభదినమువండు
కుభంగమునను పగుందరాంశను జేసి
తులనీకామూల భూతలమువండు
శారదాగమ పూర్ణ చంద్రరేఖయుఁ బోలి
వికద్యావదన బాలిక కుళాంగి
పరికించనగుట నాధరజీనురోత్తము
దావంద కందశితాంతరంగుఁ

దగ్గర లక్షలంత సుగుణవరిత
మరదిదక్కామ సౌందర్య మహితసిమ
యశి రికురఫాల వరకరుణాలవాల
గాంది బాక్కల్యముంది యుక్కర్ల మింది

8-87

కరముదే బాలిక
మురువున వెల్లికొని మోదముం గొని తా న్ని
తరుణి ధరణి నెట్లు తొడమె
నరుదారగ మమడు నతని కిడిర యవెన్.

8-88

వరద తోకమన భవత్ప్రితి గంఠము
తెవరు మీకుఁ బాఠ యెద్ది ప్రియము
మనముగా రహస్యమునకు రహస్య మౌ
తీసిఁ బంపవలయు దివ్యమనిని.

8-89

అనవుం రా భువి బాక్కము
విది భగవంతుండు శౌరి విగ్రహయుండా
వనిరామణిఁ బ్రియురాలిం
ననవున వాలింగనంబు నలిపి వలించెన్

8-90

బాప్తరాలచి వన్నెరఁబాయత
బాయెందుఁ దగుభక్తి నమ్మివల్లె
ధన్యప గాన యుత్తమమగునట్టి ర
హస్యంబు వీళి నుదాహరింతు
నాంకింపుము దేవి యెలిం పూజయందు
ముఖమై వినినట్లు పుష్పపూజ
మాకుఁ బ్రేమయగుట మహి నుమ పూజావ
నైక మధుఃకీర్తనాభ్యమతుల

కాకుగా గోత్రుల నొసంగి యవల దివ్య
ధామ మగునట్టి పరమపదంబు నిత్తు
ననెడు హరికూర్తి వాలింది యపుడు శౌరి
తివ్వరాలై ని కూడేవి యెనుగు రివి

8 8 1

ఇందిరాదీశ్వరునకు నవీష్టయై వ
 సింహు గుమమాలికాహూన సేయుదావ
 వహరహంబును దన్నుహంబును గుత్తిక
 కీర్తనము నల్పగలను విన్నూర్తి మింది

4-95

అని మహిఁ జింతించి ముదం
 బున యోగీశ్వరుడవైన భూసుర ప్రియం
 దును గల్గె జగతిఁ బార్యం
 బున సీత జగజ్జననియు తొడమివ యట్లన్

4-96

8 మూలం -

గోదావరీ తటిస్థాయాం ధర్మపుర్యాం దయానిధిః,
 యోగానంద ఇతి బ్రహ్మో వృసింహో నతివత్సలః
 పృష్ఠవేణినదీతరే కాకులే త్యావృన్దాయః,
 అహోబరే సుపద్మాద్రో హిరణ్యకశిపాంతకః
 పాణ్డరక్షేంద్రవిష్ణో విద్యలః పరికీర్తితః,
 క్రి వేంకటాద్విశిఖరే వనరాజవిరాజితే
 అష్టోత్తర సహస్రైశ్చ పుణ్యశీర్షై స్సమన్వితే,
 స్వామిపుష్కరిణీతరే క్రినివాసః క్రియోజ్జ్వలః

అనువాదం -

క్రిగోదావరి తటమున
 క్రిగాందిన ధర్మపురిని స్థితకరలీలన్
 యోగానంద వృసింహం
 రాగమ వేద్యుండు దనరు బ్రాహ్మణునియై

4 178

దివ్యమగు కృష్ణవేణివదీతటమున
 నంటు క్రికాకులేంబునం దంబధవాయ
 బుండు దనుఁ గొల్పబారలకును ముదమున
 భుక్తిమత్తులఁ గూర్చు సంపూర్ణమతిని

4 179

గాడుబాడి నంబ్ గడ్డ పహాంబ
 మన పాఠశాల కిశిపుఁ బొలియఁ జేసి
 నట్టి శ్రీస్వసీమఁ దత్తుగ్రతరణామఁ
 దమకుఁ బరమపావనావ్యయుండు

6 180

దివ్యసూరిచరితంలో గాని, పరమయోగివిలాసంలో గాని ధర్మపురి యోగానందుని, శ్రీకాకుళాంధ్ర నాయకుని ప్రసత్తి లేదు. పరమయోగి విలాసంలో అహోబిల, వేంకటాద్రిల ప్రసత్తి ఉంది. 180 దీనిలో ధర్మపురి, శ్రీకాకుళ శ్రేణులు పేర్కొనడంవల్ల మూలం తెలుగుకేం తెలిసిన వారి రచన అయివుంటుంది.

4 మూలం -

ఉపాయం సావిలవ్యైవం విస్మయోభరతాదికమ్,
 ధృత్యా క్షేకోర్ధ్వ పృష్ఠా ఇృ తులసిమణిమాలికా,
 కాషాయవాసిని విష్ణువాడు నట్కిర్రనే రలా,
 మునే రత్తిక మాగత్య వసాత పదపద్మయో,
 తాం దృష్ట్యా దుఃఖితాం దీనాం కులం గోత్రం ద ఉన్న చ,
 పృష్ట్యా వివేదితం సర్వం తయా కవలవేషయా
 ఆశ్వాన్య కృపాయా వారిం తులసివనసేదనే,
 కరణే దాంబాలాదాం నది దేశ మహామని,
 కుక్రూషమాతా సానిత్యం శీతామ్బుహరతాదిభి,
 కుష్మాదా కుక్రూషామ్బం సేవయా మానవత్పరమ్

తదా పర్వతి పర్వస్యే పర్వకాలాక్షణే వధూ,
 అశ్వత్థమూలే సంకస్థౌ తత్పరమాగమశాఖీణీ
 తతో విప్రోత్తమీ చైవా దుక్ఖాయ ద్వార సంస్థితా,
 దిశో విశ్వామ్బులై స్సాన్వితాః తిమిలేణ నమావృతాః
 రద్భవేదశ్వత్థ మూలస్థాం త్రియం వర్షేణ వీధితామ్,
 దినాయ కృపయా వర్షకాలాం తాం మునిన త్రమా

తతస్యా తస్య పాదాబ్ధే లాయన్తీ కరామ్బుజైః
రరామ తేన మునినా దైవాచ్ఛరితవేతసా

అథ తిం ముని మూదాయ గృహం గత్వా నిశేషణా
భగిన్యై తథయామాస తత్సర్వం హర్షితా నరీ

అనువాదం -

నరీ

■వమున్ రిల్పియు దేవశేవి ముని నిచ్చన్ మోహితుంజేయగా,
మవముం దొక్కి యుపాయముం రలఁది నమృత్పాతురీ యుక్తయై

6 118

పరప్రేమ భూషణ వ్రాతఁలు లెడలింది
తుంసీమణి మారికలు ధరింది
తీరుగా మృగనాథి తిలకంలు వెట్టిరి
నవ్య నిహార్థ్య వుండ్రంలు దీర్చి
దీనిదీనాంబరశ్రేణులు కడనుంది
దారు కాషేయ వస్త్రంలు గట్టి
శృంగారగాన విశేషముల్ దారింది
హరినామ కీర్తనాయత్త యగునుఁ

దనరు తత్తిని నైష్ఠవ దాశ్యమునకు
నుదితమగు వేషము వహించి తుదియు నల్లను
తావమును గట్లుపదియునై యతిమృదూక్తిఁ
జేవియల్ దిల్కి నై రాగ్యమానయగుదు

6 119

మువివరుని నమివంతువ
కసుపాంచగ నేగుదెంచి యతని యడుగులం
దును వ్రాలి యార్తి దీని
నవయై వగపొందు నంగవన్ గని కరుణన్

6 120

కులము గోత్రంలు జననంలు దెలియనడుగు
విప్రవర్యువ కింకయు విన్నవించె
నతని మోహింపఁ జేయఁగా వలవరింది
కపటవేషంబుతోడ నా కంజనయన

6 121

అంత నమ్మనీంద్రి డ్యుతి లాలించి
కరము ప్రీతిఁ దులసికావనంబు
సేదనం నొవర్చి చెట్లకు పాదులు
సేయు మనుచు భాజి సేయఁబయును

5 123

ఆ లతాకన్య మునివచనానురక్తి
నాశ్రమ స్థం నమ్మార్తవాకితమలు
నంబువారణాది పునూషలాచరింపు
క్రాంతయయ్యును విడువక సంతరంబు

ఆ ముని భుజించు విదప ద
యామతి నిజభుక్త శేష మగు నన్నచెడన్
నేమంబున భుజియించుచుఁ
గామిని వత్సరము వతనికడ సేవించెన్

5 124

క్షమ నుదిజప్రాంతాశ్శ
ర్థమహితుహ మూలసీమ రాఘ గౌవిని యా
కమలాయతాక్షి ముని నం
గమ మదిలాషింపుదుండఁ గౌతుకమతియై

5 125

అంత దైవవళమన మరాత్తుడగుచు
నిదుర మేర్పొని లాకిట నింది సొంద
కందరమ్ములఁ జీకటి క్రమ్ముకొనిన
యభిల దిక్కులు పరికింది యవని గురుఁడు

5 126

అంతట వానజే దడిసి యార్ది గడంగును పర్వశాలికా
ప్రాంత భరాతలంబునను రంజిలు రావిమహిమూలము
ర్యంకము కాపుగొన్న ఓమలాయతలోవనఁ గాంది లాపిత
స్వాంతముఁ జేసి లోపలకుఁ జయ్యనఁ దోకొనవచ్చె వేడుకన్

5 127

అటు నుటంబున కరుగుదెందినయట్టి
మావిని రత్నంబు మోవిఁ జేరి
చరిసెమంబున మునిదండ్రు పాదంబుల
పశ్యనే యొక వింత మొప్పుఁ జేసి

యలసినా రనుచుఁ దడఁపులు తన తొడ
నిడుకొని యొత్తుచుఁ గడు నిపురుచు
బ్రాహ్మతోతమ నాడు పయ్యెడ దదిసిన
దని తడియకరము నందుఁజేర్చి

హావభావాలినయ మందహాస రుదులు
గులుక జిలివలి చిలుకల పలుకు లేవెఁ
జిలుక సొగసులు చొలుక వాకలికి విప్ర
పుంగవుని మానసము తరంగఁ జేయ

5 185

కినుగన తక్కుఁబున్ గురయుగంబునసొరు ముఖేందు మందలం
బునుగల నిగ్గు మిన్ను నరితొలివ తొను నొయారమున్ వదో
వినయ విలాస వైఖరుం విస్తృతి మించిన యంతిఁగాంచి యో
ముని హృదయంబు జల్లారవఁ బుష్పకరాసను బారికొర్కరిన్

6 186

ఇలయందు దై వవగమనఁ
జరిత హృదయుఁడైన మౌనిరచ్చదునితోడన్
వరిరాజు తేజియం దా
జంజాక్షి కళావిలాస సౌఖ్యము గాంచెన్

6 187

మూల భాగవపురాణం 40 అధ్యాయం గ్రంథం మద్రాసు ప్రాచ్య రిఖిత పుస్తక
భాందాగారంలోని కొన్ని తాళపత్ర గ్రంథాలలో అధ్యాయం దివర వ్యాసప్రోక్షమని లేదు
కొన్నిటి దివర ఉంది "ఇతి శ్రీమద్భాగవతే ఉపపురాణే ఉత్తర ఖండే నరనారాయణ సంవాదే
మహాయోగి మహాశ్యేష్ఠ వ్యాసప్రోక్షే చత్వారింశోఽధ్యాయః" (అర్ 8870-14652)
డి 882-14648 సంఖ్య ప్రతి దివర లేఖకుడు తనను గురించి చెప్పకొన్నాడు

శ్రీమద్రామానుజముని ద్వాత్రీః పరమయోగిహమ్,
చరిత్రం మహితం భద్రం లిలేఖ కృపయా హరేః

శ్రీరామానుజ ముని శిష్యుడు మహితమూ, శ్రేయంకరము అయిన పరమయోగుల
చరిత్రను హరికృపతో వ్రాశాడు

ప్రాచీన ప్రఖండకారులారాగే పామనాయకుడు నన అనువాదాన్ని సాగించాడు పెంచి,
కుండి, కల్పించి

సురపురం రాజాను గురించి ఇటీవల చాలా విషయాలు తెలిగాయి మన పెద్దలు "వారి వంశం చారు ఇంతా ఉన్నారట" అని, ఎవరో తెప్పినట్లు వ్రాశారు ఆ వంశంవారు ఇంతా క్షేమంగా వున్నారే శ్రీ కపటరాజ కృష్ణరావచే మరికోరకులు చాచావు 80 ఏళ్లు పరిశోధన చేసి, వివిధ చారిత్రికాంశాలు సేకరించి 'సురపుర సంస్థాన ఇతిహాస' అనే ఉద్గ్రంథాన్ని, స్థానిక మహా విద్వాంసులు వండితరత్నం శ్రీమాన్ పెరుమాళ్ళ గుండాబాళ్ళులు (ఎం ఎ విఠ్ఠల) "సురపుర సాంస్కృతిక ఇతిహాస" అనే గ్రంథాన్ని కన్నడంలో రచించారు పీఠీధరూ సురపుర వాస్తవ్యంయినవారు ఆ గ్రంథాన్ని అనుసరించి భార్యవపురాణి కిర్ర అయిన రామవ పామనాయకుని వంశచరిత్ర ఇది 182

సురపురం రాజుల వంశవరంపర -

సురపుర రాజ్య పాలకులను గోసం వంశం వారు అనే రూఢి వుండి గోవులం పాలించడం వల్ల ఈ పేరు వచ్చిందంటారు వీరి మూంపురుతుడు నరసింహ నాయకుడు ఇతని కుమారుడు వీర లక్ష్మ నాయకుడు ఇతని కుమారుడు సింగప్ప నాయకుడు ఇతని పుత్రుడు బదేర నాయకుడు ఇతని పుత్రుడు కల్లప్ప నాయకుడు

ఈ కల్లప్ప నాయకుని నుండే ఈ వంశ చరిత్ర ప్రారంభమవుతుంది ఇతనికి 'బసవ కోశర', అనే బిరుదం ఉంది ఇతడు తంజావ పట్టణంనుంచి కంపిలిగంగావలి, తావర గోవి మార్గంగా నకుటుంబంగా ముడుగల్లుకు వచ్చాడు ముడుగల్లు కిల్లేదాడు ముస్తపాఖాన్ కల్లప్ప నాయకుణ్ణి పిలిపించినట్లు బరిహాం వుండి కల్లప్ప నాయకునికి ఏడుగురు కుమారులు పీఠందరికి హనుమప్ప నాయకులనే పేరు వీరు కృష్ణా నీమా మధ్య ప్రాంతంలో అక్కడక్కడ కొత్త సంపాదించుకొన్నారే కదపటి చాడైన చిన్న హనుమ నాయకుడు కల్లెరిలో స్థిరపడ్డాడు ఇతని వంశం చాలే సురపురం, గుడగుంట రాజ్యాంకు మూంపురువులు ఈ చిన్న హనుమ నాయకుడు చుట్టుపట్టు ప్రాంతాలను తన మరాకరమంతో ఆక్రమించుకొన్నాడు

ఇతని తర్వాత అరు తరం వరకు తెప్పకో దగిన వారెవరూ లేరు ఇతనికి ఆరో తరం చాడయిన బలి సోమనాయకుడు కల్లెరి వదలి బదు బావి, గడ్డి మొదలయిన ప్రాంతాల్ను వెళ్లారు కల్లెరి మొదటి పాలకులు ఇతనిని తరిమివేసినట్లు తోస్తుంది ఇతని కుమారుడు పెద్ద పామనాయకుడు ఇతనిం సాహాయ్యంతో మరల కల్లెరిని వశపరుచుకొన్నాడు ఇతడు ఆవృద్ధి విశాఖూర్ సుల్తాను ఇబ్రాహీం ఆదిల్ షా నరదాడు అఖ్టర్ రహీం బహదూర్ ఖాన్ స్నేహం

182 కపటరాజ కృష్ణరావు సురపుర సంస్థాన ఇతిహాస, పెరుమాళ్ళ గుండాబాళ్ళులు సురపుర సాంస్కృతిక ఇతిహాస

సంపాదించి కొన్ని అధికారాలు సంపాదించాడు ఇతనికి ఇద్దరు కుమారులు - పెద్దవాడు జక్కప్పదేకాయి, చిన్నవాడు హచ్చ (ఎద్ది) సోమనాథుడు జక్కప్పదేకాయి కక్కేరి గడ్డి అనే చెండు స్థలాల్లో వుండే వాడు ఇతనికి గడ్డి విద్ధ నాయకుడు, గడ్డి లింగ నాయకుడు ఒకరి ఇద్దరు పుత్రులు ఏద్ది సోమనాథునికి పిల్లలు లేరు జక్కప్పదేకాయి పెద్ద కుమారుడు గడ్డి విద్ధ నాయకుడు సురపుర రాజ్యానికి, గడ్డి లింగ నాయకుడు గుడగుంట రాజ్యానికి మూపురుషులయ్యారు

చిన్న హనుమనాథుని కాలంలో కక్కేరిలో సోమనాథ దేవాలయం నిర్మితమైంది అతని తండ్రి కల్లప్పనాయకునికి 'ఐనవ శంకర' విరుదం ఉండడం బట్టి, చిన్న హనుమప్ప సోమనాథాలయం నిర్మించడాన్నిబట్టి ఏరంతా శైవసంప్రదాయంవారనే తెలుస్తున్నది సురపురం వారు మాత్రం ౪౨ వైష్ణవ సంప్రదాయం అనుసరించారు గుడగుంట వాడు నేటికీ శైవులే వీరి వంశక్రమమిది -

- 1 నరసింహ నాయకుడు
- 2 వీరబొమ్మ నాయకుడు
- 3 సింగప్ప నాయకుడు
- 4 బడేర నాయకుడు
- 5 కల్లప్ప నాయకుడు
- 6 చిన్నహనుమ నాయకుడు
- 7 హచ్చ(హచ్చ) నాయకుడు
- 8 పెద్దసోమ నాయకుడు
- 9 ఎర్రసింగమ నాయకుడు
- 10 మదరి నాయకుడు
- 11 వీరయ్యంప నాయకుడు
- 12 బలిసోమ నాయకుడు
- 13 హచ్చ (పెద్ద) హచ్చ నాయకుడు
- 14 జక్కప్ప దేకాయి

సురపుర రాజ్యం చివరి రాజుయిన (1842-1868 వరకు) బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాధికారాన్ని ఎదిరించిన న్యాయాధి వెంకటప్ప నాయకుని కాలంలో సురపురంలో వున్న ఓర్వల్ మెహల్ బెయిలర్ సురపురం రాజులకు సమాఖ్యనులయిన మొగల్, ఐనామనీ, విజాపూర్, విజయ నగర మహారాష్ట్ర, విజాం రాజులతో గల సంబంధాలను తెలిపే పెక్కు అభిప్రాయాలు మున్నగు వాటిని సేకరించి చరిత్ర వ్రాస్తూ మునుకున్నాడు కాని, తన ఆత్మకథలో మాత్రమే సురపురం నంగరి తెలిపాడు అయిన కథనం ప్రకారం "సురపురం సంస్థానం మొలపురుషలు కర్నాటకలోని రత్నగిరి పాళెగాడ్లు విజయనగర సార్యభౌములు తమ సామ్రాజ్యం ఉత్తరాన మునస్వాను రాజులను ఎదిరించడానికి ఈ భారవంశం వారిని బృష్టా కుంగబద్రా మధ్య ప్రాంతంలో వెంకటాద్రి వీరు విజయనగర సమ్రాట్టులకు లోబడినవారు" అనేగొంది రాజులు సురపురానికి వస్తే సురపురం రాజులు పాఠశాలలై నగరధ్వారం వద్దే స్వాగత మిచ్చి సాష్టాంగ నమస్కారం చేసి గౌరవంతే సంప్రదాయం ఇప్పటికీ వుండడాన్ని బట్టి బెయిలర్ చెప్పింది వాస్తవమనే తీవ్రమిది సురపురం రాజుల పూర్వులకు ఏడు తరాలుగా విజాపూర్ సుల్తానులతో సంబంధమున్నట్లు ఇస్మాయిల్ ఆదిల్షా కాలపు కైఫియతుల వల్ల తెలియ వచ్చింది కృష్ణరాయలు ఈ ఆదిల్షాను ఇయింది రావయారు, మదుగల్లు కోటను స్వాధీన పరచుకోడం దరితాత్మకం

పెక్కుప్ప బేళాయికి ఇద్దరు కుమారులని, వారిలో లింగనాయకుడు గుడగుంట రాజ్యానికి, పిళ్ళనాయకుడు సురపుర రాజ్యానికి మూలపురుషులని ఇదివరకే ప్రస్తావించడం జరిగింది ఎద్ద నాయకుడు మహాకూతుడు మొగల్ చిత్రవర్తలు విజాపూర్ రాజ్యంపై దండెత్తినప్పుడు పిళ్ళ నాయకుడు తన వీర పదాతి సైన్యంతో విజాపూర్ నవాబుకు సహాయకుడుగా ఉన్నాడు ఇతడు మొగల్ చిత్రవర్తి ఔరంగజేబు ప్రశంసలు కూడ పొందాడు ఇతని పరిపాలన కాలం 1886-1888

పిళ్ళ నాయకునికి సంతానం లేదు అతని అన్న లింగనాయకునికి ఏడుగురు కుమారులు పిళ్ళనాయకుడు అన్న ఐదవ కుమారుడైన పామనాయకుని దత్తత తీసుకొన్నాడు ఇతడు సురపురాన్ని 1888-1887 వరకు పాలించాడు ఇతడు విజాపూరం, మొగల్ పామపాల మంది ఐనామానా, వస్త్రాదు లొందడం వల్ల హాసరంగి (పచ్చంగి) పామనాయకు డని పేరు పొందాడు ఇతడు విజాపూరం పొదుపాకు చివరివరకు సహాయకుడుగా వున్నాడు కాని, ఔరంగజేబు చివరకు విజాపూర రాజ్యాన్ని అక్రమించు కొన్నాడు కాని పామనాయకుని పదాతి సైన్యంలం చూచి అతనితో స్నేహం అవసరమని, అతనిని శత్రువుగా భోషుకో లేదు అరనిం ధిక్కరి పిరిది సత్కరించాడు పామనాయకుడు ధిక్కరినే మరణించాడు

పామనాయకుడు విశిష్టాద్వైత సంప్రదాయం సీరియంగా దక్షిణభారతం నుంచి వచ్చిన వైష్ణవులు ఇతని ఆశ్రయం పొందారు. ఇతడు చాగినగిరిలో గోపాలస్వామి కోవెల కట్టించాడు, తన సైన్యాన్ని వ్యవస్థీకరించాడు.

పంచుంగి పామనాయకుని కుమారుడు పీతాంబర ఐహరి పిద్య నాయకుడు ఇతడు 81 సంవత్సరాలు జీవించాడు. ఇతని పరిపాలన కాలం 1687-1728. ఇతడు విశాఖరం గుల్తానులకు, మహారాష్ట్రులకు సహాయంగా వున్నాడని ఇతన్ని అబద్ధివేయడానికి ఔరంగజేబు పెద్ద సైన్యం పంపాడు. ఇతడు దానిని ఓడించాడు. దానితో వేడెక్కిన ఔరంగజేబు పెద్ద సైన్యంతో చాగినగిరి సమీపంలో అరు మెయి మఠాం చేసి, చాగినగిరిని నాశనం చేసి, వేయి గోపాల స్వామి కోవెలను నేనుచుట్టం చేసి, దాని స్థానంలో మసీదు కట్టించి, చాగినగిరికి రహమాన్ బక్ష్ అనే పేరు పెట్టాడు కాని, పీతాంబర పిద్య నాయకుడు అరు సంవత్సరాల తర్వాత మరల సైన్యం కూర్చుకొని ఔరంగజేబు సైన్యాన్ని ఓడించాడు కాని, రాజ్యమంతా నాశనమైంది. అతడు మల్లభావిగోపపు అనే యోగి ఆశ్రమభారం చాగినగిరినుండి దివ్యుడున్న సురభూనికి తన రాజధానిని మార్చి, సురభుర వట్టణం నిర్మించాడు. 1687 ఔరంగజేబు ఇంతలో మరణించాడు. దక్షిణాన మొగల్ ప్రతినిధి అయిన నిజాముల్ మల్క్ సర్వతంత్రుడయ్యాడు. పీతాంబర పిద్యనాయకుడు మహాహుడు, కొంత ప్రయత్నించి వుంటే దక్షిణ భారతంలో చాలా వరకు తన రాజ్యాన్ని విస్తరింపజేసుకొనే వాడే కాని, వృద్ధుడు కావడం వల్లనో, మరే కారణం వల్లనో సురభుర విర్మాణంలోను, గోపాలస్వామి కోవెల, బెరువులు నిర్మించడంలోను నిమగ్నుడయ్యాడు.

పీతాంబర పిద్యనాయకుని అనంతరం అతని మొదటి భార్య కృష్ణమ్మ కుమారుడు ఇమ్మడి పామనాయకుడు సురభుర రాజ్యాధీశుడయ్యాడు. ఇతడు నిజాముకు అనుకూలంగా వుండే వాడు. ఇతని కాలంలో ఖిటలు కొండరు తిరుగ బద్దారు వారిని ఇతడు కఠినంగా శిక్షించాడు. ఇతని కాలంలో సురభురం కోట ద్వారాలు, దేవాలయ సరోవరం నిర్మాణమయ్యాయి. ఇతని రాజ్యకాలం 1727-1741. ఇతనికి ఇద్దరు భార్యలు. పెద్ద భార్య కుమారుడు పిద్య నాయకుడు, రెండవ భార్య కుమారుడు వెంకటప్ప నాయకుడు.

ఇమ్మడి పామనాయకుని అనంతరం పెద్ద భార్య కుమారుడు మమ్మడి పిద్య నాయకుడు గద్దె ఎక్కాడు. ఇతడు (1742-1748) నాలుగు సంవత్సరాలు మాత్రమే రాజ్యం చేశాడు. ఇతనికి నంతామం లేదు. 3 సుక అతని అనంతరం సుపతి తమ్మడు వెంకటప్ప నాయకుడు పట్టాభిషేకం వచ్చాడు.

ఈ వెంకటప్ప నాయకుని రాజ్య కాలం 1747-1762 ఇతనికి ఎడమ ముఠేయి తెలిపేయి నందున ఎవం ఇతనిని మొందగై (మొండి చేయి) వెంకటప్పనాయకుడు అనేచాడు ఇతడు ఒక ఇవవ ముఠేయి పెట్టుకొనేవాడు ఈ ఇవవ చేతిని నేడు మహానవమి నాడు ఆ రాజ్యం వారసులు అయ్యి పూజలో పెడుతారు దీనితోనే ఇతడు చాలు పట్టుకొని యుద్ధం చేసేవాడు

ఇతడు నాగరంగం పక్షం వహించి ప్రెంచి వారిలో పోరాడి గెలిచాడు పుదుచ్చేరిని పట్టుకొన్నాడు ఈ యుద్ధానికి పుచ్చేరి (పుదుచ్చేరి) యుద్ధమని పేరు కాని వాణ్ లింగ ఎక్కువ కాలం నిజాంరాజ్యం ఏలేదు నిజాముని నిజాముయ్యూడు వెంకటప్ప నాయకుడు సురపురానికి తిరిగి వచ్చి, తన రాజ్యాన్ని, సైన్యాన్ని సువ్యవస్థికం చేశాడు, తిరుమలలో సక్రం కట్టించాడు

ముమ్మడి రాఘవ పామనాయకుడు

మొండి చేయి కృష్ణప్ప నాయకునికి పుత్ర సంలాభం లేదు తనకు, గుడగుంట వంశం నుంచి కుమారుని దత్తు తీసుకొంటా మనుకున్నాడు కాని, అతని దర్బారు అధికారులు దానికి ప్రతిమందించారు, అతని నవతి అన్నదమ్ముల వంశంలా యెందగా గుడగుంటవా రెండుకవి వారు వాదించారు వెంకటప్ప నాయకుడు పుదుచ్చేరి యుద్ధానికి వెళ్ళినప్పుడు ఇతని పినతండ్రి రమణప్ప నాయకునికి సురపుర రాజ్య పరిపాలన అప్పగించాడు రమణప్ప నాయకుడు మహా భక్తుడు, కాంతి స్వభావం గలవాడు

వెంకటప్పనాయకునికి పుత్రుడ సంలాభం లేదు అతని నవతి తమ్ముడైన కృష్ణప్ప నాయకుడు, అతని సంతతివారు రాజ్యానికి వారసులు కాని, వెంకటప్ప నాయకునికి కృష్ణప్ప నాయకునికి మువస్తాసం ఉలిగివందున, అతడు సురపురం వదలి పోయాడు వెంకటప్ప నాయకుడు మరణించాడు తనకు అతని పినతండ్రి రమణప్ప నాయకుడు వారసుడయ్యాడు కాని అతడు చాల వృద్ధుడయినందున అతని కుమారుడు ముమ్మడి రాఘవ పామనాయకుణ్ణి సరదారులు గద్దె ఎక్కించారు ఇతడు ఇంకా బాలుడైనందున రమణప్ప నాయకుడే రాజ్య వ్యవహారాలు చూడేవాడు ఇలా అతడు చిడు నెలలే కార్య భారం నిర్వహించాడు రమణప్ప నాయకుడు సురపురంలోని గోపాల స్వామి దేవాలయ నిర్మాణ కార్యక్రమం కొనసాగించాడు

రమణప్ప నాయకుడు మరణించిన తరువాత రాఘవ పామనాయకుడు రాజ్యభారం నిర్వహించాడు ఇతడు గొప్ప వండితుడు, ఉపి, పేరుడు, రణధీరుడు, ధర్మవరుడు, రాజనీతి రతుడు ఇతడే భార్గవ పురాణ గ్రంథ రచయిత ఇతని అస్థాన విద్వాంసులు, గురువులు

అయిన ఐక్యమట్నం శ్రీనివాసాచార్యులు అతనిని జ్ఞాన రత్నాకరి అనే గ్రంథం ఆర్యుల
లలో ఈ విధంగా ప్రశంసించారు ప్రాచ్యోక్తమితి

అస్తి స్వస్తికరః కరాంచల చం ద్ధారాం ధారా మిత్
క్షేత్ర గ్రామ లనద్వదాపదకుంప్రస్తూయమాన స్తుతిః,
శ్రీమత్పామ వృపాంకః ప్రతిమత ద్వంసార్థరార్యర్యవం
ప్రదా వ్యవ్య మదః ప్రదర్శనధియో వ్యక్తం ప్రవర్తమాపే

గ్రంథ సమాప్తిలో

కొండివ్వ శ్రీనివాసాచార్యరి వరకృపయా పృగ్రణానుగ్రహేణ
జ్ఞాతం యద్వాచ్యతత్త్వం తమిహ ఐథ అనప్రీతయ్యక్ష ముత్తమ,
తేన ప్రీతః ప్రతీతః ప్రగణ సురపురీ థా గోపాం యహ
శ్రీమాన్ పామక్షి తీగృతీయ మయ మధికా మాదరా దాదతాకు

శ్రుత శృ యత్నేన మత శృ పశ్యత్
ర్యాతః పం పూర్వ మదా దిదానీమః,
శ్రీపామ తూపాకృతి తేన శారిః
సర్వం పం దాన్యతి దృష్టమాత్రః 184

అధికవ నిగమాంతరేతిక విరుదాంతములైన శ్రీ ఐక్యమట్నం శ్రీనివాసాచార్యుల
ప్రశంసలను అందుకొన్న రామన పామనాయకుడు అన్ని విధాల గొప్ప వాతవత్వంలో సందేహం
లేదు ఈతని పరిపావ శాం 1752-1774

అప్పటి దేశ పరిస్థితి, అంతటా యుద్ధ కల్లోల యుతం సురపుర రాజ్యానికి ఒకనై తి
విజాను, మరొకనై పు పీష్యలు ప్రబలలుగా ఉన్నాటి అంతటి ముందు మహారాష్ట్రం
ఒడి బోయిన నిజాను అలీఖాన్, మహారాష్ట్రులు పానిపత్ యుద్ధంలో అహమద్షా
అల్లాహ్ పరాజితులుగానే మరల తలయ్యెదారు కాని, మాధవరావ్ పీష్యా అతనిని
అబదివేసారు పూర్వపు నిజాపుర రాజ్యమంతా పీష్యా కిందికి రావడం ద్వ
పీష్యా తన వ్యవహారం నిర్వహణకు రాస్తే అనేకొత్త పదవిని సృష్టించి అనందరావ్
నిజాని రాస్తే అనే అధికారిని నియమించాడు తమ్ము వనూలులో ఇకవితి, పామనాయకునికి

184 జ్ఞానరత్నప్రకాశకుంధి ఈ శ్లోకాలను శ్రీమాన్ పెరమాళ్ళ గుండారత్తులు వయారు
చారితి కృతజ్ఞులు

స్వర్ణలవర్చద్రాఁలు పిష్టాఁలకాఁగిని కొందరు నర్తారులు ఎదురుతిరిగి పామనాయకుని ఆగ్రయం కోరారు. వారిది తరచు ఆపుగిస్తే ఏమీ చేయని మాటలు చెప్పిన రాస్తే ఆపుగిందిన తర్వాత మాట తప్పితెలో పెట్టాడు దాతో పామనాయకుడు రాస్తేక దీక్షగా ఒక లేఖ వ్రాశాడు రాస్తే గర్వంతో పామనాయకుణ్ణి పట్టుకొవడానికి మారీ దండును పంపాడు. పామనాయకుడు దానిని ఓడించి పిష్టాఁలకాఁగిని ప్రవేశించాడు. మారవరావు పిష్టా మలొ సేవాపతిని పెద్దదండుతో పంపాడు. పామనాయకుడు వారిని జయించి తరిమాడు. మారరావు అప్పుడు పామనాయకునితో ఒడంబడిక చేసుకొన్నాడు.

తాని కొంత కాలం తర్వాత నిజాయ, మారవ రావు పిష్టా మైదరలి పైన దండెత్త దుది దక్షిణానికి పోతూదారిలో సురపురం రాజ్యంపై పడ్డారు. అప్పుడు పామనాయకుడు వారిద్దరి అధికారానికి లోబడే ఒప్పందం చేసుకోవాలని వచ్చింది.

ఈ ఒప్పందం జరిగిన తర్వాత కూడ బడుగురు నిజాయ నరరాట్లు సురపురం రాజ్యంలో ప్రవేశించి బాటిలు ప్రారంభించారు. పామనాయకుడు స్వయంగా సైన్యం నడిపి వారిని ఐంటిగా పట్టుకొని నారపురానికి తిరిగి వచ్చాడు. ఈ పోరులో అతనికి 500 గుర్రాలు, ఒక ఏనుగు, మంహిగుండు సామగ్రి లభించాయి. తర్వాత రాజు తలానికి వారిని వదలి పెట్టాడు అతడు.

ఇలా మారగా పామనాయకుని కులస్థలయిన వీర భటులు అతనికి విరుద్ధంగా పిరూరీ చేశారు. వాస్తవే అరిన వర్ణులు తీసుకుంటే, రక్ష పాత మవుతుందని గ్రహించి, నితినిపుణుడైన అతడు, కొంతకాలం మేవుండి వారిలో ముఖ్యులైన 125 మందిని ఐంటించి మరణ దండన విధించి, మళ్ళీ అలాటిది తల ఎత్తకుండా చేశాడు.

పామనాయకుడు గోపాల స్వామి కోవెల నిర్మాణం పూర్తి చేశాడు. కోవెలలో వైభవ సోగమం ప్రకారం నిత్య సేవాదుంకు, విశేష సేవాదుంకు, ద్రావిడ ప్రబంధ, వేదాధ్యయనాలకు, దేవాలయ నిర్వహణకు, ఉత్సవాది తైలకార్యాల వారికి, భోజనాల వారికి, తక్కిన పరిచారకుంకు మె చీతాలు, మాన్యాలు ఏర్పాటు చేశాడు. ఈ వర్గతి వేలకి నడుస్తూ వుంది.

నగరుకు గొత్త ఉడ్డదారను కట్టింది, పట్టణాన్ని సుందరంగా తీర్చిదిద్దాడు, తన సైన్యాన్ని కూడ ఉత్తమిష్టం చేశాడు.

పామనాయకునికి స్థితి ఉదంబు చిరాచుగా వుండేవాడు. అతని తర్వాత నిష్ఠి వీరప్ప చిరాచుగా వున్నాడు. ఈ వీరప్ప నమ్మడు, దార్మికుడు. ఇతడు రాజ్యంలోని భూమిని

కొరిపింది మాలేగుబారీ ఏర్పాటు చేశాడు కొత్త జమాబందీ పద్ధతి అమలు పరిచాడు ఇతడు పామనాయకుని కుమారుడు ఇమ్మడి వెంకటప్ప నాయకుని తండ్రిను దివానుగా వున్నాడు ఇతడు రాజ్యాన్ని పునర్వ్యవస్థీకరించడమే కాక, పెక్కు ఖిచ్చరాలు చెరువులు కుంటలు, బావులు, కోటలు, కొత్తరాలు నిర్మించాడు ఇతడు ఇన్ ప్రెయిరుడు కూడ కావడం వల్ల కేటికి ఇతని కథలు చెబుతూ వుంటారు నిష్ఠి వీరప్ప దురాయి (ఆవు) అనే నానుడి కూడ ఏర్పడింది ఇతడు కొత్తగా మాలేగుబారీ భూమినిస్తూ నిర్ణయించడమే కాక, కల్లు, సారాయి బొగాకు, తము పాకులు, నూనె, సోరుప్ప మున్నగు వాటిపై సుంకాలు కూడ నిర్ణయించాడు సురపురానికి అమ్మకానికి తెచ్చే వస్తువులపై అమ్మకం పప్పు విధించే వ్యవస్థ చేశాడు

పామనాయకుడు వృత్తం తాగిర్ గ్రామాలు, గౌరవ తాగిర్ గ్రామాలు పలువురు కవి పండితులకు, అవీశార్లకు ఇచ్చాడు ఈ తాగిర్లలో తిరుపతి వేంకటేశ్వరునికి, సురపురం వేణు గోపాస్వామికి, వరకాం స్వామి మరానికి శంఖవరం గురువుకు, ఐక్యపట్నం గురువు, ంకు, పురుషకారికి, రాజపురోహితునికి, పురోహితుని ఆశ్రీతులకు, అహోబిలస్వామి మరానికి, రాజవైద్యునికి మేల్లముల గురువుకు, విజాంధ్ర వంశాకు, గోపాస్వామి కోవెం పూజారికి-ఇలా పెక్కుమందికి తాగిర్ గ్రామాలు ఏర్పాటుచేశాడు

పామనాయకుని ఆస్థాన పండితులు

పామనాయకుని ఆస్థానాన్ని పలువురు పండితులు అంకిరించారు వారిలో ఐక్య పట్నం అజ్ఞయారాధ్యులు వారి అనుబంధ శ్రీవిదాసారాధ్యులు ముఖ్యులు వీరు సురపురాస్థాన విద్వాంసులు కావడానికి ఒక కథ ఉంది అనంతపురం తిల్లా తాడిమర్రి సంస్థానం విజయ నగర సామ్రాజ్యముకు పదాధిపతి సైన్యాన్ని ఒకగూర్చే బోయపాలెగార్ల సంస్థానం పామనాయకుని కాలంలో తాడిమర్రి సంస్థానాన్ని కృష్ణనాయకుడు పాలించేవాడు శత్రువులు అతనిని గిర్దె దింపారు వరాహికుడైన కృష్ణనాయకుడు పామనాయకుని సహాయ్యం కోరాడు రణదీరుడైన రాఘవ పామనాయకుడు తాడిమర్రుకి పోయి, కృష్ణనాయకుని శత్రువులను హరిచేసి, కృష్ణ నాయకుని గద్దె ఎక్కించాడు అప్పటినుంచి కృష్ణనాయకుడు, అతని త్యాగిలారు కూడ సుర పురం గోనం వంశంవారికి ప్రాణమిత్రులయ్యారు

అప్పుడు పామనాయకుడు తాడిమర్రు దగ్గరే ఉన్న ఐక్యపట్నంలోని పసిస్తున్న అజ్ఞయారాధ్య సోదరుల విద్వానైభవం విన్నాడు వీరవ ఐక్యపట్నదారికి వెళ్ళి, అనేకవిధాలుగా దారిని ప్రార్థించి సురపురానికి పిలుచుకొనివచ్చి, తన గురువులుగా చేసుకొని, సురపురంలోని గోపాం

స్వామి కోవెలలో అగ్రతీర్థం, జాగీరు ఏర్పాటుచేశాడు ఇప్పటికీ ఈ అగ్ర తీర్థ మూడవ నడు
మూండ్ (జాగీరు పోయినా) 185

అష్టానాథాద్యులను అష్టాయ దీక్షితులని, పెద్దయ్యవార్లని శ్రీనివాసానాథాద్యులను ఆరినవ
గగమాంబ మహాదేశికులని, చిన్నయ్యవార్లని నవం గౌరవంతో వ్యవహరించేవారు అష్టయా
నాథాద్యులు 74 సంవత్సరాలు జీవించారు ఈయన రచనల వివరాలు తెలియవు అనార్యవింశతి,
ప్రపంచ నైథ్యస్తోత్రం, యథోపాసనాపదకమ్ మొదలయి ౨ యుక్తులు ౧౦ స్తుత్యలు
శ్రీమద్భాగవతానికి విశిష్టాద్వైతపరంగా భాగవత చంద్రచంద్రికా అనే వ్యాఖ్య రచించిన గండి
కోట వాస్తవ్యులైన వీరరామనాథాద్యులు తమ వ్యాఖ్యానాన్ని శ్రీనివాసానాథాదులు చూపి పరిష్క
రించుకొన్నారని వీరరామపయ్యుని ప్రసిద్ధి చెందిన ఈ వ్యాఖ్యానాన్ని ప్రచురించిన శ్రీ కృష్ణ
బ్రహ్మచంద్ర పరకాల మహాదేశికులు ఉపోద్ఘాతంలో తెలిపారు 186 శ్రీనివాసానాథులు రచి
ంచిన గ్రంథాలు అనేకం వీరరామపయ్యంలో ఉదాహరించిన గ్రంథాలు మాత్రం ఇవి
1 రత్న మాలాండ, 2 నయ ద్యుమాళి, 3 హరిగుణ దర్పణమ్, 4 భేద దర్పణమ్,
5 దేవతా ప్రసాదదర్పణమ్, 6 ప్రతిబంధ దర్పణం, 7 ప్రజ్ఞాన దర్పణమ్, 8 రత్న
దర్పణమ్, 9 జ్ఞానా దర్పణమ్, 10 వృత్తి దర్పణమ్, 11 సౌర దర్పణమ్, 12 గుణ
మీమాంసా 13 నిర్ధారణింకామణి, 14 పుచ్చబ్రహ్మ నిరాకరణానందం, 15 తారకయ్య
బంధనమ్ 16 విజయ పరాజయం, 17 నంగతిరత్న ప్రకాశికా, 18 జ్ఞానరత్న ప్రకాశికా
19 విరోధ విరోధిని ప్రమాదిని, 20 తప్తముద్రా విద్రావణ ప్రద్రావణమ్

ఈయన తెలుగులోను పెక్కు పాటలు, వద్యాలు రచించారు గండికోట శ్రీ వైష్ణవస్థింలో
ఇవి నేటికీ ప్రచారంలో వున్నాయి

రామన పామనాయకుని పెద్దతాత్య దేవదుర్గాదిపతి కివిరనాయకుని కుమార్తె తిమ్మమ్మ
ఈమెకు 1757లో కుమారుడు కలిగారు ఇతని పేరు తిమ్మడి వెంకటప్పనాయకుడు పామ
నాయకుని తర్వాత ఇతడు రాజ్యానికి వచ్చాడు ఇతని రాజ్యకాలం 1778-1802

రామన పామనాయకుని కాలంలో సురపురరాజ్యం పరనాథుల్లానాంట్ల గురి అయినా,
స్వైర్యంతో మళ్ళీ లైతన్యవినిసితమైంది రాజ్యం అభివృద్ధిపతంలో ముందంజ వేయడంవల్ల

185 శ్రీ పెరమాళ్ళ గుంటారాజ్య సుగరనాథ దర్శన, పుట 184

186 శ్రీమతి తిరుమల సుయిత సుగరనాథ దర్శన, పుట 280

సాంస్కృతిక పురోగతికూడ జరిగింది ప్రజలు ప్రశాంతంగా జీవించారు నిష్ఠి కడంపు, నిష్ఠి వీరపు మంత్రిత్యం సమయింది రాజు వీరవైష్ణవుడు, మంత్రకుని వీరవైష్ణవుడు ఈ మతసామరస్యం గణనీయమైంది

పామనాయకుని దేవేరి తిమ్మమ్మ 1772లో మరణించింది పామనాయకుడు 1771లో జమ్మిలో మంచంపట్టాడు జమ్మి దినదీపానికి హెచ్చించేకాని, 4గ్గలేడు ఆరడు 1778లో (విజయ సంవత్సరం, ఆశ్వయుజ బహుళ తదియనాడు) పరమపదం చేరాడు ఆ సమయంలో ఆతని తక్కిన భార్యలు జల్లిపాళి లచ్చమ్మ, గణగు వెంకమ్మ, జాలినాళ్ళి పెద్దమ్మ, రామక్క, మంగమ్మ దగ్గర ఉన్నారని పామనాయకుని రాజ్యకాలం 1768-1778 ఇరడు 1780 సిద్ధూరి సంవత్సర పుష్కరద్ద సప్తమినాడు రమణప్ప నాయకునికి లిప్యంబకు జన్మించాడు 84 సంవత్సరాల్లో జీవించాడు సురపుర రాజుల చరిత్ర ప్రస్తుతం ముమ్మడి రామవ పామనాయకుని వరకే అవసరం గనుక సంగ్రహంగా తెలిపారు

సురపురం రాజు వంశావళి జక్కబుచ్చేకాయ వరకు ఇదివరకు తెలిసిందే సురపురం రాజ్యస్థాపకులు మొదలు తక్కినవారి వంశక్రిమం ఇది 187

- 1 గడ్డి పెద్దనాయకుడు
(సురపురరాజ్య స్థాపకుడు)
రాజ్యపాలన కాలం 1686-1686
- 2 హనరంగి (పద్మంగి) పామనాయకుడు
(కొరంగజేలు మంచి నన్నానం, దిరుదులు పొందిన వీరుడు)
1686-1687
- 3 పీలాంబర అహారి పెద్దనాయకుడు
1687-1726
- 4 ఇమ్మడి పామనాయకుడు
1727-1741
- 5 ముమ్మడి పెద్దనాయకుడు
1742-1748
- 6 మొండగై (మొండిలేయ) వెంకటప్పనాయకుడు
1747-1768

7 ముమ్మడి రానువ పామాయకుడు

(భాగవత పూజకర్త)

1762-1778

8 ఇమ్మడి వెంకటప్ప నాయకుడు

(కిరీటి వెంకటాచార్యులు ఇరిని అస్థాని)

1778-1802

9 ముమ్మడి పిఠానాయకుడు

1802-1818

10 ముమ్మడి వెంకటప్ప నాయకుడు

1818-1827

11 శృష్టపూయకుడు

1827-1848

12 నాండ్రి వెంకటప్పనాయకుడు

1842-1858

ఇతడు బ్రిటిష్ వారికి ఎదురుతిరగడంవల్ల బ్రిటిష్ బ్రతుక్కుం ఇతనికి ముఠావ్ విధించింది తర్వాత సురపురం విజాం రాజ్యంలో చిన్న సంస్థాన మయింది ఈ పీఠాధ్యక్షవంశం వారు ఇప్పటికీ ఉన్నారు స్వాతంత్ర్యానంతరం అన్ని సంస్థానాలాగ ఇదీ రద్దయింది ఈ రాజవంశంవారయిన రాజా వెంకటప్పనాయకుడు లోకోసభ సభ్యులుగా వున్నారు

పీఠ కూర వ్యాధ జాతి

సురపురరాజ వంశీయులు వ్యాధజాతివారు ఈ జాతి పరాక్రమానికి, సిక్కియమాలకు గీటనాయయిన జాతి, వ్యాధ శక్తిం వ్యాధ-వ్యాధ-వేద అయింది తమిళంలో వేద - వేద శ్రీ లంకలో ప్రాచీన జాతి వెద్ద, ఈ పదమూ వ్యాధ శక్తి భావమే తెలుగులో బోయ అయింది చిత్రంగా వ్యాధ - వ్యాధ - వ్యాధ అయినట్లే, వాచ-వాచ-వా అ - బోయగా మారింది వ్యాధుల పరాక్రమాన్ని, సాహసాన్ని, శరీరసైన్యవాన్ని, నిష్కాపలాన్ని గురించి గాఢాన ప్రశంసతో వర్ణనలు కొట్టలు తెందువేల సంవత్సరాలనుంచి ఈజాతివారు సేనానాయకులుగా దుర్గపాంతులుగా, తలాయలుగా (సగరపాంతులుగా) కీర్తిపొందారు భారతదేశాన్ని పాలించి ప్రతి రాజవంశమూ ఈ వ్యాధులను ఆదరించింది చాళుక్య, రాష్ట్రకూట, విజయనగర, మొగల్, కుతుబ్షాహీ, బహమనీ రాజుల సైన్యాలలో ప్రబలంగా వున్న దళాలు వ్యాధుంచి విజయనగర చక్రవర్తులు, ముఖ్యంగా శృష్టదేవరాయలు విరివి సేనానాయకులుగా, రాజప్రతినిధు

లుగా, వగరకూరులుగా, తనకు అంగరక్షకులుగా నియమించుకొని రాయల అంగరక్షకుల దొడ్డి వాయకుడు గోదగు పాలుడు బోయలే దుర్గరక్షకుల పాతగాడు మీ మామలావ తెలుగు (ఈ విచిత్రమైన తెలుగు గురించి ప్రస్తావనగా మరికొందరు అరిగారి)

ఈ వ్యాధుల మూలస్థానం దక్షిణాపథంలో నేటి కర్నూటకలోని గుల్బర్గా, బెళాపూర్, బెళగాంపే, రాయచూర్, బళ్ళారి, చిత్రదుర్గం జిల్లాలు, ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కర్నూలు, కడిప, అనంతపురం జిల్లాలు, తమిళనాడులోని ఉత్తర అక్కాడు, చెంగుట్టజిల్లాలు మీ రణోత్సాహం అసాధారణం ఈ బోయ పాతగాళ్లు మల్లంగా సురపురంలాలు, తాడిమర్రి పాతగాళ్లు తమకు ఎదురుతిరిగిరింపట్ల ద్వివిమలలు ఈ మీజాతిని సైన్యంలో దేవుకోరాదని ఉత్తర్య దేసింది 165 వ్యాధుల వ్యాప్తి ముగిసింది, వచ్చుంగి పామరాయకుని గురించి శుభ్రపర్వ వరిత్రకాశులు ప్రొఫెసర్ ఇమూథ నూర్ ముత్తంబంత్ పొగిదారు - "అది పదాతి సైనికులు గొప్ప గురికాయుగా, మహాధైర్యవంతులుగా పేరుపొందారు వారు యుద్ధంలో గాయపడు, మృత్యువును లెక్కపెట్టేవారు కాదు" 166

వేద కల్పం ఉద్వారణ తెలియని ముస్లిం నోట్లోపడి వివిధ విశారదాపాలు పొందింది వేదర్, విక్రీ, నిర్దీ, వేదర్, వేదర్ అని అట్టే దాగినగిరి కూడ దాగిన వేదా ఆరి, దాగినవేద అని విశారదాపాలు పొందింది వేదర్లు ముస్లిములు వేదర్ భయరహితులు అని వ్యక్తపరి చెప్పారు దివరకు దాక్రి రామరాజుగారి వంటివారు ఆయనను అనుసరించి తక్కినవారు "వేదర్ల=నిర్వయులు" అని బ్రాహ్మ గణానుగతికింగా 170 వాక్-ఇవ-గిరి = దాగినగిరి అమ్మగిరి అని అర్థం

భార్యపురాణంలో వంశావళి

భార్యపురాణం ప్రథమాశ్వాసంలో రామవసామనాయకుడు వర్ణించిన వంశక్రమం ఇది ఈ అన్వయానికి అధిష్టరువుడు గుమాడు అతని వంశం అనేకకాలాలుగా విస్తరించింది ఆ కాలంలో కోసం వంశంలోనివారు

- I వరసింహ మహాపాలుడు
- II వడియర నాయకుడు
- III కల్ల మహా వర్జుడు

168 కపటరాజుకృష్ణరావు-సురపురసంస్థాన ఇతివృత్తం, పుట 224-229 వివరాలు చూడండి
169 పై గ్రంథం పుట 22

170 దాక్రి వి రామరాజు మరుగుపడిన మూలకాలు, ప్రొఫెసర్ సాశ్వత్తమూర్తి చలామణివాసినాయ పీఠిక, పుట 9

సంతానందేడు గనుక ఇతని సవతి తమ్ముడు వెంకటప్ప నాయకుడు రాజయ్యాడు అతడే మొండిచేయి వెంకటప్ప నాయకుడు ఇతనికి కూడ పుత్రసంతానం లేదు ఇతని ఒక పిన రంధ్రీ కృష్ణ భూపాలుడు (కృష్ణప్ప నాయకుడు) వెంకటప్ప నాయకునికి ఇతనికి (కృష్ణప్పకు) మనస్తాపంవల్ల ఇతడు సురపురం వదలి వెళ్ళాడు అందువల్ల మరొక పిన రంధ్రీ రమణ ధరావరుడు (రమణప్ప) భారసుడయ్యాడు అతడు వృద్ధుడు కావడంవల్ల రాజ్యం వధ్వన్నాడు అతని భూమారుడు రాఘవ పామనాయకుడు రాజయ్యాడు పేర్లవల్ల రాజ్యకాలం స్వల్పం కావడంవల్ల పలువురు దాంత్రమ పడ్డారు “పీఠాంతరావసీ పాలుగి బియ్యగురు కొడుకు లలో పామ మహీధర్మ బొకడు, ఇతని కొడుకు వెంకట ఖ్యాపాలుడు అతడే వెంకటప్ప కానో పుమ అట్లాగాక భార్గవపురాణ కర్తయగు రాఘవ భూపాం పామనాయకునకు వెంకటప్ప యను పుత్రుడుండెనేమో తెలియరాదు పామ మహీధర్మని కొడుకైన వేంకట ఖ్యాపాంకుడును రమణ ధరణీ రమణుని కొడుకైన రాఘవ భూపాం పామనాయకుడును అన్నదమ్ముల పిల్ల లగుటచే నమకాలినులే అగుదురు”¹⁷³ అని ప్రొఫెసర్ సాశ్వతకృష్ణమూర్తి సంజీవాం ప్రకటించారు ఈ సందేహాల నివారించడం కోసమే పైన వివరంగా దక్షిణ ఇద్దాను

రాఘవ పామ భూపాలు దిద్దిన వంశావళిలో నరసింహ నాయకుని తర్వాత వడియర నాయకుడని తెలిపాడు తక్కిన దంశా సరిగావుంది ఇతర చరిత్రాధారాలనుబట్టి నరసింహ నాయకుని తర్వాత వీర బొమ్మనాయకుడు, సింగప్ప నాయకుడు ఉన్నారే భార్గవ పురాణా వకారికలోని వంశావళి తెలిపే వచనంలో ఒక పంక్తి లేఖి ప్రమాదంవల్ల ఎగిరిపోయిందని తోస్తుంది “తన్నహివానికి వీరవరుండగు వీర బొమ్మనాయకుడును, అప్పిడునకు సింహ చక్రమడగు సింగప్ప నాయకుడును” అని చేర్చితే సరిపోతుంది

ఇంత స్పష్టంగా దక్షిణ ఉండగా, శ్రీ ఆరుద్ర “భార్గవ పురాణార్చి ద్రాసిన సుర పురం అధిపతి పామనాయకుడు క్రీస్తుశకం 1895 చాకా జీవించాడు” అని వ్రాశారు¹⁷⁴ ఆయన ఆధారాలు చూపితే బాగుండేది శ్రీ ఆరుద్ర పద్యంగి పామనాయకుడు, రాఘవ పామ నాయకుడు ఒకరే అని త్రాంతిపడి పుటారు పద్యంగి పామనాయకుడు కూడ 1895 నరకు జీవించలేదు అతని రాజ్యకాలం 1886-1887 అతడు బెరంగజేయ మంచి మన్ నరలు స్వీకరించడానికి ఢిల్లీకి వెళ్ళాడు దర్బారు మర్యాదల తర్వాత హఠాత్తుగా 27-12-1887న మరణించాడు¹⁷⁵ మరి 1895 వరకు జీవించిన పామనాయకు డెవడో!

173 ప్రొఫెసర్ సాశ్వతకృష్ణమూర్తి అనిలాత్మజా వరిజయ పీఠిక, పుట 18

174 సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యం సంపుట 12, పుట 47

175 ప్రొఫెసర్ జయనాథ సర్కార్ హస్తరీ ఆఫ్ బెరంగజేట్, సంపుటం 4 పుట 897

కిరీటి వెంకటా చార్యులు

ప్రభుత్వప్రసక్తంగా అజ్ఞయార్యుల కుమారులైన కిరీటం వెంకటాచార్యులను గురించిన అపోహలను, అనుబంధపు ప్రాథమిక సరిదిద్దవంసిస్తుంది కిరీటం వెంకటాచార్యులు ఇమ్మడి వెంకటప్ప నాయకుని లేక వీరియ (పెద్ద) వెంకటప్ప నాయకుని ఆస్థానంలో వున్నారు

ఇమ్మడి వెంకటప్ప నాయకుడు భార్యవపురాజు కర్త రామవ పామనాయకుని కుమారుడు ఇతని రాజ్యకాలం 1778-1808 ఇతడు మహావీరుడు మహావరాత్రిమహంతుడు విజామతోను, రమనాథరావు పిష్యోతోను, దిప్పు సుల్తానుతోను, ఆంగ్లేయులతోను యుద్ధాలు చేస్తూ, సంఘాలు చేసుకుంటూ, సహాయపడుతూ 20 సంవత్సరాలు పాలించాడు ఎంతో రాజవిజ్ఞతతో అనివన వేదాంత దేశిక విదాంతములైన, అజ్ఞయార్యుల సోదరులైన శ్రీనివాసాచార్యులు తమ రత్న సూర్యులందరిో ఈతని అధ్యాత్మికోన్నతిని వర్ణించారు ఇతడు దేశానికి దేసిన గొప్ప సేవ అప్పటి విందాదీం దండును అందివేయడం విందాదీం బాధ వివరీతం కాగా, ఇతడు తన రాజ్య పరిపాలన భారాన్ని బారిమరి ప్పవ్త వాయకునికి అప్పగించి, తన వీర నాయక బృందంతో విందాదీం వెంటబడి తన రాజ్యం సరిహద్దుల అవంతు తరిమి సరికి బోన్సాగ ఆనే వట్టణంలోని పెద్ద తెలుపులోకి విసిరి పడవేశాడు

అజ్ఞయార్యులకు ముగ్గురు కుమారులు, శ్రీ అయన సోదరులైన శ్రీనివాసాచార్యులకు సంశాసన లేదు కవి సప్తశతి కారులూ ఈ విషయంలో వీరపద్యాడు 176

అజ్ఞయార్యులు

శ్రీనివాసాచార్యులు	కిరీటం వెంకటా చార్యులు	బుద్ధి వెంకటాచార్యులు
<p>శ్రీనివాసాచార్యుల రచన లేమి లభించడంలేదు తక్కిన అన్నదమ్ములిద్దరిపేర్లు ఒకటి దినయన దిన్నబారిపేరు బుద్ధి వెంకటాచార్యుల బుద్ధియే విశిష్టాద్వైత కిరీటాన్ని ధరించినందున పెద్ద వెంకటాచార్యులకు కిరీటం వెంకటాచార్యులనే పేరువచ్చింది 176 ఈయన 1 గణనూప్రార్థనాదా 2 శృంగార తరంగిణి 3 భావశతకమ్ 4 యుద్ధామృతము (గదాధరీయభండనమ్) 5 అంజనకొస్తుతమ్ 6 రసిక మావసోల్లార భావము 7 కుశాలవతనమ్ 8 ఉషా వరిణయ వాచకమ్ 9 యతిరాజు దండకమ్ 10 హయగ్రీవదండికమ్ 11 అవలాత్యుభా వరిణయము (తెలుగు) మొదలైన వజ్రవతి (98) గ్రంథాలు రచించారు</p>		

175 బయను వెంకటయ్య, కవిసప్తశతి -

176 పెరుమాళ్లగుండాచార్య సగరనాథ దర్శన, పుట 104

కిరీటం వెంకటాచార్యులు అనుభాషా విదులు, తెలుగు, కన్నడ, మహారాష్ట్ర, హిందీలోను కవిత్వం దిట్ట ఈయనకు, ఇమ్మడి వెంకటప్ప నాయకునికి కొంత మనస్సుకర్త పర్చింది ఈయన శిష్యులలో ఒకరిపై రాజా వెంకటప్ప నాయకునికి కోపం వచ్చింది ఆతడు గురువు వద్ద మొరపెట్టుకొన్నాడు "ఈ విషయమై వ్యవధంలకు పోవద్దు మనిగ్గరికి మందిరికాదు" అని ఈయన తన శిష్యునికి సంహరించారు కాని, శిష్యుడు వినలేదు విరిలేక వెంకటాచార్యులు రాజాతో ప్రస్తావించారు శిష్యుని సంగతి "మీరు గురువులు ఇలాటి విషయాంలో తోక్కుం చేసుకోరాదు" అని రాజా విన్నవించాడు రాజా తన మాట విన నప్పదు ఆ సురభ్యురలో వందలం ఉదయం కాదని వెంకటాచార్యులు పూనా పట్టణానికి బయలుదేరాడు వెళ్లగా ఒక క్లోకిం బ్రాహ్మి రాజాకు వంపారు దాని భావమిది మదోన్నతమైన మతంగమం తన కుందాదండంలో భృంగంను విసిరి కొట్టి వెళ్ల వెడరులేస్తే, దానికి ఆదవులో పూవులు ఆశ్రయ మివ్వరా?" అని అది చరణే వెంకటాచార్యులు పీష్వాని దర్బారులో పండితులందరిని జయించి విశిష్టాద్యైర కిరీటం పొందడంవల్ల పూనాలో చాలా పరిసరీన వద్ద ఆయనకు వలకుంది రాం వుండేది పూనాలో స్థిరపడ్డాడు వెంకటప్ప నాయకుడు కిరీటం వెంకటాచార్యులను మళ్ళీ తన ఆస్థానానికి రప్పించడానికి ఎంతో ప్రయత్నం చేశాడు కాని, ఆయన రాలేదు పూనాలోలే కిరి వపు ఏట పరమవదించాడు 177

బద్వి వెంకటాచార్యులు సీతా సరిజయ నాటకమ్, శృంగార సారస్వరమ్, వేదాంత కారికాపరి మొదలైన గ్రంథాలు రచించారు వేదాంత కారికాపరి సంస్కృతాంగ్ల వ్యాఖ్యానాంతో ప్రచురికమైంది

శ్రీ వల్లభరెడ్డి బుద్ధారెడ్డి దాశరథిచరిత్ర పీఠికలో సురభ్యరపాలకుడు మొందగై (మొండిచేయి) వెంకటప్పనాయకుని ప్రస్తావించి గిద్దూరి చరిత్రలోని హనుమప్ప కథ మొందగై వెంకటప్పకు అండ్లగట్టి వుంటారేమో వంటూ "కథయందలి జీగి దిగి దూది, మాళవదేశములో జరిగిన సారంగంధరుని కథను అంద్రదేశమున అంబగద్దినట్లుగా హనుమప్ప కథలు కూడ రాదుమరై యుండునా!" అని సందేహం వెలిబుచ్చారు 178 కథలు యాదృచ్ఛకంగా కలవడం అనుమానంకాదు మాళవదేశంలో జరిగినట్లు భావించే సారంగధరకథవంటిత, నూటికి నూరుపాళ్లు పోలిక వున్నట్టిది, వంశానులో పూరణభగత్ కథ వుంది దీనిని హిర్ అనే మాత్రా వృత్తంలో ఎవరో ప్రాచీన జానపద కవి బ్రాహ్మణుడు దీనిని కథలు సారంగి సాహాయ్యంతో రాత్రికృష్ణ మైదానంలో పాడుతారు హిందూ ముస్లిం శిఖ్యులు అందరూ చెవులు

177 కపటరాశి శృష్టరావు సురభ్యర సంస్థాన ఇతివశన, పుట 282

178 దాశరథిచరిత్ర పీఠిక పుట 13

కోసుకొని దీనిని ఎంటారు తో కథ పనిమాతూడ నేను 1989లో రాహోర్లో మారాను మీరే
మన అక్కరవంటి వృత్తం నేను ఈ కథ విని అశ్చర్యపడి, గురు వర్ణలు వేటూరి ప్రభా
కడుకు బ్రాహ్మణ దీని విషయమై యావద్భారత శాసనపథ గాథలూ పరిశీలించాని వారు
వాడు బ్రాహ్మణ

కనుక మొండగై వెంటిటప్ప నాయకుని మొండిబేయి కథ కల్పనకాదు అతడు తెలిపియిన
తన మొండిదరికోనే బాలు వట్టుకొని యుద్ధంబేయదానికి పీఠగా ౬౬ ఇనుపముంజెరిని కయారు
దేయించాడు దీనిని దేరికి తొడిగి బాణానికి కట్టుకొని బాలువట్టుకొందే, ఇనుపవేల్గ విగుసుకు
పోయేవి దానితో బాలుకు పట్టు వల్చేరి దీనిని దేసినవాడి బాతుర్యం మెచ్చుకోవాలి ఈ
ఇనుపముంజెరిని సురపుర రాజవంశీయులు నేటికీ మహానవమి ఆయుధపూజలో తక్కిన
ఆయుధాలతోపాటుపెట్టి పూజిస్తారు ¹⁷⁰ కనుక ఇది కథకాదు, కల్పనకాదు, వాస్తవం

సురపురం వారు మొదట కైపులే కాని, వచ్చుంగి పామనాయకుడు విస్తారైతమరం
పురువున్నాడు రామ పాయనాయకుని కాలంవరకు రాత్తడ క్రింద వైష్ణవులే గురువులుగాను,
పురుషకారులుగాను వుండేవారు కాని రామపామనాయకుడు ఒక్కపట్నానికి వెళ్లి అక్కడ
పున్న మహావిద్వాంసులు, మహాశక్తులు అయిన అజ్ఞయోధార్య సోదరులను తన రాజధానికి
పిలువకొని కచ్చిన పిదప రాత్తడల ప్రాభవం తగ్గింది కాని వారికి దర్బారులో మర్యాదేమీ
తగ్గలేదు సురపురము రాజులకు గురుత్వము వహించిన సంబెరుమాళ్లయ్య కుమారుడు
లోకయ్య కారాణంతో సంబంధ మున్నట్లు కనిపించదు సంస్కృతాంధ్ర కన్నడ ద్రావిడ భాషా
సాహిత్యములలో విస్తృతానుభవ వ్యాపించిన లోకయ్యకు రాజాస్థానమున పీఠము లేకపోవుట
విచారణీయము పీఠాంతరు మున్నది పామనాయకుడు తనకృతి భాగవపురాణములో తన
పూర్వులకు గురువులుగా నుండిన లోకయ్య సంబెరుమాళ్లయ్యలను స్మరించకపోవుట మరియు
చిత్రముగా మున్నది దీనికితోడు శేకవయ్యయ్య తన తండ్రి రాజాస్థానమున పొందిన గౌరవ
ముంసూర్చి ఏమియుచెప్పలేదు ఈ కారణమువలన రాజులకు, వారి గురువులకు పరస్పర
వివాసములు నన్నగిది యుండునెమో యను సంభేదము కలుగును శేకవయ్య వంశములోని
కరాణు పరిశీలించ దాశరథి చరిత్రక ర్తియు, భాగవపురాణకర్తయు నమశాసితులై యుండు
రని తోడును " అని క్రి వల్లపురెడ్డి బుచ్చారెడ్డి బ్రాహ్మణ ¹⁸⁰ ఐక్యపట్నం అధ్యక్ష సోదరుల
రాజవల్ల శేకవయ్య మొదలయిన రాత్తడల ప్రాభవం తగ్గడం నిజమేకాని, వారికి దర్బారులో

170 కపటరాశ కృష్ణారావు సురపుర సంస్థాన ఇతివృత్త పుట 88

180 దాశరథి చరిత్ర పీఠిక, పుట 16

గౌరవమర్యాదలేమీ తగ్గలేదు యక్కపట్నం వారికి, తేగవయ్యగారికి నమానమైన గౌరవ స్థానాలు ఉండేవని ఇప్పటి స్థానిక అధికారులమధ్య తెలుస్తున్నది.¹⁸¹ భార్గవ పురాణార్త తేగవయ్య పూర్వంలేకాదు, తాను సగౌరవంగా పిలుచుకొనివచ్చిన అజ్ఞానాచార్య సోదరులకు కూడ తన ద్వారా స్మరించలేదు ఈ విషయంలో దృష్టరాదులను అనుసరించాడు ఇక తేగవయ్య 86 సంవత్సరాలు జీవించాడు తనుక ఇమ్మడిపామయ్యునితో, మమ్మడి పిల్ల నాయకునితో, మొండగై వెంకటప్ప నాయకునితో మమ్మడి రాఘవపామ నాయకునితో, ఇమ్మడి వెంకటప్ప నాయకునితో, ఆరుగురు రాజులకు సమకాలికుడు వైన పేర్కొన్న మొదటి ముగ్గురి కాలంలో వాడుకాని, తర్వాతి ముగ్గురికాలానికి యువకుడు, వృద్ధుడు

భార్గవపురాణము

రాఘవపామనాయకుడు స్వతః మహావిద్యాంసుడు, సంస్కృతాంధ్ర కన్నడ భాషలలో కవి, అజ్ఞానాచార్యులవంటి విద్యద్వయరేఖలు సర్వభంగంలో వున్నవాడు తనుక భార్గవ పురాణాన్ని ట్రైపుంధ పద్ధతిలో బ్రౌణంగా విశ్లేషించి సంప్రదాయానుసారంగా ఎనిమిది అధ్యాయాగ అంశీకరించాడు అధ్యాయం కథలను - ఏ కథకాశకు - దిన్న కావ్యాలుగా రీర్పాడు మూ సంస్కృత భార్గవ పురాణం అధ్యాయానుకూడ ఎక్కడిక్కడే పేర్కొన్నాడు "అని పడుతు వాచాయణవలన మహాయోగిమాహాత్మ్యమును, సంవాద రూపమును, క్రిమంతం దానునగు భార్గవపురాణోత్తరఖండంబువందలి ప్రథమాధ్యాయం వాలించి - ఇత్యాదిగా¹⁸²

ఉభయమేంత సమప్రదాయజ్ఞుడైన పామనాయకుడు ప్రబంధప్రథమాశ్వాసప్రారంభంలో ఇష్టదేవతాస్తుతి సంప్రదాయాన్ని కృష్ణరాయలూగ కొత్త పద్ధతిలో తేగాడు భగవత్తత్వం పైనుంచి కిందికి దిగివచ్చి లీలావిభూతి అయింది ఆ పరతత్త్వ లీలావిభూతి అయిన దాగినగిరి సురపురపేష్టుగోపాలని కవి మొదటి రెండు పద్యాలతో వర్ణించాడు ఆ పరతత్త్వం చుట్టొకరి కిందికి దిగి అనంతు దయింది అనంతుడు - అదీశేషుడు ప్రథమశీవుడు పిదప తామ్రుని, అనంతరం విష్యక్తేనుని పంచాయుధాలను - శంఖ సుందక కొహదకి శార్ఙ్గ సుదర్శన దేవులను ముఖ్యులైన ఘ్నీర్ధరు సూరులను వర్ణించాడు "ఇవి ఇవిర్వరంబుగా సార్థంబుగు దివ్య దేవతా ప్రార్థనంబు" కావించాడు కవి¹⁸³ సార్థమంటే అనర్థార్థ శేషభూతులైన అనంత గరుడ విష్యక్తేనాయకులను క్రమంగా వర్ణించడం ఇది సృష్టిక్రమం

181 తిరుమల సురరిక, ఎం ఎ, ఎంఇడి సగరనాథదర్శన, పుట 287

198 భార్గవపురాణం ప్రథమాశ్వాసం 81వ పద్య తర్వాత పదనం

189 భార్గవపురాణం ౨ 1, పద 12

కవి జ్ఞానాభివృద్ధిచర్యప్రార్థనచేసి వరుకోగా, కలలో వేయిగోపాలుడు కనిపించాడు
 "వన్నిర్వైవర్తి మద్భక్తుం చరితంబు నాంధ్రభాషాప్రబంధమునుజేసి మా శిష్యముగ నను
 ర్పణము" గావించువుని కోరాడు ఈ కోర్కెకు ముందు

"అన్నత్యభావమానర్థి క్రిష్ణార్థ

రాజంబుఁ దెనుఁగున రసికులెన్నఁ

గృతి కవియంపించి తరతర్తి మాకంతి

తంబుఁ జేయించిన దన్యమశిషి" 184

అని పామటాపాణిని ప్రశంసించాడు ఈ విష్ణువురాజం ఎవడు రచించాలో
 పరికోపించాలి

అన్యాయాంతరాలలో పామనాయకుడు "ఇతి క్రిష్ణరాజగోపాలకృష్ణ కథితాకటాక్ష ఏక్షణా
 ల్లి పాండిత్యదుర్యా నవరతా వసీమంజరాఖండస్యామృతాధీయ స్త్యుచ్యతాకృతపటహ
 ధణంధతావ వివరీత పతనకీయా దిల్లికాదీశదుమధిభావన కోలాహల, హనుమద్భావంశ
 రినకదంబీకృత పారకంఠీకృత సందీపితప్రతాపకీర్తిప్రభవ కోసం వంశ పయఃపారావార
 రాణా సురవర పీఠాంబరదాయక బ్రాత్ర రమణతుపాం ష్టత లక్ష్మమాంబా గర్భకుత్తి ముక్తా
 ఫల రామవటాదాయకాభిధాన సౌందర్యజిత సుమసాయంబు అహోరీ పామనాయక ప్రణీతంబైన"
 అని తెప్పకొన్నాడు విరుదులు తర్వాతివాడు ధరించడం అచారంగమక రామన పామనాయ
 కుడు తన ముక్తాక అయిన పచ్చంగి పామనాయకుని విరుదులు ధరించడవచ్చు దీనిని
 కాగ్గర్ వి రామచన్ మన్నగుపేర్లు తెలిపాడు

రామనపామనాయకుని కుమారుడు ఇమ్మడి వెంకటరమణయకుడు పోరలారో పాటు
 3 కొన్ని విరుదులు ధరించాడు "మహారాజాధిరాజ, రాజకంఠీరవ, రాజాది శిరోముత్యం,
 సుం పాదోదయ కరటూర్టీమునిత కళాంకోప జ్ఞాన పుంజ (1) గిరాజిత, శ్రీమంత వెంక
 ష్యనాయక అహోరీ అంబర అహంధుర విరుదాంతిత, దిల్లికాదీశ దుమదుమధ్యని ² లాహరి,
 గానుమధ్యమ సువర్ణ పంచులకో, ఏకదంత, రామబాణ, సువర్ణరథంబ, రణాంబుంగ, మత
 గురురూ, అంబుయ్యలుక, సరసర రేణుయి మామరే వసరతబాద, మావలేగో రాజాద
 గుర్బుగ్గ), దాడుయ్యులవల్ విశావుర, తిట్టెవాగవగేరి సంస్థాన సురవుర 185 186లో కొన్ని
 పాతవి

184 అంటే ఆ 1, వ 18

186 కవటూర్ దిష్టారావు సురవుర సంస్థాన ఇతిహాస, పట 183

అంకితం

పర్వంగీపామనాడుకుని అప్పొనంపై వేణుగోపాస్వామి కోవెంలో అధ్యయనార్థాపనాంకు, పురాణ ప్రవచనానికి దక్షిణాదినుంచి సురపురం చేరిన శ్రీ వైష్ణవ బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో బాధూం గోప్రజాలయిన నా మామగారు శ్రీమాన్ పెరుమాళ్ళు వేంకటాచార్యుల వారి పూర్వం కుటుంబం ఒకటి శ్రీమాన్ వేంకటాచార్యులవారికి రామాయణ భాగవత మహిం విష్ణుపురాణాలు బాచోవిధేయలు విశిష్టాద్వైత వేదాంతంలోను బాధు ఉద్ధండులు ఆరేడు చక్కాల్పాతిరం వనవేర్తి సంస్థానం దిబాను శ్రీ వెంకోనాయకుడు కృష్ణాచారంలోని యావద్దలో భారతదేశం నామగురగుంబుందివచ్చిన పండిత ప్రకాండుంతో నిర్వహించిన భాగవత సప్తాహ మహోత్సవంలో శ్రీమాన్ వేంకటాచార్యులవారు మధుర గంభీర కంఠంతో శ్రీమద్రామాయణం పారాయణం చేసి, శ్రీమద్భాగవతాన్ని ద్వైతా ద్వైత విశిష్టాద్వైత సంప్రదాయానుసారంగా ప్రవచించి సద్భావనలయ్యాడు, ఆ మహోత్సవంలోనే మంత్రాతక ౭౭, శ్లోకసర్వతి, శ్రీమాన్ తిరుమల లక్ష్మీవల్లభం శ్రీనివాసాచార్యులవారు నిర్వహించిన వేదాంత రిథిత సంస్కృత పరీక్షలో శ్రీమాన్ వేంకటాచార్యులవారు ఉత్తమశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణులై "వేదాంత శేషుని అనే సన్మానపత్రం పొందారు పిదప వారు 1886 లో అమరదంతాత్మకూడు సంస్థానంలో శ్రీమాన్ తోశేమరి కృష్ణమారాధ్యులు అప్పిన భాగవతసప్తాహమహోత్సవంలో సన్మానితులయ్యారు ఆ మహోత్సవం నిర్వహించిన విద్యార్థులెల్లూరు శ్రీమాన్ పుసులూరి శేషారాధ్యులవారు శ్రీమాన్ వేంకటాచార్యులవారికి అవగాళిరిందిన శ్రీమద్భాగవత సంపుటిలో ఈ క్లోకం బ్రాహ్మణ

అసార సంసార వివిష్ట బాధార్
కృష్ణామృతాల్లా వచగాయ్య కృష్ణః,
అదా దిదం భాగవతం తదర్థ
విదే ముదే వేంకటసూరయే మాతే.

శ్రీ వేంకటాచార్యులవారికి భాగవతం వేంకటాచార్యులనే ప్రథమంబే వారి విద్యస్ఫూరికి ఈ పీఠము అంకితం చేసి ముఖముపై అపురుషాను.

మంగళాశాసనం

ఈ పీఠ రచనలో సురపురం పుట్టినట్లయిన నా అమ్మగారి శ్రీమతి అకంఠంబ్బి సుర పురాన్ని గురించిన ఎన్నో సందేహాలు తీర్చింది ఆమె సురపురపు పక్కటి పురాణం పుట్ట అమెకు నా మంగళాశాసన పూర్వకమైన కృతజ్ఞత

కృతజ్ఞతలు

మిత్రులు, అంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ ప్రాధ్యునిత గ్రంథాలయ పరిశోధనాలయ సంధానకులు డాక్టర్ బాసిలి వేంకట లక్ష్మీనరసింహారావు కవి పండిత పరిశోధకులు ఈ రామహరి పాండిత్యవైభవాన్ని, కవిరాకమనీయరను, నిర్మాణమార్మికతను గురించి వివరించారు గనుక నేను యెవ్వరం అప్రమేదితమవుతుందని మానుకున్నాను

ఈ ప్రబంధ పరిష్కారంలో నావల్ల గలిగిన విలంబాన్ని నహించి వాకో ఈ ఉత్తమ సాహిత్యసేవ చేయించిన మిత్రులు డాక్టర్ బాసిలి వేంకట లక్ష్మీనరసింహారావు నహృదయతకు కృతజ్ఞుడను

ఏ డి రెడ్డి అధ్యక్షమూర్తియం,

అధాసేవకుడు

హైదరాబాద్-50

తిరుమల రామచంద్ర

భార్గవ పురాణము

ప్రథమాశ్వాసము

కా శ్రీ య్మీరమణిన్ వివాహమున రా గ్రేగంబ నీక్షియ నే
త్రాలోలాంబురుహద్యయం వాగిని ముద్రాముద్రితంబొక హ
ర్షాంశ్యంబున నందు రై వరనికాయం బెంచ భాసిల్లు ని
గ్గోలాఽస్తుతిః త్రోచుతన్ సురపురిగోపాంకృష్టం దింబ్ 1

మ పరమాంగస్తతిః గల్గి వాగివగిరి ప్రాశస్త్యి గామింది సు
స్థిర భక్తప్రణ పాకత్యమున నిశ్చేయోఽధిక ప్రాప్తియై
యదుదారన్ విభలాప్తి ని సురపురాధ్యక్షస్థితిం బొల్పు న
ద్దురుఁ దా నందురుఁ త్రోచు మమ్మిపురు క్రిగోపాంకృష్టం దింబ్ 2

చ అనయము నే మహామహాః దనంత పదస్థితి హర్షలాప్తియై
కన నభిలాషసీభృతిని కల్పమహాన్నతి యాదు క్రిశ్లా
వన నమరాగరం బొరయు వానవముఖానులాత్ము నయ్యమం
తుని వినుతింతు గంతనముతో నతిదాంతు జగన్నికాంతునిన్ 3

చ నెరయ నహిప్రభేదకత నిస్తుంబైభవ శౌర్యరేఖయుం
బొరయుఁ బవిత్రతాప్రిగొని పూరితగోభృత కత్తివైఖరిం
బరపద సంపదం గలుగు భాసురశింబి వాగవైరి శ్రీ
ధరతురగున్ బతంగవిభు రాధ్యుఁ మహాన్నతిః ప్రస్తుతించెదన్ 4

1 మూ - దర, వాగివగిరి సురపురాధ్యక్షులు బొలిరాఁదాని సురపురమ నకు
బదాంబుమైక్లదూరమున నున్నది

2 మూ - దా నం

మ తనవేలకం ఐను కల్పతూరుహ మనంతప్రొచ్చి కాతుల్య జీ
 వన వృద్ధిగొని వేదకాళ మగుచున్ బొరాల పుష్పాంబుగా
 వన సంకుత భవాంధభాంధ మనలప్రాప్తిన విరందింపగా
 ఐన వృత్తిస్థితి గల్గె నైన్యపతి వేదకం బ్రస్తుతించున్ మచిన

5

మ ఈ కాతుల్యసంఘ వృష్టియగు శౌర్యబ్ధియై చెన్నొంది యు
 జ్జ్వలితాత్మర్పని 'గర్జలన్ బలశోభకృత్యంబులన్ దిక్కులం
 గల స్రాక్కాయ బామబూరు తలి నుద్ధాతంబుగాఁ జేర్చి పు
 ష్కలరేఖ పరిషే¹ తార్చి హరిశంఖం చెన్నెదన్ (బా) మచిన

6

ద తనకు విక్రమాంబ వితాన పొర్లెన దూమరేఖ బా
 దనరి యధస్కటికృత సరైర్య పరాగస బాలాశౌర్య జీ
 వన దుహా పాశివేణి యన భాసిరి భక్తబాధు సంతతుల్
 దునిపెడి శౌరి నందరము తోషిత చిత్తుడనై సుతించెదన్

7

ఉ అదట మోక్షియైత దులూత మదాంధ కరీంద్ర కుంభ ని
 ర్భేదక మోట ఖాన్దరి విప్రుతి రాలిడు మోక్షిచిచ్చుటల్
 మోదముజేసి శౌరి యనితోఁ బిడిఁబోసిన సేన గూర్చు తా
 మోదకి మోదభూరిత నమున్నతి సంతత మ్రాశయించెదన్

8

మ, మనుఁ గృష్ణం గర మ్రాశయించి కరసంఘాతంబు వర్షరణగా
 దనుమానేక నిరామముం గెదపి యుద్యోగస్ఫూర్తి² విన్నంది (యూ)
 రు విప్లవ గుణంబుగల్గె దుఃఖరక్తాతిఁ దీర్చింది భ
 క్తినిరామానుమఁ బాపు కార్జము నుతింగావించు చిత్తంబునన్

9

1 మూ-గర్జలన్ 2 మూ-దుక్ 3 మూ-వేగ 4 మూ-రితన

5 మూ-పాణి 6 మూ-విన్నంది

౪ అరి విభవాభివృద్ధిగౌని యన్యుతలాపం మహాచలోదయ
 స్ఫురణము గల్గి సంకతము శోభిత సద్భరయాణ్ణ నైఖరిం
 కరసి తమోహర త్రియలు తొల్చిగు విక్రమతం గదంగి దు
 ఎక్కర కలుషోమముల్ గదవఁజాలు సుదర్శనదేవు నెన్నెదన్ 10

మ తమ దీప్తిచృట యన్యుతైక మహిమా తాత్పర్య భూర్భూగ
 సమదర్శిత్యముఁజేసి లోకతమమున్ సంక్షిప్తముం జేయుచున్
 విమలాత్మస్థితి గల్గి నా మము న వి కృ స్థూర్తులం గొల్చెదన్
 గమనీయాంగుల శ్రీవరాత్మపతున్ నిర్విద్యతన్ సూతున్ 11

౪ అరి యిద్విధంబున సార్థంబగు నిష్టవేదతా ప్రార్థనంబు గావించి యేను కష్టం
 బగు నొక్కతావ్యం బంద్రభాషన్ రిరియంపం భరించి సుస్థాంతుడనై
 యేకాంతంబున ననయంబగు కయనంబున కయనించి యున్న యక
 సురంబున 12

సీ కర మతీత బ్రహ్మకల్పాంబర స్థితిఁ
 తీరతర విభవాప్తిఁ జెంగువాడు
 || మలానువృత్త సంగత క్షుభిత దీప్తిఁ
 బరభోగ మహిమంబు పరఁగువాడు
 తన చూర్ములరె నమస్త ప్రపంచ స్ఫూర్తిఁ
 గర్వి లోకిమ లకుఁ గలుపువాడు
 స్ఫురణంప నిఖిల భూభువన పుత్రికైశ్వరిః
 ఎదిమ వజ్రస్రంఘఁ బ్రబలువాడు

తే గీ ౨౦౭ చక్రాధితి ప్రకాశితి భువాండు
 శేవ శేషిల్య లక్షణ శ్రీ రితుండు
 శ్రీనివాసుఁ దనంతుఁ దక్షిణ బలుండు
 విమల మతిఁ బల్కె నాడు నృప్తమునఁ గోరి

ద పరమ వివేకీయఁడవు బ్రాహ్మణ పోషక తత్పరుండవై
యరయుట నేను బ్రాహ్మణ ముఖావళాప్తి దనర్చు టున్నికిన్
పరమతిఁ బ్రోవ నిచ్చుటకి వచ్చినవాడను నొక్క సూక్తి భ
వ్యరచనఁ జేతు నీ కిప్పుడు కాంక్ష పామదరాదిపాతా.

14

నీ అన్నర్పణావ మౌనట్టి శ్రీవిఘ్న పు

రాజులుఁ దెనుఁగున రసికు లెప్పుఁ
గృతి రదియింపింది తతరత్తి మా శంకి
తంబుఁ జేయిందిన ధన్యమతిపి
యరయఁ బన్నిధై నట్టి మధ్యక్షుం
చరితంబు నాంద్ర బాషా వ్రంధ
మునఁ జేసి మా కిష్టమగ సమర్పణము గా
విందినదోఁ బ్రధివీస్థంమున

తీ గీ నకల పుష్కలరాజాప్తి సంఘచిండు
నీ కనదు సురపుర వాసుడై కడంగు
దేవుఁ డా కృష్ణమూర్తి యదృక్కుఁ డయ్యె
మెఱిగొని మానసోత్సాహలం దనర

15

వ ఉదయంబున సౌకల్యంబగు క్షౌకరణీయవిధి నొమ్మి దండనాథ సామం
ప్రకృతి వర్గంబుతోఁ గూడ నొడ్డోంగంబుగాఁ గొల్పిండి చతుస్తంక పాఠ
భూర్యహ ప్రగంఘంబు విద్యాంఘంబు రావింది వారంకై తత్సృష్టి ప్రభావం
బెఱింగిందిన సంతోష భరితులై యిట్లనిది

16

ద విరతచం ధర్మశీయఁడవు నీరజనాథ కటాక్షపిక్షా
కరుఁడవు వైష్ణవాగమ విశాసక ధీనిధి హృద వికు శ్రీ
హరి కింలీన వచ్చి సదయన్ వదియిందిన శీతివల్లది
ధ్రువ భూభివృద్ధి విదితస్థితిఁ గాగల దింక నల్లెడన్

17

మ అం పన్నిదరు నూరు లిష్టగమనం దావంద సంధాయులై
 కం భక్తైశ్చమః శ్రోతునభి కథ విఖ్యాతయ్యుగాః గావ్య మీ
 తెలుగందున్ రచియింపు మును హరి నందీప్తయ్యుగాః అద్భుతో
 సలరం దావక పూర్వ పుణ్యమునఁ గాదా యాస్థితిం గల్గుటన్ 18

మ వీపు పరమ భాగవత భక్తి రాత్నర్య నిర్ణయించి వగుట భవదన్యయయిన
 కాది పురుషుండును శౌర్య విజిత గుహంతును నగు గుహండు రామభారత
 భక్తి హృదయహంతుండు తత్వంశం జవేక కాళాభేదయ్యుగాః బాద్యోన
 నందతి కోసుం కుంభునందు వరసంచా మహిపాలుం దనివరక పుణ్యా
 హృదయ భర్మశీయండుగుటఁ దన్మహిళానితి నిరత వతురుపాయకుండగు వడి
 యు నాయకుండును నమ్మహామహనకుఁ జవహృదయభల్లుండగు కిల్ల మహి
 పిల్లకుండును నమ్మేతి రూపజిత రతికాంతుండగు దివహమమ భరణీకాంతుం
 డును నవ్యభునకు భావికాత్మ ప్రభావ సంధాయకుండగు హరి శాయకుండును
 నా గోత్రాధిపాయకునకు ఖండితాలి సమదాయకుండగు పెదసోమ నాయ
 కుండును నా రాజన్యన కుత్తుంగ సంగరాంగణ శౌర్యపరింగ భవందైన
 యొనింగ ధరణీధివుండును నా వృషస్వాశౌమనకుద్దామ విక్రమ దళం
 దగు మదిరి భరాధ్యక్షుండును నమ్మహిపతికి కలకాశాక వీరనాయకుండగు
 వీర జయదాయకుండును నవ్విరునకు సారలోస్సౌర విజృంభిత నాయకుండగు
 లలి సోమశాయకుండును నా రాజన కజ్జన విభ్రామాన సాహససంధాయ
 కుండగు పెదపామ శాయకుండును నా వృశోక్తమున కలిం దేశాధీశ వర్జిత
 క్తిక్రికంకా విభుండగు దేశాయి జక్కు భూవిభుండును నయ్యధీశునకు ప్రోద్ధివ
 భూతావిక్రమ పాంకుండుగు గర్జి పిర్గ భూపాంకుండును నమ్మహాత్మనకు
 సమదళత్రు విఫాలుండగు పెదపామ భరణీపాలుండును నా భూవిభునకు
 వీరాంబర కరుణాం బాలుండగు పీతాంబరవసి పాలుండును నమ్మహిధవ వన
 నిధియందు సంతాన పంచక కరు గృహాపుంగు పామ మహిధవ కృష్ణ భూపా
 లోరమున భరణీ రిమున బాసుదేవాధిప మహిపతుండు సుతులు గల్గి రందు
 పామభూపాలునకు విధ్ధాత్రిగువెంకటమ్మధివంతు తనయ విద్యు రగుట
 వీరాంబరనాథ సాధీమణి తిమ్మమాంబా గర్భవత్త్రి ముక్తావలరము భూపా

1 ము - భూన

2 ము - భరమున

నకిందామ ంక్ష్మమాంబా గర్భవనధి వీరీమభర్తీ రాకాసుధాకరుండ వగురు-
రాఘవ తూపా'లకాధిదానంబున దిగంతకీర్తికాంతా మనోహరుడనై నకం-
ధర్మ ప్రతిపాఠకుండవగుట భవద్భూతా బ్రహ్మవ శిఖిణి పరంపరం కహిర-
టూభ్యన్నికాయంబు కంభ నివయ్యు మార్కి మిసిల్లుట నాదినాయకు-
పరాయణ తత్పరుండవు గాన భగవంతుం దానతిర్చిన విభంబున భగవద్భాగ-
వతారాధ్య కటాక్షవిషామగుఱ్ఱంబునంజెసి మహామథావుండ వగుటఁ బామ-
మహిపాలా యేతత్కృతిఁ గావించి వాగినగిరి యందధివసించి సురభరం-
బున నెంకొప్పు శ్రీమద్రేణు గోపాలము త్రి కంఠికం శివోపన్య మవి నతికులు-
వర్జిన నేను ప్రార్థినాధునిక మహాకవిజ్ఞానగుగ్రహంబున సంతోషహృద-
యందనై యిక్కాన్యంబు గావించుట కుత్సహించి కృతికర్త యగు శ్రీవారిక-
వృన్ద్యంకంబులు రదియింటెద

వృన్ద్యంకములు

క. కరుణారసంవ శంకరా

పరిపొషయిత్వాభవ భవ ప్రముఖ సుతో
కృత్యునకుఁ గలుపొందుర ని
ర్మక సవమానువకు భక్తి పరిపాలనకున్.

20

క. మధుకైటభ సంహృతి

బుధ చారక శాతకాభమునకు కుభక్తి
మధురాంగణ ధరణి పద
మధురక్రమ భృతికి విమత మానమృతికిన్.

21

క. భవ విద్యభవ తిరీట

ప్రవిమూ సురరత్న విభర సర్వపద పయో
భవ యుగళికి సంకతగత
దన వికలికి వర్ణిలోకి పొయన మతికిన్

22

1 మూ - రికా

2 మూ - దొన్న

క దుస్తర పులాదోరః

ప్రస్తర టియాయితాని భవ్యకరువతున్

శ్రీస్తవ తుంకుమ నయంత

శౌస్తుభ వక్షునకు సర్గకర విక్షునకున్

23

ఉ సుర వాతార్పిత పద మం

కరుహ యుగళ కలింలొక కల్పకుశకు సు

స్థిర వాగినగిరి సురపురి

దిరవాస పరిష్కనకుమ శ్రీకృష్ణవతున్

24

వ నిరంతరాభ్యుదయ కల్యాణ పరంపరా వాప్తిగా నా యోగసర్వంబూదినీ విష్ణు
భక్త ప్రభావ మార్గంబగు భార్గవ పురాణంబునకుఁ గదా ప్రారంభం బెట్టె
దనిన

25

కదా ప్రారంభమేతి

చ సునకర ధర్మతత్పరులు కింబదళాక్ష కటాక్ష పీక్ష వ

ర్తనులగు శౌనలాదులు తతద్భూతిసంగతు సూతుఁ గాంచి తె

మ్మనమున సంతసించి యుపమారహితాత్మక భక్తి నెంచి య

ల్లనిరి మహత్త్వశీల సముదంతిక వాగమ్మత ప్రసన్నగాన్

26

తేగి నుకం ధర్మార్థ ఉత్త్యజ్ఞ సకం శాస్త్ర

వేత్త తత్త్వార్థ విద్యకృతీర సూత

మాని ద్వైపాయన ప్రియ మానిగేయ

యనుచు నభివాదమును జెసి యలఘు తుతిసి

27

1 మా-కారి

2 మా-అని నిరం 3 మా-చెంది 4 మా-ధర్మాత్మ తల్లజ్ఞ

౧ అనయము భవదీయ కరుణ

నెనసి అగముందు నిందిరేకునిఁ బద్మా

తుని యే భర్త చరిత్రము

! అనుపమమతి వాని వింటి మో మే మనఘా

29

౨ పొగడొందు బిల్వతీర్థర

మగు మనమలు గల్గె వారమై వివరింపన్

అగతిఁ గృతకృతుల మయితి

మగజితమతి మేము నిస్తులానందులమై

29

౩ అమృత స్వరూపములును నిరంతరములును నగు భగవద్వాక్య భాక్తు-
లయిన యోగిశ్వరుల చరిత్రములు! తత్త్వపదే! వగునివేరఁ బుష్పాదినవివాహ గాన
జిత్రములు తృప్తి నొందుకుండు జితన మమ్ముఁ గూర్చి వారిఁ బద్మా మనుచు
సూక్ష్మ దీప్తినియె

80

౪ నిరతము మోక్షకాంక్షగల విర్మల చిత్తులు విడు నన్ను సు

స్థిరకర సూక్తి ప్రశ్నమను జేసితి రెక్కుడు గాఁగ మీకు వి

స్మరణను దీనిఁ బుష్పాదినవివాహ గాన మనము జోర్చియై

జితము దశరథులందు దిరకాంక్షగా మనులార వేడుకన్

81

౫ దీని మీరల నర్మసూత్ర సంతృప్తిన

యదీగినకడన నో యకఘటార

! యిప్పుడు దృష్టిచో ౨ ప్రసాదము వా

దిత్తియును దొడ జిత్తిని నా న

మత్తము మీకుఁ బో మమన చరిత్రద

వినుచు సమరిన విము మతిని

తోకస్థకములై యనెకయొగు శ్రేత

మరిలోన మత్తమయిగఁ దనర్చు

1 మూ-అనుపమని 2 మూ-తత్త్వప

3 మూ-స్మరణ సూక్తి 4 మూ-ఇప్పుడు తృప్తమా

తే గీ స్మరణమువలన మోక్షం పొనంగుచుండు

మహిళయందు మహాపుణ్య మగులితయై

నమరునెప్పుడు ¹బద్ధార్కాఖ్య ²మనగ నుఖక

రఁద్రువై సంతతంబు కుభంబు దవర

88

ఎ వినిపింపు ప్రహున సంయుతంబును సందవ బృంద ప్రకాశరంబును మత్పుల్లి
కాంచన కమలాసౌర విరాజింబును వగుట భవ్యంబగు నద్విచ్ఛాత్రిమంబు
సందలి చంద్రకాంతకీలాతంబునందు సమాసీమలై ఘటవచ జన
రక్షణంబునలై యపతరించిన మహామూలంబును జగదధీశ్వరులును పగు సర
వారాయణు లిరువురు నాచాప్రకారంబుంగు సకలకర్తావసంగంబు బుగ్గడి
పురు వసింబుంపుచున్న తర్కారంబునందు నరుండు మహానుభావుం డగునట్టి
నారాయణ మునీశ్వరుంగూర్చి పరమార్చయంత్రుం డగుచు పినయంబుగా
సవయసూక్తి నిట్లనియె

89

క మునినాయక నారాయణ

యనయము మా కివ శరణమొట నడిగెదన్

జనమోక్షసిద్ధికొఱి

యనుపమ మతిన్ రహస్య మధికము గాగన్

84

ః కమ నీ మాయాప్రావ

ర్తవంతులఁ బ్రాణికొట్ట దడబడుదోఁ జో

ద్యమంగాఁ బ్రతిక్రియ గలుగ

దమరంగ వాసులకు ముక్తితై సులభముగాన్

85

1 మూ ధార్కాఖ్య 2 మూ మనఘ

2 మూ-ప్రతిద్యమగా

తే A అరసు భవహర్షిమగ్నంబులైన యీ న
 'మనై దీప ప్రజ్వలించు కల్యాదరమున
 సుంభమగు మోక్షమార్గంబు కలుగునేని
 దానిఁబలుకుము దయచేసి భగ్యమతిని

88

క గురుమతియై పర్మిన యా
 నరువననముఁ బ్రియముఁజేసి నవ్యయశస్కుం
 గురుమతి హరి విని నుడిచెన్
 నడుఁగూర్చి తదీయవతితి వందితుఁ డగుచున్

7

చ మను సరేశ్వరి లోకమాతయగు సంభోజాయాదేవి నే
 ద్వున నైకుంఠపురంబునందు హరి సంభోజాభువింగూర్చి దీ
 నిని బ్రశ్నంబుగాఁ బర్మిన్ద్ర కథ నే నీకూహగావింది నూ
 త్రిని బెంబొందఁగఁ జేతునందుఁ గరుణా దివ్యపూజాధ్యుఁడై

అ అంబు ప్రిపాద్విభూతి యైన నైకుంఠంబు
 విరజింపవలి దరిగఁ జెలయు నెద్ది
 పురి యయోధ్యగాఁగఁ బొల్పు నిత్యం కది
 యెందు నమృతముననె యావరించి

89

తే A కలఁప మణిసాంభేయ నిర్మలద్రములగు
 రత్నమయ మందిరములు హర్మ్యప్రసాద

1 యతిభంగము 2 వెలయ 3 మా - నేయ

4 ప్రాసాదమునకు ప్రసాద ప్రయోగము

మూలు విమానమ్ములును కుభమలగు తోర

అములు గోపురములు గల్గి యనురుచుండు

40

వ సకం తార్కతారణ తారణును వావరణ సప్తకంబును దశగుణోత్తరంబును
 అరుద్యశకువసాత్మకంబును వగు నందంబు గదది పరమంబగు వ్యోమ
 కణ్డంబునఁజేసి యభిధేయం బగుట బ్రహ్మాదుం కవాప్యవస గోచరంబై
 శ్రీమంతంబగు దివ్యలోకం బగుట ససతసనందవ శరానంద శివాదుడే
 నె నీ ధ్యానంబు సేయుట యవశ్యం బగుట నదిత్యస్యతావై కర్మ నిత్య
 నంత సిద్ధులును భగవత్పురివర్మానుకరణ యోగ్యులును భగవదను
 కూర్చిత లోగులును మహాత్ములు నగు దివ్యపురుషులచేత నత్మంతోహరి
 తంబుగుట తత్స్థానికులకేని యార్చ్యకన్యతావంబును నిరంతరమాచారంబును
 నిరంతరైశ్వర్యంబును నని పరిచ్ఛేదంబు జేయుట¹ కళకంబుగాన వివా
 వరణ శతసహస్రావృతంబును దివ్యకల్ప రూపశోభితంబును దివ్యోద్భావ
 శతసహస్రశోభి సమావృతంబును నలిప్రమాణంబును వగుచు దివ్య
 తరం బగునొక్క తలంబున విదిత దివ్యరత్నమయంబగు దివ్యాస్థాన
 మంటపంబు గలిగి దివ్యరత్న స్తంభ శత సహస్ర శోభి శోభితంబై
 దాదాదివ్య రత్న కృత స్థల విదితరంబయ్యు దివ్యాలంకారాలయృతంబొట
 పతిరంబులును పతమానంబులును నగు పాదవస్థ వివిధ గంధ వర్ణంబు
 లంగల్ల దివ్యపుష్పశోభానూనంబుగు దివ్య పుష్పోపవనశోభిత సంకీర్ణ
 పారిజాతాది కల్పదుమోపశోభితంబయ్యు దివ్యంబులగుఁ గొన్ని
 యంతస్థ పుష్ప రక్షాది నిర్మితంబులగు దివ్యరీలా మంటపశర సహస్ర
 శోటలంజేసి శోభితంబులుగా నిరంతరానుభూయమానంబులై యహార్య
 పదార్థర్యంబు వావహించిన క్రిందాశైలి తత సహస్రసంఖ్యచేత నలంకృ
 తంబులయ్యు నారాయణ దివ్య రీలాంశ్చ నారాయణ దివ్యరీలా సాధార
 ణంబులుగల్గి కొన్ని² పద్మచాలయా దివ్యరీలా సారావళంబయ్యుఁ
 గొన్ని కుశళారిణి మయూర కోటిలాలులవే నైన శోమంబులగు కూడితం

1 గ్రింతపాతమున్నట్లు తోచుచున్నది

2 మూ—పూరిత 3 మూ—నికక్క 4 మూ—పద్మ

బలదేవత నాకుంటుంటు గు దివ్యోద్భావ శతానన్తానన్తంబులదేవత వాచ్యతంతై
 మణిముక్తావళాకృత సోపానంబులును దివ్యామూర్తుత రసోద
 కంబులును గల్గి దివ్యాండః తరంబు(?)దేవత సతిరమణీయ దర్శనంబు
 లైవ యతిమనోహర మధుర స్వపంబులదేవత వ్యాప్తంబులైవ యంతస్థ
 ముక్తావయ దివ్యక్రిడాస్థాన శతానన్తానన్తకోటి శోభిత దివ్య సౌగంధిక
 దివ్యరాజహంసావళి విరాజితంబులగు బాహీశత సన్తానంబులదేవత సమా
 వృతంబయ్య నిరస్తోతిశయానంబైక రనత్వంబునవేసి యవంత్యలగు
 నదులు గల్గి ప్రకృష్టక్రిడోద్యోగ వైఖానసంబై యేందండు నిర్మలం
 బడిన దివ్య పుష్పపర్యంబంబు దేవ శోభితంబయ్య వివిధ కుసుమ
 మదంబాస్యాద మత్త మధుకర నిరంతరోద్ధీయమాన దివంగాంధర్వ
 పూరితంబయ్య చందనాగరు కర్పూర దివ్య పుష్ప రసావగాహిత మందా
 నింసేవ్య మానంబు నై కుంతపురం బందుకు గోదీసూర్య సమప్రభంబు
 తదంతః పుర వరంబు బ్రతాశింకు దన్వర్యంబునందు మాణిక్య స్తంభ
 శోభితంబు దివ్యమంటవంబు సమృద్ధి ప్తంబునందు

తే A బాలసూర్య సూర్యమై పరఃగి కుభము
 వంటి సింహాసనమున సన్తానదళ వి
 శోభితంబు భాగ్యుడు సొంత సమరి
 కమల మొప్పుడు నిస్తుం కాంతి గల్గి

43

సీ ౨ పద్మ కర్ణికయం దధివసించు
 బాలేశ్వరుండు బాహ్యమందు

1 మూ-గుహాస్థ

2 మూ-గుహాస్థ 3 మూ-యెందెందు

ప్రభువు విశ్వమనఁజూచి దేవదేవుండు
 నారాయణుండు శ్రీ నాయకుండు
 శ్రీ భూమి నీకావిష్టండు దేవాధి
 పతి యవంతుండు తత్సంకవాత
 సౌహృదక సమానక్తామలాద్య స
 చాస్య రామరి విజితైక మూర్తి

అ వె భూర్యసంఖ్య నిర్ణయ ముక్త శేషాది సం
 సేవితుండు భూత భావనుండు
 సంకతంబు నిష్ఠా సంస్థితుడై దివ్య
 తోగ విభవ మహిమఁ బొల్పు మీతి

48

క విమలాద్యనేక రామర
 సమవయ పరిపీడితుండు సౌఖ్యవరుండు
 ద్యమఁ దగుట వనది సుత యొక
 సమయంబున విష్ణు కొరి అగదధిపాలున్

49

చ పీఠంబ నమ్మచోక్తుండు రదీయ నేత్రారవిందమ్మంజూఁ బొనఁ పున్యా -
 నంద సంధాయకుండగుఁడు బ్రతర్జుగోస్థిరిత పుండరీక ఎద్యక వయ -
 నుండును విమల పీఠాక్రమంతాకుండును నత్కుల్లూరి పిత ఎసనుండును,
 నిదింత్యంబును దివ్యంబును వద్దుతంబును నిర్ణయంబును నగుచోవన
 న్యభావ లావణ్య న్యరూపామృత సోగరంబు గల్గి మహాత్ముండును
 నత్యంత సుకుమారేషత్రు స్వీన్నవదాంశ్యమూఁ నిలిపి ఎంక దిబ్బా

1 మూ - సౌహృద్ 2 మూ - వీదితుండు 3 మూ - వనిది

4 మూ - మహాత్ముండు 5 మూ - సుకుమారిలేష

6 మూ - నిషోం

భగవంతుండును భక్తపరాయణుండును ఎగు దారాయణం దనుకార
ఖండ చిహ్నాలా విఖ్యాతి రత్నరుం డగుట నమ్మహానుభావుం గూర్చి న కల
దీవ దయాపరి మగు పద్మావయాదేవి యిట్లనియె 45

ఆ వె కలయ నఖిలలోకములకు సర్వస్థితి
హృతు లొనర్చు దీవ శతధృతిశక్తి
రులును దావకాజ్ఞ రూఢిఁ బాలింపుదు
రసవరతము భక్తి నాదరింప 46

తే గీ కవ నిలిం జీవకోటి ద్వికర్మ ఫలపుఁ
ఁకర్తవంన నుద్భవ పాంసా హృ
తిస్తవత్రమౌ నీ దయాదృష్టి పరఁ
బ్రాప్తిఁ గామిందు నిరతంబు పంకితాక్ష 47

క కారణము కొఱకు తొరీ
యారయ గుప్తి ప్రభృతుల నురింపుచు న
బ్ధాక్షయమున నలిపితిని
వారికి విజ్ఞాన నిధి వరకామ్రంబుల్ 48

క నిగమోపనిషత్తులు నీ
మగణిత మతి పత్పలతను వరింపుట నీ
ని గణింపఁ జను లగుదురు
జగతిన్ జ్ఞానంబు గల్గఁ జొంది వారల్ 49

ద స్థిరమతి రామకృష్ణ మౌళి దివ్య కరీరమా చార్పి నీవు త
 న్నదలను బ్రోవ నిట్లుల ¹ననంత సుకీలతరాత్రి వల్ల వి
 స్మరణముగా నిరంతరముఁ బొల్పి పాఠము నొనర్చు వాడవు
 ర్కర కుళశారినై భువనకల్పక మూర్తివియై మదమునన్ 50

అ చె ఎప్పుడు తీపిమోక్ష పోతువు నగు నీవు
 వర్తిలయ నెల్ల ప్రాణులకును
 ముక్తి కోఱకు నిట్లు మోససి నంకల్పియఁ
 బుడుదు పీచు జగతి పంకజాక్ష 51

ప అందఱు భవసాగరమునందు మునుంగుటయుఁ గొందఱు కొందఱుగూడఁ
 ముక్త జీవు లగుటయు పీ మాయాద్రవభావము నీకుఁ బ్రసిద్ధంబగుట నీకు
 నేనే తెచ్చుటం గంటు నీవ సత్క సంకిల్బుడవు సత్కథామూడవు ననెడు
 ప్రతియందుడుండు వల్లగుటంతేసి నిగమముల ²కన్యతలు గావింప
 పలువి దేవ దేవా భవదనుగ్రహంబువలన నమస్త జీవ కోటంకుఁ జర
 మంబగు వదలు గల్గి కోఱకు నిన్నుం బ్రార్థించెద మత్కాంక్షిరంబగు
 దాని మధువ వంతు మచోర్మా సర్వశిషివిగు నీ తి భేద బుద్ధి యె
 పి లోకంబు నందుఁ గొందఱు బద్ధులును గొందఱు ముక్తులును నగుటకేమి
 దాని వివరింపఁదగు నిట్లు గావింపక సర్వజనుండు ముక్తి ప్రదుండవు
 గమ్మని యివ్వెదఁబును బ్రార్థింపుచున్నట్టి రమాదేవి నవలోకించి పరాత్ప
 రుండగు జగత్పతి భవవంతు నందుఁ బుత్రుల యెడ జనున కంటె జనని
 కదికంబగు ప్రేయసు గందని యర్థాదర కృపారసుండగుడు
 వామె తిట్లనియె 52

మ అరవిందాచన జీవులందు దయ ది కాకూడిగా మన్ని నీ
 సరజిట్ల వచ్చుగుడింది వర్మితివి యుత్సాహంబుగా నీవు మా
 కరయంగా వదిలేదు మీ పలుకు సత్యంతోను నొక్కప్పుడే
 ని రహిం గల్గునె యిట్టి భేదము కడున్ విడింప మాయందులన్ 68

అ వారి వారి కర్మవశత లేదప్రజ్ఞ
 మాకుఁ దనరుదుందు మఁజాబాణి
 దీని మొదలుకొని నుతింతురుగా నీ గు
 ణములు జీవు లెప్పు డమం మతిని

అ అందు జనవీర్వీర్య పరిహార మొనర్చుగ వాడు సేపి వేఁ
 దలఁచుగ వారి కే నొసఁగెదన్ ద్వరగా రిమ్మతంబు సంతయం
 బువడఁగా ధరింపె 'శమదంధిత రామపత్నవత్సవా ము
 ర్తు విభవాప్తికై ముదముతోఁ బలుమాటలు యుగంబు లందులన్ 69

ప యుగియుగంబునఁ దృణీయంబుగు రూపంబులు ధరియించి శ్రీం
 గంబు మొదలుగాఁ గల్గి శ్రేతరంబు యందును గ్రామ గ్రామంబు
 నందును ప్రతి గృహంబునందును వే నన్నది విగ్రహ రూపవంతుడనై యు
 యింపుదుందు నివృధంబున జగంబునందే సంస్థితుండవగుట కర్మవశంబు
 నలన జనులు దుర్గతిఁ బ్రాపించి మత్సరంబు జిందనీరి లేమిసేయఁడుగు
 నకలప్రాణికోటుంకు నుభయంబు మోక్షసాధనంబీవు దెలియ కైతివే
 మాకధిక ప్రీతిగాన నీ బుద్ధి శక్తితోకోపకారంబుతోఁ బొట దేవీ యపా
 యంబు గురు - వారి వదియిరవఁగల్గె విసవలయు నీవును భూమియు

తే A ముక్తి సేతువు లోతు నముద్రవింపు
చుండురు తదుక్త తన్వాన్వస యోగమును జ
నంబులు గుక్తిధ్వపార మాత్రంబుననె ద
ఎదు పరమగతి భక్తి వేర్చి యసలు 67

తే గీ ఆది మొదలుకొని యా లోకమందు వ్యాస
యోగము ప్రకాశితమౌట యొప్పు శౌరి
సర్వజనుండు ముక్తియొనఁగు చున్గి
స్థిరత భాగ తులె సేపు యగుచు 68

క అని యవిధించి సమ్యుతం
బున¹ తెవయగు సూక్తి మోక్షముంగొనె నా
యఁబాడిన వివి నరుఁ డి
క్లనియె బ్రతుక నుండి ప్రతిపదంబు నయముగాన్ 69

క ఎం దెం దెట్లుల లోకము
నందఁ బొరమి నిత్యనూరుగు వా లొగి నె
రందంబు నుచ్చుచుంబురు
పెంచుదు రిదిలి సుక్తి స్థిరమతులై 70

ఆ పే ముక్తి సౌధనంబు శుభ్రాంబు ఎరమంబు
పాపనానంబు పరమ భాగ
వత చరిత్ర మీవు మతి విస్తృతము చేసి
పల్కు నమ్మగూర్చి భవచరిత 71

వ అని నడుండు భారాయణులన మహాయోగి మాహాత్మ్యమును సంపాద
యాపంతును క్రిమంతంతును వగు భాగవతపురాణోత్తర ఖండము నందలి
ప్రథమాధ్యాయం బాలకించి నమ్రుందై పరమభాగవత భర్య వివరింపు
మనుడు తదియ పదనంబు విని యపు డా బోరాయణ మునిండుడు
ప్రీతి సంకల్పనిలొంగుచుచు వతనిం గూర్చి మృదుతరోక్తి
నిట్లనియె 62

త గ అంత నాథూతకాలంబునందు వాడి
యందు వైవస్వతాంతరంబందు ద్వాప
రాంతము మొదలుకొని దీప్తిమణి గరిమ
నెనయ నొ తగవత్పంచపాతు! లిను 63

క నీరియ మ భూమియు నిశయుఁ
బొరి సేనేకాద్యు లెనిని బొడమిది మోక్ష
స్ఫురణకు సౌభవములుగా
మిరుదిందిన క్రవిదదేశములయం దవభూ 64

త గ క్తి మహామంబు త క్తిముక్తి ప్రదతలు
దివ్యనంద నుగాగాద భవ్యతేయ
పరివృతంబు నిరంతర ప్రాభవతలు
కాందియగు ప్కలంబు ప్రభాతీః దవతు 65

చ గురుతర భర్మత్పితర నిభూతక శ్రద్ధ సురర్ష ముఖ్య వి
స్ఫురణము గల్గి యప్యదీని బోల్పిన లంగరుకోట మూర్తిగా
నరసి సువర్ణవర్మకము బోన్పిగిరితువి త క్తిగోంబ ని
ర్దరఁ బుతెంచి యాశ్మకీగఁ దాల్కొనెనో యదనొప్ప నెప్పుడున్ 66

ద పరివృత నిలసిరద విభాసిత తైశ్శము బుల్లి సిల్లి వి
 స్ఫురిత తిరోగృహగ్ర పరిశోధిత కుంభ పయోః లోచనో
 ర్మిరముగ స్వస్థశీతన విభాసము వట్టిన దామరాశ్రియై
 యరయ పురీ గృహేంచిత లనంతపదస్థితి మించె వెంపఁగాన్ 67

ప కాంచన ప్రాకార సంయుతంబును నకలనంబునిషేపంబును నమంత
 తస్సమావృత ప్రకాశ్యమాన మేరుసంకాత ప్రాసాద నికరంబును నగు
 పురంబునందలి ¹వాస్తవీశీతనకుఁ బురోభాగంబునయు గనక కమల
 సంకీర్ణ మత్తమధుకర నికర ిద్దుంతరితారంకరణంబును విమలజల
 చలనార్చనమాన త త్తీర నంచరిత నకల జంతు సంతాప దురంత నందీ
 పిత తాపక్రయ నివారణంబును నగు నక్కమలాకిరంబునందు
 బాలార్కప్రభాభాసనావంబగు హేమనలిసంబు వండుఁ బ్రవేశించి
 యకవిదవయన పదారవింద మరంద నిషేవణంబువలన సదృశ ప్రవర్ణ
 మాన నిఖిలావయవంబును భగవత్ప్రియుండును మహత్తర పాంఠ
 జ్ఞాంతుండును నగు మహానుభావుండు భగంబగు ద్వాపరాంతంబు నంబలి
 శ్రవణశక్తియుతాశ్చర్యయుత మానంబునందు నుకలదేహ ముత్కర్షణంబుగా
 నముద్యవింప దివ్యలు ²దేవ దుందుభులు మోక్షయింపుదు మహానీరుం
 బగు పుష్పేష్వరంబు గురియింది రమ్మ హేతుండు ప్రాదుర్భవించు లు
 యంబునంద యపురస్పృహాశంబు నబ్జింబె నంకదేవుండును నిర్వేశ్య
 దుండును పరదుండును నఖిలభూతకారియు పుండరీకవిభాగ నంబు
 నుండును శంఖచక్రగదా ధరుండును నిలజీమూల రంభాశామం
 తనుండును కోటసూర్య నమప్రభాభాసమానుండును విద్యుషితాంబుల
 ధరుండును వనమాలా విరాజితుండును హారశ్రేయూల కోటిర కంకణాదుల
 శోభితుండును మహానీరుకాంబిళి దామ నూపుర ప్రకాశితుండును గిడు

1 మూ - మాస్త 2 ము - యంకార

3 మూ - చలోత్పవ 4 మూల - దేహ

దాదిరూపులును శ్రీమద్రమామతీ సహతుండును ■గద్వితుండును దవళ
రామర పరీత దవళాతపత్ర పరిశోధితుండునునుగు నయ్యతుండు దయాన్త
హృదయుండయి పొరంబగు నర స్తరయిన కరుగుడెంచి 88

క ఆరయగ నబ్బాయనిఁ గొవి
కర మానూతుఁడయి జేసి శ్రీహరి నిగమా
రర విఁ నిర్భాసయింపఁ
బరికింపఁగ నడవి వేదపాఠగుఁ జేసెన్ 89

తే A ఆట నరోయోగి యని యు వ్యయంబు జేసి
ప్రభువులోకాదినాథుండు బాహువులను
స్పర్శ గావించి తన ప్రయథామ కౌనఁగె
సంతసంబున నబ్బాయ నత్యక్తిం 90

క స్థిరమతి బాల్సల్యంబును
గర మా నీరి స్రావికంబుగాఁడగు భవభా
లడదాత నొనఁగి యాతని
వరసె నుతుని పగిదిఁ బ్రోచె నవిమోదముగాన్ 91

చ అతఁడు ప్రవర్తమానుడయి యందితభక్తి విజాత్యునెంచి నం
లతముగ వారి పాదసరసీరుహసీమను దండవక్రృతా
మ తనుఁడునై యభోక్షణంబు మాదవు లోకవిభున్ మహాత్ము నం
స్తుతి రదియింటె పిప్పతిశోభిత నరక మృదున్ నై యెరిన్ 92

నీ అకలు సంస్తుతిఁ జేయ వపుడు నంప్రీతుడై
 దేవతేశ్వరుడు సుధీమకుండు
 పరదుండు నిర్మలస్వాంతుండు యో గృహ్య
 తప్రదంబు సతంబు నిప్రభావ
 మభిగమ్య మతిశయంబగు వ్యాసయై గంబు
 మునివర్ణుఁ గాసార భూతయోగి
 గూరిది కరుణై తొని యుపచేళింపఁ
 దన్న హమహుడు తత్పాద నశిన

తే A ములకుఁ బ్రణమిల్లి నంతోషమును విసిత
 పంతుడయ్యుఁ బ్రసన్న తద్వదన నీర
 సంభవ న్యాసముంగొని సహృదయాప్తి
 హర్షితుఁడు గాఁ దనర్పి యత్కంత మతిని

73

బ మునిపతి కృతకృత్యునిఁగాఁ
 దనుఁ దెలియ్యుచుఁ బరుని దేవుఁ దామరస దళా
 తునిఁ గూర్చి కృతాంతియై
 యనియెన్ న్యాసార్థ కాంక్షితాఽయాతుండై

74

తే A అనఘ నీవు వదిలిన వ్యాసయోగ
 మనకు గుహ్యంబుఁ దాత్పర్య మనుట యిష్టి
 దానిచంతయు నతిస్మృతముగ మాకు
 రూఢిగాఁ బల్కి వలయుఁ గారుణ్యబలధి

75

చ అనుడు భగవంతుం డిట్లనియె,

76

క అంశాశ్రమ ద్వివిధముగా
బలుకఁబడు మానవముగ ¹వాచకముగ మి
క్కిలి వాక్కునఁ బల్కఁబడి
వెలసిన దితి వాచకముని వివరింపఁబడున్

77

జ లలి వాళారోర్ధారమి
యల పరమవదం బొసంగు నవహ ద్విధయై
యలకు మనోసన్ధగ మి
క్కిలి ని హదసము జగతిఁ గీర్తిత మగుటన్

79

జ నె అందు నాద్యమైన న్నాశము ధరియింపు
మనము రెండవదిగ నందు నాత్మ
మైన భారినాల్పు ముయఁ దర్పణాంగ
మలు పదింతు నేను ²లలిత మతిని

వ అనుకూల్య సంకల్పంబునుఁ బ్రాశిక్కుల్య వినయసంబును రక్షింపు
మనియెడు విశ్వాసంబును ³గోర్భుత్వ వరణంబును గార్పణ్యంబును నను
నివి యనుక్రమంబు వెలస పండాంగంబును మహాత్మా గుప్తరమంబును
వాగ్మన్యానంబు ⁴శేషత్యంబుని పల్కంబును తోగ్గోతులు శేషశేషుని
వదియింపవగుట భూర్వంబునం దభయంబును నిర్దేవుండును నగుజాను
లుండును గొస్తుభస్వరూపుండును భూషణ ప్రయుండును నగు జీవాత్మం
గుర్ని యెచుగ కరణంబున జీవుండు శేషభూతుండును సను శేషయమటఁ
ప్రసిద్ధంబయ్యె - జీవాత్మయగు మదియ పక్షంబునందలి గొస్తుభంబే యె

1 మా వాచకము 2 ము లలిత

3 మా గోప్తరవ 4 మా శేష

న నెడు !న్యసనంబు దిత్తవేడుగు ననులయె నాత్మన్యాసంబని పల్కం
 బడియె ప్రధానంబు గూర్చి ఋద్ధి రత్నంబు గదాహపంబగంజేసి నాకు
 ధరియింపనగుట భూతప్రభృతీంద్రియాదియు నంభూపంబుగా ధరియింపు
 చుండు నుత్తమంబును ద్విధంబును నగు నహంకారంబు నాల్గ రూపంబునం
 జేసి భరియింపుదు మనస్తత్వం జేసు చక్ర రూపంబునఁజేసి దాచుతుఁ బరి
 యగు నియంద్రియంబులు బాహ రూపంబున జేసి ధరియింపనగుట విద్యా
 మయంబగు జ్ఞానం బెద్ది యది భగ్గరూపంబుచే వాకోఁజుట ధరియింపంబుడు
 నవిద్యామయంబగు జ్ఞానం బెద్ది యదివర్కరూపంబున భరియింపంబుడు
 పై జయంతి స్వరూపంబు వలన వంచభూతంబులు ధృతంబులై యిట్లు
 ప్రధానంబును ఋద్ధియు నభిలాష్కంబు గు రూపియు నిండియాచియగు
 నహంకారంబును మనంబును సకలైంద్రియంబులును విద్యావిద్యలును
 భూమి మొదలగు భూలాదియు ననునవి మదీయహస్తకమంబులయందలి
 విజ్ఞానధ్యానంబునంజేసి సన్న్యాసంబుగా నాత్మీయ న్యాసంబని న్యాసయోగ
 విచారదుట పల్కుదు రివిధంబున స్వాత్మను వా యురంబువందలి కౌస్తుభ
 రూపంబుచేత సన్నన్విసింది వక్షస్థానందసుధారసం బహర్షికంబు
 గ్రోచుచు బాయుధ రూపకంబులగు తత్త్వంబులచేతఁ బరపశుండయ్య
 మర్కరాచరింద మౌఢ్య మకరందంబు మిక్కిలిసేవింప బహర్షివయ
 నై ముఖ్యంబగు నాత్మన్యాసంబుగాఁ దలఁపఁ దగు నని యిట్లనియె

లే గి ఈ సమస్తంబు లెన్నగా నెఱిగి నీవు

సర్వసర్వైశ్చరుండవై సంకతంబు

సుఖము వర్షింపు బాయందుఁ జూడ్కిఁ జేసి

యలరుచు సమాధిఁ గ్రీడింపు మనమచరిత

శ ఆరి ఎప్పి కరుణ చతుర

త్తివ వాడుకలు బాధ్యిపెట్టి దీనిని పేను

దీవ విఖిలమైత్రము

దమనాందరి యాత్ర సలుపు మరులిం వత్తిన్

82

తే గి అందు వర్తించు చెలనలై నవారి

కథికముం గాననయిగ అత్యాదరంబు

దైవ ముదేశ మిచ్చి నుస్థితిని నీవు

కలం ఎకల ములను మోక్షదుండ వగుమి

83

వ ఎట్లు ఎ-గిల్లడు నాశ్వాసింది దేవతాద్యమందగు వుండిరికామందు లక్షి
నహియందగుదు నిత్యముక్తులగు వసంతాయతోగూడి త్రమ్మణ నిజనివా
సం కటం బసయె నట్లు నమ్మవోయ్యుండు ననుట యోగి శేషుండగు
నిలయ వైలంబం బగు శంకుప్తి నొంది శ్మేత యాత్రా పరుండయ్యె నని
మహామని మహాత్ముంబును శ్రీమంతంబును నగు భాగవపురాణ
ఖండిం బాచలి యిత్తర ఖండంబునందు సంవాదంబుగావించి భక్తపరాయ
ణుండగు నారాయణుండు నడుం గూర్చి ద్వితీయాధ్యాయంబుజెప్పి
వెండిలియ నెట్లనియె

84

సీ అంబు గుఱువులందగు మహావృతమయ్యు

మంబు ౨ ప్రాకారభూషితంబు

గొప్ప విశాలంబు నరసింహతయారంబు

మంబు అత్రామణి ద్యాపితంబు

సర్వచేవాలకు మోక్షదమునౌ మర్తివు
దంతునం దము నీరకుమా కుముద
ములును తెంగల్పలు ఎలి నుత్పంతులు
సెవసి దివ్యులుగా నెసగు నొక్క

తే గీ సరసి తలమున రాజహాస స్వనంబు
గజుగి సురరాజ సింహతాళ మగుచు
కుభము గామింది నిస్తుల స్ఫూర్తి నలకు
దివ్య నీలోత్పలంబు సంభావ్య మగుట

85

ప అందు

86

క తామోదకి మహాంకుడు
తామరసాంబుపి పంకజ (1) ధ్యాన సుధా
ధీ మహిత వివర్ధకుడు 1మ
హా మహాంకు వసింది నిస్తులానందుండై

87

క పీతి తత్త్వ జ్ఞానాదికు
దలందు పద్మితాళ్యయుజము నగు మానమనం
దతి కుభమగు దివమున నం
దిత మతి జ్ఞానందె విమలదిక్పాంతులందై

88

ప అయ్యవసరంబున

చ అనుపమ కోటిసూర్య తులితాకుడు పరిణాకుఁ దాగితా
 1వనుఁ దదిలేర్పిరుండు చాధవందుఁ దనేది సుమాస్త్రదారుతా
 పై విగమరూపుఁ దిచ్చుతుఁడు దెవుడు శౌరి చతుర్ముఖుండు 2క
 ప్త్యనయ్యుడు గోమూపయవభాసితఁ దవ్యయఁ దప్రమేయఁడున్ 80

సి శరత్తుడు శంఖ చక్ర గదా వద్ద
 విద్రాహమానుండు విశ్వమయఁడు
 సుషుంబుండు సుధ్రుతి సుజనస్తుతుడు పుండ
 రీక దిశాకుఁ దస్త్రోక గుణుఁడు
 నారాయణుండు సునాగుండు వైద్యుమా
 ధరుఁడు నుదంతాధ్యుఁ దరిజయఁడు
 సుశ్రోత్రుఁ దస్థుండు సులలాటపంతుండు
 సువిభూషణుండు విప్రశయకుండు

ఆ సుగుణ మఱి సుగంధ చుటుక కంధరుఁడు సు
 నఘఁ దమరతుఁడు వాసుదేవుఁ
 దమ్ముల దాయకుఁడు సదానందరూపుఁడు
 దివ్య గంధలిప్తదేవఁ దనఁగ

91

న పుష్పమాలా విరాజితుండును దివ్యపీఠాంబరధరుండును నగు వ్యాధిధరుండు
 జగజ్జనని యగు ష్మితోగూడి విత్యముక్త పరివృతుం దగుచు సర స్తీరం
 బున కరుదెంచి యుత్తమాండును సిలోత్పలాంతరస్థుండును నగు నయ్యర్చ
 కుం గైకొనిపోషణం బుజ్జెయుటకై ప్రేయమగు శమలాహ న్తకమంబునం

1 ము - నమ

2 మా - తా

3 మా - శ్రోతు

4 మా - విశేషణంబగు

5 మా - కము

దొంగని నాశము జరిగెనుగా మహ్మదుని మార్గ మునుసయై
 స్పృహంబుచు ఎతని కమ్మతం వాసంగిని నమ్మహత్ముని తక్షణంబు
 ప్రవర్తమానుండగుట దర్శమయ్యెను చాకొరి యమ్మునిద్రునకు
 కూతాభిదానుండని ప్రవరమితి సరహస్యంబును సవిస్తరంబును జరమం
 బు న్యాసాంత్రయము నగుమోగంబు యెరిగి ర్థుండును భక్తుండును నగు
 నమ్మహత్ముని మహిమ గావింప మునిశ్రేష్ఠుండగు వాతండు న్నానయోగ
 రహస్యం బెఱింగి యజాండును నవ్యయుండును నగు వాని గూర్చి
 సంబంధ జ్ఞాన వేదంబుగువాని ప్రశ్న జేసిన భగవంతుండు సంబంధంబు
 లగు జ్ఞానవేదంబులయందు తర్త్ర తాత్పర్యంబు యందలి సంబంధంబు
 శ్రేష్ఠంబుని లోకంబునందుఁ బ్రకటించు కరంబును మునిందా దాని పది
 యింతు విను మని యాజ్ఞనియె

92

తే గీ దాని రామావతారంబుఁ బాల్చు నాడు
 చరిత మధికంబుగాగ్ నాశ్చర్య మగుట
 నిదియె విజ్ఞాన సిద్ధియై యెసఁగుచుండుఁ
 బూర్వకాలంబు నందు విహృత్తి మించి

93

క మనసువలన నీ చరితం
 బును దశకంధర పరార్థముగఁ దెలియఁగ నీ
 తను జీవునిగాఁ పరమా
 త్మ నయిన నను రాముగాఁగఁ దలపఁగ వలయున్

94

సీ ఉరుదీప్తియగు మదయోధ్య వైకుంఠంబు
 దగఁ బ్రపంచము దండికావనంబు
 నందుఁ బ్రవిష్టుండనై పరమాత్మనౌ
 నాకు లీలాధరమై పరివ్రాజంబు

సీతా సద్యఃకలగాఁ తెన్నొందు రాక్షసు
 రహిని ముప్పయ్యై రావణుండు
 నృగ రూపయైన ప్రకృతిచేత మత్సమి
 ఎఱు వల్లఁగొని యీర మను లంతఁ

చేసి జేరి యుద్ధావ సంభాగాఁ గుఱు వనవం
 నందు వదిలిచ్చి దా వివయాత్మ కోత్ర
 మాంగమం విజరాజ్యము ననుభవించె
 మహిమ గుణధుర్వ బుధిచర్మ మోనివర్మ

95

తేలి అప్పు రా సీత యోవవంతుండు నాడు
 విగ్రహముదమం బెట్టి విస్తృతముగ
 నలాపుచు వనిందునట్లు వీ ఎలఱుమతివి
 భక్తిరంజితిగా ధ్యానపరుడ వగుము

96

మ సతతంబున్ మురివర్మ యిచ్చిధముగా సంబంధ విజ్ఞాన మం
 దిత భక్తిన్ హృదయంబునం దరసి విచ్చిన్నై క్త భక్తై మ సం
 తతివై నాడు గుణానుభూతియను మత్స్యభూతియో లీలయున్
 తురతర్కంబున మోనివర్మంబు నిష్ఠన్ బోధ గావింపుమి

97

వ తి త్తమంబును టాపానుభవంబును మత్స్యరూపానుభవంబును మృగజాను
 భవంబును జరమంబును విభూత్యనుభవంబును మునులంగూర్చి నిరంత
 రంబు స్థిరంబుగు సమాధింజేసి యుద్ధేధకంబు గావింపుము సంసారసార
 మగ్నులగు శరీరులకు మిక్కిలుంజేసి యుపయంబు తత్త్వం బధితింబుగా

లోధింప నీ పనుపత్రింపుము దివ్యములు మడియిత్తేరంబులం గూర్చి
యథాసుఖముగా సుంపరింపుము భవచ్చరంబు సుర్మంబులను భూమి
యందు సుంపరంబు జొవర్పుచు దానిఁ బ్రకటగా నలుపుము ముసీంద్ర
భవచ్చరీర సుర్మ మారులంబుదే నందలు మత్తెత్తాభిముఖులగుచు
నిన్నాత్రియించెద రనియెడు కెడిద్దవనంబుని యప్పు దమ్మునిల్చుచుండు
వివయావనకుండై జూర్జనుం బ్రతిపత్తిఁజేసి యతనిదేర మిక్కిలి యను
జ్ఞాతుం దగుచు నమరతంబు యాత్రంబుగూర్చి చనియెనని మహాయోగి
మాహాత్మ్యము శ్రీమంతయును నగు భాగవపురాణంబునందలి యుత్తర
ఖండంబునందు సుందారంబుఁజేసి పక్షపరాయణుండగు నారాయణుండు
నడునకుఁ దృతీయాధ్యాయఁజెప్పి యిట్లనియె

98

మ అట భర్మావరతావృతంబు మణిహర్మ్యవేళ సంకీర్తమై
పదమన్ నింగితి ఖండమై యెనఁగు రేవయ్యి విశ్వోత్పవో
త్కృతిమై యొప్పు మయూరి పట్టణము విభాగంబుగా నుర్వ బి
త్తటముల్ స్వాత్మరుచిచ్ఛటం బరవఁగాఁ గన్పట్టు లోకంబునన్

99

వ అందు 100

క అమృతము కంహంస క్రౌం
చ మదభ్రమరావృతంబు చంపత్కుళ మ
ధ్యమము లంకాహదసంజ్ఞము
కమలాకర మొప్పు విమల కమల కమమై

101

అ వె అందుఁ జొచ్చి నందరాంకుఁ దా యాశ్వయు
జమున నుభయ గాంధు శతభిషమున
కుభదినంబు వందు కుభలగ్నమునఁ బుట్టె
దివ్యతనుఁడు నిత్యభవ్యధనుఁడు

102

చ అమలమము ర్తి సరస్వమున కాన్పమఁదొ హరిగేవుఁ బాక్రిలా
 పవఁలు దియనఁబియ్యఁ ను వార్తిమమితితోడ నయ్యెడన్
 నొనమరి పంబలాసిర ౧ నం ౨ 1వలెన్ గొడగట్టి తత్క్షణం
 బుల మునిం గనుంగొని నక్షత్రాల మోద పరిత చిత్తుడై 108

తే A సంతకాంబు పరిపూర్ణ భాష్కరుగుచు
 తాలి వెంతుడైన యెల్లలు వండుఁ
 గమలతోఁ గూడి వాసార కరుణపుష్టి
 గురియఁ గావించె గురం మొప్పురం మరిని 104

చ నదస్కాయినం దరినివేత మెక్కిలి వృష్టిఁ జొందఁబడిన శరీరంబుగల్గి
 యోపనంబునందు నతని హర్షంబున వారింగనంబు జేసి మహంతులలోన
 మహంతుడౌ గమ్మని ఇచ్చిధంబున వన్వర్ణ నామకుండగువమ్మహాత్మునకు
 ప్రకాంతుండును బురుషోత్తమండును నగు సత్సంగవంతుండు మహర్షా
 చుంబు గావించి న్నానదె గం బుపదేశించి మునిందా తత్త్వరయము
 రచించె వినుమని వెండియు నిట్లనియె 105

తే A గరిమఁ జిత్తు నదిట్లు పొల్పిరఁడు గాఁగ
 మూఁడు పెధముల తత్త్వంబుఁ దొరయు రిత్తు
 నిర్వికారంబు శాంతంబు నిర్మలంబు
 వత్సంబు నిరంజనంబుగా నరయనలయ 106

క కవ భావానందమయం
 యను భావకమును ననఁబు పౌరి నవ్యయమున్
 దనకొఱకుఁ దా వెలుంగఁచు
 ననుచొందఁగ వాల్చె లెమై మునివర్క 107

సీ ఆహూతిగా నమా మర్థంబు విల్లెవ
 మను ధారు దాస్యైకముగఁ గ్రుతులు
 నగును దివ్యతః తేనీ యనుదినంబును బ్రతి
 త్కేత్రంబు గూర్చి వసించు నెన్ని
 దగు సుఖంబులు గల్గి యరయ నలంకరంబు
 నింపు మవ్యక్తమనియు వదంప
 వలదు దిద్దుకొనిం బహుళారమును ఎంబ
 ఘోర 'సర్' విస్మయములును నైదు

తే A నిందియంబు మడునొకొం దెసఁగు ఎద్ది
 తత్త్వ మవ్యక్త తత్త్వ మీ తత్త్వములును
 నెంచి నిర్వచనార్థగా నెసఁగుచుండు
 మహితగుణధుర్య కథచర్య మౌనివర్య

108

తే A అవియ త్రైగుణ్య విషయమై యరిరి జడమ
 నగు నదిద్రావ మని యరయంగ నగుటఁ
 నిందు సర్వైరుండనై యే ననాత
 చుండనగు నీర్వరుడినుగా నొప్పచుండు

109

వ సర్వ వ్యాప్తంబును నవబోధంబును నమరింబును వానందంబును నగు
 వాకారంబుతోఁ గూడికొన్న యనంతంబును నగుంబును సౌఖ్యము
 కాస్తయు సర్వంబునకు ధారకుండును స్వాధీవ సర్వవ్యాపకుండును
 బ్రహ్మసింహాధిపాయకుండును ప్రభుండును నిత్యలావణ్య సౌందర్య సం
 యుక్త మత విగ్రహంబును నే నగుట నేతత్పదార్థ త్రితయంబునంబు
 ద్విపదార్థాల్పంబుగు జగత్తు మచ్చరీరం బనియు నీర్వరుండనగు నేను

1 శరీరమును యరయించు మునింద్రా యుత్తమంబగు తత్సంబంధ
 జ్ఞానం 2 నెదియుము పకలఁ నులు దీవి నెడింగి పరిమగతిం బ్రాపింపఁ
 గలరని యవిధంబున సర్వంబగు రహస్యార్థం బమ్మహర్షుని కొఱ
 కుచ్చరించు శిష్యానందు నిఖల శరీరం దీ విజ్ఞానంబు బోధింపుచు సంత
 తంబు భూసంధారంబు గావించుమని యాజ్ఞాపించి లక్ష్మితోఁ గూడ వరని
 హృదయ కమల కర్మికా బుద్ధింబునందుఁ బ్రవేశించినంత 110

సి పురణింపఁ గాసారి భూత మహచ్ఛామ
 కుంగు మునింద్రులు బలరుహాశు
 వనుసుదిఁ గైకొని యనుచింబంటును బృథివిఁ
 చిరుగుముఁ గరిగిస దీర్ఘమంతు
 బరి పద్మములుఁ జేసి చరమాత్రులయందు
 ధాత్రిధర సుహరిఁ దనరుచుందు
 రిలఁ బవిత్రగజేయు దిండిరేక్యరుగుఁ
 ములు గొనియాడుదు రెంపి వార

చే గి యి బాతువి దాన్యు భోగైక భోగ్య
 లగుచు సత్సంగకాంక్షలై యలముమతిని
 నాన యె గానుభావు లాధ్యాను లోక్య
 లొకరు ప్రత్యేక సరణులై నుకడుంగుచు 111

వ నిర్ణమత్తులకు నిమత్తుభోగ్యంబగు శ్రీవరు పదద్వయంబు నందలి
 భావప గల్గి విని వృత్తాన్న పోషారులగుచు ముక్తబ్రహ్మంబులు వర్ణించి
 పుష్కరీణులై తుష్టహృదయులగుట పవిత్రీకృత భూసంబులగుచు నిర్ణమంబు

1 ము 1 రీర 2 ము సురణింప 3 ము జేయు

4 ము - భోగైక 5 ము - లాధ్యాను 6 ము - ముక్త్య

రేలు గృహం యు గల్గి తుల్కాశీష్ట సుఖ దుఃఖులై శరీరాదులందు విరోధి
హాయి గల్గి భగవత్పాదాభక్తులై భోగాసక్త జనంబు వలన నీతులై భవ
త్ప్రియ బాంధవులుగాన పరమానంద సంభవుతులై యంద తొక్క తలం
బునం బేరికీకృతులై భూనంబ్రతులయ్య దూరంబువలన దండ వర్తనా
మంబులు చేసి రథధర్మ¹వాతిశయా²హద శివులకీకృత విగ్రహాలును బర
స్పరానిగనతిరులను నారంద్రానివిలోచనులును మానిమానికిం బెద్ద
దడ వనిమిషదృష్టిం బిలువ బౌన పున్యంబును నంజలియుం దానత్తి గల్గి
విసయా³న మ గ్రతులగుచు వారు ధన్యోన్మీయని పల్కామ నపిపంబు
నందు గూర్చున్నవారై యతిభక్తి విసయాన్మీతులుగా నన్యోన్య పృచ్ఛం
జేయుచు రహస్యంబును తేవతేషిత్య లక్షణంబును భగవత్పరకర్తవ్యంబును
నగు న్మానయోగంబు పరస్పరంబు పరివ వినుచున్నవారై యనంతరంబు

112

సీ సంతకం బన్యోన్య సత్సంగ వశమున

నిలఁ బరమానంద వృత్తిఁబిది

మాది మాటికి వేలు మహనీయ విశ్వాత్రిఁ

దిరుగుచు నొక్కెడ దివ్యమైన

నిరిమించు వామన శైత్రంబునకు యదృ

చ్ఛంజేసి వారలు నని రయమునఁ

దత్తుర ప్రాంత్యంబు దడయకఁ బ్రాపించు

యోగీశ్వరులయం దనూనవృత్తి

1 మూ - బేరికీకృతులై

2 మూ - నాత్రియా 3 మూ - పులకే

4 మూ - గణపి 5 మూ - కృత

6 మూ - మలి 7 మూ - యదృచ

తే A మంచి యోగియైకప్పుటం దచ్చుతుండు
 సదధిపతి సకలాత్ముఁ డుత్సాహమూర్తి
 వారికరుణ వెఱిగియు నవ్వారి నెఱుంగఁ
 గోర్కిగలవాడగుచు వేద్యగొని మమీంద్ర 118

తే A అంతటను అంబలాశను లంఘికొని భ
 యంతరంబుగ నిస్త్రందమై మహత్తు
 గాంచు తఱిగఁబని అదివాన గురిలు కొనఁగఁ
 జేసె నక్కమలాదుఁ డక్షిణ గుఱుఁడు 114

క ప్రకటితమోవృష్టికి నో
 రైక విగరముఁజొచ్చి విష్ణుభక్తి హృదయఁడై
 యొక పుణ్యభాగి గేహశి
 వకళంతి సరోముసిగ్ధుఁ డదివనియందెన్ 115

తే A అంతట వనంత సంస్కరణానుసత్తుఁ
 దైవ భూత మహాయోగి యేయగుఁడెంతె
 నకలువృష్టికి వాగేహశివి విభిం
 యోగి వినుతుండు నిస్తులానూప గుఱుఁడు 116

మ సనయందో మహాదాహ్యయం దరట బేళంబున్ విఠారింది స్వ
 ల్పని గూడంబు దానిగన్నోని అపార్యాగంబునం దున్న నా
 లవి వర్షార్ధక పీడితుం బ్రయమదేతన్ శాంతిఁ బొందింబయి
 చెప్పుదు రామం న సరోముసిగ్ధుఁడు పుష్పిన్నానుసంతానుడై 117

వ నకల జీవదయాపడుండుగానఁ గాసారయోగి ధామం నొసంగి వప్పు బా
మహాయోగి యద్భుట వృష్టినిరంజనం దడిసి¹ నవాడగుచు మరపదాంతోరు
హర్షావ సంలగ్న హృదయులై నంజుది శీతంబగు నా స్థలంబునం
దధివసించిన యమ్మునిశ్రేష్ఠులం గూర్చి యాగేహా² శేగుదెంచి తదవ
తొరనంబు సేసి నివర్తితుండగుచుపోవుచున్న మహదాఖ్యుంగాంచి వేది
వారు గృతాంబులై ఎలాత్కారంబుగాఁ గరంబులంగై కొని గేహశిఖేర్చి
ప్రమాదంబున వమ్మువ్వు రేకావాస మాత్రయగు నాగేహా³ యందుఁ బర
దుఃఖా సహిష్టువులగుచు వార శీలం దత్కంతగలుగా నంజుదికావ్యుక్తులుగా
నిరతభ్యాసులును నిశ్చలులును నివృండులును విషలతర విఖ్యాతి పరులును
సమ్యక్భ్యాన సుధాపానలును సునిర్మృతులుంగా సూరకున్న యెద విశ్వే
శ్వరుండగు దేవుండు గేహశిఖేరి తతక్షమా చలించేచుంజేసి తన్నుద్యంబు
నం దతిప్రవృద్ధుండయ్యె నని యాల్లనియె

118

తే గి ఆరయ సమ్మర్షమ నుడైనట్టి పంక
వాక్కుదేత మునులు దారు యంత్రమనను
దగిలికొని యున్న తెఱకుల దంట్టరితి
నుండి రచ్చుక సంస్కృతి నూని మదిని

119

ఉ అయెడ వార లద్భుతము నొందుచు నచ్చటఁగ్గేళకారణం
దై యలరారు నామమని యమ్మురవైరిని నాత్మదృష్టిదే
వాయక చూచి చూడకయె భాసులుచుండిరి నిర్మలత్వతీసం
ధాయక మానసంబు గొని నవ్యసతోన్నతులై పయంబునన్

120

1 మూ - సలేదు 2 మూ - రలేదు

3 మూ - వారలయందత్కంబుగా 4 మూ - రు

5 మూ - నావునియ

సీ అయితాచి ప్రేయ దగు నరొకని భగ
 వంతుడని యెరింగి భక్తి జేసి
 చుప్పుడు భువి 'స్థలియగునట్లు గావించి
 సంతోషమున వర్ణింపఁ జేయఁ
 జేసి భాగ్యుడు భాసిల్ల దీపముగల్గి
 నిరాజనముజేసి నిరతారి
 వయసువరు నమర్చఁజూపెను యోగి ప
 ద్యుడు నిష్ఠ నుంట యా యర్హులకు

ఆ ౨ దగు భార్యమంటు నధికతృప్తుడైన
 యంత కూరయోగి యమల వృత్తిఁ
 జేను మనది స్థలి వివరించి భక్తి నా
 జ్యాయఁ జేసి నిష్ఠ నలవరించి

121

జ కృకాంతులి యగుచు వెండియు

122

క కనదు హృదయకోశము ప
 ర్తివిజేసి సూరిచేర దీనిధి " మృగ
 ప్రిని దీపముగాఁ గోర్కిం
 జొనిన రదర్శనముజేసె గుఱ్ఱరమతియై

123

లే గి అట్టి దీపం చొసంగుడు నఖిల రమము
 నగ్యమైపోఁగా నంత వలన నాభుఁ
 దయ్యతుడు దేవదేవుఁ దనాథమూర్తి
 యందెరా భూమి నహితుడై యుష్టమితి

124

4 ము - స్త్రా 6 మూ - మనస్థిరము
 1 ము వివరించి 2 మూ - వి

వ మహాత్ముండగు మహదాఖ్య పురోహిగంబు నంచు విమండకు ప్రాదుర్భు
 విందిన సకనింగాంచి యనంఠరంబ యమ్ముహూరి శిఖివక్రగదా
 ధరుండును వాజానుభావంబును సుముఖుండును యిదిపాక భర్తృప్రభుం
 డును దివ్యపీఠాంబరధరుండును దివ్య చందన లెపితుండును దివ్యవృష్ణ
 సూరిజాహ్నుండును వీనవజ్ర విరాజితుండును వీన వృత్తాయత
 భుజాండును యందరీక విభానయనుండును గోసూర్యవతానుండును
 గోప ముష్ణుత నుందరుండును గిరిశిఖేయూర కుండలాంగది ధారియూఁ బర
 మాత్ముండును నగు విష్ణువేపు కవలీలింది విషహాపవతుంబయ్యు సప్రవ
 హృష్ట రసూరుహం దగుచు నానందోద్గీర్ణ బాష్పాక్షియై సత్కృతాంశరి
 యగుచు మాటి మాటికిఁ బ్రబుష్టి పార్వగర్భద బాక్యంబున నిష్క్రందియె 135

త లిందిని భజింతు పారత్మియ
 నంద నిదిని లోకజనని యగు నీ గృహిణీన్
 జంజాప్త కోటి నిభరుది
 వినిసిత మూర్తిని నజాండ విస్తృత కీర్తిన్ 128

తే గ సార రక్తపయోధరాకార రత్న
 నూపుర విరాజితంబు ననూప జయము
 శంఖవక్ర ధృజాంక్షత చ్చక్ర వజ్ర
 దిహ్నిరసూ ప్రాణి కరణ మక్షిణ సుఖము 127

త పరమ సజింతెద శ్రీహరి
 చరణయుగము నులునకన్ము గహన దహనం
 యరుభక్తి ముక్తిపాతువు
 సరస మహాయోగి హృదయ సంంగంబున్ 128

క బాలార్కాశు సకాశం
 బై లసిరింబైన కాంచ నాంబరము మథ
 శ్రీని నెనంగెడు దానిన్
 బాళిం ¹ధజియించువాడ భక్తియుతుడవై 120

క పొరి గింకిటి వివాద
 స్ఫురిత మణిగణ ప్రకాశముంగల కాంచం
 గరము బలింబెడ భయ భ
 క్తి రచిత బత్తింబుఁజేసి దివ్య రీతి 180

కం స్ఫురణగొని నీ యురమునం
 దరయగ బాత్సల్యత త్వమగు శ్రీవత్సం
 బురుముతి భజియించెడ నీ
 కరుణారస దృష్టిఁ జేసి కంజదళాడా 181

మ జిగిఁ శెన్నొంచి కరీంద్ర వృష్కరనిరాశిఁబంబులై శంఖ చ
 క్రగదా పద్మధరంబులై విభవముం దాఁకొన్ననీరావలన్
 నిగమోక్తిన్ భజియించువాడ మితిలో నీలేజనంభూత పం
 ద్య గుణాచర జగన్నివాస పరమాత్మా భక్తనందనకా, 182

క కరదించు సమానంబై
 దియవపున దీప్తిఁ దనరి శ్రీలిజప నయన
 స్ఫురణము గల నీ పదనము
 స్థిరనిష్ఠ భజించువాడ శ్రీ రియబీశా 183

తే గీ విశద వీరే విస్తృతి వెలయు నీడు
కన్నులను మెఱుపుల మాడ్కిఁ గదలు కుండ
లముల విలసిల్లు గండకలంబులును భ
జించువాఁడ నమంబు నశించుకొలుకు

184

తే గీ దివ్యము మహాత్మకాశంబు భవ్యమగుచుఁ
బొల్పు మాణిక్యమంటపంబును భజింతు
భక్తి హృదయంబు తెనఁగొను వ్రజ్జిఁజేసి
దేవదేవ గిరికి వందితవర్షా

185

సీ కరుణంత దీప్తి సంతతిక కోటిర వి
రాజికు నాడు హృదయమగు నన్న
మల నొనర్చు నఖిల పుణ్యంబులకు పరి
మిందిరానాయకు నెల్లలోక
మలకుఁ బ్రభుని హరిఁ బుండరీకాక్షుని
మజ్జనకు నవింశ్య మధువిభేది
భవచార్ది లంఘనోపాయ సవ్యయు గురు
భజియించి భక్త్యాద పద్మమలను

ఆ వె శరణమొంది యెను సదృశ్రిఁగై కొని
నిరత మమ్ము హృత్కరుఁడ జేసి
యీ సమస్తమలను గృతకృత్యుఁడి నగుచు
ధన్యుఁడుగఁ దనర్తుఁ దత్త్వదృగను

186

వ ముకుంద దర్శనంబు వలన నాహార పరిహార్య రసాత్మకంబును నానంద
గర్భదంబును వగువాక్యం బిట్లు నమదిరితంబగుట నక్కాసార భూత
యోగింద్రులు జగదీశ్వరు నవలోకించి తద్దర్శనంబువలన నమితంబగు
వానందంబు భరియింపు నగరుహంబులంజేసి¹⁾యంచుటలై ప్రబంధంబు
స్మరియింపతి పారవశ్యగతులై న యప్పుడు సంపూర్ణమతులును మువ్వరు
వగు నమ్మునులకుఁ జూర్చుండగు హరి యదంత్యంబును నవ్యయంబును
వగు నట్టి విశ్వరూపంబు దర్శింపజేయ మువ్వరు నత్తమయంబును
వానందమయంబును భుజంబును వగు రూపంబుఁగూర్చి ప్రణమిల్లి
యాయోగిశేఖరు లానంద మగుటలై యిట్లని ప్రతియించిరి 187

నీ జయ రమేశ చతుర్భుజ భువనైశ్వర్య పా
ప్రమాణ్య ధురంధర మధువిదాళ
జయ సర్వ సురగణ సార్వభౌమా²⁾ యథి
త్వీర యద్రితాతేజ విమల
జయ భక్త జననైత్ర సాఫల్యమయ విగ్ర
హ జయ నీలవేణుంగ శౌరి
జయ కవకాంబర జయ కమలావద
వ్యాస మనోజ్ఞ భుజాంతరతల

తే గి నాథ జయ సర్వకల్మష నాథ నామ
ఃత్తవ యనంత యమ్యత కృష్ణ యోగి
మాప సొంబంబ కర్మికా మధ్య వాస
జయ విమల వద్మపత³⁾ విస్తారనయన

188

1 మూ-ద్రుడు 2 మూ-మా తర్వాత 3 అక్షరమున్నది

8 మూ విస్తార -

క జయభంజిత దుష్టదనుజ

చయ విక్రమ దేవదేవ జయ నర్మ జగ

న్మయ నిగమాంత వివర

ర్వయ భువనవ్యాపి చురళారి

189

ద జయ కమలాసహాయ మునిసన్నతపాద జవార్జనా హరి

జయ పరమేశ నీ మెప్పుడు సర్వజగమును త్రోచుచున్నా మే

మయమతి(1)భ క్తిగై కొని త్వదంప్రే నిరోజము మిక్కుటముగా

నయతరనివృత్తి వనువొందెద మెప్పు దద్యుతా

140

ఏ ఇట్లు మహాయోగిశ్వరేశ్వరులు హృషీకేతు స్తుతియించి విగమసాత్కార్య
సంగ్రహములును నమృతమంటపసోపాసములును నమృత చింతామణు
లును భుజములును నగు మాండవప్రబంధములు గావించి రంత దేవుండును
నాహ్నాయవేద్యుండును దయాపరుండును విశ్వమయ్యుండును నగు విష్ణు
దనవరతం బాహ్నిశ్వరుల హృదయ కమలంబుయం దధిపనించి నట
మవ్వరు యోగంబులేత దివ్యయోగసామ్రాజ్య వైభవం బతియంబుగా
భజియింపుచు జగతియం దెయ్యెడ సుందరింపు చుండురని మహాయోగి
మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతంబును నగు భార్గవపురాణంబు నందలి యుత్తర
ఖండంబునందు భక్తిపరాయణుండగు నారాయణుండు సువాదంబుఁ జేసి
నరునకుఁ జతుర్థాధ్యాయంబుఁ జెప్పి కెండియు నిట్లనియె

14

సీ అంతట నామోగు ఎందఱు పూజులు

మరి యందుఁ దిరుగురు లెరిల మదిని

సీ యాశ్రయంబుగు బామోచ్చి కరుదంచి

యాత్మీయ మీనసాస్థాదు లగుచు

ననుగూర్చి ప్రణమిల్లి నవ్యంబులై దివ్య
ములగు సంస్తవమాల ముఖమైన
సోత్రంబు నలిపి మత్సూతా వరాయణు
లై కొంత నమయంబు నకుల భక్తి

తే గీ నిందు పసియించి యిచ్చట నిరపుకొనిన
జనములకు వార లధిక విజ్ఞాన మనువ
దింపు తత్త్వత్రయం బువదేశ మిచ్చి
చిత్త మొగి యోగముకొలుకుఁ జేసిరంత

142

క అగతి దిశాం మనోహర
మగు మూడు గుహలను జేరి యతిశయముగఁ జెం
వగుఁ దమ్మి గర్భియం గొని
యొగిఁ జేలా¹డుమలు వరకురోత్తరు లగుచున్

143

తే గీ ఆసనమునందుఁ బ్రాణాఘరిగుడు ముపుడు
భక్తిరోదఁ బ్రాణాయామ పరత నొంది
పూని యస్త్రాక్షరీ మంత్రమునను రేర
కంబు పూరక కుంభముల్ గరవి రంత

144

తే గీ మంద్ర మధ్య హేమాధ్యక్షమ మహిమవలన
సౌరమగు కుంభకోద్యవ మాయతమనఁ
గలయ న్నదయంబులు బుమ్మతిముగఁ జేసి
యచ్యుతధ్యాన పరు లౌచ నకుల మతివి

145

క విదిరంబగు తత్పద్మము
మదిఁగల విజ్ఞాన మనెడు మార్తాండువిజేఁ
బొదిలి వికసింపఁ జేయుచు
ముదమున వర్తిలిరి యోగపూరిత మతులై 146

తే గీ తప్త భర్మ ప్రభ¹ గుణంబు తత్పయోజ
కర్ణికోపాకలమునఁ గరము చంద
బోధృవ ద్యుతి బామలాగోష్ఠ్యం న్ని
తిఁ గొను నీరిఁ గూడికొని యున్న దేవదేవు 147

సీ తరుణార్క సమరేణఁ బామరపాశు భూ
నీలా సమాయత్తు నిర్మలాత్ము
దేవతేకుఁ గిరీట దివ్యహరజ్జయ
కృతిఁ బీతవాసనుఁ గృష్ణరూప
భూరిచందవదామ భూషితుఁ గేయూర
తంతజాంగద సమా² కలికు శంఖ
చక్ర వందఱి భేద శార్దూపపాశాష్ట
బాహుభాగ్ధితాంగు తుభవదాయ

తే గీ బాం సూర్యోష్ఠ్యం త్వనిభ్రష్టాశి
హరవిద్యోతమాన విస్తారవతు
వక్రసురవీరముఖ మశిఖ విశిర్ణ
మేఖలా స్ఫూర్తి తదిభాగు మిహార వాసు 148

౧ సాము రాట్కర నన్నితోరు యుగళ
 'వాదరృదారుతరాశ్పతి స్వ
 బామయుగ్మ సరుణ సరసిజాందిత పాద
 యుగః 'గవో'ంద్యయయుతు నవంతు
 సంతత త్రూద్విక సౌందర్య తిల సూన
 బాణకాయ్కుః దర్శిత్రుతతిలోం
 కుండిం కర్తయుగ్మ సదవలోకనో
 త్లోం నుశిం విసిం క్షుత

౨ రా రెస్రొరితాల్లాకు రై వవతుః
 బాతు దంతస్పర ద్విద్రుమోరు లోహి
 రాధరు సుబాసికు మహాత్ము వమ్యుతునిః ౨౦
 ౩౪ కరంందు ముఖ పద్మః గరుణనద్మ

149

౩ జట్లు పరిశుద్ధంబగు స్మితంబు గల్గి నీరంద కృపావలోకంబునం
 జెన్నొందు హృషీకేన ద్వానింది ప్రత్యగాత్ము నధేవు పక్షంబునందలి
 యేత్కంత ప్రకాశక తౌన్రుథ స్వరూపిగాఁజేసి, తదురఃస్థలావంద
 పయోధి సంస్థతులుగా మనంబు నన్నునించి యాది దంపతులగు లక్ష్మి
 నాయులుం చరణంబులను కమలంబులయందు మధురంబగు మరంద
 రస సుధా పోరం బనయంబుఁ గ్రోలుచుఁ బరవశంగతు లగుచు నస్త్ర
 స్వరూపంబులగు తత్త్వంబులవేత ('భాసితంబులగు) తత్కర పంక
 ణంబులయందు సంస్థితంబుగు మకరందావంద రసం బాస్వాదనంబుఁజేసి
 గుర్పరావందులై యిష్విదంబున నమాధియుక్తులగుచు సుతమంబగు నేర
 దోగంబుధరియింది బాహ్మప్రపంచంబు మఱిది బిరళంబు నమాస్థితులై
 యుండు సప్పు దేను భ క్త విశ్లేషంబు నహంపనివాడ నగుచు మద్యకుల

1 మా వాదరృ 2 మా యుగు కవో'ంద్యయుయనంతు

3 మా యేత్కంత కర్వాక" క" వర్ణమున్నది 4 మా లేదు

మర్పియులుగాన నాశికులవారి నదిపంతునం దధివసించ నొక్క
సమయమున

150

మ క్రతు విధ్వంసి నులేంద్ర మర్థి పృతుడై కంఠాన నంటారుఁ డా
క్రితునా నా సనకాది హరివరు లర్థిం గొల్ప నేతెంచె నం
చిత ఎల్లాన వికారిదుండగుచు విర్చిన్నాఁడై చీవ మా
క్షితి నా యాశ్రమముం గుఱించి యతులాక్షిణ ప్రభావాద్భుతై

౯ ప ఈపు నేను లేని యా యాశ్రమము గాంచి
1 మనులఁ స్పృచ్ఛజేయ కవముఁ దలఁడు
తదయ శేఁగుడెందెఁ దత్సయాభ్యాతుడై
మర్మమీపమునకు మహితమతిని

109

వ అంత

158

౪ వనుఁగూర్చి మ్రొక్కి ఖత్తిన్
వినయాన్వితుఁ డగుచు స్తుతులఁ బేర్కొని కమలా
ననుఁడు వదోవిద్యుతుఁ డి
క్లనియెం గేల్కొడ్చి విసుఁగిమగు మృదువతినిన్

164

తే గీ ఖాత భావన యన్యుత పూజ్య సిన్ధు
లిజుడము వీడి యిచ్చుట చెడవుకొనుట
శేమియని యందు నాహిత నేర్పఱింపు
మనుడు వదియొనినాది సత్కృతంబున

165

సీ ఇం దనుశ్రమముగా నెసఁగు యోగముదాల్చి
 మద్యక్షులగు వీరు మహాతాప
 పసియింపుదురు నాడు ప్రాణభూతులగుట
 నిర్బటనే వసియింతు వార
 భారుణి యోగ విద్యానుశాంఖం శప
 క్కరి మగు వీరి దర్శనము వచ్చి
 వట్టి నీ వరయవౌ నరయంగ నాదేత
 నున్మఁ దగినవాని సారసభవ

156

రే గీ యీ క్షణమున వసియింతు నౌ క్షణార్థ
 మవని నాభక్త నంగమం బభిరపావ
 హరము తై వల్య సాధనం బనుడు బ్రహ్మ
 నన్మఁ గూర్చి వదిలె విష్ణాడయగుచు

ఆ వె యోగసిద్ధు లగుచు నొప్పు నీ భక్తులు
 చూడఁరెట్లు బయలుఁ జూర్చిఁ జేసి
 మమ్ము వీరలును ననంత శ్రీ పురుషోత్త
 మా యటన్నఁ బలుకు దలఘమతిని

157

న మనఁబున యోగంబు భరియింది బ్రహ్మసందం బనుభవింపుచు బ్రహ్మండం
 బతిక్రమించు చూర్చి గలవారం శవలోకనం జేమి పని యనినఁ
 జతుర్ముఖుండు మహామూలా నిశ్చలంబగు వీరి యోగంబు పరీక్షింప విధి
 పాయఁబులచేత భగ్నంబుఁజేసెదఁ బ్రసన్నుండ వగుచు నాథ యొనంగుము
 దీనంజేసి వీరి మాహాత్మ్యంబు ప్రకటంబుగాఁ జేయఁబడుగాక యనుడు
 తద్ధర్మంబునందు బ్రహ్మస్థుండ వగుచు నే నానతిచ్చిన నిట్లు మదనున్మా

కుండగుడుఁ జతురాస్కుండగు పరమేశ్వరీ యప్పరీగఱంబు రావించి
మదనం గూర్చి యట్టవయె 158

సి అప్పరసంగూడి యశ్రాస్త్ర నీవు ప్ర
యత్నంబుఁ గొని తీవ్ర మరిగి వీరి
యోగంబురకు విప్పు మొనరింపు మని యాట్లు
లకఁడుఁ బంపించిన యోనులేశ
వనితా సమేతుఁడై చని వివిధోపాయ
సంహర్థములుగు సుతానానృత్య
గేయంబులను బరికింప దృఢప్రతు
లై నట్టి మౌను వావరించి

తే గి వారి కన్నులు దెరపింప బంతులేక
మగుడి ధాతకదకుఁ బోయి మధురపఱితి
నంతయు వెఱుంగఁ జేసిన వాతఁ డధిక
రోష మానకుఁడై యంత యాడిగాంచి 159

తే గి వ్యాఘ్రసింహప్రముఖము హస్త కరళ
మును నృత్యియింది భువి రాలు భూరికరళ
సహిత వర్షంబుఁ గావించె సత్కరముగ
నింపుగాఁ దనకొళంబె తేర్చడంగ 160

శి ధర నవ్వర్షంబు భయం
కర మగులయు దానిదేతఁ గడుకమరడుచున్
ద్వరితములై మృగములు ని
ర్భరముగ వన్నియును గుహంబు నొగిన్ 161

చ ఆ గుహలయందు శరీరభూతులును యోగస్థులును వగు మునిశ్వరుల నా
 మృగంబులు చారుణంబులగు పాదవిశ్లేపంబులచేత మర్దనంబు గావించె
 'వాని యందుఁ గొన్ని శరభంబులు ఖిదా సంపరిపీడితంబులగు దంత
 సంఘట్ట పీడినంబులచేత వాయోగివర్జుల భక్షించెఁ దక్కుచి నంట్టితు
 లయ్యు వారందఱు భ్యానసుధా పరిపూరితులై దానిచేతఁ బోషింపఁబడిన
 వారగుదు సుఖంబుగా నుండి రక్షిత్వాచార దోషంబులచేత శరభంబులు
 మిక్కిలి పీడింపఁబడిన వగుచుఁ గృతీ భూతంబులును నిరుద్వ్యానంబులును
 నగుచుఁ బ్రాణాంతికము నొందిన పయ్యె విట్లు హతంబులగు మృగంబులను
 విశ్వలులగు నమ్మునులను నవలోకించి విరించి విస్మితులై వారలఁ
 బ్రశంభదేపి దివ్యరేతోమయంబుగు వారల కాయంబుల నిరీక్షించి దేవ
 మహర్షులతోఁ గూడఁ బ్రదక్షిణ నమస్కారంబులు గావించి యా యోగ
 ప్రభావం బెఱింగి మాచిమాదికిం బ్రకంసింది యను త్రమంబును
 యోగదార్శ్యంబును నగుఁ దత్ప్రభావం విప్రీధంబున నరసిన వాఁడయ్యుఁ
 జనుడెంచి నాకు మ్రొక్కి వారలకగు యోగలక్షణంబు ప్రవృత్తే నా
 కొఱ కయ్యోగం బొసంగుమని ప్రార్థించిన మేను తేవతేవిత్వ లక్షణంబును
 లోకంబునందు జ్ఞానులకు యోగుల కర్కంఠ రహస్యంబును నగు యోగం
 బరవికొఱ కెసఁబిన విదప దేవతానందాచి మహర్షులతోఁ గూడ సుతు
 వ్తం డగుదు నామనుమతింగైకొని పరమంబగు నిఱదామంబుఁ బ్రవేశించె
 వంత

168

క ఆరుదార బహుతిథియగు

రతి నా మువ్వులై న యోగి ధనులు దా మా

ర్కరమతి నానన్త గదపి

స్ఫురెడుకునై మర్తమిహముం జేరి రొగిన్

169

బ ననుఁ గూర్చి మ్రొక్కి స్తుతులనుఁ
గొనియాడి ప్రయయి వంప గుఱియగు న
మ్మని వరులు నాడు పంపునుఁ
జనిరి నువుల్కమగు నైమిశవనీ స్థలివ్ 164

తె గి అందు వసియించు హరిదేవు నట్లు బాటుఁ
బడు ననంతునిఁ గన్గొని వందనములుఁ
గరపి యందున్న మనుల కందతిరి వ్వాస
యోగ మువదేశ మిర్పి రనూన మతిని 165

చ అనంతరము 166

క బొగడొందు హరిశ్చేత్రం
లగు సొల్లగ్రామమునకు నదిగి హరిఁబ్రభువ్
జగతికుఁజేరి మే మీ
జగతిని ధన్యుల మటంచు నేలుపుడుడు నతివ్ 167

ఉ అ మునివర్యు లంతట కయ్యెఱుఁగఁబోయి య హెద్దఁజేరి వి
ద్వామ 'యొదత్త్య నిర్ణయ మహాత్ము రమూర్తము లోకపాలు ను
త్రామ నుతాంఁఁపి వద్దయుఁగుఁ బామరసాక్షునిఁ గూర్చి మ్రొక్కి లోఁ
ద్రేమము మీఁ జత్తి గురిపింపుచు స్తోత్ర మొనర్చి రథితోవ్ 168

క పౌరి సంబంధ భావము

పరము విముఖులు భర్తృభార్యాభ్యాము సు

స్థిరమతి నందు వసించిన

పురుషుల కొనగిరి నయమున మునిపరు లనఘా

169

తే గి ఉర్విః జీరణాలమున సరయూతటమున

మందు వదియగు నొక్క విప్రతుడుఁ దమ్ముఁ

గూర్చి యాలింప వానికిఁ గోరినట్లు

జహంధనము లిద్ది రదట వావానమొంది

170

న దర్శింతుండగు నతని కనేక పదార్థము లొసంగి యనంతరము యయ్యోగి
వరులు మధుర కేతెంచి వారితో ¹బ్రతుండును, విశిల గుణగణాంక
రిష్టాదులు బాంధవ్యవ్యంగూర్చి ప్రతిపత్తిఁ జేసి సంకుచించి యంత
మాయాపురాధిపతులగుచు దేవుండగు నమ్మడునూదను యదావిధిగం
బాజించి పిమ్మట వారజానింజేరి భజగళయనుం భజియించి యందుపసియొం
డిన నరులకు వ్యాసయోగం బుపదేశించి యవంతి కరిగి యవపీఠాభుం గని
భక్తిమన మిక్కిలి పూజించి ద్వారపతియం దధివసించిన దేవుండగు
యాదవేంద్రు సుపర్యగావించి యవల నందప్రజాముసందున్న గోవతన
సఖండగు హరింగూర్చి ప్రణమిల్లి యట బృందావనంబుఁ జేరి నందనంద
నుండగు నయ్యకు నభ్యర్చించి లోయప్రదంబున కేతెంచి యందు భక్తి
మందాతుండగు గోవిందు నానందయ్యగా నభివందనం జొనర్చి గోవర్ధన
మహాధర శిఖరంబు నందలి గోవవేపుం గూర్చి నమస్కరించి పిదప భవ
చ్ఛంబు నందలి భక్తనైత్రునేన యతిశయంబు గావించి తదనంతరంబు

171

తే A భవ్యతీరముగు గోమంత పర్వతమునఁ
జెలఁగు తొరిని సంస్తుతిఁ జేసి యచల
యత్నమువలనఁ జని హరిద్రారమునను
జలఁగు జగదీశు సపర్యఁజేసి

178

క కరము ప్రయాగఁ దవర్చిన
హరిమాధవు దేవదేవు నమరస్తుతు ను
త్కరముగఁ జూచింది యచల
సరసత వర్తిరిరి కొంతనమయము భక్తిన్

179

సీ అటుఁ బరగకుఁ బోయి యేందుఁ దథరు గదా
ధరు సన్నుతింది మూదారమతిని
గంగా నమ్మద్ర సంగమమున వర్తిల్లా
విష్ణుని మ్రొక్కి యభిజ్ఞులగుచుఁ
జిరకాల మచ్చట జెన్నొంది యేందున్న
వారల హరిభక్తి పరులఁ జేసి
గురుకరంబగుఁ జిత్రకూటంబువకుఁ జని
యెచ్చటి రామవు సభిత భక్తి

తే A విమతిఁగావింది నిస్తుల విమల హృదయ
లగుచు రమ్యనందిఁగామమందుఁ గల్లా
రాక్షసజ్ఞుని దేవీకుఁ బ్రణతిఁ జేసి
యచ్యుతారాధనానక్తులగుచు సంత

174

చ కలయఁగ నర్యపావము గాంచు ప్రభాసమునందు జేరి యేం
దులందగు విశ్వరూపి పరితోషయితామరశోచి సేవయున్
సలిపి యనంతరమున విచక్షణశీలురు మౌన పాలు ర
వ్వలఁ జని రాత్మతొరిని నప ర్య యొనర్చుచు భక్తియుక్తులై

176

తే A మనతః శెన్నోందు శ్రీకూర్మమునః¹దవర్షు

కూర్మరూపిని సేవింది కోర్కి నిట్లు
రిదనుసారిగ ధాత్రి సుతమము గాంది
యంపెసంగెడు నీలాద్రి కేగుదెంది

176

క దూరంబుగఁ దద్విభరం

బాహుధీగఁ గాంది వార లలిత క్తిని బ
ల్మారుఁ బ్రాప్తియెల్లము గం
వీరతః దత్తశైత్రమునుఁ బ్రవేశించి యటన్

177

వ ఇంద్రనిల శ్యామ రమందునుఁ శీతకౌశలేయ వాససుందునుఁ గిరిట మళకే
యుర కుండలాంగద ధారియుఁ గ్రైవేయ కాందిలా కటక కంకవాది విభూ
షితుండును పుండరీక విళాల నయమందును వీనాయక భుజాయుగకుండును
నిజాధరుండ మ కౌస్తుభమణి బ్రాజమోనుండును శ్రీ చక్రకృత లక్ష్మణం
డును లలితద్ర సుభద్రా సమాయుక్తుండును సర్యోక్తిరుండును బుర్రా
పుష్పాక్షిత్త ముండును సోమరుండును శిశుంభకాశేష పతిత పావన వ్రతుం
డును రిమానాథుండు నగు జగన్నాథు నవలోకించి విద్యు కంబుగాఁ బ్రాప్తి
మిల్లి¹ వేదాంతావహంబులుగ నువంబుచేతఁ గొనియాడి తదియ సేవా
సత్త మనస్కులగురు వా యె గి వర్కులు కొన్నిదినంబు లందు నివసియింది
పురుషుల కనుత్తమంబును శ్రీమంతంబును నై నయస్తాక్షరం బువదీశింది
యలికాంక్షితంబులుగ నభివృంబు వొసంగిరని మహాయోగి మాహాత్మ్యంబును
నంబాచరూపంబును శ్రీమంతంబును నగు భాగవతపురాణంబునందలి

1 మూ ద య్క

2 ము పిత కౌశేయవాససుండును 3 మూ నంబు

4 మూ వేదాంతా

5 ము వసియించిన

యుత్తరఖండంబునందలి పంచమాధ్యాయంబు భక్తపరాయణుండగు
నారాయణుండు నరుగుతుం బెప్పిన వెండియు నతం డవ్వలి కథాశ్రమం
బెట్టనిన నతని కతండు వివరించిన విధంబు సూతుండు శౌనతాదుల కిట్లనియె

178

మ ంలితామాన దయాపయోధి వణకాలంకార యోగింద్రమృ
¹జ్జులక్ష్మికోటి నివాస వానపగిరిశస్త్రోత్ర ప్రాత్రక్రియే
జ్జ్వల దివ్యాంబు పయోజ యై జయిత భాగ్యత్పర్మహితాండ క
ర్ప లసత్ప్రభవ భావ భావభవ రూపారూప నామక్రియా 179

క శరచర తిరి హరి వటు భృగు
పర రమువర రామ బుద్ధ బాజీశ్వర భా
స్వరరూప రూపవిజిత
స్మర స్మరజామృత వదాను సంధాయ హరి 180

మాలిని శరణవస నుతాంగా సత్కరూపాను²షంగా
వర విభవ నివేళా వాగినాదిస్థ వేళా
సురనగర విహారా సూరిలోకప్రదారా
విరచిత గుణ జాలా వేణుగోపాల బాలా 181

గదా ³శిధి త్రిమూర్త్యుగోపాల కృష్ణ కరుణా కటాక్ష ⁴వీక్షణ్యు పాండిత్య
ధుర్జాననరతావనీ మండలాఖండ సామ్రాజ్యధారేయ స్య సమర్థకాకృత
పటహ ధణంధజారాప వివేచిత పతన్వక్రియా ధిల్లికాధీశ దుందుభి ధ్వజ
కోలాహల మాను⁵మధ్యజాంబ కనకదండికృత హీర కంశీకృత సందిపిరి
ప్రతాప తిరి ప్రాభవ కోసల వంశపత్యు పారావార రాకాసుధారిర పితాం

1 మూ జలంతా 2 మూ పాంగా 3 మూ ఇతి

4 మూ వీక్షణా 5 మూ మధ్యజా

ఐదనాయక బ్రాత రమణ భూపాంధ్రులక లక్ష్మణాంబా గర్భభక్తి ముక్త
 పం రామవ భూనాయకాభిధాన సౌందర్యజిత సుమసాయక ఐహరీ పామ
 నాయక ప్రతీకంబైన శ్రీ మహాభార్యవ పురాణంబునందు ఐదక్షాశ్రమ
 మందు నారాయణం గూర్చి నరుండు ప్రశ్నఁజేయుటయుఁ ఐదమపద
 వర్ణనంబును వాసుదేవ ప్రళాపంబును లక్ష్మీప్రశ్నంజేసి నారాయణానుమతి
 పరిస సేనేశాదు లంశరూపంబుఁ తొడమ నుద్యోగింపుటయుఁ గాసార
 భూత మహదాహ్వయ సంజననంబును ద్రత్రసన్నుండగుమ భగవంతుండు
 తడుపదోకుండగుటయు వాసుదేవుండు మహాయోగులఁ గూర్చి నిధిరి
 ప్రాణులకు న్యాసయోగం బుపదేశంబు గావింపుమని యనుటయుఁ ద్రత్ర
 సాదంబున వార లటు వలెనే సేయుటయుఁ దదనుమతింజేసి వారు తీర్థాట
 నంబు సబ్బుటయు వర్షాగమనంబున నొక్కదో వారి ముప్పుడుం గూడు
 టయు వారిభక్తి దెలియు కొలుకు భగవంతుఁ దదృటఁ బ్రత్యక్షంబగుటయు
 నమ్మహాముఖులు హరింగూరిలి మానసపూజ గావించుటయుఁ దద్దాం
 గొని వారు నారాయణాశ్రమంబున శేతించుటయుఁ దత్త వీ మాహాత్మ్యం
 బును బ్రహ్మవైచూతుకంబును నరోభూత మహదాహ్వయలు సకల
 పుణ్యక్షేత్రములు సేవించి సీరాచరించునందలి జగన్నాథుని నభివర్ణించు
 టయు నను నెకపదంబు గల ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము

భార్గవ పురాణము

ద్వితీయాశ్వాసము

క శ్రీ వనితా భూషితా
భావంతానువక్త వాగివగిరి వా
సా వాసవ వందిత శా
రీ వై భవశి సురపురీ శోపాలా 1

వ అని కుకలగు వికర ప్రజ్ఞాధురంధరుండగు నరుండు వివిధ వియధోప
లాలన పరాయణుండగు వారాయణం గూర్చి ప్రణమిల్లి మహాత్మా మహా
భాగులగు యోగులు నిఖిలపుణ్యక్షేత్రంబులు నందరింపుడు వీలాచలంబు
నందలి సుఖద్రా ప్రాణనాథుండగు జగన్నాథుం బాఠించి యవల నెఱుగని
రని యడిగిన వకం డిట్లనియె 2

తే గీ ఓతిని వంతటఁ దెన్నహాక్షేత్రముఖ్య
మయి యతిశయంబు గాంచు సింహాచలంబుఁ
జేరి యందున్న సరసింహసారసాక్షుఁ
యింజ్యమూర్తి జనార్దనుఁ బాఠదేసి 3

క మనమతు లవ్యలఁ దులసి
వనమునోవర్తిలివ గతిని వనజాక్షుని దే
వమతుని భక్తపరాయణు
వినుతిందరి యాత్మభక్తి విస్తృతి గాగన 4

1 మూ భూషిత 2 మూ భోగలా 3 మూ నెఱుగని నడిగిన

4 మూ సర్తిలి 5 మూ వమతిని

తే గీ అంతః గృతశాచముననుండు హరునిఁ బరుని
 వృక్షినహరుఁ బూజగావింది పిదపఁ నధిక
 పుణ్యముఁ బరమమగు స్తోత్రభూధరంబుఁ
 జేరి రాదూధభక్తి నంస్సాదు లగుచు

5

కాపారభూత మహారాహ్మయులు వింహవలాది క్షేత్రముల నేవించుట

ద మునివరు లాస్థలంబున నమన్నతిఁగల్గ నృసింహరూపి దే
 వునిఁ బరమాత్ము నమృతుఁ బ్రభున మధుసూదనుఁదగ్ధతాత్మకం
 బునగు సుధారసంబుఁ బరిపూరితభక్తిని గ్రోలుచుకా ముదం
 బునఁ బ్రణమిల్లి నివృణోని పుణ్యతరోత్తి నుజింది రర్థితోన

6

తే గీ, హర్ష నిర్భర మానసు లగుచుగొన్ని
 దినము లందుండి యేవట వర్తిలిన వరుల
 కాశ్రితప్రియుఁడగు శ్రుకునందు భక్తి
 దృఢముగాఁ బాదు కొల్పిరి దివ్యమతిని

7

వ అనంతరంబు యయ్యోగివర్షులు గోష్ఠి దివాంతరంబునందలి గుణాపార
 మావోక్త్యుక్తేత్రంబునందుఁ బ్రత్యక్షంబుగా స్మరణంబునలన మిక్కిలి
 ముక్తి నొసంగు దేవుండును బారాయణుండును నగు హరింగూరిది ప్రణ
 మిల్లి స్తుతియింపుచుఁ దగ్ధులంబు లభివర్ధింపుచు మహాయోగంబు ధరియిం
 పుచుఁ జిరకాల సమాహితులై యందున్న వరుల కనవరకం అవపర్గ
 మార్గంబు దర్శింపం జేయుచున్నంత శ్రీకాకుళాధీశుండును బాంధ్రనాయ
 కుండును నగు నమృతుం గూర్చి దండంబుఁ బెట్టికొనియాడి యేవల భర్మ
 పురింజేరి యేందలి యోగానంద మృసింహం గూర్చి మ్రోక్కి స్తుతియింది
 యేదివిష్ట పదంబు నందలి విశుండును వశండును లక్ష్మీనారాయణుండగుఁ
 గృష్ణంగూర్చి నమస్కరించి యభివాదించి భక్తివలనఁ బూజగావింది
 పిదప నహోబలంబున జేతంది హిరణ్యాసుర మర్దనుండగు జూర్ధను

సేవింది ¹యంతటఁ బాండురంగంబునందున్న విరలస్వామి నపర్య
గావింది తదనంతరంబున శ్రీవేంకటాచలంబుఁ జేర వేతెంది 8

కాపారభూత మహదాహ్వాయులు వేంకటాచలంబున కరుదెంచుట

సీ సౌవర్ణమయ నమజ్జ్వలము విరిచాతి
చాచుకూపి స్ఫుర త్సారపరము
దాదామృగాశీర్థ వనరాశి విరాశి
తంబు పొన్న సహస్ర ధవళీర్థ
పరివేషితంబయ్యుఁ బరికింప నూరుయో
జనముల ² నిరుపు యోజనము లై డు
వేదలుపు గల్గి భావింప మర్త్యం కతి
లామ హరంబు నాహ్లాదకరము

తే,గీ భుక్తి ముక్తి ప్రదంబు సంపూర్ణ ఫలము
⁴ సర్వ తీర్థాధిపతియగు స్వామి పుష్క-
రిణి గలిగి శేషరూపమై గణితితెక్కి
తనకు శ్రీవేంకటాచలం బనుదినంబు 9

క వింశిక వజ్రోపశోభా
కలనము భక్తానుహరము గాదగు శేషా
చలము నిఖిల్ని సేవిక
మంబు కుళంబైన దాని నరసిధి భక్తిన్ 10

క వనజామృతకు వికుంఠ పు
ర నివాసం బెట్లు ప్రీతి రంజితు నట్లం

1 మా యట 2 మా కుట 8 మా నిపుడు

4 మా సర్వతీర్థాధిప యగు శ్రీ స్వామి పుష్క-

1 దనరెడు వాగిరిఁ బలుమడు

ఎనుతింపురు మ్రొక్కి రర్థి విద్యుక్తముగాన్

11

తె A అచవి శోషాదలావరోహముతోఁజుఁ

1 చాచన వదులు శంకించి దాని మూల

మునఁ గలుగు భక్తి నీర్థంబునను వసింది

రథిక నిష్ఠను తిరకాల మము మఱిని

12

క మనులు మహాత్ములు యోగర

బును గైకొని యోగ విత్తములయి సమాధిన్

ననకాశువి యనుభవ మే

పునఁ జేయుదు నుండి రాత్మ పూరిత కుష్ఠన్

13

సీ దేవకార్యమందు దేవదేవుడు క్రిని

దాసుండు దా మునివరుల మ్రొం

నపుడు వర్తిలి శోమరావయనోజ్జ్వలం

దు గమించు లోశేరుడు గుణ మూర్తి

సుప్రసన్నుడు శోచి సూర్యప్రకాశుఁ

1 బాద్యంత రహితుఁ దనంతుడు హరి

దీరకాశుం డింద్ర నిలనిభక్త్యాముఁ

దక్షుభవ భవార్పితాంఘ్రి తలుఁడు

తే గీ చైత్య సంహరి కోటిశందర్శ సుంద
రుండు భానుం పితాంబరుండు మేఖ
రాగుణ విరాజితుండు తోగి తోగళముండు
శంఖవర్తి భరుండు విశ్వప్రభుండు

14

తే గీ ఆజాదు కటిహస్త నయముతుం డగుచు నిదియ
పరిమ 'పరమృ దర్శింపఁ బ్రాణు శేయ
దమ్మి గలవాడు రుసకా²దామ హార
కటక రింకిత భూషా వ్రకా³కుండు

15

వ శేయూహంగద కోటిర కోటి మణిప్రభా వ్రాణమాన దిగంతరుండును
విస్ఫురత్తదీప్తభా మందరి కుండరి యుగళ మండితుండును దివ్యచందన
లిప్తాంగుండును చైత్యయంతి విరాజితుండును శర'ందు నన్నిభస్మిరి
మూలకమరి కోటితుండును మినహాన కాఝకీరువర్ వ్రాణయగ్న
ప్రకాశితుండును గరుకావలోకకాలి¹ పుండరీయతేజయండును ది
క్షుమ² సుషమా నిరపికా³ మభాసితుండును శుక్కుండిరి విద్యోపమాన
కపోంభాగ భాసితుండును లింబప్రభా⁴ సంకా⁵ సుందరాధర యుగాది
రుండును మల్లికా కోర హిరి నన్నిభదంర పంక్తి సముద్ధిపితుండును
గర్భావరంస మితుట ప్రభాసంసక్త రుండరుండును దివోర్జ్విపు వ్ర
వింసన్నిట సంఘటతుండును మణిగ్రైవేయకానుంబు ఎంభుర కంఠ
కంధరుండును లక్ష్మినికేతన విప్రువక్షస్థ దాం సూర్యాగ్ర వెల్లుదు రును
విస్తీర్ణాంబుండును వాణానుదాంబుండును నాభిసంస్థిత పంకరుండును

1 మూ వదని 2 మూ రామహా

3 మూ కోశాన 4 మూ సుండు

5 మూ నామ

రంభాంబితోరుయుగతుండును సుఖాను ద్వికారాంబితుండును సర్వాధి
కారియు సులభ శరణ్యాంఘ్రియుగాంబితుండును విహంగరాజ వక్షవిషేవ
వివలిత కాంచనాంబురుండును శతపత్ర సంతాశ చామర సమీర చం
దారవల్ల కమలహరుండును నవంత వివ్వత్సేనాది నిత్యముక్త సమావృ
తుండును బహ్మదుద్రాదిదేవతర్షి పరిసేవితుండును సర్వేశ్వరుండును జూర్వ
నుండును జగత్పితయు నగు శ్రీవతి ప్రాదుర్భవింబ మునిహృదయ కమల
దృశ్యమానుం డగుచు నదృశ్యుండై వపురా మహాయోగులు మీలికాశుం
గుడు నాదేవేకు నవలోకించి మాటిమాటికిం బ్రజమిల్లును నిగమగోచరంబు
లును నిహస్తోత్రంబులును నగు ప్రబంధంబుదేశఁ గొనియాడిన శ్రీని
వాసుండు సర్వవహృష్టుం డగుచు స్వహస్తంబున మిక్కిలివిస్మయింపుచు
దయచేతనగు పూర్ణావలోకినంబుల నోమ్మునుం గనుఁగొని యిట్లనియె

కాపారభూత మహదాహ్వాయులకు వేంకటాచలాధీశ్వరుండు

ప్రవమ్ముఁడగుట

అ వె భక్తులార యోగినరులు మద్భియులు మీ
రలు మదియ మాత్రు లెంచి మీదు
పెంఱవంచి నేను వేడ్క వచ్చెదఁ బాటి
గోవు గ్రేవుఁ గూర్చి పోవు కరణి

17

అ వె సకల జీవరాసులకు ముక్తి కౌఞకు మ
క్త్యాంక్షితంబు నమ్మక కారి సుఖము
వాడు తత్త్వము నగు న్మానయోగం బుట్
దేశమిర్చి పరము దెలుపుఁ గొగిని

18

క ఇది మొదలుకొని జగంబుల
పదయది మిమ్మాశ్రయించు వారికి మోక్షం

ఋ దనరుఁ గోర్కు లొసంగెడ
మదమున సంయములేక ముదివడులారా

19

సీ ఆ దేశదేశేభః తిచ్చ్యతుః తిట్లు నా
జ్ఞాపించి వేంటిటాచలముఁ జేరి
నంత నా యోగిబాచుకులు ముప్పుకు పత్తి
తిర్థంబునందు వర్తిల్లి యచటి
వారికి నందు వళ్ళాగితులగు వార
లకు ముముక్షు రహస్య మకలుషంబు
నధికతరంబగు వ్యాసయె గం బంత
యె విశేషముగ నిద్రి యొప్పు దుష్కి

ఆ వె నప్పు డొక్క భూసురాగ్రేసరుండు త
త్త్వము నెఱుంగు కోర్కిఁ దనర వద్ది
వాదిపాపములకుఁ బ్రణామిల్లి తక్కిఁ ది
దాక్షితుఁడయి ప్రవిమలాత్మఁ డగుచు

20

త కొయంగ జీవి పరమా
త్మల సంబంధంపుఁ దలివిఁ దంఁచు నతని మి
క్కిలి గారవింది మౌనం
ద్రులు నుడిచి వయతకోత్తి తోషిత ములై

21

తే గీ అకుఁ మైనట్టి సంబంధమైన జ్ఞుల
బాదిగా చేహ దేహి స్వరూపాకములఁ

దెలియ దేహార్థ దానికి దేహమయ్యె

దెహి హరి యచ్చుతుండయ్యె ద్విజవరేణ్య

22

చ ¹ రీతి 3 రీరఁలుం భజనంబు మోక్షపొధనం బగుట నేకద్విజానంబు దెలిసి
 విద్యుత్తంబుగా ² విరంతరంబు భాగవతార్చనంబు గావించ ద్విజోత్తమా
 భాగ్యుని యగు ముత్తిఁ బ్రాపింపఁ గలవని యిట్లు వల్కిన వతం దేను రిక్తుం
 దాని భాగవతార్చనంబుఁ జేయఁ జొం ద్రవ్య సంగ్రహంబునం
 దొక్తుండ నని వలుతుచు భక్తి శ్రద్ధానికట (దగుచు వెండియుఁ దత్పాద
 సేవనంబుఁ జేసివ నప్పుడు సర్వభాగు యోగు లతని యాశయం బెఱింగి
 నారాయణు కరుణదేతను నక్షయంబగు పాత్రం బిచ్చి ధనపాత్ర
 సంతృప్తికొలుతు సుదర్శనంబును పత్రం బొసంగి యట దాని పంజరపాత్రం
 పర్యంబుగా ధర్మసిద్ధికొని జగవణిది సంపత్సారస్వతాత్మకుండగు
 పుత్రు నతని కిచ్చిన యోగీశ్వరుంబున నిట్లబ్ధిష్టంబు గాంచి భూసురుండు
 భూమియందలి శ్రీరంగాది సర్వక్షేత్రములయందు విరంతరం బెంచెందు
 హరి యర్చగం దందందు మహాభాగవతులకు విది హార్యకంబుగా
 వన్మం బొసంగి తద్రక్షణేచ్ఛఁజేసి తద్దేవంబుని జీవులకొని కిది కద్విధిని
 వసాధారణ వైభవంబుగ నే నమగాహింతు నవి హరిం గూర్చి నుడువుచుఁ
 బురుషుండు ధర్మ కీర్తనంబునలన జ్ఞానమతుం దయ్యెడునని యమ్మహం
 దు నిత్యంబు చతుర్విధంబగు నమ్మంబు వైష్ణవలదేతఁ జేయించి వస్త్రం
 బులును గంధ పుష్పంబులును మువ్వార్థకంబులును కను సుసంఖ్యాం
 బగు నేతత్సంపాద్యంబు బహర్గనువకు నమర్చుము గావించి తద్దేవంబు
 మొదటి హరి భక్తుం బొసంగి యథాక్రమంబుగా బ్రాహ్మణ క్షత్రియ విద

1 మూ విరంతంబు 2 మూ 3 రి మూ ని

4 మూ నిచ్చిన 5 మూ పాత్ర పర్యంతంబుగా

1 హృద్రుణ్ణి తౌనంగి యత్తనై నితరంబులగు సర్వ వర్ణంబులకు స్థాన భేదంబు
వంసః శ్రుత్యైకంబుగా నొనంగి చతుర్విధావృంబును వస్త్రంబును గంధ
పుష్పంబును భూషణంబును వర్ణ్యపాద్యాది రూపంబువం జేసి పూజాచందన
పూర్వకంబుగా నవయం తౌనంగి యతేష అనుల కభీష్టంబులగు విభిల
పదార్థంబు లిచ్చి వెండియు

జ నిరతము సకలంబు లాయిన
హరి యర్చావిగ్రహముయందు ద్వికాండు చా
గజపు సమస్తంబులుగా
నెరసిన పక్షోత్పవములు నిత్యోత్పవముల్.

21

వ ధరతి కమస్త విక్కుల నుదారత విస్తృతిః గాయ భేదమం
దిరము లనేకముల్ మణి విశిర్ణములై యలరార నిల్లు లా
స్యర మతి ఖాసురుండు ప్రతికత్పర మత్పవమున్ రదించె శ్రీ
హరి కరుణావలోకన సుధాంబు పతిత మను ప్రభాభుడై

26

తే గి ఇవ్యధంబునఁ జిరకాం మింధ మీతి
భక్తి భావన వర్ణమ బ్రాహ్మణుండు
పరమ భాగవతార్చనఁ గజపి సకల
ములు కవకమయములు సేసె లలితమతిని

28

వ అట్లు సుఖభంజన సంసిద్ధుండగుచు దుర్లభంబుగు మత్తిఁ బ్రాపించినన్
వైష్ణవాగ్రజన్ముండగు హరిరామోదాను రరితం జెవ్వఁడు విను నరిం దస్స

దానపదుండయ్యెడు నని మహాయోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతంబును
నగు భాగవపురాణంబువందలి యుత్తర ఖండంబునందు సంవాదంబుఁ
జేసి భక్తి పరాయణుండగు నారాయణుండు నరునకు వృషాధ్యాయంబుఁ
జెప్పి తా నిష్టనియె ౧౭

ఈ సారభూత మహదాహ్వాయలు హస్తగిరినని దర్శించుట.

సీ అంతట మౌని వాయకులు మువ్వరు శ్రీని
తేకవంబగు గిరిఁ గేలుమొద్ది
ప్రణమిల్లి భక్తి సంపత్తిఁ బ్రదక్షిణం
బరించి యాదవాచలముఁ జేరి
నారాయణవక్తుఁ బ్రణామంబు గావించి
యరని యథావిధి నర్చనంబుఁ
జేసి యర్చనాన స్థిరయందు సధికంబు
నగు ఘటకాదికి నరిగి యందు

అ వె ఘటకయందుఁ బాఠం గావించు సప్తమో
నుకు ముంగలనుఁ వసీమాన గరిమఁ
దోదివట్టి దోవుఁ దోయఁ నేత్రు నృ
సింహ ప్రాపుఁడే సేవజేసి

౧౮

తే గీ అంతఁ గాంచీపురముఁ జేరి యందుఁ దనకు
నట్టి యరుణాచలముఁ గాంచి యధిక భక్తి
ప్రొక్కి ప్రేయ మృష్టదేవులై రూఢి దాని
తెక్కిరి చ్చెరిలవంగ మౌను లివ్వ మలిని

౨౦

౨ మూ భక్తి

౪ మూ భావ ౪ మూ దోతాయుచేత్ర

సీ పుష్కళకోట్యాభ్యాంబు భువనప్రభావంబు
 దివ్యమాణిక్య సందీపితంబు
 పగు నవ్యైమావంబువందలి దివ్య సిం
 హాసంబంబున నభివసించు
 నట్టి మహాత్ముడు నమర వందితు గురు
 పరరు విరాజితు శరధిశయను
 దేవరాజః గపర్థి దివిజనాథ ర్పితః
 బాహ్యరాయామనః బద్ధిమిత్రః

౨౩ మందరీకనయనః బార్హదయాశు
 జగదధీశ దైత్యవిమలా
 మౌనివరుః గపరీ మన్మథ మవ్యథుః
 బోధితేంద్రాణాం స్ఫురితతేజః

90

మ కర్తృలైంద్ర విభున్ జగత్పతి రమాకాంతున్ శుభాధారు ణా
 స్కర సంస్థానుః జరాదరాంతరహృదల్లకోదసంతాను శ్రీ
 ధరు లోకేన నమస్త్రలోకతను ¹చంద్యకోక్తి నూర్జప్రభా
 కరుడానందమయాంఘ్రి పరిణా నస్మిగై వేయతి ప్రస్తుతున్

81

సీ సౌకియ సౌఖ్య రారు వత్సం ముఖ్య
 గుణ వారిధి లోకగురు మహాత్ము
 దేవు నాంజ్య భూరియగు ప్రసన్నాన్యు
 వింశతరాధరుః గంబు శంరు

1 మందరాదులు అత్మనేపదముగావ చంద్యానేక అని నవరించివారు లేక
 నమస్త్రలోకతను చంద్యున్ గోదీహూర్జప్రధున్ గరుణా అని నవరించవచ్చు

చిస్తియలోచను విమలస్మితు ననంతుఁ
 భావానురాగు మహానుభావు
 శరదీందుమందల నన్నిభ ముఖవద్ము
 దీర్ఘవాసికు దేవ దేవు నజురు

శ్రీ గీ మనశర¹త్రోత్ర తానత్ర గాహి కుండ
 లప్రభా విస్మయకృష్ణి²లవలకుని ను
 రాదు సుత్రులలాటాందితాసికాల
 క గళహార విరాజిత గతుని హరిని

82

శ్రీ గీ మనశర³స్థలోద్ధాస కొస్తురువి స
 విశ్వ⁴స్పృహరాజమాన నాభికమణి చ
 నందుఁ గాంధీ గుణావేష్టితై క పిత
 వసుముఁ బంకజలోచను పునుమతీప

83

ప చరాచరాహరిత మనోహరోదరుండును గరికర నన్నిభోరుయుగ
 కుండును గక్కులృతాదిబృతాసుయుగ్మండును¹ వృత్తానుభూర్యసం
 దీపితాహారాదు² తింఘుండును³ శరణామరప్రమర పంప రుహ చరణ
 కమణుండును భాసురకోటిర హారాంగదకంక⁴ ప్రభృతి భూషణాలం
 కృత దివ్యరసండును⁵ గ్రీవామి సకాశిసాయకుండును⁶ త్రిమ ద్వైజయంతి
 పంప లిఖి⁷ బుధుండును నశం మూహక శ్యామలుండును నగు హరి
 సీతలోకేంద్ర మౌనంబు పసారుపైక్షణులగుచు⁸ నమస్కృతి జేసి యడు
 రంపనం దంబు గాంబు⁹ మౌనాదితి దంభంబు లిది వెదాంత

1 ము స్తోత్ర 2 ము చరోహారాద్ధాస 3 మూ సు
 4 ము చృష్ణ 5 మూ అంబు 6 శరణా మరవమోరుహ 7 మూ నరు

గోదరంబులగు సంస్తవంబులచేత సంస్తవంబు లొవరించి తదీయ సేవా
కాంక్షితులగుచు వారలం దధివసంప రంత మహాబంధులు గాంచి
పురాధీశ్వరుండు విష్ణువర్ధనుండును వ్రేమ గల్గివచ్చి నానాజా వారి
నన్నిది తేగుదెంచి సంతతం బమ్మని శ్రేష్ఠుల గూర్చి ప్రణామిలి ప్రీతి
పూర్వకంబుగా నర్చోపదారమలచేతఁ బాటించి యదనుగ్రహం దిగుచు
కినుండు వనసరంబున

౭4

చ ఆతని సమగ్ర శత్రులు మహా బంధులు బాహువిక మో
వృతు లగువార లప్పురి మనంబున రోవము జేర్చి చుట్టరొ
క్షిరిపతి యుగ్రుడై నమద సింధురకాద శతాంగస్తైశ
ప్రతరులతోడఁ బట్టముఁ బాసి జయపతి దంధవార్యుడన్

౭5

క ఆ విమతులఁ గన్గొని యా
ద్రావిడ నాయకులు తురగదంతి బలములన్
రేవఁ బురికొల్పి కయ్యేము
గావించె దదీయ బల వికాయముతోడన్

౭6

మ నకలాశేష మనఁ పుటి త్రిటన భాస్వర్ధిమ హేషార వో
తుక బంధా 1 బురోధ పాంసువటల మజ్జారక్కచంద్రార్థ రూ
పకుడై ద్రావిడరాజు బావం బల కుంభ ద్విత్రమాదిత్యుడై
ప్రకట స్ఫుర్తివి శత్రు సైన్యములఁ బోరం జొచ్చె యుద్ధంబునన్ ౭7

1 మూ సీ 2 మూ రు వనసరంబున

౩ మూ బంధా 4 మూ బురోధ

౫ మూ చంద్రార్థ ౬ మూ రుకై

౯ చటుల పదాతి మ స్తక మర్చక పదంబు
 తెలగింది 1 విడివడు సింధురములు
 పృథురర పరివంధి హృత్పుటంబు లగల్గు
 ఖరగతి మట్టాడు మోటకములు
 పదిదేహ మర్దజాలా ప్రి చక్రస్ఫూర్తి
 రావంబు లరగిండు రథ చయంబు
 పటురర శ్రాతవ ప్రాణంబులు హరింపఁ
 గా హంకరించెడు కౌంబంబు

కే A గర్భి ద్రావిడరాజా సంగ్రామరంగ
 మండలం బొప్పె నవ్వు డుడ్డంద పటహ
 దంధజాలావ కాహా ధ్యాన మయ్యుఁ
 గాండు లోకంబునకు భయంకరత దోడ

28

కావారథూత మహదాహ్వాయులు కాంచీకాజాన కథయమిచ్చుతి

ఎ ఇట్ట ద్రవిడ మహీమండలాఖండం దఖండ విక్రమయ్యగై కొని సమ
 ధ్దంద కోదండమౌర్వికా టంజూర రవంబుగం జేసి విపాటికాకాంత దంతా
 వశస్వాంత వుట పటయందగును ఎప్పు కల్పాంత పావక శిఖు దీం
 ద్రీంచు నిగిత నారాద పరంపరిం సుందీపితాజోప వ్రతావ విమత వీర
 శీకుంబుఁ జీతాశ గావింది లంఠర మదాంధ సింధుర ప్రేంభాచీయ కం
 భాన సముద్రాన వావాసేనా వితానంబు రిద్ధవమూ వర్గంబుపైఁ ఖరికొల్పి
 చురంబు పేయ్యునెడ లోకంబున కళంపిలయ నమయ భ్రాంతి సంపాద
 కంబులు పరివంధి రాక్షలోకం బనంబు సంభాకంబుగా గుమిగూడి

విజృంభించి యజాండకటాహ నిశ్చేదముగా నాత్మచుం బేర్చి కార్పియు
నదవి రౌలుకొను తెలుగునఁ గాచివురాధీశ సేనం బరిమార్చ నా నరే
శ్వరుండు సంక్షయమాన స్వబలుండయుఁ బరివంతుండగుటఁ దానొక్క
రుండు శత్రువుతో యుద్ధంబుఁ జేసి నంగరంబున మత్తుంగంబగు
నర్పతుంగంబుం బంకయుఁ బొలియంపం జేయునంత భీమప్రకాశ
వంతులగు మహికాంతులు పైఁబడి పోరికిం విలిచిన బహుశాంతులు వారిలోఁ
గూడ నాహమంబు గావించి యుదారంబులగుఁ దత్ప్రవేశంబునదేత బద్ధు
కృత తనుండగుచు విమలబుజై పొదలు దూతపాతి నిజపురంబుఁ బ్రవే
శించి యమ్మహండు కాసారభూత మహదావ్యాయులగు యోగివద్వం
నన్నిధి తేఱుదెంచి యహత భయంబువల్లఁ దడీయ పదారవింపంబు
శరణంబు నొందిన వారలవనికొక కథయుఁ బొసంగి భయపడిన యితని
రక్షింపవలయునని చక్రిం బ్రార్థించినఁ దత్ప్రార్థవీయండగుచు నయ్య
తుండు తచ్చక్రమధికాక్షంజేసి చక్రంబు ప్రవేశించిన 39

చ శత తమూప్త వింబురుది చక్రము చక్రము వేగ మేఱి యు
ద్ధత శతకోటి కోటి నిసదంబు గడంగ నృపాలవర్జులన్
వికత పరాక్రమ స్ఫురణఁ బేర్చి హరించి బయంబు వేర్క నా
క్షితివున కిద్ది క్రమ్మఱును జేరి వనంత భుజాతలంబునన్ 40

కాంచీరాజ శత్రుజయముగాంచి కాసారభూత మహదావ్యాయుల
మైతింబురుది

చే గి అంత నానా వారి నత్యంత భక్తిఁ
బూజఁ జేసి సునాకనంబును మహత్త్వ
మును నట్పుత మార్గము నెఱిగి మునుల యాత్మ
నెనసి తా నిజ రాజ్యంబు నేలుచుండె 41

తే.గీ అంత నమ్మును లందఱు దధిపసింపు
 కమలలోచను సేవింది మపతరంపు
 సుతు సుతియింది భగవంతుఁ జూచు కోర్కి
 యందు సుత్పుత్రు లగుదు నత్యంత మతిని

42

తే.గీ ఏమ్మట యథోక్తికారిని విధియురంబు
 గా నమర్పింది యవలఁ బ్రభాకరిఁ గాంచి
 భక్తి వల్లమ నీశానపట్టాభరణ
 హరినిఁ బూజి యొనర్చి రాన్వేషు లగును

43

క ప్రకటిత మతి నతిఁ బాంశపు
 లకు దూతయైన యనంతు లక్ష్మి భూవా
 యకు ¹వరునిఁ జేరి మ్రొక్కిడి
 యకలంత స్థితిని భక్తి వంపద నవంన్

44

తే.గీ శాసని మహాన్నకు మహాత్ముఁ జక్రధారి
 శ్రీహరిఁ ద్రివిక్రమమి సుపాసింది విదధు
 దేవుకామానికి నివాసు దివ్యకాయు
 శ్రీ వృనింహునిఁ గరుణాద్ధి శ్రీతవివేక

45

ల.పె సేవచేసి వారు స్థిర నోక్కు తలమునం
 దున్న యవ్వభూజానిఁ దోయజాళు
 హరిఁ బ్రవాళ వర్ణ సద్ధానితేతనా
 సహితఁ గూర్చి మిక్కిల సంతసమున

46

వ విరాజితకుండును మహామూర్ఖుడును పగు సర్వేష్ఠ మసానింపుడు ననంత
రంబ యమ్మునియలు దీపాభుం గొనియాడి యిచ్చిధంబునఁ జరకాంబు
ం దధిపనించి కాంబీపుర నివాసులకుఁ బరతర్జుణులు తోధింపుడు
స్వానయోగం బుపదేశించి యట వప్పురంబుఁ దానిలోప మంగుండ్రిగృధ్ర
సరస్వీరంబువందు నెలకొన్న నకలలోకే వ్రుండుగు విజయరామపుం
భజియించి యంత పితౄరక్షణంబుఁ జేరి హృత్తాపనా న ¹ తదనీకుండగు
పీఠరామపుం బాడించి దివ్యంబులగు స్తవంబుండేతఁ గొనియాడి
అదంబు పంకజద్రవంబుఁ గూర్చి ప్రణమిల్లి అదవఁ శివోక్తాద్రి
నెక్కి సంతోషితామర హరులొందగు రుంగగడును వారాధించి పిమ్మట
గిజ్జలంబున కరిగి యందట గజార్చిబ్బల సరసి యవ్వల బలి
పురంబుఁ బ్రవేశించి మహాబలి సమర్పించి యంతటఁ బరస్పరీకుంబును
ఆగత్పతియు మగు శక్తిసారం గూర్చి విన్నపీకృత మస్తకుంబుచు
మిక్కిలి త్రార్చించి తరువాత దేవేంద్రును సప్తయండును నగు నైంద్ర
పురాధీశ మపానించి గోపూరియందలి గోపతి నధికంబుగా నమర్పించి
యంత్రమంబుగు శ్రీ ముష్ట శైత్రంబుఁ దిద్ది స్థాపనార్చకుండు దర్శ
నంబువలన ముక్తిదాయకుండగు వహావరాహ సంసేవించి సంపూర్ణ
హానకుంబును మహా పుష్కంబును మహాళాళాశైత్రంబునందలి పద్మ
తోదనం గూర్చి నమస్కరించి యనుత్తమంబులగు స్తోత్రంబులచేత
స్తుతియించి యనంతరంబు

47

కాసారభూత మహాదాహ్యయులు శ్రీరంగంబు ప్రవేశించుట

క ధిరజీని బ్రత్యక్షమయిన
పరమదము విఖిలలోక పాప మధిక
రగ్గరమగు శ్రీరంగము మని
వరులు ప్రవేశించి రక్షల ధావాన్నికులై

48

సీ అతి భాసురము ప్రణవాకారము మహాశిష్యు
 కంట నొప్పాయ పరయి కాంచ
 వాడి పోల్కి నింపవగు రంగ సంజ్ఞకం
 ఐగు నద్వింశతివంతు నదిక భక్తి
 దూరంబుగాఁ గాంచి వారు ధామి వేర
 సత్ప్రభామము జేసి సత్ప్రసక్తిఁ
 గల్గి వివయ నమత్కరితులై యుత్తమం
 ఐగు నా రథం బెక్కి యందుఁ దనరు

ఆ వె ఘటగ గయసు శౌరిఁ బరువు శ్రీ రంగ భా
 ఘని వనకకోటి తోయజాప్ర
 నన్నిర ప్రభునిఁ బ్రసన్న ముఖాంబోజఁ
 బుంధరీకపయనుఁ గాండ నదను

49

సీ మకుట కుండిది వై సుకర ముత్తామతీ
 హార విభూషిత సమర వినురు
 విప్రుల పినోరస్కు విభాజిత స్వర్ణ
 వనసు మృగైక వారిరా
 కవయతో, గూడ నుద్యద్విద్యుదంబిత
 పిం మేఘముఁ బోలి నెఱయు వానిఁ
 గయకంధరు దివ్యకాంబీ గుణ భరుని
 సకులక పారిజాతాశ్రమ యల్లి

లే గి సూత్రకోభిరుఁ బరమ పవిత్ర దీర్ఘ
 తనువిఁ బ్రసృతాన్య కరపద్ముఁ దర్హి నడ్డు
 స్వామి నీల కువల దళ క్యామ శౌరి
 హరివి హస్తోపధాను మహానుభావు

50

లే గి వాసుదేవునిఁ గోమలా¹ వయవ దీప్త
వమలు వింజాధరుని యుదగ్రాంశు నజవి
ధమ్మ స్పృష్టి స్థితి హృతి స్వతంత్రు నమ్మ
యుని సభోక్షణ వన్మత్తు వనజాభు

51

క పురుషోత్తమని మహాత్ముఁ
సరసిజ గర్భార్పితాంబు సరిసిరుఁడు ము
వ్వరు మామలు విమతిఁ జేసిరి
గురుతర వాక్యంబుఁ చేరకొని సదృశిన్

52

సి డండంబు నీకు సుధారాఁ మందిర
ప్రణమతి నీ కహో రంగశాయి
తోహరు నీకు భాగుర పైభవోల్లాస
హరి నీకు² గేల్మోర్పు³ ల్లభాభ
గుణవారినిధి నీకుఁ బ్రణతి రిమాధీశ
వనతి నీ కమ్మర విగ్రహాపి
కంది బంధన నమస్కారంబు నీకుఁ ద్రి
విక్రమ నుతి నీకుఁ జక్రపాణి

ఆ వె యింద్రవంద్య దిదదిశిశ్వర నీకు మ్రొ
త్కేంద్రము దేవ నీదు కీర్తనంబు
సర్వదము మహేశ⁴ గదీశ భావింతు
మెప్పుడు నీ చరణము లిద్దచరిర

53

సీ దైత్య సంహర నీకు దండంబు హరిభవే
 ౪ భవే యవంతి నరసింహ
 పద్మాసవస్తుతి ప్రతి నీ కొఱకు స
 భద్రద నది నీకుఁ బద్మపాశి
 వసమాలి నీకు పెందసము వృద్ధుని
 వాసి పంకజాభ భక్త వరద
 సత్య స్వరూప ప్రసన్నుడ వగుము శ్రీ
 రంగదాయక గణపా వినుత

తే గి ౪ంకరార్పిత విజపార పంకజార
 యమరపాల ప్రాంత ప్రవహ్నివళి
 కాంతి కోనిల దేహ సంభావనా
 2 మ కనుగ్రహదపు కమ్మ లోకధారి

54

కాపారభూత మహదాహ్వాయులు కావేరీ తటంబునం దధివసించుట

వ అని యిచ్చిధంబువ దేవదేవుంగొనియాడి రదీయ కరుణావర్ష సంప్లు
 కులై యందున్నవారలచేతఁ బూజింపబడిన వారలగుఁడు గిందిత్కాలం బధివసించి
 యనుర్రమంబును 1 నరహస్యంబును దాతృర్యసహితంబును నగు వ్యాసయోగం
 బవటి వారల కందఱి తథితారామరూపంబువలన నెఱింగింది యూర్తులకు వార్త
 ప్రవర్తియు, 2 దృష్టులకుఁ దృప్తులక్షణంబును ధ్యానోకామలకు ధ్యానంబును

1 ము ములు విధవరిత్ర 2 మూ మ కనుగ్రహదపు నమ్ము

3 నరహస్య 4 మూ దృక్తులగు 5 మూ కాలము

యోగ తాంతుకు యోగమునుంగా దాని 'నాదేవింపుడు రంగనాయకానుభవేద్వా
పరులై ఓవేర కవ్యతా రీర సంపుల్ల వందనాంతర నివాసులై యుందునపుడు
శుభా పీడితుండును 'విశిర్వమాణ విఖిలావయవుండును సంపాదక్షమ వర్జితుం
డును 'గుప్తరోగియు మగు నొక్కరియుం దిలరులగు జనశ్రేష్ఠులదేత వారి
ప్రభావం తాలింది రద్వృత్తిదేతఁ బరిపూర్ణులగు మనఁబ గలవాఁడగుచు స్వజ
మలం గూర్చి యట్లనియె

66

|| అయతర గురు ఁ గిా

క్రయశీలన మీరకుమునందు రంజితఁ దర్పా
దయతాంత జగరిఁ జేర్చుడు
దయ నను జమూర మీ రుదంబిర మకులై

66

క అనుడు అను లతని వాక్యము

విని దాని వలువను గట్టి 'వేణి తల్పా
దనలిన లక్షణమగు న
మ్మునివాస సమీపదేశమున్ జేర్చికొనిన్

67

న అంత

68

ఉ ఆతఁడు మాటిమిటికిఁ ది దంపిరి వరాగముఁ గ్రమ్మికోన్నవాఁ

'దై తదనూన వేదనమునంద యర్థితఁజేసి పేయ సం
'పీతుఁడు రోగియౌ వతఁడు విస్తృత దివ్య శరీరధారియై

భ్యాతి గమించె ధారుణి సుమాంతర సన్నిభుఁడై మహాశృతిన్

69

1 మూ వావేలిం 2 ము విశిర్వమాన 3 మూ కుఱుయోగి

4 మూ సుభ నీ కటయి 5 మూ దే 6 మూ స్నే

సీ అట వారి కడలేగి యతడు తద్దాదంబు
 అను గూర్చి యు వ్రారి లలిత మతిని
 మఱి మది కెచి నుస్థిర సక్తిని గృహీత
 మాంగాణుల యగును నవల తావు
 పర్యాకులొనడై భవోక్తి నా యోగి
 వరులను గొనియోడి వారి చరణ
 మునియందు భాసక్తి గల చూడ్కిఁ గైకొని
 వ్రాస్త మనఁబునఁ 'దుష్టి నొంది

అ ౩ పల్కె మీ పద్మా పాంతు ప్రభావంబు
 నద్భుతంబు సంపదావహంబు
 గానఁ దత్క్షణంబు గా నాదు కుర్చితాం
 గంబు దివ్యమగుచుఁ గడలు కొనుట

80

కాపార భూత మహదాహ్వయులు కువ్వక్షత్రియుఁడగు
 యోగిదాసున కమగ్రహం బొసంగుట

వ భాగవత పదారవింశ మౌగం బఖిలార్థ పాథవంబగుట నిఖిలాపన్నాక
 తరంబును ఐరంబును భావనంబును మహత్త్వసుంగాఁ దనరు నదియే లోకంబునందు
 ముక్తి నొనంగు సాధనంబు దానికంటె నితరంబగు సాధనంబులేదని పెద్దతదవుఁ
 బొగడుచున్న యతని సౌహార్ద దయా రసంబువం గనుంగొని మహత్ములును
 హరిప్రియులును నగు యింద్రియులు కదవంక్షణంబుల నిస్సృళియింపుచు నుని
 యమ్మహాజ్ఞాపదంబు దుంది రంత నదియు యోగియు దాసావ్యయుండును
 నగు పురుషశ్రేష్ఠుండు సంకతంబు భారలకు కుహ్రానసేయ నిస్సృళియింపుచు నెవ
 మసియిందియుండెనుఁ బశురంగబలియుతుండును భార్యానహితుండును శ్రీమంతుం
 డును శోభాధిపతి యను రాజా పుత్రికాశత సంయుతుండగుచు శ్రీరంగదాద
 సపర్య కొలుకు తత్క్షేత్రంబున కేఁగుచెంది భక్తాంతరంగాధిపాయకుండగు

శ్రీరంగనాయకు సంసేవింది వివిధంబులగు రఘుంబులును విచిత్రంబులగు వంశ
రఘుంబులును మహారాజు స్వర్ణంబును రఘుంబును నను వను త్రమంబును నసంఖ్యం
బును బ్రహ్మకృష్ణాపార్థిరంబును కగు వస్తువు ఎమ్మించి తదృక్తులకుఁ గవకమణి
వసనాదికంబును ద్రవ్యం ఎనంగి యపల యోగింద్ర సేవ తోఁజుఁ దదాగ్రమం
బున కిరుగుదెంచి మహిమాస్పరులును సెప్పులూలును నగు వారల నిరీక్షించి
కుటుంబిని కుమారికలతోఁ గూడఁ దిచ్చును గావించి యప్పుడు 61

యోగిదాసుఁడు చోళరాజకవ్యకాళతమును విరిజయమగుట

నీ రాజ పురీక లిరిరమతీయ కం

దర్ప సన్నిభు యోగిదాసుగాంచి

మన్మథ నిర్పన్నమానసురై చా

యందు వింగ్న¹ మైసట్టి యాత్మ

కనువొంది యచ్చట వధిపసియింప వా

రందిర మెఱిగి యారా మదన

సుందరుండగువానిఁజూచి యమ్మోలుఁ

గూర్చి దండము కెట్టి గురుమనిషిఁ

లే గి దనరఁ గృతాంజలి యగుచు వినుతిఁజేసి

తమ్మునులవల్ల వాయోగిదాసకులము

గలయ విస్తృతి గోత్రంబు దెలిసి ప్రీతి

వరవి తొనుగొను²దారిఁ గల్గొనకంబు

62

క పొరి వదట యోగిదాసుఁడు

గరమునఁ బాటిగ్రహంబు గావించెను ద

ధరణీగతుమరికలను

ఐరిపూర్ణానంద విమల భవాత్మకృందై

88

మ

అనపత్కంధయి యమ్మహివతి నమద్యల్లిలమై నర్కమౌ
తనరాజ్యం ఐట యోగిదాసునకు సత్యస్ఫూర్తిగా నిద్రి వే
దక్కను వానిం శతరంగ సైన్యముల తోడన్ వేగ మార్మియ ప
ర్తనముం జేరఁ గఁ ఐంపి తా నచట సుధామ స్థితిన్ వర్ణింన్

84

తే A

జాత వైరాగ్యుఁడగుచు నా జవవరుండు
సంరతంబా హరిప్రియ ఐమలఁ గూర్చి
భక్తి క్షుక్రావఁ జేయుచుఁ బ్రమతి మోక్ష
మొందె దేహంతమందు వానందుఁడగుచు

85

ఆ ఏ

అంత యోగిదాసుఁ డంగనానహితుఁడై
ఐని సమేతుఁ డగుచుఁ బట్టణంబుఁ
బొంది రాజ్య భోగములు దిరకొంఁబు
వనుభవించె సుఖరతాప్రి యగుచు

86

క

అరయ నొకప్పుడు మె గి
శ్వర సేవ యొనర్చు తొలుతు శౌరిప్రియుఁ డు
తక్కుర మతిని యోగిదాసుఁడు
స్థిరభక్తిం జేరె వేడ్క శ్రీరంగంబున్

87

తే గి అందుఁ దగు యోగి రాజ పదారవింద

¹బ్రతికావనియందు విశేషభక్తిఁ

దివుడు నా యె గిదాసుఁ జింతిత కులము

నడిగి మౌనులు సంప్రీతి పరివరింప

68

క కర మనవత్కుఁగ నాతని

నెఱిగి మమలు వాని కొనుగి రింపుగ భక్తాం

మై²రజస్వమర్చన యుత

స్ఫురణము హరిభక్తిరతము పుత్ర శతంబున్

69

వ అంత

70

క మును లాతనిఁ బంపింభిన

ననుభవమతి యోగిదాసు డ³తి మోదముతోన్

జనియె దన పట్టణమునకు

మనతర దతురంగ్ గల నికాయము తోడన్

71

వ అనంతరంబ

క ధీమంతుడగు యోగిదాసునకు నందీప్త । వనావంబు ను

ద్దామ ¹ విభవంబు పుత్రకత ఘృత్వాహంబునన్ గల్గారో

ఘోషివాడుడు కైధ కాలము మహాభోగానుసంధాయయై

ప్రేమన్ యోవన సంపదం దవరి గంభీర ప్రతిష్ఠారతిన్

72

వ నిగమ నిగమాంతవేత్తలును భనుల్వేద విశారదులును వగు భారంఁ జిరం

బగు కాలంబుచేర యోవనంబు నొంది సంకతంబు విష్ణు భక్తి పరులును

రదీయారాధనోక్తుకులుగాఁ భనరుడు మహి విభుండు పుత్రకరంబునకు

రాజ్యకలం దొంగిలిన మహాబలులగు రాజపుత్రులు తమకమ రాజ్యంబు
 కెంచి భర్తయైన నకల జగతిల జాలింపుచు హరిప్రియులై యనయంబు
 భగవద్భాగవత పూజనంబు గావింపుచుఁ బ్రజలచేత నెల్ల యలరింపు
 చుండి రంత ధీమంతుండును నిరపేక్షుండగు యోగిదాసుండు మోక్షార్థి
 యగుచు రంగ క్షమాశలంబు వండున్పు యయోగ్యుల సన్నిధి కేగు
 దెంచి విరంతరంబు క్షత్రావ గావింపున్పు దత్కృపాపాలోకప విక్షితుం
 డగుచుఁ దత్పాదసేవకుండయి వారంపరిస న్నాసయై-గార్థం బవగా
 హించి అదనుగిహం బపరిస దుర్గమంబగు పరమ స్థానంబు ప్రాపించె
 నేతద్దోగిదాస చరితం శెపు తెన్వండు తినగలండు వాఁ దిహలోకంబు
 బందలి సుఖం బనుగవించి దేహంతరంబునందు పరమం , క తెందునని మహా
 యోగి మాహాత్మ్యంబు శ్రీమంతులగు భార్య పురాణం బ నందలి న ప్ర
 మాధ్యాయంబు సరివాద రూపంబుగా భక్తపరాయణుండగు నారాయణుండు
 సరువకుం బెప్పయు వెండియు నిట్లనియె

74

కాపార భూతమహదాహ్వాయులు నకలలోక తీర్థాటనంబు పేయుట

తే గి ఇవ్విధంబునఁ జిరకాల మెలమి మౌని
 పుంగవులు భక్తిఁజేసి క్రిరంగమన వ
 సింబ యప్పురి వెడలి విశేష మతిని
 భూతితర మార్గమనుఁ గూర్చి పోవ నెడుట

75

క విమలువి శ్రీరామ శ్లో
 బ్రహ్మ నదుమ పసిండు హరుని భరణి నాథున్
 గమలాను జానక్కియయి
 నమదండిత భక్తిఁ బూని నల్పిన విదవన్

76

తే గీ శ్రీనివాస స్థలమున వసించు దేవుఁ
బార్దనిఁ బత్త కల్పబ్రీహిష్ఠఁ బాఱు
భక్తిఁ గావించి యవల సువర్ణ భవన
వాసిని హరి కువర్ణున్ సుపర్యఁ జేసి

77

క పొగదొండఁగ వటఁ బాణ్యం
బగు వ్యాఘ్ర పురంబునందు నలరు మహా బా
హు గిరిక వందితు శ్రీహరి
వగధరు సర్పింది రతులితాఘోరమతిన్

78

తే గీ అంత నాకాశవగరంబునందుఁ గల్గి
హరిని భక్తవరాయణు నంబుజాశు
శ్రీహరిని భక్తివల్ల నాదానంబు
సర్పి యవ్వలఁ దోషిత స్వాంతు లగుచు

79

క వనజాశు భక్తి తత్పరు
లనఘరి మౌనిపరు బ్రహ్మలావర్తకమం
దొనరివ శౌరిని యుచ్చురు
మనుఁ బాఱయెనర్పి విగతకలుషాత్మకులై

80

తే గీ అంతటను బుద్ధువరియుగా వలరి భాళిఁ
గాంచు మణికోటియందులఁ గల్గదేవుఁ
బుండరీకాశుని మహాపరుని సుతింది
యవఁ గృష్ణపురినిగూర్చి యరిగి యందు

81

క తనరు మహాకృష్ణుని పద
వనజంబులు గూర్చి మ్రొక్కె వత్తిని యలిని
గొనియాడి మోని పుంగవు
లనుపమ హృదయానురాగులై యటఁ జనుచున్.

82

క ఆమలంబగు విష్ణుస్థా
నము చేరి యచటి చాహుర్ము వశనదళాతువ
గమూఢినాథు నచ్యులు
సమదంబిర శ్రీతిఁ టాఁ నిర్మిరి పేర్మిన్

88

వ అంతటఁ బుష్కలంబగు శ్రేష్ఠవ్రాదభిషేకంబందలి శాంతమూర్తిని నమర్చింది
పిదప నగ్నిపురముఁ బ్రవేశించి యచటి సురప్రియు నమరాధింది
యనంశరంబు భాగవత్సానంబునందలి భాగవతం బ్రార్థించి పై కుంఠాభం
బగు శ్రేష్ఠంబునందలి మాధిపుని ఎదారవిందంబుంబు తెలింగి యటఁ బాదు
పోతమం జేరి భక్తసఖు నర్చనంబు గావించి యవం చక్రతీర్థంబునందలి
సుదర్శనంబుగూర్చి శరణంబుఁజెంది మహావృష్టింబున కుంభ ఘోషంబునందలి
శార్ఙ్గపాణి చరణశయనంబులం గూర్చి ప్రణమిల్లి కొనియాడుచు నట్టిం
వాని భూత స్థానం బ్రాశయించి శార్ఙ్గభజనంబుఁజేసి, యంత వమ్మనులు
కపిఠంబున శేఁగుదెంచి గజార్తిఘ్నంబు గూర్చి నమర్చుటఁ గావించి
యంతటను మనోహరంబగు దిత్రకూటంబునందు వెలుగొం దుర్త
మోతమందగు గోవిందుఁ గాంచి భావంబుదేసి తరువాత శ్రేష్ఠపర్వ
రంబునందలి పద్మిలోచనుంబుగూర్చి వ్రమలై యథాశ్చార్యంబుగాఁ
బాఱిగి విమ్మటఁ బార్థస్థంబునకుం జని యందు పరద్రవ్యా నుపాసించి
యనంతరంబు కృష్ణకోటియందలి మధుద్విషు సేవించి మహాదుకుంబు
వారలు పరిపూర్ణ మనోరథు లగుచు నందఱుని యందలి మహానందు
నధిపందనముగావించి మధ్యక్షుని కరిగి యవట వృషాక్షయు బ్రాశయించిన
వారగుచు నంత

84

తే A అతులమరి సంగమగ్రామమందుఁ జేరి
 పంగమాహ్వయు సేవించి సదయు లమ్ము
 నీలదులు శరణ్యపురికేఁగి నిష్కర్త
 శరణును కొందిరి శరణ్య మారినిఁగూర్చి

85

క విమలంబు నింహితై
 త్రమునకుఁ జని యందుఁ గల్గి ధరణిధరుహరిన్
 గమలాక్షి మహానింహనిఁ
 గమనీయు నుపాశ్రయంబు గావించి యటన్

86

క ధరణిమంటప సంస్థిత
 హరి మల్లారిని నుతించి రసఘ్న మౌన
 శ్వరులు సమాప్తౌద హృదయు
 బురుతర శుభితాత్మలగుచు నుద్ధితరీతిన్

87

క పునమగు నిమిష త్రైతం
 బును జేరి మహాత్ము రిఖిల పూజ్యుని దేవే
 వని వివిధాకారుని హరి
 వనజాక్షుని సంక్రయించి పరమోత్సవులై

88

క లలి నట ధానుష్కంబునఁ
 గల జగదీశ్వరునిఁ బూజగావించి పభో

జ్జ్వల యగు మోహవపురి యం

దలి యమ్మతుఁ గాలమేఘ దర్శించి తొగిన్

89

ఎ అంత

90

చె ఎల సరోభూత మహదాహ్వాయలు సుఖతి

మరిఁ బుణ్యంబు వసుచొంకినట్టి మధురఁ

వేరి నుండరు పదసరసిరహంబు

సంద్రయింది ముసింద్రులు సంతిసమువ

91

క భాసుర మలి వృషభాద్రిని

వాసుమ గావించినట్టి పరమస్వామిన్

భాసవనుతుఁ బూడిందిరి

దీ సంపద గర్భ నిఖిల దివిజుతుతులై

92

వ అంత శ్రీ మద్యరగుఁ జేత్రంబు నందలి వాకు మహాసేంది ప్రేమార్థం
యను గమలంబును నగు మనంబు గలవార లగుచుఁ బిదమ గురుకౌఞ్జంబగు
మహాపుంబు నందలి రమాసలు వారాదింది ప్రేమాన్విత లగుచు గోష్ఠి
పురంబునందలి గోష్ఠిపతి నభివాదవంబు గావించి దిర్ఘసంప్రదంబున కేగు
దెంచి కయానుంగూర్చి వందలం బొనర్చి దన్విమంగళకై తవంబునందలి
కొరిం బూఁ గావించి క్రమరస్థంబునం దభివసించు లోడుక్కు మిక్కిలి
నపర్యసల్చి కురంగంబు నందలి పూర్ణుఁ బ్రార్థించి యవల రదిష్ఠలంబు
నందరి విష్ణుం గూర్చి మాచిమాటికిం బ్రతిపిల్లలను దివ్యంబులగు సంస్త
వంబులంగొనియాడి శుద్రవచి యందు సమావిష్టుడగు నచ్యుతు వర్చగా
వింది పుణ్యంబగు పనంతకయంబు బండుండు జగత్పతియగుఁ బద్మవాసుం
గూర్చి వసుస్కరించి స్తుతిఁ జేసి పరమానంద నిర్భయుగుడ మహితలం
బున నిష్కలంబున నగణితంబులును మోక్షదంబులును విష్ణువాసభూతంబు

అను దివ్యంబులును నేతదాద్యంబులును వగు శైత్రంబులం గూర్చి సంద
రింపుచు యోగివరులు సంసారధ్వారంబువర్తులగు తత్తన్నివాసులకుఁ
గృహస్థులుగనుచు సంరతంబు వ్యాసయోగ ప్రదీపంబున బ్రహ్మాది దుర్ల
భంబు వగు మోక్షంబు దర్శింపఁ జేయుచు యదృచ్ఛబేతఁ గిందిల్కారం
బధిపసింపుచు ననంతరంబు యొక్కసమయంబునఁ గ్రమ్ముత పేంకటాది
కరుదెంచి వెండియు తత్త తీర్థంబునం దధివసింది యథాశుభంబుగా సమా
సినులగుచు మనమిప్పు డనుత్తమలగు నశేషశైత్రయాత్రలు గావించితిమి
శ్వేత ద్విపాదియాత్రఁ గావించలేదని మిక్కిలి చింతింది యప్పుడు

93

క వారు మహా యోగము వి
స్తారమతింగొని యదోక్షజన్మరజము వొ
ల్పారఁగ శ్వేతద్విపముఁ
జేరిరి నిస్తుల మహాత్మ్య శిరాస్పదులై

94

క పౌరిఁ దారకసంక్షిప్తమై
పరగంగా నందు నుండు పరమగుబ్రహ్మాం
బరసి శిరస్సాస్థాంగముఁ
గరవి రథితినుతులుఁ జేసి గౌరవభరితిన్

95

సి అంజట శ్విరాద్ధి కరుదెంచి శ్రీ భూమి
ప్రభాజితుని హరిని విశ్వరూపఁ
బన్నగళాయని భవహరతుని దివ్య
మగు నలంకారంబు నలరువాని

లోకపాకు సర్వపాహరి సన్నుతుఁ
 మండరీకాశు సంపూర్ణదత్తుఁ
 గాంధీ యభిస్తుతిఁ గావింప వివయ స
 మన్వితు లగుచు సమ్మామితరులు

౮౨ హజరే శేసి మోదముల భక్తి తాత్పర్య
 సూక్తి నెన్ని యవల సూర్యమండ
 లంబు నూర్చి చేనిరి లక్షతాధ్యు లగుచు
 శాశి కరుణ నెండు సుంకు మన

96

తే ౧ అంబరి హితబ్ధి యుంచేపు నంబుజాత్తుఁ
 ఎన్నిని యుతు ని శక్తి పాపిజాతు
 దీక్షారేఖో విరాజితు దివ్యమృగు
 నాభరణము నెలుగొందు వజ్రవాని

97

క కలహితాస్థానీనుచి
 ఎరిగెతుని సర్వమండన విరాజితు మి
 క్కిరి గని పూజాచిక్షున్
 సరిప సుదుర్బలలోపన పుష్ప రుహులై

98

౯ విగమార్జ్యమృగు స్తురులం
 సోగడి తడి యాంబు పద్మము దలంచి యుట వ
 మ్మగురు మునిర్నరులుఁ జేరి
 యగదీతమగు సత్యలోక మగజిత భక్తిన్

99

ఉ అందుఁ దనర్పు విష్ణుఁ బరమార్ముని విశ్వవిధున్ బ్రతున్ సదా
సందు రమాసమేతుని యవంతు విధాతృమహా సేవితున్
గందదిభాంగు నమ్ముతునిఁ గొస్తుభ భూషణుదివ్యసుందరున్
మందరధారిఁ గేశవు సుమానుత పాదపయోరుహున్ వానిన్ 100

క సక¹లాంకృతి సంయుతు
మకరధ్వజా మకుటఁ గాంచమోదీకృతు లు
త్సుక భాపులగుచు మ్రొక్కిరి
²వికసికృత భక్తి హృదయ విమలాంబుజులై 101

తే గీ దివ్య సన్నుతుల నులింది దివ్యదిత్తు
లవల సామోదలోకంబు నందుఁ జేరి
యందు వర్తిల్లు ననిరుద్ధు నమలమూర్తి
నరసుని నుపాసతిని గూర్చి నంస్తుతింది 102

వ అతని నమస్కరించి సంప్రహృష్ట తమారుహు లగుచు నటఁ బ్రమోదకం
బగు లోకంబు నందలి ప్రద్యుమ్నుం గొనియాడి దివ్యస్తుతులచేత సంస్తు
తింది యోగీంద్రులుఁ బ్రహుప్తు లగుచుఁ దదన్యామోద లోకస్థుండును
విభుండును నగు నంశర్థులుం గూర్చి మ్రొక్కి పరిహర్థమనోరథు లగుచు
స్తోత్రంబు గావించి యవల భావంద నిలయంబును మహాత్మువగు వైకుంఠ
నిలయంబుగాంచి యందు దివ్యంబగు సింహాసనంబునందుఁ బ్రకాశించు
సనాతనుండును గోటిసూర్య ప్రతిభాకుండును గోటిమవ్వుత సదృశుండును
దివ్యవీరాంబర ధరుండును దివ్యకుసుమగంధ సమవ్వితుండును శ్రీ భూసి

కానీమాయుక్తుండును పత్రచామర శోభితుండును ననుతగరుదాది నిత్య
 యుక్త సంసేవితుండును నగు నామదేవుం గూర్చి పునః పునః ప్రతాపం
 బాచరించి మహాహర్ష పరిపూరితు లగుచు నిగమాంత సంక్షిప్తములగు
 ప్రాతఃకల్యాణదీక్ష స్తుతియింది పూజాదికలయ గావించి శరణ్యులగు తచ్చ
 రతి కమలంబుఁ గూర్చి పరమగు శరణు నొంది యిట్లు భగవంతుని
 దివ్యలోకంబు దర్శించి తత్కృపా సంభూతు లగుడు వెండియు ముదంబువఁ
 జనదెంచి యిప్పిధంబున విరంతరంబు భగవత్కృపనంబులు విలోకింపుచుఁ
 దిరుగుచు మి యం దధిపనిందిన పీఠం దివ్య చరితం దెవ్వ రారెంతుడు
 చార లాయారారోగ్యులగు పరమైశ్వర్యంబు ప్రాపింపంగలరని మహాయోగి
 మాహాత్మ్యంబునం సంవాద రూపంబును శ్రీమంతంబును నగు భాగవ
 తురాచోక్తర ఖండంబు నందలి యష్టమాధ్యాయంబు భక్తపరాయణుండగు
 బారాయణంబు నందువకుంజెప్పి క్రమ్ముట నిట్లయి

108

సీ తంకటఁ గాంచిమహా పురంబునకుఁ బ్రా
 గ్గాగ మందత్యంత భవ్య మగుచుఁ
 బాచ్య పారాచారమునకుఁ బిమ్మ భాగ
 మందు వాచా మహా శోభ
 తంకట నచ్చట దైవ పురోప మం
 బుగ మహాసారాఖ్య పురవరంబుఁ
 పొలు బొంద మునుస్మయంపువు భగవంతుడు
 విశ్వ స్మతాడు బ్రహ్మ విబుధను తుడు

తే A జగతిఁ దక్ జేత్ర మొక యెడ నకలములగు
 జేత్రమొక యెడ నుంది స్థిర మనీవ

బాది సారము దెలియుటకై నయమును

1 మాత్రా జాతుల్య మెగుగ పంతోషి యగును

104

భక్తి సారము జననము

క మన తరముగు 2 వా జ్ఞేత్రం

మన గం మహి పార యగుట భూరి మలివి దా

ని నెఱింగి పద్మ భవుడి

ద్రివి తర్వామము దాని కలగర పణదెన్

105

తే గి 1 తిదియు మొదలుగ దారుణి యందు నవ్వు

రము మహిసార సంజ్ఞలే నమర తదతి

దాన విత్కాతి పూజ్యామృత ప్రదాయి

నిగఁ బ్రకాశించు నిత్యము జగి గడంగి

106

సీ అట పావనముగు నప్పురమువసుండు

దేవేకుఁ దధిపతి దివ్యమూర్తి

తై వల్య మార్గానుకాంక్షి విరింది ప్ర

భృతి సురభార్గవర్షితతి భక్తి

నిత్య సంసేవ్యుండు నత్యసంధాయుండు

దనరుట ముక్తిప్రదంబు సర్వ

భూరుహసేవితంబు మునింద్ర జీవనం

మను దివ్యమును బుల్బముగఁ దనర్చుఁ

1 మా దూర్చి 2 మా మగుషే

3 మా అతి మోరలు దారుణి

తే గీ దత్పమీపాశ్రమమునందు భన్యుఁడొకఁడు
' భాగవత¹ మునీశుఁ డకులప్రభావ భుక్తుఁ
దార్మి విద్యా విశాలదుఁ డయమనిష
ని² నూని తపమాచరింప యుక్తుఁడయ్యె

107

తే గీ అట మహాద్వీష్ణమునను బందాగ్ని మధ్య
' సంస్థికుండియి హిమవేళ అంమునందుఁ
జేరి వర్షత్రవ్వన బహిస్సీమ నుండి
తపము గావించె నాకఁ డుద్ధాత మతిని

108

క కరిమష్టాక్షర మచ్చరము
స్థిర మతిఁ బరియంపు చకఁడు శ్రీహరి యర్చన
గరభుడు దుస్సహమును న
ప్రేరక్షుగ ఘోరముగఁ దపము సేయుచుఁడనరన్

109

క ఆం దుస్సహమైన తపో¹ఽ
నలమవఁ దప్తఁడయి దివిజనాదుఁడు శ్రోధో²-
జ్ఞులులై దానికి విష్ణుము
నలుపుట క్షుద్రిక్తుఁడగుచు నత్వరలీలన్

110

తే గీ ఆవస్థరసలందు శ్రేష్ఠయో నట్టివతిని
7¹ భవాన్యముఁ గన² తొంగి స్మరఁ బొంది

ఋషివృత్తాశ్వాసః దశమః పారింప నా స
రోముఖిః గూర్చి నవ్వి విదౌహః దనియే

111

చ వరమతి బ్రహ్మచిత్రముడు భాగ్యపముని యొనర్చు వెక్కుడై
వరఃగుః దశమః విష్ణు మనభస్మిలిః జేయ మటంచు వేడ్కమై
స్ఫురజతుడై వ యట్టి సురపుంగవుః దంపిన నా సఖాంగి సం
స్కర యయి భాగ్యభాగ్యమరసాస్థరి కొయ్యవవచ్చె నున్నదిన్ 112

రే గి ఎద్ది యా భాగ్యపునిఁ గాంబ వామయన
బ్రహ్మదూపయి గావించి ఋషికులేంద్రు
మ్రోల విజాక్షతిత శక్తిముం గజపుచు
లలిత గాంధర్వ గామయి నలిపి యపుడు

113

క కలయఁగ లహదేష్టితమై
కలవము దనర్చు వధికగాంధర్వము మి
క్కిలి విని ముని దనతపమున
కలనడు విష్ణుయి¹ దట్టి వతిసంచలుడై

114

న అమ్మనివరుండు సూరబాహు నిర్విన్నుండై యెక్కిటియం దాస్తంబగు
మనఁబు కలవాడగుచు దానితోఁగూడ రమించి పిదపఁ దపోప హర
యి వలన దీనాత్ముండును బ్రాత్రాపంబు వంటెని దుఃఖితుండును
సయ్యుఁగ బరిశుద్ధ భావంబు గతంబయ్యెనని పల్కి నిష్కృతి యందుఁ
గృత నిశ్చయందగుచు భగవచ్చరః కమల శరణాగతహృదయుండై

యాత్మ విద్వా విసితాత్ముండును నర్తకభూతదయామయుండును నగుచు
 దీర్ఘయాత్రావరుండియ్యె నప్పు డక్కనకాంగి శార్ఙ్గధన్యు సంకల్పించు వరివి
 నదోః గుంపుండుసంజెసి పరమి కోభసంఘగు కలిద్యాపర నుంధి కాలంబు
 వందలి బౌద్ధమాసియందలి మమర్షంబునందుఁ జిత్రాంశండును యోగి
 పుంగవుండును శ్రీవతి ధ్యావ సుధాపాన నంన క్షదీక్షుండును నుజ్జ్వలిం
 తును నగు తనయుం బ్రసవంబుగాంచి యట నొక్క లతాగృహంబు నేం
 దక్కుమారుఁ జేర్చి కార్యసిద్ధి వదసి దివిజలోకంబు గూర్చి ¹దవిన విమ్మట
 శరభక శ్రేష్ఠుం డా తానికేతవంబునందు సౌమస్వరంబున రోదనంబు
 గావించ వంత నభిలేశ్వరుండును మహిసార పురీశ్వరుండును నగు వాసు
 దేవుండు శ్రీ ఖమి సహితుం డగుచు శ్రీఘంబుగాఁ దన్నికుంబున
 కేగుదెంచి ప్రయతోఁ గూడ సంతృప్తుం డగుచు గటాక్ష వీక్షణామృత
 ధారం ననఘోడఁబ చాకివపును సంకృష్టంగావింది తిరోహితుండగుటయు
 నబ్రాహ్మండు సంస్కృత ²స్వాంతః దయన యనంతరంబు

115

మ హావిద్యాసామ్యుండు వే బలావికుండు సత్య ప్రాభవో పేతుఁ డు
 క్కరతేజం దనపత్మ్యఁ డుత్తమాయఁ బ్రత్యాకాను మోడుండు ³
 హరితక్షుండు మహాసుఖాపుండగు వాఁడాయఁడై యవ్వన
 స్థిర కేతెంబె ద్వరానిర్మితుం డగుచు విద్విన్నాచు సంస్కరుఁడై

116

ఆ వె కోశసంప్రవణముఁ బరగింపు తా వేత్ర
 మందిరాంతరమున ముయు బాణు
 పగపు వారికింది వద్ది మోదమున వ
 ర్భకునిఁ గాంచి పూర్ణభావుడగుచు

117

లే గీ దీప్తి విద్యోతమానుని దివ్యలక్ష -
 జాంకికునిఁగాఁగఁ బలురతి వరసి యద్భు
 తంబు నొంి వరుండు పదస్థుఁ దగుచు
 నింపు మీఁగఁ దవమది నిట్లు లనియె

118

నీ ఈ ప్రేతవన మేద వీ విద్య మంగళ
 విగ్రహం బేద భాపించి చూడఁ
 దలిదల్గు లెవ్వ రీ స్థలమున నెట్లుల
 యధిపతి యంచునీ యర్చకుండు
 షిరిని యెవ్వనిచేత శీపింపఁబడు వీఁడ
 టని యెవ్వనంబునం దమ్మహుండు
 చింత గావింపు చా శివునకు ఒనక
 ముఖ్యంబు లేకున్కి మోద ముందు

లే గీ చలచు వవపత్ముఁడ నగు వా కతికయంబు
 నగు వపత్కంబు బై వ మీసఁగఁ బ్రియమున
 వని మనయన విశ్చయఁడై గ్రహించె
 నుత్తముని బాలకుని నిగమోర్జితాత్ము

119

వ అంత

120

క ఉరమున నర్చకు విడికొని
 శిర మాఘ్రాణించి సంతసించి చిత్తముఁ బెం
 పరయ లలాగ్నహము వెడలి
 పరమానందాశ్రు భరిత భవ్యదృశుండై

121

అ వె గృహముఁ జేరి కనదు గృహి కౌనఁగె నాచు
 శౌరి పాదలోలు సత్కళిలు
 వేయిలావికుండు విభవనంబున్నుండు
 స్ఫూర్తి యుతుండు నిత్య కీర్తిరతుండు

188

సీ అట యశోద సరణి నబ్బితి నంబువు
 యై పూర్ణకళి మాడ్కి నవతరించు
 సుతునిగై కొని పరితథ సుగంధ జ
 లాలిషేక మొనర్చి యతులమరిని
 నైన మధ్యమంబు జేర్చి చన్నివ్వ నమ్మహాఁ
 దెరుటఁ గల్గిన దేవు నియితేవ
 జగదధిపాంకు సందర్శన మొనర్చి
 కల్పదాంబోరుహ ధ్యాన మనెడు

తే గీ నుద గ్రహించుటవంతు సుస్థిరముగ
 శుక్ర తృప్తయుఁ దాని యోత్సుక మొంది
 కల్లి రనునా లొనంగిన్ ద్రావ కహర
 హంబు వర్తివ్యమానుఁడై యలరె !తువిని

128

తే గీ ఇట్లు విహరినంబులు నన నెల్లఁజూతు
 హృష్టపృష్టాంగు పదయుంబు వృద్ధిపొందు
 దానిఁగని విస్మయముజెంది పరమదేవుఁ
 గాఁ దలంచిరి నంతోఁకారులగుచు

124

వ అంక

125

క ధరి నందుండివ యొక భూ

నురుగు ముసలివాఁడు దనదు నుందరితోడన్

దొరికి బుర్రార్థముగాఁ దా

తిరకాలము గదపెఁ ద ప్రదితుం డగుచున్

126

భక్తిసార తపోమాహాత్మ్యము, అనికృష్ట అవనము

వ తత్ప్రభావము విని ద్విజుశ్చేష్టుం దితని దైవముగాఁ దలంపుచు నొక నాఁడు గోసంబందంబగు పయంబును నాఱ్ఱాంబునుఁగైకొని యొక్కనాఁడు వేజులావిక గృహంతంబు ప్రవేశించి వటభక్తశయముఁడగు బసార్దను వగిది రమ్యుఁబగు తన్మందిరంబు నందలి దోలయందు బాలార్కనంజా కుండగు నయ్యర్పకు నవలోకించి యొగనిద్రాపరాయణుండగు నయ్యో గింద్రు నుతియింపుచుఁ దదీయ చరణంబుల ట్టుగి పురోహిగంబున దుగ్ధాఱ్యంబు లిడి మహాత్మా! భక్తవాంఛ మప్రదించు వగుటఁ గుఠేణం దొనంగిన పృథుకప్రసృతి శ్రీదరుండు సంగ్రహించిన విధంబునఁ బ్రీతిదినంబు భక్తి పూర్వకంబుగా దీని గ్రహింపుమని యట్లు నుడివినఁ గరుణాసాంధ్యుండగు యోగింద్రుండు సమీపిన పద్మానబుం డగుచుఁ దిరియంబుగ ఓరాఱ్యంబులు గోలి నివిధంబునఁ బ్రీతిదినంబు భక్తి పూర్వకంబుగా వారిదేర సమర్పితంబగుదానిఁ ద్రావుచు నొకనాఁడు నమ్మహానుభావుండు భుక్తశేషంబు వారిల కొసంగిన సదృశింజేసి మహాత్ముని భుక్తశేషంబుగైకొని దంపతులు పానంబుజేసి రత్నకంఠ నవ యౌవనంబు నొందెరట నమర ప్రభావంబునఁ బ్రకృతిదారకుండు ప్రియంబున వారికిఁ గుమారుండయ్యు ఖనీకృష్ణుండుని యరయంబు యమ్మ వాండు శమాదిగుఱ సంయుతుండును నానాఱుల చరణ కమలాసే కుండురు దదీయ పూజా నిరకుండును విద్యావికారదుండునుగాఁ బ్రకా

శిందె నంత భార్గవయోగింద్రుడు వర్షసప్తకం బా గృహంబునం బధివ
సింది,¹దాని పీడి యోగ సంశిల నన్నుని యగుచు వ్యారయోగంబు కొలు
కుత్తముడగు మహాదాహ్యయు వాక్రియింది యవంతరంబు 187

ఆ వె ఆరినివల్ల దాని నరసి నంతుష్టుడై
యరుడు 2² గహ్యరాంతరంబు
పాదుకొని వయమునఁ బ్రాసవాసీనుఁ
డగుచు యోగ మూచె పతుల మలిని 188

యో గి విద్యా మి హ మ ము

క కడఁగి యమాద్యష్టాంగయు
తుడునై యత్కంతి నిష్ఠతోఁ బరమాత్మున్
జడరాగర్యభంజను
మృడవంద్యుని సంస్కృతినిగుఱింపుచు నంతన్

సీ పరికింపఁగఁ గపాంతాతి ఖిన్నైడిక
వేద్యుర్మములుఁజేసి సమత గల్గి
యెరు నా శాలింధరాది మృదలు పది
విద్యుత్తమగ నల్పి విమల మలిని
దగ నిశాద్యంతస్థ భవనులు పదుబాల్గఁ
శాయనుఁ దోషక స్ఫూర్తి వడరి
యనుచోందు శీతలయును శ్రమరయును భ
ప్రికయును శీనంత మూర్ఛికయు వనం

తే A పతిరయం నుచ్చయం పవిత్రయంతరయం

ననెడు నెమ్మది శేదంబు లరసి యాత్మ

నిట్టి శేదంబు లగు వాని నిష్ఠగతి య

భాకమంబుగఁ జేసి కుర్చావాలె

180

క ఆకలంక మతిని యమ్మవలఁ

దొక మదిగా నిల్చి యుజ్జ్వలౌర్పావలంబై

ప్రకటం బగు శేవల కుం

భక్తు సలిపి యతుల సౌఖ్యవరులై యవలన్

181

ప సందృఢంబగు నమ్మారుతంబుచేత నానన లింగ సంస్థాన వృద్ధయ నాభి
 రాలు మూలక లలాట మధ్యమ స్థానంబగు నాధారాదికి చతుష్టయ వట్క
 ద్వాదశ షోడిశద్వితి దశంబు లగుట నయ్యారు వద్మంబు బుద్బోధంబు
 గావించి యోగీశ్వరుండు సమాపాతుం డగుచు నట నాభి పంకజంబున కిధో
 భాగంబును గుండలి వధికరించి కోట్రితయ సంయుతంబగు వివాసనాశా
 కందంబునం దమ్మారుచంబు పూరంబు గావించి యోవస్థిత స్థంబుగు
 నాధారపద్మ రమ్మధ్వలికోణాంతర మధ్యంబునందు రేఖాశరాంతర్నిలయం
 బగు పావనాగ్నిం బ్రజ్వలించు జేసి తదధోభాగ సంస్థితంబుగి
 బాయుమేళనంబుఁ జేసి సుమమ్నా వాచి నావరించికొని యందలి కుండలి
 వధికరించిన స్వరీయాష్టపపసంబులచేత గాఢంబుగాఁ దన్ముఖం బాచ్ఛంబు
 నంబుజేసి నిలుకడగొని లాఘవంబువలన తరాధారగుహ లంఘించి
 నై కృత్యంబువలన బరయగు సుమమ్నదమగిం బ్రవేశించి యనిర్వృద్ధం
 బును బ్రహ్మవిష్ణు శివావ్యాయంబును నేకవిం మహారత్న విశదంబును
 వజ్రంబు భంగి దృఢంబగు గ్రంథి త్రయం వేడించి యవలఁ దడు

పరిస్థితమును నుత్తమమును దివ్యము నగు ముఖములు మూర్ధ్వము
 గావించి తత్కమల మధ్యస్థమును వసువసుమును నీపీతమును నగు
 సుధారసం బుధోముఖముగా ప్రవియింపజేసి ముదమున నిజహృదయ
 కమలమునందుఁ బూరించి యోగస్సామ్రాజ్య సౌభాగ్య భూషణుం డగుచు
 వచ్చునందుండు మనఃపద్మస్థాత్మతథ్యావమగ్నుండును బరవశ
 గతుండును దదీయచరణకమల సంలగ్న ధితుండును నగుచు నమృత
 రసము గ్రోలుచు బాహ్య ప్రపంచంబు మఱి బ్రవృత్తినింద
 పరాయణుడై యట్లు ఎవ్వు కులాచు గుహయందు వేలువేలుగా
 నూలు మాడెండ్లు యోగంబు గైకొనియుండి గోవింద నిలయములగు
 శ్రీరతింబు లనయంబు నందరింపుచు నఖిల సద్ధాంతంబు లరసి వివిధంబు
 లగు శాస్త్రంబు లాలోచించు గావించు మర్మచంబులు వేడించి కథాంతః
 కరణ విశేష్టం డగుచు విష్ణు సిద్ధాంత సామ్రాజ్య పరిపాస వంతుం
 డయ్యె వంత

182

శ్రీ A ఇట్లు ముదివారు దున్నబో నీర్వరుండు
 శౌరి భక్తానుక్రమణై జగతి వతని
 కెలమి విశ్వ స్వరూపంబు నీక్షణంబు
 సర్వః గావించె నవ్వు దుత్పాహ మతిని

183

క ఆగజిత మగు నైశ్వర్యం
 బగు వా రూపంబు గాంచి యావదాహ్లా
 ర్తిః గొని నిగమాంత గోధర
 లగు నుతుల నుతించె యోగి యతులిత భక్తిన్

184

తే గీ యల్లు భక్తి రసావేశ మెనయు నట్టి
భావ భావనవల్లగు భక్తిసారఁ
దనెడు నామఁలు గల్గి విభాగిఁ జెందె
నప్పు డుర్వరయందు మహర్షి వరుఁడు

185

భక్తి సారఁడు భర్తగర్వ మవహరించుట

ఉ అంతట నొక్కనాఁ డొక వనాంతర సీమ మహర్షి యుండిరా
కాంతుని పాదపద్మమునఁ గల్లు సుధం గలయంగఁ గ్రోలు గు
స్వాంతము గల్గి వర్తిలుట సజ్జన హఠాఁడు భూమిభృతుల
కాంతుఁడు శంకరుండు త్రివింగన్నుఁడు డం దరుడెందె నయ్యెడన్

186

తే గీ అవని వృషభాధిపాఠాదుఁడైన హరుఁడు
భవుఁడు చండిశ్వరుండు దా పార్వతీ స
మేతుఁడై కాంచె మునిరాజు మిహిరతేజ
మనగుణసమాజ సజ్జనకల్పరూప

187

ఉ అంతఁ బ్రజాకళ మానుడగు వమ్మని వాయుకుఁగాంచి పార్వతి
కాంత మహామహన్ సతత కంఠదళాక్ష వదారవింద గు
స్వాంతు మహాత్ము రాజుల రసాదర వాసుని భూతదాతు ధీ
మంతుని కూలిఁ గూర్చి నిజమంజురరోక్తి వదించె నేడుకన్

188

తే గీ ఇవ్వనాపని యందు మోగింపరుండు
గన్నుగవ మోర్చికోని యొంటిగా నయ్యె
వీడి యున్నాఁడు బాహ్మంఁలు వీడి రరులు
సూర్య సంకాశు డగుచు ననీకమతిని

189

క. ఇతని ప్రభావము చరితము

వతి ముదమున నిప్పు తెలిగి యవలఁ బ్రయాణ

స్థితి గణవగ మృత్పియమై

కురుకంఠగు దీనిఁజేయు గుణరత్ని వీధి

140

క. అని పాఠ్యతి నుడివిన న

య్యవలఁజుడు సుంతసంతా వందుభ యోగిం

ద్రుని సామర్థ్యం బరయోగ

వనముఁ బ్రవేశించి పల్కె భవ్యతరోత్తిన

141

ఆ వె ఏమి యిచ్చెడ నో మహానుభావా! నీవు

నధికమైన వరము నడుగ నిర్తు

నాదు దర్శనము వృథా దనరిదు గాన

భువన మందు గుఱిన నివహములకు

142

నీ ఆనవుండు తర్వాక్క మాలించి మువిరాజు

వయన సమష్టిలవంతుఁ జేసి

మంగల వర్తిల్లి భూతవాయకుఁ గాంచి

యర్థవలై వ బాక్యము నుడిచె

నెను నిస్సంగుండ నిరపేక్షుడను వాకు

నీ వీయవలసిన పింఛు కేని

లేదు మహేశ్వర నీదుష్టానమున

కేగు మడున్న మహేశ్వరుండు

అ వె తన్నుటూర్తివిని నుభయ్యని నిరపేక్ష
కుని దిగింది కంఠియును భవండు
వల్కి సుస్సుహలు వ్రతావల్లి విట్టల
పేళనం ౨ సేయఁజాల భనుచు

148

అ, వె సిద్ధమై యదృచ్ఛచేతఁ బ్రాప్తంబైన
దానిఁ గొనఁగవలయు దన్యచరిత
యడుగు మనుచు నయ్యమాధీనఁ దాడినఁ
దన ప్రయోజనం ౩ దలఁచి యతఁడు

తే గీ అందు కంఠోపస్థితయైన నూఁది
గొప్ప తనంతనె యా నిలఁయున వసించు
నిట్టి సూత్రంఁబ గల్గుట తేన్ పరంబు
వేడుకొనియెద మాకిమ్ము విమల మతిని

146

క అనుఁ దా వాక్యము విని హరుఁ
దనుపమ రోషవ్రయుక్తమగు నేత్రుండై
ఘనతర కాలదహను టో
ల్కిని వెల్లుచుఁ బల్కి మరివిత్తిగ్ధతరోర్తిన్

తే గీ ఏల నాతోడఁ బరిహాస మెలపి చిత్ర
మైన వాడు మహాత్మ్య మీ పరయఁజాల
వేల యో ముని పరికింపు మిపుడు నా ప్ర
భావము ననున్తు జన భయ ప్రాసవంబు

147

ప నీవు నమస్కరించిన పై లివేని విమ్మ రక్షించు కోమ్మని పలుకుచు ననులాభుండు
 కోట్లగిన్ని సదృశులగుఁ దృఢీయాక్షులు దెలిసిన జగంబు తదీయలోచన
 మహానల జ్వాలదేతఁ మరిపూర్ణం బొట భక్తిసార యోగిండుండు నిశ్చ
 లుండును, నిర్భయుండును నగుచు భయంకరంబుగాఁ బ్రకాశించుచున్న
 కిల కర్ణంబుగాఁ దన పాదంబు పాదినామమ్మహాత్ముని చరణ కమలంబు
 నందలి మహానేత్రంబు వలసి పనేకకోటి చందాంత సన్నిభప్రభాప్రభా
 మానంబును నద్భుతంబును వగు ననలంబు వొడమి రత్నమద్యుత కిలా
 జాలంబు లపారంబుగా నజాండంబు లందంబుల వావరించిన సకల
 దివిజులు కంపితులుగాఁగ హరనేత్ర సమద్యుతావలంబు శాంతి నొందింప
 కరుణంబు విస్మితుండై గర్వాడంగూర్చి యిట్లనియె 148

త A దేవి చూడుము నీవు సందీప్తమరిని

వింసితాత్మకులగు వైష్ణవుల మహత్త్వ

మీ ప్రభావం బనద్యుగము నిలమి నా ప్ర

భావమున కన్పి చెక్కుడు భవ్యమరిని

149

ప మహాత్ములగు హరిభక్తులు గరాహణారమత్పరు లగుట విశద సాత్త్విక
 గుణు లగుచుఁ బ్రయత్నంబువలనఁ బ్రాప్తియులు గానఁ బ్రకాశులును
 విమలాత్ములును నిఖిలభువనైః పావనులును వగు వారలకు ఖాతలంబునఁ
 గృహ్య లై రేసినదృంబులుగాఁ నురలచేతనేమియనివారులగువారునకలలోకో
 ర్తమోత ములని యిట్లుప్రియకుఁజెప్పియూహంబుభక్తిసారంగూర్చిప్రణమిల్లి
 వైష్ణవకథ యగ్గడింబ రణలావలంబునకుం జవియె నది మొదలుకొని యీ
 లోకంబునందు మహాంబుని యగు భక్తిసారం దక్షి సంజుని కాగ్ని వలన

నక్షపారుండవి విమలాదియె నవి మాచోత్కలమును శ్రీమంతయు నగు
భాగ్యవ పురాణం న నందలి యుక్త రణందయు నందలి నవమాభ్యాయయు
సంవాదయు జేసి భక్తపరాయణుండగు వారాయణుండు నరుచకుంజెప్పి
పెండియు నిట్లనియె 150

ఆ వి ఆంత నొక్క నమయమందు యోగిందుగఁ ద
భాగ్యపాదవంకజానువక్త
మగు మనంబు గల్గి యమ్ముంత పారంబు
నందు మిగుల వాప్య సుచరించి 151

సిద్ధుఁడు భక్తిపారు నమగ్రహము పొందుట

తె గి శిరింమగు కంఠ ద్భవమూఁ జేయు చాతఁ
దవ్వనాంలర సీమయం దధివసంప
నన్దు భోకయో గిగర్భుఁడు చాన్దమవాహఁ
దగుతు దివి వే నుదగ్గిక నరుగుచుండి 152

క కక భక్తిసారు తెలు
(యనఁ దడుపరితంబునందుఁ బోఁజాలక వి
ల్చి నమోమ గమనమగు పురి
యనుపమ మో తత్కృతాళ మద్భుత మగుటన్ 153

కా శిల్పంబింప వళక్త నొమ మణి యత్కుత్సానమున్ వీడి మి
న్నల్లం బొనుచుఁ బల్కిమంబునకుఁ బో నయ్యోగి యవ్వేళ రో
పోల్లోం స్థితి యోదుఁ దుర్యగరిగా నొప్పారు నప్పెప్పురిన్
మల్లాదింపుచు ¹ పోకులం మెదిపె సంభదిక్రిమారంభుఁడై 154

సీ ఉరుముతిమ్మై తిర్య్య గూర్జ్య ముఖాండునై
 యవనిష్ఠు యో గివుంగవునిఁ గాంచి
 దిగి ఎద్ది యన్నుని దివ్యపదాల్లంబు
 లకు నమస్కృతిఁ జేసి లలిత మతిని
 చతురప్రకాశ నంస్తుతులను నంస్తు
 లింది భక్తిని ప్రమోదింది యక్షుడు
 మృదువరోత్తె పరింతి యాచివర్య నీవు మ
 ¹ హనుభావుడవు ² నా మహత్త్య మతుల

ఆ వె మదిక ఎఱిగుదుఁ గ్రొప్పి యజ్ఞాపమువలన
 వియ్యపరిసఁ ³ తోవ నెరవెనల్లి
 తోవమను శమింపు దుర్బోషపరిహర
 భవ్య గుణ విహార భక్తిసార

158

క ఇం నీదృశుడగు యోగికిఁ
 దలఁపంగా ద్రిద్రకంఠ దాల్పఁగ యోగ్యం
 బురదు మహాత్మ నాదగు
 పరాకు వినుము కరుణఁ జేసి భావుక మతివై

159

సీ ధరిటి నమాల్య రత్నభాతది కాంచ
 నాంతరి యగుచు వర్జ్యంకమైవ
 యిక్కంఠ వాదేత నెలమి సంపాదించఁ
 బడియె వాదే నమర్పణము జేయఁ

1 ఒకమాత్రసౌమ్య 2 మూ 3

8 ము మను 4 మూ 5 తో

ఓడిత ఘడిత రవప్రాచుర్వచ యగుట
 వివి రెండుఁ గైకొను మిష్టమతిని
 రని బెప్పి వాని వాతని మ్రోల నిడి నమా
 హితుఁడొకఁ గన్పొందు వివరేణ్య

తే గీ కనఁగఁ గంఠయు ఘటికయు నవెడి పీని
 వలన వలపేమి యనుఁడు సర్వంబు నుడువు
 తొలుతు నుడువుఁడుఁడయ్యె సర్కురంమని
 యోగి వర్ణుండు నమ్మహాయోగి గూర్చి

157

౬

వ మహాత్మాదాత్రియందెవ్వండు మనుజుం డిక్కంథాధరియింపఁగలఁ దతండు
 మృత్యుజరం నొందక యమరత్నంబు ప్రాప్తింపనయ్యెఁడుఁ గానఁ బాద
 రస ముదా సుగ్రహంబు వూర్వంబువాకు మహాయాసంబగుట దాని
 వినుము మోదఁడు భాదరసంబుగొని యుక్తంబుగు నొవ్వధిరసంబులచేరఁ
 బ్రత్యేకంబుగా తోటింది యట దానికి రసవంశకంబును పల్లవ రస
 వర్ణంబును నుత్తమంబుగు ధృతి వీజంబునుం గావించి యుక్త్యంబులగు
 రత్నంబులు గ్రాసంబుగా నొనంగి యంత పష్టాదక సంస్కారంబులచేర
 సొంగంబుగుట దృఢవ్రతులగు ౩ తపస్కులచేర దుర్లభమగు నీసౌరస్య
 ఘటిక నే నొందనగుట దీని స్పర్శంబువలన తత్క్షణంబు యనుత్త
 మంబును గోటిలోహంబును నగు సువర్ణంబు గావింపఁగల దని పర్కి
 యతం దూరకున్నఁ దద్ద్రవనంబు వెని న్మయమానుండగుచు నిజాంగము
 వండుఁ దరుణార్క సన్నిభంబు కందుకయి దర్శింపఁజెసి సిద్ధం
 గూర్చి యిట్లనియె

158

సీ నలువొంటి రసపొధనమువండు నీకుఁ గ
 స్థమాదేత ¹ ఐహరతి సమయే నకట
 యాయాస మని చెప్పి యమ్మునిండుడు తత్తి
 పొలుండు తనదగుఁ బరమ ² రమము
 ముటిక గావించి సత్కుశలఁడై యాదరం
 బుగదాని కొనుగి సంపూర్ణమతిని
 దాని ప్రభావం ఐహనందగాఁ బల్కి
 బరికింప దీని సంస్కర్యమునకు

ఆ వె దత్క్షణంబు భూమిధరమేని స్వర్ణవి
 తారమౌదు దీని పునుడు మనుజుఁ
 దెవఁడు దాల్చు నాతఁ దెంచి పక్షయ నూత్న
 యౌవనంబుఁ జెందు నతిశయముగ

159

చ వసుధ విచ్చిర సుందరత వ్యమ గాగం దెల్లికాంతున్
 రసికరఁ బొల్చి యుత్తమత రంజితు విధరతం బొనంగఁగా
 నొనఁగు సమస్తకార్యముల మాతన దివ్యమలౌచుఁగల్గా సౌ
 భ్యస భవ సాగరంబు గరవం దనరార నయంబువేడుకత్.

క అని రాని ప్రభావమ సౌం
 వున మడిచిన భక్తిపాదు మునివరుఁ గని భ
 క్తిని సాగిలి దండం బిడి
 వినయాన్నితుఁడగుచు నిర్ధ విభుఁ డిష్టమతిన్

161

తే గి స్థిరముగా మించు పాదమ్మత్తిక గ్రహిండు
 కొని ముదంబునఁ బలుమాలు ముచ్చిప్రసవ
 నల్పు చంకట భక్తి మల్నామఁడై ప్ర
 దక్షిణముఁ జేసి పులిసెక్కి రత్నరిత గతిని

162

అ వె తత్పరీక్షః జేయదగు కోర్కి గలఁబడి
 చేరఁ దిత్తకూట కిరిఁ జేరి
 యిన్ని పదాలు వార 1 మృత్తికదే దాని
 సంస్కృతంబె సిద్ధజన విఘ్నండు

169

ఆ వె అట్లు దిత్తకూట ముప్పుతఁబడగ దివ్య
 కనకరూప మగుటఁ గాంచఁనాచి
 కరణి నొప్పు దానిఁ గాంచి ఎన్నయ మొంది
 యమరు లకుగు 2 దెంచి రతుల మతిని

164

ప అట్లు నమీదీనఁబఱుఁ బరీక్షించి నిధుం బాశ్చర్యఁబాషుండగుడు
 జగంబు నందలి నరుల వివాళం వెరింగి (1) యోగమహాత్మ్యంబుచేర
 నమ్మకీధర విలంబునందు దృఢంబుగా స్థాపనఁబ గావించి యట
 వెండియు భక్తిసారఁజేరి తదీయ కద పంకజంబులఁ గూర్చి దండంబు
 వెట్ట లేచి క్రమ్ముట శిరంబు వంజులఁజేసి భక్తిప్రవణ వృద్ధుండగుడు
 యోగియైదుం గొనియాడి 3 భువనంబునం దనమంబగు తత్పరణ పరాగ
 మాహాత్మ్యంబుఁ బ్రశంసించుచు తత్పర్యంబువలన గిరిచ్ఛంగంబులు
 నువర్తంబులగుట కప్పెరువుపడి విష్ణుండు నిక్కంబుగా లోకేశ్వరుండు
 తద్వక్తులు 4 పావనులు వారి పాదపరాగంబు పురుషులకు నకల యున్న
 హారంబును దోగమోక్షైక సాధవంబున నగు పుష్కంబగుట రామపాద
 స్పర్శంబువలన నహమ్మ శాపవిముక్తయైన తెలుంగున భవచ్ఛరణ
 రజస్సంస్పర్శంబువలన మహీధరంబు జంబూనందంబుగాఁ జేయఁ
 బడియె నట్లగుట విశ్వంబున భగవద్వక్తుం నధికులుగా వరదహరయునని
 ముమ్మాట ప్రదక్షిణంబు గావించి స్తుతియించి నమస్కరించి యంతఁ
 దదాల్చి బదసి నిజనిశేతనంబుగూర్చి చేసిన విష్ణుట యోగియైద్రాగ

1 మూ మృత్తువు 2 మూ దెంతు

3 మూ భూవనం బువందసమమంబగు 4 ము పై

గణ్యుండును మహాద్భుతయు నగు వత్తిపాడుండు యె గంబు ధరియించి
చిరకాలంబు¹ గుహాంతరంబునం దధివసించి యున్న యె యోగి పుంగ
పుటగు కాసారభూత మహదాహ్వయులు తద్గుహా ప్రాంత సరతిం
గూర్చి పోవుచు గుహానిర్గతంబును దబ్బువార్క ప్రపంచంబును వగు
తేజంబవలోకించి యందో² క మహాయోగి యోగంబుగైకొని యున్న
వాడని తెలిసినవా రగుట వారిలోప భూతార్థ మహదాహ్వయులు
గుహం గూర్చి ప్రదక్షిణంబు గావించి యథేచ్ఛవలన³ రోయిరి సరోయోగి
యొక్కడుండు గుహానియగు యోగిండుం గాంచుకొని కిచ్చ గలవా
డగుట నంటి తొద్ది మారంబుగా నిలయండు నమస్కరించిన యోగ
భారకుండగు భార్యపుం దమ్మహాత్ముం గనుంగొని

లే గి భరతరై హరిమాచితి దండవత్తు

గాఁ బ్రణామంబు సేసి¹ యొక్కముగ లేచు

డో సరోయోగి యట్లు నా సుగుణమణి

దండము నొనర్చె పలుమా ణుదాత్తమతిని

166

సే అరయ వనోన్య సమాష్టి లొట రో

మాంబిత గాత్రులై యలఘు మతిని

బాదూడిఁ బ్రణామతి యందు నిశ్చలు లొడు

నలువొంది విహ్వలానంద బాష్ప

సేత్రులై విస్తుం నిష్ఠులులై ప్రేమనం

నికాత్ములై సుఖాసీనునై న

ఁనులు యథాకమంబుగఁ బూర్వవర్తన

మగు కుశంబు నల్కాదరమున

1 మా యన 2 మా దాశ

3 మా యొక్క

తే A నడిగి సాహర్ష¹ భావ సమన్వితులుగు
సారసాక్ష పద్మా పూజా² స్మరణ ప
రాయణులును నన్యోన్యవానపాయులును ద
దీయ శీర్తన రతులులై చిహ్నుతుని 167

తే A తద్గుణానుదవస్పాద రత్నరులుగ
భద్రమైవ మయూరార్థ్య వక్షణమువఁ
గొంతకాంబు వసియింది సంతసమునఁ
జూర్యపాగర రీరంబు లొంచి యప్పుడు 168

క ఒగి యోగవిద్యరులు పెం
వుగ బాదు సరస్వతులు మూలంలై రా
జ్జగతిని వర్తిలు శీసర
³ మగకందరఁ బాదుకొని యనర్గళమతులై (2) 169

క తప యోగానంధాంబుది
మూవిడివ నా రగ్గుచు తత్తపోషకు హరి దిం
తపమునఁ గిందిర్కాంబు
జనువొంద వసింది రథికమైన తపమునన్ 170

సీ తంత దీర్ఘాచరణాత్ముండగుడు సరో
మూవిరాజు భాగ్యవముని గుణింది
యంజలి గానింది ప్రార్థింపుడు వదించె
వనమ నారాయణార్జునలార
ఘంట దన్ను నక్షత్రములు గూర్చి యేనుఁజొ
యెడ నిట్లు మున్ను రమేనుఁజై న
భగవంతు నానతిఁ బడసిన చాడ స
ర్యశైత్రమల నున్నిఁ బడయె నట్టి

తే A ¹ పంహున్న శతాధిక పంము పెద్ద
 బైన వారలఁ బాచుట వండు బుధులు
 గాన మధుసూదనుని యాజ్ఞ గడవ వలయు
 సెలవు హరిమ్ము కరుణ భాసియ మదిని

171

ప నగరి లోకంబులచేత నేయుపాచుంబులేకనేని మనమానింపఁబడవి
 మహాత్ముడవగుట మహానురాగా యా యొసంగుట తీవ్ర యద్భుతవని
 యివిధయైన నతండతనిఁ బ్రార్థింపుచున్న నమ్మోగివచ్చుండు దద్విశ్లేష
² కారకుండగుచుఁ బ్రేమ విప్రంగతుండయ్యు మహాత్ముం ఁపించి యతి
 దూరంబుగా వెంటఁబని యందనోస్యంబుగాఁ బ్రణామంబు లలర వెండియు
 నంత పరింతంబు లక్షింపఁబడునంత వర్యంతం బవలోకించి వచ్చి
 భార్యలం దిందు యోగనిష్ఠం గైకొని ధగవద్ధావ మానసుండగుచుఁ జిర
 కాలం బదివనింప నంత నొక్కదినంబునం దా తిత్తిసారయోగితి ముక్తిద
 యగు శ్వేతశృంగిక లేకపోవుట సూర్య పుండ్రంబులేని వాడు ³ బపాది
 కంబు జేయరా దీ నమస్తంబు కృష్ణ భూమి యగుట నెక్కడనేని యది
 లేదని యింతింపుచు యోగియగుడు యోగవిద్రాగతుండగుచు నిద్రించ
 నిల్చుండఁగి శ్యామండును మహాద్భుతియుఁ గోటికందర్ప సుందరుండునుఁ
 దరులంబింద చరణయగళ విరాజితుండునుఁ బ్రకాశిత ప్రభావో
 విద్యోకమాన సూర్యర క్షుల శోభితుండును సురత్రరుణ ⁴ తరణి
 సన్నిభ ⁵ క్షత్త పీఠకాశేయ వేష్టితుండును వారరత్న విచిత్ర ప్రభాం
 సుకాంబి గుణాపకంబును ముక్తా గుచ్ఛాగ్ర లలితాంబుర వింసర్క
 ర పంకజండును నిజపాదపద్మ గరణ సందర్శిత కరాంబుజాండును
 సుధాహాయుగ్మ ప్రకాశిత శంఖావళి విభ్రాజితుండును విజ్ఞోన్నత
 పీనవక్షాస్థం శ్రీవత్స ల్లితుండును సురరత్నపుష్పములైహారోపశోభి
 తుండును, మణిగ్రేవేయ లలితకంఠకందర విరాజమానుండునుఁ బార్వ
 నుభాశం పతికాగ పదన కమల విరాజితుండును నుదానానికాగంద

1 మూ హంమల 2 మూ కాకు 3 మూ వానిదేత

4 మూ ప్రతిధ 5 మూ తరుణ 6 మూ శ్లేష్ఠి

భూరిలాట విభ్రామానుండును ¹వచ్చురిల్కోటికర మకరకుండం దోడి
రాననుండును గృహావటాక్ష ప్రకాశిం పుండరికాయచేయిండును ²బి
సింహానవాసినుండును శ్రీమహిండునై ప్రకాశింపు శ్రీ వేదితాచరా
ధీశ్వరుండె న్వహస్తంబున పమ్ముని వాయకు స్పృశియింబి కృపచేత
మహాలింపును మధుర వాక్యమాల నిట్టనియై

172

తే గి ఆరయ నా యాభిజిత్తేసి యారరసిగల్గు
నమ్మరి పాండుర మృత్తిక నమ్మర భుజాల
జేసి దుర్లభగా నుండు శిరిని దాని
నల్లగపాంపుమొ మునిగుల సార్యశౌమ

173

క ఆనయ మణి మాత్ర రారణ
మన హామలి వదముగల్గు భువివముల కం
దని భగవంతుడు పల్కివ
ముని వాఘుడు మేలుకొని నమచ్చతమియై

174

వ దివ్యరూపంబులగు స్తుతుచేత శ్రీధరుం గొనియాడి యట దిగ్గియం దిగ్గి
యత్కింత మృదులయు వృక్షయు, కుళయు ²భావనయు నగు మృత్తిక
నల్లదమంబుగాఁ గైకొని క్రమ్ము బీరంబున కరుదెంచి తరువూరింబునం
బాదుకొని పద్మానవాసినుం దగుచు యోగివర్మండు శాస్త్రోక్తంబుగా
ద్వాదశాంగంబుల యంబుఁ గేశవాది ద్వాదశ వామంబుచేరి సమీచిం
బుగావూర్ణ్య పుండ్రంబు ధరియించి ³యష్టాక్షర మంత్రంబు పఠియిం
పుడుఁ గొన్ని మాసుంబుం దధివసియింబి విమ్మటఁ గాంబిపురంబున
వేగుదెంచి యందరి ఘటిరాజు పర్యంకశాయియగు మరుషోత్తమం గాంచి
నమస్కరింబి తద్మక్తిచేత స్తురింజేసి యాగావందవరుండియ్యు చెనరి

గావింఁదెనని మహా యోగి మాహాత్మ్యమును సంబాధింపఁబడును శ్రీమంఠం
గాను నగు భాగవతపురాణము నందలి యుత్తర ఖండము నందలి దశమా
ర్చాయము భక్తవరాయణుండగు వారాయణుండు సరునకుఁ జెప్పిన
పాండియు నకుం బవలి కథామ్రమం చెట్టనిన నతని కతండు వివరించిన
విధము నూతుండు శౌనకాదుల కిట్లదియె 176

మ 30 రాజాల్పిక పాదపర్మ వజిరాదగ్రైవేయకాంఠోఽథా
సుక గౌ స్త్రుత విష్ణుగ్రత ¹వి యాస్త్రైక ప్రభాపప్రదా
నరకభర్తంస నరోమని ప్రమాణ ²వృన్నాశిక మాధ్వీని ని
ర్భర మత్త భ్రమరాయమాణ పరితుగ్గుద్రేభ కంఠీరవా 178

క మరవార ముత్తప్రద భా
స్కర మండలవాస కుపన పరిపాలక శ్రీ
హరి వాగినగిరి సురపుర
పరభక్త సురద్రు యప భవ్యకలాపా 177

ఉత్సాహ నిత్య ముత్త సేవిరాంఘ్రి వీరజాత విస్మయ
దైత్యవాత భూమి భృష్యతార తార వాయు
నిత్య నేత్ర పింఠేమ దివ్యగ్రాత నంతకా
శర్మ మానసార్థ భృంగ దీర తారకల్పకా 178

గద్య ¹ఇది శ్రీ రాఘవోపాం కృష్ణ కరుణా కటాక్ష వీక్షణ లబ్ధ పాండిత్య
ధుర్యానవరతాచరీమండలాఖండ సామ్రాజ్య రౌరేయ స్వ సమర్థతాత్మక
మహిమ దంధణంధజారావ విపరీత పతనక్రియా శిల్లికాధీ దుందుభివ్యాస
తిలావాల మానూమధ్వజాంక కనకదండికృత హిర కంఠీకృత సంపీపిత

ప్రరాప త్త్రి శ్రీవా విశ్వసలంక వయః పాపచారి రాజ సుధాకర
సౌందర్యతల సుమనోమక బహిరీ వ మనాయక ప్రతిపదై న శ్రీ మహా
భార్గవ శ్లోకం పండిత గాసారభూత మహాభావ్యయులు యద్యోర్రమ
క్షేత్రంబుఁ బాసి యుక్తమయ్యగా శ్రీరంగరావ పరుదెంచుచును నందరి
భక్తిచిత్తంబునం దధిపనింప వమ్మహాత్ములకు శ్రీవేంకటాచలగోష్ఠరుండు
ప్రసన్నుంఠ పంచుట ననంతరింప వాలు హస్తగతీశుం దర్శింపఁజూరుఁ
గాంచిరాజాపయప్రపంచము మహామోగ్యనుగ్రహంబువలన నమ్మహిపతి
శ్రుతంబుండు గాంచుటయు ముక్త్యురు శ్రీరంగంబుఁ బ్రవేశించి తర్వాతి
సందర్శనంబునంజేసి ముక్త్యురుఁ గావేరీ పటంబునం దధిపనించుటయుఁ
గుప్తక్షప్రియంబున కిచ్చగ్రహం బుంబుటయుఁ దోరణ శరకవ్యకా పరి
యంబును సరోమని ప్రపంచులు సులౌక తీర్థాటనంబు కావించుటయు
భక్తిసార¹ జననంబును దత్తబోహాహాత్మ్యంబును భిన్నీకృష్ట ఎననంబును
యోగివిద్యా మహిమంబును భర్గ గర్వాపహృతియు సిద్ధంబు భక్తి
సారానుగ్రహంబు గాంచుటయు వెండియు వరం దరని సందర్శించుటయు
సరోయోగి భక్తిసారి సందర్శనంబును భక్తిసారువకు భగవంతుండు శ్వేత
మృత్తిక నౌసంగుటయు నమ్మహాత్ముండు క్రమముఁ గాంచి యం దధి
పనించుటయు నను కథలాంగిరి ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము

భాగవ పురాణము

తృతీయాశ్వాసము

- ౭ శ్రీకృష్ణ తువవపాంస
లోక్తాశాంతవయన గురుజనవిబుధా
నోకహ వాగినగిణి కా
సా వింజదశాక్ష సురపురాధ్యక్ష హరి 1
- ౮ అరి సకల గుణ గణ ప్రజ్ఞా ధురంధరుండగు నరుండు వివిధ విబుధోప
లాభన పరాయణుండగు వారాయణుం గూర్చి ప్రణమిల్లి మహాత్మా
సక్తిసార మునిబుద్ధుండగు విశ్వవ్రత వ్రతావం బెట్టెటప్ప వతని కతం
దిట్టనియె 2
- తే A అంద వినిష్కృష్టనంజ్ఞాదౌ నవని సురుండు
మనుండు వేదాంత సారగుఁ డవను మూర్తి
శౌరి ముల సదాస్మాద చందరీకుఁ
దిగుచుఁ దీర్థాటనమూజేయు చనవరరము 3
- ౯ సునిశిత మతియై మని వరు
వవముండగు సక్తిసార నద్భుత కథలాన్
జన ముఖమువలన విని ని
ప్రవిరూఢిఁ దదంగ్రహింపక్రి తత్పురుఁ డగుచున్ 4
- తే A అమ్మహత్ముని సేవయం దాత్మమైన
యాత్మ గల్గిన వాడగు చచ్చటవటఁ
లిరుగుచును గాంచెపురిఁ జేరి దివ్యమతిని
నందు వర్తిల్లు భాగ్యవు బాంకింది 5

తే A అంతు తద్దర్శ నౌత్పక్యమందు నిమిది

మైన సుఖమునఁ బూరియఁడగుచు భక్తి

సొరుని మహాత్మునిఁ జేరి సంతసంబు

చేఁ బ్రదామంటఁ జేసి విస్తీర్ణమతిని

6

క పలుమాలు మ్రొక్కి ప్రియగ

ర్థకుఁ డగుచును సంతప్రహృష్ట తమరుహఁద్రైయు

జ్వలి మతిని వార్తబాప్సా

కుల పీడఁ డగుచు వరఁ డకుంఠిత భక్తిన్

7

తే A శిరమునం దంజలి పుటంగఁ జేసి యిట్లు

లనియె గంభీర వాక్యంబు లతనిఁగూర్చి

భక్తిసార గుణశ్రేష్ఠ వరమ యొగి

రాజ నారాయణాంఘ్రి సరోజ మధుప

8

క కరము దృఢవ్రతుఁడను ధీ

సురునకు ¹ నేఁ బుట్టిరాఁడ నుజన్ వినుక ని

న్నరయిట భవ్యుఁడనై తిని

ధరణిన్ ఖిక్కిల్పఁడనెరు దాసుఁడ నేనున్

9

A ఇపుడు నా జన్మ సవలంబు నిలన నాది

బాగ్గి మరులవచ్చు ¹ పాద పద్మ రాన్మ

మోసఁబ మాచుఁ గరుణఁ జేసి రసిక మతిని

భక్త జన శున్నరాకార ² భక్తిసార

10

అని యిట్లు వొగడి యెవ్వ

ప్రసాది తెడ చూడుకొని దిసింది మునివాయకు యే

పున వీనితోడఁ దన కుల

ఁ నులు తరింపుదురని మదిని స్మరిం నలువునున్

11

త ఎవరర వంకజమ్మని నికాయము గల్గా పరంబునందు నిం

పున దరతినుతోర్తము సమెన్నతు స్నాతుగఁ జేసి ప్రేమమై

యనఘఁడు మౌనివర్చుఁ దను వొందగఁ బంకజహాసనస్థుగా

నొనరించి సత్కృపారస మహాసతఁ గ్రమ్మె వనుగ్రహాధ్యుఁడై

12

తే గి అందు హృచ్చిక్తికా మధ్యమనుదనర్పు

నిందిరా నహితు ముకుందు నీప మధ్య

తుని నిజవరమ గురుని గౌరినిదలంచి

ధరతి¹ నుర శిరమున నాక్క టరము జేర్చి

13

వ అగ్గుడుం దను ర్తమంబు నుస్థిరవర్తార్థ సంయు క్తంబును మంత్రాజంబును

వగు శ్రీమదష్టాక్షరమంత్రం బుపదేశంబు దేసి విదప యోగం బొసంగి

వెప్పు నార్మనముఁ గావింఁడఁగాద విష్ణుభక్తుల వాత్సల్యంబు తన్వక్షంబు

సఫలితంబు తార్చ్యం బతావంబు గావ నంత నా జ్ఞుండు కృత్యుత్కం

దిగుము దత్పదారవిందంబునకుఁ బ్రణమిల్లి సంకటంబు సేవఁజేయ

నిశ్చయింపుచున్నవాఁ దగుము దత్పాప్తిద్యంబునం దదివనించె నకు

భాగవ మోగిండుండు తత్పరీవ గుహంతరంబునందు వచనీకృతుం

దగుచు యోగవిష్ణుం గైకొనియున్న తత్పరమయంబున నొక్క² పృథ్వాం

గవ యితరులగు ఒనశ్రీమంతేత భక్తిపాదు మాహాత్మ్యం బాకర్ణించి గుహ

ప్రాంతం బునతేఁగుదెంచి ప్రత్యహం బగ్గుహ మధ్యంబునందు గోమయమున

నలికి మ్రుగ్గులు కెట్టి గండ వుప్పొక్కర ధూపదీప శలాదులవేసి యథా
విధిపలన నమిదీనంబుగా నర్పించి నీగాఢనాచి ప్రణామంబుల చేత భక్తి
హృద్యకంఠగా పలాడు¹లఁ గొన్ని దినంబులు గడపి యమ్ముదునతి
యతని నుపాసించ వలం నక్తిసారండు యదృచ్ఛవేతఁ గన్పులు దెలుది
రమ్మాంబులందు నా సమాధి గాంచి² యుచ్చోలి నరసి తరుణాన్నియందగుచు
నిట్టనియె

14

ఆ వె ఏడుసేవదేత నేను నంతువుడ
నైతి నధికవరము నడుగు ముల్ల
గమల నెద్ది దుర్లభియ దాని నొనఁగెద
నతుల మదిని సంయంబు లేత

15

వ అంద

16

క ఆని పల్కిన³ మదిన్ గె⁴
నలిసముఖి వృద్ధురాలు నదృక్తిని మ్రొ
క్కిన దొరు నమ్మవనితో
ననియె మృదుల పతిని నిస్తులాన్తడ మదిన్

17

అ వె శ్రీ వికృష్ట హేయయతమగు వీరఁ
దొలఁగఁ జేసి మా కరుణము వక్ష
యంబు నారు⁵ యౌవనంబు నొగుంగుము
కరుణఁ జేసి ధక్తరిల్ప భూష

18

1 మా దుంగు 2 మా చోట

3 మా మలిక 4 మా యవ్వన

క అనన్తం దత్వాత్కము విని
యదముందగు భక్తిసారూఢి వలితా నీ తె
ట్లను నిఖిలవికలముగ న
ట్లను గాగల దని వదించె లాలిత ఎఱికిన్

19

ఆ వె భక్త కర్మబంధు వల్కిని దొప్పన
జరరణి నలనమున నూర్చు
యోవనం ౧ ౩౦? యనుపపు దివ్య శౌం
దర్య భాగ్య యగుచు భవ్య ముని

20

క పలు రాని రివ్వబాని పద
బలు ముకు మ్రొక్కి పంజరిభాషి కృతాం
జలి పుటయై వినుతింజెన్
గింయెగ్గ సంహృష్ట యగుచు గౌరవభరితన్

21

న అంత పెండియి

22

క వినుతిండు దానిదే న
మ్ముని ప్రీతుడగుచు మోదమున నొనగె భరా
వన పక్షిత్వంబై తెం
పునుగు పరమభాగ్య మధికముగ నా నరికిన్

23

తే గీ కర్పియోజాక్షి రుద్రతౌదార్యగుణ వి
శేషయై మంచితమున వసించియున్న
సమయమ నఁ గాంచికా పురిగృహుడు వనవి
హార సక్తమనస్కుడై యతిరయ్యున

24

సం సరడిని రాఁ జంద్ర చందనఁ
గరిగామినిఁ గనుగొనిఁ గంజదళాక్షమ్
గురుకోట న్తనిఁ గన్గొనె
వరకాయల హరి యవ్వనస్థలి యంచునె

25

సీ పరిపూర్ణదగు సురాకరుఁ గాంతి నింసింపు
సరసంపు మందహాసంబు గిల్లి
నీలోద్బలంబుల దాని దీని గణింప
మీటివ టనుదోయి తీరు గిల్లి
కాంచనకంఠ వ్రతాంబు బైకొన్న
చక్రవి పాలిండ్ల సౌరు గల్లి
కాంచువారల చిత్తకమంబు లగలింపఁ
గా మించు రాయంచ గతులు గల్లి

తే గీ వింగి భానంచున్ద మెఱుంగుఁదీప
జిగి నెదుర్కొను నెమ్మిని నిలిఁ గడంగి
మదనమంత్రాధిగేవత మాడ్కిఁ దెనురు
నీరజాక్షిని నా దాటజీవితుండు

26

తే గీ దేవ దోదనమవలంబఁ దెలియఁజాలి
స్మర వినిర్విన్న హృదయఁదై సంతనమునఁ
బుచ్చసాయక తేజ సంపూర్ణమనిని
దానిఁ గళియారి రలిసల్పి ధన్యు దగుచు

27

కం అంత వియందు మహి
కాంతుఁడు నలిఁ జేర్చుకొని సుఖస్థితి నిజున
ధారమున మునిదికొని యా
కాంచును తిరళా వేలె కంతుని కేసవ

28

చ తన గృహసీమయందు సు తామరసాసవ భూషణాంగియై
దవరు నామెతోడ వసుధ రవాయకుఁ దంగజజ్వలం
యను బాంబాపానువునఁ బువ్వరసను లేకిలో సుఖం
బున నప్పిష్ఠిఁ గాంచె నచోదాధముతో బహుబంధరీతులన్

తే A అంత నుచో నూతన యౌవనార్ధి
లోకసుందరి వా మృగలోచనను గు
ఱించి విస్మయించె ధరిత్ర విభుండు
పరితే సంపాదించుటై యలమమతిని

80

వ తొల్లి పాశ్చిమాతంబునందు ముఖము సమాన వయస్కుల మగుట ని
యం దక్షయంబగు వయస్సును నాయందు క్షయంబగు యౌవనమును నొట
దేపి యొక్కరణంబేమివలె మించున విస్మయంబయ్యెడు నని యిట్లు నుడి
విన విమలాంగి భక్తిసార సేవజేసి యక్షయంబగు యౌవనంబు
ప్రాప్తం బయ్యెనని వఖిలం బెఱింగించి భరేశ్వరా విష్ణుదత్తుల వాగ్రయించిన
వారికి లభ్యంబుగావి దేమి యైహికంబేని యాముష్మికంబేని యందుకేని
దుర్లభంబు గా దట్లగుట నిపు మృగందగు లనీకృష్ణతోఁగూడ భక్తిసార
మునీశ్వరు వాచారించి పరమంబగు శ్రేయస్సుఁ బ్రాప్తింపఁగల వనెడు నేటి
ద్వారాం బాకర్ణించి మహేశ్వరుండు దురహంకారసంయుతుం దగ్గుడు
సలొంగులగు దూతల వాఙ్మనఁబుఁజేసి శేషపర్వంకళాఁ మందిరంబున
నుండు లనీకృష్ణా మత్సన్నిధికిఁ దోలెం దనుండు వృషభిపచనం
బారించి యా దూతలు త్వరితంబుగాఁజని యమ్మహాత్ము నళని సద
నంబునకుఁ దోకొని వచ్చిన వాని విధుక్తంబుగాఁ బూజగావించి యా నరే
శ్వరుఁ దిట్లనియె

81

లే గి త్వద్ధరు మహాత్ము దర్శింపఁ దవరుకోర్కి-
 నమరుదున్నాఁడ నేను మహానుభావ-
 యమ్ముపిండ్రుని తమలావరాల్ పిరిమం
 మదుకరుని నిండుఁ దోతమ్ము మహిత మని

32

నీ తుచిని మహాకల్పప్రపరగా విన్నుఁ గ
 వురుఁ బుణ్యమందు రుజ్జ్వల మనీషఁ
 విరఁగు గంభీరార్థ పదయుతయగు నొక్క-
 కృతి మాకుఁ తెచ్చు మున్పురిఁ గడింగి
 యాభరణము లనేర్చ వస్తువులు వ
 స్త్రంబులు నీకు నొసంగెద నని
 పల్కిదు బాబాఁ యికింది సంపూర్ణ
 భావుడై యధిక తపస్సుయైన

ఆ వి కృష్ణయోగి రోవక్కిర రత్నవయసుడై
 విశి త వడిరిడేఁ దృటికిరింది
 పల్కి మధురుండు భగవత్పదాంబులు
 ధ్యానమ బృదితుఁ గమల గుణుండు

33

వ తృటికృతారవిందభవభవేంద్రప్రముఖ నిర్ణయండును మహాయోగీశ్వ
 రేశ్వరయందును నగునట్టి భక్తి సారముఖ్యుండు సరపాలాంతికం బుద్ధికింది
 యెట్లు రాచేచ్చ దుర్మతి విఘాతి ద్వయనాకు విహంగుణంబులు శీర్తింపు
 చున్న మద్యాక్యంబు దురాత్ముండవగు విష్ణుంగూర్చి యెట్లు పల్కనగు
 భగవంతుండుంటేలి వీ వివ్వఁదగిన వస్తువులు నిక్కంబుగా నిఖిలలో
 హమయంబు లనఁడు గుణిలాననుం దగుచు మత్ క్షిరియందు మీరు విహ

వర్షింతు యందఁడగ దని పలికి తక్కువఁబడి యంతః పురంబుఁ బ్రవేశించె
నని మహామోగి యాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతంబును నగు భార్గవ పురాణంబు
నందలి యుద్ధరథాదంబునందు నుంబాదంబుఁజేసి శక్తివరాయణుండగు
నారాయణుండు వరుసకు నేకాదశార్చయంబుఁ జెప్పి వెండియు నిష్క్రమించె 84

చ మునుడు మహాతపి౦ది ప్రతాపిత ఓత్తుఁడు గృప్తయోగి తి
ష్ఠినపలి వల్కు పల్కుచిని సౌమ్యము వీడగ రోషభాసితా
ననుఁదయ యాత్మదేశికు మనప్రతిభాబుఁజేరి భక్తి నా
తని పదిపంకజమ్మరి కుచారత మ్రొక్కి వదించె నిష్ఠునిన్ 85

క నిగహించ విచారధ యా
జగతీశం దధముఁ దగుట నకలామ్యత భ
త్తిగఁ వినిందిం నిష్పా
దగు నిం జ్ఞువేని నిర్వలంబదు నియతిన్ 86

తే గీ రాని ముఖ రర్చనము మహాపాపహేరు
కంబగుట నేమ దేశాంతరంబు గూర్చి
యప్పు డరిగెద నానతియమ్మ మునికు
లోత్తమ మహాముఖావ యనూన వరిత 87

క మునివరుఁడు భక్తిసారఁడు
మనమతి యవ్యచనమువిని కరుణావిధి వి
మ్న నెడని నహింప నిమనము
ననుష్ఠగ నే నీమవెంట నరుడెంటు నిలన్ 88

అవికృష్టఁడు గురు దేవతా పమేశంబుగా దేశాంతరింబు వసుట

వ ఇందు పసియింపరాదు గాన ఘటంగ / యనుతోఁగూడ నె నరుగుదెంతునని
పల్కి శేషపర్వంతకాయ గృధితేగుదెంబ యట్లేయిం గూర్చి విధివంతం
బుగాఁ 1 బ్రహ్మయొ లాచరించి కృతాంతరి యగుచు నిల్చినయె 2 3

నీ క్రిపతి శారి యాక్రితవత్సరి మూరారి
సర్వలోకేశ్వర జగదధీశ
తేవ భుక్తి ముక్తి ప్రదాకాదాత్రి
భుజిగ భోగశయాన పుష్కరిని
మదితుందనుట జగిన్మోహవాతార య
బ్రాహ్మ శంకరవంచితాంఘ్రి ఎద్ద
బుధసేవిత పురాణ పురుషోత్తమ ముకుంద
యామ్నాయవేద్య ప్రాహ్లాంతకృత్

తే గి కృష్ణయఁ గి మహాత్ముండు క్రిపరుండు
నేడు నృప 1 పరుషోక్తి గణించి యింక
దేశమున తేగుచున్న వా ధీరు ఎన్న
నేను వోయెద మనమున నిశ్చయించి

40

వ నిమిషంబేని నిమిషార్థంచేరి శబలయ నిర్మలదాత సహంప భవక్తి
యోగం బనుల్పాహంబుగాద నర్వైకరూప నిర్రక్రియామి సహతుం దవగుచు
ఘటింద్రోశయపంబతోఁ గూడి నప్పుచ్చేళింది పంబుముగా రమ్మని
పల్కిన పచపంబు విని యటఁ గురూహంబుపరిగి శక్త నిత్యానపాయ
గావున భక్తవత్సలుండగు భగవంతుండు ంక్ష్మిభూమి యిక్రం దగుచు
తేజతల్పంబతోఁగూడి గమనోన్ముఖులును యుగ్ధరులును ఎగు వా గురు
శిష్యుల వెంటడిన నరిగె నంచునఁగం యులింపేపంబును దల్పేవాన క్త

హృదయమును న్యస్తానములుఁ బరిత్యజించి కమలావతిని గూర్చి నని
రస్యచాపు దెవవివర్జిత యగుచు నిత్యంతయుగా నిష్క్రమ యగుచు ధర
సవార్ధిమ పొంది యగుచుఁ గంపింప దిగలు కమం¹భావరింప నాకెక్కుండు
నిష్క్రమిం దిగుచు విష్ణు నందరమనులుఁ బరివ్రాజింపి మహావిభుఁడు భయాను
నూచకింపుగు విష్ణుస్మయము లపిలోకించి మహావిభుఁడు భయాను
చిత్తుం దిగుచు సగవృత్త పేశనము దీనికిఁ గారణమని యెఱింగి
మంత్రవిశ్వాసముతోఁ గూడి నక్షపాదు సంతికమున కరుగుచెందె
తత్పరత్వాంబుల తెలుగి యిట్లనియె

41

క కరణాగరివత్సం ని

ర్భర సుఖవద భక్తిసార పరమదయా సా

గర నీ ప్రభావ మెఱుగఁ

గఱపితి నె నతిశయాపతారము జగదీన్

42

తే A రామమండి దురహంకృతి తర్పయిం

రాజ్య సంపన్నదమున గర్వంబు గాంచు

నెనె దుష్టాత్ముఁడు హి నమానమండిను

దుష్టబుద్ధిని నను వొప్పు శిష్టచరిత

43

చ కరమం నిశాంధ్ర వెగ్రహంధగానఁ గృపాంబులి నేను నీయెదన్

గఱపిన యుద్ధి దీని వనుతింప దల్చి క్షమంబు తోషణ

శిష్టురణుఁడ వోచుఁ గ్రమ్మెఱ మదియపురంబున లేగుదెమ్మచి

న్య రహిని సంతసించి మునివాఁడు బాతనితోడ నిట్లనెన్

44

అచె కృష్ణయోగి నాకుఁ బ్రోయుఁడు తన్నుఁగని నం
 తోషపెట్టి నీవు తోడి తెమ్ము
 నాకుఁ జూడ కోర్కెనయి నిం దెది
 బన్న నతని బాళ్ళ మాలించి

45

చోళ మహిపాల ప్రార్థనంబున అది కృష్ణ భక్తి సారులు
 వ్యధామంబు ప్రసేశించుట

తే గీ దీప్రమగఁ చోయి మునికులతిమఁ గృప్తి
 యోగి పదమూఁటి కరయుగమ చేర
 దృఢముగాఁ దత్పద్యా యిదిర్థ భక్తిఁ
 ఎట్లుకొని యుక్తులు రాఁ భవ్యమతిని

46

వ దీనుం దగుచు గద్గద వాక్యమున నిన్వనియె

47

తె గీ టునిని శరణాగతివి యోగి నుడురెండ్రది
 వైఖరిగ శరణుగల వత్సలురు భ
 ఎత్తమానులు ఒగమున భక్తులను గృ
 పారనముఁ జేసి బోధితురు సొంపుతివి

48

ప ఆపరాధ సహస్రంబులెన్ని క్షమియింప పంయుఁగాన పన్నుఁజెందిన వాకు
 నీవ శరణంబు పగుటఁ గ్రమ్ముఁజ గాంధీపురి తెల్లెమ్ము మమ్ము బాలింపు
 మని నుడివిన క్షమానిరియిం గృష్ణయోగి ¹ నంబులుం దగుట వెడలి
 గురుంజేరి భక్తిదేవద్రాణింబిని ధర్మవిప్రగు భక్తిసాయిం దానంద కందళి
 హృదయాంతలంగుఁ దగుచు శిష్యదాసానుదాస మహిపతులతోఁ గూడ
 ఎండియుఁ బురోత్తమంబు ప్రవేశించె శేషపరిష్కంకళాయ యిందీరతోఁగూడ

స్వకీయంగు ధామంబు జేరి నపుడు భూమియు దేవతలును దమతమ
తాళంబున కౌగిలియె పు మహాముని యగు భక్తిసారంగు నారాయణాం
రికమున నుదంచె ఎక్కడకారంబుగా స్తుతియించి యు త్తమోత్తి నిష్ఠనియె

భక్తిపారుడు భగవత్పార్థసము గావించుట - దళావతార వర్ణనము

సీ భావకల్పానినంజు దవరు వంశపుత్రంబు
మలాసనాపనికాయములును
విరుగఁ జెనెడి నీచు నెవ నాకోర్కి తా
పించెడు రిరిగెడు స్థిరమనీష
స్వాంతాచారమగోచరుడవౌ నిన్నెట్లు
ప్రతియింపఁగలను దై వతనుశాంఘి
శేషకల్పంబున శ్రీధర యాశ్రిత
వత్సల పరదశప్రపదాయి

తే A యా భువనుండు నానిష్ఠు నెరిమి నన్ను
కథిక గౌరవము రదింది తమల భరిత
రూఢిగా భక్త వాక్యానురూపమునను
నిత్యము దవర్చుచుండువు నిపుణుమతిని

50

తే A ఒగడధీశ్వర నీ సద్విశంబు నితర
మైవవేలుపు తోకంబనందుఁ గల్గి
దహివ వర్మంకమునఁ దొంటియట్లు లక్ష్మి
తోడ వనీయింది వ్రోవు భక్తులను నీవు

51

త ఆని దేవెలుఁ బరగశే
తను విజ్ఞాపించి ధరణిధవు టాపరిపా
లనమున నునిచి మ నివిభుఁడు
పవతామని నన్నిదివి నివాస మొనర్చెన్

52

తే A ప్రభువు ఎగవంతుఁ డజరుండు పన్నగేర
 చిల్చుండు ఒనార్జనుఁడు దైవతనుతుఁ డీ
 చిల్చుండు భువంబున మిందెఁ దాచు
 భోక్తకారి యెడకు పేర నుదురముగ

53

సీ అట సమ్మహామని యగు గర్వసౌఖ్యండు
 హరి నన్నిదానాఁడు నండు నిల్చి
 యాదూరి నిగమాంతసార రత్నార్థంపు
 ప్రతిపాదకంబుగాఁ బ్రాచి యొత్త
 మంబుగాఁదగుఁ బ్రబంధంబు లోకంబున
 యెల్ల జనులు అరింపండు కొలుకుఁ
 గాంచి సంకోషకారియౌ యె గ వి
 భూతి శిష్యానితో నమన్నడిఁ గొని

తే A సేవరాదృష్ట నిర్ధంఁ గిలుకొల్చి
 విను మతి సప్తరతహాయనపలు గడపి
 ॥ త్రి ఒనవంఁ ద్రావ యభిప్రదముగ
 నంబు వసియంటె నిస్తులానంబుఁ దగుచు

54

వ అంత వామోగిపెట్టుండు దక్షిణవిఘ్నాశ్రాసంసక్త వ్యాధంబు
 ద/సమఁ దత్పురస్థిత చక్రియు భోగిరాజ పర్వంకళయనుండునుఁ దత్పు
 మీపరయానుండును మధుహరియుఁ దదంరికస్థుండును నూమయండును
 ను సారాయణంగుఁగొప్ప ప్రణమిల్లి మానసంబునందు నతనివి నిర్వికృత
 శిష్యానితోఁ గూడఁ గాంఠీపుంబుఁడని యుత్తమయగు దక్షిణ దిశంబోవ
 సకరవదుం గడచి విరాజమానరాజాంస సారసప్రవృత్తి విమలకవితో
 బ్రంబయు భుక్తిమొక్తిప్రదయు మూలాలిల పావనానియు నగు కిసకా
 వగంబెంబ యందు నిర్మోర్తిత్రియ లొనరించి ఎదప కుంకరహంబుఁ
 బ్రవేశించి రంబు

55

సీ మనంరరత్న సంకలిత గోపుర ఎర
 యుతంబు హిరగణ ప్రదీప్తి
 విష్ణుమాణిక్య మంటపసిమ తిమ్మ మా
 ఫణిలోకనాథ కల్పంబునందు
 కయవించుదావి నీకస్తుతుని కదిప
 సారితానామ విస్తారవృత్త
 చతుర ఘటాని దైవసౌర్యలోమునిఁ గృత
 జ్ఞాన్ముతకంఠ¹ రుది దాహహస్తు

తే గీ కంఠసంకోలికర పంకజాంబు యుగళ
 కమహస్తా నరీ కుర్మాగ్రప్రసారి
 ర పదయుగ్ముని దివ్యపీఠవసనధరు
 దివ్య ఖావణ మాషితు దివ్యగృతు

56

లే గీ ఇష్టతావిహారితు తిమ్మపుర
 వందనోపేతుఁ ద్రిపున స్యామి స్థువ
 నశ్చ ముఖపద్మ వత్తివ్యాకృతనాళారి
 బుందరీతాఢ్యరేఖణు బాణు చరితు

57

వ విశాలస్కుంధునుఁ గమనవచాది సంస్తుతంతును నగు భార్యపాణి
 ననరోకింబ యారంబదాప్తి పరిపూరిత రోచనుం దిగుచుఁ బ్రణామిల్లి
 భాగ్యండు గృతాంజలివుటుం బగుచు స్తుతియించి యిట్టినియె

58

సీ వెదలోచనావణ విష్ణుమిర్యాకృతి
 యగు నీతు మ్రొక్కెద నల్లవాళ
 గురుమతి పూర్ణ పాగ్గుణ్య మూర్తి యివ
 నీకుఁ గెల్పొద్దెది గర్మతాత్మ

శ్రీమంతు వగు ని కిరేక సంస్తురి గూర్తు
మధురై నీకు వమస్కునింట
దీపింపఁ గమరస్వయాపుండ పలు నీకుఁ
బ్రజుమరి గావించుఁ ఎంతి నాన్

తే గీ మందరాచు ధారివౌ మదన అనతి
నీకు సాష్టాంగ మెఱుగెద లోకపా
యమహితాక్ష నంహ ర్తవై న తిర
రీర నీ కావరి రరింతుఁ గృష్ణగాత్ర

59

క హరి ప్రహ్లాదభయవిదా
రిరయోగ్రశరీర శారి శిరిరి వై శ్చే
శ్వరహర కరసింహాకృతి
ఉరుతాకర నీకుఁ బ్రజుతి గావించు నిలన్

60

తే గీ స్వాత్మ చరణామృతప్రపంచాదు వామ
నాయ యని నీకు మ్రొక్కెద ఎరివనై
యినను భృగురామ క్షత్రియాత్రావిభేది
నీయ వందన మొనరించు నిర్మలాత్మ

61

క రామశిరిరీతింర జేసి
రావిర్భవ రామ ఎత్తిమాడ్కుడ పగు వీ
తే వందన మొనరించెద
భూవరపర రామవంద భోగమపేంద్రా

62

క నియతి హలాగా¹ కృష్ణః
 వయి² వగు బలరామ కుఁ బ్రబాసుతి చేతున్
 భయవ³ గోపకాంతా
 చయ సంపద మాదవేంద్ర సప్తవిక్రతున్ 63

క గణుతిం మోటకారో
 హా లిలుఁడ వగుదుఁ గీటకావళి యుద్ధాం
 గణుతువఁ బొలింతు నీ శేఁ
 ప్రణవించెదఁ గల్గిదుప రమ్మలాపా 64

వ అశేషంబులుగె కెరర్కిత్యయిలదేరి త్రిమయి నొంది నాకొఱ కొకటి
 పల్కుమని యివ్వధం మ న్నుతియింపుచుండు వరనిం గనుంగొని శార్దూపాణి
 కరుణాంబుది యగుచు భరం గొప్పిండుక పైతెల్లి నర్థావంతుడేత నంతు
 ప్పం గావించిన శక్తిసాంబ నింద్రుం దుత్తమయు నిఖిలవిగమాంబు
 రత్నార్ధ రహస్యతనాచిలయు వగు కృతిఁ జేసి యోగంబుగై కొని వసి
 యింది చుట చక్రపాణిని హృదయాంబునం దిడుకొని యచ్చోటువాసి
 శార్దూపవరయిన శేతెంది యందు నిజశేతయి నంజేపిందికొని జడ
 పద్మగా సమ్మహాత్ముడు మార్గం బరం దరుగ నొక్క విప్రపుంగవుండు
 శిష్యుండు నిగమం బుతెప్పుచు హృద్గవాత్మకం గనుంగొని తద్రహ్మం
 బరలఁ కూరకుండినఁ 65

తే గీ అ¹ అధిప మగుచు మతి మాగ² మం బ
 నుడు³ నుడుత్తి మంచి నయాసవృత్తి
 సమరరయ భాగవతశాసన మఁ జేసి
⁴ బ్రహ్మని వివర్ణయెట్ల⁵ మధ్యదిల యదఁగి 66

1 పొలింతు = పొలియించు = సశింపజేయు 2 మూ మా

3 మూ లభ్యుతి 4 మూ నుక్కరర

అ వె ఎవరు ప్రశ్న సేయ నెసఁగినవారలు

చానిత్రుతి వివక్షగా రదింప

నల్గురు గురులు దింత వలమెడు మదిగం

బాఁడు నగుదుఁ దదదుఁ బోడి చుడఁగి

67

న అపు యార్జ్యపుంధిదరుండగు నొక్కపురుషుండు సతుల ను నారా
రత్రవభావం బరయక నావేర న్నన్మ సేయఁ బడియెఁ దన్మహిమంబునఁజేసి
మద్రుతి నన్మయగుట నకటవిఘ్నపాదాంబుల దుల తెవ్వండు ద్రోహంబు
సేయు నకట శాస్త్రకస్థానంబు నుష్టంబు గాక పోనీ యస పల్కి
యధ్యావనుగు న్యుంతో గూఁడఁ జని రటంబికంబుచేరి యమ్మునీంద్రు
పాదిమ్ముల క్షిఁగి నుద్విజృంభంబు నంస్తుతింబి కృపానిధి బ్రహ్మ
యోగివి గాన రజాగిర వత్సలంద వగుట షిమియంపుము మాయ నిగ
మంబు లొసంగుమౌ యట్లు ప్రార్థించిన హాస్యిరుండును దగవద్దావ
రత్తిరుండును సగు నమ్మవనూతాపుండు మౌనవ్రతక్తియై వలన
వాని నుగివి కృష్ణ విమల నఖంబంచేర రేకింబి విప్రులయందువై చినఁ
దత్రవభావంబునన ద్విజృంభంబు దమకమ త్రుతి నొంది యరవిం
గూర్చి నమస్కరింబి క్రమం బగ్గడింపుచు ని నివాసంబునకుం బనింబి
మహామోగి మహాత్మ్యంబును ప్రీమంతంబును నగు భాగవత్పురాణోత్తర
ఖండియనందలి ద్వాదశాధ్యాయంబు నంబాబాస చేసి భక్తపరాచయిం
డిగు బాఁయుండు నరునరుం తెప్పి చెందింబు నిజ్జనియి

68

క ఇంచా ఘోషుడు లరిగిన

పొలుపొందఁగ ట్టిసారముని పరులం ద

వర్తలఁ దన్ను గరాధీశ్వరు

నలరాఘవిహము ప్రదిక్షిణం బొనరింపన్

69

క ముని యేయే కడఁ జన హరి
యనువమ పరివర్తితగతుఁడై యతని దిశిం
పను స్నిగ్ధ స్మితపరితో
చనమల నాయా హరితు సంధర్శించెన్

70

హరిపాదుఁడను విప్రుఁ డద్వరంబున
తక్కిపారువ క్రగఘాట గావించుట

ఆ వె అప్పు దొర్కి కూసురాగ్రతి తరిపాదుఁ
డనెడు బాదు యజ్ఞమును రదింప
యత్నుఁ డగుచునుండి యేచ్యుతుఁ డరివర్తి
తాన్ముఁ బాజితేయు చుమునుతిని

71

సీ జగది నవిస్మయంబుగఁగొంది చల బహి
క్షుణి ఁత్రి సత్తము మహి యే మ
హానావాఢిని యరయుచువ్వాఁ దొకో
యని దింశ గావించి యగనిసుతుఁడు
బయలున శేతెంచి పరమభాగవతోల్ల
ముని దయాంబోనిధి మునివరేణ్యు
నుదుతర తులసి వయోతాక్షమాలికా
ద్యయధారు విస్తుభాప చరితు

తే గీ నూర్వ్య పుండ్రాంకితరను పమన్యలాత్ముఁ
జూది సాదాయుఁడు కుత్సుర మ్రొక్కి
ధన్యమతిఁగొని నెష్టాంగ దండు నిధి
హృష్టి ధాంబి యగుచు ముదిరులోన

72

తె గీ రిప్రభావంబు సుతియిండ్ల ధరణి గురుఁడు
మాటిమాటికిఁ బ్రార్థించి మహిమ మించి
చంద్రవరంబున నమ్మని క్రగఘాట
నల్పురులఁ గోర్కి యగుచు ముహూర్తాలి

73

1 మూ గుఁడు నయ్యతని దిశింపను స్నిగ్ధ
'మూర్ధబద్ధాంబి'

2 సమస్తపదమగుచో

చ అసముని య్కళాంకడ కమ్ముని చంద్రునిఁ గిరిదిత్తు న
 జ్జన నునుఁ బుణ్యమూర్తి సరసస్థతుఁ డోకొనివచ్చి యమ్మువం
 ఘవలరి య్ధ పీఠునిగా రచయించి తదంఘ్రి పద్మయూర్
 గవకవుఁ బ్రాతయందు నిడి గాధు మొద్య నిర్విజందు డితితోన 74

క విమల గుగంధ జలయం
 క్షమఁ దత్ప్రభావంబు గావించి నను
 ధ్యయఁ దగును గంధపుష్పే
 డ్యమల యథా¹ విధిని నర్చి ఎరించి యదన్ 75

తే గి హర్ష పర్యాకులేక్షయఁ దగును యోగి
 చంద్ర నా భక్తిసార నుత్సాహశీరి
 భవ్యతరయైన సదృశ్రిఁ బ్రతి సేసి
 పలికె విప్రతుండు విమల వాక్ప్రతిభ గడగ 76

క భగవత్ప్రియ సుప్రకముని
 యగతత మతి యోగ సర మహాభాగ విహం
 గగమన పదవిరజ భృం
 గ గరళ గళ గర్వహరి కలుష విదారి 77

ఆ వె గరిమ మీఱఁ బుణ్యక్షేత్ర గతుఁడనైన
 నీవిచట కేగుఁడెంచుట నిర్భలాత్మ
 యాప్య¹దును నల్పు నా అన్న మెరిమి నవల
 మయ్యె నా అన్న పావనంబయ్యె ననగ 78

1 మూ విధి నర్చనలరి 2 మూ అంఠయం దేవి పంక్తలెను

3 మూ దేనునల్పు అన్న

వ యశ్చకాలయం దున్నట్టి విప్రులందఱు కృతార్థులైనని యట్లు సభయందుఁ
 ఎల్ల వరనిం గల్గొని యా ముఖిచ్చుకల ఎత్తులు సహింపని వార
 లగుచు రాషావిష్ట¹ తేరస్కురై క్రోధ చతుస్సుజే నయ్యుద్వేళపద భక్తు
 నపిలోకించి విగమనిగమార కేత్రయను నిఖిల కాత్మ ప్రవీణులను వ్యాస
 సమానులును నగు నిమ్మచోత్కుల విడిది విష్టుదిహ్విదిమాని యిగు నొక్క
 నరుం గూర్చి పూజాదికం కెల్లు గావించిరివి దురాత్ముడవు గాన
 ద్విజామా మహర్తగు నీ యపమానంబునందుఁ జేసి యీవు బహిష్కృ
 తుండ పగుదు ఎని పల్కి యందఱు నిర్గతులైన కప్పదు భూసుర
 శ్రేష్ఠుండు దీనుండును భగ్ను మనోరథుండు నగుచు నక్షపాద ముఖం
 బాలోకంబుఁజేసిఁ యూరకున్న యెది భక్తవత్సలుండుగాన నమ్మచోను
 కావుండు విప్రు చూరదీంపుచు హృదయకమల సంస్థితం²డగు దేవు
 వీక్షించి సమస్కరించి స్తురియింపును నిట్లనియె—

79

త గి ఎల్లతొలిగిరి సంపన్న లంధిరాః
 కనకాకాశ యోగిహృయ్యము మిద్ర
 పుండరీకాక్ష కాసారి యామోగి
 ముఖ³ కనకపద నిస్తలామోద చరిత

80

వ విద్యావీరుడ గర్వితులును భగవద్వర్తి దూషకులును నగు నవిష్కృతు
 నిరొసనొందింపుచు వీపు బహర్గతుండై ప్రకాశింపుమని యట్లు ప్రార్థింపు
 చున్చి యుక్తిగిష్టంకెఱుట ఫలితోక నాయక పర్యంకయనుండును
 బ్రహ్మీకర కంస్పర్శతో⁴ స్పృహ దేదీప్యమాన చరణ సరిసిరుహండును
 విష్ణుర క్కంటే రట బద్ధిభాసమాన బాహిరలాంబుండును కంఠ చక్ర
 తామో⁵ కి శార్ఙ్గ వందరి సంయుత హస్తకమలుండును శ్రీవత్సమణి
 కనకాస్ర రండనాంబిలి వక్షాస్థలుండును హిరదర్బుల ప్రకాశమాన గండ
 ముది ధ్రాణిర కుండలుండును నదార సుమ విద్యోతమాన బాంపేయ

1 మూ లే 2 మూ దిను 3 మూ కుర్ర

4 మూ నిద్ర 5 మూ కది

కాథ వాసకుండును వాకర్థ విస్తీర్ణ సముత్పల్ల విశద కము వయసుండును
 సుతర దిరహాస చంద్రికా పూరితాధర సమన్వితకుండును శరచిందు
 నన్నిభ మఖమందల ప్రకాశకుండును సుభ్రాంతికాసికాంతాసక్త
 పాల ఎరికుండును బాగుకోటిర హరశేయూర మంజుమంజీర కంకజాది
 విభూషితుండును నహింద్రేంద్ర సేనేంద్ర ప్రముఖ నిత్యసూరి కమలాసన
 వార సురేంద్రాది నూరాప్సరోగణ వసిష్ఠ వ్యాస వార్మికి మఖ్య భాగవ
 తోత్తమ సవకాది యోగి సంసేవితుండును జగదీశ్వరుండును శిశోరజా
 రమణ సంతాపప్రతరామర శోభితుండును నగు హరి సఖామధ్యమంబును
 గాంచువారల కందఱిఁ బొడగట్టినప్పుడు ద్వితోత్తమంధఃఖ్రులంపికా
 భీరభీతులును విస్మయాకులిత చిత్తులును వగుదు మాటిమాటికి దండలు
 క్షణిన భక్తిసారుండు తద్భుత్య దేవతాగణముల సంస్తుతించి లక్ష్మీప
 తరుణ నొందఁ బ్రాంజలు లగుచు ద్విజాణ మదవరాధమ శ్రమియింపు
 మని పల్కిన వాక్యం బాలింబిన నాట నవ్యోప్రపంగవులు బ్రహ్మ
 నిష్ఠా గరిష్ఠుండగు నాభార్గవ నందమంగూర్చి వ్రణిపల్లిచేసి చరణంబుల
 గూర్చి పలుమాలు శరణంబు నొంది యిట్లనిరి

81

సీ వీము హీనమతుల మిలవొంద దురభిమా
 మంము గర్వితుల మనూన చరిత
 యజ్ఞానుము సమోహాత్ములము సమత్వ
 దుఃఖము కామక్రోధ కలికకుర్చి
 కాశయులము దుర్మదాంధుల మవరాధ
 మఖ్యబాక్కులము నమూఢ నృత్తు
 లముగాన వీ మహిమ మెఱంగలేకయె
 గిశ్వరేశ్వర యిందివరేశపా

1 మూ ధార 2 మూ శోచీర మణి

3 మూ వీమహిస 4 మూ లముసదా 5 మూ మహాప

లే గీ, కనుల మరసిన సిరిపతాకమేము

నరిపినారము వ్రమవత్సలుడ వగుట

క్షమ యొనర్చుము తాదృశ్యబంధివగుచుఁ

బరచు విభవానుకార శ్రీశ్రీశ్రీసార

82

ఉ దాదా దూధవప్పి పరిత ప్ర భవాంబుధి ముగ్ధు నట్టి వి

స్థార జలార్మవృత్తుల మశత్తులమై తగు మాకుఁ జేరనా

తీరము నీదుపాదమును తివ్యపునావనుఁ జెంది 'నిస్తుల

స్పారకఁ బ్రోవఁగాఁ గలము భవ్యమరిన్ మునిరాజశేఖరా

83

క తని యిట్లు భూ సురులచే

తను బ్రార్థితుడగుచు నతఁ డుదారదయాతో

కనమున వారలఁ గల్గొని

మనతర నంతోషరార్థి గడలుకొనంగన్

84

శ్రీశ్రీసారూఢు బ్రాహ్మణుల ననుగ్రహించుట

వ పరికింపుచున్న నిఖిలేవలంకుఁ బరిచారరంబు గావించు కొలుకు యోగి
వత్కింకు హృదయ కమలనికేరనంబున దేవుం జేర్చి ప్రహృష్టుడయ్యె
నంత బ్రహ్మాదిదేవతలు తత్రుతావంబు నుగ్గడింపుచుఁ దమతమ నివాసంబు
గూర్చి చనిరి విప్రపుంగవులు హరిపాదుం గూర్చి నమస్కరించి¹కొని
యాడి మత్స్య²తాపరాధంబు క్షమియింపుమని వల్కి భూసురుం బ్రార్థించి
ప్రహృష్టులగుచు యజ్ఞంబు యజ్ఞాక్రిమంబుగాఁ బరిపూర్ణంబు గావించి రథ
ద్విజా లద్వారాంశంబునందు హరిపాదు హరిప్రియుఁ గావించు బ్రాహ్మ
ణుం దవత్పథస్నానంబు సేసి మహీసురులతోఁగూడ శ్రీశ్రీసారాంతికంబున

1 మూ భారతాతీరని 2 మూ నిస్తుక

3 మూ దు

4 మూ త్కృపా

శేతెంది పరమంబుఁ దత్పాద తీర్థంబు గొలిది 'తత్ప్రసాదంబువంన వద్దు
తంబగు మార్క వృత్తాంతంబంతయు నెఱింగి ముదంబునఁ బ్రణామంబు
గావించిన యోగిండుండతనిఁ గొఁగిలిండుకొని యభీష్టంబగు వరంబొసంగి
యందన విశ్రు న్ముఖావించి ఖనికృష్ట సహితుండగుచు బూయోగి పరి
వృతుండై శ్రీరంగాది దివ్యశ్చేతనంబుల దనయంబు సంపరింపుచు యోగ
సమాధిచే నుండె శివస్వరూపు కలుషోపహంబగు నీ భక్తిసాధు చక్రితంబు
వినుచుం బలుకుచున్ భక్తిజేసి పరియంపుచు నుండు నతండు పుత్త్రపౌత్ర
సంపత్తులేత గుత్తవంబగు వాయుప్థునొంది శీయంతంబున యోగులకు
దుష్టభయము ముక్తిం జెందునని మహామోగిమాహావ్యాఘ్రము శ్రీమంతంబును
నగు భార్గవ పురాణంబునందలి యుత్తరఖండంబు నందలి త్రయో
దశోధ్యాయంబు సంవాదయావంబుగా భక్తపరాయణుండగు వాయుంబుండు
నరునకుంజెప్పిన నమ్ముపొందిట్లనియె

౫ నారాయణ మునిపద ౧

శైరహి మ్రొక్కితెద నో టగత్పావన ౧

వారూధి భక్తిసాధు న

పార మహాత్మ్యంబు వర్కిలొ దిత్రముగావ్

66

౬ పరమశ్రేయః కాంక్షి

మరయంగఁ బవిత్ర శీమనగు నమ్మతప్రద ము

త్కరమునగు యోగిపర్యుని

చరితము విని నాకుఁ దృప్తి బాండు శేష

67

1 మూ యతఃతత్త్వ 2 మూ వహం

3 మూ బ్రాం 4 ము నందలి

5 ము శైరహి మ్రొక్కితెదనో టగప్రసనీ 6 మూ మనఃగ మ్ము

7 మూ పరు

క లలిఁ గ్రమ్ముట భగవద్భు
 క్తుల వైభవ మనుపదంపు గురునాయక యం
 చలముఁజొనెడు నానరుతోఁ
 బలికె విభుం డవ్యయుండు భగవంతుఁ డొగిన్

88

పీ పరమమౌ నీ యె గివరచరిత్రము గూర్చి
 నీదేశ దెస్సగా మేను బ్రశ్న
 చేయంగఁబడితి విశ్రేయస్సునకు భగ
 వద్భక్తి చరిత్ర బ్రహ్మముటందె
 నిరర పాదనము లే దిది నత్యమౌ విన్నుఁ
 గూర్చి వదించెద గురుమనీష
 బ్రాహ్మి భక్త చరిత్రము విను తామ
 ప్రియనెడు నదీ ప్రాంతమందు

తే గీ పార్వమగు పాండ్యదేశము నందుఁ గల్గె
 నఖిల సంపత్సమృద్ధిగా నలరుఁ బండ
 రీక నగరము నంతత శ్రీకరము
 తత్త్వసందాయోక్తి ము ముక్తిదాయకము

89

వ అందు

90

కారి నాభనాయకౌ దంపతులు తనం బొనర్చుట

తే గీ ధరణిపైఁ గురురాజుచే ద్వాపరము
 నందుఁ బాలింపఁబడి కురుకని తనర్ప
 నందు వసియించు పురుషుండ బాహ్యఁ డమృత
 జలధికాకాశముండు రాక్షసహరుండు

91

చ సురనిభి¹లాను మోళి మణిశోభిత పాదపయోధుహండు సు
స్థిరతర మూర్తి వచ్చట వనిందిన మానవుల్లి విష్ణు త
త్పరులగు టిమ్మహో మహిమ భాసిల వారలలో మహామహం
ధురతర మూర్తి నిర్మల గుణోన్నత భాగవతాత్మజుం డిలన్ 92

తే గీ అభిజానాథ సదృక్షుఁ డమల గుణుఁడు
వనరి యనుపిర పురివవాఁడు పరమ
తత్త్వభాగ వి²దుండు సద్భక్తుఁ డతని
పంప నుద్భవమయ్యె నుజ్జ్వల యతుండు 93

తే గీ అతనిపంప మహామహంతై న భర్మ
ధరుఁడు నియిందె నా సుఖోర్కరునివలనఁ
జ్జరి పాణి యనెరువాఁడు అవనమొందె
నమ్మహని కయ్యె ర క్తదామాహ్వయుండు 94

క అతనికిఁ గల్గె మ గోన్నత
మతిమంతుఁడు సద్గుణుండు మధువై రివదా
క్రితుడగు పాటల తోచనుఁ
డకుల యశోధరుఁడు వై భవామరపతియై 95

తే గీ అమ్మహాత్మున కయ్యె నుదార గుణుఁడు
నిర్మలాకారి ³నక్కారి భర్మకారి
యగు మహా మహుఁ డాతని ఎదు రనయిం
డనమమతి భాగవత్కార్యుండై న పునుఁడు 96

తీ గి అఖిల గుణముల భావరుద్రగురు మఁడు
సంతకము వృద్ధిఁ బొందుట నవకుఁ డతుం
నవ్వలారుణ్య సంయుక్తు భవ్యచరితుఁ
బుత్తుఁ బరికించి విభవసంపూర్ణ మతిని

97

ద ఆకనితి రూపయోవన రమందిత లక్షణ లక్షణాంగియో
నరిని వివాహమున్ నలుప స్వాంతమానందులఁ జింతిచేసి నం
దికవిభవమూర్తి దార్మికుఁడు శివుఁ డతఁడు నమిప వర్ణి
స్థికు 1 సుభక్త వక్త సముచితగుణున్ విభవాధ్యు ధీమణిన్

98

క కంఠాస్త్ర వక్షసునిఁ గని
మంత్రాక్షినిఁ బ్రేమ సేసి మధురాధర శ్రీ
కంఠాక్షభక్తఁ బెండ్లి నొ
గిం జేసెను నాభవాయకిని శివారికిఁ దాన్

99

చ గుణాలయగు పుత్రునకు వివాహము గావించ భగవద్వత్సందగు నక్కరి
విష్ణుభక్త యగు భార్యతోఁగూడఁ జిరకాలము ప్రహృష్టుండై క్రిడించి
ధర్మచర్యులుండగుట నవ్వు డమ్మహం దినపయ్యుండై గుణార్థము చింతిం
పుడుఁ దపముచేత రమాసఖ నాధింబెదనని నిశ్చయించుకొని
భార్యతోఁగూడ గృహము నిర్గమించి పుణ్యయు జగత్ప్రసీద్ధయు
నమనాశినియు దర్శన శ్రవణములవలన ముక్తి నొనఁకునట్టి తామపద్మీ
తరంగిణిం జేరి యందు యథాన్యాయముగా స్నానము చేసి విద్యుక్తముగా
హరిం బూజించి హృదయకమలమునందలి శ్రవణం భజయింపుచు

1 అతనిపేరు కమలాస్త్రపక్షుఁడు 2 మూ కంఠాక్ష

3 మూ భక్త 4 మూ శివారి 5 మూ సిద్ధి

నిత్యంబు నమాధింజేసి ¹యను త్రమంబగు మంత్రరాజులు జపియంపుచుఁ
బరమంబగు తపంబున² నిటూరి నంతస్తుండగుటఁ గురుకాధీశుఁడును భక్త
వత్సలుండును నగు పద్మాభుండు రమానహితుండగుచు నెదుట నిల్చిన
నమ్మహామహం గనుంగొని తత్ క్షణంబున లేచి మాచిమాడికిం బ్రజమిల్లి
ప్రాంజులియగుచుఁ గారి పరమేశ్వరుండున్న స్తుతిపూర్వకంబుగా నిట్లనియె

నీ ఇందిరాధీశ గోవింద నీకుఁ బ్రణామి
 వాత్సల్యమును గుఱవొద్ది నీకు
నతి నవస్రవణ రోష కరధృతి వందిత
 నీకు నమస్కృతి నిర్మలాత్మ
విశ్వపతి మహేశ వినుత యాత్మేశ్వర
 నీకు సాష్టాంగంబు లోకనాథ
హరి జగదైహివౌ నిట్టి నీకు జానాయ
 పాశ్చాత్యుడనై న విభావారి

తే గీ నీకు నతి యక్షరాయ సుగ్రోత నిగమ
 హిపిలే శాస్త్రతాయ నరూపకాయ
 సుందరాయ పరేశాయ నిజన నన్ను
 తాయ యని నీకు ప్రమొత్కెదలై వరాయ³

101

క నారాయణ నీకు నమః
 స్కారమ్ము ననంత శక్తి గల్గియు బ్రహ్మం
 చై రింజితు నీతై శ్రీ
 లౌరఁ బ్రణామం గానర్చు శంఖునాథ

102

సీ ఆమల విభూతిద్యయోధినాయక విశ్వ
 శేషివయిన నీకుఁ జేతువినతి
 వనవాఁడ యోంకార వాఁడ్యదవగు నీకు
 మ్రొక్కియెడ దైవమఖ్య నినుఁ
 హరి స్వతంత్రుండవౌ వచ్చుత నీకు జె
 మె నమో యని భక్తిఁ బొగడువాఁడ
 కరుణాపయోధి భక్తఫల వ్రదాయి వ్ర
 నన్న కల్పితి నీకుఁ బ్రణామిగాంతు

తే గీ భూమినీలాది నాయక పుణ్యచరిత
 నిత్య ముత్తైక భోగ్యయ విరుపమాన
 లే యని నమస్కృతి రచింతు దివ్యరూప
 వై భవాంబు నద్భుత వాగుదేవ

108

తే గీ వామనా భగవద్వర్ణ వాఁడ్యదవగు
 నీకు మ్రొక్కియెడ సత్కామిగమయాన
 యార్జనాకుఁడ వగు నీకు నమదినము న
 మో వమోయని కొనియాడి మ్రొక్కువాఁడ

104

క అని యిట్లుఁ బొగడునా
 తనిఁ గని భగవంతుఁ డఖిల తత్త్వదు నిగమాం
 ర నుతుండు భూతభావముఁ
 దనఘుండు సంతోషకారి యగుచు నయమతిన్

106

క ఓరుతావలోకనములఁ
 బరిపాలింపుదు వదిలించెఁ బరమవ్రత నో
 బరితుష్టఁడ నైతి ను
 స్థిరమతి నీయాతపము దేతఁ గుమారా

108

శరకోనమువి అవసము

|| 'కి కోర్కి యెఱుంగుదు వట్లనే వరుండగు తుమారు నొసంగెద నని
 వల్కి దేవుం దంతర్నితుండగుట సంహృష్టహాససుండగు కారి సభా
 ర్థుండుగుఱు గుఱకంజేరి త్రిగ ముఱిరయిర శేతెంది రహా సుఖం
 గూర్చి ప్రతిమిల్లి యటగమ్ముట నిజగృహంబు ప్రవేశించె నంద భగవత్ప్రి
 యుండును మహాద్యుతియునగు సేవ్యుండు భగవంతుతోఁ జిప్పి
 నాథనాయకి గర్భంబునం దావహింప నంతట నందత్పరంబు పూర్ణంబగుచు
 సాధ్యులగు నానాభావయతి కల్పాదీయందుఁ బొంది రెండు దినంబులు
 సమట ¹సుఖగంబునగు వై శాఖ మాసంబునందలి భృగుహనురంబునందు
 శ్రేష్ఠంబు విశాఖాసహిత తర్కటంగ్గంబునందు నుత్తమండగు పుత్రుం
 గాంచె నపుడు భూవరాచుండును మాధవుండును భక్తపరాయణుండును
 నగు వారాయుండు సూరికాసికేతనంబున శేతెంది మహాత్ముండగు
 వల్పాయనకు విజ్ఞానం బుపదేశించి స్వధామంబున కరిగె² నంత భుజంగా
 ధీకుండు సిందుకన్యాధర్మాజ్ఞంజెన ³కారి గృహాంతరంబునందు దింబా
 మహిమహాకృతి యగుచు వదిలించె నల్పాయండు శౌరికారుణ్య లబ్ధ జ్ఞానా
 మృతంబు గ్రోలుచు బసని స్రవ్యంబు గ్రోలక యవలోకనంబు సేయక

1 మూ సుఖగంబునగు 2 మూ నట్ల

3 మూ వారి

రోదనము గావించక నిరంతరము కరచరణాశవిందాటుచుననంబులు
 నల్పక సంహృష్ట పుష్ప సర్వాంగుండును నిర్విఘ్నాశ్రుండును గలగ్ర
 ముండును కష్టాచకోమం తనుండును తినకైన ప్రవర్ధమానుండును శంఖ
 చక్రాంతిక భుజుండును హరికదార్పితాశయుండును నై యాస్విధంబున
 వసియింపుచున్న యవగంధున

107

౪ అయ పరాతిక గుణగం

శరీరు మహాభాగు కమలా పును దత్తుతున్

దలివండులు గని విన్నయ

వలిక హృదయు లగుచు బ్రయమా వర్జ్యగ వంశన

108

౫ పుడుడు వోయిన మీదట పుత్రునకును

మారుడను పేట్టు యమ్మహిత మతికి

గొప్పిమానుము లరిగిని మున్ను కుండు

తీయగు నమ్మహమ్మ దర్శించ యపుడు

109

౬ ఎది యేమి హతువో యని

పదపడి లురింప విగది దానిని తొట్టెం

కరియింప లేవి వుని

చుండు కలిగి స్వామి నన్నిదియందున్

110

౭ అయమలంబు పో

పి వచ్చింబు లుండు దనయుని వింస

లెక్కలవ అచ్చంకము నిడి

అయి మెక్కి పలికి రచ్చుతుతోడన

111

తే గి ఆనుపము నలొకితుని నీ వుదార మలిని
యిచ్చు నిబ్బాలు నీవ గ్రహించి కొనుము
బడుడు నుతుదేల యనుచును సొగ్గు వయ్యను
లే నె యాదంపతులఁ జూచి యాదరించి

112

నీ హరి యిట్లు పల్కు మీ యాత్మజం దిల మహా
యోగి మత్సేనేపఁ దుచ్చవించె
లోక రక్షార్థ మరొకటి స్థితితోడఁ
గన మర్త్యమాతుడు గాడు సుమ్మ
యటుగాన మీరు హర్షాత్ములై యాత్మజా
రిషించుఁ జన రమారమణసూక్తిఁ
దసయు నప్రాకృతతనుని యా హరి మంది
రముననే పోషింప రమణతోడ

తే గి నతఁడు బాలార్క నిభుఁడు పర్యంకరం ౯
యానుఁడు హరిపదాంబుఁ డ్యానంగ్న
మానసుఁడియ్యుఁ డద్దేవ మందిరంబు
గలయఁ జరియింపుచును నొక్క కాలమానసు

118

చ అందుఁ జింతా తిరు మూలాధాకోటరంబు ప్రవేశించి బద్ధ పద్మాసునానీ
నుండును నిమిలిత వయసుండునై హృత్పద్మంబునఁ బద్మ భక్తాతు
పాద పద్మాలోకినంబు సేయుచు బాహ్యంబు వసలోకింపఁ యె గగనమాధి
నధివసించె నివ్విధింబున ప్రితక వత్సర కాలం బమ్మహాత్ముండగు శారి
గుతుండు హరిసమాలోకనార్హుడ నిర్భరుండై యుండె నని మహాయోగి

మాహాత్మ్యమును శ్రీ మంత్రమును నగు భార్గవ పురాణోత్తర ఖండంబు
నందు సంవాదంబు లేసి భక్తవరాయణుండగు నారాయణుండు పరునకుఁ
■తుర్గళార్థాయంబు చెప్పి యుట్టనియె 114

తే గీ అంధ నాశని మోవఁబు నవనయించు
కొఱకు నక్షయగంబును దెలుచుకొఱకుఁ
యని భగవంతుడగు హరి భానుశోభి
తది విరాజిల్లి గరుడాధిపాదుడగుచు 115

సీ అలింజగన్మాతయగు లక్ష్మియును తూహి
యును గూడ సేమాంబోజ్జ్వలుండు
చక్ర గదా పద్మ శంఖ భరుండు శే
యోరాంబగద కిరీట హార కుండ
లాలంకృతుండు పవ మాలా విరాజిత
కౌస్తుభముండు కలిత మంతా
మంజీర శింఖిత మాతాంఘ్రిశోభితుఁ
పిగఁడు దా వర్చి యయ్యోచ్చ్యుతుండు

తే గీ పెమ్మిఁ బరమాంబున నిత్య ముత్తు
- = మహాత్ములతోఁ గూడ యతుంబు
శరణ మందిఁ ప్రీతితో న్నాగైతె
వింశ భూరుంబుడగుచు దావిర్బింపె 116

క పద్మిన ¹మరి గవి కన్నులు
విద్వి మహానందమునను వెనకేది యశం
దదోట మాటి మాటి
పెద్దిన భక్తిని దదంఘు లిప్పు సుతిందెన్

117

ఎ అం నరంధు మౌనంబు విడిది నిటలరట మదితాంజలియై యిట్లనియై
శ్రీ నరేశ్వర కమలాకర కమల లాలిసంబులును నూపురొడ్డులంబులును
రక్తరవింద సుందరంబులును ఎద్దురొగముటి ప్రభవంబులును వజ్రధ్వజాం
కు పంపి కర్పచృత్రాది పాండితంబులును అందమందలభందాభ
నభరాతి విరాజింబులును శుభ్రకాకర యదివాంగులి శోభితంబులును
సు పాస్తి పార్వలలితంబులును బ్రహ్మాంకుర కోమలంబులును సుందర
నీల వర్ణపరివృతంబులును బ్రహ్మ రుద్రేంద్ర మకుటమణి సిరాజితంబు
లును సువామరాద్రిత కల్ప వృషపినితంబును దూసికోమల
దళ వ్రణాపటం బాసితంబులును లక్ష్మీవక్షోణి కాశ్మీరచందనాలం
కృతంబులును నవేవరత భక్తి విసక శంకరాలోక శంకరంబులును
నిందిరా శివోల పయవ పయ జాధర వక్షోలిమర్మితంబులును బ్రహ్మాత్రి
పరంబులును సమాధి మహిత మహా మోగిత వృత్తద్వ స్థాపితంబులును
సమాత్రాంత లోకశ్రీయంబులును గంగాజనకంబులును సకృత్రప్రపన్న
జనాభీష్ట ప్రదంబులును భక్తలన కామధేను కల్పరథు దిందామణి సమా
నంబులును శరణ్యంబులును వేరణ్యంబులును భుక్తంబులును యజ్ఞంబు
లును విరాగ్యంబులును వదాన్యంబులును నగు భవచ్చరణంబులకు
శరణంబులొప్పదవని వినుతిందివ గరుడాభియగి నయ్యనంబుం దనంబు
వేద కాస్త్రోద్రేకం బహ్మోనికి తిహ్యగ్రంథున ద్రావిడాకృతిం బ్రపత్తిమ
నట్లుగా గృహ కటాక్షంబున వీక్షించి యమ్మహామథావుండు పరమ
పదంబు గూర్చి చరిన యనంతరంబున

118

భరకోపముని దివ్యప్రబంధములు జేసి హరియర్పావతార
విగ్రహముల నాకర్షించుట

అ యిరదై త్యసంహరు కలాక్ష వశమునఁ జేసి సర్వ ఎ
ద్వామయ్యైన భారతి కుభాక్తి యారని జిహ్వాయందు ను
ద్ధామక విల్పిఁ దత్త్వమయి తన్ నుజుమల్ గొనియాడ వ్యక్తిఁ బ్ర
జ్ఞా మహిత ప్రచారగతి నంతత నిర్మం వృత్తి నంటిటన్ 119

అరూఢి వేదమయములు దివ్యమల్
త్రి హరి భక్తి విజ్ఞాంభితములు
వన్యతానంద తల్కాణ గుణావళి
మణి పయోరాసులు మౌనివెద్య
ములు పరతత్త్వార్థములు నిరవద్యమల్
అహవిద భేతన పావనములు
హరిపాదభవయగు నా గంగయును తోఁలఁ
గడు వచ్చితములు మోక్ష ప్రదములు

తే గీ ధన్యతరములు మగు ప్రబంధములు జేయ
వింఱు శక్తిగరిసుతకృత కృతుఁ గాంక్ష
వమరి యర్పావతార రూపమున సర్వ
సంస్థితాచ్యుత మూర్తు లచ్చటికి వచ్చె 120

భరకోపముని యర్పావతార విగ్రహముల నిజధానుముల కనుపుట

మ ఆటఁ జింతితరు కోటిరాంతరమునం దాదాసముంగామ నా
ఘరికుం జేరి తరీయ నేంస్తుత పృథక్ ప్రఖ్యాతిఁ జెప్పించి యు
త్కరింపిండుగు దివ్య సత్కృతులజేతన్ భక్త సంధర్శన
స్ఫుట సంహృష్టము తోఁచుఁ కిందె నిల నమ్మూర్తుల్ స్వధానులున్

3 A వాని మధ్యంతునను శ్రీనివాసు శేష
తైల వాగు అగడ్తలు తొరి ఎవరిత
రిప్రబందమ్ముల నుతింది రహి దనర్పు
హర్ష వికసిత మానుసుడగుచు వపుడు

122

శరకోవుండు చిందామహిరుహ కోలురావామండగుట

3 B చారుతర తత్పర్యా విష్యంద ముర
సామృతము గ్రోలుచను సమాప్తదమునను
దధుజాస్వాద మత్తుడై తత్ స్థంతు
నందు మక్కారి నందముఁ దిదివసించె

123

4 అ నమయమర శభవహమగు తామ్ర
పట్రి నది తీర భగవదను
శమరు కోరి గ్రామ మందు వర్తిల్లు మ
హిసురశ్రేష్ఠుండు భాసురుండు
హరిపదాంబోరుహ¹ భ్రాహ్మర్షిని యుత్త
ముడు తద్భిత్ శ్రేష్ఠ భాసురుండు
దేశికుండును వితిలేంద్రియుడు² ను ఎరి
తత్త్వార్థ విదుఁ డతి సొత్తికుండు

3 A వానికేసరివాముఁ డవార్థగుండు
సామవేద పరాయణుఁడో మహాత్ముఁ
డి ప్రభావంతు గలవాని గృహిణియైన
నతి యేనెడు పేర విలసిల్లు సాధ్వియండు

124

మధుర కవి జననము

క సేనేకు గదాధ్యక్షుం

దైన కుముదనామకుండు హరి హతుడు కుభా

నూన మగు చైత్రమనఁ తి

త్రా నక్షత్రమునం దుదారత వౌరమన్

1125

సీ జన్మించె నతఁడు డా జన్మప్రభృతి లెల్ల

వర భగవద్దాన్య వైభవుండు

విచుల యోగమహత్త్వ విజ్ఞాత పరమత

త్వార్థ నిర్దేశ యథాక్షరాఖ్య

మంత్రరాజు జవ నమాసక్త హృదయుండు

హరిపదాంభోజ నివ్వంద మధుర

సోస్వాదవత్పుడుఁ దగుచు రమాధీశ

మాధుర్య కవితా సమగ్ర రచన

తే గీ మధురకవ్యాఖ్యఁ దసరి యిమ్మహా గవిండుఁ

ఒతి కృపానిధి యతి పేదార్థవేది

యతివేద వ్రతస్తుతి యతిం భోగ

ము విరక్తుఁడు గురుభక్తి కలితుఁడగుచు

1126

ఉ అందు వసించు శేషయనాందితు శోరిని హృత్పయోజనం

దందమూ భుజించి మణి మచ్చటవచ్చటఁ గల్గె విష్ణు స

న్మందిరమల్ సుతీర్థమలు మాటినేవ యొనర్చుచున్ జగం

లం దధిపాల్కి వేణువు యైక పరిత్రిఁ బరిభ్రమించుచున్

1127

క యమునను బివిత్రతరతో
యమునను గృతదురితసంచయమునను నధుపా
యమునను గృతసుత్పత నితా
యమునను గలదాని సవివయమునను వచటన్ 127

క మణియు నవిద్యా బండనిఁ
బరవిద్యా ప్రదయుఁ గృష్టపర విద్యాన
స్ఫురిత ప్రాంతయు నగు మఱ
తర¹యగు కాశిందిలో యథాన్యాయముగాన్ 129

క స్థానంబొవర్చి తత్తీ
రానవుదేశమున హరిపదాంతోజముంబ
మానక యె గ నమాధిన్
ధ్యానింపుచు నియతి వారఁ దిందు వసందెన్ 130

ఉ అంతటఁ గొన్ని నాళ్లరుగ నప్పుడు దక్షిణ దిక్కునందు ఈ
ర్యాంతముగాఁగ భానుతథామ సహస్ర నిఘోజ్జ్వలంబు న
త్మంగము దివ్య మద్భుతము తచ్చరకోపమునిండు లేని మ
ల్లైంతయుఁ గాంది విస్మయ నవేధిత మానసుఁ డౌచు వేరుకన్ 131

క కననిది యెవ్వని రుదియో
వనజదళాక్షునతెఱాని న్నలందు నరులం
దనికము హరిసదృశం దిగు
మునిశేఖరుఁ డందు నుండఁచోలు నధికుఁడై 132

మధురకవి శరకోవ పందర్శనార్థం బరుగుడెంచుట

సి అనుచుఁ జింతించి తదాలోకనముజేసి

యతని పాదాబ్జంబు లాశ్రయింతు

1వవి మమమువ నిశ్చయ మొనర్చి తలై

మనఁ జూడక నిది వేగమునఁ గప్పిండు

దా దిక్కునకు వనవ్య మనస్కుడై పోవ

మార్గ సంతృప్త నదీమహిధరములు

వలిల వసంబు లేకాగ చిత్తుం డగు

తన్నహామహవకు దారి యొసఁగె

శే A గాన భాగవతుల తెప్పరేని దేయ

కుందురె నహాయ మట్టొట గురు మనీషి

యైన యమ్మధురకప్పిండు డతులలిక్తి

ఓతివిఁ గురుకావ్య నగరంబుఁ జేరవచ్చి

188

వ అందరి దిందాకరుతోటరంబునం దధివసించు మహా పతుండును బద్ధా
సనాసీనుండును బద్ధవృత్తనేత్రుండును బ్రసన్నచదనకిమలుం
డును దీర్ఘబాహుయుగళనమందితుండును విశాలపాలనకుండును
విస్తీర్ణ క్రూయుగ శోభితుండును గంభీర నాసాతానురుండును బింబోష్ణ
దర్శయ విరాజితుండును సముజ్జ్వలాదర్శ సంకాశకపిం విలసితుండును
దిరస్కృత కుండకోరకదళవలసితుండును మహాహనుండును గూడ
జిత్రుండును గంబుకంధరుండును మందస్మితదంధ్రుని నిస్త్రంద
వదనవంధ్ర మందలుండును సముద్రగ్రతుండిల స్కంధుండును విప్రుల
తర వక్షస్థలుండును వీషదున్నత కుక్షిస్థ నాభిగర్భాగర త్రాణమూసుండును

సమస్థిరోరు యుగ్మండును బృహస్పతికవిశతండును సంశోభిత
 తానుజంహద్యంతుండును శోభపాతీతలాందితుండును స్ఫురదదుబా
 రవిందచరణ సుందరుండును జ్ఞాన ముద్రాముద్రతుండును జటామండల
 మండితుండును గరుజాలబాలహృదయండును బాలబానుప్రభాభావ
 మానుండును సమాధిసమాయుక్తుండును నగు నమ్మహానుభావుం గనుం
 గొని యానంద సమాకులేక్షణం దగుచుఁ బ్రతిపల్లి యతని పదారవింద
 యుగళంబు నిజవేత్తాంబుజంబుల మిక్కుటంబుగా సంస్కృతింపుచు
 బహువిధస్తోత్రంబుల స్తుతియింపుచుఁ గృతాంజలి పుటందై యున్మ
 యవసరంబున

184

లే గి అతనిదే నిట్లు సంప్రతుఁ దగుచు ప గి
 మనకృపాదృష్టి నీక్షింపఁగా వతండు
 కన్నుహాననవంతుడై తత్ప్రభావ
 మఖిలము నెఱింగి వాక్య మెట్లనుచుఁ బల్కె-

185

చ గురుతర యోగివర్మ కరకోప దయాద్వి మహీయ దేశిక
 యురుతర వేదసారముల సుత్రమమల్ పథదంబులున్ భవ
 ద్విరదిత నత్కృపింధములు విస్తృతి గాంచఁగ నాకుఁ జెప్పి పెం
 పరయఁగఁ దెల్పుమీ పదపద్యామలండుంఁ గల్గె భావముల్

186

మ అని ప్రార్థించిన వా పరాంకుపలు భవ్యపీఠిదే నాకనిం
 గని శిష్యోత్తమ నీవు గోరినది ముక్కుగా మహాగోపమై
 యెనయం దానటుల్లివఁ తెప్పెదను నీ శిల్పగదిత్వంబు
 విను మారీతి యథాక్రమంబున పదవిరూపిగాఁ దెల్పెదన్

187

శరణోపముది మధురకది నియమగ్రహించుట

సీ అని యిట్లు పరతత్త్వ మనుచుకుర్మాహమల్
 విను సవాతనములు విభవములును
 నరర వంతర్వామి యేతి పభార్పలును ఐ
 రములు పర్యాయ విగ్రహము లగుట
 నిం బ్రతి స్మృతి పురాణేహసాగమ
 ములు నన్నిటను 'నివి దెలుపుచుండు
 నతిశయస్ఫూర్తిగా నన్మత్కృత ప్రణం
 థము లట్ల ప్రతిపాదనము నొనర్చు

అ పే నమమ ని రహస్య మంతయు శరణోప
 మునివరుండు ప్రేమమవ నవిప్ర
 రముగ శిష్యుగూర్చి విమలతరోత్తిని
 యాదరత ముగ్రహంబు చేసె

188

తే గీ అది మధురకవి యనుపేర నమరు మౌని
 యతని వదవంతములకు సతి యొనర్చి
 తద్దయు నమ స్తములగు నర్థంబు లొంది
 యో గురుని వాక్రయించె నేకాంతుఁ డగుచు

189

చ సతతము భక్తి కీర్తనము నల్పదు వా గురువత్కు నందు వా
 యతమః, వేర్చి తన్మతమునందు వసింపుమఁ గాంమున్ సమ
 ద్విర గతిగా నిమేషము సరిం గనుగొంచు న్యకర్మ భక్తు లు
 'న్నత మగు జ్ఞానమున్ మొద లనందగు వీరఁ దొలంగి వివృతోన్ 140

భగవంతుండు ప్రసన్నుం డగుచు శరణోప మువికి
వకుఃమాలిక నొసంగుట

వ ఏకాంతమానసుం డగుచు నారాధ్యుండే పరమంబగు దైవమును
నతండే పరమగతియు నతండే పరమంబగు జ్ఞానంబును నతండే
యత్తమంబగు ధనంబును నతండే పరమ యగు విద్యయు నతండే పరా
యణుండును నతండే సర్వార్థంబును నవి విశ్వానంబువలన సంధింపును
నతని యేంద్రాత్మభరంబు నువిది యహర్నికం బంద యధిపతింప
మహాయోగియగు నవ్వరాంకురం తతనిదేత కుక్రూష సేయఁబడవ
వాఁడగుచు సంతోషంబుగా భగవంతుం డొసంగిన వకుఃమాలికదేత
భూషితుం డగుట యని మొదలుకొని లోకంబులయందు వకుళాభరతాహ్వ
యం డగుచు దృఢయోగ సమాధిం జేసి శ్రీహంపిరిమలధ్యాన సుధా
రసం బనవరతం బనుభవింపుచు నశిం బగులఁ గృత్పుక్కులఁ గావింపుచుఁ
జిందామహీరుహద్భాయ యందుండె నిలయెందుఁ దత్కృత చివ్వుప్రబం
ధంబు లేవరులు పరియింతురు వారు సుదుర్లభంబును సత్కంఠును న
మంబును వగు పద్మంబుఁ బ్రాపింతురు కుష్మ నాశనంబగు నీ శరణోప
చరితం బెవ్వఁడు భక్తిం జేసి వినుచుం బరియింపుచు వ్రాముచు క్లాప
ంబు గావించెనెని వాడు పుత్రపౌత్ర సంభవంబు నిరామయంబగు
నాయుష్షుఁ గొని యంతంబున చివ్వుంబును బరంబును వైష్ణవంబును
నగునట్టి పదంబు నొందునని మహాయోగి మహాత్మ్యంబును విమంతుం
బును నగు తార్దవ పూజోత్తిర బిందంబు నందలి పంపదశాధ్యాయంబు
భక్తవరాయణుండగు నారాయణుండు నరునకుం బిప్పిన నకండు 141

మ సురలోకార్చిత పాద పద్మయుగ రక్షదాయక ధ్యాంత భా
స్కర మౌని ప్రతిరాత్మ సీరఃపదకాగ్రజ్యోతి వ్యాధ్యాన సం
సరణాంతోనిధి తాతః ప్రవ రమా సర్వంసహాధీశ ని
ర్ధర గంగాబి తర్తృకాంఘ్రి యనవచ్చా వర్జిత చాభవా 142

క సకలాగమాంత సంగా
 వకుళాభరణాంతరంగ వాసకుభాంగా
 యకుభిం కరుణాపాంగా
 ప్రతిటాసుర మదవిభంగ పతక తురంగా

142

మార్చి వరకముర విపాలా నవ్యకస్తూరిపాలా
 సరసగుఱ వికాలా రాకునొవ ర్ణదేలా
 సురపుర పరజేలా నుండరి చిత్తిలోలా
 మిదిత కుభలీలా వేణుగోపాంతాలా

144

గద్య: 'ఇది క్రిరాణ గోపాలకృష్ణ కరుణా కటాక్ష విక్షణాంబి పాండిత్య ధర్మా
 నవరతావసీమందలాఖండ సామ్రాజ్య భారేయ నర్మనమర్మకాశ్యకాశ్యక
 వటహ దక్షిణారావ విపరీత పతన్వకియా దిల్లికాశీశ దుంధునిధ్యాన
 కోలాహం మానూమధ్యజాంత కనకదండీకృత మీరకంశీకృత సందీపిత
 ప్రతాపకీర్తిప్రభావ కోశంపంశదయపారాచార రాతాసుధాకర
 సౌందర్య జిత సుమ సాయక విహారిపామనాయక ప్రజీతంబైన క్రి
 మహాభార్య వ పురాణమునందు భక్తిసారంగూర్చి ఖనికృష్ణండు భక్తిం
 జేసి కృత్రూషగావింపుటయు ఖనికృష్ణునిక కోశరాజవమతి గావింపుటయు
 ఖనికృష్ణండు గురుసమేతుం దగుచు నకంబైన పతోద్ధిష్టంబుగా దేశాంతరంబు
 సనుటయు నటోళ మహిపాలుఁ బ్రార్థనంబునంజేసి ఖనికృష్ణ భక్తిసారులు
 నకందేవతా సంఘంబుతో వెండియు న్వధామంబు ప్రవేశించుటయు భక్తి
 సారుండు భగవత్ప్రార్థనంబు గావించుటయు విప్రుల దధ్యరంబున భక్తి
 సారు న్నగ్రహంబు గావించుటయు విప్రుల కోపంబును భగవద్ధర్మనంబును

భక్తిసారానుగ్రహంబును గారి వాతనాయకీ తపంబును భగవదాజ్ఞాఁ జేసి
 వారియందు విష్వక్సేనాశతాందైన శరకోపముని నముద్రపించుటయు
 భగవద్రసాద ప్రభావంబునం జేసి పరాంకుశమునొప్పుడుండు తిష్ఠ
 ప్రబంధంబుం జేసి హరి యర్చావతార విగ్రహంబుల వాక్సంపుటయుఁ
 గ్రమ్ముత వాని నిజధామమ్ముం కనుపుటయు శరకోపుండు చింతామహీ
 దుహ కోటిరావాసుం డగుటయు మధురకవి జననంబును దపోవిష్ణుం డగు
 మధురకవి పరాంకుశ సందర్శనార్థం బడుగుదెంచుటయుఁ బరాంకుశులు
 మధురకవి కనుగ్రహం బొసంగుటయు భగవంతుండు ప్రసన్నుం డగుడుఁ
 బరాంకుశులకు వకుళమాలిక నొసంగుటయు శరకోపమునొప్పుడు
 మధురకవి సహితులగుచు నిల్చినివాసంబున మండుటయు సనెడు
 నేతర్కృతంబుం గల శృంగీయాశ్వాసము సంపూర్ణము

భార్గవ పురాణము

చతుర్థాశ్వాసము

౪ శ్రీధర రథాంగధర గం
గాధర మత సాధువేణులితాధర ధా
శ్రీధర శ్రీ వాగిన ధా
శ్రీధర కథభేం సురపురి గోపాలా

1

౫ అవధరింపుము సకలగుణనికరప్రజ్ఞాధురంధరం ధగు నరుండు నారా
యణువ శిల్పనియె

2

౬ ఆనఘ నారాయణ మునీంద్ర యశీలలోక
పూజిత మహాత్మ శరణోప మునివరేణ్యుం
దరిరమంతయు వాచీత సాధరమెవ
వినఁగ నయ్యెను వవ్వం విస్తరింపు

౭ ఆతులము విష్ణుభక్తపరితామృతమున్ మధురయి దివ్యమా
దృతి భవదాస్యదుగ్ధ బంధిం జనియించిన దానిఁ గౌతుక
స్థితి శ్రవణాంజలిం గొవియుఁ దృప్తి మెనంగక యున్నవాఁడ నం
దిర దయతోడ నాకు మఱిఁ చెప్పగదే హరిభక్త సత్కథిత

4

క అని నరుడు పల్కు నారా
 1యలు మోనిఁ బ్రశంసదేసి యశనికి మతి య
 ద్దను నీ వాఙ్మము సత్కం
 విసహా తుష్టండ నయితి సవాక్యమునన్

6

స శ్రోతంబును శ్రోత దేశప్రియంబులు
 వీరిరి సంసార భేషములు
 మోక్షకాంక్షిశ్రావ్యములు పాపవమ్ములు
 కరము బ్రహ్మానంద కిరములైన
 హరిభక్త చరితంబు లాలింది యెవ్వఁడు
 తుష్టి నొందఁడు పలాదుండు దక్క
 యోగనిష్ఠాపరు అర్చిఁ గాసారాది
 మునిపరుల్ హరిభక్త ముఖ్య జనుల

తే గి సేవదేతమ మును కుశిభరుండు
 మనుజుపతియైయు నట పరమంబు నైన
 పదమఁ బ్రాపించె వమ్మహాభక్త్యు చరిత
 మేను వదియింతు వినుమని యిట్లు లనియె

7

కులశేఖర ప్రాదుర్భావము

క శేఖర దేశంబులలో,
 మారిత సంపదల కోరిపురమున విదితం
 బౌ రాజధాని వెలయున్
 ధారుణిఁ బ్రైలోక్య విక్రమస్థితి యగుచున్

7

తే A అ పురవరంబుఁ బాలించు నధిక యగుఁడు
సత్కులీనుఁడు దుర్గర్థ

(గ్రంథపాఠము)

8

హమాల్ మొగిడ్చి నృపకేసరి వల్కి దయానిధుల్ శ్రమా
సొరులు మీరు మిమ్మిఱుగఁజాలని మంత్ర కృతావరాధమాన్
జేరి క్షమింపరే కరణుఁ జందిరి దాసుఁడ నందు వేడినన్

9

క వారలు వికసిత ముఖులై
కాడుకముతోడ వతనిఁగని నినుఁబ్రోదున్
శ్రీ రమణుం డని దీవెన
తాదూఢి నొగుంగి రా ధరాద్విః దంతన్

10

A ద్వార పాలురఁ గాంచి రోషాదుకాక్షుఁ
డగుడు మున్నేనుఁ జెప్పవి యట్టి భాగ
వత విరోధంబుఁ జేసిన పాపకారు
లజ్జిమకులగు మీరు దందార్లు లనుచు

11

సీ ఆ దురాత్ములఁ దీక్షమైన దండన సేయ
నాట్ల యొనర్చిన వలీలకూత
కాదుఱ్యపదులు భాగవతులు ప్రార్థింప
నా ప్రార్థనము శిరసావహించి

ద్వారీ పాంకుల భూచక్కుడు విడిపింది
యంతఃపురమున కదిగి యందు
వా పై వైపులను సింహాసనమునఁ
గావింది తక్పాదకమలములను

ఆ ఎ గనక ప్రాకమల గుణస్థితిఁ జెప్పి యే
ద్వైదకమల హస్తయుగము దేతఁ
గదిగి పావములు గల్గిపాపమును
బరచుమైన తీర్థవారి గ్రోరి

12

వ కళత్ర పుత్ర మిత్ర బంధు భృత్యులును గ్రహింపఁ దద్వేషమున
శిరమున మూర్ఛనం బొనర్చి గంధ పుష్పాదులు యాకింది వస్త్రాభరణ
దనాదల సంకుచ్చింగావింది కులశేఖరుండు వారితోఁ గూడ సంతఃపురము
వెడలి దేవసభాసమావేశుని నాస్థానముఁ బ్రవేశించి యలంకృతములగు
భద్రపీఠములు వారధివసించు నుండి తడియమఱాగివింద విష్యంద
గోవింద కళామృత పానమున నానంద భరితుండై యుండె వని మహా
యాగి మాహాత్మ్యమును శ్రీమంఠమును నగు భార్గవ పురాణోత్తర
ఖండము నందలి ప్రోదశాధ్యాయము శక్తవరాయణుండగు భార్యాయుండు
వరుసకుఁ జెప్పి వెండియు నిట్లనియె

13

క ఈ విధి భూవిభుఁ డుండిన
చో వాని యమాత్మ్య లభ్య గూచకులు కళా
కోవిదులు వచ్చి సమయము
బావింపుచునున్న వారి భావ మరయుచున్

14

తే గీ యృచంసిన ము యొన్నఁ జివ్వఁ దగిన
మౌక్త లిట్లని రా రామోద
వీపు నరకభాదపు మహానీయమరిచి
నీవ రెండవ హరిచి భరావరేణ్య

15

సీ అనిగంటి ¹ నేయనట్టి మహావైష్ణ
వార్చన మదిగా మహాత్ములగుచుఁ
దగు మమభుంతుఁ గ రవ్యంబు ముత్తి కు
పాయంబు ధర్మ మా నైన రాజ
ప్రణలఁ బ్రోచుచు శివరక్షణంబును దుష్ట
శిక్షణంబు నెఱింగి భేయవంయుఁ
² కరుకుపాయంబులు ³ శ్రుతికయను ⁴ పద్మ
తంబులు ⁵ పంచాంగ వయము లెఱింగి

తే గీ యరసి¹శప్తాంగ రజా నమథుఁ దగుచు
యోమ దిక్కుల నెఱిపి ² బోగావృతంబు
ననుభవింపుచుఁ బోషించి యాశీతులను
వర్ణ భూతిఁ బాలించ వలయు జగతి

16

-
- 1 సామ దాన భేద దండములు
 - 2 ఉత్పాహ ప్రభుత్వ మంత్రములు
 - 3 నంది వెగ్రహ యావ అననదైవధీ భావ ఆశయములు
 - 4 ఉపాయ సహాయ వేదాల విభజన ప్రవృత్తియా తార్కికార్థములు
 - 5 స్వామ్యమాత్య సుహృతోగ రాష్ట్రదుర్గ లంఘనములు
 - 6 గృహ కర్మా వస్త్రాభరణ శ్రీ పుష్పగంధ తాంబూలములు

చ ఎవవిదయైన భక్తియు మనస్థితిగాఁ గమలాశ్వుడైన శ్రీ
 ధవుని యెడం¹ గురింపుచు నుదారత వృద్ధుం గుర్వి వేద కా
 వ్రు విచార భారజీసురుల సొత్తికులన్ భయభక్తు లొప్పుగా
 కువి నవర్కఁ జేయు నృపపుంగవుఁడార్క ఎరితతోషియై 17

తే A సత్సమయమున కభిముఖౌ సత్కథలను
 వినుచు మంత్రులు మంత్రతోవిదుల సూక్ష్మ
 మతుల మస్మింపుచును దీక్ష మహిత దండ
 పెఱిగి బేయంగవలయు మహిమనకును 18

L మనుజుల ఎఱుఁగము వే
 ద్యము సల్పుచు న్నాయ దీతిగాఁ బఠారధనం
 బును వార్ధిపంబు జేయుచు
 జన పాఠం దురు నధిక సౌఖ్యపరుండై 19

వ తగు సమయమున నధికతరంబుగు ధర్మార్థకామముల ననుభవింపుచు లరం
 బుగు వరంబులగు శివయ్యుష్టాదౌంబు యందలియేతత్పక్షంబు నందు
 గప్తావ్దకంబు వెఱుంగుచు మూడు మూడగు పరస్పరాపభిజ్ఞాత భావం
 బుల జేసి తీర్థ స్వయావంబు లరయుచు బాన్తకౌచి చతుర్దశంబుగు రాజ
 దోషంబుల వర్జింపుచు దళింప దతున్సప్రతిపర్గ తర్పరుండును
 నవ్విధంబున వింశతివర్గతత్పరుండును నగుచు గృత్యంబును శ్రాకృతి
 మందలంబును దై వంబును మానుషంబునుం ద్రివిధంబుగు ఎర్థం
 బ్రబోధింబి వర్తింపుచు ధర్మంబున భూపానంబు సేయుచు జిత
 శక్తుండును శిశింద్రియంబునునై యివ్విధంబున నే రాజా గుణుండు
 నతఁడు చతుస్సముద్రపరీకంబుగు ధరాతలంబు నాకంబు నాఖండ
 లంబునుం బోలి యనుభవించు నిట్లు పాతశాంతుల మగు నగ్న ద్విజ్ఞాపనంబు
 విని రాజధర్మంబుల బ్రవర్తింపు మైవృదుం దత్త్రివరుండై

యందకు మిథ్యావగతులు హితయును బ్రత్యక్ష సౌఖ్యప్రదంబు
నుత్తమంబును నగు రాజధర్మంబు బోధింప నెఱుంగరని దెప్పిన 20

కు అన విని మంత్రవాక్యములు హాసముఖండంబు ధారుణీకుఁ డి
ట్లను నిల నైష్ఠవోత్తములై యెవరేమి హితోపదేశ మిం
పున నొనరింప రాకు హితబోధనయన్ కుభదుర్ విముక్తిదుర్
వను లనివల్కి మంత్రులకుఁ గార్యము లేర్పడఁజెప్పి యంతటన్ 21

ను ధరణీదాయకహోమి నైష్ఠవుంతోఁ దత్కార్యగ్రంథంబు హృ
త్పరసీతం దగుచున్ వసింప నదిపుల్ తద్వైష్ణవ శ్రోతరిన్
నరనాథాగ్రాణి యీవిధేద మనుచుఁడం జేయఁ జాపాత్ములై
యరయంతొర్చిరి పెక్కుపాయములు భిద్రాశ్చేషతాసక్తులై 22

సీ అంతట నొక్కనాఁ దవనీశ్వరుఁడు మహా
తేజాఁడు సుమంతండు రాజ రాజా
పరిరప్తకాంచవద్రుఁడు మహాభాగ
నకమోః రక్తాంఘి పాణి కయఁడు
దత్తండు విస్తీర్ణ పాంథాగుండు వి
శాలపిఠండు సుజ నుజంఘి
కా యగికుండు దీప్తాయత తామ్రాక్షుఁ
దర్శగకుండు మహాభుజాండు

చే గీ సుభుక్తు సుహాసికుఁడు బృహచ్చోణి కటిత
బుండు విందాధరుండును గిందీమండ
అందు గంభీరదాళీపుటండు మంద
హాసి హరిం గుదికుంతలాంబికుండు

తే గీ తివ్యమాల్యాంబరధరుండు దివ్యజేంద
దాసులేపియుఁ గేయారహితమకుట
కంకటాంగద కుండలక రేఖుష
బాంఘిమండీర భూషితుడై విభుండు

24

కం ఆకుమణి గ్రంథ సమం
చింతామణిమంటపము నందు సింహాసన సం
గతుడును నృపమండల సీ
వితుడును నయవేది మంత్రీచిత్రవృతుడై

25

కం హితులు పురోహితులు కవి
ప్రకృతియుఁ బౌరాణికులును బరివేష్టించన్
క్షితిరంబాభుఁడు తారా
నిర్మతుఁడగు చంద్రుఁడుఁ బోలి వింసిల్లె నటన

26

చ అయ్యవసరంబున భాగవతశ్రేణులుం గృహనిధులును నేనన్యదేశకాళ
విశ్రాంతియును జగత్పనితులును నర్హ్యకైంకర్యనిరతాభయలును శ్రీమ
దష్టాక్షరీ మంత్రాగ్రుహిత నిష్ఠాగదిష్ఠులును ద్రావిడాచూరు లోధకులును
హూదిగుణసంపన్నులును జీవాగ్మ పరమార్థలయందు శ్రీశేషిర్వ
రత్వజ్ఞులును దర్శకృతు పరిష్కృతలును స్థరదిక్తులును దృఢచితులును
నగు కొందఱు వైష్ణవు లేతేర నిరీక్షించి కులశేఖరుండు విష్ణుయంబును
బ్రహ్మజ్ఞానవ్రాజమస్తుతి పూజనంబులు యథావ్సాయంబున నొనర్చి బారి
వలని గోష్ఠివలను దత్తవహస్థంబు తెలుంగుచు హరిగుణశ్రవణంబు
యామద్యయంబు వరహస్థాదనిర్భరుండై యుండి స్వామిగొనర్చు
కొఱకు నిజభుషణంబులు సింహాసనంబునందు నిడి వెండియు హరిభా
న క్తదిక్తుండై యమ్మహాత్ములవలన నుత్తమంబగు గోవిందచరితామృతా
స్వాదంబుఁ జేయుచు నత్పల్లాపకుతు హుండై యుండి యంతవ వైష్ణ
వులకుఁ బ్రాణమిల్లి మగొని యశుశ్చాతుండై యమ్మహారాజ
కుద్ధాంతంబుఁ బ్రవేశించెనని మహాయోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతంబును

నగు భార్యపి పూటోత్తర భండయి నందలి సప్తదశాధ్యాయము భక్త
పరాయణుండగు వాయువాండు నరునకుంజెప్పి కండియొ నిట్లనియె 27

రాజమంత్రిభా వైష్ణవులయొడ చౌర్యము కల్పించుట

- ఉ అంతట మంత్రిబంధు సభాంతరసీమకు వచ్చి యందు భూ
కాంతుని భూషణులు లటు గన్గొని యా వృషభూషణాగి గే
హంతరమందు దాది యాపు దా మహారత్తు వైష్ణవాగి పై
కెంతయు దేవమం గలుగ నేర్పడఁ జేయుద మందు దుర్మతిన్ 28

- సీ అక్కొన్నముగ భార లాలోచనము సేసి
నరవాసుకుని భూషణములు దాది
లమగృహయిరేగ భరత్యురం దంత
స్నాతురై మంత్రరాజును జపింబ
జానకీ లక్ష్మణుని హితుని బ్రహ్మాది
సేవితు రామ నర్పించి యర్హ్య
పాత్యాది విధులదే బ్రథమిల్లి సర్వత్రే
దార్థంబును స్తుతు లాచరించి

- ౩ ముం హరి నివేదితాన్నము ఎర్రసో
రేకమును మించి ప్రీతితోడ
సభకుఁ దోవఁదలు జవవతి భరిదార
జనులతోడిఁ బలికె సంక్రమమున 29

- ౩ గీ భతు నింపనమున భూషణము లేను
పెట్టి ప్రియతామెను విడుదలు పలుక
మిగిలెదారిలు సభిజేగి యచట
గలసి లకున్న చింతించి మరలి వచ్చి

౨ జగతికుఁగూర్చి దివ్యము
లగుభూషణములు తదవనియందుల లే వం
చొగిఁ దెలిపిన వారల పలు
తగఁజరి మతి విని నరేంద్రుఁ దరికునుండై

81

౩ పుర రక్షకులను మంత్రుల
గురవిని రావింది రుది వెనుంగుచు నభయం
దిరవై న నాడు సొమ్ములు
పొరిఁ దస్కరు లెవరు గొండుఁబోయిరి వగటన్

82

తే గీ ఒప్పుఁగా మీరు కావలియున్నతోట
దొంగతన మేల గణగు నిందుల మదీయ
భూషణంబుల వేగ నిప్పుడె యొసంగ
కున్నఁ బ్రాశాంతదండ మే నొగి నొవర్తు

83

కుంజీరుఁడు శవధము చేయుట

౪ అని యిట్లు నృపతి వలికిన
విని యందఱు గంపమొంది భీతిని దీని
ననులై యభిభాషింపుట
కును శత్రులు గానిదో నశుంఠితలీలన్

84

సీ అంత మంత్రులు నిల్చి యభివతిప్రసారంబు
కాంక్షలులై మ్రొక్కి యందఁ బని
పువ భవదాజ్ఞదే నింత కాము చోర
వామ మొకప్పుడె నను సమస్త

రాత్రి తంబును రసరదు గాన వీ
 రందఱు భయగతులగుచు వారి
 నందుచున్నారు బోరాన్వేషణం బగు
 కర్మ మిం దెట్లుం గణపవచ్చు

తే గీ నిలను రాజు లనేకులు గలరు రాజు
 గృహములు గల విపుడు నివారింపఁబడిన
 ద్వారములు నయ్య నిట్లు మీవంటి వారు
 గలుగనేరరు పరికింపఁగా విజ్ఞముగ

86

తే గీ క్షేత మృత్మాట్ర ధారణ స్థితిని జేసి
 తాపతన నికేతనద్వారమునను
 బుద్ధు లెటువంటివారైన నరుగుదెంతు
 రెండు వారింపఁబడక రాత్రికాలక

86

క కన మీ చిత్తం బెట్లుం
 దిన నుండని భూమిపాఠ ఎక్కముగ గణిం
 పను మా మది నైష్ఠవ్రతం
 దునె నందేహంబు వౌడమ నూనస్థితిగన్

87

క వారలు గాకను సౌములు
 వేరొకరు గ్రహింప రదివ విమ మిబ్బంగిన్
 వారిఁబరి శోధించియు
 మీరే గ్రహియింప వలయు మీభూషణముల్

88

మ అని దుర్యోధను దుష్టదిత్తు లతిపాపాయత్తులౌ మంత్రు లా
 దివ నాలింది వృషానిశీఖరుఁ డకుంఠిభూత చేతస్కుఁడౌ
 చును గర్జింబులు గేఁ మూసికొని విష్ణున్ సంస్కృతిం జేయుచున్
 గన నెట్లౌ ఖయలైన మీ ముఖము ప్రత్యక్షంబుగా నేనిటన్ 89

క నిలువవలదు నా సన్నిధి
 ఖయలారా పొందు మీరు కమలాక్షుని త
 క్షు లయెడ నింద గలపు వా
 రలతో భాషింపరాదు రహి నెవ్వేళన్ 40

గి వారిఁ జూచినఁ బాపంబు వచ్చు ననుచు
 నవనివిభుఁడు పరాత్పాణుఁ డయ్యె నంతఁ
 గుపితుఁడై యున్న యతివిఁ గన్గొనియు మంత్రు
 లప్పు డిట్లని రవని సాష్టాంగ మేరిగి 41

మ తగుదందార్తులఁ దాతకాభిరతున్ దండింపు మమ్మున్ యదో
 క్త గతిన్ భూవర యందు మంత్రు లన నాతం డిట్లనున్ వెడు విం
 తగ శ్రీ వైష్ణవులందుఁ గల్గనను నిందందాపి యా మీద మం
 త్రిగణంబుంగడు రీక్ష దండిమున దండితున్ బ్రసిద్ధంబుగాన్ 42

తే గి అబులఁ గాకున్న వైష్ణవు లందు త త్రి
 గలిగి వృపుఁ డపరాధము గలుగునట్టి
 మంత్రులను దండినమొకరై మహి న్నంబుఁ
 జాలనిందింపరే నన్ను న్నంబునులు 43

సీ అని మనయున నిశ్చయముఁ జేసి స్వపతి యి
 ట్లని పట్కా నా మంత్రి జనముతోడ
 దవని నే యహమ్మందు నప్రాతకము హరి
 స్మరణచే వఱుగును శౌరినింద
 జేసిన పాపంబు శ్రీ వైష్ణవస్తుతి
 నులుపగ వఱుగు వైష్ణవుల నింద
 నెప్పావము మఱియ వప్పావ మేమిట
 నై నఁ బోవదని మహర్షు లనిరి

తే గీ యట్లు భావున మీదేత నావరింప
 నై న మహనీయ విష్ణుభక్తపరాధ
 మునఁగఱవే మొందు మిమ్ము పావనులఁ జేయు
 'కఠిని' జాలనే యే మహాదయమైన,

44

తే గీ అయిన వైష్ణవులందుఁ జౌర్యంబు లేమిఁ
 బ్రకట మొనరించి దండింతుఁ లైన మిమ్ము
 కుమిఁ బ్రసిద్ధంబుగాగ నిపుడు వధార్థ
 లైన మిమ్ము దండింపక నలరుటాద

45

వ హరిభక్తియుక్తులును మహాత్ములును ధర్మసంపదాధారులును ఐరస్త్రి పర
 దన పరాత్మాలును ద్రిలోక పవిత్రచరిత్రులును గామ్యానపీక్షితులును
 గర్వలోకమిత్రులును గ్రోధ లోభాది తైత్రులును జ్ఞాన వైరాగ్య
 ప్రభావులును నగు నీ వైష్ణవులందు దుష్టబుద్ధులగు మీ దేత నాలో

ఏకంబగు దోరతల్లం జేను పరివారించువాడనై నిశ్చంశంబగు మంత్రరంగం
బుతోఁ బ్రమాణం జొనర్చెద స్వామికార్యంబు భృత్యునకుఁ గర్తవ్యం
బగుఁగదా యని పలికి నవిషంబును ఘోరంబునగు నర్చనంబును న్యర్థ
ఘటికం జేర్చి ఘటాంతరంబునందు నిడి యప్పు డమ్మహి వల్లభుండు
సంపూర్ణహృదయంతగుచు ¹నుహృత్తును రాజుండుగర్లంబును బురో
హితులను నమస్త బౌరజునంబులను చావించి యిట్లనియె 46

తే గీ ఆలిల జనులారా వాడు వాత్సల్యంబు వినుఁడు
నత్య మేను వదించెద శౌరి భక్తు
లందర లోకంబులందు నొకపృథేవి
చౌర్య కర్మంబుఁ జేయ రుక్మాహ లగుట 47

క షమ నత్యము నత్యము న
త్యము నత్యంబిదియె సంశయము లేదని య
విప్రమలాత్ముఁడు కలశేఖరుఁ
డమం ముతిం జూచు వారి కందఱు కనుదున్ 48

ఎ మహానటి ఫణా వ్యాప్తయుఁ గుంభాంతర్గత సంస్కరయినగు న్యర్థ ఘోర
కరంబునంగొని రత్నర్పితైరిన వాడయ్యె నిట్లమ్మహానా గావిచు
కర్మంబు నుద్దేశించి నకల విర్ధరులాశసంబంధం జనుదెంచి భువి నమ్మహాత్ము
నవలొకించి రత్నహృద్భుత కృత్యంబుఁ బ్రకాశింపుచుఁ బుమంబు
విస్మయంబు నొంది దుందుభుల మొరయింపుచుఁ బుష్ప పర్వలలు
గురియింప నప్పరోగణంబు పృత్యంబు చాడెనని మహాయై గి మాహా

త్యంఘను శ్రీమంతంఘను వగు భార్గవ పురాతోత్తర ఖండంఘ నందరి
యష్టాదశాధ్యాయంఘ భక్త పరాయణుండగు నారాయణుండు సరునకుం
జిప్పి మఱియు విట్టనియె 49

ఉ ఆంత సమస్తదేవ నికరాద్వితుఁడున్ సకలేశ్వరుండు శ్రీ
కాంతుఁ డనాది పూరుషుఁడు గంఘవస్తుతుఁడాశ్రిత ప్రియ
స్వాంతుఁడు రంగభర్త కరుణాంబుధి శ్రీ రఘరామమూర్తితో
నెంతయు దృష్టిగోచరత నింపెనలారె వృషాఽ కెంగటన్ 50

సీ తానుకోటివ్రతా తానమానుని హరి
స్తుతిమేచకాంగు ననంతవీరుఁ
గరుణావయోధి రాకాచంద్ర మండల
నలివ విరాజితానను మహాత్ము
హస్తి హస్తాయత హస్తదటిక్పిక
వసను వపార వైభవఁ బ్రపుల్ల
నితపద్మ వ్రత విస్తీర్ణాంత తోచను
సర్వ చంద్ర ఎకాం ఫల తాగు

తే గీ నుదిత తాలేందురేఖా సమార్ద్యపుండ్ర
రమ్యమాణిక్య మకుటాంకురత్త నీల
తర్జకుండల మండిత మనకపోలు
(²వికచ నీ రేఖసంస్పర్ధి విపులనయము) 51

సి వింశికస్మరణాప విశ్రమభూయుగుఁ
 జంపక నాను¹ నిశ్చలసన వలివ
 గంధసమ్మోద నంగత చంచరికు మ
 హా హనుఁ దీనోన్నతాంసు దీర్ఘ
 కర్ణుని శ్రీవత్స కొస్తుని హారవ
 ధ్గురు మహోన్నతవతు గూఢ జ్జతు
 సదుఁ ప్రవాహింతాధర మందసుం
 దరహాస వృత కుందదంతపంక్తి

తే గి కలితు హస్త్యుత్తిరేఖాం కంఠకంధు
 నమిత హేమాండ భవనోదరాశ్రిత్యా
 యే న్మృదయభూత వాచివయోజా నధిక
 విమలమణి విభాసితోదర బంధనాఢ్యు

52

తే గి ఆనమనంద్యాత్ర సమహేమ వననలిసిక
 కాందికాందిత కిది భాగు ఘన సుసూక్ష్మ
 కలిత మధ్యుని రోమరేఖావిభాసు
 సురనదీరమ్య సైకత శ్రోణియుగళ

53

కుంభోభరునకు నారాయణుఁడు వ్రసన్నుఁ డగుట

క స్మరలిలావన మధ్య
 స్థిర రంభా స్పృఘోరు దీపియని రమా
 కరకమం రక్తరుది భా
 స్వరమణి కృత సురశీసజాను జలఘా యుగళుఁ

54

ద సకల జగచ్చరణ్యుని విశాల శరద్రుకదాల్ల పాదయు
గ్మకుని మణిగురన్నకుట కాంతి విరాజిత సర్వదిక్రతున్
బ్రహ్మకట శరాసనాగ్రయుత బామకరున్ గలితావ్య హస్త సా
యకు నిజవృష్ణభాగగత హాట రత్న నిషంగయుగ్మునిన్ 55

సీ వై జయంతి దివ్యవనమాలికోజ్జ్వల
మణికంకణాది భూషణ కుళాంగుఁ
గాశ్చీరకస్తూరికాగంధ చర్మితుఁ
గందర్ప శతకోటి సుందరాంగు
శంపాలతాళంగి జగదాకృతియు జగ
త్కాత దయాలోకనముఁజేసి
సకల భూతశ్రేణి సంరక్షణముఁజేయ
జవకజతో నుండు నదయ హృదయు

ఆ వె వ్రగఁజన్ము దాస్య మనుమోందుచు నమాహి
తుఁ దగువట్టి లక్ష్మణుఁడు నపర్య
ననుదినంబు సుఖపఁ దనరువిభుని లోక
పాలకుని మహాసుభావు నమలు 56

చ తామృత పయోధి ఘేన రురియై మణిదండము చేత మించు పో
ద్యమ మగు బామరంబున సమందిత పూర్ణ సుధాంకు మందలో
పమ ధవళాతపత్రమున భాసిలు ధన్యు భబ్బాజేంద్ర వం
ద్య మహిత చర్యు భక్తజనహితవతు నిస్తరి ముక్తిరాయకున్ 57

తే గీ అక్షయ నవంతు నన్యత్తు నప్రమేయ
 వధిల అగదాకృతి వరేణ్య నాద్యు విశ్వ
 సంభవ స్థితి లయ కాదు సకలార్థః
 లరువిఁ బాడన్చోత్తమునిఁ బరాత్పరుని విభుని ౧౮

చి ఈ విధమున వెలుఁగొందెను
 నా పరదుని నవ్యయాత్ముఁడగు రామపు నా
 భూవరుఁడు గాంచి రా న
 ద్భావంబై శిరుసుదేశఁ బ్రణామిఁ జేసెన్ 50

తే గీ అకని గంధర్వనమస్థ వధిక సుఖ త
 లాప్తియై పుణ్యాందితుఁడై ప్రహర్ష
 బాన్చు చరితాఘటై న యప్పురమ భాగ
 పత పతఁసుని రామభూవరుఁడు గాంచి 60

వ తనకు దండ ప్రజామం బొనర్చిన మహిమండలాఖండలు వెత్తికొని
 తొగిరించి కృపాఁస నహిత మధుర ఎఱితి నిట్లనియె 61

కులశ్రేణిరుఁడు వారాయఁబది స్తుతింఁచుచు

సీ వైష్ణవోత్తంస భూవరశిరోరత్న త
 ల్యాకగుణాఢ్య మహానుభావ
 నాథత్వరుఁడు నాశంబి వధికులు
 గాగ నెంచితి వదిగాన నేనుఁ

దుష్టుడ నైతి నుత్కృష్టమైన వరయు
 వేడు విచ్చెదమని వేడ్కితోడ
 శ్రీ రాముఁ డనిన వాన్యవతి బేతులు మోడ్చి
 వివరము దోప నిట్టని నుతింకె

తే గీ రామచంద్రుల లోకాధిపాదు కమల
 నయన యెగిందదిల్పాల్ నశినమిత్ర
 శ్రీసతి విభావీ శ్రీరామసిత రిగంత
 విక్రమదాత్య కాటకాదు విభవజులది 82

తే గీ అని పాటించు నంహరతానిదేయ
 బ్రహ్మ కుద్రేంద్ర కుంభ సువర్ణవినుత
 ప్రవర సుంధూరి భాస్కరవిరాజిత
 భాస్కర మహాత్మ నకు నమస్కరింతు 83

నరసుత దురథ భూమి
 శ్వర తనయా శోనలాత్మజాగర్భవదా
 వరకాట కాండ వక్షా
 రకమ వివరి నీకు గౌరవక్రతుపాలా 84

అహిభూషణ రాప హరితో
 ద్వహ బాహు బలాధ్య భూమిలనయి పాణి
 గ్రహణోలాస గుర్జురి
 విహి మ్రొక్కెద నీకు భార్గవ తతమద హరా 85

అసకోత్తి గౌరవము వం
 నను గురురాజ్ఞానివేదనను విడిచి నిషే
 చ నృపతి యగుగుహచే నుతిఁ
 గను నీకు నమస్కరింతు భవరత్నోత్తరా 86

౪ చరణ తమలి సందార
స్ఫులితాత్మి గహన నియ భూరి నిరాద్యా
సుర హస్తారణ్య నమ
ద్ధర దాహవల నిమన్ వతుల్ సేతు మవిన 67

౬ కుహరా కురంగ చాపువి
మహిత భూతా శౌర్యదుర్యు మారీమని దై
త్యు హరించన నీ కోరితి
నవరహమ, నుతించువాడ వతిళయ భక్తిన్ 68

౭ కని తిర్యగ్గోచి అసెం
చిన పక్షి జటాయువునకుఁ జేకొని మోక్షం
జనువొంద నిద్రిన దయా
వన రాశితి నీకు మ్రొక్కువాడ మహాత్మా 69

౮ శబరి యనెడి తపస్విని సారభక్తి
స్వాదు వలమలు గాఁజూచి నంగహించి
యొసఁగిన భుజించి కరుణ వయ్యపిదఁ బ్రోచి
సర్వ వీకు నమస్కార మాచరింతు 70

౯ లీలా విలోకనంబు
'నోలిన్ వారిమ్ము వేసె యొక ప్రేతున నా
వారిన్ నిర్మూలించిన
క్రిందితున శీ నమస్కరించెద నీకున్ 71

క అగ్రజా విగ్రహ మొనరిది
 సుగ్రీవుఁ బరిగ్రహించి కుభకర రాజ్యా
 మగ్రహము జేసిన కృపా
 విగ్రహనకు మీది నేను విసతి యొనర్తున్

72

సీ ముద్రాజిత కపింద్ర ముద్రికాభరణి
 భద్రదాయక భక్త హృదకాత్మ
 శరణార్థి హింస్త్య భరణాభయ ప్రద
 కరుణాభరణ దీప శరణ చరణ
 యాతకాంబుది జలవాత మధ్యనిబద్ధ
 సేతు విభ్రాతి సంజాత మహిమ
 లంకాపురీ కృతాంతర హరణ ని
 శృంఖారచిత సాహసౌంక సమర

తే గీ నకల దనుఁ దదానల మన జంద
 కుంభకర్తాభ్య మదకుంభి కుంభివైరి
 భండనోద్ధంద రిషభాజులంజన ప్ర
 భంజన నమస్కరింతు నీ కంజలి గౌని

73

క కుంభిత దశకంఠ మహా
 కంఠిరవ ఘోర అంఠ గణ బంధన సో
 త్కంఠ శరణా¹కృతివ యగు
 కంఠేణా నుత గురు గావింతు నతుల్

74

త హరవిధి శక్రముఖమర
చిర విమత విభీషణాభిషేక శ్రీసం
భరితానంద నిగుంభన
మతిమతి నీ కొలుకు నే నమస్కృతిఁ జేతున్ 76

క నామాంకి యిహ భాసిల్
భూమీసుతతోడ నెక్కి పుష్పరిమున న
త్యామోదస్థితి వెలిపిన
శ్రీమంతున కే నమస్కరింతురు నీకున్ 76

సీ సాకేతపురవాగు జనమానసాంభోజ
తరుతార్క సౌఖ్యవదానవిభుత
యశమాన దివ్య సింహాసనారూఢత
విరవొందు సర్వతోశేక్యరేఖ
భరతాచి నిజ సహోదర భరిత చృత్ర
రామరాదిక పరిదృఢ విశేష
తపన నందన వాయుతనయ! జాంబవదాది
రమణీయ సేవా విరాజమాన

తే గీ యథిం రాజన్య నికరయి లాశ్రయింపఁ
బరచు సామ్రాజ్య వై భవస్ఫురణ వెలిసి
దేవతలు నన్నుతింపఁగఁ దేలిల్లు
నీకు మ్రోక్కెదమయ్య లోకై కనాభ 77

ఉత్పాహ వందనంబు నీకు రాజవర్య జానకివరా
 వందనంబు నీకు భక్తవార సంతకాదరా
 వందనంబు నీకు లోకపండితా కృపాకరా
 వందనంబు నీకు రామభద్ర దేవ శ్రీకరా 78

చ త్రుతులును దేవతల్ వెదకి చూడ నగమ్యుడనై న నీవు బ్ర
 సురము మనుష్యమాత్ముడను శుద్ధుడనై తగువాకు గోచర
 స్థితిగననైతి విప్రు డటదేసి కృతార్థుడనైతి సత్కృపా
 యతమతిఁ బ్రోవు నన్ను భరరాగ్రజ శ్రీ రఘువంశశేఖరా 79

ఛ ఁని వర్కి నృపతి యారా
 మ ననుగ్రహమనను దిష్టమును వేదాంతా
 ర్థ నిరూఢ సంగ్రహంబును
 దవయ్య బ్రహ్మంధంబు నేపుడు దా జేసి యొగిన్ 80

త గి ఁని రామున కర్పించి కర్పితుండు
 భక్తివి గృతాంబులి యగుచు బరమ మూర్తి
 యైన యధేవుఁ గూర్చి యుదార ఫణితిఁ
 ఎరితె సంతోష భరితుడై భవ్తమతిని 81

చ కరుణాకర దేవా నను
 పర మదుగు మటందు నీవు పవయింపుట నే
 పర మేను గోరుదు సురే
 శ్వర యంతయు మన్నె నా కోసంగుట కతనన్ 82

క నీ యందలి నదృశ్చియుఁ
తాయక మీ భక్తులందుఁ బ్రబలివ భక్తిన్
దీయుత్తి నా కొనంగుము
శ్రియైత కరుణాలవారి శ్రితజవపాలా

88

తే.గీ ఇవ్వరము దక్కంగ నికరి వేమ గోర
నీ సర్వేశ్వర యటంచు నిట్లు నృపతి
ఎఱుఁగి హరి సంతోష తావుఁడగుచు
వట్ల వరమిచ్చి నవ్వుచు వనియె మఱియు

89

తే.గీ భాగతి వీరాంశ తాతయో నీ తనూజ
నా కొనంగుము ధారుణీనాథ నీకు
నేను జామాత వయ్యెద నీవు బాతు
మామ వగుమని యా రంగధాముఁ డనివ

90

క జన పతి యా హరి బాళ్ళము
విని నే ధన్యుడనైతి వెన నా జన్మం
లును గురిము పవ్విరింటై
తనవారె మహాత్మ యని ముదంఱు దలిర్పన్

91

వీరాంశ తాతయగు భురిశేఖర తనయను నారాయణుఁడు వివాహమాడుట

చ అని ధరణీశ్వరుండు పురమంతయు సౌంద్రనుగంద చర్చిసం
లున మఱికోరణంబులను యుత్తెప్ప మ్రుగ్గుల రత్నదీప తా
జనములచే నలంకరు లెనంగఁగ మంగళతూర్క ముఖ్య ని
స్సవములు భోరుకొల్పఁగ వివాహ విధుల్ నేమకూర్చి యంతటన్

92

సీ సతికి మంగళము నొప్పము గావించి
 బారు దుకూల వస్త్రములు గట్టి
 లంవకుఁ గాళ్ళిర తిలకము గావించి
 పవనవామోద గంధము లలంది
 తరుడికి మణిపాను తాటంక కంఠం
 కంఠహారాద్యలంతారము లిడి
 కలిరికిఁ గన్నులఁ గాటక ఘటించి
 బెలువంపుఁ బసుపువ నలుఁగు పెట్టి

అ వె నకల సౌందర్యరసము సాక్షాత్కరించి
 యీ కుమారిక యయ్యె నా నింపుమీలు
 వరమ శోభనవతికి నా పద్మముఖికి
 వళిం శృంగార వైభవ మువరించి

88

క ఆదరమున నా నరపతి
 వేదోక్త కృతాన్ని హవన విధు లొనరంగా
 నా దేవిని వైవాహిక
 వేదికపై నునిది దివ్య విభవము లమరన్

89

క ఆ నానా కన్య విద్యను
 వారరి విదిహార్యకముగ వైభవ భృతికిన్
 శ్రీలింగపతికి భవ సుర
 సీరుహ భుజ ముఖ సుకుర్వ సేవాద్యుతికిన్

90

ఉ అంతట రంగభర్త విభవాందితలీల మనోహరాంగి య
త్యంత విలాసనంపదల యంబములం దగు న్నట ధారుణీ
కాంతుని పుత్రియై తగిన నన్య ధన్యులావళి న
బ్ధింతి వివాహమై తుభము రింపుగ నా రమణీ సమేతుడై

91

తే గీ ఆ నృపానందు మంగళావర్ణ సకల
కూరితర వస్తువు లొసంగి పూజసేయ
హరి ప్రవేశించి ప్రితుడై సురలతోడ,
యరను మైనట్టి నిఁ దిష్ఠి తవనములకు

92

సీ అంత నా నృపమంత్రులతి విన్నయావిష్ట
దేశస్కుడై యా మహితలేన
నకుం ప్రభావంబు నారసి భూవతా
వకులైగై గైకొని ఎచ్చి యతని
మందట నిడి భయంబునఁ బ్రణామము చేసి
తను యపరాధ మంబయును దెల్పి
యట శరణార్థులై యభయంబు నేదిన
నారాజు వారిల కందఱకును

తే గీ దయ నభయ మెచ్చి రక్షించి తనతనూట
వనము గుణవంతు లుంవంతు వినయవంతు

రాజ్యమున నుండి తాను నిరంతరము

వెంట నైష్ఠవసేవఁ గాచింపుదుండె

88

కులశేఖరుడు రామాయణకథా శ్రవణంబునం జేపి

దశకంఠునిపైఁ గోపంబు వెట్టి లంకకుఁ జనుట

వ ఆనంతరం బమ్మహిళాంతుండు శ్రీ మద్రామాయణ పరాయణుం డగుచు
ననవరతఁబై రామాయణ కథం గూర్చి మహాత్ముండగు రామపు నుభ
చర్యలయందు సుహృద్బంధును, దుఖ చర్యలయందు దుఃఖితుండును
వగుచు రామునియందలి ప్రేమాతిరేకంబునఁ బరవశాంతజరణం
దగుచు నిష్క్రియంబున వసియింపుచున్న రాజు నవలోకించి యటఁ బొర్రాణి
కుం డిమ్మహానుభావుం డీ సీతాచహరణంబు నహింపఁడని దింశింపుచు
మాయాసీతం గొనిపోయెనని యుగ్గడింపుచు నా వైష్ణవుం డుండె నంత
నొక్క నాఁ డవ్విప్రవర్యుండు గ్రామాంతరగతుం డగుట వతని పుత్రుం
డనుత్తమంబగు రామాయణంబుఁజెప్పి నృపతి మనంబు గూర్చి రమణుండై
రేత నుడువఁ బడని సీతాచహరణంబు నతనికి యథార్థంబుగ నెఱింగించిన
1 వారాజు ఖిత్తి సంపూర్ణ హృదయం దగుచు దాచి విని ప్రత్యక్షంబు
చూడ్కిఁ దెలిసి శౌకరోద్ధ నమాకలితుం డగుచు మదీయజనని యగు
శానకిన్ దుష్టాత్ముండెట్లు హరియించు నిప్పుడ యాశక్కును శిరంబులు
కరివారి ధారం ద్రుంచి నైరౌదవని పలికి బద్ధంబు గైకొని రవికురంగ
సన్నిభుంబగు తురంగరాజం బెక్కి లంకానిముఖుడై పోవుచున్న
యవసరంబున

84

ఆ ప జనుడులెల్ల విన్నయా విన్నమానసు
అగును నతనిఁ గాంచి యేతిమొదమునఁ
గుఱుచు నర్చకులనుఁ గురియించి కులశేఖ
ర్ని సుతింది రాత్మరూడి మించి

95

స పరికింప జానకి చరణ శోకంబునఁ
గలుగు శ్రోధంబునఁ గలువితాత్ముఁ
డగుచు మహత్తగు ననింపు చేగంబుఁ
గొని రాజు లంజాపురిని గుఱించి
దోప వత్తతి ధర్మపుంగవుం డంభోజ
నయ్యనుండు రాముఁ డున్న కగుఱుండు
జానకి లక్ష్మణ సంయుక్తుఁడై పుష్ప
కాదాఱుఁ డగుచు నయ్యెవని వాడు

తే గ తత్తిచే బరితొప్పిత స్వాంతుఁ డగుచు
నతనిఁ జేరంగవచ్చి యత్కాదరమునఁ
దీన వృత్త భుజంబుఁ బ్రేమఁ గొఁగి
లించి యిట్టుఁ బలికె నుదించితముగ

96

వాసు దేవుండు కులశేఖరుని మార్గమధ్యమున

వాసి రాంతపలుకుట

క కులశేఖర సుత్రియ ని
శృం యోగీశ్వర మహాయజ్ఞా దనుజేంద్రున్
బొలియించి సీతఁ గై కొని
యందఁగ నిట కడుగుదంచి తతి మోదమువన్

వ మహిషాలా ని వియ్యుద్యమంబువలన నడుగవలదని చెప్పి యాశ్రిత
 వత్సలాండగు నద్దేవుం డితనిఁ బుష్పకాయాధుం గావించి యవ్వమానంబుతోఁ
 గూడ నప్రాశ్చిర జ్ఞాతిర్థం¹బగు వైకుంఠంబుఁ జేరె మహానుభావుండును
 హరివియండును సగు విక్రం శేఖరు పరిత్రం తెవ్వ దనయంబు వినుచుం
 బరియింపుచు లిఖియింపుడు నుండువాఁ దైహికాముష్మిక సుఖంబులను
 తాండవని శ్రీమంఠంబును నగు భార్గవపురాలోత్తర ఖండింబు నందలి
 యెకోన వింశాధ్యాయం ౨ భక్తవరాయణాండగు వారాయణుండు సరునకుఁ
 చెప్పి కెండియొ నిల్చనియె

98

చ నరి విను మేము జెప్పెద జనస్తుతమై తగి సర్వదేతనో
 త్కర పరిరక్షజ్ఞాముగి భాద్యులో నవల్క్ష్మయయ్యో సా
 దరమలి లక్ష్మి భక్తజన దైన్యములన్ హరియంప నా రమా
 దరితము సుత్రము ౨ ఏలువప్రతి రాసహరంబు వేడుతన్

99

సీ లాంఛనములెరి కంఠాత సంభాత
 కటకాకలాప విక్షణ సమేత
 సరసీరుహాక్ష వక్షః స్థూలంకార
 కీర్తి ప్రచార విస్ఫూర్తిసార
 త్రిజగతీమాత వర్ణిత వైభవభాత
 సతకల్పవల్గి కాంతామకల్పి
 సకలలోకేశ్వరి శాశ్వత ముగిరి
 భక్త మన పద్మ భవ్యసద్మ

1 మా యునువగు

2 మా లేడు

3 మా సద్మ

తే.గీ మహిని సంసార బుధి నిర్మిగ్ను లగుచు
 స్రుక్కుచుండెడి జనములఁ జూచి వారి
 వందఱును నుద్ధరించుట కాత్మ నెంది
 యవతరించిన నీతికథ యాచింపు

100

పద్మివీకన్యకాత్పత్తి

సీ యుంకార షట్పదాలంకార సౌరస
 శ్రీంకార పరివార సంకులంబు
 మల్లికా జాతిమతల్లికా మాధవి
 వల్లికా సముదాయ వేల్దితంబు
 మందారి తరు సుమన్య దారర మరంద
 సందోహ నిస్తూలానందవంబు
 శేకా కారికా కీరికా పారికా
 నేక నిస్సవ మాలికాకరంబు

తే.గీ మంజురకంఠ సంజాత పుంజరంఠి
 తైక సంక్రాంతి సౌరభాకాంతరంబు
 నమరు దివ్యతరంబు ద్రుమాపగా త
 టాంక లక్ష్మీకరంబు భద్రాకరంబు

101

వ పెండియు నా నరోరుహాకరంబు నరోరుహాకర కారకం బగుట నమ్మతా
 కరంబు దంబు విదంబింపుచు నిజాంబుపూర ప్రతిబింబితంబులగు
 సంబురుహ మిత్రామిత్రవంబు ప్రముఖ గ్రహతారకా కదంబంబు మున్నీ

లోకంబున లోలోకంబు లొసంగి ముఖంగ భువనంబువకు వెలుంగు లొసంగం
 గమకించు తెలుగు సంగీతిరివ నిందివరారవింద నిష్కంధ ముతరంద
 విందు తుందింబులుగు మెలింది బృందంబులు మనుమనాననా బడిలంబు
 లగు తటనికట విటపి పటంబుల కటు నిటుఁ జనతడియ మేవక దుది
 దాకచక్కింబు లంబుదర్పితయగు అందేవత విదుర్పు కపరుది నివయంబులఁ
 జవరింప వైఁబయం బాబు నీరంపు చిఱుత రరఁగల తెరల తెఱఁగులు
 నలిం కమల పాణి వెణికి యడియంచు మెఱుంగు ¹లెఱింగింప స్వతియ
²వక్ర ప్రాక్రికం దైకొను కొకనదనికరంబులును అతిపఠిత మధుకర
 ప్రకరంబులై యృతాకరలక్ష్మికిం గృతరాగదీపిత దీపికా నెసంగు
 మంగళరాత్రికల సొంపు సంపాదింప నింపొందుచు ³నతి ఎము 11గనంబు
 మాడ్కి దరళతాంకానికాయంబై వాసుదేవావాసంబు పగిది పతగరాజాహిన
 ప్రభృతి ధుంబంబై యంతో ⁴జనంభవ నభా భవనంబు భాతి భాషా ప్రకంప
 హంసావతంబు నంనరంబై కందర్పహర మందిరంబు పొడ్కిల్గొంప
 భేదనందారాంబితంబై జానకిభాత సేవిత వికానంబులం ననింకుమార
⁵ప్రేరితంబై కుముదవన సరంభాది సంరంభంబుయ్యో సంపుల్లహ్వా
 కల్పార రాశీవ రాశీవిరాజితంబును మువ్వవరాగ వరంపరా మలవాస
 దానదా వాసికా కాంతరంబును కోయవ్విక దిట్టెఱు అంకుక్కుట కారందవ
 ముఖ నలిలాండ ⁶ మండల ప్రకాండ మండింబును వగు నమ్మడుంగు
 నందు

102

1 మూ లెఱుంగింప

2 మూ పు

3 మూ యవి

4 మూ ప్రేరిత

తే గీ అమని పొల్లులు మాగుంటనందు శోభ
సంబంధున యు తరహ్వంబువను శుభ్ర
లోకసేగత స్మరమాత శ్రీకరాంగి
వౌదమె నొక దివ్య కాంభవాంభో-మునను

108

సీ సుందరగ్రాతి పూర్వైందు నిఖ నవ
జలబహుప్రత విశాలసయవ
పాన చతుర్ముఖ పీఠికాశేయ శోభిత
శుభ్రయగ కలితి తోకవదయగళ
విద్యుత్ప్రభాన భామి దీప్త సంతా
రమ్య తావత్కా పారత్కా వర్ణ
హరిణి పృథ్విశోభి హరిమధ్య వింతోష్టి
వద్మ పాదతల్పప్రభాసమాన

తే గీ శ్రీయత శ్రూంకాద్య బాంపేయనాన
నీలభేందిత కుంభం నిమ్ననాది
కరలు తంధర హార కంఠం కిరీట
కుండలం లలాట భూషిత గుణ నమేత

109

తే గీ దివ్యచందన పరిలిప్త దివ్యపుష్ప
గంధ శోభిత సుకుమారి కమలమాలి

కాద్యలంకృతయను నౌధుఁ గంఠ పీఠి
యందు తెలువొందుచున్న యయ్యవసరిమున 105

శ నరసింహసన ముఖులగు
సురలు తపోధనులు వగు ఋషులు గంధర్వా
ప్సరసలు గుంపులు గొని యు
క్తరమతులై వచ్చిరిట కుదారస్పరణన్ 106

తే గి అపుడు సుమవర్షములు గురియంగఁజేయు
చును విహుములు మొరయింపుచును ధర్మి
యంద సాష్టాంగ దండంబు నిలవరించి
వివిధనుతుల మతింపుచు ఎంయుమర 107

బ్రహ్మహింద్రాదులు లక్ష్మీం గీర్తింతుట

శ సురసింహపుడు జగద్ధా
త్రిరమలు నా లోకజను దివంగులు మణిన్
వారిఁ గరవుటాంబలిం గొని
సరసుం ఎగు భక్తిచేత నన్నుతిఁజేసెన్ 108

తే గి సర్వలోకేశ్వర్యైరి సర్వలోక
ః నని శ్రీదేవి దేవే జలం నిలయ
మోదమున విశ్వా లవో నీదుకొలుకు
మ్రొక్కెదను నేను విహారములను భక్తి 109

ఉ నీవు సహస్రలోచము నీవు సహస్ర ౩౮౦ది భాస్మపున్
 నీవు సహస్ర పాదపును నీవు సహస్ర కరాంబు జాతపున్
 నీవు పాఠశ్య వర్జపును నీవె పాఠశ్యయ వాది లష్మి విన్
 నీవె సమస్తమౌట హరిణి నినుఁగూర్చి వమస్కరించెదన్ 110

క క్షమలోఁ జంద్రాహూయఁజై
 రమణీయస్థిరి సువర్ణ రదిరస్రజఁజై
 యమరి నకల సంప్రకృద
 సుమహిమ గం నీ కొనర్తు శభమరి వినతుల్ 111

శ ఇల నీ కటాక్ష విక్షణ
 మురిజేఁ దగ నీ యతః భువిసంబులోగిన్
 గలుగుచు వర్తింపుచు ను
 జ్వరితర సౌఖ్యంబు నొందు నమ్మదలెన్ 112

మ హరివక్షః స్థానాన నీ దగు విలాసార్థంబు నీదేశ బా
 హరి సంప్రేరితుఁడౌచు నీ సకలలోకాదిన్ సృజించుస్మితం
 బురు రజాప్రసిఁ జేయు నిదియన నెఱతేదందింశ్శుందిత
 స్థిరలీలల్ గద లోకపాంచదపుల్ తిర్యక్పరాదిస్థితుల్ 113

సీ అశుమ గంధద్వారయును దురాధర్షయు
 నిత్యపుష్పకరీణయు నకుంచు
 సర్వ టూతేర్వరి శౌరి విశ్వాన పా
 యనియుని నిన్ను పాననము తేసి
 యశంబు సర్వలోక విభానులును భవం
 బును సర్వమం గోవులును మదోక్త
 టంకం మారంగ సంఘములు గౌశేయ వ
 త్రమును వివిధ రత్నవ్రజములు

తే గీ భూమిని ననెడి విభవంబు పుత్రౌ పౌత్రౌ
 సంతతిని నిగమంబుల శాస్త్రమంబు
 ముఖ్యలోకాదులును ¹జ్ఞానమును సమ్మర్థి
 నొందుదురుగాదె నీ దయఁజెంది జవని

114

తే గీ అవింలోక శరణ్య కల్యాణ గుగుఱు
 మరది శరణంబు గాంతు లేజనులు నిన్ను
 వారు గాంతురు పుమంబు వైష్ణవంబు
 నవ్యయంబును భావ్యరంజై న వదము.

115

క రాజివి శర్యాజివి గి
ర్యాజివి శధివీవ నీవ ప్వాహస్వధయన్
జ్జోజివి బాగ్గనివి హరి
ప్రాశ్వేరి నర్యనంపదాక్రతి వీవే

116

సి నముద యార్మిక వీవ సంహరిజివి నీవ
కనుజేక్షతా న దాగరియు దీవ
యమరు రోహితి వీవ యదూల సంజ్ఞయు నీవ
వరగః శౌదార్మ్యం ప్రభయు నీవ
ంబావ నమస్త లోశ్వేరివియు! భవ
దితరంఘలేదు! లేరింపుజేసి
కపవచ్చు నెయ్యది వినవచ్చు నెయ్యది
యం దిదవిద్యస్తువులును నీవ

తే గి యభింమును నావరింది దళాంగుళాతి
తివ్వక వెలుంగు నెయ్యది నిష్కతోడఁ
దెలియఁ దర్పర్వమును నీవ దివ్యహూర్తి
యభిం లోతైకమార శ్రీహరినమేక

117

శ ఏయే రూపము లీశ్వరుండు హరి యోయే వెళం దాల్చు నీ
నాయా రూప సమానరూపములు నాయావేశం దాల్చి ను

1 మూ ని

2 మూ లేదు చుజేసి

కృష్ణ-గంధిగఁ బల్కనధుని వయస్సీలాదులంగూడి సౌ
బ్రాహ్మత స్థితి నందిఁ జేయుదుగదా యాత్మేకు గోవిందునిన్ 118

క పంచ స్వరూప మఖమం
దంధితుఁడగు వితుని విష్ణు నానమయములం
బంబవిధ నయాపిజివై
సంకలముగ నెనియఁ గలవు సహచారిజివై 119

క దేశసుల నెల్లఁ బ్రోవ ధ
చారణమున నవలంబు రంగేతునకున్
భాతిగఁ బ్రయచగు దేవి
యా రతిఁ బ్రాచులఁ బ్రోవ నిలగరిగితివో 120

డి అని శ్రీదేవి చాత్పల్క గుణాంతోధి
యిది మేవలుగఁజేసి యిల్లగఁయి
ఎందు నీ కరుణా గుహ్యి అవ్యతరంగ
మందేరి నెల్లజీవులును స్థావి
తుగును నఖిలశేషులును లోకంబుల
కాదిదంపతులనొనర్చి మిమ్ము
కేళిభావన నుపాసెంపుచు నొగి కవ
లింధ నిర్ముక్తులై పరమపదముఁ

1 మూ ౭ ఖయం

2 మూ బందీ

3 మూ బంధు

తే గీ నిందుడుడు గాన వేడుకఁజేసి నన్ను
భక్తునిగ నీదయారసాపాంగములను
వీక్షణము సేయు మరులితశ్చి దెలంగ
నమరతి వివంగ హరినంగలాంతరంగ

121

తే గీ చైవవందిత పాదపద్మినుగ భృతక
రాఘవాశాతసుగా శగదంచెరుగు
శ్రీధరుని పత్నిగా నరసిమయిగ
నిన్ను నిన్ను గొల్తు నీ ఖామి నింపెరంగ

పాండ్యరాజు శ్రీరంగంబున కరుగువెడఁ బద్మినీకన్యకను జూచుట

౪ అని యివ్విధంబున శ్రీదేవిం గొనియాడి ప్రీతమానసుం దగుచుఁ బ్రణామిల్లి తదాఞ్జఁ గైకొని రంగశ్రేరంబున కుడదెంచి నిశితప ఘంటగు శ్రీరంగఁగాఁ బు నవలొకించి నమస్కరించి యథావిధిం బూజించి పొంది విరించి యప్పు డతనికిఁ బక్షిజననంబు విశ్వాపనం బ చేసె వశ్యుంబున రాజుంబుని సత్తమండగు పాండ్య ధరణీమండలాభిషేకండు రిచినాథ సేవార్థం గాఁ బొప్పుచు మహానీరుంబుల పద్మాకరంబు గడుంగొని విశ్మయంబునందీ ²కర్తరంబు జేరననిగి యక్కాసారంబునంబు 128

నీ పుటపాక భర్మ విస్ఫూర్తిఁ జెన్నగు మెని
కాంతి జగత్తము కాండ మడిచుఁ
బాణ్డేందు మండలం బహసింపు వెమ్మొము
నకచకోరము కానంద మగుష

1 మూ గ్రి

2 మూ య

దశవరవింద నుందర విలోకపములు
 క్రిత నవ లైవ్య విద్విత్సేవ
 సముదీర్ఘ బాహు కాంచన కల్పలలికలు
 ధన్య సంచయ వాంచితం బొసంగ

తే గీ సరస సౌందర్య పంకజాంతరమునందు
 బాంధవమున వివోదకేళి నల్లు
 చును బ్రకాశించు శోభనీ వి శోభనాంగీ
 గాంచి యారాజ విస్మయాకాంతుడగుచు

124

తే గీ యాపరావత్కా కాంతుల రూఢిమించు
 నమ్మహాదేవి ఎక్కిగా వరసియేంత
 సధిక సంస్తుతిలను గొనియాడి మ్రొక్కి
 తక్కి తాత్పర్య హృదయ స్వభావై డగుచు

125

శు శిరు విభూషణములు భూవిభూషణ విభుక్తముగా బద్ధమం
 దిర లక్ష్మి న్నిలిలోపధారముల వర్ణింబా గావించి గుం
 దరతం బొల్పును నామె గాంచన విమాన ప్రస్థితంజెసి మం
 దిర సీమం గొనివచ్చె హర్షకురియై ధిష్ణుప్రభావాద్యులై

126

శ పద్మమనః గలుగుడను వా
 ఎద్దునిభేషణకు భూమిపాలకుడు తగిన
 పద్మిని యనుపేరితె వ్రా
 వృద్ధులైన నిండుకొనిన వరమ ప్రీతిన్

127

పాండ్యరాజు వద్దినీకవ్యను భార్య కొవంగి పుత్రభావమునఁ బెంచుట

క రథ భార్యతోడఁ దా నా
మనుజోక్యఁ రక్కుమారి కుప్ప నదోవన
దివ దివమును వోషింపఁగఁ
గనుఁగొన నల్లారు పుష్పగా నెనుఁగు తఱిన్ 128

మ అమరన్ యౌవనహృద్విమోదయముగా నల్లాక్షిన్ బ్యామం
దమమున్ తొరె మాఘేందు మండిలము నుద్యుల దీపంబె దృ
క్కు ముదంబుల్ వికిసింపఁ గావఁబడె పక్షిత్వాదులం దానకో
ర్గమ రోమాందిత మేర్పడన్ మానీతరీభాచంద్రికల్ రంజితన్ 129

ఉ సొరనగంధి కొప్పు గరనస్థితిఁ జీకటున్ హసించు వే
మాటు మహేంద్రరత్నరుది మండలిఁ గైకొను దేమి ద్వితమా
యాచయ నెట్టివారికిఁ ¹లొర్యము లెక్కుడు ²వొటఁతాడఁ జే
కూరిన రిత్త వస్తువులు గోలఁగినెత్తురె విష్ణురాట్టలై 130

తే గీ విదితమగ బాల పాలంబు విదియబాది
యమృతకరరేఖ గుమ్మటు లనక యున్నఁ
దరళ మౌత్తిరి తారకోదార లైతి
కాద్రమండల సాంగత్య మంది యున్నె 131

1 మూ పదా

2 మూ నాకు బాడ

క లువామో కర్ణములు
 దుఃఖగ శ్రీహృదములుగఁదనరుట దృష్టా
 కలితోత్తి ఎనునె యమ్మలా
 కంసకుఁ బావొట విభవకర సంవృద్ధిన్ 182

క రాజీవద్యయ మింటి నేత్ర సమతన్ రాజేక తోయస్థితి
 వాఙ్మణి మొనిసిదో నదా యమకృత వ్యాప్తిన్ ఇయ్యెంది యం
 వొజంబులి దళమెక్కి తాము సరికిం తోఁబోప నానాఁదీక్షన్
 1 దేజులు వైదఁబాముఁతోవై నటు గాదే వంశవాతోద్ధతుల్ 183

క సకీయ విలోకములు శివల
 మకరాంకురి పెక్కిములు సుమా తిగి మిగులం
 డితిలి కలింకలంబు
 మకరములు లింగులు లేు మణి తామన్నన్ 184

క కలిత సమస్త నుగంబులు
 లెఱమిగనఁ దెల్పవసూప మీ చెలి వాసా
 కలనం జియ్యించినదో
 నెలరె గటాక్షలి మాలికారి యరుగదన్ 185

క హరి వాయు తామ్మిల మీ పం
 కరుహానన దామసాటి గాలిక గదా

తతి నేవంటి యయలు

గజుల మెంటారి రసముగా రాలు నొగిన్

186

క రదములు మౌత్తికములుగా

రదప వృద మ్మ రాగ రమ వహియంతెన్

¹మొదలరసులె యెటులైవం

విదపటి సరసుల వదింపఁ బని యెమిఁ తిన్

187

చ దర వివరం విసియని యదారత తై అవ కౌత్తి యంతికం

ధర వైవండుదోఁ గమం నాకము ఎప్పుల పాలుఁ జేసి యె

త్కరముగ బాపపులే దివరగా ఎరున్ గిరులన్ నిశాళయ

స్ఫురణము స్థానాభావమునుఁ దొందఁగ జూడుఁ గువంబు లెయ్యెదన్ 188

మ నకివాషిమితి నిమ్మనాది యను పున్నాగ ప్రసూనంబునం

దళిగుంబంబులు వ్రాలి పైఁ గుచగురుబ్బామోద సౌఖ్యగమం

దిరికింపం విడిఁజూడు ²కజ్జల సజాతియాళి బాసత్రమం

బొలయం బాదగ దానిఁ గూర్చి చనువా నొప్పారు మాగా రొగిన్ 189

తే A కలికబాంబన మణిమంటికాభవంబు

లెనుఁగ రసనా విలాసంబు నెనసియొన్న

భామిని మధ్య గగన మేర్పడియొ క్రకట

శబ్దగుణ యుక్తమగు నాకసం వివరం

140

1 మూ మొదలరసులె యెటులై వం

2 మూ కచ్చం

తే గీ సైకతము భాద్రియును గాంబ లఘనను నకు
 దీటు రారేక నీట వత్తింకె నొకిది
 దరిని నొక్కటి చలనయు లనెచె బలుం
 తోచి సాదెవ్వరికినేని ను గగదరమె

141

తే గీ వనిత యూరులు గని లుపించె రంగ
 యదివ లులు గని కాలు రవిసి తారె
 యువిద పరిమలు గని దిగు క్కురలె నీరు
 మొదలి యుంభారరత్న కుడు నగునె

142

తే గీ కాంతిపదని తారతాతాండ మనగ
 విగత తోషంబును పీఠ విసర మనగ
 గంది కుందని కుసుమ నితాయ మనగ
 భామినీమణి పదనఖ పంక్తి దనరు

143

సీ పదములు పర్వముల్ ప్రపదముల్ కూర్మముల్
 జఘనంబు లువ్వర సైకతములు
 నాభి జలాపర్రవంబు రోహిణి నీ
 లోత్పలావళి పరు యాగ్నికలును
 లరల సుగ్రహంబులు చక్రకవాకముల్
 గళము కంఠము భుజంబులు విసంబు
 లాస్కంబు కమంబు లసెల ఏటాక్షముల్
 భృంగముల్ హాసంబు శ్రీ సురేణ

దే గి నయనములు మివములు రదిసెములు మత్తి
 కిములు తైత్తింబు తెజాం సమిలి గాగఁ
 దొలిక పాండర్య రస సురా స్ఫూర్తి పెనఁగి
 గరసిజేక్షణ వచ 1వయస్సరింబు సె

144

క నాశక జారియగు నా
 నాశక దళాతి యోవపంబున నిటు లా
 నాశికా నివ స్పష్టియై
 నాశిస్తుని పంబు నా నెనఁగు రతిన్

145

పద్మినికవ్య రంగనాథుని భర్తగా వరించుట

క ఆ మానిని లో మానని
 ప్రేమాభిరం ప్రసక్తి పెంపొంద మిదిన్
 వేమింది రసకుఁ బరియని
 కామిందెన్ రంగనాథఁ గిమలానాథున్

146

స శ్రీరంగనిలయు నెంది గడించినంతనే
 మదిఁ ద్రితి నర్తింబ మమరఁ బెనుచు
 ఎడఁకాయ యనుచు నేర్పడఁ బెప్పివంతనే
 రోమ రేఖాంబికాయాధి నెనఁగుఁ
 బద్మనాథుఁ డటంచు తాషిందినంతనే
 వీక్షణాశుల 2వేత వేడఁజేయుఁ
 బద్మాప్రియుఁ డటంచుఁ బల్కివయంతనే
 యచ్యుతప్రియ నే నటంచుఁ దలంచు

తే గీ హరియటంచ వదింబు యంతిలోనె
తాను బద్ధిని వనచు నుత్కర్షఁ బాను
రంగపతి మోహలగ్నాంతరంగ యగుచు
బాహివామణి యటల విభ్రాంతి నెనఁగు

147

వ మఱియును నయ్యంగనామణి రంగవాళ నబాళీకృతాంతరంగమై తడియ
దర్శనస్వర్ణనానింగనానంగ నానావిధ లీలావధాన నుభవిధాన విప్రమ
సంతాపనా గుంభన వివరస్వాంతయు స్వాంతభవ ¹స్వ సముద్భవ
దోర్బంధ కుండలకృత కోదంత నిర్గళ త్కాండవ్రకాంత పరంపరా
విపాట్లామావరైర్మ కంకట వికంకట హృత్పుటయును టట పాక నికాళ
వియోగ వేదనాతిశయాతి పాక సమాపాదిత పాండిమాది వివిధ వైపి¹ర్వ
ంక్షితావయవి ంక్షణయును క్షణమాత్ర చరిత్రుత కయనానాద్యవస్థానయు
నగుచు వర్తింపుచు నతిని యనంతకల్యాణ గుణంబులు గీర్తింపుచుఁ
జెలికత్తెయుఁ దక్కుభలు వదియింపుచుఁ దత్పరిచర్యలు రదియింపుచుఁ
దల్లిలా చరిత్రంబులు పరియింపుచుఁ దదన్యప్రపంచంబుల శరింపుచుఁ
దద్రూపంబులం బూజింపుచు నతని భజియింపుచు నివ్విధంబున నిరంతర
రితృరామాయఁ దదధీనానన్యధ్యాన విస్మారిక గర్వస్వయునై యుండి
యయ్యోషసరంబున

148

సీ ఆత్మరంజెడల నుదాత్తమో లనదు ది
త్తమా రంగనాథార్చికంబ గాఁగ
వన్యంబుఁ బుల్కెక నలరెడు తనతిహ్య
శౌరి చర్యోక్తి తాన్పదముగాఁగఁ

జలసంయుతేక భాసిలు తవ చూర్కి శ్రీ
హరిహర దీప్తియం దిరపు గాగ
విరిర శబ్ద స్ఫూర్తి నెనయి మిదన వినిగ్గ
నలివాక్ష వామ పంచ ౨ గాగ

తే గీ జ్ఞప్తి యుష్టిప్రియను రెవి జ్ఞప్తిఁ జేసి
యెక్కుత భావ పరవఁ యగును నింతి
విశ్వలక్ష్మిఁ జేష్టలన్నియును దక్కి
తీవ బ్రాతావశేషమై క్షితిఁ దవరై

149

పద్మీవీకనగ్ విరహము - పలులచింత

క ఈరీతి నుండు వాకాం
భారత్పముఁ జూచి తోడి తరుణులు దింతా
భారంబునఁ దమలోఁ దా
హూహాది వదింప రతులితాశ్చర్యమునన్

150

చ కనుగొనఁగా ధరిత్రీ పృథ కన్యక లేందలు లేరు అవ్వనం
బును మియిఁ గల్గెనేనిఁ దమ పొచ్చివచింతురు గాన నిందు న
వ్వనజవాకి దిత్తమున వర్తిలు కోర్కి నొకప్పుడేవి నూ
క్తివి గణించి పల్కుదు నరీమణులారి యదేమిచ్చితమో

151

చ పరవగమైనదో రుణిత భావము నొక్కని యందు లేక యు
క్కరముగ నిగ్గు లోఁ పొడమఁగా వదిలించుటలేదో యింత నీ

సరణి యెటవ్వుతో తెలియఁజాంచు భామినులార మీద నె
త్తెఱఁ గగునో యటంచు బలుదీనత వారలు వల్కునఁ గ్రతిన 152

మ దివస గ్రీష్మము శాంతిఁ బిందఁగను రాత్రి ప్రావృడుద్భూతిగా
రవి వారాయఁబాట నత్తఁజని నిద్రానక్తి నంద్యాంబర
చ్చవు లొప్పన్ యసంప నేగె నన నిచ్చన్ వాఙ్మోఁ జొప్పెఁజై
నవ మేఘంబు 1 లెనంగెనాఁ దగె భువన్ గాఢాంధకారద్యుతుల్ 153

క సాయం పురుషుఁడు రజనీ
ప్రేయసఁ గంయనెడ పిడు వేనలి మెఱుంగో
నా యొప్పె నిరులు తగ్గఁ
తాయత మల్లీ నుమంబులన నెరసె 2 నుడుల్ 154

సీ విరహాంధుర దైర్ఘ్య ధరణీధరంబుల
భేదింపవచ్చిన భిదుర మనఁగ
పెన విమోగుల గెల్చి విజయంబు గెల్చొన్న
శంఖరాంతకుఁ బెత్తు శంఖమనఁగఁ
బధిక సంఘముల వృత్తాంతజాళా నాళ
మూలంబు లెత్తు మరాళ మనఁగఁ
కాంఠ జనంబులపై వేడి వచ్చిన
యంబువారణ్ణ సింహంబునంగ

దే గీ క్షుర కాంతుఁ లాఱింది సొంపుమింది

వెన్నెలంగేత దీపింది వెడ్కనింది

యలర నుదలంది ఒగముల వాడమింది

సాంద్ర మండల భృతిఁ దోఁదెఁ జంద్రుఁ దవుడు

155

వ మణియు నిశాకర మండలము వందగొని యజాండ కరందంబున నిందు
కొవి సాంద్రతర చంద్రక రింద్రలోకంబునం బ్రవహించుచుం జీకడి
యగుం నికలతట మహాబిలంబు వెడిచి యెల్లకడిల శవహించు మందాకినీ
ప్రవాహంబు దంబు విడంబింపుచుఁ బ్రవందతర చందకరకరకాండప్రభూత
తీవ్రాతప్రవాత పాత సంతాపంబు శాంతింప భువమభవనంబున సంభో
ధవుండు నిందారం గుప్పినఁ గప్పిన గవురంపుంబిడి చొప్పన చొప్ప
కును బంధురాంధకారంబుఁ గందర్ప భూకావిష్ణులై వాయుకప్రేర్కము
బ దూతికోపతిష్ఠ ప్రదేశ గమనానిలాషియంగు నభిపారికా దిత్తరాస
నివారవార్థంబు కాల మాంత్రిక మయిత్రితంబై తదీయ భూత్కార పూరి
తంబగు భూరితర భూతి రజోన్రంబు నింపు నింపుచుఁ గళం కలిత
సంపూర్ణ కళాంక మండలంబు మిళింద మిళిత పుండరీక ప్రకాండంబుగాఁ
ధారకానికాయంబులు పదుద్యుత బుద్ధుద ప్రకరంబులుగా మనుష్యాది
జంతు సంతానంబు జల మనుష్యాది నిజాంతర్గత జంతు
జాలంబుగా నవృటవృటఁ నింది రవశేషితంబులై యజంగివ
రిమంబు లగాత నిశాధః ప్రదేశింబులంగల పంక సంతలంబుగా
నుల్పొంగు జగత్కలకార్థవాక్షి జుక్షిగత క్షిరంబుల సొంపు సంపా
దింపుచుం బెంపారి మలయూరుత ప్రేరితంబగు మదనవేదనావలంబు

పురిగొన నవ్వేళిం గొముదీ కీలాలంబు నేకాకారంబున నుట్టో¹లంబై
వెల్లివిరియ విరిహితోకయిననుఁ బ్రాదుకాంబులంబు మరుడింప నమరు
నానమయంబున 156

ఉ ఇంతులు గొంద జాంతరికి రెంతయు మంతనమందుఁ బద్మిని
కాంతకు నంతరంగకు నఁ గల్గిన చింత యెఱింగి కాంత య
ప్రాంత దురంతి కాప పరి లాంతికి దోకొని పోయి రా నతివ
ప్రాంత లలాంతకాంబు వనవాకితి నీర నమీర పేటికిన్ 157

క ప్రమద వనంబున కి గతి
ప్రమదాన ముగి యగుటఁ బలు ముయ మరు
త్సమగర విధు మధు మధుకిర
సమదయమనోకలిగి లలితి సాధ్యున మొందన్ 158

చ లలువల పయ్యపై నకుట కంజులొననజేర్చి యున్నచోఁ
గలువలకెని తక్కు బలుకాఁకగ సోకివ వింతి గుండఁగాఁ
గళవళ మొందు మాననము గల్గి పయ రుహగంధులిల్ల ని
జ్జురుహపై రిఁగూర్చి యరనస్థితిఁ బల్కి రుదంబతోన్నతిన్ 159

౯ లలాంబోధి జనిందియున్ మిగుల లక్ష్మిరేచితోఁ బుట్టి వి
స్ఫూర న్యచ్చరుడం జేసింగి బుధసంభావ్యస్థితింజెంచి వి
స్తారంతో మళలక్షణాప్తఁ దగి యా సర్వజ్ఞా శిర్షంబున
దాఠోహించిప నీకు నేనఁదగునె యర్థిం జోరేక్షణన్ 160

1 మూ కం 2 మూ లలితి

3 మూ జం 4 మూ యాచ

సీ సారసాస్థ్య యటందు పొరి వేధింపకుఁ
 గుమయగంధి యీ కోమలాంగి
 చక్ర స్తని యటయ సాహసంపగఁతోకు
 తాం చకోరాక్షి యీంతాంగి
 యలరాహం రోమాళి యమయ రోషింపకుఁ
 ధారతానథి యీ యిళారి మధ్య
 డిమిరకుంబరి యంచుఁ వివిధ భావింపకుఁ
 జంప్రికాహానంబా దారు వదన

తే గీ యీ గుహ మమరాధర తీ మృగాక్షి
 తీ కళారాకిరి ముఖ మెఱుక గిరిగి
 యున్న నీ విట్లు గినియుట యుచితమౌ
 యమలగుణహిత శతగాత్ర శుమద మిత్ర

161

మ నిను సత్యంపు గుణంబువాడ వని నందీప్తంబుగా లోక మేఁ
 పునఁ బంకింగ మగొగ్రదీప్తిగొని యా పూఁబోలులం ద్రు పఁగాఁ
 బని యేమో మను తార్కటమణి శుంభత్కాల నేత్రానలం
 బన రూపాణి వని చెల్మి గొనియుం లోఁ జారి నీ పీ యెడన్ 162

ఉ శీతకరుండ నీ వని గుంతురు లోకులు నేఁడు కామినీ
 వ్రాతము చిత్తముం గలఁప వచ్చుట నీదుగుణంబు గాదు వి

-
- 1 మూ తారతానథి
 2 మూ ప్రోగాచగా

భాతిగిఁ బూర్వమున్ విశ్రమింపఁబడె విషాద నెక్కుటన్
మాతలమందు నాసొలగుఁ దొల్పగు వీకుఁ బయ్యెరువహారా 168

క అని యాంబ సుధాకరు
మనవిగ వేడుకొని వేనమామ గుండల
గని పాంథుల వెదింపన్
జనియైన మరుగఁగూర్చి వలికిరి యెనల్ 164

చ సుతమ వీడు బాణ విని నిర్భయ ముఖిగి యుట్టి యె
యరుఁడు తియ్యం ప పాదుకొనఁగాఁ దిరుణిమణు లెంబవారు వీ
కర నిజవంకజాంబు నితాయములన్ మనసుల్ గలంప నో
సరిసిని బాణ పెరు భుజపాహన మిచ్చుటఁ జూప నేయమా 165

సీ మనకై క్షయింప గీనిఁ గాకింపఁగా నిటు
పైఁ బాపఁజెల్లినె పద్మ బాణ
భుజగరోమాళియౌ బొంఁతి నేమదురే యు
ద్ధతిఁగొని మందమారుత శతాంగ
గజయావ యగు దీని గజవిజి సేయుట
తెప్పగు వీకుఁ బుండ్రేక్షు భావ
రామాభిరామ యారామపై నీ కత్తిఁ
వేర్చుట తెలితి విజయరాజ్య

లే గీ నీ మహాసర్వ మీ మహానయమ మిందు
సొగ దర్శాధికన్మాయ సరణి యగుట
భ్యాతిగాఁ గముకుఁ జెట్టి వైరి వేవి
కముముఠి కెద ధమ్మ మే గుమకరాన

166

చ వెలయుఁగ ని గుణంబు మధువృత్తి నెనంగును నీడు ధర్మమా
పొలుపుగ మధ్యమస్థితినిఁ కల్పింతు ని బలమా యెకింతయున్
నిలుకడగాదు నీ కిరము విట నణంగును నీడు రూపమా
తెలియఁగరాదు పృథు గురకీమణి నేకెద కెట్లు దర్పకా

167

క ఎన నెంత బారికెనియు
నిను గెల్వంగ రాదు కామినిమణు లీ నీ
మనకత్తి కోర్కకేటైరె
మనసిక యీ కోసులాంగి మన్నింపగదే

168

క అని మదనుని నిండింపుదు
వనికలు మందానింబు విద్వినతోఁ బెం
పును బెంపుఁగిదుర బానిం
గని రదుపాంశసంబు గావించి రొగిన్

169

క మారాగుగ కిది కిలాంకు
మా రాకుగ నకియ నేచ మార్యాదయె వే
మా రాప గతులతో కిహ
మా రా శుభమణి యహాళ మణిగుట కాదే

170

క సంతతము ప్రాణులకు నీ
 ంతయుఁ బ్రయమైన వాడ వీ యెడలను దు
 డ్దాంతపు విక్రమమం గొని
 కాంతల భయ పెట్టెదవు సుగంధ నమీరా 171

తే A మధుని తేరొడనా లేక మలయవర్ష
 లయివం గల నర్ప వ్రాతాగ్ధ విషప
 రీతి (వశ) ముషినో గాని నీతిమాలి
 వెడియ నెవెదవు నీవు నీతపవన 170

ఆ వె ఆ నమీరు దూరి యట వెలు లా వారి
 పరపాతాపమూన వివేచయై
 కీలమలు గూర్చి సేద యంతయుఁ దీర్చి
 యుద్ధితలం లరయుచువువే 178

మ తనరం బిడ్డిని బాధఁ జిందె నను వార్తల్ బెప్పఁగా మిత్రతన్
 దన కన్నన్ మను మున్నుగా ననుప నర్పావంతునన్ దూత వ
 ద్దిన చందంబున వేగుఁబాక్కి గనిపించెన్ వెంటనే తానునుం
 జనె నాఁ బర్మసితుండు దోఁతె నుదయాంచిత్రైం శృంగంబునన్ 174

క అంతటఁ దద్భ్రుతాంతం
 ఎంతఁదెలిసి రంగభర్త యేశ్వంత దయా
 స్వాంతంబున నెంతయు వా
 కాంతామణి మీదఁ బ్రేమ గడలుకొనంగన్ 175

శ్రీరంగభక్త పాండ్యనగరమున శీతేంచి వద్దినని యరియమారుట

సీ జలాశుంభవునికొ నకరదేవతతో
 సనకాదులగు వివ్య మనుతోడ
 పడున నసంత వివ్యక్తేన మాఖ్యలై
 తననన పరిపార అవముతోడ
 నమికానుభవులై యులు కాసారాది
 పరమ మహాయోగి పరుతోడ
 గుండవి పెక్కి రంగస్వామి గుంతావ
 చురురై విసుకాకగండు గూర్చి

దే గీ ఎక్కిఁ బరియయ మగుట కల్లాసి యగుచుఁ
 జేరి నంతటఁ బాండ్య రాజీరమణుడు
 చక్రి దళకొత్తఁగా జగత్పరఁగూర్చి
 యెదురుగా వచ్చి పదముల తెలుగి నంత

176

ప ఆయుర్విశ్వరూపుడెపుని స్వర్ణోపచారంబులన్ బాణింది బ్రహ్మపురోగ
 ములగు సురలనుం గాసారాది మోగిశ్వరలనుం దక్కిన నమస్తపరిష్క
 యము దాయంబును మదంబున కెదుర్కొని యతోపచారంబులు గావించి
 యందు సుందరంబును సువర్ణమణి బంధురంబును నగు నొక్క విప్రమండి
 రంబునన్ ఒగ్గొనబడగు రంగవాగు నునిది నిస్తు కస్తూరికా మనసార
 చందన ప్రముఖ నిఖిల పరిమళ మిళిత నలిం చచ్చిత ప్రతోళికా ప్రతి
 నికేత నాంగణ ప్రయుక్త ముక్తామణి రంగవర్ణితా సంగరంబును
 వియచ్చరత్నక ప్రకర గరుత్పరంపరా సంవత్సంపాదక వారిస్మణి
 తోరణ నిబద్ధ ద్వార బంధంబును ముఖ్యపార్శ్వ సంబంధ రింభా
 స్తంభ సంభార సంభావిత వేదికాప్రదేశంబును రాజహర్ష విరగ్గళ సంపర
 ద్వితాసినివికర కర రాజీవ విరాజిత రత్న హేమన భూనరాంబును
 సముత్తంబిత రాతకుంభ కుంభ సంభాసిత రమ్మ మార్మ నిర్మిత
 పతాకానికాయంబును శుభారోరి సౌధ వీధికా వెంతురాసిరి విసర

కరాంబు కింకార ప్రోక్షిత కుభాక్షం ప్రసూన లాజాది సువస్తు
 పస్త్రైరికంబు మృదంగ వేది తూర్పు ఎటమా కామా వివాపేణ పణదాది
 మంగువాద్విసంఘ సంకెదిత మమంఘ మారాప దంతురిత దిగంతరంబు
 సంగా పురిరిక్తి వలంకరింది తదసంతరంబ వరాంగనలకు మంగళోదిత
 విధు లొనరి-ప నవ్యదు 177

సీ సానిత మంగు స్పృవంబు లొనరింది
 దాడుకెయ్య శ్రుమలు గట్టి
 లేటగా మృగదాది రిలకాదులు ఘనెంది
 సుంకి లేవన నమస్కరము వూడి
 సుమమాలికాదులు నొంపు పీఠ ధరింది
 గంధ పరాగి ఎల్ గంధూఁ యూసి
 తినక కుంధలహర కంకణాంగద కట
 కాచి ఘోషణల వలవరింది

తే.గీ కలిత¹దత్తురముఁ బరిధారికా అనంబు
 చేరి శృంగారము లొనర్ప నీరు లెసంగ
 రింగ భద్రయూఁ బెక్కినీ రమణి యృతుడు
 పెక్కి నిలిచిరి కల్యాణ వేదికెండు 178

తే.గీ అంత వేదిపై వగ్ని నావహింది
 వేద ఘోషయి²లును యథావిధి నెసంగ
 హోమ మొనరింది మాంగల్య యుక్త సుగను
 బ్రాహ్మణాశీర్వాచనములు పరిధరింప 179

కం ■ పాండ్య భవాధీశం

దా పద్మినిఁ బద్మ దళ నివాసి కానంగెన్

క్రీపతితిని క్రిరంగ

ఇప్పటికి నసుంఁటాగ్గ సౌత్రార్పితిన

180

తే గీ అగ్ని సౌకమ్యగను నా హరియొ నవుడు

పద్మినిఁ బరిగ్రహించి యా నామతోడఁ

బాండ్య విధుఁ దీప్తి సువస్తు శరీరముల

నర్జి నా శిష్యాఁబడి ప్రీతి నతని నిల్చి

181

క అరాడీప భవాది దేవతంతో నా లోకనాథుండు దా

క్రీరంగంబున తేగి వేదమయమై చెన్నొందు సౌధంబునం

దారామన్ అగదేశ్వరిం గలసి క్రితానందపత్ శెందె నా

క్రీరంగేశ్వరు వర్తగాఁ గొనిన యా ప్రావియుం బ్రిలెన్

182

వ అంత నా అగణ్యనని యగు లక్ష్మియును నరర్జితపదయో దుర్బల్యంబున
భూతలస్థితులగు దేశనుల నమ్మకప్రదంబులగు కటాక్ష పీఠాంబు
విడిక్షింప నది మొదలుగా నీ లోకంబున నకల జీవులను సమాహతుల్చి
కాసారభూతాదిమహాయోగీశ్వరులవ్వాఁయింది మహాబాణుయోగంబునక్రీపతి
నుపొందినవారై పరమపదంబును బ్రాపించి రని మఱియు పీ రంగనాథ
మహిమి యగు నీ పద్మిని కథ భక్తియుక్తుండై యెప్పుడేనియొం ఆదివిన
వినిన వ్రాసిన నతని గృహంబునఁ గుచ్చయ వర్తంతంబు లక్ష్మి యధి

ఎసంఘ నని మహామోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతంబును నగు భాగవ
పురాణోత్తర ఖండంబు నందలి వింశతితమాధ్యాయంబు ఖత్త వరాయ
ణుండగు నారాయణుండు నరునకుం దిప్పిన 188

మ ఎవతారాంశ కరాయథానుభవ రీలాటూర సీతాహృతి
ప్రవక్షామోఽథ దశాశ్మ కేదళర కోషప్రాప్త సాధుత్వ మా
ర్గి విగాహద్భురకృత్ కోలమగల శ్వాపాం సాక్షాంబురి
ప్రవణ ప్రాపిక మోక్షదై భవ నదాభక్తాదర ప్రాభవా 184

క నురుదిర పాండ్మకుమారీ
సరస మనోహరి దై త్మ సంఘ విదారీ
కరుణా గుధాబ్ధి లహరీ
నిరుపమ ఎత్తానుకారి నిగమ విహరీ 185

కుజంగ ప్రయాతము

కరాక్షికుతి వ్రాత సంభావ్యతీలా
కరారాఘ కాంతార కాలాగ్ని తీలా
హరాత్మనై తావత్రయే ప్రేక్ష్య జాలా
దురారీ హరీ శారి గోపాలబాలా 186

గద్య: 1. ఇది శ్రీ రాజగోపాలకృష్ణ కరుణాకటాక్ష వీక్షణుల్ని పాండిత్య ధుర్మా
నవరతావనీ మండలాఖండ స్వామియ్య ధౌరేయ నిర్మలమర్థతార్పిత పరివ
దండధజారావ వివరీత వకనక్రియా దిల్లికాదీక దుందుభిద్వాన కోలా

వారి హనుమద్విజ్ఞానం కనక దండికృత హిరణ్యకృత సందీపిత
 ప్రభావ కీర్తి ప్రభావ కోరివం పయః పారావం రాకానుధాకర
 సౌందర్యతిరిగుమసాయం బహిరీహమ నామక ప్రతితంతైన త్రిమహా
 భార్గవ పురాణమనందు కుశేభర ప్రాచుర్యవంతును రాజ మంత్రులు
 వైష్ణవుల యెడఁ జొర్రుంబు గల్పించుటయుఁ గుశేభరు కపటంబునుఁ
 దన్నుహిపతికి వారాయంబుడు ప్రసన్నుండగుటయు భగవద్గుణాను
 కీర్తనంబును వివాహంబునుఁ గుశేభరుండు రామాయణం భాగవతం
 బునం జేసి దక్షిణంబునందుఁ గోవంబువెట్టి హంకిందిపో మార్గమధ్యంబున
 వాసుదేవుండతనికిఁ బ్రసన్నుంపై పుష్పకంబునఁ గులశేఖరు నిడికొని
 పుమమదంబు గూర్చి చనుటయుఁ బెట్టిన కన్యకోత్పత్తియు బ్రహ్మేం
 ద్రాది సురాభ్యురోగజన్ములు లక్ష్మిం గీర్తించుటయుఁ బాండ్యరాజు
 క్షీరంగంబున కరుగునెడ నరటి మధ్యంబు వందలి కమలాకరంబున
 రమాంబు లారయగు కన్యయం గొని పృథ్విభావంబునఁ దన బాల్మికొనం
 గుటయుఁ బెట్టి కన్యకా వర్ణణంబును శ్రీరంగ భర్త పితామహేంద్ర
 కాసారయోగి ప్రభృతిగణ సహతుండగుచుఁ బాండ్యనగరంబున కేతెంది
 పట్టిన కన్యకం బాత్రిగహంబు చేయుటయు ననెడు నేతత్కథితం గల
 చతుర్థాశాసము సంపూర్ణము

భార్గవ పురాణము

పంచమాశ్వాసము

క శ్రీ బాంశానయనోత్పల
రాశా హిమధామ కోదీరవినుతధామా
ప్రకట వాగిన గిరి శా
రీకదబాళి సురపురీ గోపాలా 1

వ అసకలగుణరికరప్రజ్ఞాధురంధరుం తగు నరుండు వివిధ విఘ్నోపశాంత
పరాయణుండగు నారాయణుం గూర్చి యిట్లనియె 2

క నారాయణ దీలిల జగ
క్యాణ కాంక్ష దయామృత వయోనిధి నం
సారాంబుధి తారణ గీ
తై రహి సాష్టాంగ విసతిః గావింతు నిలన్ 3

క ఇ వలన నేను వింటిని
శ్రీ వైష్ణవ భక్తి రతుండు దిరహృదయో
శ్శేవది యగు కుంతలర
భూవల్లభ చరిత గుణలమును విదితముగాన్ 4

తే A అఖిల పాతక సముదాయ హరము ఏగురు
మహిత కల్యాణ విభవ సంపాది యగుచు
దివ్యమైనట్టి పద్మినీదేవి కథయు
వింది మదిలోన సంప్రీతి విస్తర్చి 6

ఉ ఏ యెడి నె విధంబును నే సమయంబుల సంతరాద్యుత
ప్రీ గుంబచక్కులై యవతరించిరి యోగివరేణ్యు లాదినా
రాయణ పాదపంకజ పరాయణులై భగవత్పదాప్తి సం
ధాయకులై మహాత్ము లఖి దన్మహితాత్ములఁ దెల్పవె తగన్ 6

మనివాహుని జననము

చ అను వరుం గూర్చి సమాదరంబుగా నారాయణ మౌని యిట్లనియె 7

క తమసా నదికిని దక్షిణ
మమము రమణీయవై భవాస్పద మగు తీ
రమునందు సర్వసంప
త్సమృద్ధిఁ దవారి యఖిల జనమాన్యంబై 8

ఉ మగరాం కేయిమిదైఁ
లగదఁపు దారువులఁ గనక పంకజ రాగా
థ్య గృహ నివహముల నిరుళా
వగరము చెన్నందు వ్రథవగరి నిభందై 9

మ అం నాథోపరి చంద్రకాంత బుచ్చ కుంభాశుల్ నదా ఏంద్రకాం
 రుం సిరున్ మమియ నాసిరి సుధాంధోవర్త పై కుంబ శా
 గిలి యోన్ మెయి బర్హు పుర్కపతి వాకిర్థంబుగా సంతో
 ప్తిల కల్ప శ్రితిజాం జాతయతమై ఎర్తియ నా ప్రో లింవ్ 10

సి అమరావతి పురి కారార భూరయౌ
 గురుతరోన్నతి మీలు కొట దనర
 షితి తొగపతి గభీరర చెచ్చు వతలంబు
 పాదుగా నెఱసిన వరిమమెయి
 గినక్కాడి యధరౌఘమలందుఁ తెన్నొంది
 వింసిట్టగతి నాథ విసర మమర
 వర్తి రత్నశ్రేణి నందు దాఁబిన నీం
 మహనీయ మతికుట్టిమమ లు మెఱయ

తె A వధిం వస్తువు లింపొందు నాపములు
 ధవదు గృహరాశి లివి యనఁ దనరుచున్మిఁ
 చెలగు జగములలో గల్లు నిరులెల్లె
 దాపురం బన నా నిరుకాపురంబు 11

త ఆ పురికి నమీపంబునఁ
 బ్రావిత యథలిఁ దగుమహానది తఱవ
 బ్యాపార సత్తజన లే
 బాహ్యు నిదాన వారి కాపేరి తగన్ 12

ఆ వె యరమ పావనంబు భవ్యపనమును
 దివ్య భావనంబు సేవ మగుచు
 నవ్వ సౌరభంబు నవ్వయు వరిదమై
 భారీ దనరు నవ్వదీరటమన

18

సీ ఆరు కార్తిక మాసమందలి రోహిణి
 నక్షత్రయుక్తమై యెయ్యముగాంచు
 కుగడినంబందుల సురుదిర లీలతో
 వృద్ధయంబు నందు రమేళ దలర
 మొనసి శ్రీ వత్సాంగమాన వైష్ణవాంబోధి
 చంద్రమ స్ఫూర్తిచే గుంభవింది
 జన్మ ప్రభుతి రంగశౌరి పాదాంబుల
 ధ్యాన యోగామృత¹ పాయ యగుచు

తే గీ నమదినుమును వర్ణమారాంగుఁ డగుచు
 వరుసతో రోదనా/న పర్వనంబుఁ
 జేసి నమాఁ బెరుఁదై పెంఁగె నకఁడు
 శివభీరి జగములు విస్మయం బందుచుండు

14

1 మా పాని

2 మా జలములు

తే గీ తెరన దేహాత్మలకును విభిన్నమయను
 శేషశాయికి నగుతన శేషతయను
 నెదిగి యధాత్మ దివియందై మెలమి వాఁ
 కుండ వైకుంఠ కృతి రాక్షసుడు నగుచు

15

మనివాఁడు కావేరీతటంబున గానంబు వేయుట

సీ మెనసి లంగశ్చేత్రమను భగవద్భూతి
 గా మదిఁ బెరిసి యిద్దామ లయ
 జేసి యాతండు దిశ్చేత్రయఁ జొరక దీ
 ప్తన్నంద వాటవీ వాటిగలుగు
 నట్టి కావేరి యం దాహుతిగా నవ
 గాహనం నొనరించి కౌతుకమునఁ
 దన్నదీ దక్షిణ లటమున రమ్మవ
 దేహంబు నందు వర్తిల్లి రాను

తే గీ గానచు శ్రీరంగమన కలఁబులుఁడు నగుచు
 ముందు హృదయ పయోజాల మధ్వసీమ
 భగవద్దంపి సరోజముల్ పాదుకొలిపి
 యుమచినంబును దర్శయఁ దగుచు నంత

16

తే గీ ఇతివి ధ్యానంబుఁజేయుచుఁ గీర్తనంబు
 జేయుచును భక్తిచే నమస్కృతులు జేయు
 చును ననేకంబుగా మహాస్తుతులు వేయు
 రును బ్రహ్మోదయుతుండలు దళిలి యురఁడు

17

6 ఆనందపంతులై యో
మౌని సుధీసుతుఁడు దా నమంచెల మలియై
సూర్యులక జనకుని నిజ
మానసమున నెలిప భక్తి మంతుం డునుచున్

18

తేగీ పాణిచే చియంగొని వరమ హర్షి
యైన యా యుష్ణ శౌరి యనంతములుగఁ
దనరుఁ గర్పణ శుభము లక్ష్మీదర సున
రాతిరిఁ బగలఁ బాడుదు భాగ్యి మెంబ

19

సీ విజయ మీది గంభీరవాద వినోద
సరిటి గానంబు సుశ్వాహలం
సేయంగఁ జేతనాచేతన సమితి ని¹
ర్విజ్ఞులుగా దాని వినుట కతనఁ
గరము బ్రహ్మానంద పరితీనతా ప్తిపై
యందుట దివిసుర లాత్మరమంగఁ
జిత్తులబు వెల్ల భాసిల దివిజ్ఞు గా
నమొకంబె నెక్కుడున్నతి వహింపు

తేగీ వృత్తి గలుగుటఁ బరికింప న నమస్త
భువనములదేర వాప్తిగాఁ దెదలు చుంకిఁ
ద్రావిడోటు లనగ నెంతి వార లిమ్ము
హృద్మ గీతంబు వారిది యరిచిఁ గడుల

20

చ అనుదిన మీ మాస్విరుఁ డుదార గతిన్ రదియింపు గీత మెఁ
పున వినువట్టె వారిలకు ఘోరికరాఘోర శౌంభ సంపదం
దనరుట సత్య మిట్టిగతిఁ దామరసొత్త కటాక్ష విక్షణం
ఋణఁ బరియించునట్లు పంపురా ము వ్యర్థమ గాఁ దవర్చునే 91

రే గీ ధన్యరరమైన ఓవ్యగాంధర్వగాన
మనను నా గాయకుఁడు మోదమునను నందు
॥ అనమయ మధివసియించె తవ్యమతిని
యంతఃకౌక్ష పదాంబుధాన్యుఁ డిగురు 22

రే గీ నిజకటంబున వయింది నిష్ఠ నతఁడు
వన్య మధురస్వరమొన గానంబుఁజేయఁ
దాని వారింది తావేరి తన్మయతను
స్తంభితోదక యగుచు నిస్సంక నిలిచె 28

సీ అతి కరొరంబులై చులరాచు కిలర్ది
ద్రవియింది నీటి వెల్లువలుఁ బాఠె
॥ మనోహరమ గాఁ బాదప్రళేఖణ
స్రవియించె మధువు సుస్వాదువుగను
బంపులు దెవు లొగ్గి ఎరమాస్థిరిదేవఁ
గనవు మేయకఁ దమ్ములుంబు లయ్యె
మొగి పమిలాచారములు నీడి రులెత్తి
యనితర బుద్ధితే వినఁ గడంగె

తే గీ పుణ్యమును నమస్త్ర జంతువుల్¹ మానిసులును
దన్మయములుగఁ జేర్చుట దక్కియుండె
నమ్మహాగాయకుఁడు చేయుర్పు దివ్య
పరమ భగవద్విషయగానై వైభవమున

24

చ కృతయుగమందు ధ్యానమునఁ ద్రేరను యజ్ఞవిధానిం సం
రతము నమర్చునా విధుల ద్వాపరమందు వరుండు గాంచు నా
యతమతితోడ నేలెరిచు నామముం గనుచుండు నాత్మ సం
గతిమగు భక్తితోఁ గలియుగంబున శ్రీహరి పితృనంజునన్

25

మ అని యా యర్థము నంస్మరించి మదిలో నా గాయత్రాగేసరుం
దనుమోదంబున వల్లకిం గొనుచు దివ్యంబైన గానంబుచె
పనతాతామనిఁ దాడుచుం బొగడుచున్ వర్తించి యీ రీతి న
త్యసురత్తిన్ హరినామ కీర్తన పఠించె యుండె నశ్రాంతమున్

26

రంగభర్త మునివాసుని గానమును లక్ష్మీదేవికిఁ దెలిపి యాతని
గానమును శ్రవించిండుట

క అరీశిన్ మధుర స్వరాందితఁ డివ్వంబున్ మహాస్పర్శదం
బాదాథ ప్రవతాసురంజుని నొ నగ్గాన మాలించి యా
శ్రుంగక్షితి భర్త హర్షపులకశ్రేణి పరీతాంగుఁడున్
సారామోద భరావ్రత మిద్ర వయనాత్మాకుండునై యెంతయున్

27

తే గీ తన సమీపంబునందు నవిసయమునను
వేరి సరసవిలాస విశేషముంబు
తెలఁగు శ్రీదేవి మధుమ వీక్షించి యిట్లు
లనియె నాశ్రితవత్సలుఁ డగుడు శౌరి

28

క ముపవా కర్తమహార
మం మత్స్యం గాన మిప్పు బాలింపు సౌం
పుగ దీని విప్ప మూతన
యగల మగు నొకపద మ నందుదురు జనుర

29

తే A లు మద్భక్తి గానామృతంబులన
సుభకరావాప్తి గావించు మందరాంగి
గాపర త్రియారా పీవౌడ నయతరమగ
దీని నొలిపవలయును దివ్యమగుట

80

లక్ష్మీదేవి మునివాసుని సాయుజ్యమిమ్ముని రంగభర్తను గోరుట

క అం హరి వలికిన నప్పుడు
పూజాయత నైతయైవ సుజాయత యా
రిని వాక్యము ఎని సంతస
మని విభు నెమ్మోముఁ బొది ముకుళితకరయై

81

తే A పుత్ర బంధువులనఁ బార్థ హృదియ
యగుచు నిట్లుం బల్కె నుదార ఫతితి
సేవ చేస జగన్నాథ విజితవా
దత్త హృత్పంకరుహమిత్ర పద్మనైత

82

సీ స్మరణించు ని పదాంబోరుహంబులఁ గూర్చి
భక్తి బలమునఁ బరఁగు వాఁడు

1 మ యపుడు

నీడు నిర్మలమూర్తి నిశ్చుంఛితిని థా
 నీలు యోగిదృష్టి నీక్షించువాడు
 భవదీయ చివ్వు శోభనగాన పరమలు
 సొంపుగాఁ దాడుచు సౌకుమార్యుడు
 లలి నీ యవంత కల్యాణ గుణంబులు
 తివిరి యేవేళ నుతించువాడు

లే గీ నిరకగాథలు మదిఁ జూచునివాడు
 శమదమాడుదేత క్షేపంగువాడు
 నీ కృపాదృష్టి పాత్రుడై నెఱయువాడు
 నిరఁడు సామాన్యుడై జగదీశ్వరే'

88

లే గీ అధిప మి ప్రియగాయకుడై న నితని
 నకిది బాహ్యప్రదేశంబునందు నునుచు
 టుదితమె మీ నమీవమం దుండు వజ్రాం
 జేయఁగాఁ దగు మి తియ్యారీ దనర్పి

84

రంగభర్త లక్ష్మీదేవి వలుకులు విని మునివా ఁవి
 దోదేర దీర్ఘ వామఁడను సారంగముని సంపుట

౭ అని యాగతి వివయోక్తుం
 పనఁజాయ విచ్చవింప వనఁజాతుడు దా
 విని సంకుష్టాంతరుడై
 రన మనమన నిటు జేయుచువున సంతన

85'

చేసి తోకసొంగ విశ్వాకు తోచివెడితు
 నవముఁ దీర్చి హరణ తారలుని మహాత్ముఁ
 కుంది యుంగనాథుఁడు ప్రీతితోడ
 నానికి వృదుగూర్తుల నానతిచ్చె

86

సీ ఆరమ తావేరి మహాభిర్థ సంస్థితుఁ
 ఖరమ పవిత్ర మశ్వాని భూతు
 యోగివర్ణుని నిర్మ యోగి సంసేవితు
 గాయకోత్తమని విశ్వాత వరితుఁ
 గరుజాపయనిధి పనుని నన్మదృతు
 నిగమాంతవిశ్వాసు నిర్మలాత్ము
 వివయవిముఖు మళావిర్భవ ప్రాశస్త
 లక్ష్యవైరాగ్య తోడ ప్రభాతు

తేగి నామహామహ సీదు స్కంధాధిరూడు
 గాఁగఁ గావించుకొని నీప గారయ్యుఁ
 తేని తోకొని రమ్మ యల్లాస వగుచుఁ
 గరము నా కతిసంతోషకరము గాఁగ

87

సారంగముని మునివాచునిఁ దన స్కంధమున విడుకొని
 తెచ్చుటచే మునివాచ యడమ పేరు కలుగుట

ఇ అని యిచ్చిధంతున జగదీశ్వరుండగు భగవంతుం బాజ్ఞానంబు నమ్మ
 హమ్మందు రంబ్రహ్మస్త తనూరుహం దగుచు నేతాదృశయగు నిందిరే గాను
 బ్రహ్మంబు బ్రహ్మదులతేనిఁ గలుగుట దుర్లభయి గాన వమ్మహాయోగి

భాగ్యము నత్కార్పిర్కంబు గదా యు పొను వృంబుగా నెప్పికొని
 వల్కము న వ్విని నమివంబున కతిరయించునఁ డని విధుక్తంబగా
 నతనిం బూజించి వావచనంబు విన్నవించి నిజభువారోహణంబునందు
 భీతిం డగుచు పొదవి వలుకు నగ్గారుకు బలాత్కారంబునంజేసి గ్రహించి
 న్కుంధంబునం బిడుకొని సొరంగమునిప్పుంగవుండు రంగభర్త సన్నిధిం
 గొనివచ్చిన

98

శ్రీ ఆ మొదలుకొని మునివాసుఁ డనెడుపెంఁ
 దనరి గాయకుఁ డంత సుధాత్మభక్తి
 రంగవిభుఁ గాంచి ప్రణమిల్లి రమ్యమతిని
 హర్ష రోమాంచ కంచుకితాంగుఁ డగుచు

99

మునివాసుఁడు హరిసకలావయవ మనన తత్పరుఁ డగుట

క కర బద్ధాంజలి పుటుఁడై
 పరమానంద ప్రవాహ భరితాత్మగుఁడై
 యురుభక్తి నడఁగు దామో
 దరు సకలావయవ మనన తత్పరుఁ డగుచున్

40

క వరుస మనో భృంగముదేఁ
 బరమార్థ విశేషసాక్షిద పరిమళయుతమై
 నిరతము మనోహరంబగు
 హరి చరణాంబుఁ మరంద మాస్వాదించెన్

41

లే గి వివిధ సద్రత్న భరితంగా విపులపరిక
 యుగళ మన్వేషణమఁ జేయ నొప్పుఁ జూడ్కి
 యందు సురరాజమణి మాడ్కి నలరుచుండు
 పెకదంబునగందిత భ్రమర మన గి

42

డి పాయక వాచుపూర్వ మవిధానం సున్నలమైక శౌరి జం
 పా యుగళంబు నర్వ లభ కారణ మన్ స్ఫులియించి భక్తి పెం
 పై యుదాహరిల్లియు నిరంతరి వైభవ నౌఖ్య రూప సం
 ధాయక మారు నంతరి ముదార నమాధిగ ముండు నెక్కుదై

43

క గరుడి స్కంధ విభూషణ
 ముదేతర మూడుర్వయంబు నోపుటయం దు
 క్కరంబుగ నిల్చిన హృదయంబు
 విరాసందామృతాంబునిధి సుఖియంచున్

44

లే గి భవ్య పుటపాళ భర్మ విభ్రాజమాన
 ముగుచు భక్తిలమోహరం బగుచుఁ గోటి
 భాస్కరిద్వ్యుతి యైన యంబరిపు నందు
 దృష్టి గావించి వింటె నా ధిపరుండు

45

క ముదేతర కాంచీరామ
 స్ఫురిత కటి తిలముసందుఁ ది నెవిన మౌ
 ర్విరు దిత్తము మూర్తింగొని
 పరిపూర్ణ సుఖావృ నందుఁ బ్రాసంబు నొగివ్

46

మ ఆరివిందాశవ భృంగ సద్మ సరసిశాలా నాభీ శుభా
 సరసి సింహమందుఁ జెందు సునిస్సాంత మెప్పుడు ని
 ర్భర గంగాహరీ పరంపరం నుత్పాహులుగా మించి యు
 ర్గరమౌ హంసల మార్చి యన్యతర నౌత్పత్తిఁ గావించుచున్ 47

ని సిరి కాదాననగా ని
 ర్భరమగు హరి యుండును ను రమ్మ నుభ
 స్ఫురణము గ విప్రమింపుచు
 గతిమం గను సతని మనస తాత్పర్య ముంచెన్ 48

రే గీ కౌస్తుభ విశాసితంబగు తిరువకంఠ
 సీమయందుఁ బ్రయుక్తిమౌ దిత్త మొప్పె
 గళపరీత కవళ సూత్ర కలిత మౌక్తి
 కం బనఁగ నిర్మలద్యుతిఁ దనర్చి 49

క ఉరు పీన కృత్త భూ ని
 ర్భర భూతాలామ సిమ సరసవిహార
 స్ఫురణము గాంచిన హృదయము
 పరగు న్నందన నుభం గ భాతి ముదముగాన్ 50

ఆ వె అనుచిన ప్రసన్నమగు హరిముఖ మను
 చంద్ర ముండిండు సరసవృత్తి
 నమరు నమృత పరిమళము గ్రోలు దిత్తంబు
 కరముఁ దగు చకోరకంఠ మార్చి 51

సీ అనదు నిర్మలకాంతి దళదిశా తామసి
 ఎదరాబ్ధివలతు దివాళియందుగఁ
 దిన సమున్నతి సమధ్యద్ధుతి దోర్తిల
 సౌపర్ణ గిరి స్పృంగ సరణి గాఁగఁ
 దనయందుఁ గలిగిన ఎవమణిశ్రేణికి
 నాహుఁ యగు రోహణాద్రి గాఁగఁ
 దనయందీ దగు సుమ తాళకాపాళి కు
 భ్రామం నంద్రియచం య గాఁగఁ

తే గీ భ్రాతృ జన సంఘమునకును మణినిధాన
 దీని యగు హరి రత్న కిరీటునను
 స్థిరముగా మానసముఁ జేర్చి దీరుఁ దతఁడు
 ఎరవశ్శ్రీతి నానంద భరితుఁ దయ్యె

52

మునివా నకు రంగతర్క సాయుజ్య మొనఁగుట

వ జన్మింపించు యోగివర్ణుం దగు మునివాసుం డాపాదయాతాంతంబు నను
 భంబు బేయుచు సర్వోర్ధుండును లక్ష్మీర్ధుండును నగు శ్రీ రంగేశ్వరు
 నందు లంఘించి జిందె జగంబున నెవ్వరేని శ్రీధరగాయకుండును
 మహాత్ముండును నగు ని యనివాహనుని చరిత్రంబు విత్కంబును వెనుచుం
 బరియింపుచు గోలుచున్ లలియింపుచు నుండ్రు¹ వార లక్షయం
 బుల నచ్చట పదంబు బ్రాపింతు రౌ మహామోగి మహాత్ముంబును
 శ్రీమంతంబును ను ఖగ్గిపపురాతోర్తర బంధంబు నందలి యేకవింశాధా
 యంబు బుద్ధిపదాయంబుం దగు నరువకుం తెప్పి పెండియు నిట్లనియె

53

తే గీ అద్భుతంఱ నవరిమగువట్టి చరిత
ముగ్ధుడించెద నీకు సమాన్నతముగ
వనవివి సమాహితాత్ముడి పగుచు విను మ
హానుభావ సరావ్యయ మౌనవర్ణ

54

మ అకులాలాప నకి పిశీ స మదయోద్ధావప్రుటం తొల్పి సం
తలమన్ నిర్మల నీరమాన్ గలిగి మత్తశ్రేణి శ్రద్ధా సమం
దితయై యొక్కెడనేనిఁ గ్రుంకిడినచో షీతామఁ గావించుచున్
షీతి హేమాచగ మియఁ బద్మకుముద శ్రీగంధ విస్ఫూర్తియై

55

చ అమల పయోజగంధ సముష్కృత మృదు మిళింద బృంద రా
పమూ ఆంలక్ష్మి సన్నిధి నభస్థితిఁ బాడు సదా వసేందిరా
సముదయ శబ్దపుంజమవఁ జారుతరోన్నతిమింది స్వర్ణ దీ
ప్రమము కొనంగుఁ గాంచు జనపాళి నా నది సారనీరమై

56

క తటి హరిదర్శనమున వి
స్ఫురణమున మేనఁబొడము పుంక లనంగాఁ
బొరి బుద్ధుడ సముదయముల
వరయన్ హేమాపగా మునినది శిగరివ్

57

తే గీ అన్నదీ రెండునకు భూషాన్తఁ గాంచు
దోళమండల మతులిత శోభనంబు
నిర్మల సౌరి సమృద్ధియజీయ గుణము
దివ్యదేశోభూనయ బ్రహ్మతరము

58

క ఆ రాక్షసులున నుండు మందన సమాఖ్యం బొల్పు గ్రామంబు ధా
 త్రీ రత్నాంబుల భూషణులు మణి నందీ ప్రబుటా స్వర్ణ సా
 ధారామ ప్రచయాభిరామము రతీశాశ్వద్విరాపాచి భా
 వోదస్త్రీకము సర్వభాగ్ని మహిమం చక్కెన్న తేజస్వినిన్ 69

సీ ఆ పురంబున నుండు వవనీసురోత్తము
 లందఱు హరిపరాయణులు నిగమ
 పాంగతులు దివ్యభావులు సేరికా
 ప్రవిశారదులు సదా సత్కళిలు
 రాందరాద్రి ముగ్ధాంతరంగులు సభో
 త్కరగుణుల్ సమదోష్ట కాంచన్మా
 ములు సంతత కాంతియుతులు తృణీకృత
 బ్రహ్మలోకాదిక భాగ్య తతులు

తేగీ సతత హరిదిహ్ను దిహ్నుతుల్ వితత యశలు
 తపన తేజులు నిజవర్ణధర్మ నిరతు
 లలిత భాగవతార్చనాయత్త చిత్తు
 లలిత సమదర్శనులు వినయాభిరతులు 80

క కలయగ నందు వర్తిలు
 కలి కల్మష నాప నీకుఁ గమలాధీశున్
 లలితమణి భక్తి గాని ని
 శృలులై భక్తియుంతు రెపుడు సత్యస్ఫూర్తిన్ 81

లే గీ హరి సమర్పణ యల్లంబు లలవరింపు
 చును జితేంద్రియంబగుట నుత్పాకరమింది
 ధర్మమున ముఖ్య నిష్ఠగాఁ దనరు వారి
 లో కాకండు మహాత్ముఁ డనూన గుణుఁడు 62

క నిగహంతజ్ఞున పరుం
 దగజీర గుణవిశిష్టాత్ముఁ డిమలాత్మకుఁడౌ
 లగరీసురవర్మప కిం
 పుగ పర్తిలు ధర్మపత్ని పుణ్యమనీషన్ 63

విప్ర వారాయణ జననము

లే గీ సాధ్వి గుణిం మార్గరీర్షమన జేర్చి
 యందు మభిగ్నమన కుభమగు దివమునఁ
 గాంచె పనమాలికాంబ నమందితాత్ము
 భవ్య గుణయుతుఁ డసయు నంభావ్య చరితు 64

లే గీ సూతకాంతయునందు విఖ్యాతిఁ గాఁగ
 నవది వారాయణం దిను నాహ్వాయంబు
 నుతున కొనరించె జనకుండు సుస్థిరముగ
 నిర్మలానంద చిత్తఁడై నియతి మింది 65

వ అంబ 66

క పంచమ సంవత్సరమున
 నందిత మతియైన సుతుని కత్కుత్సవమున్
 మించగి నుపనయనము గా
 వింబెన్ జనకుండు విప్ర వినయము లెస్సన్ 67

విప్రనారాయణుడు విరాగియగుట

క నారాయణాభి రానుం
తై రంతిలు నిమ్మ హాత్ముఁ డభిలాష్ఠకుఁడొ
శౌరి యతారణ కరుణన్
గాతమనున నధికభక్తి గంఁగ దగుచున్

69

సీ ఋషాంస్సౌ హేతుకింఁచ దుస్తర మగు
సంసారమందు మసారమైన
దృష్టి గావించి శౌరి పదారవింఁచి
విమల నిజమనోరవింఁచి సీమ
! మోము దారేఁగి వృత్తెఁగి ధరేష్
జాచులొ విషయంఁచి అన్నియు విడి
దిదిదీప్తిక తత్త్వ నిష్ఠత్వ మనుచుంకి
పౌరిఁ బారతంత్ర్యంఁచి అన్తి గాంచి

తే గీ యంతరింద్రియ బాహ్యేంద్రియముం నెల్ల
గెలిది వైరాగ్య బోధ సంకీర్ణుఁ డగుచు
నిత్య నిరుపాధిక శుభ్రైక నియతి నుండె
వద్యుర పరాయణుండ నారాయణుండు

69

విప్రనారాయణుడు శ్రీరంగమునకు వచ్చి రంగేశుని
వేదించుచుండుట

తే గీ అంత నా కూచిసుర వద్మఁడతుల భక్తి
జ్ఞానవంతుఁ డగుచు దయాసార జలధి
యైన శ్రీరంగనాయకు నధికతేజా
శ్రేతమున తేఁగుదెంచి యశ్విజయతిని

70

మ కనియెన్ విప్రవరుండు కాంచనమణి గ్రావై క నప్రావృత
 నగవ దుద్వాసి పడి పడి లకర భాగున్నందనోపేత స
 హ్మనగోద్భూత నదీ పరీత వింజా ప్రాహర వైకుంఠ దీ
 ప్ర లతాంత ప్రతిభానుషంగ విభవాశంగయి శ్రీరంగమన్ 71

తే గీ రంగభర్తను గాండు చుత్తుంగ భక్తి
 నహరహం అమ్మ హత్తు నమర్చ జేయు
 వచ్చు భూతంబు లందు దయారసంబుఁ
 గలిగి యాశ్చిత్రమునను వర్తిలి యతండు 72

క నిరతంబు భక్తి రంగే
 శ్వర భక్తారాధనంబు నలుపుచు నర్క
 మ్మండిను దత్తైంకర్యముఁ
 గజపుచు నచ్చుతపదానుగర చిత్తుంజై 73

విప్లనారాయణుండు భక్తాంఘ్రిరేణువను పేరందుట

క భగవద్భక్త గృహంబుఁ
 దగు మధుకర వృత్తిగొనుచు దరశిస్థలి నా
 జగదీశురవర్ణుండు సొం
 పగుమతి భక్తాంఘ్రిరేణు వను పేరొందెన్ 74

సీ అంబ గోవింద భక్తాంఘ్రిరేణు నమాత్మ
 భాసెలునట్టి యా భూసురుండు
 రమణీయముగను క్రిరంగేశ్వరునకు ను
 మస్తైంకర్యంబులందు నెట్టి

యివ్వమై శ్రేష్ఠమై యింపొంది పెంపొందుఁ
 వంచునెంతయు విబ్రుంచి హరికి
 నిరవొందు మాలిఖా కరణమె యివ్వఁబు
 శ్రేష్ఠఁబునని తనహృదయమందుఁ

తే A జూ నిర్మయ మొనరించి నంపసింది
 యెఱుఱుపాయముఁ తిలకించి హరి గుడించి
 వెదికింబు నరులుగావించి శుక్రు
 దించి యెవ్వొట పెడిల నెంప యంత

76

క అచ్చటకీఁ బర్వమస్థలి
 సచ్చఁబు శ్రమకుటనామ ముం దీర్ఘపంఠున్
 ముచ్చట యుంనని యదటకీఁ
 వెచ్చెర నేలించి ప్రకరిత్యం దగుచున్

76

భక్తాంఘ్రి రేణువు తులసిమాలించే రంగేళ నలంకరించుట

బ నా వృక్షనమస్థిత
 మై నిరుపమ మగుచు రమ్మమైన వనఁబున్
 మౌనీశ్వరుఁ దాన్మలమునఁ
 దా నాలోకంబుఁ జేసి రత్నైకమతిన్

77

చ నిరరము నా వనఁబునకు నిరమ నాదిగ గల్గి కర్మముల్
 గణపచ దానిఁజెంది సవిరాగుత నందోళ వర్ణశాల వి
 స్ఫురఁ రదించి శారపదపూర్ణ మనంబున మించి యచ్చటన్
 స్థితకర భక్తి గైకొని ముం ది మాధు సుంపదా ప్రియై

78

1 మా యదొట

లే గి ప్రొద్దకడ మేలుకొని విప్రపుంగవుండు
మొససి విధ్వుక్తమగ స్నానమును రచించి
మంద్రరాజ్నర్మరము నెమముపె జేసి
యవలఁ దుసివనంబున కరుగుదెంచి

79

క హరి వల్లభుడుగుఁ దుసిని
పరిపూర్ణ నిజాత్మ భక్తి భావింపుచు ని
ర్భరముగు నంస్తుతుండే
నరయం గొనియాడి విరువమానండుండె

80

సి అయాది ప్రాచీంద్రియమునకు సోఁకినఁ
దాప్తయాచికాబోధ ముఁచు
సుత్తమాంగమున నమన్నతిఁ దాల్చిపిఁ
బంచమహాపాపపటలిఁ జాపు
శ్రవణ భాగమున భూషణముగా భరియింప
వనుదివం బరిక భాగ్యంబు గలుగు
నిందిరేఁ పదారవింద తీర్థయుతంబు
గా గ్రహియింప మోక్షము నొసంగు

తె గి ఓకినిఁ దన్నెవరేని భక్తిని చికించి
రేని వారిం కతుల మథానుభూతి
జేయఁగలేదె యీ తులసిమర్రి
యనుచుఁ గొనియాడి విప్రవారాయుండు

81

అ వె ఎవ్వడివ్య సౌరభంబు గోమం మతు
 లంబ దులసికాదళప్రణంబు
 సంగ్రహించి మనిచంద్రుండు వట దళా
 ద్భంతరంబుల జేర్చి యుండుమతిని

82

ఉ చందన పారిజాత హరిచందన 2 వ కదంబశేతతి
 పుంద నవేరు వాగ తరు కోటల పాటల కోవిదార మా
 కంద కురంట కాంచనముఖ శ్రీతి జాతు పూలు గోసి మె
 లంవగ సుంద్రవాణము నిజాశ్మః అరించె ధరామరుం డింన్

83

శే గి తునికావన్న నంయుతోస్త్రా విశాల
 చాలిత నొసర్చి దాని సమందితమగః
 శైవ్యం దిడుకొని రంగవళు సమీప
 మనకు నేతెంచె ఎప్పిప్రపుంగవృండు

84

సె నర పయోజమున భాసిల్లా భృంగమరితిః
 ఎన్నగుయ్యః వైకొన్నవాది
 వాత్మ కటాక్షామృతాశిః దాప్రతియా
 శ్రీతాగ్ని మియంపజేయువానిః
 జిలువవ్వు వెన్నెల శ్రీ కూమినయన చ
 కోరమ్మలకుః ద్రితిః గూర్చువాని
 వాశిత హృష్మయారావందమునకు నీ
 లాంబుద్రుగు శరీరంబువానిః

1 మా శ్రుతింబు

2 మా ౧౪

తే A తారుజోటిర తాస్తుభవత కంఠ
దాంగిదాది విభూషోఽప సలరువాది
శంఖ చక్ర గదా భద్ర భార మాస్త
పద్మమూల్యాని శ్రీరంగభర్తః గాంధ

85

తే A ఖక్తినిః బ్రహ్మచారిః తేన ప్రణతి సర్వి
యంత నుత్తమమలగు వేదాంత సంస్త
వంబును సంస్తుతింది మోదం (గాంధె
సందితక్పూర్తి నా పొగివక్రవర్తి

86

గా నానా వర్ణవిద్విత్తయై పరిమళానంద వ్యిరెపోయై
సూనగ్రీకులనీదళాందితయుక్తై సౌంబొందు నమ్మాలిసె
కృపారాయణ పాదపద్మమూల కర్ణిన్ దా నమర్పింది ౮
ద్భానానూన సమాహితకాత్మయై సత్యప్రాశవోపేతుఃతై

87

వ మండియ నవ్విప్రపుంగవుండు దామోదిరుం గూర్చి చని ఎరచూసంద
హరితుం డగుచు నయ్యుంకిరేకు మండిరయి వెడలి నియతుం డగుచు
శ్రీనైవేద్యపు గృహంబులయందు మధుకరవృత్తిం తేసి యప్పుంబు
సన్నిహితుకొని నిజాశ్రమంబున కేతెంచి యుండు

88

భక్త్యాఽఘరేణాపు నిరంతరము హరిసేవా తత్పరుం డగుట

క వరమాత్మయై న హరితై
వరనుతుఁ డన్నము నివేదనమా సేసి సమ
త్కరుఁ డగుచుఁ బిదప భోజన
ము రచించుఁ దడియ భక్తిహారిర మతియై

89

స గర్వంబు వంకరే సర్వస్మిత్తు యందు
 నితరు దైవతభక్తి నెనయకుండు
 నమ్మి గగని ఎదార్థ మయ్యు వార్య
 పాయలు గాదని పరగుడుండు
 హృదయేణులోఁ బొందు రీతి వారి పేర
 అంబుగాఁ బారరంబ్రంబు కొందు
 శుభ్రావమందు సీరణ మందు వ
 నించు సమృద్ధిని తానెలుచుండు

తే ౧ రహిఁ దృష్టిత ధాత్విపురందరన్
 తిరి విరాగత నిలిమై తనదుచుండు
 ధాగవత సేవనానైఁ ద్రుణుచుండు
 రాతితిగుండు విప్రనారాయణుడు

80

మ తుని సీమఁ జరింపుచున్ జాత మౌత్సుక్యంబుగాఁ జేయుచున్
 జంబుల్ గోలచు భక్తుఁ జెయిచు యథేచ్ఛాంబు విడింపుచున్
 జంబుజాంబు పయోరహనవ సుధాస్వాదంబువం జేసి య
 శ్చరి వృత్తిన్ హృదయంబుఁ బెట్టిఁ దెవుడున్ భక్తాంబు రేణుం బొగిన్

జ నిరతంబు మదికిఁ బోలన
 స్మరణము వండ్లె హరిని శాచిన యట్లన్
 క్షిర తర మానసుడై యా
 ధురీనిరదక్రమత్రి దనరెన్ స్ఫూర్తిన్

82

తే గీ విష్ణు సవ్యసాచి హృదియై వైష్ణవకుడు
 తుంసితాసేవనాదిక కలిత కర్మ
 మును దినగోచరం గదిపి పొలుపుమీత
 జగతి సాయంకనమయన సంభవార్చి

90

క ఆ నుటించినకుం జన్మ
 పటు భక్తి మహారి పాదలక్ష్మ న్మంద
 స్ఫుట మతి సమన్త దార్శ
 జటుస్థితిః పరి వై వల్లడు గుణజెన్

91

అ య ఇట్లు సంతరము మనసింద్రుండు నద్వయ
 మంతరాజమును సమంధతోక్తిః
 దార్చి బుద్ధిః జారింపియగా శేష
 శేషి భావ స్థితిః తెలియి యుండె

92

క ఆనయం బాతడు కర్మం
 యన మనమన వాక్కునను సమన్వతిః గొని యా
 వ్యనతాభురి గైంకర్యం
 ఐన రతుడై యితర వృత్తిః బో ననుబొందెన్

93

తే గీ ఆననిఁ గైంకర్త భోగానుభవము జేయి
 దును సమానాదుఁ డగును విహృత్తి సుందె
 నిర్మలాంతరంగము నంది ప్రతేజః
 దైవ హరికర్పితంబుగా నుపయిం

94

క జరుమలియెను నమ్మునివర
 దరయగ ని లాంఛరాత్ముడగు శారయెడన్
 బురర్చ సేయు చిట్టు
 బిరుపాధిపి భక్తరాప్తి నియతిఁ దనరుచున్

98

భక్తాంఘ్రిరేణువు వైరాగ్యముం గూర్చి
 లక్ష్మీనారాయణుని సంవాదము

సి అట భగవంతుడైవట్టి స్వరంగిణి
 యకుడు దచ్చేవదే నధికతృప్తిఁ
 గాంచి యమ్మని విరాగత్వ ప్రభృతి గుణ
 మ్ముఖ ప్రయ తెఱిగింప జూరదగ
 యా గుణులు విని యతి యుండు విన్న
 య అంకి తనదు నాయకునిఁ గూర్చి
 యా దృఢం దైవట్టి యమ్మని శక్తువకు
 భోగం దిందున బుద్ధి వొడిచు

తే గీ లేదా యని ప్రశ్నఁ జేయు నాలేమ మోము
 జూది లిలువప్పు దక్షిణాంతు సూక్తిఁ జేసి
 పలికె జగదీశ్వరుండు మహాప్రదుండు
 శ్రీయైతగుణుండు శౌరి వారాధులుండు

99

చ అయియు విప్ర బంధును గుణాధుడు మత్ప్రియభక్తుఁ దైన యీ
 యనఘుని కింపులేని విషయములందు మనోభంతు లే
 దమ్మగ నెను వీని విషయాభిరతాత్ముగఁ జేయువాడనై
 నను తుదికన్యగాఁ దగదు నాదగుహయ ననుకయముగాన్

100

అ వె అమ్మదూర్తి పంకకాయ విని నస్తి
తావన్నా యగుచు ననవరము
సేవక ప్రేయఁడిగు శ్రీవల్లభునిఁ గూర్చి
కడు వినోదమైన సుడుపు నుడిచె

101

సీ ప్రితియందు నమ్మనిద్రైందు నీ హాయి
మతిగమించినవాడు మధ నుతుండు
మహనీయమూర్తి నీ హరిహరంబు
దాడు భవద్రుత్తుండు నాకవి యి
దరి ప్రేయఁగన పల్క నా దేవదేవుండు
భక్తిమందాడుండు భవహరుండు
తార్లవిని గుఱించి పల్కె నోపదాష్టి
అను మతిదుస్తరంబునగు నామ

తే A హయ బంధు తానంద ముఖ విలేడి
పాక కానన నిర్జర ప్రభుతి విప్పతి
కరముగా నుండు వరి శరీరక్కర మిది
తెప్పి తొడుకి యగుచు పశ్చివిభుండు

102

నారాయణానుమతంబున నొక యవ్వరప వేశ్యాకులంబున
దేవ దేవిగా ముద్రవించుట

క పలుకులు లేనియలుంగా
గలువరి రాయెండు మోముగా మనీషనం
బునైన వీడియ పణవం
గదిగిన సొందర్ పతిమ గాంచిన దానిన్

103

చ నిరిరము హావభావముల నిస్తుమైన గతిప్రసక్తులన్
 సురుదిన మందహాసమున సుస్థిర దేహ విభాను¹ బద్ధతన్
 గురుతర నమ్మ సూక్తు నకుంఠిత కాననవాని యోగునిన్
 వివశులఁ జేయఁగాఁ దగిన విస్తృతరేఖ దనర్పుఁ గామినిన్ 104

ఆ వె ఆప్యసంతోన నతిసుకుహరయో
 సౌక్య దానిఁ మీది యార్థికాత్ముఁ
 తైఁ లంగ శ్రయతంత మధురోర్తి
 నాదరించి ప్రేమ నిలపింది 105

౭ ధర నర్తకి కుంభం
 లయతర సౌందర్య గూఢసమున్నతిచై నీ
 ప్రియహిని జనింపుమని యు
 ల్కర మతిలై యోగతిప్ప దానికి వేడ్కన్ 106

మ ఆట నా కాంబ శయనం బదిమి యత్కాటాథ సౌందర్యనం
 ముతానేటి విలార భావములఁ బ్రకాశింపుగా మించి వి
 న్ముటి దామిరి లంకజాంగద మణి కూపాద్యులంకారయై
 చటుఁసూర్తి సమీక్షనుల్ గొలుపఁగాఁ జారుద్రభా పూరయై 107

ఆ వె ఆనని దేవవేది యమ నంబు గాంచు నా
 రామ శిగిరితోడ రంగనామ
 సేవఁజేయుకొఁ గుఁ వోపుచు మార్గంబు
 నను మనోహరమగు వరమూఁ జేరి 108

వ ఆంధ్రు

109

సీ ఆహాధతిర నిర్మలాంతఃకరణమున
 శ్రీధర ధ్యానంబు సేయువారి
 సరసమౌ వాక్కున నరసింహుని నామ
 సంకీర్తనములు నలుపువాని
 వక్తి తప్పరమైన భావంబు గొనె కాలు
 కమన నచ్చుత సేవ గణపువారి
 హరి మాలికా తిరణార్థంబు దన కర్ప
 ములు నిర్మలంబు నొనర్చు చలరువారి

తే A పట్టరి నితాంబదైక భాగవత వ
 యై పదారాసుచి క్తర ముడువారి
 చివకుంవర్మః తరమపవిత్రచర్య
 వాక్య భావజాబ్జ నయ్యతివ గాంచె

110

దేవదేవి తనయగ్రణ్ణతోః సందెము వై చుట

అ వె భగిని గూర్చి యిట్లు పలికె విలాసిని
 యగుదుఁ సంకటాపి యన్నదీయ
 దూపరేఖఁ జూచి రూఢిగా నెవరేని
 మోహమరె హృదయములు కలంగ

111

ఉ ఈ మువి రాజశేఖరుఁ దహినతబోనిధి సంస్థితాత్ముఁ డు
 ధామగుణం దళామకుఁ డుదారకుఁ డింద్రియ నిగ్రహండు వి
 ద్యామహితాత్ముఁ దార్జునతానుత శుద్ధ చరిత్రకారి ॥
 ప్రియ మహిళావరాంబు సరసిఁ మరంద మిళియ నున్నతిన్

112

లే / కాన నీ విప్రశరు నిఁ గామన నుఁ
 కయ నవిలాస మై యిదేత నీశు
 దావహప్రకృత వనవదన శేష
 గెల్పరింప చదియె - యందువదన 113

౧ ఆనందంబు పరికిన
 విప్రశరు భావ యందు సుందీ యా మౌ
 గెల్పరింపచదియె -
 యందు జేయెం గంభీర దరవే 114

౨ నన నెవి నీ - గౌమి శిలాత్పరి నందు నట్టి యా
 - నిని మోహితునిది మగ్నుని జేయెం వట్టి నీరసం
 - యు గాని ని వితని కౌయ్యవ మోహితు జేసిలేని న
 త్యానందంబు మన నటవనమృద నికొక శేష దాన్యమున్ 115

౩ ఆని పగిది ఎరుకు బాంధ
 ను విని యా జేకవి హరిమధురతో
 క్తిని వామ బార్పి పరిచెన్
 సునితమతి జేసి జేకవిదిత యగుచున్ 116

౪ పద్మహాసభా శేష మోహితుఁగఁ
 వెయ గలను ఎము జేయలెక
 యున్న పాని కియనిది దాశ్శంబు
 బువు దాని అంతఃకల గాఁగ 117

1 మో యగ్రికలైన భగిని

2 మో మధురతో - కి మాత్ర ఎక్కువ

మ అని యర్హ్యరవదూట లిట్లు బమలో సన్మోక్ష మెంతే దృఢ
 త్వ నిరూపిన్ శపథంబులాడికొని యంతన్ ప్రేమతోడన్ సఖి
 జనక వ నిర్మియు దేవదేవి సుని నిచ్చన్ మోహితుం జేయఁగా
 మనమం దొక్క యుపాయముం దలంప సమ్మక్కాకురి యుక్తయై 118

దేవదేవి తక్తాంప్రిరేణువు పుష్పకాలకు వచ్చుట

పీ పరహేమ ఖిలుత వ్రాతంబు లెడిచెంది
 తుంసీ మఱి మాలికలు ధరించి
 తీరుగా మృగనాభి తింకంబు వేడ్క
 నవ్వు నీతోట్టి పుండ్రంబు దీర్చి
 దీఁ నాంబులశ్రేణులు తడయించి
 బాదకాసాయ వస్త్రంబు గిట్టి
 బృంగార గాన విశేషంబుల బాలింప
 హరివామ క్తిరణయత్త యగుచు

తే గీ దనకు తక్తిని వైష్ణవదాన్యమువతు
 నుదితమగు వేషమ వహించి నుదియు సక్రమ
 భావమును గల్గు నదియునై యతిమృదూత్రిఁ
 దేనియట్ బిల్కి వై రాగ్యమాని యగుదు 119

త ముసపరుని నపివంబున
 కనువొందఁగ నెఱుదెంచి యుతిని యడుగులం
 దును వ్రాలి యూర్తి దీని
 నవలై వెగలిందు నంగవం గని కరుణన్ 120

తే గీ కుంఠా గోత్రంబు జన్మనంబు దెలియ నడుగు
విప్రవర్ణున కంఠయు విన్నవించె
నతని మోహంపఁజేయఁగా సరిపరించి
కపట వేషంబుతోడ వా రింజ నయన

121

అ వె అంఠ నమ్మినీంద్రుఁ డయ్యింతి లాలించి
కరము ప్రీతిఁ దుసికా సనంబు
సేవనం వొనర్చి పెట్టఁబుఁ జాదులు
సేయు మనుచు వాణ్ణి సేయుచును

122

తే గీ ఆ లతాన్వి మునివచనానురక్తి
న్మామస్థం సమ్మార్గవాదికములు
నయి హఠాది క్షుహ్న లావరించు
క్రాంత యయ్యును విదుషి సంతతంబు

123

క ఆ ముని భుజించు పిదప ద
యామతి 'నిజభుక్తశేషుగు నన్న మిడన్
సేమంబున భుజియించుచుఁ
గామని వత్సరము నతనికడ సేవింఁడెన్

124

ఉ అంత మునీంద్రు దిత్తము లవాంశమునైనఁ జరింపకున్న వా
కాంత తదీయసంగతికి గాఢ నిరాశవహించి దుఃఖిత
స్వాంతమునం బునర్గమనవాంఛ యొవర్చుచు నుండె నాత్మగే
హంతికసీమ కయ్యెడల వాత్మ వింజితయౌచు నెంతయున్

125

ఉ అప్పుడు రంగభర్త కరుణాంబుధి దేవభావంబు మా
కప్పురగంధి పృష్ఠమున గన్పడి యో చెలి యంతలోనె నీ
యప్పుడ యీ ప్రతిష్ఠి ఫలియింపగగల్గుచు నంశయంబు లే
దెప్పుయట్లు నిందు వసియింపుము ప్రీతి వూరయఁ జిప్పినవ్ 126

క అంరము మేలుకొని య
య్యింతియ నానాత్రి శౌరి హిత సూక్తుకున్
సంతసిలుచు గైకొని కుం
జాంతరమున దాదియచ్చ యాభరణంబున్ 127

క మిసమిసము సొగసులు గు
యనదృశమగు లతకు సుమము లంపడు మిసమిన్
విసదుహలోచన యవయవ
విసరిమునకు భూషణమొలు వెన నునించెన్ 128

సి కంతుని బాణసంగతి మీలు పన్నుల
రకుకులు అనుదిత్తములు గలంప
శరదించుచున్ ద్రితా సన్నిభమందహా
సంబు ప్రాణుకు మోదంబు గూర్చు
బావంబు మెట్టిన పర్మంపుఁ దావిగా
నరికదంబులు ఎఱ్ఱాడఁ దొడఁగ
మధురీకఁ జిల్కిడు మాటల కారితా
సమితికి వింతగాఁ జదువుఁడెప్పుఁ

తే A అట మంజీర తేయూరహార రిర్త
కుండలాది విభూషణ కోటిదాల్చి
యంతె నఁతోడను ననుండి యరుగుదెంచు
మెఱుగు నీగయుఁబోలి యా సంసితా 129

క ఆపు దంబరమున భీకర
రజతాయుగ పరిద్రుఁడును "ర్షం
బహుమితమగుచు నిన్తం
ద్రవుఁ జీకఁ వర్యఁ గురిసె దుఁపరండున్ 180

చ అంతయుఁబెదర్చునీ మందలంబు నరిహండితంబై యద్రథ నీకాత్రి నివయం
ము రాధువ ధా ద్భూయ మ నంబులగు తల్లితా విలాసంబులును నిఖిల
ప్రాశుర్యయంతర విజృంభితంబులగు గర్భితంబులును అలాంతర్లక్ష్మమాణ
మహారత్నప్రభులు ఎంతరింగే హేవంబులునుగా నుప్పొంగి నుమ్మద్రం
బలాంబం బాత్రిమింబుగితి నెందుఁజూచినం దానయై యుదారసిరదాదా పరం
పరం నిదామతాపతప్త గాయత్రియగు భాత్రివి నార్కభావంబు నొందింప
నది గగవాచరావలోకింబునంజేసి రోమాంబ తంచుతిత యయ్యెనన
నఖిల సస్యనికరం బంతటం బ్రచుంబుగాఁ జేయుచున్ బ్రతాపింపుచుండె
నా నేమయంబున 181

దేవదేవి తత్త్వాంబు రేయిపును మోహింపఁ జేయుట

౩ కను నుటఁ ప్రాంతాన్య
'ర్థ మహిమహిమూల సీమ రాఘవగౌనిన యా
కమలాయతా ముచి నం
గమ ముఖిలాషింపుచుండె గౌశుకమతియై 182

తే గీ అంత దైవ వశమున మదాత్తుఁడగుచు
నిదురమొగ్గని వాకిట నిలిది సొంద్ర
కందరంబులఁ జీకఁదే గ్రమ్మికొని
నఖిల దిక్కులు లరికింప యవనిగురుఁడు

188

ఉ అంతట వానదే దడిసి యార్తి గడంగుచు వర్షశాలికా
ప్రాంప ధరాకలంబునను రంజితు రావిమహిఁ మూల ము
బృంద¹ కావుకొన్న కమలాంబులలోచనఁ గాంచి² కావిత
స్వాంత³ జేసి లోబంతుఁ జయ్యవఁదొకొని వచ్చె వేడుకన్

184

దేవదేవికి భక్తాంఘ్రిరేణువు వరుఁడగుట

సీ అట మఱి జంబున కరుగుదెంచిన యృ
హనిపిరత్నంబు మాని బేది
చలి నెవంబున మునిచంద్రు పాదంబు
పల్లనే యొక వింత పలుకుఁజేసి
యలసివా రనుచుఁ దదంఘ్రిలు దన తొడ
నిడుకొని యొత్తురుఁగడు నివురుచు
బ్రాహ్మతోత్తమ వాది పయ్యెద దడిసిన
దని అడియకరము నందుఁజేర్చి

తే గీ వాప భావాభిసయమందు వాసరుచులు
గుణకఁ జిలిదిలి చిలుల పలుకుఁ జేసె
జిలుక నొగ్గులు దొంగ వా కలికి విప్ర
పుంగవుని మానసంబు గరంగఁ జేయ

185

చ కవిగవ క్కొలున్ గుడయగంబు సొరు ముఖేందుమండలం
 మనఁ గం నిగ్గు మిన్ను సరిపోనిన తొను నొహరమఁ పతో
 వివయ విలాస కై ఖరు 1 ప్పెచ్చరి మిందిని యంతిఁ గాంచి య
 వ్వుని వృద్ధయఁబ ట్లరవఁ బ్పురాసను వారి తోర్పరివ 180

క ఇలయందు దైవవఁ మనఁ
 జరిల వృద్ధయఁ దైవ మొనచంబుని తొడిన్
 సువాణశ్రీయం దా
 జంజాక్షి కళావిలాస సౌఖ్యమ గాంచెన్ 187

వ అని మహాహోగి మాహాత్మ్యమను శ్రీ మంజునాథు వగు భాగవపురాణో
 త్తరఖండంబు సందలి ద్వావింశతి తమాధ్యాయంబు భక్తప్రసాదాంబుడగు
 వారాయణుడు వరుసకుం చెప్పి వెండియు నిద్రియె 186

తే గీ ఆంబ నక్కంత నిజంబు స్వాంతుఁదైన
 మాని కాంతునిఁ దొడ్కొని పెందిరమువ
 కదిగి భగివితి సర్వవృత్తాంతమును నె
 ణంగఁగాఁ జేసి ముఱితాంతరంగ యగుచు 189

చ నారాయణాభ్యునితో
 మూలని తేలిని వసించి మానిత సౌఖ్య
 శ్రీ రంజితులోఁ గనుగొని
 యాదాత తడియ జనుని యసహత్కరియె 140

౨ ధన మిస్యః తార తీట మా
 తనయసు గిరివార రతి నుదారరః ఖేదఃగన్
 జనదు పయిఃడిమ్మ లేకు
 వృ నిపుడు వేగమె నితేలనను వెదలు మొగిన్, 141

క, ఆని యట్టాడిని వాగ్గురూ
 మును వెదలి ద్వితాండు దింతవౌడమిన ముతొ
 టను దాహ వేదికాంబర
 ము సభవసియించె దైన్యమున నా రాత్రిన్, 142

సి ఆ సమయమున నఖరి లోకాధ్యక్షుఁ
 డును భక్తవత్సలుండును దయాళుఁ
 డును నుం రంగేళఁ దనుమోదమున జగ
 జ్జనునియౌ తప వ్రీయగతినిఁ జూచి
 నవ్వివ నక్రతి నాభుని హసనముఁ
 గాంచి యాట్లనియె నా తమం పాణ
 స్వామి యూరకయ హాసముఁ జేయఁ బనియేమి
 వివరింపు మనిన నా విభుఁడు వల్కి

త గి సొంద విజ్ఞాన పరుఁడు తిత్తేంద్రియుండు
 భవ్య వైరాగ్య పరుఁడు మద్భక్తుడైన
 యిట్టి వక్త్రాంఘ్రితేజుఁడ యెదమ సర్వ
 దీయమాయా వశంగత స్థితిఁ గలుగె

క కెలజాలి కాంధి ముప్పుల
వలగొని మోహముల దాని బాతిలి తెచ్చెన్
దలరిన వేరిక మిడిన్
నెలకొని యున్నాడు నేడు నిరకంధి

144

క అకవిఁ గనుంగొని నవ్వితి
వనిత యిపుడేను నిపు నమ్ముని గను మం
దికమతి పని బాలనూ క్తులఁ
బది పెప్పెన విప్రమోద భరితాంతరమై

145

తే గి వారకాంతా గృహంగఁ బాది యందు
కొలి విరహార్తి దీనుడై యున్నవాని
మునివరునిఁ గాంచి యా జగజ్జుని గిరులఁ
బ్రాంతిలి యొవర్చి వారిఁగూర్చి పలికె నిటల

146

సీ ఆనయం బ భవదీయమైన సత్కర్మంబుఁ
 జేయు చుండెడి ధర్మశీలు నవఘ
విజితేంద్రియు మునింద్రు వీరరాసుఁ యను
 నేకంబు ధర్మ దాస్యైక భోగి
తావ పాపవద్మనురారసాస్వాద
 వాయత్త చిత్తుడై యలరు నిట్టి
హనురోత్తమమి కామకుఁ జేయ నేటికిఁ
 బంకరువోడ కృపాపయోధి

ఆ ౩ ధత్తవరద మున్ను బిల్బు-చండెడి నాచు
వాక్కిమునను ప్రివవర్పు నిటులఁ
జేసితివి నయంబు చేతను నా విధి
కర్ణు దగునె యమ్ముచోమఱుండు

147

క నీ మాయా వనడి గదవ
నే మహితాత్ములగు యోగు లివరు దగును తి
రామరసజాంబము తిర
కామాదులు నై క క్తి గలిగిన వారే

148

ఉ రావక పాదినావఁ గొని కథముగా భవదాక్రితుల్ నదా
భావిత యైన మాయ యను వాక్కి దరింతురు గాన సర్వర
జావహ నీరు భక్తు వవికల్పకు నీ మనివల్కుఁ బ్రేమచే
ప్రభోవుము దేవదేవ సురపూజిత ప్రిగహ కల్మషాపహ

149

ఁ అని పలికెడు రమయం దా
వనజ దళాకుండు తోలిభర్త ప్రియముఁ జే
సి నిరుపమోక్తి వదించెన్
మనతర సంతోష వాక్కి గడలు జొనంగవ్

150

శ్రీరంగవిభుఁడు నారాయణమునికొఱు దేవదేవికి రత్నదండంబిచ్చుట

ఆ వె అతివ నేను జేయున్జ్ఞ దంతయును వి
రానమునకుఁ గాఁ దరింప వలయు
మహి మదేకభోగ్య మదృక్తుఁడగు నిమ్మ
చాక్కుఁ బొంద దమము నవృధేని

151

తే గీ ఒప్పు డి శోక మెదలెంతు ని యున్నెల్లదు
 బుద్ధియుని యని యట్లు రమావరుండు
 సుమ విభీషణఁ దర్పించు భూరి రత్న
 కింకంబైన లంగురూగిన్పైఁ గొనియు

152

సీ క్రొక్కపుండ్రి భానకమైన మోమున
 సవరింబు బ్రహ్మతేజయితోడఁ
 దగి నుత్తరీయ శ్రుమఁ గూడి ఖణసీమ
 నెఱమింబు నొంటి జన్మిదము తోడఁ
 ప్లదారకుఁ గూర్చి కట్టి చే పప్పున
 ద్రవిది ప్రసంగ వుత్తకిము లోడ
 నీరుకావిమెఱంగు నెరయ వదంబుఁ
 ఎనుగొను దొవతి పింఁతతోడఁ

తే గీ గాంధనంపుఁ 1 ఎవ్విరముంగరమెతోడ
 మెఱుగు కటిసూర విశిషా ముంజితోడ
 ఖత్త భయవారి శ్రీరంగ పడ విహారి
 శారి యపు డత వటు వేగధారి యగులు

153

తే గీ వెల్లిగృహ స తేరెంబ మెఱిఁ గూరి
 విన్దనాయజుండు పఁపిందె నగుచు
 న్నిలవముం పొసంగి యౌ లంజుముఖి
 వార్త మొసరింబ నుండే మాబరింద

154

చ కరమం ధరామరుం గదియఁగాఁ జూడెంచి ప్రేమఁ , బేసి నం
 స్థరమతి బాతని న్నొని విచ్చిత రుచిం దినరాదు అర్థహం
 చరమనఁ జేచె యంతఁ , అందునఁ నా న్నాడు గారి బీరె ఎ
 న్నురిత సుర్లలత్త పటాక్షిత మాంబునాం , న్నతిన్ 155

సృష్టాదులు రత్నచక్షకావహరణ నింధ నారాయణమునిపై నె చుట

తెలిసినది బాధి ననిన పుట్టియును బాధ
 నరకులు రంగవిఘ్నము చేసి దానికి కనక
 మయకాక ముప్పాకా నాటి ముగి వెఱింగి
 చుంతున్న నన్ను గొనిచేరి రతి రయ నవ

156

సి అప్పు డా నృపుఁ డుపాదుండు పెక్కులు
గావించి తెప్పించి కనకపాత్ర
వార్తలు రంగేళ సదృశుఁడై పథ
త్రానిరేణు పునిండునందుఁ జెప్పి
చూర్మర్యమంచి రోహయత్త విత్తుఁడై
చూ మహాపతి మహానాయకగును
పరిని దండింపుట కత్తింఁడ ముద్రువుఁ
దొట నదంబు యెరి నకులయెన

తే A వక్రస్థగిలవాఁ యోవానుశ్చేఁ
 దిను ప్రహ్లాద ముఖ్య చక్ర మహాప
 దా? మను విడిఁగాఁ జేయునట్టి యనుఁడు
 గాని నపుడు శరదక్షణాకాంక్ష జేసి

రంగేతుడు ప్రత్యక్షమై నానాయకమునిపై నిందను బోధింపుట

ప అంతఃపరాకాష్ఠాపురుషోత్తమండును దిరస్కృత సీమంత కోమల
 శ్యామంతనుండును సుందరసీతారవింద ప్రభాతాసుర తోచనుండును
 శతకోట సూర్యునిం బ్రాణమాన దివ్యతేజోవిరాజితుండును గంపా
 ప్రభా సంవర్ధిరంబాచార్యుండా వరాంబురుండును విశనీతకోపవదద్భయా
 నమందిర సంజయగతుండును శ్రీవత్స శౌమ్యుని నిస్తుల వక్షః స్థలండును
 ఉదన చర్మితాంగుండును నైజయంతీ వనమాలారంభితుండును గోటీర
 హరశేయుఁ జంకరాంగదాది భూషణ భూషితుండును శంఖ చక్ర
 కొమోదకీ సందక శార్ఙ్గ ప్రముఖాయుధి శోభితుండును సముత్తంగ
 అలంగ పుంగవతురింగుండును సంభోజసంభవ గంభీరంబాది ప్రభృతి
 సరవిసర విచుండును జగత్పతియు నగు శ్రీరంగభర్త లక్ష్మీ
 సహితుఁడగు బ్రాదుర్భవింబి యా రాజాం గూర్చి యిట్లనియె 158

అ ఈ మహామూలము మామతతత్తుండు
 పుడమియందు నెను పూజాఁ దనఁగఁ
 బోర్కి నీ చైత్యండు పూజనీయుం దగు
 పన్ను దానై చింతనాత్ముఁ దగుట

159

క మూత్రార్థము దాడికి ను
 పాత్ర మొనఁగి తిలని కొఱకుఁ బరమప్రీతిన్
 దాడికి నై యీ పంశఁ
 నెఱకు విడి మఱు నిద్రి నియతిం గనుమీ

160

1 మూ మూత్రమునకు తల్లికి అనునర్థమునబాడెను మూత్రార్థము అని దిద్దుకొనిన
 మేళతల్లి కొఱ కను నర్థము పొనగును చిందోభంగము నుండదు

తే గీ నన్నుఁ బాటించు మాడ్కిని నరివరేణ్య
మత్రియం దగు నిధరామడు నపర్య
సనుదినము నల్పి ఒగ్గరిఁ బ్రాప్తాతిఁగాంచి
భవ్యతర సంపదావాప్త వరుడ వసుమి

161

బి అని నృపునిఁ బల్కి యా మౌ
నిని గరపంకజముడేసి వివిరి యరని హృ
ప్తనజముగఁ బ్రశంబము
కనకాక్షుడు ఒక్కతొక పాముపైదై

162

నృపాదులు సంతుప్తుడై భక్తప్రేమరేఖాపును గౌరవిండుట

సి అంత నమ్మపాపాలు దధిక సంతుప్తుడై
యా యోగి వర్ణ మహానుభావు
నాందోకాంతరాధ్యాసీనుఁ గావించి
స్వభుజంబు వహించి సత్వరమున
సత్కంఠ నిష్కారమన్నియంబగుచు మం
గళజార్జ్య మోషసంఘంబుతోడఁ
బట్టణం వేగించి భక్తితో నాచని
పదముఁ బాటించి కృమతిని

తే గీ నను నా విప్రవరుడు హృష్టాంబరంగుఁ
దగుచు శ్రీ రంగనాథు ననంతకాయ
నంబుజాక్షిని గూర్చి దండింబు వెళ్ల
విసరు లొనరించి యాజగద్విభుని గనియె

163

తే A శాం వాదే నీ నికృష్టంపుంగర్మ
 సురు రదీంబంది పిదమ నిట్టసుగ్రహింప
 భాగ లీలాకరుండవై పొయచు నీ వి
 దేహి లీల గణించితి విండిరే

184

౬ ఆని భక్తాగ్రణీయసు వా
 యన వలికిన రంగభర్త యధికదయాలో
 కింమలమ గమంగౌన యే
 మృనిగూరిల యట్లు పలికె సదమ లలికృన్

185

నీ యై గిండ్రి మద్రాస కిత్త బాపిట
 మిమి యుల్లమును మున్ను కృష్ణలూపి
 నై నెనొగరియ నట్టి గోపి విహా
 దాది కృత్తిం వెట్టు లటుం నవని
 దరమ వచ్చిలంబ పరియించువారికి
 విను వారికిని మహావృక్షిసహరము
 నభిం సంప్రర్పదం బవవర్గదాయకం
 బగు గొకింతయు నం యంబ లేదు

తే A నిరపధితి సాధులన వర్తనీయ మగుచు
 సతియయి ప్రఖ్యాత వగును గానఁ
 సల్ల వైకల్య మియుఁ జెందవలదు
 గ్రాహ్యతోత్రమ యిది రంగిధర్తి మణియు

186

క అనుదినము నివౌనర్పిసి
మనకుంసి కుసుమ మాలికా కైంపర్కం
మన నె నంతుక్కుడ నై
దని నత్కంఠం బగాగ దీరవరెచ్చా 167

అ వె ౧ కళిన్ద మిన్ది నేడు రద్దరమును
వేడు మిత్తు నీకు విప్రపర,
యనిన రంభూరారాధీత వాత్కంబు
విని నితంబు హర్షంబున నరండు 168

ధత్తాంఘ్రిరేణుపు ప్రాచీన్ధకి గీతమంతో వారిని ముతించుట

తే గి శ్రీవధూనాథ ధత్తాంఘ్రిరేణు వనెడు
వేరు నత్కంబు సేయుము ప్రేమ నాకు
నిదియె వరమగు వరమగు నింతరిన్న
నన్యమును పెరి నేనని యాకఁ డనిన 169

సీ అ దేవుఁ డొగాక యని తిదీప్తిత వరం
కొనఁగిన కంఠ నయ్యొగివరుడు
ధత్తాంఘ్రిరేణుండు పరిత్యజి దిత్తులై
లమ్మతపదంబునై యతియమనఁ
లెఁగుఁడ్రాచీన్ధకి శ్రీమూలంబు పేరిఁ
దనరు చివ్విప్రబంధమలు నుల
వేదాన్తయ ప్రతిపాదకంబులుగాఁగఁ
గడు మనోహరములుగా నొనర్చి

తే గీ త్తిరంగళాయి చేర్చదగ్గ బాని
 కర్పణంబుగాజేసి యధికనిష్ఠ
 గూర్చివిధపను దులసికా పుష్పపాలి
 దాకై లైలకర్మ మొనరింపు చమదినంబు

170

వ తగవద్దానాండ కంచకిచ్చాగయాపవించుం దగుచు నం దధి
 కుంబె శ్రీరంగనాథ చంద్ర కిము సెలెలనుండిగు భక్తాంఘరేణు
 కింబ్రు యమంబు కెక్కెందు వినుచుం బరియింపుచుండు నతండు
 మరలుంబుగ శ్రీ కర్పణ నియంబు నందలి శాస్త్రై వ్యర్థంబు ద్రావించు
 కింబ్రు మహామోగి మహాత్మ్యంబు సు శ్రీమంబును సగు భాగ్యవపురాజోత్తర
 కుంబంబు నంబు ప్రమాపిం తిం బాధ్యాయంబున భక్త పరాయణుండగు
 గారాయణంబు నరుచకుం జెప్పి

171

మ మనినాహస్తిర పాదనీరజ పహాపూర్ణాది భక్తాంఘరం
 గ నిరాహుట విహార భీమంబు వత్తక్కవాద సాదస్యర
 ద్వేన జాతప్రియ హైమవత్సధిప హృత్పితృహావాన ని
 ల్య నిరూఢ ప్రతిభా విలాస రమ వంశాంబోధి జై బాధి కా

172

క శ్రీసిద్ధి భక్తాంఘర రిశో
 మోహిని భక్తరస సమంచిత తులసి
 సూరకృత మాలికా నం
 రానాంకృతి శరీర నతమందా

173

పంచదామరము

రమా ముఖాంబుజాత మిత్త రామచీరం విగ్రహ
 శమాది వట్కు నంపదాథ సారమానసాకరా
 యమేయ రామ దివ్యదామ చూరీతామరద్రుపా
 క్షమా నరీ విపద్విధారి సర్వరక్షతా హరీ

174

గద్య 129 శ్రీ రాజగోపాలకృష్ణ కరుణా కటాక్ష లక్ష్మణుల పాండిత్య ధుర్యో
 నవరతావధీమండలాఖండి సామ్రాజ్య రోరేయ స్వసమర్థతాకృత పటహ
 ధణంధజారవ విపరీత పతనక్రియా దిల్లికాధీ దుండుభి ధ్యావ కోలాహల
 హహమధ్యజాంబి కనకదండీకృత హీర కిం కృతనందివిక ప్రతాప తీర్తి
 ప్రభావ కోనలసం వయః పారాచార రాతాసుధాకర బౌందర్య శిత కుసుమ
 సాయం బహిరీ పామరాయక ప్రదీపంపై శ్రీ మహాభార్గవ పురాణంబు
 నందు మునివా లి ఒనవంటును వనందు కావెరీ బటంబునందు మనోహ
 రంబుగా గావంబు సేయుండు లక్ష్మీదాకింబనంజేసి రంగభర్త
 యవివాహ రప్పించి సాయుక్తం దొంగంగుటయు శత్రుఘ్నరేణు శిష్టం
 బును నమ్మహాత్మని గాఢ రాగ్యంబును లక్ష్మీనాయక నంబాదంబును
 నారాయణామమతంబునంజేసి వేళ్ళకుంబనందు దేవదేవి యుద్ధ
 విండుటయు దేవిదేవి నారాయణమనితో కమించుటయు రంగవిధుండు
 నారాయణమనికొలుకు దేవదేవికి రత్నచివకం విచ్చుటయు ముని
 నిందాపహరణంబును హరిస్తోత్రంబును నన్నది పంచమాశ్వాసము
 సంపూర్ణము

భార్గవ పురాణము

షష్ఠాశ్వాసము

- శ శ్రీనివా మహివా హృద
యాంధ విధాయ పన్నగాదివళాయా
మానిత చాగిషగిరి శౌ
రీ విహపమమ సురపురీ గోపాలా, 1
- వ ఆవధిరింపులు నకిల గుణనికిర ప్రశ్నాధురంధరుం దగు వరుండు
నాయణున కిట్టనియె 2
- న పృథ్వీంబు భ్రము సంపూర్ణంబు నగు హరి
పక్షాంఘ్రిరేణుని భవ్య కథయు
నాకించిరి సె మహాత్మ వరచు పదా
వాపాపతార ముద్భాసిగాను
ప్రవణంబునున మోక్షదములు విష్ణుంబు
ంగుడు సర్వజనుల కలిల కలువ
హారంబుంగు చర్య లత్కంబి ముదమున
వింజిని వీనుం నిందుగాగి
- శ్రీ శ్రీ గురుద్రవు నద్భుతశ్రీక నమః
వతులిత శ్రావ నిస్సలాయత్రమరివి
నిర్మరనుతాంఘ్రి కమలుడ చూర్ణితాత్మః
దవు చిరంతన మునినాథ భవవిభేద 3

క అవి నరుడు పల్కు బాళ్ళము
విని భక్తపరాయణుండు వివిధ నిగమ సం
మనిరూఢుఁడు నారాయణఁ
దవఘండు వదించె నిస్తులాసిండుండై

4

తే గీ విష్ణు నందు! ఏ వ్యస్తమౌ వృత్తిగల్గె
కతన లోకంబువందుఁ బ్రభాతిఁగాంచె
విష్ణుచిత్తుం దనెడుపేర విమల మతిని
నిఖిల భక్తుల యెలు నిర్దేశ యగుచు

5

క హరిసన్మస్తభరుండును
ధరితుఁడై దళిం గాఢ్రుతతు లాగమముల్
మంహరునివలన నెచ్చెన్
హరి నభ్యాసయి దక్క భూస్థలమందున్

6

క హరి కరుణఁజేసి యతులం
బరుడగు నైశ్వర్య మిందు ననుచుండుచుఁ దా
బరచు పదముఁ బ్రాపించెన్
స్థిరతరమతి నందించుదు శ్రిజగద్యుఁ డొగిన్

7

క వినుము నర యొక్క రిల్లం
బును గలిగిన వాడ పగుచుఁ బుణ్యం దగు వి
మ్మనిపయ్య విష్ణుచిత్తుని
ననుపమ సూక్తిని వదించు నాహ్లాదమ గన్

8

విష్ణుచిత్తుఁడు గరుడాంబుఁడై జన్మించుట

క ఆచారహము హైమ వార్జుని
విహములు సహకారపవ నివాసి యరరా
పహములు మహానిలంబై
మహాయం దలరాలు పాంథ్యమందలమందున్

0

చ ఆరవిందోర్పు ఎరుల మందిర మికిందానంద పద్మాకర
కర్కరమై యావరణంబు శృంగమలఁ బ్రత్యాశంబుగా వ్రాలి వి
చ్చరిణంగాయ నమ్మతార నిచయంబుల్ రేలు తద్వక్తర
స్ఫూరతుల్గా జగన్మలిం దవటు నీ ధన్యపురం బున్నదిన్

10

సీ ఏ ఏఁగిల్లు నహిస రత్నాంబులి
సొంబు లింగికి స్థాప మయ్యె
సే యారఁగల గభీరాయత శిఖేయంబు
పాతాళ సకుఁ డో వదము నయ్యె
సె బ్రౌఁతెలువొందు నింతు జెలువెంబు
అచ్చరబొంబు పొచ్చు బుడిపె
సె పురిఁ బ్రాపించు గోపురపాళులు
గోపురి శేవగు దావ లయ్యె

తే గీ భర్మసౌధి వృటా మిత్రాఽమాన
అంధుర ఎకాకిణి సుమతృద్భూన
పగవ చలిత మనామన భావ్యమాన
నిస్తు లొన్నలృ శరము ధన్యపురింబు

11

ఓ దివ్యంతై సకలజన
 స్తవ్యంతై భవ్యమగుచు స్వర్గోపమతా
 ధావ్యంతై వైవ్యవ గణ
 శేవ్యంతై ధర్మపురము వెలుగుండు మహిన్

12

క ఓ పురమున దీపించున్
 ప్రసతి వటపరళాయా శ్రీరంజన ముక్తి
 ప్రాపకుడు నుంలొక
 వ్యావకుఁ డలిలామరన్ని వరసేవిటుండె

13

సీ వేద వేదాంగ సంవిహ్వనసౌఖ్య
 ధ్యాన వాయుజుల రత్నరేఖలును
 స్నాన సంధ్యాద్యనుష్ఠాన నిష్ఠా గరి
 ష్ఠ ప్రతిష్ఠా జ్ఞాన సంపదలును
 సకల స్మృతితపోస పురాణ శాస్త్రాది
 శయ వాఙ్మయ విచక్షణులును
 సమలోన్ఘ శాంతస్వామి ప్రసక్త వై
 రాగ్య వాదైక విరాజును

తె గీ లవరహము యుక్తి కలుతై¹ యలిం భాగ
 వత సమర్ప నొవర్పుడుఁ బరగుచుండు
 రండు కతగుంట్లాలుగను సమాప్తసంఖ్య
 లుగను హరిభక్తులగు త్రిజాల్² దగుచునుం

14

క బారల కిగ్రేసరుడై
 యూరుచివ యోగవిద్య వరసినవాడై
 ధీరుఁ డఫలాత్త చుక్కాడు
 పూరిత మతి నొక్కఁ డరిరు మునినాథాఖ్యన్

15

సి హరిహరంబు సన్మస్త మగు మానసము గల్లు
 నా మహామహుని భార్యారిలామ
 చక్కందవల వంటి సకలలోకములందుఁ
 గల కొంతల హసించు కంఠనయవ
 పతిపాద పత్తి పెరుడ నాచరింపుచు
 ప్థిరిప్పెత్తిఁ గన్న పతివ్రతాశ్య
 నయవిసేయాది గుఱ వ్రజంబులకు నా
 భావమా హృదయంబు దనరుసాధి

తే గీ రనడు కలసై న నమ్మితేతరకథాను
 లాపములు వినుచును దవులంగ వీని
 యుత్తమ కులాంగనామణి యుదిత వదన
 రచన నిరవొందు మత్తమరాళగమన

16

క ఎలయం దామానిని యం
 దురింగా జ్యేష్ఠమాన మందలి స్వాతివ
 రితిక సుభద్రుని చివమునఁ
 గలయఁగ గరుఁ డాంజాండు గలిగెఁ దనయుడై

17

విష్ణుదిక్తుఁడు స్వామికిఁ బుష్పమాలికా కైంకర్యము నేయుట

అ వె అతఁడు విష్ణుదిక్తుఁడను నామము పొందు
జనము భట్టవాతుఁడని వదిలె
సమదినము విష్ణుసంధుఁ జిత్రియి వెన్చి
యెఘడు నిరరవృత్తి నెఱుంగకుండు

18

సీ పరిమళం బలిల దిగ్భాగంబుఁ బర్యంగా
భవ్యంబులై వ ధూపముజేత
ఘటన రుచయ రమ స్త్రీమంబు బారెంపఁ
బ్రలలిస లుట్టి దీపముజేత
నుకుటల శార్కాన్య సూపాత్మ చక్షాపి
వృక్షన కై వేద్య సమితిజేత
హరికిఁ జిత్తంబులం దానందము నొవర్చ
నమరిగ వృత్తగీరములయే

తే గీ స్తుప్రదక్షిణ వందన స్తుతులజేత
అవన మార్గన నాం లేకుముదేత
నవ్యకరదీపికాలోపణములజేత
విష్ణు వారాధనకుఁ జేయు విప్రవరుండు

19

వ వెండియు నతఁడు సార్థంబులగు రీర్థంబులను విసిరితంబులగు కల
గంబులను విడికరా²సాచితంబులగు తులసి వనమాలికాదులను దవృత్తి
నముపార్జిత ప్రకారంబులగు చమర్విరాద్భలం కాలంబులను హరిం దృష్టుఁ
జేసి యంతటం గుణమపరిష్కారిత మహిమంబులను దుఃస్వప్రమంబు

లను బరిరంభించు వదంబు గావించి దానికిన్ జలసేవనం బొనరింపుదు
విద్మిత మాలికా హరణంబులను దీర్చికావరణంబులను శ్రీవైష్ణవ హావా
చరణంబులను ననవరతంబు సమాహితఁడై యుండె నంత 20

సీ నిరతయు నింద్రియ నిగ్రహంబునఁ జేసి
మరవారి పరిచర్య ముఖ్య మనుచు
భావించున నెఱింగి భట్టభాటుఁడు బహు
దేష్టాకరణములు స్థిరము గాండు
తైత్తిరికమును నమత్కరముగాఁ జేయుచు
లలిలి ద్రివర్గంబుండు దొలంగి
శేషవిరియ విశేష విజ్ఞాన నం
దిత భగవద్దాస్య తీవముఁడుగ

తేగి యాది 1 దాన్వతియోపాయ యాపమునను
హరిని లోకాధిపతిని సమాగ్రయింది
యమ్మహామూర్తియందు సన్నస్థభరము
నెవని తత్త్వనివేదిత హృదయుఁ డగుదు 21

తేగి నిరత మాత్మభరణమున నిర్భయుఁడుగ
నిర్భరు డుగ దృఢవ్రత నిశ్చయుఁడుగ
సమయ మిట్టులఁ గడపుచు సరసిజాక్ష
సేవ యందుఁ బరాయణస్థితిఁ గడంగి 22

మ సరసత్వంబున యోగివర్మగారు యథేచ్ఛారాశిసంతుష్టుడై
హరి పాద్యా మరండపాన మధుపాయతాక్తుడై యుండు వ
త్తటి ధీరుం డగు పాండ్యరాజా మధురాస్థానంబుఁ బాలింపుచున్
ధర వర్తిల్లును గిరిసంపదల కధ్యక్షుండు నై వేడుకన్

28

పాండ్యధరావరు వర్ణనము

సీ ధర్మ విఖ్యాతుండు ¹తత్త్వజిజ్ఞాసు
తత్త్వ సేవన తత్పరుండు
ప్రాచీయగిరి సీమ పర్యంత కిర్తి నం
తా త్యాపతస్పూర్తిఁ దపరుఁడు
సంరత వర్ణమౌళ్యరమ్య గుంపన్మ ప్ర
భావ మహత్త్వ విలాతితుండు
సకల భూత దయాదన ప్రాభవ స్పూర్తి
నిఘటాక్షమున గణించు విభుఁడు

తే గీ గరిమఁ గంచె నఁ బరికిటొంకని ఎనుండు
దుస్తరారి వితానంబు ద్రుండు పీఠఁ
దళింలొక ప్రసిద్ధ విద్యావతుండు
రాజ మాత్రుండె వాండ్కిధరావరుండు

24

తే గీ ష్రిరినిఁ దత్త్వ నయ కాంక్షఁ జేసి తత్త్వ
విదుంఁ బాలింపుచును బృథివీ పరుండు
దనరు నవ్వుడు రీఢ యాత్రావరుండు
భూసురాగ్రణి యొక్కఁడు నిర్మలఁడు

25

పాండ్యదరావరుషకు నౌక యాత్రిక విప్రుని
వలుకులతోఁ దత్త్వ చింతకలుగుట

తె గి అమ్మచోట్టుండు రత్నుని కరిగి యలిథి
పూజకుం డగు నా రాజముఖ్యుఁ గాంచె
వృషతియను తానిఁ బరస్కరించి పూజ
ఁ గలు గావించె నిక్కులానందుఁ డగుచు 26

క అనుచొంద విశేషార్థం
చనమా నా కెఱుంగఁజెప్ప మహాస్థలి ని
న్నును దత్త్వజ్ఞుఁగా నూ
త్తర పేర్కొని పల్కుదురు సుధీ అను లక్ష్మిన్ 27

క అనఘఁడ భూవిజృంభాక్షి
విని విప్రుడు ని ప్రయార్థ విమలరాతో
చనుజేసి పండితులౌ
నెవని మహిమైన కనియె నింపు దలిర్పన్ 28

చ అనయమి రాత్రిలై వగటి యందును ఎప్పటి దినాశి శ్రద్ధతో
నెనిమిది మాసమల్ పయసు నింపగువేఱి జూ దాశార్థమై
జమఁడు పదార్థ సంగ్రహము నుల్లెడురిదిని యుత్తి సిద్ధి కి
జునకంసంద యర్చన వాసంగ నౌవర్చదగున్ వివేకితన్ 29

క అని ద్విజఁ డాచిన వినియె
శ్శుపాఠం దితనిఁ బాఠ నల్ప ప్రయమానన్
చనిది పురోహితుని తిలిచి
యనియె సరినిఁ గూర్చి యాధరామరు సూక్తిన్ 30

లే గి నేను యత్సంగఁ జేసెద నివృత్తమతిఁ ॥
 రార్థ మా యైహిక నుఖంబు వ్యర్థమగుట
 సాధనం దనరించెద కాశ్చర్య మగు
 బ్రహ్మపదమఁ బ్రహ్మపి దుర్లభమ భుజు ॥ 81

క ఇహభరహిత కామఁడివై
 మహిఁ దనరిన యట్టి నివృ మారు గురుఁడ వో
 మహితాత్మ పలుకుము నభా
 వహ తమపాయంబు నేరువతిల సమముగాన్ ॥ 82

చ అని యట్లు పలుకు భూమి
 విని వాక్యము విని ద్విజాంతు సుగుణాందితుఁ డిం
 పునఁ బ్రతి వాక్యము నుడివెను
 మనమున సంతోష మంది మహిత ప్రౌఢిన్ ॥ 83

లే గి అపనిపాఠ యా సమయంబునందు
 నీకు నీ బుద్ధి యుదితఁ నెగడుఁ గాన
 నిందు జనియించు పురుషుల విట్టి మదియుఁ
 కాడను నేరదు విజ్ఞానమున తిళింప ॥ 84

నీ నిగమాంత విజ్ఞాన నిష్ఠులారచే నుపా
 ననముఁ జేయుఁబడిన మనుని విభునిఁ
 బరుని దై వతము నుపాసించి దుర్లభ
 యగు ముక్తిఁ శెందు ॥ వన్ను యనదు

రామహర్షునిఁ గూర్చి యానా మణియుఁ గృ
 తాంతి యగుచు సొస్థాంగ విసతి
 గావింది పల్కె నో కరుణావయోనిధి
 వేదాంత వేత్తలే విమలాఁ గూర్చి

తే A ధ్యాన మొసరిండు రత్నాగమాంతవేద్యుఁ
 1(దాది మధ్యాంతరహతుం డనంతుఁ డెవ్వ)
 తే మహామహుఁడు పరాపరేశ్వరుఁడు పు
 రాణ పురుషోత్త మఁ డెవండు రమ్య చరిత

85

తే A సరసి నెవ్వావిట్రూ విలాసమునఁజేసి
 సరసిని ధివాంధిపండ్లు దిరుగుచుండు
 ద్వైఁ డెవ్వఁడు ఎకం సుధీరుచుండు
 సంకలాహ్లాదకుండు ప్రజ్ఞాని యుఁడు

86

క సునిశితవ రుద్రాబ్జమ
 సరసిజిహ్వ శక్తివహ్ని సమయ సమీపా
 ద్భురు నిర్దరకుండు లిప్తియుఁ
 గర మెవ్వని యాళ్ళ వశముగా వర్తించున్

87

తే A ఎవఁడు పరతత్త్వ మనుపేర నెనఁబఱు
 నిర్మలఁ డీర్ఘుఁ డెవ్వఁడు నిగమసారుఁ
 డెవనిఁ వెంకి జనులు పాప మెవయకుండు
 రమ్యహర్షునిఁ బ్రార్థి నిర్మయముఁ జేసి

88

పాండ్యధరావరుడు తత్త్వనిశ్చయమునకై కుర్చియు గట్టెట

ఆన విని పలుమా జాలో

చనఁ జేసి ద్విజాతుఁ డిట్టి సంపదగూఁడఁ

దనముండు విష్ణుదేవుం

దనువొందుడు నిందు నయయపఁ లేదనుచున్

39

నీ అమ్మహాత్ముడు పరందైన తర్హింబు నా

కాధిపుఁ డలిం లోకాధినాథుఁ

దందురు తాత్త్వికంబగు పదంబని కొంద

జ్ఞు దర్శుతప్రాతారి జనము

మది నిమిత్తముఁ జేసి యవనీస్థము గల్గె

బహువేదవేదాంత పారగుండు

రావించి తత్ప్రమస్తావనీసురులదే

నెద్ది నత్యంత విశ్వయింపఁజరును

తే గీ సజ్జ తత్త్వంబు నీవు నున్నాఁడొంది

భక్తిఁ గైకొని సాధింపు పరమ పదము

ననిన మతిమంతుఁ డగు విభుఁ డధిక శుభము

నలరెడు పురోహితుని వాక్య మాంకింది

40

చ అందు వనంత సంఖ్య గొం యట్ల ధవం బనుచొందు ముక్కులు

రిక్కుమలి యైన యా నృపతి పర్యుడు నుమ్మత తోరణం బనిం

దుఁ గంయంగఁ గట్టిఁ బరితోషకుడై జగతీతలం బువన్

గల నిగమార్థ కోవిదనికాయములన్ గుఱియించి యద్విధోన్

41

జ పునులార (1రండు తత్త్వం)

ఋను నిశ్చయముగ నొవర్చి భువి నీ కలకం

ఋను గొనుడని బాచింపం

ఋనిదె నకలదే, ముల నృపాలుడు ననున్

42

చ గి అంబ నది విని వేదవేదాంతవేత్త

లైన భూసురు లందఁ జాత్తాదరమున

1రనహస్రాధిరములగు (2సంఖ్యలొప్ప

రమ్మ) తరమైన మధురాపురముఁ జేరి

43

వ అందు రాంసభాభవనియుఁ బ్రవేశించి యా క్షితిపట దేలం బ్రహ్మజితులై
రమకమ సిద్ధాంబ పృథులంజెన వరసగఁజుగా సంబాదంబుఁ జేసి
రట్లు ఎహవిద (1శాస్త్రవాదం) వానరువు ద్రావ్మతోల్పఁబడియ
పరంబగు తత్త్వంబి నిన్పయింపకుండుటం జేసి యమ్మ హేళండు
సం యాత్ముండై యుండె హా మాహామోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రమంగం
ఋను నగు భార్యపపురాజోత్తర భండంబు వందలి జతుర్వింశతి తమాధ్యా
యంబు భక్తప్రసాదంబుండగు నారాయణండు వరునకుం దెప్పి పెండియు
నిట్లనియె

44

వదివశ్రగాయ విష్ణుచితుని జాండ్యరాజు వధ కరుగు మది
ప్రోక్షహిండుట

సి అప్పడు దన్వి పురాధీశ్వరుడు హా[రి]

వదివశ్రగాయశ్రీ[హ]మమండు

రమణీయ గుణ సదాచరిత రత్నరు

విమల మనీషిని విష్ణుచితు

1 మూ లేడు 2 మూ లేడు 3 మూ లేడు

4 మూ లేడు 5 మూ లేడు

యోగివర్మనిఁ గాంచి యోగి విలాసార్థమై
కృపదీత నా జగదీశుఁ దనియెఁ
బాండ్యభూపాలు నభకుఁ యోయి బ్రాహ్మణ
పుంగవుం'డా పిపు పూర్ణ మరిని

శే గి రహిని మహాసీయోమగు మర్త్యరత్న తల్త్ర
మును బ్రతాపింఁ జేసి ప్రమోదమువను
పల్కిము గ్రహింపు మనురు విస్ఫూర్తి శ్లో
నయేతరోత్తి నిందిరానాథుఁ దినుగ

46

క కరముఁ బ్రతిపత్తియై భూ
సురుడు కరంబులు మొగిల్చి సురనుతుఁడె యా
హరికౌటకు విన్నవించెను
గురుతరముగు తనకు మగిని కొర్కి యనంగాన్

48

సీ స్వామి శ్రీప్రాసాద సమ్మార్గసమై కాకి
యధిపేక్షిజు సుతాద్వాహరణమై
మధుర సౌరభవనమాలికా కరణమై
సౌవర్ణ పల్మణికావరణమై
గరుడభూషిల పరాకాపరిగ్రహణమై
భర్మ రత్నకృతానందతృప్తియై
దివ్యమంగళ కరదీపికాలోకమై
శత సింహానాది భారణం

తే గీ లేక తావల గృహగేహాల సమీప
వేదికాద్వార రక్షణపల్లి కలనా
ఓంఘోరం నను వాది గారు మీర
లంపి వప్పుడు మికు దుర్మగము గాదె 47

బ దురహంకృతులగు భార్య
ఎదుల నభకు జనగరాదు వటవర ¹శయా
నరవి భవద్గృహమంటప
మ రహిని విదరాది యెట్లు తోపగ వచ్చున్ 48

తే గీ మీరు కైంకర్యం దొంగి నిమిషమేవి
యందు నెట్లు సుంపి ²యృజ్జనేల
ధరతి నీ దిప్ప రామి ర్తనము విడిచి
వాద మేరిరి జేతు ఎచ్చారగాగ 49

క ని కైంకర్యం దక్కనె నికరము స్వీక్షింపగా నేర న
వ్రాక ప్రాధిమ వేదకాత్మములు వేతోతాగ మందమి నం
శ్రీకర్తవణ సుతంబి కి స్మవసహానీమన్ మహా ఎండితా
నికం వెట్టు గెచ్చువాద పృహతి ని న్నంద్ర వాగైతినిన్ 50

తే గీ వాద మీరైన వారల ఎండితు
లైన యితరు లుండిరేనె అంపు
లొకొంటున్న వాకలోచను
దకని గూర్చి యిట్లుచనియె ప్రీతి 51

శ్రీ మోక్షోద నామ యాహింస నిడియ మ
 ద్భాగై కొను మిప్పు దతిశయముగ
 సర్వాగమములు శాస్త్రములును || కొ
 సంగెద భూసుద సంతనమున
 దావక మానన కామరసమున
 వాహుతి ¹నుండి జయము నిత్తు
 ఏ క్షయమునన నీ వేగుము శీఘ్రతఁ
 గై కొది పాండ్యభూకాంతు సభకు

తే గీ నేను నీ యెడ నీవెంట నేగుదెంతు
 గోవు వత్సమును గుఱించి పోవు వగిది
 నమచు వటవుత్రకాయ యట్లాది నపుడు
 విష్ణుచిత్తుండు నంతోష వివరుఁ డగుచు

52

విష్ణుచిత్తుండు మొదట నిరాకరించినను స్వామి ప్రోద్బలమునఁ
 బాండ్యరాజు వధతో వాదించుట కంగీకరించుట

తే గీ అయ్యతునిఁ గూర్చి ఓన్నమ యని ద్విజుండు
 రమ్మతిరమైన మధురపురముఁ గూర్చి
 వచ్చుటో మధ్యమున వేగవతిని దాటి
 రహిఁ బ్రవేశించెఁ బాండ్యేకు రాజరాని

53

క లలి విద్యజ్ఞున కోలా
 హం యగు వారాహ సభ ²యత్నమతి న్ని
 శృణుఁ డగుచు సంతరాత్మన్
 వెలయఁగ నిశ్శయముగఁ బ్రవిష్టుం డగుచున్

54

సీ సుతుదిర దివ్యతేజోవిరాజితు దీర్ఘ
 బాహు సత్కుష్మణ్ణోల శరీరు
 నాహుధ మృష్టపృష్టాంగకోభితుఁ బృథు
 వక్షు విశాలాశు వరగుబాధుఁ
 బాహ్లాద్రదాస్యుఁ నుదీర్ఘకుచస్మితు
 నుచుతర నిరమృతి శోర్యవృందఁ
 ౧౦౧ త్రకాంశ భుజాయుగ్మ సుకపోఽఽ
 గమలాశు వసమాదికావరీత

తే A శంధదుని 'సత్యగుని జితకామరోష
 సమంవతి నియమాది గుణాదియత్తు
 హృదయ పద్మస్థ భగవదప్రహిత నమర్చి
 కాశయ జితేంద్రియునిఁ గాంచి యప్పితుండు

౫౪

౪ అంత సమాహతుఁడై దా
 సంతసమువ లేది యాద్రిత్రశేషుని ర
 త్నాంతరిత పీఠిఁ జేరిది
 యంతయు సౌష్ఠాంగ మెరఁగి యంపుదలిర్చన్

౫౫

తే A పరమ హర్షితుఁ డగుచు నప్పార్థివుండు
 క్షితి యథావిధి వశమై బాహిం నచటి
 నిగను నిగమాంగకోవిదుల్ విషమతులు
 భూమినురు లంద అసమాతః బొంది రంత

౫౬

క ధరణీశ్వరుఁ డా మునునకు
మరువునఁ బ్రణమిల్లి కేలుమోడ్చి వివరముఁదై
కరము నుపహరింపఁజేసె
స్థిరసూక్తి వదించెఁ దత్త్విజ్ఞానుఁడై

58

తే A మహిత నిగమార్థ విద్యర మోనివ్యక్త
భక్తవత్సల సంకత భవ్యచరిత
దివ్యమతి వరతత్త్వమౌ దేవుఁ డెవ్వఁ
దమరవంద్యుఁడు మూఁగు వేదమల యందు.

69

విష్ణువిత్తుఁడు పాండ్యరాజ సతలో
నారాయణవరత త్వమును జాతుల

క అను దవ్యాక్యమ వినుల
విని విప్రవతుండు హృదయ విమలాంబుజ నా
గుని శ్రీధరుని జగత్పతి
వినుతింది కడంచె లోపివిధు సత్కరుణన్

30

క నారాయణ మును పరుఁడు
నారాయణుఁ డప్రయుండు నారాయణుఁడా
నారాయణుండు పరమగుడు
నారాయణ పరుఁడు భార నాథమునిన్

11

క అరూఢిఁ బరబ్రహ్మము
 వారాయణఁ దవ్యయుండ రాకుడు కళా
 కారుడు తత్త్వము పరమో
 దారుడు దేవదిదేవుఁ దమృత ప్రదుఁడౌ

83

తే A ఇతని వామంబు సంతతం బలికియంబు
 దనరి తీవరతులకుఁ బరాసము నగు
 హేతు వంతర్హాస్యైశ్చ యేష మితి
 యంతపిను నిండి యుండు వారాయణుండు

83

తే A అతఁడె విశ్వంబునకుఁ బతి యాత్మ విభుఁడు
 సర్వశేషియుఁ బరమాత్మ సర్వతనుఁడు
 నల్ల నేత్రుండు సర్వజ్ఞఁ దవ్యయుండు
 సర్వగుఁడు సర్వవిభవండు సర్వమయుఁడు

84

సీ ంక్తి విభుండు వింశతిం దాద్యంత
 రహితుండు కాశ్యకుఁ దహిశయుండు
 పురుషోత్తమండు గుణపూర్ణుఁ దపంతుఁ దా
 తఁడు పరమంబగుఁ దత్త్వ మరయ
 సత్కంబు సత్కంబు సంతయంబును లేదు
 వారాయణనికంబె వేణు గాంచు
 పరమగు దైవం బభావంబ భావంబు
 విశ్వంభరాధీశ విప్రవర్య

ఆ ౩ యిదియ యిదియచూడ వెలమి సర్వం న

ర్యంబు గాఁగ నే నుదారనూత్తి

మరికినాడ ననుచు బరమవ్రతుం డిట్లు

హరి గుణించి మధువు నవసరమున

౪5

పాండ్యరాజు పథలోఁ గట్టిన కుంకము తెగివడుట

బి లలితమతి విష్ణుచిత్తుడు

పరికినదో పులిశయంబు బరఁగి మవర్ణో

క్ష్మిం కుంకము తెగివడుటయు

నది పుష్పం వృష్టి గురిసె నామనుని పయిన

౪6

చ దివి గురడుందుభుల్ మొసె దివ్యసతుల్ వట్టియించి చుప్పతిన్

భువిని నమస్త మామవులు భూషణఁ జేరిరి సర్వదేవతా

విపహముకిన్న శ్రీధరుడు నీరనాడుడు లోకసౌకుం

దివిరళము ర్తి యెక్కుడని యానభు బల్కి సుదాత్తపి ఖరిన్

౪7

పాండ్యరాజు విష్ణుచిత్తుని సమ్మానించుట

తే గి అప్పు దారాజు నిస్తులాష్టోద నిర్వ

రుం దగుచుఁ దచ్చరణ పంకిరుహములందు

నానగతి భక్తిఁజేసి సాష్టాంగ !మెరఁగి

యతిశయస్తోత్రములఁ గొనియాడి మతియు

౪8

స మహోజ్వలంబుగు భూషణ వస్త్ర గంధ పుష్పమాలికామండిత మునీగరు

నలంకృతుంఁగావించి యోపదాహ్యంబగు మహాగంబునం దరిరోహణంబుఁ

జేయించి నమస్తుంగ మంగళకూర్మ హేష నుపాసంబుగాఁ జరుగంగ

బలంబుతోఁగూడఁ బరిపర్మకవం దావరింపునపుడు సర్వైర్వరుండునుఁ

గోదీకందర్పసుందరుండును మహానుభావుండునునగు శ్రీవిష్ణుదేవుండు లక్ష్మి
సహితుండగుచుఁ ద్రయీతనుండగు పతంగేంద్రు వాళోహింది పద్మభవ
భవేంద్రుని సురముని పరివృతుండగుచుఁ దక్షణాంబున గజస్కంధాధి
హుండుండగు వమ్మునిఁ గమంగోనుట తిచ్చగింపుచు మహాభాగవతాగ్రణ
గంబు నందలి యంతరిక్షంబునందుఁ బ్రాచుర్యపొందిన వదైపుం గాంచి భక్తి
సుహృష్టై హృదయుండగుచుఁ దదీయసౌందర్యామృతంబు గ్రోలి తన్మంతా
త్పరచేతస్కుండగుచు నీరయూపతి వైభవ సౌందర్యాభిర్య వేషంబుంకు
దృష్టిదోషంబయ్యెడునని దింతింపుచుఁ దన్నిరాసార్థంబుగా వతనికి
మంగళాశాసనంబుఁ జెయుటకు కుదుర్తవంతు డగుచు గజగండంబు
నందుఁ దాళంబు గావించి యాచంద సంహృతుండగుచు సౌమగానస్వరంబు
నంతేసి యిట్లనియె

66

విష్ణుచిత్తుఁ దొనరించిన మంగళాశాసనము

నీ మంగళం బియ్యత మమైతితథ విదాని
మంగళం వీశ్వర మదన జనక
మంగళం బంతరాకృత లోకనాయక
మంగళంబు రమానుజంగ పక్ష
మంగళం బాత్మితోర్తుంగ ముత్తివ్రద
మంగళం బజ భవామరమేతాంగ
మంగళంబు సుపర్యమందార సమూహ
మంగళం బలిలాంతరంగ నిలయ

3 A మంగళంబు మహాపాపభంగ తరిత
మంగళంబు సువర్ణపతంగ గమన
మంగళంబు దయాదసాపాంగ విభవ
మంగళము బై త్కిరావ పతంగవాహ

70

మ కత బాణార మహోగ్ర బంధవ భుజాదండంబులుం గల్లు నీ
కతి భక్తిన్ రచియింప మంగళము మార్తాండవృటా తోటి నం
భృకదేవంబును దైత్యబాంకటదాహేతుత్వమం గాంధూల
స్తుతమౌ చక్రము గల్గి నీకొలుకు జేతున్ మంగళం బయ్యతా 71

జే గి అదిపూరుష నీడు కొమోదతితి
శంఖమనకును సందక శార్ఙ్గముగ
మంగళం బాదరింకు నీ మహిషియైవ
మానినీమణి లక్ష్మితి మంగళంబు 72

ద శ్రీకణ్ఠ సేవికంబులు విరించిముఖమర హైమ హౌరై
వతమణి బంధుర ప్రకర వారిసుర వనదీయ పాదమల్
మతిని దలంచి నీ కొలుకు మంగళి వే నొనరించు వాడ నం
బితమగు నీ కృపారస విశేషమదే మురదైత్యసంహారా 73

అదె మనలయందు ద త్తమహిమానుగుణ్య
శేషశేషితా స్థిర తెంగునట్టి
నిర్మలానుబంధి నియతి గావించెడు
నీప మంగళంబు నే నొనర్తు 74

జ అనియట్లు హరితి మంగళ
మును మౌవి యొమ్మిది వృక్షములు వృక్షములు
దనరెడు ప్రబంధములు దే
ప్రసిద్ధింతు రదిందె భక్తి పూరిం మతియై 75

అ వి అనుచు నిట్లు మఱి నధికసంతుష్టుడై
కరుణచేత నతనిఁ గాంచి శౌరి
యాత్మ పద్మ కిర్ణికాగ్ర స్థలంబున
దాసిఁ జేసె భక్తవత్సలుండు

76

విష్ణుదిక్తుఁడు మహావైభవముతో ధన్విపురముఁ జేయుట

తే గి అంత బహువస్తువుఁజేసి యదిపూచేతిఁ
బాఠితుఁడయి యమ్ముని పుంగవుండు
తదనుమతిఁ గొని వేడ్కచే ధన్విపురముఁ
జేరఁ బరివృతుఁ డగుచు సుదారలీల

77

క పురఁజను లందఱు భూమి
సురు నైభవ మాలింది సుస్థిర మతులై
పురవర మమలకృతి గణపి
వీరి నాతని సేవఁ జేయఁ బరి వెడలి రొగిన్

78

క ఆ పురఁజన పూతికుండై
యావృక్షీసురుఁడు గణ సమాహార గతిన్
దీపింపఁ జొచ్చె విఞ్ఞపుర
మెఱుఘన తగవద్దయానమేర హృదయఁడై

79

తే గి శార్ఙ్గ ధన్వుని వదిలెతఱాయ మంది
రముఁ బ్రవేశించి యమ్మునిరాయఁ డవ్య
యమిఁ బరంధామ సమ్యక్తు సుర్యరేఖఁ
గూర్చి ప్రణమిల్లి తనమది కోర్కు లలర

80

వ అంత నయ్యుండిరానాకునకు భట్టనాకుండు తదానీతంబగు భవంబును
బ్రహ్మస్తంబగు మాస్తీంద్రంబును నమర్చింది యథాప్రకారంబును
దత్తేశ్వరకర్మప్రతుండునుం దదాదాధనా పతుండునునై యుండెనని మహా
యోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతంబును నగు తాల్గవస్తురాజోత్తర
ఖండంబు నందలి పంచవింశాధ్యాయంబు భక్తకమాయంబందగు వారాయ
ణుండు నడునకు వెలింగింది వెండియు నిట్టనియె

చి 1

తే గీ శబ్దంబు లైంకర్క వింతురై యెగుగు విష్ణు
దిక్కుడు హరి ప్రేయంబు తానత యతుండు
నమచినం బింద్రియ కృతార్థతను తిలంగి
ద్రాక్షి గృత కృత్యుడగుడు మదార త్వి

తి 2

తే గీ కంఠివానాయకానన్యగామి కర్మ
మనమ తిలించి యాత్మీయములగు గౌరవ
మూల గృతార్థరః శేయఃగః దలంచి యచ్చు
తాల్మి పంకేరుహధ్యాన్త దగుడు నుండి

తి 3

విష్ణుదిక్కునకుఁ దులసివనంబున కూడేది గదాస్త్యబావంబునఁ
గన్యకయై తాన్పించుట

చ స్థిరమలి నాన్విజుండు దులసివన సీవకు నేఁగి యందు ని
ర్భరతర కుల్యయున్ దుదివిభాసిర విస్ఫురణంబుతో కదా
వరణమవన్ ఘటంపు చనితార్క మలిన్ హృదయాన్తపీఠాం
తరమున శౌరి మూర్తి విదితస్థితిఁ గాంతుడు వర్ణిన్ భువిన్

తి 4

తే గీ సొల మూంబుం దతఁ బాలవారి
మూల రఠంపుడు తావామమను న్యక్తియే
పుత్రకుని మాడ్కిగై కొని పోషణంబు
నల్పు చందు పసియించె సంతనమున

తి 5

అంకడఁ దులసి మూల రే
రాంలిక నీదును భిక్త మలవణిది మహా
స్వాంతుండు విష్ణులిక్తుఁ డ
వంశామర విభుఁడు ద్రవ్య జానమయమునన్

: 8

సీ ఆషాఢ మాసంబు వందలి పూర్వ వ
అనితార గల శుభ దినమనందు
కుదలగ్నమునను వసుంధరాంశు జేసి
జలసికామూల భూతలమునందు
కారదాగమ పూర్ణచంద్రరేఖయుఁ జోలి
వికల్పావదన బాలిక కులాంగిఁ
బిడికింప నగుట నా భరణినురోత్తమఁ
జానందకిందరికాంతరంగుఁ

తే A దగుదు లక్ష లక్షిత సుగుణ చరిత
మరకత క్కామ సౌందర్య మహిత నీమ
యోదితురపాం వరకరుణాంబుజం
గాంచి వార్యంబు ముంచి యుక్కుర్చ మించి

11

అశరీరవాణి గోదాదేవి పూర్వజన్మ వృత్తాంతంబుఁ బెలుపుట

క కరముంటే నా బాలిక
మూర్ఖున నెత్తికొని మోదముం గోని తా నీ
రకుడి రరణి న్నెఱు పొడమ
వయదారఁగ ననుడు నతని కుడిర యెనెన్

88

తే A దీని అన్మయం వదియింతు మౌనివర్క
యాలకింపుము స్పష్టాదియందు శౌరి
మనుడు భగవంతుడగు జనార్దనుడు విలయ
అంశమందు మునింగిన అంధి గాంచి

89

ఆ ౩ మును వరాహరూపము గొని యాథామి
నుద్ధరించు శౌరికి నొంది తా మ
హర్షవంశుఁ డొల్పి యట ధరనెత్తె ను
మాధవస్తుతుండు మాధవుండు

90

క లలి నా తూట సతితో
అంజదళాక్షుండు త్రిదనల్పినతో నా
లలనామచ యా దేవుని
ఓరికించి వదించె నిట్లు చివ్యతతోత్తిన

91

ఆ ౪ పరద లోకమన భవప్రీతి గల అను
లెవరు మీకుఁ బాఱు యెడ్డి ప్రియము
మనముగా రహస్యమువకు రహస్యమౌ
దీని అర్కవలయు నివ్యమతిది

92

క అనవుం దా ఖిచివాక్యము
విని భగవంతుండు శౌరి విశ్వమయుం దా
వనితా మత్ర ధ్రియుగాలిం
అనవున వారింగవంబు నలిపి వదించెన్.

93

సీ నా కావైరాంజై నన్నెడఁబాయక
 నాయందుఁ దగుభక్తి నమ్మివట్టి
 రన్యపు గొన నుత్తమ మగువట్టి ర
 హక్కుంబు నీ శీ సుదాహరింతు
 నాంకింపుము దేవి యతిల పూజయందు
 ముఖ్యగా వింసిల్లె వుచ్చహాస
 మాకు బ్రేమయగుట మహి సుమహాజావ
 నైక మధ్మ కీర్త భార్య మతుం

తే A కావగాఁ గోర్కుల నొసంగి యెరి దివ్య
 భావ మగువట్టి పరమపదంబు నిత్తు
 నన్నెడు హరిసూక్తి నాలింది యప్పుడు శౌరి
 కిష్టరాల్చిన భూదేవి యెగుఁగు తివి

94

తే A ఇందిరాదీశ్వరునకు నభీష్టయై వి
 సిందు సుమహానిశాహాస దేయుదాస
 నహరహంబును దన్మహామహం గుత్తిక
 కీర్తనము గల్పగంధు విహ్సార్తి మింది

95

క అనీ మవిఁ జీంతింది ముదం
 యన యోగిశ్వరుడవైన భూసుర నియం
 మను గల్లు జగతిఁ బార్యం
 మన సీత జగజ్జననియుఁ బొడమివ యట్టిన్

96

1 ము గొప్పన యుక్తమగు

2 ము పూజావనై క

విష్టచిత్తుఁ డా కన్యమ గృహంబునకుఁ గొని యని
భార్య పహతుఁడై పోషించుట

తే గీ ఈ కుమారిక గుణాలి నీవు కరుణఁ

బోషణము చేయు మనసు సంపూర్ణ మగుట

దివ్యమగు పరమస్థాన మవ్యయంబుఁ

జెంద గల శక్తి నిలిల సంసిద్ధి గలిగి

97

క అని మి న్నాదిన రాత్నము

విని నంతోషంబుఁ జెంది విప్రేంద్రుం డా

త్మ నిశాంతముఁ జేరి మదం

ఘన కథయగు పుత్రుఁ డనడు పొరఁతి కొనంగెన్.

98

తే గీ అంత వా నతి వృత్తాంత మవస్థుడుడు

పల్కుదో వపుయోజాన్య పద్మ పగిదిఁ

దనరు పద్మాక్షి యగునట్టి తనయ పోష

ణంబు గావించెఁ బరమ హర్షంబు జెంది

99

తే గీ క్షితిని గోదాభిధానంబుఁ జేసెఁ దండ్రి

యపుయోజాన్య కతులితాహ్లాద చిత్తుఁ

దగుచు నాలేమ సంవర్ధితాంగ యగుట

రూపరావణ్యగుణ్యానురూధి మించె

100

గోదాదేవీసౌందర్య వర్ణనము

క1 విమలరుచి మీతె వానన

కమలము చమజ్జ్వలలు ప్రకాశించె మహా

ద్యమమయ్యెఁ గుంతిలాకులు

రమణికి యోవన మనియెడు రవి యదయంబున

101

సంతత మింద్రదీపింతుల మగ్గున కెగ్గు వహించఁ జూచు ని
య్యింటి సుతై శిశులు వదనెందుని భీతికిఁ బైకిఁ బ్రాశ్ననా
సంతమనంగఁ జనం దగి సంతిత భృంగ గరుడ్యుతి చ్చటా
క్రాంత మహాదురిం గలిగి కంధర బృంద విభన్ హసింపుచున్. 103

కన్నులు కల్పలేఖలు ముఖంబు సుధాకరలింబు ముఖులౌ
దన్నులు చక్రవాకములు చంపకసూనము నాన యింపుగా
నన్నపుఁ గౌను మివ్వగట సంతత మీ యుపమాన వస్తువుల్
మన్ను దపంబు సేయు వలమంగద ముద్దియ న్నాశ్రయించుటన్ 104

క కందమ్మలు దమ్మల కా
నందం బెడఁబాపు భువన వయతరలింబన్
తొడియు గిరి తాపయ్యను
నిండు నిభాన్యను సమాశ్రయించిన కతనన్ 105

సె కామియ్యి వాహినిఁ దనరు స్థామలినఁ
గనువట్టు గళము ముఖమ్ము మించ
బృంగార నరసి తానిందు రాజీవమ్ము
లనఁగ లోచనములు సంప్రమృతమర
సార సౌందర్య పుష్కరితీయందలి సార
సముంబ గతులు మార్తంబు లుర
ననుమ విలాసవిలాసయంబులఁ బొట్టు
చక్రంబుల నాభి చమ్ము లిసఁగఁ

1 మూ సంతనమం 2 మూ తాపయ్యను

3 మూ సౌందర

తే గీ బొగ్గెను నీమంజుళరదాటి పువ్వుబోటి
 సైకకళోటి నిస్తులలదవేటి
 పరమకల్యాణి దేహంపు సరికదాటి (?)
 మీఁ నింద్రాణిసరణిఁ బొల్పారు ధరణి

105

తే గీ బెరువమగు కొప్ప నీలంపు నీరులఁ గప్పు
 నమరు గుబ్బంబీరు తైలముల మీఁ
 బాల మాగారు తుమ్మిదబారుఁ గేరు
 శోము కాంతుఁ నాను నెమ్మోము శోము

106

తే గీ సతీయ రదన వ్రజమునకు సాటి రాతి
 వ్రజములు ముత్తియెఱులు పరుగుదప్పి
 ఖండకాప్తియు భిద్రసంగతి నెనంగెఁ
 దరమి లలవద్దిరోధ మెవ్వరికి జగతి

107

క కలికి రదవములు కుంద
 మ్మరి లాదివపట్ట పిడుకు ముగి కైశ్యము వి
 క్కిలి నెదరింపుట మెఱుఱుచి
 చెలిఁజేర 1 సవర్ణతాప్రతిబిది గుళింబెన్

108

చ ఘోషములు కల్పకాళి నమన్నతి పొలము బాలచంద్రుఁడే
 గజములు మందయానములు కర్ణములున్ నీరు లోటఁజేసి యే
 యుజాగతివై న నిట్టి శుభరేఖయు నేరికిఁ గల్గి నేర దా
 త్రిజగతి కీమె మాతగ ముతింగొని మన్ హరిరాణి యోటయున్

109

సీ అన్యంబు మిన్నందివట్టి నేర్పరినన
 నొరులం దాపుగా నున్నిఁజేయు
 జంఘ యిన్నిని ధీరకాలినై నను బట్టి
 యేవ్వుల సౌంపుగా నలవరించుఁ¹
 తొక్కిలి సభకర స్ఫూర్తి వెంతటి నర
 సులనైవ నలి విరసుం నొనర్చు²
 గువయగ మే యెడ నలంతాప్తి వహించు
 తారిత్రై నమ జాం పలి రదిందు

తేగీ సభకతులు బయలెక్కి యున్నతిఁ గడంగు
 జరిగేని తిరస్కృతి నూరడించు³
 దా పయోజాక్షి మదనకల్పరాధిదేవి
 రయ యవగ దీప్తిఁ జెంపె సౌందర్య మొంది
 గోదాదేవి రంగవాధి బిగ్గు చిత్తయై నవరక్మ లొనర్చుట

110

క ఈటితి రుదిర రేఖ
 తాఱుకొని దనర్చి రన్విపురమునం
 దాహుధకర విలాసో
 దారక రాము క్తమార్యదాసతి వెంసెన్

111

౦ యోవనోంధ్రై బంధువోయలలోచన గానమాధురీ
 రావముఁ జేసి భక్తి నమరాగముఁ గైకొని రేవదేవు
 క్షీపరు సంప్రతింది రన చిత్తమునం దధివాళుగాఁగ
 ద్భావోమై కృపించె సరసస్థితిఁ దోడి తెలుల్ దిసింపగఁ

112

1 ము ధర 2 మూ పు 3 మూ గురై నవదలి
 4 మూ ర్పు 5 ము జాతికై వసు 6 మూ పు

ఉ వెన్నెల తాళకున్ మరుచి వేదనకున్ ముందుపు గారికిన్
గన్నియ చిత్తమందుఁ బరిశంపమాఁ జిందురు రంగనాయకున్
బన్నగళాయి కీర్తన మపార చోమృత మాధురీ యురిం
బన్నెడు గానము¹ంగొని పుట్టెడి నల్పి నుదందితోవ్పతిన్ 118

క ఆటలఁ బాటల మాటల
సిటులఁ బరిపాటిఁ జేసి నీరజవేద్రుం
తోటి గొనియాడుచును దన
తోటి నలుం కలని మహిమ దొరకొని వలుకున్ 114

తె గి ఆమిత సౌక్తి ముఖ్య గుణాధ్యయగును
²యోవ వారంధ విగ్రహయైన యామె
నిరత మాయాధ తర నభకరములైన
³హరి గుణము లెన్ను జగకుని కరణి ధరణి 116

మ సరసిజాక్షునియందు లీనతరమో స్వాంతంబు రంజిల్లి యా
యరవిందాయతనేత్ర హర్ష పరిపూర్ణాభిజ్ఞయై కష్టతో
క్మరమం గానమా జేయుచున్ హృదయ పద్మంబందుఁ దన్నూర్తి శిసు
స్థిరవృద్ధిన్ దిసియింపుచున్ నతత ముఖ ప్రభావాధ్యయో 110

క అరామ దండ్రితో వన
 మాయాధిం జేరి పువ్వు లలి సంఖ్యలుగాఁ
 గూరిమిఁ 1 గొని నిరతంబు ము
 దారినిఁ బూజించు విప్రులాయక మతియై 117

క నానా విధంబుల వా
 సూనములదేవ గారి కుభజారిని ని
 త్కానందవిధిని భక్తిని
 నానమమతిన్ సమర్థ వలరించు నొగిన్ 118

సీ 'కన తండ్రి నదృక్తిఁ దలకొని పతిరాజ
 కయన పూజార్థమై సంతసమున
 మానితలగు పుష్పమాలికి లొనరించ
 వాని గోదాహ్వయ వనజపాత
 యొడ్రదనీంద్రాయ తెన యగు నిజతైళి
 కంబున ధరియించి మవకమించి
 సుకరమైన వచిన ముక్కురమ్మవం దాకృ
 తేణ విలోకించి హృదయ జనిత

తే నీ తోషితాయత్తివై జరితోనె మగుడఁ
 బెట్టెయం జెర్పి నిస్తులప్రియముఁ జేసి
 కంజనైత్రుని యవతార కథనములు న
 భక్తిఁ బాటలు పాఠు శభవదముగ 119

1 మూ గొనిరతంబు

2 మూ కమ

చ అనయముఁ బ్రతిపాటికొనితె జనకుం దొవరించు మాలికల్
మునుకొని లా ధరించుకొని మోదముఁ జెందుచు మందిరాంతరం
జునుఁ బరియింపుచున్ ముకురముం బరికింపుచు నవ్యయన్ మనం
జునుఁ గమలేశు నంద్యురమున్ రదియించు వందన్య వేడుకన్ఁ 120

చ తరమతిఁ గప్పకాచుటి మదంబునఁ దాల్చిన పుష్పమాలికా
తతిఁగొని దక్షపాటికి నుదారత సర్పఁ జేయు శక్తిసం
దిత గలి భట్టవాతుఁడు పశీకృత ప్రియపదాంబుజాత సం
గతిఁగొను దిత్రముం గలిగి కొడుకవృత్తి నెనంగు నెమ్మొదన్ 121

త వారిక దాల్చిన యీ సుతు
మాలిక లా ద్విజుఁ దొనంగ మోనిత కరుణా
కారికి గుఱి కిరికి వన
మాలికిఁ బ్రియ మయ్యె వనియు మహితస్ఫూర్తిన్ 122

త కరము పుత సేయు కృత్యం
తెలుగక నదృక్తిచే మహిమర వరుణా
హరికిఁ బరిభుక్త మాలిక
లరయ నొనఁగఁ గొల్చి దిగము లిగిన విదవన్ 123

రంగనాతుఁడు గోదాదేవి పరిభుక్త పుష్పమాలికవా గోరుట

చ నరసింహ గంధి యొక్క దివసంబున నిస్తుల పుష్పమాలిక
ర్కరము ధరింపునట్టితఁడఁ దత్తనకుండగు భట్టనాతుఁడా
దరమున వచ్చి కాంచి వితతస్థితిఁ జింత యొనర్చి తల్లి యా
తలుఁగు నొనర్చి తేమిటికి దేవునియందలి భక్తి గల్గవన్ 124

క అని యా సరిములు విడి యా
 మమః దిశరములి వ హాలికలు చేసి మదం
 మమః అకపాటి కొనఁగను
 గునిశిక పత్తిరహెద సుస్థిర మతియై

125

సీ అహుతి గోదాపహారువానన చేత
 సుత్రమునైనట్టి హం సరులు
 ర్మజియించు రట్టవాత మునీశ్వరుం గూర్చి
 నెవ్వరు మదమున నలివనైతుఁ
 దివను నీ పుద్రిక యనురాగమునఁ బాల్చు
 కుసుమమాలికలు మా కొనగు మనుచు
 యారించునప్పు దయ్యచ్చుతును నమ
 స్కారంబు చేసి యాశ్చర్య మంది

అ ప యతఁడు భక్తిచేత నా పుష్పకాంబు
 లాత్మకన్యకను మరారి కర్ప
 బంబుఁ జేయఁ దోషణం బంది యధైవుఁ
 దవనిగురుని తోడ ననియెఁబ్రీతి

126

చ రతవళమూర్తియై రుద్రరతం గొను నీ యరవిందగంధి సం
 దితమతి నే వివాచామముఁ జేసికొనంగల వాడఁ బ్రేమ నో
 షితిసుర యంతసేపు పరికింప భవద్భవానీమ దీని ను
 ధ్గతి వసియింపఁజేయు మని కంఠదళాత్మఁడు వర్కి వేడుకన్

127

శ తరుణీ పరిభుక్తములగు
సరములు హరి దాల్చికొని విదక్షణః దగు భూ
సురునిఁ గనుంగొని యీ సతి
భరణి ¹ధరణ్యంగ గాగఁ దలఁపుము మదిలోన్ 188

తే గీ ఏను బెండ్లాడు నందాతి నీ పయస్య
యుష్మదీయ గృహంబు² (వ) నుంచని మ్మ
టంచు సంభో³ లోచనుఁ దాల్చి మోచగ
నమ్మహాత్ముండు తోషితస్వాంతుఁ యగురు 189

శి ఆనయము రేచేరం గని
మాని వరుఁ దాతనికి మ్రొక్కి పొదము తోడన్
దనయను దోఁ కొని తనగృహ
మనకుఁబనియె నఖిలలోకముం గొనియాడన్ 190

గోదాదేవి తన తండ్రిని యర్పావతారస్వరూపంబు లడుగుట

శ ఒక నాఁదా గోదాసుతి
ప్రకటిత భక్తిని యనం పద రత్నరయై
సుకర మతిఁ దక్కఁదావ
■ కుకూహం యగుచు నుండి నయకర లీలన్ 191

తే గీ ఆ జనకు మునినాయకు నమిత భక్తిఁ
తేరి ప్రణమిల్లి సంతోష చిత్త యగుచు
నంత నాముక్తమా⁴ద యతుల శుభద
పల్కివిట్లు మృదూక్తిని భవ్యమతిని 192

1 మూ ఘరణ్యంగ గాగదల బి మూ ఋనుండ

2 మూ అదేవేనందాశీన పూర్వపద్యము నందలి వ్యామతో నవ్యయించు లేదు

సీ దివిజనంద్యుండును దేవదేవుండునొ
 వరవిందవేత్తు వర్సావకార
 ములు తువనంబునఁ గల వసంత్కంబులు
 గా మానవులకుఁ బ్రభాటి గుఱగ
 సర్వాధికము లొక సకలంబు సులభంబు
 వలన ముక్తిదములై పొలుతు వాని
 యందుఁబ్రసిద్ధంబులై చిరస్థానింబు
 లీసఁగు ¹వాణులలో వనూన పృత్తి

తే A గ్రహణ మాప్రలంబువేతనే సకల జనులు
 ముక్తిఁ బొందుదు రతులితామౌదులగుచు
 వాని వదియింపు వసుఁ గూర్చి భవ్యమలిం
 ననక హరిభక్తి దాయక సాధునిలకి

188

క ఆని యిట్లు ప్రకృత సేతు
 పనితామటి నా కుమారి విరికింది ముదం
 యన మృదు హరిరి వదిలెన్
 జనకుఁడు విపావాక్కులులఁ బ్రశంస సుతపుమిన్

184

వ లోకంబునందు గుణైకమంబుగు నీ² యర్చ్యా హృదయంబు సూక్తమగుట
 గ్రహణంబు వెలన ముక్తి దాయకంబగు వాని వదియించెద మాకర్ణింపు
 మని మహామోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంఠంబును వగు భార్గవ పురాణో
 త్తర యిదింబువందలి ఇద్వింశాధ్యాయంబు భక్త పరాయణుండగు వానా
 యుండు నరువకుం జెప్పి వెండియు నిట్లనియె

186

1 మా మానులలో

2 మా యర్చా

విష్టరితుఁడు గోదాదేవికి వరం క్షేత్ర విష్ణునామ తన్మాహాత్మ్యంబుఁ
దెలియఁ తెప్పని

క శ్రీ వైకుంఠ మహా లో
తానుఁడు తానుదేవుఁ డవ్వయుఁడార్య
శ్రీ విరవుడు నిత్యావం
దావిర్బావండు డవడు వరికయలెన్ 186

మ లలితాష్టాక్షర మంత్రరాజ మరనాంబు ప్రభావోదయల్
విస ద్యేద రదంత పాశగులు సంవిహార ఐష్టా గరి
వ్వులు సాహస్య నిరూప్యమౌ మహిమస్ఫుర్తుల్ సదా విత్కము
క్తులు సేవించెద రందు నమ్మతుఁడు వైకుంఠం దకుంభస్థిరిన్ 187

క అమోదలోకమునఁ బర
మామోదముఁ తెందు శౌరి ²(యథిం) గుణమతీ
దాముఁడు శ్రీ సంకర్షణ
దాముఁడు వింసిట్లు మునిజనస్థులుఁ డగుచున్ 188

క చన నివ్రమె దలోకం
బునఁ బ్రయ్యమ్మందు నిత్కహాత్తుండు వనిం
దును భక్తవత్సలుఁడు స
మ్మని సేవితుఁ డయ్యతుఁడు సుమున్నత మతియై 189

త A సరసిజానన సామోద పరమలోక
మందు న¹(చక్రకుఁ డ)ని రుద్రుఁ డగుచునుండు
న్మారావతుఁ డరులితావృ²ద ³భవ్యుఁ
డనికపావనుఁ డలిం జీవనుఁడు సగుహ 140

1 మా భావ్యండు 2 మా (యథిం) లేదు

3 మా లేదు 4 మా భవు

తె గీ అభిలీక కిరీమణి యైనయట్టి

సత్యలోము నందుల సంతతంబు

నలరు వానందమయ మూర్తులగు గుభక్తు

లనుసరింప మహావిష్ణు పదివసించు

141

మ అరయన్ భాస్కర మండలాంతరమునం దావాసియై ద్వాదశా

క్షరమల్రజ్జులు నన్నితంప సతులొత్పాహుండు లక్ష్మీయుతుం

దరవిందాక్షుడు భక్తిరక్షకుడు సత్యస్వాంతుఁ డొప్పురు భా

సుర సౌవర్ణ తిరితందల కటి సూర్యాద్యలంతారితై

142

క ¹అమృతాంబధి నరుమ భుజం

గమ ఎఱ మందిపంపనఁ గంజదశాక్షం

దమరున్ భగవంతుఁడు హరి

యమరక్షుఁడు శేషాయి యవ్యయుఁ డజుఁడున్

143

తె గీ అం యనంలాది విత్యమొత్తులగు కూరు

లధితితరభక్తి వినుతింప నందుఁ దనరు

విష్ణుఁడు నమాతనుండు వర్ధిష్ఠుఁ డశీతిం

భూషణాలంకరిష్ఠం దవేషగుణుఁడు

144

సీ బ్రహ్మాది నిర్దరిత్రయత ప్రభావుండు

వారద నవక నువంద బాహ్య

మానిసన్నుతుడు శ్రీమంతుండు కాంతుండు
సంతతి నిగమాంత సంపతుండు
సగుణుండు నిర్గుణుండు దగజిత పథపర్యుఁ
దసురమర్దనుడు బహుద్రమండు
కాంచనశంకరాంగద హారశేయూర
రత్నకోటిర విరాజమానుఁ

వే గీ దప్రవేయం దమంతుం దివారతుండు
కార్తీధన్యుండు భువిసరజ్జలండు
భక్తపాలిండు కారకప్రహ్లాదసంజ్ఞాఁ
దధిపనిండు శ్వేతద్విపమండు నెవుడు

145

నీ పావనలై నట్టి బదరిక్కాశమ సీమ
నధివసించు నర్కాగజాండు
ననకాది మునిరాజు సంసేవ్యమానుండు
నారదప్రభృతి సన్నత పథుండు
సంతత విఠ్ఠర సంస్తూయమానుండు
యోగవర్మ మతుం దనూప గుణుండు
ప్యాత్రిక జ్ఞానపహర్ష బోధకుఁ దని
చార్యతాండు భక్తవత్సలుండు

తే గీ శిష్టమతశీర్తి చిదచిద్విశిష్టము ర్తి
గురుతరి ప్రభువుఁడు లక్ష్మణోపేయండు
సకల విద్యా వినోది కృష్ణ విభేది
యమిర లలాచలుండు నారాయణుండు

146

క పరమశ్రేతంబై వి
స్ఫురణంబగు నైమిషమవ మత్తిడుఁ దగుదున్
హరి దగు నప్రతితుష్టను
వారి శౌనక ముఖ్య పరమముని పూజితుఁడై 147

తె A షిరి మహాపుత్రులుగు హరి శ్రేతసిమ
దూతి మీఁ సొంగ్రామ రూపియగుదుఁ
జెంగు బాహ్యభిషేకంబు సేచనంబు
జనమనకుఁ బరమపదం బొసంగు నెప్పుడు 148

క మహి మణికర్మకయందుల
రహి గండ'మిరితనంబు రంజియి హరి దా
మౌళి స్ఫూర్తిం గైకొని
యహరహమును భక్తకోటి కథయప్రదుఁడై 149

ద అందు వయోధ్య యందు మహా మహాఁడై యనుజన్మయుక్తుఁడై
వింశతి మూర్తియైన పృథివీసుతతోడ నమస్తతోగ సం
కలిత విదారపద్మతిఁ బ్రణామితుఁడై జవమోక్షకారియై
యల పరమాత్ముఁడౌ అందుమాత్మండు రాముఁ డుదారకి ర్తియై 150

తె A భవ్యమతి బాఠండు నక్కల్ ప్రపన్న జనుల
రక్షణ మొనర్చ దీక్షగాఁ బ్రణామిబాఠు
శ్రీకరుండు రఘరాముఁడప్రోత మూర్తి
స్మరణమన మత్తి మనుల కొసంగువాఁడు 151

క అ మధురయందు వర్తిం
 లలాటాక్షుడు బాలకృష్ణ సంజ్ఞాఁ దళిల ది
 ప్పులు గొలువఁగఁ జరిమేనుడు
 లలాటవసుతుఁడుఁ బ్రపన్నజన వర్షయఁడై

159

లే గీ మాయయేం దలరాకు రమానమేతుఁ
 దగుచు నరల కభివృద్ధిం దగుచు దేవుఁ
 దచ్చుతుండు గృహంబుది యగుచు దత్త
 వత్సలండు మధుస్మండు చనజనయన

160

క కమయందరి కాశి కై
 ద్రమనందు ఫణింద్రశాయి రంజితు విధి ది
 ద్రమని సురాన్నితుఁ దగు మ
 ద్యమత స్థితి భక్తి శివసుతాంఘ్రిమయఁడై

161

లే గీ అమ్మ హాశ్మకుఁ దాక్షిణ్యమైన యట్టి
 తారకబ్రహ్మ మంత్రం బుదార సూక్తి
 సంతతము మానవుల కొసంగుచుండు
 మనతర స్ఫూర్తి లోకీపకారి యగుచు

162

క కరుణామూర్తి యేవంటి
 గ్వరుఁ దవనీనాథుఁ దాక్షిణ్యహరుఁడు శ్రీ
 కరుడు నుదా మునిసేవితుఁ
 దురుతర భగ మంచురుడు మ గోన్నతుఁ దలరున్

163

తే A ద్వారవతియందు హరియు నవ్యయుఁడు వరుఁడు
 యాదవేంద్రుఁడు తోఁకన్దా వరుఁడు
 సర్వలోక కరణుఁడు నరకభక్త
 పండితుఁడు శరణాగత పరమయందు

157

క నంజనమున యదుపతి
 సుందర విగ్రహుఁడు భక్తసులభుఁడు గోపి
 బృందముతో విహరించు ము
 కుందుఁడు కృష్ణుఁడు గోపగోయుఁడు దెవుడున్

158

తే A ధర మనోహరమైన బృందావనమున
 పంద నూనుండు దవరు వానందముగను
 నలరుఁ దద్భిక్షులును దత్పరాయణులు మ
 హాత్ములగు భక్తపరులు సమర్పసేయ

159

క అనుచినము గాఢాత్మనాద
 మన గోవిందుండు దనరు ముని వృద్ధ్యేయుం
 దనువను మూర్తి మహామహుఁ
 దనవద్యుం డప్రమేయుఁ దవ్యయుఁ దగుచున్

160

క గోవర్ధనగిరి వరముగ
 వాచింపగ గోపవేషపరుఁడై హరి య
 క్షిప్తుఁడు తవడు సేవను
 సేవకుల నొనర్చు పరక సింధువు గదవన్

161

చ ఇలరభవమ్మమాడు స్మరియించిన మర్త్యులొనర్చు పాపముం
లొలియగఁజేయు నచ్చుతుఁడు తూరికృపారసమూర్తి భక్తప
ర్యులుఁడు భగవ్ను సుంజ్ఞితుఁడు సర్వశరీరుఁఁ బ్రోచు నంతతో
జ్ఞులుఁడు మహర్షి సేవితుఁడు సత్క విరూపుఁడు ముక్తిదాయియై 162

క పొరి నానాపన నిర్ధర
గురుకర శోభాయమాన గోమయ మహా
ధరమున భగవంతుఁడు హరి
సరసజ నయనుఁడు మరలె శౌరి దవర్చున్ 163

తే A ఇల మహాపుణ్యము వరఁలు కలుషహరము
నగు హరిద్వారమందుఁ బ్రఖ్యాతి నుండు
సంతతంబు జగత్పరి సకలభక్త
జనము లర్చి నుపాసింప సంతసమున 164

సి ఆంధు సీతాసీతఁలుంగు మహానదీ
ప్రపహంతు లెచ్చటఁ గలసియుండుఁ
ఐరమ పావనమునై 'పరఁగుపట్టి ప్రయాగ
మందును మాధవాద్వైతి సురలు
వనయంబు సేవింపఁ దనరు మాధవుఁడు లో
కపాలకుఁ డిది స దర్శనము వలనన
పరమపదం నిచ్చుఁ ఐరమాత్మ యంతఁఁ బ
విత్రంబయిన గయాశ్మిత మందు

తే. ౧ సభిలోకాధికుఁడు మహామహాండు
 శర్యమతుఁడు గదాధరస్వామి గణయ్య
 లక్షణార్జుండు నర్యపల్లవదుండు
 భావితాత్ముండు నిభిలోకావహాండు-

155

క జగతిని గంగాసాగర
మగుఁ బుణ్యక్షేత్రపరమనందు నిలిచి యో
గిగఁ జుష్టాతికుఁ దగుచున్
జగద్విధిపతి ఎప్పుఁ జంతు జవము క్రియఁదె

146

పి క్రికొప్ప తమలై చిత్రంబులగు ఐహ
 కృంగంబులను బ్రహ్మాంపు చిఖిం
 పక్షిమృగానేటి పరికిర్థమై వివి
 రాచు కౌభితంలై న చిత్ర
 కూటలై లంబనఁ గోదండ దీక్షా గు
 రుండు రానున్నఁ దొప్పనుండు లక్ష్మ
 తావితుఁడగుదు శ్రీరాఘవప్రదుఁడుగా
 నమిత భయంకరుఁ డగుదు మోక్ష

తెగి హితయు జగత్పతియు నొడు భన్య చిత్తు
 లైన చాల్కికిమొఖులచే ననుదినముఁ
 బాహ్యుడగు (చ) మహిమార పుణ్యమార
 యును సితను గూడి విభాత లిల

167

క వికత జనావంద నుమం
 దిక వందిగ్రామ సిమ్మత న త్తరికిన్
 గతిదైవ రాక్షసహుడు
 సతరము బహుభక్త మౌని సముపాసితుడై 166

అ 7 విక్రభావనుడు విక్ర కాఠియు చోళ
 రూపుడైన శౌరి రూఢి గాంది
 భక్త సేవికంబు భాగురంబువగుఁడై
 భాస తీర్థమందుఁ బరగుచుండు 169

క శ్రీకర పూజ సరోవర
 మై కమనీయంబు నగుచు ననఘాశ్రయమౌ
 శ్రీ కూర్మంబున వర్తిల్లు
 శ్రీ కూర్మాకృతి ధడండు శ్రీధరుఁ డర్చివ్ 170

సి దై వర్షి యుక్ గంధర్వ కిన్నర సమ
 ద్భాసరాశింతోతి పావనంబు
 నగుచు వర్తిల్లు నీరాచం శ్రేత్రింబు
 నందుఁ బూజ్యుండు మహామహంతు
 భాసిల్లు నా బంధుడ్ర గుభద్రం
 లోఁ గూడి నిక్క నంతోపి యగుచుఁ
 బురుషోత్తమండు దయాంబోధి శ్రీమంతుడు
 పరిత పావనుడు పభక్రదాము

తే A భవ్యమతి సేవదేతను స్వప్రసాద
మనకుఁ బాత్రతగను ననమ్మలకు ముక్తి
నొసఁగుచు వపార నొక్క సమన్వితాత్ముఁ
డగుచు నిస్తుల మహిమ వపాయి యగుచు- 171

తే A నింహ కార్థుల సంగతాక్షిప హత్య
తీర్థ పరిశోధితముగాఁ దేవిల్లు
నింహగిరి యందు శ్రీ కృపసంహమూర్తి
యమకు నమర నితాయంబు లభినుతింప- 172

క అతఁ డభిలాషై నఁడు నం
తరము నిఖిలలోక కర్త నై వత పరిష
న్నత పదుడు శ్రీకరుం డం
దితమోక్ష ప్రదుఁడు నారసింహత మించున్ 173

తే A భారతీని దివ్యగంధ మనోరమంబు
నై న తులసీ వనంబునం దలరుచుండు
గది సమాఖ్యుండు పంకజేక్షణుఁడు శౌరి
యవ్యయాత్ముండు భగవంతుఁ డచ్యుతుండు 174

క క్షితిని మహా వృక్షంబుగఁ
గృత శౌచమునందు నిందిరేఖుఁడు హరిదై
వతనుతుఁడు పావహరుఁడవ
స్మృతుఁడగు లోకంబునందు శ్రీకృష్ణ తతిదేవ 175

చ ఆవపరతంబు 'స్త్రోతగిరి యందు వసించు నృసింహమూర్తి పెం
బొనను మనంబు గైకొని గుడోదక పానముఁ జేయుచున్ మదం
బునను నమస్త మర్చులకు భుక్తియు ముక్తియు నిచ్చుచున్ దన
ర్పును బుధవంద్యమాన పరిశుద్ధవదాంబులు యుగ్ముడై యున్

తే గి పారమాత్మ్య మహాశైత్ర వాసియగుదు
భక్త జనముల కెల్ల శుభం బొసంగు
నఖిల లోకైక కర్త రమాధిపాతుఁ
డమరవండ్కుడు సాక్షినారాయణుండు

177

క శ్రీ గోదావరి లబ్ధున
శ్రీ గాంధీని ధర్మపురి స్థితరరెన్
మోగానంద నృసింహం
రాగమతేజ్యుండు దవరు న్నాశనియై

178

తే గి దివ్యమగు కృష్ణవేణి నదీ తటమునే
నందు శ్రీకృతులంబునం దంధనాయ
కుండు దనుగొల్పు వారలకును ముదమున
భుక్తిమత్తులు గూర్చు సంపూర్ణమతిని

179

ఆ వె గారుద్రాది సంఖ్య గల్గవహోబల
మున హిరణ్యకలిషఁ బొలియఁ జేసి
నట్టి శ్రీ వృసింహఁ డత్కుగ్రతర బాపరా
డమరుఁ బరమపాపహర్తయుండు

180

సీ అనుర చిత్తదళోర నమదయేమ్మలకుఁ బ్రే
 మము గూర్చు ముఖవల్లదమందలంబు
 కరుణారస మరందయుర భారణమ్మగఁ
 దనరాడు నేత్రపద్మద్వయంబు
 భక్తచయాళాంక్ష పరిహృత్తి నల్పు న
 నల్పంబుగను భాహుకల్పితలు
 భగత సౌమితి భానుర విలోచనంక్ష
 బాక్షితర సంపదంప్రతి యుగమె

తే A నమదు లోకైక కర్త లైత్యాధీనాథ
 రామణి కోధిహర్త సీతావధూ మ
 నోంబుజాకర భాస్కరు¹ండము దనర్చు
 రాజవందితుఁ డుదయాద్రి రామవుండు

181

ద జలజలవాది నిర్భరులు నన్నుతిఁ జేయు దనర్చు పాదముల్
 గరిగి వప్రత సీరము జెరింగిన నీమరణీనది తది
 న్నెలకొని వుండరీకుని వినిర్మలుఁ బోదిన పాండురంగ వి
 ర్భంపతి నశ్యమా²ర్తి ప్రకటనపతిభాకృతిఁ బొల్పు నిచ్చయన్

182

సీ అచారిర భగరుణావహ మహాభూత క
 దంబ తుశుంగ భూటాంబరంబు
 భిన్న మకరిప్రతికాభ్రమ³ దూర్వైవ ప్ర
 సారికగారుత్మ తోగుభంబు

1 మూ రుద్రు

2 ము దోర్వై

గగన సంగత తారకా నిరూపయించ
తత మహీరుహంతాంత ప్రణయి
కలహంససారస తారందవముఖి వి
హాగ వివేరపద్మాకరయి

తే A తళ్యప్రాతి భరద్వాజా¹ గౌతమభృగు
తౌళిక వసిష్ఠ సిద్ధి ప్రకాశితయి
విష్ణు తీర్థ ప్రతాప దేదీప్యమాన
పుణ్య నికరయి వేంకట భూధరయి

౧౪౩

తే A పుడమి నష్టోత్తర సహస్ర పుణ్యతీర్థ
సంగరమ్మగు నమ్మహాత్మిం సీమ
నెయియనాస్వామిపుష్కరిణీ తటమవే
వందు లక్ష్మీనమస్కరుం డయ్యరుండు

౧౪౪

అ వె సునతరుం డనంత కల్యాణ గుణపతి
పూర్ణ కలకదార్తి పుణ్యమూర్తి
పౌరి సరాళ విశిట పుడపురి తెప్ప డిమ్మ
తం తొనం గభీష్ఠ దాయి యగుచు

1౪౫

మ సరసి తామరు శ్రీనివాసుడు మహాత్పాహయడు బృందారకే
క్కర సంస్తుత్య పదారవిండడు కళాకారుడు క్రిశ్నభూ
ధర నందారుడు వేంకటేశ్వరుడు సత్సపాకావోపేతుడై
సరసిజాయతొడఁ గ్రిడ గొని తల్పైలయినం యందు నె

1౪౬

1 మూ గౌతమాచార్య తౌళికభృగుప్రసాద

వ తని మహాయోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతియిను నగు భాగవత పురాణో
త్తర ఖండంబు నందలి నస్తవింగాధ్యాయంబు భక్తవరాయణుండగు
వారాయణుండు నరనకుం తెప్పి పెండియు నిట్లనియె 187

క వనజాక్షిని కరుణా రస
మన కాన్పదమైన హృదయమన్ గల్గె యశో
ధనుడైన భక్తవాతుడు
తనయను విరయను గుఱింది కానినె మఱియున్ 188

క తనయా యాదవత్తైం
బున తీర్థరుడైన యట్టి పురుషోత్తమ డుం
డును నారాయణుఁ డను నం
జ్ఞ నరి గుంతరము భక్తగుమపాసితుడై 189

క మదితాచరివాసి నృపాధి
మదితా మూర్తింబు సేవఁ గైకొని భక్తుల్
త్కట మకుంగు మావపుంకు
పదిమ నొసఁగు ముత్తి భక్తవత్సలుఁ డగుచున్ 190

సీ పుష్కలంబు సతిరమ్యమును నగు వేగవ
క మహా నిర్ఘోషి¹ తిరమండు
తెంయె యె గొండ సేవికమగు శ్రీహస్త
ధరణి ధర శిఖరాంతరమనందు

ఓగవంతుఁ డజయిండు భక్తమందామందు
 ధన్యుండు శ్రీత వర దాయకుండు
 కరుణాసముద్రుండు శంకార వేత్తుండు
 దివ్య స్వరూపుండు దేవగాణ

తే A నఖి లోత్యైరుండు ప్రణతార్తి హరుండు
 వార్షికా నహితుండు భక్తపత్నయందు
 వరదుండు వరేణ్యుఁ డవ్యయుఁ తరి విభేది
 యలరు మోక్షప్రదుండు నారాయణుండు

181

తే A దివ్యమగు వప్పురమనందుఁ దేజరిల్లుఁ
 గమలలోచనుఁ డవ్యయుఁ డమరమతుండు
 భక్త పరిపాలకుండు యథోక్తకారి
 హరి వజ్రిం ది / యానుఁ డనంతమూర్తి

182

వ అట్లా పురమేగ పురాత్రయందును బాండవదూతయు నృసింహుండునుఁ
 ద్రివిక్రమందును బ్రహ్మవర్ణుండగు దీపవ్రకాశస్వామియు పెండియు
 నవ్యధుజుండ్లికుండును నగు వీర లందుఁ డనరుడు రని యిట్లనియె 183

౨ ప్రస్తుతమగు శ్రీగృధర న
 ర స్తీరమునందు విజయ రామపుఁ డుండున్
 నిస్తులతర విగ్రహుండు న
 మస్త జూర్పిత వదాన్యుడగుచు నిరతమున్

184

సీ ధువిని మహాపుణ్యమును కాలిహోత్రాశ్ర
మాంతరంబుగ నెరవారి విము
మైన వీక్షారణ్య మందలి హృత్ప
నాశవ కాసార నవ్యరదిని
రహిదవర్చును వీరరామువస్వామి లో
తై క శరణ్యః ఉస్థాక మూర్తి
యఖిల లక్షణలక్ష్మితాత్మ్యుడు సంతక
దై వత విమలాంబు లామరసుడు

తే గీ భక్తమందారుఁ దాతీతవశ్యులుండు
ధర్మ సందాయకుఁడు ముక్తిదాయకుండు
విఫలితాముండు గుండర విగ్రహుండు
సారస దళాభుఁ డార్చిరక్ష చణుండు

106

క ప్రోక్తాదియం దండు వీ
క్యాత స్థితిఁ దుంగళయనుఁ దను పేర జగ
న్నైక యగు వాసుదేవుఁడు
భూతలమన నఖి భక్త పోషకుఁ డగుచున్

108

ఓ మనతరమైన గణ స్థల
మునను గణాత్రిపు సంగ్గఁ బొలుపొందు సదా
మనిమ సంపూర్ణుడై
యచువను కరుణామృతాద్రి యగుచు హరియుఁగాన్

107

క ధరణిఁ బిల్లకంబగు బలి
పురమందు మహాబలుండు పొలుచు నమస్తా
మరహాతిత విగ్రహుండై
నరిస బవప్రచయ ముత్తి సంధాయకుండై 198

కే గి భక్తిసార మహాక్షేత్ర వానియగు బ
దార్శనుండు బగర్పరి యయ్యకుండు
సజ్జన నుతుండు దేవతా చక్రవర్తి
యాత్రిక పరాయణుండు వానాయకుండు 199

క ఇంద్ర క్షేత్రంబు నను మ
హేంద్ర ప్రభుభామరులు రహిం బాజింపన్
సాంద్రయమందు నిలిచి ని
స్తంద్ర కలుషహారి దైవతప్రభుఁ డురున్ 200

క బ్యాపిత మూర్తి మహాత్ముఁడు
గోపపురమునందుఁ దనరు గోప పరి సుర
ప్రసాదకుఁడు ముత్తిదాయకుఁ
దాపద్విద్యేదకుఁడు కృపాంబుధి యగురున్ 201

క శ్రీమంతంబై నదృతి
కామోదంబై మహాత్మియై చెలసెడు నా
శ్రీమన్మంతున శౌరి మ
హామహుఁడు వరాహరూపమై విరాసిల్లున్ 202

క విమలతరంగగు మహితా
 భృమనా స్థానమునందు నలరారు మహా
 ద్యమ మూర్తి పద్మలోచనుఁ
 దమర ముని ప్రమాథ పందితాంఘ్రి యుగళుఁడై 203

సీ అ వని కనేరకన్యా మహానీయ మ
 ద్యద్విషమవ సముదార మగుదు
 క్రమంగ మనుపేరఁ జెన్నొందు శైత్రంబు
 శైతోత్తమంబు లక్ష్మీకరంబు
 చేరమ పావనము తాసురపుణ్య మఖిలతో
 కైక మంగళము నస్తోక మగుట
 వందు పర్తిలఁ బ్రాణాకారమును రత్న
 మయమును గర్మవక్షయహం వధిక

తేగీ రమ్యమును వేద శృంగార రాజితంబు
 సవ్యయము సున్నతంబును నగవిమాన
 మేద్యమును దనరెడు భజంగమ పరాంగ
 తల్పమధ్యమునందు నుత్పాహి యగుదు 204

క తామిత పరివ్రదుఁడు హరి
 శ్రీమంతుం దఖిలలోక చింతామణి శ్రీ
 కూమ పికా సహితుం
 దై మహాన సుతాప్తిండు నభిశయలిలన్ 205

క కరుణారహిష్మలాంబుధి
పరమాత్ముడు విభుడు రంగభక్త త్రిపునా
కరు ధరవింద దళాభుడు
హరగురుఁ దివ్యాకు వరదుఁ డచ్యుతుఁ యరున్ 206

లే గీ అకడు పాశాత్పరబ్రహ్మ మఖిల టవన
వాకుడు బలాత్పరుండు సవాతమండు
యోగి యోగి దృశాంజనం బాగమాంత
బాపి దీవానువారి రుద్రాపధారి 207

క అరణె పుట్రబ్రహ్మం బా
క్షితియె పరమపదము దీప్తి లిలంగెడు విలలా
కృతిగా నానావెయ్యు
సరళం బందారుఁ గల్బవ విలాసిగాన్ 208

లే గీ ఆవని మోహాగ్ని సుభ్రువు నైవజనుడు
అరము కైకుంఠ²మనదగు నరణి ధరణి
నిమ్మపోషేత్రమన వనియింప పరియు
భక్తి పరిపూరితామం భావుఁ డిగుడు 209

బ ప్రేమంతఃకము దివ్యము
నై మమ పరపదమునందు న్ముదూరుడు సి
లా మహిళా రమణుండు ద
యా మూర్తి స్మరింపదగు సుధాననుకునై 210

1 ము విరిసా

2 మూ మనదగు

౪ సారశ్చేత్రమనఁ దన
రాజున్ వరనాథుఁ డంబుజాక్షుండు కృపాం
భోరాతి ముక్తి యిడుఁడు
సౌరసభవ పవ మతాంఘ్రి సారసుఁ డగుచున్ 211

౫ ఆదితి యగు భండనశ్చేత్రమందుఁ దనరు
మడుఁడు వారశాపహరుఁడు శ్రీకరుఁడు శౌరి
ధర్మి నంధాయుడు ముక్తిదాయకుండు
శ్రీయువతి నాయకుండు వారాయణుండు 212

౬ గి గతిఁ బూరించి శ్రీనివాస స్థలంబు
మరుచో నందు వర్తిల్లు హరి విజయలు
పూటయి ఎక్కుఁగా భక్తపుష్కలమునకు
సంపద ౧ మోక్ష మొసగు మత్సాహలీలి 213

౭ ధరితి సువర్ణ దగరమునఁ
వరఁగు నుపర్ణాభ్యాదు హరి పరుఁడు శుభ గుణా
మడుఁడు సరసీరుహాక్షుఁడు
విరుచారంబార్తి ముక్తికరుఁ డవ్యయుడున్ 214

౮ గుప్తిమైవి బ్రాహ్మపురుషునఁ
ప్రసన్న మహానాథుని వలరు పరమాత్ముఁడు ప
ద్మినివి భవి వంశితపదుఁడు
విభిన్నుడు విరాజితాయ విరాఘుఁ డిలన్ 215

తే A వస్త్రరమగు నాళ పగర మందు
 వధివనించు వధోక్షణం దచ్చుతుండు
 సుర్పలావర్తకి క్షిత మొందు శారి
 విశ్వమయుండు మహాత్ముండు శాశ్వతుండు 216

తే A దివ్యరమగు మణితోది దీర్ఘమనః ది
 వర్షును మహాప్రభుండు సనాతనుండు
 ప్రపతయిగఁ దృష్టాభ్య వెలయు పురిని
 నందు శారి మహాకృష్ణః దనెడు పేరి 217

క విమలంబగు విష్ణు స్థా
 నమునందుఁ దవర్పు నయ్యనంతుండు హరి వి
 శ్వమయుండు భక్తవరదు డు
 కమలాసన వినుత పాదకమలి యుగంధై 218

క అనుపమమగు విష్ణువదం
 బున వర్తిలు నయ్యుతుండు పురుహూతసంఘం
 దనఘండు లక్ష్మి చారా
 యణుఁడన విశ్వాతి గాంచి యతులిర ఏలన్ 219

క నలుపగు శ్వేత వ్రాదమున
 నలరారును శాంతమూర్తి యని బహులగు మి
 క్కిలి హరి సురప్రియుండుగాఁ
 బలాశంబుడ నగ్నిహోత్ర పట్టా నీచున్ 220

క ఘనమగు భర్గస్థావరం

ఋషి భార్గవ సంఖ్యః డగుడుః బుద్ధ్యాత్మకులౌ

జనులు భజియింపః దనర్చును

వనజాఖండం శౌరి భక్తవత్సల మతియై

221

తే గీ స్థిరను నైకురమను మహాక్షేత్రసీమ

ఋధులలే మాధవుడు హరి పూజ్యః డగుచు

నుండు గరిమఁబునగు పురుషోత్తమమున

శ్రీకరుడు భక్తగణుడు భాసిల్లు నెపుడు

222

తే గీ చక్ర తిథి మువందు సుత్యాహులః

దనరును బర్హస్పదుండు సుర్యభాఖ్యః

డగుచు భక్తజనంబు కమరతరువు

పగిది తైమ్మ దాయయై జగతియందు

223

చ విమలము కల్మషోపహము విమల పుణ్యమునై న కుంభమౌ

జనునః దనర్చు వచ్చుతుః దనారతుః దాద్యుడు చక్రపాణి వా

మమున భవారింబున నమస్త శరీరుల తెఱ్ఱ మోక్ష ము

ప్రమత ఘటింపుచున్ భవనుతన్వవదాంబుజాదౌచు నిచ్చయన్

224

క టాలి కుంబై అసరెడు

ఘారి స్థానమువ గార్గి పొలుపొందు దయా

స్రీకుడు ప్రభు పల్నాకుడు

పాతం హంబుండు భక్తపాలకుఁ డగుచున్

225

క సుఖన స్రవసీయంబై
వృతనహరంబై వ యాకవిశ్లేతమఁ
దబనుతుఁడు గఱార్తిమ్ముఁడు
త్రిజగన్నాయకుఁడు దనదు దివిస్తుతుఁడై 226

తే గి చిత్రకూటఁ బనుచు వాసించు శౌరి
పెంయు వనవనతంబు గోవింద సంజ్ఞఁ
దగుచు భక్తయోగిద్యేయుఁడగుచు సకిం
జంతు ముక్తిప్రదుఁడౌచు నంతసఁ న 227

తే గి పొలుచు నుర్రమ యనుశ్లేతమఁ వసించు
నుర్రమాన్యాయఁడై పురుషోత్తమఁడు మ
హానాథుండు విష్ణుం దనంబళయనుఁ
దవ్యయుఁడు ముక్తిదాయకుఁ డచ్యుతుండు 228

క భాతి విద్వితఁ బురమగు
శ్రీకారంసీమయంబుఁ జిన్నొందు కుళా
స్వీకుండు పద్మలోచనుఁ
దాతత కుభదాయి పోషితామరతతియై 229

సీ పాద స్థలమునందుఁ బరగు మాషీతేనుఁ
దేయెడఁ గైవ్యుడాయు యగుచు
భక్తులదేఁ బరబ్రహ్మమనుచుఁ గొని
యాదంగఁ బడియె సుధాలోల 230

గురులచంబగు స్పృష్టకోటియందలి మధు
 పై రివత్తుని నిలియించెతఁ
 యాశింపఁబడు నందపురమునఁ దగు మహా
 నందుండు పై భవానందమూర్తి

తే A బ్రహ్మముఖార్పితుండుఁగాఁ బ్రబలుచుండు
 వృద్ధపురియందు విలసిల్లు విష్ణుదేవుఁ
 దచ్చతుండు భగవంతుఁ డింపారుఁ దావృ
 షాశ్రమాఁబ్బుఁ దగుచుఁ గరుణాన్వితుఁడవు

౨౪౦

తే A కవఁగ సుత్రమ నంగమ గ్రామసిమ
 నలకు వారాయఁబడు నంగమాభిదానుఁ
 దగుచు భక్తులచేఁ గొనియాడఁబడియెఁ
 దత్తుకోవిదనికరమందారుఁ దగుచు

౨౪౧

క కమ సుత్రమ శరణుగా
 మమనందలి యయ్యతుండు రిమానాథుండు దై
 వమునింద్ర సేవితుండు హరి
 రమణియాంగుండుఁ దగు శరణ్యాత్ముండై

౨౪౨

క పౌరి నిర్దశేవిరందై
 స్థిరసంపద గణానర్థి సంహతైత్ర
 స్థిరయందు మహాసేహుండు
 పరఁగు నుజనవంద్యుఁడైన పదపంకజాందై

౨౪౩

క ఒనరంగ మణిమంటపమున
మనుడై మల్లది సంఖ్య గలవాడై య
వైనబాతుడు రంజితు న
జ్జన ముక్తిదుః డగుదు సంబంధవ విసేతుడై 284

క నివిదాఖ్య మహాస్థలమున
నివిదాశారాధిదాన వియతిని హరి దు
ష్టుల విదారు దుదారుడు
ప్రణయః డవంతుండు భక్తపాలకు డగుచున్ 285

తే గి శ్రితివి రానుక్కు ధర్మపక్షేత్రమంమ
మరు జగగీర్తయందు మురారికుండు
నట మనోహర మోహరంబందు దేవుఁ
డమరు శ్రీహరి కాంక్షేహూహ్యయుండు 286

తే గి శ్రేష్ఠమగు మరురాపురి శ్రేత్రమందు
సుందరుండు మహాత్ముండు సుఖన వినతుఁ
డద్యురుండు జనార్దనుఁ బాదిదేవుఁ
డమరి ఓన రక్షణుండు నారాయణుండు 287

క గజ్యంబై పథదంబై
పుజ్యుంబగు వృషభగిరిసుఁ బొలుచు సుక్తిత నై
పుజ్య స్థితి గల పామి 1
రజ్యుండు భక్తులకు 1 ప్రతిగిరా వజ్యుండై 288

క పుష్ప వచిత్రము శ్రీ మ
ద్వర గుణ సుత్రేత సీమఁ బరిగ్రహి హరిశ్రీ
తర గుణుఁడు నాథి సంస్కృతు
పరమాత్ముఁడు నిత్య భక్త పరిసేవ్యుండై

239

క కురు కాశ్యం దవరు మహా
పురియందు రమానఖుండు పొలుపొందు నదా
దిరితాచి పవన సఖుఁడు
పరిపొషితి శతమఖుండు భక్త సుముఖుడై

240

క శ్రేష్ఠ తరంతై తగు నా
గోష్ఠీపురమందు వెలయు గురుజన మతుఁడై
గోష్ఠీపతి ముని హృదయా
రిష్ఠీతుఁడు సువర్చ గణ మతి పద్మికుండై

241

సీ ఆవయంబు పావనంబగు దర్శయనంబు
మందు రామవుఁడు శయానుఁ డలరు
ఏనిగ మంగళక స్థలాద్వితుఁడు శౌరి
పద్మ నేత్రుఁడు జగత్పతి దవర్చు
సమర శ్రీమంతంబు నగు శ్రమర స్థలి
ప్రభుఁడు బలాధ్యుండు పరిధవిల్లు
నల లోకమంగళంబగు కురింగమునందుఁ
బాదైందు వదనుండు హృత్తుఁ డొప్పు

దే A రహి తటిస్థుమందు సర్వజ్ఞఁ డొప్పి-
రుండు సర్వగుఁడిగు విష్ణు డుండు మఱియు
ధాతనిఁ బెప్పె మైన శ్శుద నదిఁజూచి
చచ్చుతుఁడు A రసియుఁడై యులింగులై

242

చ దిరతర భద్రదాయక మతేష మహిమ విభాసనఱునున్
నిరనుత మౌ నవంతకయనఱునఁ జెంపగుఁ బద్మనాథుఁ డిం
పరయ నిహంతుమం బరము బ్రాకృతకౌది తొనంగుడుండు ను
స్థిరుఁడియ నంతరఱును విదిప్రముఖానుర వంద్యమానుఁడై

243

సి ఈ ప్రకారమున నివి యాదిగాఁ గల్గి
దేవదేవఱుంఁ దేవర్షి
యందు గ్రామ గ్రామములఁ బ్రతిమంపికం
యిను నర్చాస్వరూప ములను విగ్ర
హముండు సర్వేశుఁ డగు హరి పసియింది
తనదు పూజామాత్రమునను సకల
జంతు సంకతికిని సంతోషయఱుతుఁడై
ధన్వంతః అరచు వదం ఎనంగు

దే A నమిది పరమవశంపె హృదయఱుకందె
సకల విభవఱు కందెను వంతరాత్మ
కందె వర్చాస్వరూప సాంగత్య గుణభ
కలవ మ్మిక్తికరుండు మోక్షం దావర్షు

244

మ తర మర్పాకృతి విష్ణుభుక్తములు స్రగ్గింధాంబరాలంకియల్
 భరియింపంగఁ దదర్శిల్పాంబు ఖండింపంగల్లుఁ పుష్కారృతుల్
 దదర్శితాంతమునై న మాయ నెమిం దోడైన నిర్మింది త
 శృంగిమ స్థానము యోగి దుర్భి మిగిన్ బ్రాపింతు రత్యంతమున్ 245

త ఏయే స్థానములను గ
 భాయతి వర్పాకృతులను వర్పింపంగ నొ
 నా యా స్థానమే పరమం
 బై యెప్పుడు నతఁడె పరమ నగు ప్రియఁ డిగున్ 246

త గీ అతయ నర్పా స్వరూపియై యుండు హరికి
 ఐరమదామాదిభర్తయై పండు హరికి
 స్థూనకాధిక్యవేద మింతైన లేడు
 శరం విద్యారీ నభారవేలీ పురీ 247

మ గుంభతర్క స్థితి మోక్షదున్ పుంబ చదుర్గముగ వర్పాకృతిం
 గు విష్ణున్ విభు నెవ్వఁడే నిలఁ దిరస్కారంబు గావించు బాఁ
 దల భర్తంబును వర్ధమున్ మఱియుఁ గామాదుల్ దగం తొందకన్
 భం వృత్తిన్ వరకంబు నొందు నిది విభాగతంబు లోకంబునన్

వ కాపున సర్పా స్వరూపియును వాత్సల్యభారయునగు హరికి నొవర్పిన
 లైంపర్తంబు సదో మోక్ష ఫల సాధనం బని యుక్తంబగు సంసారసాగ
 రంబు లనఁ దరియింప నిర్పియింపు బుధులు నర్పా స్వరూపియగు హరి
 నర్పింతురు తొర్లి విష్ణు శ్లావాధిమండును మహాత్ముండును విక్రీ సృష్టి

కరుండును దత్తుకరుండును పలు ప్రవాదేషుండును కర్మా విగ్రహ
సమర్పనము సుఖంబున యోచించి యిచ్చుం యెని ప్రసంగింపడుం
ద్రికారంబునుం జూచిండు శివుండును నలలంబు గాదండు గలుషా
వహంబగు మాధవ శేషున్ గంబ పుష్ప ధు వ రీప నివేదనామృతదార
విధుం సభక్తికంబుగాఁ జూచిండు మహేంద్రుండును నైర్లంబును
స్థలంబున శిల్పారి యుని వెల్వరుండిని మని నిలిప సంస్కరి,
జూచిరి యంతః ద్రివిష్టపంబునకుం ఆకు మూలంబును సనకాదుని
యోగేశ్వరులును వారరాదులు దేవర్తులును శిష్టాదుని ప్రవార్తలును
ప్రవాణాదుగు భూసురులును నందఱు భరణింబంబునందు ఎత్త
తంబుండును నర్పాహుధరుండు వారిని నిరంధరుంబును ద్రికాయుని
నారాధింతురు నీవును నిత్యంబును నర్పా విగ్రహరూపయగు నద్దేవదేవు
దానావిధంబులగు గంధ కుసుమ తుంసీ నైవేద్యాదుం జూచింపు మని
పలికె నీ దివ్యంబుగు నర్పాస్థానంబున నెవ్వరేనియు నవమలతంబు
బాక్కులఁ బరియంతురు శ్రోత్రంబున శ్రవణంబు గావించురు మనంగున
స్మరియంతు రట్టి పుణ్యాత్ములు నివరదుర్గతంబుగు విష్ణుదేవు పరమ
పదంబుఁ బ్రాపించురని మహామౌగి మహాత్మ్యంబును శ్రీమంతంబును
నగు భార్గవ పూర్వోక్తంబు యందలి ఉష్ణవింగాధ్యాయంబు షష్ఠ
పరాయణుండగు వాచానుండు (నరుపతుం) చెప్పిన 249

మ పరతత్త్వార్థ పరిస్పియోనిరతి మంత్రాంబు భూమండలే
శక్తిం నద్వైతవతా విధాయి కరుణాంబుధిప్తపారశ్య సా
దర లీలా దిదదిద్విష్ట ముసిద్ధాంత స్ఫురద్ధర్మతాం
తర విద్యోరిత విష్ణు విగ్రహ నమద్భక్తాచరానుగ్రహ

250

6 వేడి నృప భారాంతర
 గోదావిభుక్త ముక్త కుసుమ సమదయ
 శ్రీ దామ సమాంకృతి
 మోదాన్వికవృద్ధయ భక్తము త్తికరదయా

251

దోటపం శరణాగత సౌదర చక్రకరా
 కరుణారస సాగర కంసహరా
 చరణా నమశ్చరై రంధరా
 కురువాభయకర గోపవరా

252

గద్య 1 ఇది శ్రీ రామకృష్ణ కరుణ కటాక్ష పీఠానంతర్గత పాండిత్య
 దుర్మానవరలావోమందలాభిం సామ్రా , దోరేయ స్వనమర్థ
 తాత్పర్య పటహ ధణంధణారావ విపరీత పతనదిద్విజాధీశ దుంద
 భిద్వాన కోలాహల మామూర్ధ్వతాంక కనకదండితృత హింకలీ
 ఘాత నందీపిత ప్రతాప కీర్తి ప్రభావ కోసలవంశపయః పారాచార
 రాజానుభావర వీరాంబరణాయక బౌత్ర రమణభూపాంక పుత్ర
 లక్ష్మిమాంబా గర్భ ఎత్తి ముక్తావల రాశంభ భూ నాయకాభిధాన
 సౌందర్య తీత సుమనాయక ఒపారీపామనాయక ప్రతీతంబైన భాగవ
 పురాణాంతరము విష్ణుదిక్తు జననంబును నతం దారామ రక్షణంబు
 సంజేసి స్వామికిఁ బుష్పమాలికా తైలవిర్రంబు సేయుటయును విష్ణు
 దిక్తులకుఁ దులసివనమందు భూవేది గోదా స్వరూపంబునఁ గన్గకయై
 ప్రాదుర్భవింబి ప్రసన్నయగుటయు నతండు గృహంబునకుం గొని
 దని యా కన్యకను భార్యానుహితుడై వోషించుటయును వా యమ
 రంగస్వామియందుఁ బ్రసరిం జేసి యర్పాన్వరూపంబు లడిగిన నతండు
 నకుం జేత్రంబులయందు నెఱిగిన్ని విష్ణు వామంబులును దవాహ
 త్కంబులును తెప్పటయును నను కథలుం గల షష్ఠాన్వయంబు
 సంపూర్ణము

భార్య పురాణము

న ప్రమాశ్వానము

క శ్రీ లక్ష్మణ రవదతిశా
 స్త్రీకతతీ తాగినాద్రీ సురచిరి రీతా
 ప్రాకటకీర్తి విశాలా
 శ్రీకాంతాలోం సుపుడిగోపాలా 1

వ అనుడు నిఖిప్రకా ఘరంధంబరుండగు నరుం దవ్వలి కథాకమం
 జెట్టన్న ఏకైపలాంబ పరాచుణుండు నాచుణుం డతని కిట్లనియె 2

క ఈ రిని ద్రిపతి 1 య
 ర్పా దావమ్మ లాంబ సంజునం
 ల్పారె మహాభాగయి గో
 దారమణి మహాత్ముడైన తల్లి మృదాత్తిన్ 3

గొదాదెవి రంగనాథులగ్న మావస యగుట

అ వే, ఎంబ నయనంబు వర్చాస్పృధి వహించు
 నప్పయె రుహిణి యంబుజాక్షు
 ద్భాసమన పసింబె దవ్వతదిత్తయై
 గాయమాన యగుచు గోతుకొనున 4

అ వె ద్విప్రమండు నిలర చింతనం బ దొంగి
యొప్పుల ప్రియంబు లనుట దివ్య
మ లు నా ప్రబంధములదేల శౌరివి
సంస్కరింపుచుండెఁ బ్రద్రపదివ

6

సీ అఖిలంబలై న యర్చావతారంబులు
శ్రీమంతిమగుచు భాసిల్లనట్టి
యాదూధ రంగనాథాకారిమయము ల
టంచుఁ దలంచి యాహ్లాదవృత్తి
వా రంగభద్రయే యాభ్యుభయ యటంచుఁ
దలచుచు నెవ్వఁ దత్పరతను
రంగనాయకు సంకరంగంబుననుఁ జేర్చి
యెంతయుఁ దద్వింత వేమణికాయుఁ

తె గీ దన్వయహృత్తి నాతి గోదావరదాటి
నకల శృంగారరసపేటి నతులమేటి
యెవను కరకోట ఖరకోటి గతివిపాటి
తామయమతోటి దగుచు మోహంబు జోటి

8

సీ సప్తసి లావర స్థానంబు గనుఁగొన్న
శ్రీరంగగృహమంచుఁ జిత్ర ముంచుఁ
దిగు హంసతులిలా తల్పంబు గనుఁగొన్న
భోగిశయ్య యటంచు ఖడ్గి నుంచు
మల విశేషము బద్ధశ్రీలు గనుఁగొన్న
భాగవద్మ మటంచు నలుగుగాంచుఁ
గుణమలాగ పరాగ విసరమల్ గనుఁగొన్న
పేమాంబర మటంచుఁ బ్రేమఁ బెంచు

తే గీ వాతి యా రీతి శ్రీరంగనాథు టావ
నంపదల రీతి వినియున్కిఁ జాఁగి రీతిఁ
జూచినట్టియై తోచు నా నూచనలకుఁ
గలఁతఁ జెందును విజయుగాఁ గాకయున్న

7

ప మతియను

8

సీ పుచ్చచే హరిమీది తుంపుచే దనతోడి
చెలులతో నాడదు కటకకంఠి
దానిచే మదిలోని జాలిచేఁ జెంపుడు
రాదిల్కిఁ బియవదు రావదప
ప్రాంతిచే మోహ విశ్రాంతిచేఁ గెరలాడు
వాంసలఁ గూడదు హంసయాన
కూర్మిచేఁ దావంబు పేర్మిచే సరస స
ల్లాపమల్ సేయదు లాటాంగి

తే గీ యంతరంగ రంగితాత్రంత రంగ
రమణ సొంగత్య చాంధాపరంబులను
దనరుఁ జెలుపంపు దీవి నెల్లావిశ్రోచి
యైన గోదామహదేవి యరిసరివి

9

క పలుకదు పిలిచినఁ దన దయఁ
జిలుకదు చెలిమీద వింబొంగుమున్

గుణకరు శమితే నిడుమరు

కలఁగ దురంతంఱు గాఁగఁ గామిని మదిలోన్

10

క ఈ లీల వసు విరాళి మ

రాశయానామరత్ని రాజితవల్లి

పాళి నిమిదాతపాళిని

సోలివ గతిఁ దూరి యింత్రులొంపున నుండెన్

11

వ అయ్యనరయివ

12

గోరాదేవి రంగవాధవిరవామునఁ గుములుట

మ స్మరణాపంఘఁ గంజపాణి మిశులన్ సంతాపింఁ జెందంగ నేఁ

గరరాధం వానింపరా దదియఁగాకం దమ్మనోజ్యోతిల్

కంఠాస్థలకాయకిం దెలిపి వే సారస్యమం గూర్తునన్

నలవిన్ బ్రహ్మచారి డెగె నపు డింపర్చిల నూర్జ్యం తొగిన్

13

సీ అలిప కంఠరాగ మంతురించిన లీల

నయి నందూరాగి మంతురించె

గలికితి మోహంధశారంఱు దగు లీలఁ

గనుఁగొన గాఢాంధతార మెనుగె

నువదను శ్రేష్ఠ బిండ్ములు దోచిన లీలఁ

దలఁచ దారకాశా మెలసె

అపలఁ దమి పృథ్విఁ శెంచి పొల్చిన లీల

నలందఁ దమి పృథ్విఁ శెంచి పొల్చె

తే A గువలయ్యంగఁ గువలయగురు నీతఁడఁ
 గువలయ్యఁగఁ గోది సర్పఁ వివోద
 వాదరించెదఁ గరమల సేదఁ దేర్చి
 నే ననెడు రీతిఁ గువలయహితుఁడు దోఁచె 14

క అంతట వియ్య గవేదన
 నెంతయుఁ బరితాపమందు నింతివి సకీయర్
 గాంత లతాంత విశాంత వ
 వాంతమునకుఁ దోడుకొని రయంబున నరుగన్ 15

చ మరునికి నంతకాంతిక నమాహతి గంధవహాభ్యుయి సం
 చరునికి నవ్వనస్థలి నెసంగుచు పాంపుల నేచునట్టి వి
 మరునికి నెంతయేన్ గుమ్మద మార్గముఁ బెంపు మిటింపు వా నిశా
 చరునికి నీతిఁజెంది సతి సంధియ మందగఁ గాంచి యుంతున్ 16

మ విమలోద్భావ వనంబుఁ జేరి సకీతోఁ బెంపొందఁగా నాడు త
 త్కమలాస్యల్ చలి మోహముం దెలిసి యాకంఠాత నేత్రున్ మహా
 ద్యము నారాయణ రంగభక్తను సముద్యట్టిరి దివ్యప్రణం
 ధములం బాడిరి తచ్చక్రమలు చిత్రస్ఫుర్తి వేర్వేలుగన్ 17

క శ్రీరంగవరుఁడు రక్షిత
 సారంగ వరుండు ప్రోచు సంగతి నిన్నొ
 సారంగ నయన మది వే
 సారంగను వలదలిండు నదయుండు సుమీ 18

సీ అనపానునిగఁజేసి యమి లోకేశ్వరి
 నాదిలక్ష్మిని వృద్ధయమునఁ జేర్చె
 భార్యయౌ భూచేమి ప్రణయాత్మి వీరెల్లి
 యురిత సౌకిర్యాత్మ నుద్ధరించె
 సీలరై జలరా? సేతువు గట్టింది
 ఎవరై తుల మారింది పక్షాతి నేరె
 శివపాల ముఖ్యుల కిచ్చింది నందేశ
 మొనరింది రుక్మిణిఁ ని గ్రహించె

త A మఱియు జాంబవతీ మత్స్య మూవవతులఁ
 బెక్కు సాహసములు సేసి పెండ్లియాడె
 వట్టి యారంగ కొరి దయావిహారి
 నిన్ను వరియింతుడె కేడు నిరజాక్షి

19

తీ నరకాసురుఁ డ్రుంది తనుం
 బరితాంక్ష యొనర్చు సుగుణమాన్యుల ధరణి
 శ్వర తన్మయఁ బరితయ వి
 స్ఫురింపన్ బిదియాజునేలఁ బ్రోవఁడె ప్రీతిగా

20

★ గౌరవభార్య ఎయ్యలఁ దనుఁగోరిన వల్లవ ప్రియభారత
 దివిత తామ సౌఖ్యములఁ దృప్తినిఁ జెందఁ గళిందనందిసి
 ప్రాపిత కుంజ పుంజములఁ బాటిలఁ దే పరశీయలందె నే
 దేశున స్వయంప్రసాద నిమ వేలఁడె రంగవిహారి యంగనా

21

సీ ప్రేమదే మును నుత్పలమకు వరుడియి
 ధరణిని బారిజాతంబు లేదె
 మర్క్మయంత్రము నేసి మహిపాలర ఓయింది
 లక్షణఁ దేదె సులక్షణమొగఁ
 గాకింతటియందుఁ గనులాప్త నందినఁ
 గాకించి మోహింపఁ గాంక్ష యుడియె
 పుంగవావలి నృపపుంగవావలిఁ దోరి
 యు సుదంతను వివాహంబు గాఁడె

తే A పడఁతి రాధిక చెప్పిన పనులు చేసి
 యెసఁగ మే నత్త మేవర్త నేలుకొండె
 వారి కిటు లోలుఁడై నట్టి వాడు నేడు
 రామ వరియింపఁడె నిన్ను రంగళిం

22

క ఇల్లాలుగ నేలఁడె మో
 శోల్లాసం బెసఁగ నమదితోత్తం చేతన్
 భిల్లసలిం గునుమఁగుని
 భల్లగలిన్ పెండు దానిఁ బ్రార్థనతోడన్

23

చ అంబుల విల్లుఁ దెంతటి సమర్థుఁడు చందురుఁ దెలఁచాడు మి
 క్కిలి చలిగాలి యెంతటిది శేషలమన్ రొదసేయుఁ జిల్క గుం
 పుల బలమొర వేడ్కఁ బరిపూర్ణ మనస్థితిఁజేసి నిన్ను నీ
 బలరుచి లోబడుండు నరనస్థితి భామినిఁగాగ నెలివన్

24

౪ అమ్మహారాత్ము సుందరం నారినైతి నా ప్రభావమున్
సమ్మతిఁ జేసి యే పురుషు సంతతికై వసు గర్భదా మమం
దిమ్మహి పెమ్మ బామనిగ నేలిన వీడు పురాకృతైక పు
ణ్యమ్మ గణంవ కంఠె సమస్త ఆగమయందు సుందరీ 25

౫ తరుణీ పురుషులలోపల
గురసిరుహామయ రుచిరసౌఖ్యం దగుటన్
బలికింపఁగ నాశండు నినుఁ
బలియమం గనుటకన్న భాగ్యము లెచే 26

౬ చక్కనివాడు సర్వజ్ఞసంఘములోవలఁ బాడుతాన్తఁ వెం
పెక్కినవాడు నా మనుఁ దపాపమతిన్ విరహార్తిఁ జేసినన్
మక్కువతోడులన్ దినదు మానినిగాఁగ వరించినప్పడే
చక్కరిచొమ్మ నీ సుకృత సౌఖ్యము నెన్నఁగ శక్యమానదే 27

౭ ౧ మఱిలో రంగేళం
ప్రేమముతో ఫర్తగాఁగఁ జేర్కొని యేంటన్
వామరి నెఱుగుదు మో క
వా, వాతోఁ దెల్పరాదె యవ్విధి వేర్కన్ 28

గోదాదేవి రంగనాథుని నిందాపూర్వకముగా మ్రతించుట

౮ అని రంగేశ్వరు దివ్యమంగళ చిత్రానేకమూర్త డెల్పినన్
విని గోదాంగన యంతరింగమ న నావిర్భూత సమ్మోద య
య్యును నిందాస్తుతి పూర్వకంబుగను మోహోద్రేకయై రంగచ
యని నానా సుఖముల్ సఖుల్ ఎన్నఁగ వెంటోవించగా నిట్లనెన్ 29

రంగేతు చర్యలను మీ
రింగిత గతి వెన్నెదరు సమీ(2) చీనముగా
నంగినల నాఘమం దే
సంగతి రిక్షిందినాడు గణముఖులారా 80

చ రహి వనపాయయైన తపరామ రహామణి న చిరోహితా
పహగతిదే విద యపురి వంచపః జేయఁడె య్చవాం మీ
రహరహ మీ ప్రబంధముల వద్దురి లీలు నమ్మరింపఁగా
విహితమి పందితార్థకులఁ జేర్కొను వారం నేమనఁ దగున్ 81

మ హరదావంగు హరించి నీకను కుభభారన్ గుతోపేత సు
స్థిర యత్నమున వెండి యాడి వనదాత్రీ భాగసంధార వి
స్ఫురితం బామెకుఁ గూర్చినట్టి కఠిన స్ఫూర్తిన్ విదంబించు నా
హరి మీ రందఱు సుందరి సదయుఁగా నాదన్ రహిన్ బాడియె 82

క ఆ రుక్మిణీ సతీమణిఁ
గేరదములు వల్క్వి వెతలఁ గీలించిన యా
వారిజలోచను పై ఖరి
గారుడ చర్మాప్తి గాదె కామిసులారా 83

సీ బాల్యమును తారలోలత్వమును మిఱు
బూబు బాటిరిఁ గొంత మరులు గొలిపి
చిత్ర వన్యా వారి మిత్రరక్షిచ్చొర
సైకలంకఁ బాలఁ జూపు చేసి

రాపింప వేరస నీపాందిత నికుంఠ
 పుంజుంబులనుఁ గూడి బుచ్చుకొంది
 రానకేతి రసోల్లస పాణి తీరా
 భానంబు గావించి బానలిచ్చి

తే A పతుంఁ గదల్చెనీ రమ దాసి రతుల వాసె
 మహిత మతి నతుల నమ్మెద మదంది
 మధుర కరుగఁడె తొల్లి యా మధువిరోధి
 సాధువని దెచ్చుగా వెం దానలార

84

వ అతియునుం గాక

85

క తనుజాత వేదకుడే
 దనుఁజేరగ ననుతోడ దనుజాని యనుజున్
 దనుజాత వేదకుడె
 తనుఁ జేర యుండు జేసెఁ దద్విముఖతగాన్

86

సీ తిమిరూపమై జుంధి ఎనియ మత్స్యకాం
 తిం మోహపెట్టఁడె తత్కృతమున
 నీరిఁ బాసి యొక్కెడ గిరికిందుగా దాగి
 రాబట్ట మూనుఁడె కమరమగును
 ఖాచేవి రసతొలి పొందుగోరుటయు భూ
 దారత గొంబఁడె దక్క ముడిగి
 కలిమి తొయ్యలికి నీకర వృత్తి దోషగా
 విక్రితరప్ప మందఁడె విక్రతముగఁ

తే గీ బుట్టవన బ్రహ్మచర్యామై చొలుపెనంగ
రాజాంతం కప్పిరు రంగ దొంగ
జేసి మనిపల్లి నతి నివసించ దనరు
ఎనరుహోదరు నమ్ముగా గళమె మనకు

87

కా కాంతార్తమటంచు నెంచక మహాగ్రస్పూర్తి ¹సింహతో
నంతంతన్ యమనంగంచి కడుప్రయ్యల్ దేసి హామదా
త్యంతస్పృహ విహారముల్ నలువడె బాలాంతుడై మున్ను దా
నెంతే నీ కమలేక్షణుండు హరి రంగేతుండు సామాన్యుడే

88

మ యమునా నీర నికుంట పుంజము రిమ్యస్పూర్తితో వంగరా
వము గావించు దదీయ గానువలై వాంచింది యెతెంచు ను
త్తమ గోపాంగనలన్ భ్రమింపుటకు నంతర్ధానుడై బరలన్
గుమబాం పృథపాలు సేయడె రిమేమం దీర రిత్ముర్నిన్

89

క వరమతులన్ మోహోప్పరి
పరిజరలం జేసి బుద్ధభావంబువ దా
నురుగతులన్ గురురశ్రుణ్
బురగుతులం జేరి యానమున్ ముం గొనడె

40

తే గీ అతిసుగరముల వారింది యదరున్జ
బలుం పెక్కింపనె కాని కల్కి యాం
దతమ పరము వారింది యురు సెట్టి
వెలుం బుంప గిలడె యోరెంబలాం

41

క అని యిది విధమున ననితా
 బాతా నన్నిధిని రంగకొరిని నిండో
 త్రినిఁ జేసి మునులోదా
 తనిఁ బరిగా నెన్నెఁ గన్ప ధన్యహృత్తన్ 42

చ ఆంధ

సమయ గోదాదేవికి కై తోవదారము లొనర్చుట

క కలువవిలాడు మలుకుంకును
 గలువలరా తరుకుంకును గలకల రసమున్
 గల చిలుకల పలుకుంకును
 గలఁక మదిం గలిగి కలికి కలవరపడఁగాన్ 44

క చెలు లవ్వేకల నా చెలి
 పలు పెట్టిగి రసాలసాం వంజారి లవరి
 పలయాన కుంజ పుంజ
 స్థలమున నొక గోస్తనీ విలాసము నీడన్ 45

చ తిలుపరి నయ్యఁ జేర్చి కలతిరి నుకీరిపు లాశవృంతముం
 జలువరి నయ్యఁ గూర్చి మఱి చందన గంధ రసాది వస్తువుల్
 కెప్పు నొయ్యఁ దార్చి పరికిరిత శీతహితోపధారముల్
 చెలు లొనర్చి యంత మరుచింతలఁ జింతల వింప వింతగాన్ 46

క అత్తఁ గోదారతి మఱి
 దిత్తఁ తాపం వెట్టిగి వెలులందఱు పెం
 పొర్తినఁ ప్రమోద లీలా
 యత్తల నాడిరి పరిస్వరాలావయిల్ 47

సి ఆంధ్రక బందనం బలదరె నెమ్మేన
 వడిమెలులార యీ బిర్హకపతు
 పరసుమనయ్యఁ జంపకనాన మందరే
 ప్రమద ఎత్తమ సదపాంగలాం
 రాహువేటికిని నేత్రములందు నుందరే
 రాజాన్యలార తైరప నిచయ
 రామాభిరామ కౌమర్యదవ్యజనంబు
 రాజింపరే పేరికా బలాం

తే గి యనిన నొకయింతి కంఠాఁబుకొనియె నొక్క
 కొమ్మ కన్నవ జే గప్పుకొనియె నొక్క
 సకియ వత్తంబుఁ జ పక నప్పగిల్లె
 నప్పుడొక యింటి దా మాటలాడదయ్యె

48

చ అనుఁబు బడస్సరొత్తుల సమందిత రీతిల నింటి లాడ న
 ప్పిదిరలు నూరికున్న ¹యెడ వారిలోవని మమ్మథార్తి జే
 గనలుటఁ గాంచి కొందఱగుణాంకలు తెంతను జేరి యామెనొ
 న్గిరి వయస్కు నీ హృదయమందలి మర్మము బెప్పరాదదే

49

క బాలా యీ విరహము నీ
 తెలా బ్రలా సవాయుఁ బేలుకొనెడు నీన్
 రీలా విహారుడై గో
 మేలాయె గటంగు కంబి ²మెలఁపలు దమలోన్

50

సి సాంకవామోద సత్పాత్త్వికోదయనిధి
 పుండరీకసువాళి భుజగవేణి
 పికవాణి యోరామ ప్రతి దేందునిభముఖి
 పృథులేష్టగంధి దాంపేయవాస
 ఘనలిమోధిమ్మిల్లి సమచకోరాక్షి
 యమచ గోదాట నభిమలింబ
 రాత్రి రిద్వాక్కి దృశాపరిపాదము
 అస్పృశిః శేయః దత్తాత్రీవలన

లే A బలి మృగామ్రచృదాదాల్ల నులిరి పృత్తి
 మదన వారి పికాళి కొప దులు దోష
 బ్రాప్తముగునట్టి విరహాంబుఁ బాపికొనగఁ
 దోడి శివరాంధ్రు ప్రేమింబుకొడ సపుడు

51

క రిందర్పమై పీఠిహూన యగు నక్కంజాక్షి చిత్తాంబుజం
 లం దా రంగి విటంబు గిన్నడిన యదై వన్ మహాంజ్ఞ పెం
 పొందన్ మోహముఁ జేచు లే నెగపు దక్కొల్లంగ భాషింపు చి
 చందం చొప్ప వనించు భాసతి మథ స్వాంతాచరాగోష్ఠితిన్

52

డి ఎలితపు మదన శ్రవణుని
 సతి ముద్రిపు నటలు దొరిగి అంబుక్తమలై
 "లఁ బాల్ల మగుటఁ గాంఠిరి
 యలపెట రిద్విరహమునకు వచ్చెరు కడుమన్

53

చ సరసిజ గంధి మన్మథ విషాదము పై యనంబు నోకినన్
విరహ తవస్పృహధిఁ గొని విలసిల్లి ధురంధరున్ పథో
ర్మూర మతి యైన రంగవిభుఁ డబ్బఱుగాఁ దన నాథుఁగాఁగ వే
ముఁ దంబోయుచుండెను సమస్తము 'ది పవేకవృద్ధిగాన్ 64

మ వనూతంబులయందు మోసెడు ద్వారెల్ల వాని యుంజార ని
స్వస్వమూల్ పీఠుఁ జొచ్చి కుట్టుసురుఁ ద్రిప్తం బాది కన్నియ వె
ల్లి నిజశ్రోతవు వాపుంన్ దొరఁగి చేర్చిన్ నిందుతోఁ బ్రాణ సే
పున నిల్చిన్ సతి కడుపుతం వాదవ నంపూర్ణక మోహ స్థితిన్ 65

విష్టదిత్తుఁడు రంగనాథునికి గోరాదేవిస్థితిఁ దెలువ
గ్రంథంగమున కడుగుట

క అంరటఁ గాంత లాంటి క
రాంతరి మృత హనయై ముహూరట మదిలో
తెంతయుఁ గోరిన దని విని
చింతిలి యవ్వేళ విష్టదిత్తుఁడు మదిలోన్ 66

నీ కృంగారము రీవి శిరిఁగు లక్ష్మీదేవి
వక్షంబునం జెర్చి మంచువాఁడు
రసముఁ దగు దీవి రత్నగర్భాదేవి
వీఁపున భరియింది తెలయవాఁడు
లీలాసుగుణపేటి నీరావధూబిని
వంకరి యింది యలరువాఁడు
మోహించు దేవతాభోజాశు లింఁ బట్ట
చారిలోఁగూడ నింపారువాఁడు

తే గీ హరి రంగవిహారి తైల్వారి శారి

నదన స్పృంగారి పొంగారి ముగవిదారి

బాకుమారిని దయఁ జేరి నయము మీటి

పెండ్లి యగుఁగద యని మోని ప్రేమఁ బూని

67

తే గీ రంగపురమున కేనుఁ జేరంగఁ వాయి

రంగ శాయితి నెఱిఁగింది రంగు మింది

యంగజాత సరాత్త యో నంగజాత

నంగవామతి నొనఁగెద వరని కనుచు

68

కా క్కిరంగంబును భక్తిరాతముని గాంచెన్ బోయి నిశ్చేయన

క్కిరంగంబును నప్తసౌ సందయ క్కిరపర్వతోప స్వరూ

పారంగంబును సాదాపుష్ట హరితి నభోదయకృపమత్పు

క్కారంగంబును బాపపాదపథిదారుంబాధసారంగమున్

69

వ అందు

60

క కవియోగ మిజానన్యన్

స్వవిమృష్టన గిలిత పుణ్య నమధిక అన్యన్

విమల నదీ ప్రాధాన్యన్

పవ మాన్యన్ మునికవేరకన్యన్ ధన్యన్

61

8 అం విష్ణుచిత్తం నివసతు

దరిపు మతిం గాంచె నిజహృదంబర శేరి

ప్రసాదీతి అంపుష్కరితన్

నంబి పుష్కరితి పవన శశిపుష్కరితన్

62

1 ము పుష్పహరితి నిభోదమ

స శ్రీరంగపురి కంఠార లింగ దనర్పు
 నుభయకాపెరికాభ్యుదయ మెంది
 రంగభర్తకు విహార ఎనఁబూఁదగు
 మహనియ కవ్యాశ్రమంబు గాంచి
 కలుష హరంబులై కావేరిలో నుండు
 దశ మహా వృత్తా తీర్థములుఁ జూచి
 శ్రీ నిధానంబు విమాన సంజ్ఞకమైన
 యాశ్చేత్రమునకుఁ బ్రదక్షిణింది

తే గీ పప్త భువనాశి రాజ్య రక్షణకుఁ బొచ్చు
 నప్త దుర్గంబులును బోలె జగతి వెనుఁగు
 సప్త సౌంధ్యుల దిశింది నన్నుతించి
 విష్ణుదిత్తుండు భక్తివర్ధిష్ఠుఁడగును

83

చ యనతిర రత్నకుట్టిమ నికాయ వితర్కికిందు రంగి నా
 భుని మణిపామ సౌధములు దోవ నటం బ్రతిగేహ సిమరం
 దనయము దన్నుకుందుఁడు నిజాయ్ పంతులతోడ నిండు నిం
 టను గనుపట్టు వేడుక ననందగు వీధు ఎగుర్గళంబులై

84

సీ విరజాప్రవళ నిరసించు ధవళార్ధి
 పృథ్విదముల్ నుడుట విస్ఫూర్తి మించ
 నరయూహా యుఘంబు హరియించు భుజములం
 దగు శంఖ చక్ర దిహ్మంబులంబర

మహారథుండులములు మహిత పితాంబరం
 ములు హరి సారూప్య కంఠనదలువ
 ద్రుపదప్రపంధముల్ దగు వెదకాత్మంబు
 బాస్యంబులందు ముఖ్యాప్తి నెఱవ

త గీ నిత్య యుల్లరి నంగరి పెవ్వటిల్లి
 శ్రీమహాకవి ద్వయ స్థితి నెసంగు
 కైఫీయదేత నెవరు వర్ణింపఁజె
 వైష్ణవశ్రేణి గాంచె నకైష్టవపుండు

66

క తనశరీరాధింబు నరిగల్గిన గాఢమువాని నాచి శా
 ర్యనియలిఁ బద్మిణిఁడ నిలయంబులనైఁ నొరింపు వానిఁ దన్
 గనుగొను వారి కెల్లను నమంత పదస్థితి గూర్చు పైవతే
 యునిఁ దొలుతన్ దిలిచి సుగుణోన్నతి నాప్తి మొక్కి యంతటన్ 66

ఉ దన్యతానుకూల న బుధాన మహాత్మ్యము గూర్చు విత్త ము
 క్త్యుని సర్వ తత్త వనతా పరితాపము బాపునట్టి సౌ
 జన్యని దివ్యమంగళ విదక్షణ లక్షణ లక్షితాత్మఁడౌ
 సైన్యకలిం దిలిచి సరస్వతి నంబలిఁజేసి యవ్వలన్ 67

67

క పండు ప్రచండలను మా
 వ్రాంద నద్యుఁ లేలం నుదామరుల నా
 ఖండవిభవలఁ గని ద్విజ
 మందనుఁ డర్థిన్ నులిచి మహిలాత్మకుఁడై

68

చ అటఁ జని ఘోషురుండు గనె వారి మహా పదీర తాళో
 త్కటపటుగాత్రు సంతతంబు కంఠిశాఖని పాన్పు గాఁగ ను
 దృఢతర కత్తిఁ గైకొనుచు ఖానలువాని ననంచు దేవతా
 వటలికి నెక్కుతైవ నీరిపైకొని వర్తియి కాంతు దాంతునిన్ 69

క భక్తిం గైకొని పెర్చు
 నూత్తి నతది నమ్మితింది ను నుం డట న
 వ్యక్తస్వయామఁ గన్గొనె
 ముత్తి ప్రదు రంగిళారిఁ బుచ్చిచిహ్నిన్ 70

వ అంత

స సతతంబు పాకళానుండు శ్రీరేఖాప్రిఁ
 బిరికింప వారడ పదము సాది
 బహువిధ్యాపాఠర మంతయు నైన్ద్ర
 పతిఁజేర్చి యహిగయ్యఁ బవ్వళింది
 పాదంబు లొత్తెడు వడ్డిని నీకం
 చుండు గృహదృష్టి నలపలింది
 యూరూఢ యె గన్పిదారతిఁ బరుఁడెఱు
 గరము కోటిరథాగమున నునిది

తే A చారుకేయుం బింకణ హరి మకుట
 యుద్ధ డివ్య విఖివాషణ మూర్తిఁగాంచి
 యురు శ్రీరంగిళారి భక్తాను కాసి
 బండిత నురాసిఁ గంఠిషోత్తరవిదారి

- చ అట్లగు నమ్మహానుభావం గూర్చి యమ్మహినురుండు నిగమ నిగమాంత
సూక్తులం గొనియాడి నిటలతల పుత్రాంబలియగుచు మతీయును 78

విష్ణు చిత్తుఁడు రంగనాథునిఁ బ్రార్థించుట

- క నరసాంబరంగ రంగా
నిరుపమకరధృతరథాంగ వీరిపనాంగా
గురుతరపక్షితురంగా
ఓరువాణీపవతరంగ కలుషవిభంగా 74

- ఛ అని యదేవుని నెన్నుడు
మనుఁ దామూసుదుఁడు పల్కెఁ గంఠకాక్ష
నినుఁ బ్రార్థించి రా మన
విని విని వసు బ్రహ్మమయ్య నిజ్ఞాపమయా 75

- చ నలువుగ నా బహువిధ యొనర్చుకపం బది యెట్టిదో కదా
తెలియఁగరాదు మాకు బహువిధములైన ప్రబంధ సూక్తులన్
జలజదళాక్ష నిన్ను నరసస్థితిఁ జేర్కొని నున్నతింపుచున్
బలుకుచునుండు నామెదగు భావము నీ యెఱుంగ నెరువో

- క మా యె-గములందుల లే
దే యె-గము కాని పంకజేక్షణ యాప
ద్వాయతలోచన దలకొని
యెద స్మరియించు నిన్ను నిర్వాసుగతివ్ 77

పి సలివాక్షదాను మున్నుతి వేము ధరియింపఁ
 దాఁ బద్మహారంబు దాల్చుచుండు
 నే మూర్ధ్వ పుండ్రంబుఁ బ్రాముకొనుటయుఁ దాఁ
 గరిమఁ గస్తూరి తిలకంబుఁ దీర్చు
 నవయంబు మేము దివ్యప్రబంధోత్తిని
 నిను బంక్కుఁ దానిన్ను సందసేయు
 నొయ్యన మే!ము త్తరియ్య కయ్య గొనుటఁ
 బరికింపఁ దాఁ గవ్యపాన్పుఁ తెందు

తె గి మేము దృఢతర తనువులమై మెలంగఁ
 దాఁ గృళాంగ నుండు మధామ వృత్తి
 నమ్ముగాఁగి రిలంచు యె గానుకూతి
 మాకుఁ దెలియంగరాదు లోతై కవిత

78

కా ఆ కాంతామణి యుండు యె గఱువ కో యభాక్ష యేనాఁబడిన
 పి కేమో దయరారు గాన నితి నిర్దేశ్యత్వముం బాని య
 స్తోతి స్మృతిని దానిఁ బ్రోవుము మహాత్పుక్యంబు వాల్మీకిగా
 లోకింబుండుం పి సమానులగు వేద్యుల్ లేరుగాఁ బాడిగాన్

79

క మును నీ వొగుఁగిన వాళ్ళం
 బును జేసి నిరంతరంబు పూఁబోఁటి నినున్
 మనమును దలకొని యె గం
 బున నున్నది భక్తిఁగొని సమున్నత మతియై

80

1 'ఉత్తరియ్య' మసాధువు, కాని ప్రాసయతియందుఁ బ్రయుక్తము 'ఉత్తరీయ' శబ్దము సాధువు

ద తని తన భాందపోక్తిఁ దెలియంగ వదించిన విత్తభాగంబి య
వ్యవహదభాతుఁ డిట్టవియె భామిని పూనిన యోగి మే నెఱుం
గని దిసుమంతి యేనిఁ గలుగంగఁ దన్బుడు గాన నీమనం
బునఁగలయట్ల నయ్యెడు సమన్వతిగా ధరణీసురోత్తమా

81

తే గీ వరుధ మను ౨ కొనంగిన వాక్యనరణి
సత్య మేను రచింతు నుత్పాహరం
వీవు చను మన్నచో రంగనెత వల్కు
బాలింది ద్విజుఁడు సమాప్తాదుఁ డగుచు.

82

క వనతాళు నాల్గై కొని
మనుఁ డగు మన్నిపుఁ డయిఁ గల్గిన శేషా
శనమూలంబు యనుమతింగాఁ
జనియెన్ నిజనగరమునకు నత్యరలింపన్

83

అ వె అందుఁ దొందరిత నవిష్టరితుండు
మాధవునకుఁ బుష్ప మాలికలు స
మర్పణంబు జేయు చలరుణో గోదా స
తీరిలామ దేవదేవుఁ డలఁది

84

క అనుదివము మోహవారిధి
మునిగివ రౌద్రము వయస్య మురనైరినిఁ గాం
తునిఁ గాఁగ నెప్పికొని యుం
దెను మదనస్వరము మది గతింపఁ గలకగాన్

85

రంగనాథుడు దవరివారంబుగా ధన్విపురంబున శీగి గోదాదేవిని
ఐరియ మారుట

ఇ ఈ దీనిని గోదా క
న్యా రత్నం చెమ్మతో నవంతుడు భువనా
ధారుడు సముదారుడు కా
వేది నిలయుండు రంగవిభుడు మదమునన్

86

పి అనుదివంబు మహాత్ములగు నిత్యయుక్తులు
బ్రహ్మరుద్రాది నిర్ధరచయములు
బ్రహ్మర్షులును సిద్ధపన్నగ చారణ
గంధర్వు లప్పరోగణము లగ్ని
సేవింప నంతోషదిక్తులై వంది సం
స్తూయమానుఁ దగుచుఁ దోరములగు
మహితాశపత్ర రామరముల తోడుతఁ
ఐరిశోభితుఁ దగుచు ఐరిధవిల్లి

తే గి వై నతేయునిపై వెక్కి ముకుళావ
కాది తూర్క స్వరములుఁ బొల్పార నతిశ
యంబయిన ధన్విపురమున తిరుగుదెంచె
దవని గోదాసతిఁ బెండ్లియూడుకొలుకు

87

చ యాతర దేవదుండులి నికాయ నినాదము ల్బ్రాహ్మండమే
పునఁ ఐరవంగ నర్కబలముం గొలువంగ నుటీ సెరింగ సొం
పును దనవంగ రంగపతి మోదముతోఁ దన కన్యతై రయం
బునఁ బనుదేరగా సరసపూరిత భూరితరామరాగులై

88

క ఘనుఁడు మహాయోగిండు
దనుపమమతి విష్ణురీతుఁ డప్పుడు పొరుల్
దనుఁ గొలువంగ నెరుదుగాఁ
అది పలుమఱ నతి యొనర్చె సంహృష్టుండై 88

వ అంతి 89

చ ఘనకరు ధత్తవత్సరానిఁ గణిదళాక్షుని చిహ్నుక్షతా
ద్భుతి రమణీయ వైభవు సముత్థరిం గాతుని రంగభర్త (దా
వినయము సేసి తోకొని యభీష్టమరిన్ సురరాజమందిరం
లునకు సమానమైన యొక వృత్తిగృహమునఁ జేర్చి యచ్చటన్

తే A యోగ విద్యకుఁడగు భూసురోత్తమాండు
భాసురంబు కనక సింహాసనంబు
పండు తొరినిఁ జేర్చి పాద్యాదులను స
మర్ప గావించె నిగమోత్త వద్దతిగను 92

తే A అంతట సుగంధ పుష్పాక్షతాదులను స
లక్షణముగ వేడి నలంకరించి
యందు వర్షిఁ బ్రతిష్ఠించి యాగమోత్త
సరణి శామంబుఁ జేసి భూసురవరుండు 93

చ ఉరుకర వరకంఠముతోర్జ్వల భూవతి భూషితాంగగాఁ
బరఁగిన కాన్యతామణిని భాసురహా! (మమఁ జేర్చి సన్నిధిన్
పరగులయొక్కఁ) దోడుకొనెవచ్చి సుమంత్ర పురస్కృతంబుగా
గరిమ నొనంగ భక్తజన కల్పవచారకు రంగభర్తకున్ 94

1 మూలము కొంత క్రిమిదష్టమగుటచే బ్రతిష్ఠ భాగము పూరించఁబడినది

శే A అంతరింగేశ్వరుండు గోదాహపాద
 పాదః ¹బాదని నిడుకొని భవ్యమతినిఁ
 గంయఁగా ²(రాజ) హోమాదికము సమస్త
 మును యథావిధిగా సర్పి మనక మింది 95

క పరమారాజిఁతి సతితో
 నిరుమమ మతి నగ్నిహోత్రువిఁ బ్రదక్షిణము
 గణవి ప్రమాదంతొందెను
 సరసీజాతుండు రంగశారి కుభ్రముగాన్ 96

చ పరమదయాధ్యు నయ్యతు వివాహముఁ జాడఁగ వచ్చు నా సరో
 వరముని ముఖ్య పద్మభవ చారివైరికిరీటు శక్ర ని
 ర్మదును విష్ణుదిక్తుఁడు విశాంతరోత్తిని సమ్మతింది యం
 దఱఁ బరితృప్తున్ సలిపె ద్రాతిపయిన్ జను లెంచ నయ్యెడన్ 97

మ సురకాసార మునివత్సత్కనమ ³సంస్తోతాధ్యుఁడైనట్టి శ్రీ
 హరి రంగేశ్వరుఁడాయ్ భృత్యకతితో నవ్యిస్తుదిక్తున్ కుతో
 త్కడు నర్హాతి వసింప నాణ్యుడి గోదాదేవితో వేడ్కతోఁ
 బరమప్రీతినిఁ జేరి జాపపటదిభంగము శ్రీరంగమున్ 98

వ అంత 99

సి లరితాత్ముఁ డగుదు నీళా వద్మ కన్యకా
 గోదాంగవలతోడ గురుమనీషఁ
 గై కొని నిత్య సుఖశ్రీలఁ జెంపొంది
 కంఠ సామాన్యైక గరిమఁ జెంది

రంగనాథుఁడు పతిరాజ శయానుజై
 కలయఁ గావేరికా నిలయఁదగుచు
 వండు నుండు జనుల కందఱికిని దయా
 రసముచే మోక్షం బొసంగుచుండు

తే గీ నమ్మహాత్మకుఁ దాది మధ్యాంతి రహితుఁ
 దవ్యయం దప్రవేయం దనంతఁ దఱఁడు
 నిత్యమైతి నుతపాద¹రతాండు
 రమ్మ మథదాయకుండు వారాయణుండు

100

ప అంత మహాభాగుండును రంగ¹ భూపతి శ్వరుండును నగు విష్ణుచిత్తుండు
 దక్షింకర్యపరుండును దాస్యైకజీవనుండును నగుచు నందధివసించెఁ
 గరికల్మషావహానును ముత్తిపదయును వగు శ్రీవిష్ణుచిత్తయోగి
 యేతచ్ఛరీత్రం జేసిరుజేసిఁ బరియంపుచున్ వినుచున్ బ్రాయుచున్
 బొత్తురా నరు లై హితైశ్వర్యంబు లనుభవించి యంతంబున శ్రీశౌరిపదంబుఁ
 జెందుచు రని మహాయోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతయును నగు భార్గవ
 పురాణోత్తరఖండంబునందలి యేకోనశ్రింకాధ్యాయంబు భక్త
 పరాయణుండగు వారాయణుండు నిఖిల ప్రజ్ఞాధురంధరుండగు నరువకుం
 జిప్పి వెండియు నిట్లనియె

101

తే గీ నరమహాభాగ శ్రీమంత గురుతరాశ్వు
 యవరతిభ యేను జెప్పెద వారింపు
 వినెడు వారల కద్యుతంబును దనర్పు
 దాని నేర్కాగ మగునట్టి మానసమున

102

1 మా భూపతిశ్వరుండును

హరిశ్చంద్రాంశమునఁ బరకాండఁడు జన్మించుట

క. పరకాం మహాయోగిఁ

కొరి దుష్ట సుకర్మమును నొసఁగుట నిశ్చయం

బరయుఁ గత నీవు విను శ్రీ

హరి తత్కారాధకమువ నయ్యెడు దానిన్

108

సీ రమ్మంబులై యనురాగంబులగుఁ జోర

దేశంబుండు నుద్ధీప్త మగుచు

ంరితమై తిగుఁ గిమలాహర్దవగరంబు

మఱి మంచీరంబుల మఱి విదిత

తొరణంబుల మఱిద్వార వేదం మఱి

కుట్టమంబుల మఱిగోపురముల

మఱిసౌంసుల మఱిమంటపంబుల మఱి

చంద్రకాం మఱి సౌధమునఁ

బీగి నిర్మలోదక కాసార సకరమును

నరస పుష్పప్రమదవన సంరతును

ధర్మ విజ్ఞాన పురుష ప్రకానములను

నలిం లక్ష్మి విభవము నలర నుడు

109

క సురుధిరమగు హరిపద పం

పరుహానికుమునఁ గార్తికమున జనించెన్

బరకాం నంజ్ఞాఁడు మని

హరిశ్చంద్రాంశగుడు కృత్తికార్ద్రమునందున్

క భగవత్ప్రియుడగు నా మనుఁ
 భగవత మతి వృద్ధిఁ బొంది యప్పుడు పరత
 త్త్వగుఁ డయ్యు యె గళిపెడుఁ
 డగు వయ్యతధర్మ వేత్తయగు చవయంబున్

109

సీ ధర్మజ్ఞుఁడును దయాతత్పరుఁడును నితి
 కాత్త విశేష విచారదుండు
 సనముండు సర్వ శస్త్రాస్త్ర విదుండును
 సంగర మార్గ వివక్షణుండు
 విమల గుణుండును నఖిలలోక ప్రయఁ
 డను గీర్తి పరుడును (మను విహితుఁడు
 నమలిన దిత్తుండు సమదిత) మంత్ర వి
 దక్షః రతుఁడును సత్యవాది

తే A యగు పరాంతక మౌని యత్యాదరమున
 భవ్యుడగు బోళరాజుజీపాలు రాజ్య
 భార మెల్లను దవడు ప్రభావమున వ
 హింపుడుఁ దనయ్యు ననముల కింపుఁగాగ

107

క సీరతం బాబోళమహీ
 ఎరునకుఁ బ్రియమైన మంత్రివర్యఁ డగుచు ను
 స్థిర మతిని వెలయు చుండును
 గరుజారముడగు పరాంతక మునీంద్రుఁ బొగిన్

108

క ఆ సమయంబున నాగ వ

రీ సాన్నిధ్యమును దవర్చి త్రికర వలిపి

వాసము జంతుల్లాసము

కాసారము శ్వేత సంజ్ఞికము భాసురమై

109

మ ఆరవిందంబుఁ గై రవంబుల సమద్యల్లంపై మ్రోయు ను

త్కరమౌ తృంగనికాయ ముయరమ వాఙ్మూర్తిఁ గామింది యం

బరమున్ వెన్నుని నోఁతఁ గా నతఁడు ప్రేమం గొఁగిటన్ జేరెచ్చాఁ

బదగెన్ వివిధ పుష్కరంబగుచు నవృద్ధాకరం బున్నతిన్

110

సి కల్లార ధూళి కల్పిత భూరుహ

పటలి ప్రసాద విభ్రమ మొనంగ

న్దు గందార్థ సమాగత భ్రమరాః

కరరమాసిత మణి నరము నగుట

నరసిరుహాన చక్రవాకోన్నతి

రస దేవతా కుచ ప్రతిభ మింద

రాజిత శ్రీంశార రాజహంసచ్ఛట

¹ప్రాదుర్భవార్థవ పటలి గాఁగఁ

తే గి రనరుఁ జందవ కుంద మందార వీచ

జలము జంబీర ఘుస్మజ రసాల సౌం

పనగు వంజుఁ ముఖ రతు భాసమాన

దై ౨ నికరంబు శ్వేతి సరోవరంబు

111

భాగవతాగ్రణీశః గుమూదవల్లి యను కన్య లలిందురు

౪ వికసిత శంఖర జాత

ప్రకరంబగు నా సరోవరమునందు నమా

త్పుకముగు కుమారాంతరమునఁ

ప్రకటమతిం బొందుచు నొక్క భాగ నున్నాన్.

౧౧౭

౪ ఘనతర వర్షరాగ రుచి గల్గిన హస్తపదోదరంబులం

దనవి పయోధర స్థితి నొవర్చు తటైక ము ర్తియౌచు ని

జ్జనముల కెద్యుతం బొందువఁ జారుతర ప్రతిభన్ రసాతలం

బునఁ గల నీరసస్థలిని బొల్పిన తైవడి ముడు సుందరిన్

119

౪ వనరుహ పత్ర వికారా

క్షిని యతుజారసు భృంగదికురసు సుతరన్

గని యొక భాగవతాగ్రణి

యనవత్కుఁ దపత్యశాంక్ష ననుమోదితుడై,

114

౪ నెవరున సప్నాం గోని

ఘనతరమలి నతఃథు నిజనికాయంబునకున్

ఽని భార్య కోసఁగి వపు డా

వనితామణి దానిఁబ్రోచి వాంఛాపదయై

115

౪ దిన దిన మా తలొదరి యుదీర్ఘతర ప్రతిభా సుగణ్యయై

యనుపను సుందరశృమన ఆశ్చర్యమై తనరాజుతో ముదం

బునఁగని తల్లిదండ్రులు ప్రహర్ష మనస్కుల ముండి రర్థితో

నెవయఁగ దాము గాంచు ధన మీ సుదరీమణిగాఁగ నెమ్మచున్

116

పీ తన తైత్తిరిమరీతి ననయంబు విభ్యాతి
 వింద్రసింపు తాతి నీనడింపఁ
 దను తన్ను గవతీరు వనతర ద్యుతిమీరు
 సారసంబుల వారు గేరడింపఁ
 దన మీని జిగిసంచు వసువమంబుగ మెలచు
 ఘవగతంబుగు మెలచు ఘవత డింపఁ
 దగ మోము సిరిసౌంపు ననురాగమునుఁ జింపు
 గల యుంచుకలగుంపు కరుతు నింపఁ

తై. గీ దనరు వనమాన గుండరతా విధాన
 మధురతర గానవిపుల గుమ్మద విధాన
 మత్తగజయాన భాగ్యాయమాన మాన
 వైభవానున యా రావ వసుధలోన

117

ద అరుగులు తేదిగుంపుంబు నానలు పెల్లిను మోముజ్జు నే
 ర్పదగఁ జకోరపంత్రి కనురాగ మొనర్చును గైత్తికద్యుతుల్
 కడుఁ బ్రయమున్ మచించు బహుగా జిగిగా వగగాగ నెమ్మిడి
 పదఁతుకఁ తొలి రీ జగతిసె గల భామిను తెంచి జేయున్

118

క మొగమా శశి కన్నుల నో
 యగమా రాజీవతతి గమంచిత కోశి
 యగమా చక్రవ యనితో
 రగమా మాఘారు నద్దిరా మానినితన్

119

క కరములు తమ్ములు కమలా
 కరములు పొక్కిలి వికారపింజరాక నిశా
 కరములు వెమ్మము కూడా
 కరములు చూడ్కులు శకంశకరములు నవ్వుల్ - 120

ర పలుకులు పంచదారలు విభాసిక హాసవిలాస మిందుకా
 దకుకులు బాబుఁజావులు మదారతిమిందిన పద్మబాబు పూ
 మలుకులు మేనికాంతుల నమన్నతి తాతి సుగర్లవర్ణముం
 గులుకులు గడ్డా నీ కలికి గుబ్బలు గుబ్బలు లబ్ధురయిగాన్ 121

నీ పగదాం జగదాం దిగఁజాఁగఁ జోలు
 బాలాకు పాదప్రవాళకుచు
 బలికంపు నునుకెంపుగంసొంపుల హసింపు
 నింపుఁ బెంపుగు నరరంపు నిరుంఁ
 దొగకెన్నుఁ దొగదెన్ను నొగి మున్నుగాఁ బెన్ను
 మెన్ను / గ్గులు గొన్న కన్ను గవం
 తిగిదేలు నశి బాకు సొగసూరఁగాఁజోరు
 టిరుఁ బొల్పారు మాగారు నిగం

తే గీ నందుఁ గల్కాటి రుదిర నీలాహిషేటి
 పృథు తరోల్లాస సుకర రాంపేయవాసు
 మహిత సొందర్యగుణపేటి మదనఘోటి
 గురు జ్ఞామర తరువల్లి కుముదవల్లి

ఇ తః విధమునఁ దనరాజేడు
నా బామాక్షిమణి మహాసుందరతా
భావిత శిలాపి గఱచు
లాప్తవృత్త పారిజాత మాలింగియటన్ 120

అ వె త మృగాక్షియందు నాసక్త మగు మది
గలిగి సత్కరణగా ఎతందు
నన్య పథదమైన నాగపురంబున
క్షేగు దెంచి నప్పు డింపెనుంగ

తే గి అందుఁ సిన్నొందు నయ్యరవింద గంది
జనకుఁగూర్చి పరాంతకముని త్వరీయ
కన్య మా కిమ్ముటంచుఁ బ్రత్యాక మతిని
యాచనము జేయుటో నమ్మహామూలండు 125

క ఇం నన్యోసన మఖిల
బంధు బాంతక మునీంద్రుఁ బూజించి నేమ
జ్వరిత మనస్కుం డగుచున్
బరితఁ గర్ణాముఖ మెగిది భక్తియుతుడై 126

చ అనయము నెవ్వఁడెఁగి గమలాంతరలోచన భక్తులైన బా
రిని నొకవేయిమందిని ధర్మిని భుజిపఁగఁజేసెనేని యా
మునుషకు సం చక్ర పరికల్పితబాహున శే నొసంగెదన్
మనన న సంసరించి యమమానము సేయక కన్యతామణిన్ 127

చ గురుదిర ధర్మశాంక్షి నగుచున్ ముని నే నొనరించునట్టి ను
స్థిర యగు నీ ప్రతిష్ఠ మునిశేఖర వీమడిఁ దట్టెనేని యి
ర్పరమతి వట్టినను నలవంగలవాఁడ వటంచుఁ జేసి యీ
తరుణిని విష్ణుభక్తి గల తామరపొన్మను నంగపొంపుమా- 128

తే గీ డిద్ధిక గుణానుభూత వయై విజాత
విభవరేఖా నమాత్మాత కుభసమేత
భాగ్య విఖ్యాత నిస్తులభావ తాత
నీ తరుణిఁ గొమ్ము మునినేత యింపుదేత 129

దరకాఁడఁడు బావచేసి కుముదవల్లిని వెండ్లాడుట

1 అని పరమ భాగవతమణి
యవపమ గుణియైన యాతఁ డాడినచో న
మ్ముని వర్ణుండు పరాంతకుఁ
దనియెన్ కడఁతోత్తిఁ జేసి యా ఘనుఁడొదన్ 130

తే గీ ఇంపు మీఁంగి నే బాస యిత్తు నీకు
నొంకింపుము నా వాక్య మనవిరతిము
నెంబుఁదరాక్ష భక్త నహస్రకంఠు
నెంచి భుజియింపఁ జేసెద నిద్దచరిత 131

క నే కాడిన వాక్యం బో
మౌనవైర సత్కమి సమందితగతి నీ
మావసమునఁ దలకొని నీ
సూనను వా కొనఁగు మతులకొభవనీయన్ 132

క భగవంతుని శాస్త్రాంశము
 పగటుగ జన్మించి మనుప్రపన్నుడనగు నా
 కగణితమతియగు నీ సుత
 పొగ దొంద నొసంగి యధికపుష్కము గమమ

188

క ఆని చర్మిచ నమ్మని యా
 మనువకుఁ దన తనయ నొసఁగఁగఁ ఎఱాంచకు దిం
 వునఁ గైకొనియె విరాసం
 ముగఁ బరితయ సరతి మోదమున నిధరతన్

189

పరకాదాఁడు నితంతము నేయించుది భాగవతులను మఱింపఁజేయుట

చే గి అంత భార్య నవేతుఁడై ముఖిం బంధు
 యతుఁడునై పరకాదాఁ దీక్షితి నిలంబి
 తయగు స్యక్తియపురిఁ జేరి ధన్యమైన
 యాత్మ గృహముఁబ్రవేశించె నలఘుమతిని

190

వ ఆప్యదు భర్తృసేవయగు భార్య పరాంతకు సుధ్దేశింది పందనార్క గ
 వస్త్ర స్రక్పందనావర్థ భూపాణంబులఁజేసి భక్తివలన నమచింతలు
 భాగవత సన్యాసకంబు నమర్చింది పదప వ్రదపోషితంబును సోమ
 కృతంబును భాగవత భుక్తశేషంబును వెగు చతుర్విధానంబు భుజియింప
 వలయు కటఁ దదర్పిత తాంబూలవస్త్ర విశేషంబులఁగొని ప్రహర్షింప
 మయు నని పత్కిన పర్యాయించి కోశస్థానంబున కథిపతియగు భూపతి
 యును వైష్ణవులగు భక్తపందనులును లోకంబునఁ బ్రితీయించు పదా
 ర్థంబు భుజియింతురు గాఢ యన్మ తప్పంపాదితంబును పదార్థంబు భగవద్దా

స్వభాగ్యిని యోగంబగుగాక యని సంస్మరింపుచు ననవదతం బట్టనే
గావింపుచుఁ దదీయదాన్య నిరతుండును సంహృష్టమానసుండునునై మహా
భాగుండును మహా భాగవతోత్తిముండును నగు పరకాణుఁ డిచ్చిధంబున
మహాత్ములగు భాగవతులకుఁ గైంకర్యంబు చేయుచున్న యెడఁ జోళమహీ
శ్వరుం డవస్థితాంతం ఒరతయు నేటింగి వన్నుల్లంఘించి నిఖిలధనంబు
వైష్ణవుల కొనంగుచువృతాఢవి క్రోధసంకృతలోచనం దగుచుఁ
బరాంతకుని మదంతికంబున కతి రయంబునఁ దోకొని రందని దూతం
నొజ్జాపింప వారు వేగంబునంబుని వృహాననం బకని తెఱింగింప నరండు
వారి విరాజిరింప నా వారులు మగుడ నరుగుదెంచి నృపువ తెఱింగించిన

చోళమహీపాల వరాంతకుల పంగరము

క. ఓరివతి క్రోధాత్మకుఁడై
చతురంగ బంధులతోడఁ జయ్యనఁ జని యు
ద్ధతిఁ బరకాలపురంబు న
మిత విక్రముఁ దగుచు గదిసి మేదిని కలంగె

187

క. భావిత వేరి బంబా
రావంబులు రూఢ్యములు విరావంబులు మే
షావహ తురంగ సంకు
రావనములు ముష్టింబు దుంగగఁగఁజెసెన్

188

క. పియార్థవ ముప్పొంగిన
నలుపును జోళాధిపాళ వారసైన్యం,
బులు పరకాణుని పగరము
మగొని దైర్యముఁ జేసి వర్తిల్లుకఱివ.

189

చ తనపురిఁ జాట్టుమ్మట్టిన యదగ్ర విరాధ్యునిఁ తోకభూపతిన్
 విని పరకాలుఁ దాగవ నీవేక మావన ముత్తి యోడుఁ దిం
 పు పెడలివ మ గోగ్రంఘముం గొని తాను నృపాలుతో రణం
 యును నలుపంగ సర్వజనముల్ వెలుగందఁ బ్రణావళాతియై 140

మ తతి నిర్ధార పరింపరాతన సమద్యక్షలమైఁ బొల్పు ను
 ధ్ధర కింఠీరవ రావముం గణం యుద్ధామ ప్రణాపాధ్యుఁడై
 షితిసాతోత్రమ వాహినీనికర పుంబీభూత భాగీస్థతిన్
 ధృతిమైఁ బొల్చె విరాంతకుండు పలుదర్శిభూత భేదస్కుఁడై 141

సీ అర్థిమోషంబు రిట్టటుగావించు హే
 షారవంబులు గల సైంధవంబులు
 సర్వ సర్వభవో చక్రయ్యఁ దరికిందు
 భద్రమట్టవము గల భద్రకరులు
 మధ్యవిన్యాస మంతలం బొరయు నీ
 పతి కలాకల నొప్పు న్నందనకులు
 ప్రళయరుద్రుని దీతిఁ బలు విక్రమస్ఫూర్తిఁ
 గైకొని హంకించు తార్పణులు

తే A యరువడింది హుటాగాది నొక్కమొగిని
 దాకునోఁ విరకాలుఁ దుదగ్రమూర్తి
 యగుచు బాహినీదూసి యత్యద్భుతమగ
 దాని సింహానినాదంబుఁజేసి యప్పుడు

క తుదగములు గూల్చి నిష్కర
 కరికుంభంబులఁ బగల్చి గాఢతర రథో
 క్కరమా చెలర్చి పొరల్పిం
 బరకాణుడు వృషతికాణుఁడఁ మఱి జరించెన్

149

వ ఆమ్మహులు బలంబునఁజేసి విదొని గందర్య ఎందఁబను విభం
 గిల మదగంధ సింధురంబును విలిప్ప న్నిందవ సందోహంబును వివేద్య
 వావ పదాతి విధానంబును నగు నమత్తుంగ నంగరాంగణం బాలోకించి
 నింగిపెంపునం గుంపుగొని నిలింపులు సొంపువాచింప నపు రా వోళ
 మహిపాలుండు హత్యారథతురగపదాతియగుచుం బిలుదీయక మహా
 ఛేరి మరల కాహా ఛక్రానిబాడఁబు జాతంబుఁ బర్యఁ జేర్చి యంత
 కాశ్చతియగుఁ బరాంతకునితోఁ జెసింగి యనుపమంబగు యుద్ధంబు
 గావింప నపు డయ్యురువు రన్నోవ్య కరలామవ కరలామవంబునం జేసి
 మియ డిమూర నిర్దాక జాతంబుల తెగ్గుగావించు నమోమోస్త్రోస్త్ర సయూ
 రంబుఁడే ట్రపుల్ల నికాంత వసంత సమాగత కింకరతోక మహిరుహం
 బు దాడుని రత్నసిక్తాంగులుగాఁ బోరాడుచుఁ గృతప్రతికృతంబులగు
 వక్రధ్వజ దాపాసి కుంతంబులుం గల్గి మహావీరు లగుచు ఐహికాంబు
 యుద్ధికుల లగుచు యుద్ధంబుఁ జేయుచుండి రనంతరంబు, 144

చ అవనివిరుండు బాణంబునంబులఁ బిడితుఁ డెఱుఁ గండి వై
 స్థపుని పురోధరన్ నిలువ శక్తుఁడు గాక పరాజ్ఞానుండునై
 జనిమునఁ బాటిపోయి రనస్థానముఁ జేరి ధర్మబిలోభ ము
 ఛివహ మనీషఁ జింతగొని శియాఁపులఁ గూర్చి ని నాల్పు హుచ్చుచున్

తే గీ ఆనియె నిట్లు ఎరాజయం బంది కాను
 జనమలార యుపాయంబు గొని పరాంత
 కుని నిటకుఁ దోడుకొనిరండు గురుతరోక్తి
 ననుడు సంప్రయకున వార లట్ల చేయ
 146

వరాజితుఁడగు చోళమహివతి పరకాలు కడకు ధనమునిమిత్తము
 మంత్రుల సంపుట

వ అంత 147

క అదియఁ దన పురికి వచ్చిన
 గురువరమతి యగు పరాంతకుని కడకు నన్న
 ధ్యులగు నదిపులఁ ఎనిచెన్
 నరపానుతుండు దోళవాయకుఁ డధిన్
 148

చ పనిచినఁ బోయి యా పరమ భాగవతోత్తమఁ గూర్చి వార లి
 ట్లనిరి పరాంతకా నరపరాగ్రణి ధర్మముచేత మాకు రాఁ
 దవదిన ద్రవ్య మంతయు మదారత నివృత్త మటంచు మమ్ము దెం
 పునుగొని పంచె నీ కడకు ఖారితరాడ్పురి దిత్త వృత్తియై
 149

తే గీ అనుడు మంత్రులవల్ల ధరాధివాళ
 వాక్కి మాలించి పరకాల వైష్ణవాధ్యుఁ
 దిదియె ధర్మముచేల నేనివ్వఁ దగిన
 ధనము నిర్మయ మటుగాన వినుడు మీరు
 150

క అనయఁలు వైష్ణవారా
 ధనమునఁ దన్నిలిలమైన ద్రవ్యము 'వ్యయం
 బు నగుట నెని ట్లె యె
 ధనము సృష్టన కొనఁగిగం మదార స్థితిగాన్
 151

వరకాలునను మా స్త్రీగిరితుడు వన్నమున సాక్షాత్కరించుట

నీ అని యివ్వెడియివ నమ్మనివయ్యెందు
 చింతఁ జేయుచు నిద్రఁజెంది యుండు
 కఱివి నవ్విప్పంబునఁ దామరసాతుండు
 మా స్త్రీగిరిశ్రీరుం దయ్యతుండు
 ప్రక్కమూర్తియై పాణిపల్లవమరి
 నతని స్పృశించి మహాఁయశస్క
 కమ్మవా కాంధీపురమ్మన కిమ్మిల్లతి
 పిరుఁ దోళించి దీప్త పద్మితేరి

రే గి ద్రవ్య మంతయు నీ కిచ్చెదను వ్రయంబు
 తోడి పని పర్కి యప్పు దల్దాయతాత
 నెత్తుఁ దింబ న్నితుం దెట్ల నిర్మలాత్ముఁ
 దకఁడు వెల్కొని తోషిత స్వాంతుఁడగుచు

152

రే గి ఆటఁ బరాంతకుఁ దవ్వసుధాధినాథ
 నదివల్లుల తోడుత నత్వరమున
 మహిమ దీప్తిప్రకాశమాన మగుచు
 నరుంఁ జెన్నాందుఁ గాంధీకాపురముఁ జేరి

153

౨ వరదుని భక్తివత్సలుని వారణశైలనివాసు నిందిరే
 వ్రుని దయాసముద్రుని నివారితకల్మషుఁ గాంది భక్తితో
 ధరితి తిరంబు సోఁతఁగను దండముఁజెట్టి మందఁజేసి ని
 ర్పరదిరి రోమకంచుకిత భవ్యగిరితుఁడునై యుదారతన్

154

వరకాలుఁడు కాంచీపురమునఁ జోళమంత్రులకు ధన మొసంగుట

చ సులతటఘటితాంజలి యంచు నిగమనిగమాంచి సూక్తుం గొని
యాడు ఎవగుంటును దేవతాద్యభుండగు పుండరీకాక్షిండు ముర్త్యూప
ధరుఁడగుదుఁ జనుచెంచి ద్రవ్యం చొసంగి నృపాలమంత్రులఁ బంపించె
నని మహాయోగి మాహాత్మ్యమును శ్రీమంతంబును నగు భార్గవ పురా
టోత్తర ఖండియ నందలి త్రింశాధ్యాయంబు భక్తపరాయణుండగు నారా
యణుండు నిలిపిపఱ్ఱ ధురంధరుండగు నరునకుంజెప్పి వెండియు
నిష్ఠనియె

156

౪ ఆంధట భార్యను జూచి చ
రాంతకముని యిట్లు లెకె నొకపుడేనియు దై
త్యాంతక భక్తారాధన
మెంతయు విడఁబడరు పంకజేశ్వర మనదేన్

157

తే గీ ద్రవ్యమును లేని వైష్ణవారాధనమగు
ప్రసము నేడితి సాగునో బామనయన
ంబా నృపతి వైష్ణవి ద్వేషి యితని ధన మ
నత్త యగుట ననర్హంబు జగతియందు

158

౪ ఈ యధిపు పుడమి యుండుట
తై లా గ్యము గాదు మనకుఁ గంఠకాశీ
ప్రేమ పార్థిత విత్తం
నీయవ విత్తమువ కంటె నెక్కుడు గాదే

159

ఆ వె పసుధయందు వైష్ణవ ద్వేషి యగువాని
ముఖము చూడఁదగదు పుణ్యాలకును
గాన 'మనము నొందు కడఁ జేరి వైష్ణవా
రాసనఁబఁ జేయ రమ్మమతివ

159

చ మనుకొని బోరవృత్తన నమివృత్తిగాఁ గొని పర్చి వట్టి యా
ధవము విషిర్థ మేనియును రామరసాక్షుని భక్తతోటి కిం
పును ఎత్తెచ్చ గూర్చుటయుఁ బుణ్యముగాన నవైష్ణవావని
నివి ద్రవిణము కల్మషము వాచ్యుని కాసృరమౌ తలోదరి

160

త గ విష్ణు చిహ్న విహినుని విఘ్న పాద
భక్త విద్వేషి నన్యరంబుఁ బెట్టు వాని
' మఖ విలోకన సల్లాపములు సమస్త
నరక హేతువు లనయంబు నరసిజాతి

161

క శ్రితి యంద వైష్ణవాని
పతి యాశ్రయ మర్థి వైష్ణవ శ్రేణికి ధి
ష్కారఁ గూర్చు వాని నంగరి
యతివా కొఱగాఁడు సజ్జనావళి కెప్పుడున్

162

ఆ వె మొదట నెవరుఁ జేసి ఎదపఁ జూర్చినఁ జూచు
నరుఁడు విష్ణు భక్తుఁడైనఁగాని
యనయ మప్పురి వాఁకుఁ డగువాని వైష్ణవ
ద్వేషిఁ జేరఁ దగదు శిష్టుకును

163

తే గీ జగతి యాచన తిన్న హింసయును లేదు
విష్ణు దివ్య విహీనుడై విహిమం ద
వైష్ణవపంథగు దాడుడేపాలు బా
యంబు కంటెను లేదు పాపంబు తరుడే

164

సీ అనుగాన శ్రీ వైష్ణవారాధనార్థమై
శ్రీతిః శోర పృత్తి నే శేయువాడ
విశ్వయంత్రకౌశలు గావింపని దొంగకు
దోషంబు లేదు నిర్దోషి యగుట
నీ యపాయము తన్న నిరర్థమైన యపాయ
మేమియు గానరా దిందుచదన
ద్రవ్య రక్షణ మందు దంపంగ నిర్ది యని
వలికి పరాంతకుం దంబుమరిని

ఆ వె భగవద్దేవతలుగా మించు వీటల న
మానురై న వారి మహిత పృత్తి
జేసి భయము వీడి జేకొని యప్పుడు న
భాక్యు డగుచు పెడల పై రప్పమును

165

వరకాలుడు నే యోపార్జిత విత్తంబున వైష్ణవారాధనంబు సల్పుట

ఆ వె భగ్గ చర్మధారిగాఁ బ్రకాశించు నా
అనుడు భటలతోడి గహన సీమ
జొచ్చి యందు నొక్కజో వివాసుని జేసి
యిందఁ జోరపృత్తి నొనరు మదిని

166

వ ఆనర్గళం ఐగు మార్గం కావరించి కొని యుండి విష్ణు దివ్వు ఎహినులుగు
పథిరులవలని రత్నాదికింఐగు భవంబు గై కొని యోద్రవ్యంబునంజేసి
యనపలతంబు మహాత్మకంబగు వైష్ణవ నహస్రకంబున కాచాభవంబు
గావింపుచు సంహార్య హృదయుండై యుండె సంత నొక్క సమయంబున
వైష్ణవ ప్రేయండును బలియండును నగు వరకాణాండు భవార్థి యగుచుఁ
దా రాతిరియం తొక్క నగరంబుఁ జేరి యందుఁగల వైష్ణవ ద్వారో
పాంతంబునం దధిపసింది యున్న యెడ వా గృహిణి న్యర్థప్రాప్తింబు
హస్తంబునం గొని గృహంబు పెడిబంటం గని ప్రభావిద్యోతమానం
యను ఏత్కరిస్థంబగు భుక్త భాజనంబు సులగ్గహించి నవ్వుడ యుట్టించి
గురుభోజనము యు పల్కి వెండియుఁ గృహంబుఁ బ్రవేశింప నవ్వాక్కింబు
నంజేసి యా తస్కరేల్చుండు భయాకులుం డగుచు నిది వైష్ణవ
ద్రవ్యంబు క్రమ్ము వా పాత్ర వా ద్వారంబునం దుసిది యంద యధి
పసిందిని

ఉ ఆ కాంతారత్నంబు ఓ

యాకుల దిత్తమున సర్వ మాత్మేపన క

స్తోకక నెఱుంగఁ జెసిక

నాకుల మనీష తోషికాయత్తుండై

168

1

త గి దిత్త మిగురొత్త నవైష్ణవోత్తమంబు

రవదు సతి పయ్యునట్టి వృత్తాంత మాం

కింది మానిని నాకు లక్షింది చూడఁ

దెలియఁగా నొక దీని నేఁ దేటపఱుతు

169

1 మా చతుష్కంపిండుగిందు 2 నాలుగు విధములగు దొంగతనములు
చేయువాఁ డనియో

క ఆనయమ్ము వైష్ణవారా
ధనముకొలుకు భక్తిఁ తెను కత్తర మతియై
ఘనుఁడు పరకాలమునిపతి
మనుకొని తాని పదార్థముం గొనియెఁ బామి 170

చ సరసిజగంధి యాతఁడు సజ్జఁడు వైష్ణవ పాలితార మ
ర్కరమతి దీని నిట్లు సమదారతఁ గైకొని యుండె నేని
ద్భరతజంఘనన్ మనము ధన్యుల మైతి మదిన్పు యమ్ముని
వైరుఁడు దయానంద్రుఁడు నివారితకర్మకరుఁ డమ్మదన్ 171

ఆ ఆమృదూర్తి విని మహాత్ములు విరలు
వైష్ణవోర్తిములు వారర్చుతులు
గావ వీరి సొమ్ము గైకొనరా దని
ద్వారం సీమ సుగర్ల పాత్రగ మిడియె 172

వ ఆయ్యవసరంబున 173

క వనితామణి ముంగిట నుం
దీన పాత్రయిను దిశించి దెందంబున సొం
పును గడుర మతియుఁ దనపతి
కినుపము మతి విన్నవించ నావనుఁ డంతన్ 174

ఉ శోక మనస్కుఁడౌచుఁ దన సుందరిఁ గూర్చి వదించె మారిపి
యీ కలదౌత పాత్ర మతఁ దిష్ఠమతిన్ గ్రహియింపు వేని
నా కుశలాత్మ నేమిచలు తాడితి వప్పులు కేర్పరింపు ముం
రా సమలాక్షికుఁ డన వానలి యిట్లనె భక్తియుక్తయై 175

త క నేమి కంకలే దా
మౌనిశ్వరః గూర్చి యొక్క మాటాడిరిఁ బెం
పూని మదాదాశ్శోత్రిన్
గానియెంతేలి యనినఁ కనిబడు మదితోన్

176

త గ న, గ్గ యిట్లెల్లి కింటివి మునివరుండు
లక్షణంబున నీమాట రలుపుఁజేసి
మనం వైష్ణవులని రసి మది నెఱింగి
నర్పిపాత్ర ముట నది వసయె శరివ

177

త క ద్రుక్షురమగు ని, చైత్యవ
వస్తువని రంఁ బానిపెట్టుడు దానిన్
హస్త స్ఫుర్తి కేయలి
స్వస్థంబున తెగెఁబడి చందలనయనా

178

త గ బ్రహ్మబాంధులతోడ నెమి వివ
చైత్యవశ్చైతి నో వామయని
తాన మార్చిపాప నిమిత్తముఁజూడ
స్వమగునెట్లు పాపాన్ని రాం మగుట

179

త గ ద్రుమ్మహాత్మాది పాప లక్ష పానితోపు
సంస్కరిని తేని వినియందు సేరజాన్
లంప నిచ్చెన్వైవాచరాధు నొకప్పు
దేని నోయిందిపొడు నిర్మిత మగుట

180

అని యి విధమున వారడు
దన నలి భర్తీంప విని యదారగుణం దా
ఘనుడు పరకాణు దా గృహ
మ నుజొచ్చి తదంబై పద్మముల తెలుగి యెనెన్ 181

తే గి వైష్ణవాత్తమ శువ్రతచైతరార్థ
యా మహానని యెనెర్పు టిది యథార్థ
మన్న దపరాధ మీ ముగ్రహ మజేయ
పరియ భారముగాఁ జూడ సుదు దీని 182

వ అని వివిధములం బ్రార్థింపుమిన్న యుపిం రాంతకుఁగా నెరిగి
యాదంపతు లిరువు రనేకోత్తమ స్తవం బుదేత నమ్మహానుభావం గొని
యాదిన వారల నూటడింది యా మునుదు బద్ధావధిని నిజ నికేతనంబుఁ
బ్రవేశించి యనసరతంబు మహనీయంబగు వైష్ణవాధినందు గావింపు
చుండె నని మహాయోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమంతులను నుం భార్గవ
పురాణోత్తరఖండంబు నందలి యేకత్రింశాధ్యాయంబు భక్త ఎరాయ
ఁబందగు వారాయణుండు సకల ప్రశ్నాధిరంధిరుండగు సరునకుం ాప్తి
పండియ నిట్లనియె 183

క అనుచిన మిట్ట పరాంతక
ముని పతికుల వంశ నధికమును విపులము నొ
ధనము గ్రహించును విడుచును
దన గురటిని రాని అనవిలాసముల నొగిన్ 184

క సుకరుండై యాశరి గౌను
 సకలశ్రీ వైష్ణవుల కొనంగును నవ్వుం
 బిరింగి గుణుండు పరాం
 దక మోసిండుండు భక్తి తత్పరమలియై

185

ఆ వె ఆ పునుండు శ్రీవైభవాధనమకొల
 కయనమొవ వసింది యభిం దిశం
 వరయు చుండె రాతి రసుట దొలంగి యా
 హార వాంఛ వాసి యతుల మలిగి

186

తే A అంతః బ్రహ్మతటై తై నన్ద యా ముసిండు
 హృదయశక్తి దెలిసి ఒగదీర్చుండు
 శౌరి సుతుష్టః దిగుచు నుదార సరణి
 శిష్ట కుభదాయు యగుచు హసింపుచుండి

187

సీ 1 అమలులొ నిత్యమొక్కా ద్భగనంతాదులు
 వనసు మానెనులు శరారి ముఖ్య
 యోగిపెద్దులు మహాతాగులు నవతాది
 మునులును బిమ్మల పురహదాగి
 దైవతంబులు గొల్వఁ దామరసాశుండు
 మంగళ ప్రదుండు శ్రీరంగభర్త
 ఒగముతును మాతయగు రమాదేవితోఁ
 గూడఁ దాహ్మారోహకుండు నగుచు

తే A సకల భూమౌ సమదయప్రకటమగు మ
హా గహనపవనః గర్భా వరాంతకారి
యంబుఁ గూడిది చమదెంచు నమృతుండు
భక్తుల కనియె నంతోప భరితుడగుచు 188

క ఇతఁడు వరాంతకకీతాపని
పతి వెలువటఁ దిరుగు నాది ప్రాణం బగుటన్
సకలము ముత్త్రియుండు సభ
హిత మటుంగు వేంబుండి కిడు నవృంబున్ 189

క ఇందినము వైష్ణవా
ధర మొనరింపకయై పరిమ భార్గిక యగు సౌం
గనతోడి భుజింపఁడు రా
ననుపమ మలిత్రేసి యీ మహాత్ముఁడు భక్తిన్ 190

క ఈ విధమున బహురితు
నీ వైష్ణవశేఖరుం డభిష్టముగా న
ద్భావమున మదర్పితము
గావింపుచు నుండు భక్తి గువాడగుచున్ 191

మ రన మార్గింబున రాకయుండు జనసంతానంబువ్వన్ ధనం
బును లేకుండుటఁ జేసి బింటిలి యనంపూర్ణాత్ముడై నిష్కటి
ంబు మదర్పకుల పూ విడుచు కనుశ్చాహంబు వాదెంపు రీ
యనపు శ్రేణుఁ డవార్పిగం బది నిరాహారుండుగా వర్తింబున్ 192

లే గి ఆవని నిప్యదీతేని ¹మధార్తుఁ డగుచు
 మార్గగాగమనంబు కెమంబు దేసి
 కొంచుచున్నాఁడు నాపూజకంబె నాదు
 భక్త పూఁ యభిధిగాగ తత్తి కెంబ

199

క ధృతి గాగి ని నలర్థయు
 సతిశయవగ నొ సేను హర్షిత చిత్త
 స్థితి శాలి నై రిఁ గాపుర
 నిశని కభీష్టంబు నిత్తు నిపు చే వనియెన్

194

రంగనాథుఁడు పంపాదానకు మూలమంత్ర మువదేశించుట

న మహాభాగుండగు శ్రీరంగ ధరాధపుండును సీరియును దా మిడుపుడు
 నాయా మనుజు దంబతులి వివ్యతురంగాకృతింబొల్పు పతంగి పుంగపు
 పై నెక్కి ఐంధురూప్యజల సనకాచి భక్తులును నసంఖ్య మహా
 ధనులును రామరవీణ్యమామలును ధవళాశక్త పరిశోధితులును
 శక్తికృష్ణుతి నిర్ధరులును గొల్వ సక్రగేరుంధను పురోధనుండునగు సర్వ
 గర్భతోఁ గూడ వివ్యభూషణ భూషిలాంగులును వివిధ తాదీత నిర్వోగ
 గృత్కగీత మనోహరులునునగు కథావరు లపార ధనసంపదలు గానింపుడు
 నరుగుడెం బవారి దాచి పరాంతిక్షుండు దండధరుంధగును నావరించి లహరి
 సంపదాస్త్రిబంబుగు బాచి నవలోకించి విష్ణు భక్తారాధనంబుకొఱకు దైవ
 బంబుగా బ్రాహ్మంపై ని ద్రవ్యంబుని హర్షితుండగుచు మహాబలుండును
 బిల్లిచర్మధారియునై బిల్లిచర్మధారుంగు నిఖిల భటులదేశ తత్క్షణంబు
 సమస్త శాసన నిబారింపజేసి మహార్థయులగు భూషణంబులును ననేక
 పుష్కంబులగు రత్నంబులును విద్యరంబులగు వస్త్రింబులును రజత
 తాంబూనది పుయాగుంఖ్యంబుగు ధనం బాపవారింది పిదప ననర్థంబులగు

1 మూ మధార్తియుఁడు

వదూవరుం నిఖిలాభరణములుం గైకొని హర్ష సంహర్ష మానసుండగుచు
వరుని కరణంబు యందలి రత్నములనుకం బరసి విదిరి రత్నార్థమగు
నిది బాగవతునితోఁ జెప్పెడు నని మనంబు సంకల్పించి దాని ఎలాత్కా
రంబుగా దంఢముం జేకొని యేకస్థితిలంబు పెక్కుయలయం దునిది
నర్హః క్రిమన ధివధారం వెల్లికొన సమర్థుండు గాఁ బసాతంబుకొఱకు
మహాబలులై ఎ నిజభటులదేసెనిఁ గాకుంఁగి బరికాయండు ఎరకాయ కరణ
క్రతుండగుచుఁ బురోహసుండగు వృద్ధుంఁగాంచి వ్యాకా విపు మాయపడుం
దవగుట దంఢినోద్యోగుల మగు మా కీధారిం వెల్లికొనమింద ఎఱమల్లరిం
దిసవాడ విక్రమ తిట్లు పేరుగువ దట్లు గావించిన నిన్పు దెగటాల్తు ననినఁ
బురోధసుండు పరాంతకుం గూర్చి యట్లనె

195

చ ఆరయల్ మలక కేమి దెలింగ నుత్పదగాను నెను నె
ప్పడునుఁడె యల్ల మాయకు ముల ము మాలికి శేఖరుండు గాఁ
బరిగినవాడు గావును గ్రహించి అస్కరణంబు యవ్వ న
త్తతి భగవంతుఁ దవ్వయుఁ దుదారతరోత్తి వరించె నప్పడున్ 196

ఆ ౩ షితిని నిట్లు మాయదేర మంత్రితమైన
భార మౌట నిజము వారవర్య
యీ ద్విజాత్ము విడుపు మిమ్ములక మవదేశ
మిత్తు నీకు వేడ్కి నిటకు రమ్ము 197

క అని దెప్పి వైష్ణవా రా
ధన పరుఁ దన నన్నిధికి నుదారతఁ గొని య
వ్వన జాతుఁ దరని మత్తక
మునఁ గరిపల్లవమఁ జేర్చి మోదము తోడిన్ 198

తే A తనపు స్పృహంపుచును వాని దక్షిణమగు
కర్ణమందువ నాత్మంబుగాఁ దనర్చు
మంత్ర మష్టాశరంబు నేమనునఁ బ్రబల
వర్షణం డుపసంపె భవ్యుఁ డగుదు

199

B విమలంబై శుభమై నిరి
నమరిన యష్టాక్షరాభ్యుమగు మంత్రమదే
సుమహితుని మహర్ముని య
య్యమల మఱి గృతార్థుఁ జెసి యబ్బుతుఁ డంతన్

200

C తనిదు న్యరూఢం బామరి
గంభీర గౌరవగాఁ జేసి వేరుకం గొని నారా
యణుఁడు పరాచుణుఁ డాత్రిత
జన పరిసరఁ దవ్వయుండు ప్రసన్న హృదియుఁడై

201

D సజం పయోధర శ్యామ విగ్రహుండు పీ
తాంబర దరుండు జ్వాలామండు
నివరత్న మణిమయోన్నతి కిరీటుండు ది
మకర ఊపరి ధారి మార్గపుండు
భావిత వై జయంతి వనమాలికా
ప్రభామంబుండు శుభప్రదాయి
జగదీశ్వరుండు కొఱిసారసబాణసుం
దరుండు హిమారి భక్త పరదుఁ డబాండు

తే గీ నిత్యముక్త ఎరిపుతుండు నీరజాన
నా నిర్దరమతుండు సురార్థి ముఖ్య
వంశితుం డప్పరోగణ వారయుతుండు
గా సమల్లాస యగుచు ముగ్ధాభ మతివి

203

క వాచాన్యస్థిత లక్ష్మి
కూమీ గీవాదులై వ పొంతుంతుల ను
ర్దామ స్థితిఁ గై కొని మఱి
కామరసాశుండు సకల ధర్మాస్పదుడై

203

వ వారిన్మన పర్యంత విశాం రవళాతపత్ర పరిశోధితుండును వేదాం
వేద్యుండునుఁ గోటి లాస్కర ప్రభాభానమానుండును నగు భగవంతుండు
దృగ్గోచరుండగుచి యష్టాక్షరాత్మకుండగు నా జగదీశ్వరుం గాంచి
యత్తైష్టవ్యాగేవరుండు వివిధ నిగమోక్త సంప్రదాయుఁ గౌవియాడి
మహనీయ హర్షప్రాదుర్భ వుండును నానంద్రాత్మ పరిష్టకుండును
నగుచు దేవ దేవుండగు శార్ఙ్గి యమగ్రహంబునం జేసి యాఱు ప్రబంధయి
గాంచిదుహానుభావుండగు వాక్రీధవున కర్పణంబుసేయ నా మూలంతుండు
గృహాహారావలోకనంబు సకలం గనుంగొని గౌగిటం జెచ్చి గారవింది
పరమంబగు నిజధామంబు గూర్చి ననియె నని మహాయోగి మాహర్ష్యంబును
శ్రీమంతంబును నగు భార్గవ పురాణోత్తర ఖండంబునందలి ద్వాత్రింశ
ధ్యాయంబు భక్త పరాయణుండగు నారాయణుండు సకల ప్రజ్ఞా ధురం
ధరుండగు నదునకుం జెప్పి వెండియు నిట్టనియె

204

పరకాలుఁడు శ్రీహరి దివ్యతైత్రి యాత్ర సబ్బుట

క ఆంతటి శ్రీ మంతుండు ప
రాంతక మానీశ్వరుం డుదగ్ర పలార
ధ్వార దివాళాంతము న
ర్మంత సుఖనికాంత మునవనాంతము నగుచున్

205

క పరగెడు శ్రీరంగము వ
య్యరవిందాశాంతరంగ మాశ్రయన హృ
త్పరసీరుహ సారంగము
గురుతర మతిఁ జేరి భక్తిఁగొని యతఁ దంతన్ 206

తే A అందుఁ దనరాదు రంగవాయకునిఁ గాంచి
హర్ష నిర్భర హృదయఁజై యతనిపాద
పంతుమా యుగళముఁగూర్చి ప్రణతిఁజేసి
యూర్జితాత్ముండు పరకాయోగివరుఁడు 207

చే A మహిని వర్ణేషు నాపాద మస్త్రకంఠ
సంస్కృతింపుచు భక్తి సంసక్త రితుఁ
దగుదు గర్భద నిస్సృనుఁ దగుదుఁ బ్రీతి
హృష్ట రోమాంబులుఁ దగుచు నింపు మీటి 208

క నిగమ నిగమాంత సూక్తం
భగవంతుని నమ్మితింది పరకాయం దా
జగతిం గొప్పా కృపించెన్
జగతిశ్వరు పాదసేవ నయపుచు భక్తిన్ 209

తే A అంత శ్రీ వేంకటాచీశు వరయు శాంతుఁ
గొర్కి గావింపుచును మునికుంజరుండు
సారసదళాశుఁడగు రంగశౌరి యాత్మఁ
బడసి శ్రీతైలమువ తేగె భవ్యమిదిని 210

౭ అటఁ జనుచో మధ్యఁబునఁ
 జను న్యధైకరత్న సందరిత ను
 దృట గోపుర సొలం బు
 క్కం మతిఁ గగ్గొనియెఁ గాందితాపుర మర్థిన్ 212

౮ ఆ నగరోపనందనమునందు వసింది శుభార్తి¹ జెందు న
 మౌనినిఁ గాంది యన్యుతుఁడు వారపుఁడప్త భూహ్వయుండు ౨
 ౩ నయకారియైన నరసింహుఁడు భూసుర వేషధారి యై
 యానమిత ప్రభాపుడగు వ్రాశిరు నాఁకలి కోర్కఁ జరికన్ 213

౯ అరసి కతని పగ్గఁబుం
 కతిగయ రుచు లాడునట్టి యన్న మొనఁగుచో
 శ్రితిఁ బరకాఁబు మెనపెన్
 దతమతి నమ్మకొపమాన దధన్మఁబున్ 214

౧౦ దాని మఱియింది మనిరాజు దరగిగురున
 కనియె నీ వెవ్వఁడవు భవదాహ్వయుంబు
 నేమి వదిలొప్ప మనవుఁ డయ్యుందిరేమఁ
 డమ్మహాత్మునితోఁ బల్కి నలఘుమతిని 215

౧౧ ఎను మేను కాండితాపుర
 మన కధిపతియైన యష్టతుల పరసంబుం
 డు నని నిర్మిండు తిరోపాఠుఁ
 డు నగుటఁ బరకాఁబుని యున్ ఎన్నితులై 216

ఆ వె అంత నతనియాలయముఁ జొచ్చి పరసింహుఁ
బరువి విభునిఁ గూర్చి ప్రణతిఁజేసి
యమ కరిగి యాకు నద్దుతు భక్తవ
ర్సయని పరదుఁ గాంచి శంతనమున

217

క దివ్యస్తోత్రంబుల నా
భక్తుం గొని యాది మ్రొక్కి పరమద్భుతి నం
బావ బగు శ్రీగిరి కా
నవ్యగుణాభ్యుండు మౌనినాయకుఁ దరిగెన్

217

క వేలైన భక్తిఁ గొని శ్రీ
శైలాశోహణముఁ జేయ శంకింపును న
వ్వేళం దన్నుని దత్తద
మూలంబగు భక్త తీర్థమున వసియించెన్

218

క అందు దివ్యతయ మతి భ
క్తిం దలకొని పంజాభు దివ్యాత్పతి నం
క్రందన ముఖవిమత పదర
విందుఁ జతుర్ముఖుని విష్ణు వినుతియ తణిన్

219

సీ శ్రీశైలవాసుండు శ్రీనివాసుఁడు జగ
వృయుఁడు బ్రోషిత భక్త మంచయందు
వృతుల పతుఁడు దివ్య పీఠాంబరధరుండు
దురిత హరకుఁడు చతుర్ముఖుండు

సమదర్శకుఁడు శంఖ చక్ర గదా ధరుఁ
 డతి సుందరాంగుఁ డనంతకాయ
 హరశేయూర కోటిర మణి న్నక
 కుండలాంగద భూషణుండు దివ్య

తీ గీ గంధరిప్రాంగి కాకుఱ్ఱ కంశజురి
 శ్రీ సతీ భూమి నీళవిష్ణుఁ డగుచు
 తమది తక్కువఁ గనుగొను తలఁపుఁజేసి
 వచ్చి తొఁగితి నాతనిఁ గ్రుద్ది యెత్తి

220

క జనకుని తరణిఁ గరాంబులు
 మున గాత్రము విచిరి యతనిఁ బ్రోదినదో నా
 మను నడఁగుఁదమ్ముం తెఱఁగి
 యనునమ మతిఁ బొగడె నా పరాంతకుఁ డశ్వన్

221

వరకాటుఁడు శ్రీరంగమున గోపుర సప్తప్రాకార
 విరూపాక్షము గావించుట - శిల్పరికు మోక్ష మొసంగుట

వ ఒట్టు స్త్రీయిందరి యమ్మహాత్ము వెనుమఱిం బడసి దివ్యంబులగు హరి
 శ్చేత్రంబు లన్నియుం గలయం దిరిగి యందండు గల మూర్తులం గొని
 యాడి క్రమ్ముత శ్రీరంగంబున శేతెంచి యా శ్రీరంగ తర్తకు సొం
 న ప్రకంబు గావించెదవని మనంబున సంకల్పించి స్త్రీయోపార్జిరంబులగు
 వస్తువులం జేసి శిల్పరిచేత దిద్దుతుజన వృథినహరంబులును సగో
 పురంబులును నగు సప్త ప్రాకారంబు బుడారంబులుగాఁ గావించ వా
 సమయించునం దభావం బగుటంచేసి ద్రవ్య వ్యసన దింకా పరు
 డగుచు జనంబులచేత నాగపురంబునందుండు స్వర్ణమయముగు తైన

ప్రతిమ గాలింది నిజ బలంబుతోఁ గూడఁ దా వందుఁ బని ప్రహ్లాష్టుం
 దగుచు బహువిధోపాయంబులతోనీ దానిం గైకొని రంగక్షేత్రంబున
 కడుగదెంచి క్రింది కది యొనంగి దృఢంబులును నాయకంబులును నగు
 గౌరంబులు సంపూర్ణంబులుగాఁ గట్టింది పెండియు తారలచే ముప్పది
 రెండు మండపంబుల నిర్మింపజేసి యప్పరాంతకుండు ధనంబు
 యాచించుచు నా క్రిందలై ధనం బెటలు నివ్వ గలను పరమంబగు
 తైవల్యం బొసంగెద నిదియే లక్ష్మీకర్మ సమంబని చిత్తించున నిశ్చ
 యంది తారల నావయం చెక్కింది యగాథంబగు కవేరికా పిఠం సరి
 లంబు నందు మనంగింజేసి క్రిందకు కాళ్ళతి యగు ముక్తి నొసంగు
 మని శ్రీవతి యగు హరిం బ్రార్థించె నివిధంబున భక్తి వర్షణందగు
 భగవంతుం దతాపేతఁ బ్రార్థితుం డగుచు వారి కందఱికి యొగి దుర్లభం
 బగు నవపర్ణం బొసంగ నా క్రింద పాదంబు మఱి ప్రాణహింసంబులగు
 విమానంబుతోఁ గూడ నిర్మింపుచున్న నిలిప జనుల కాళ్ళర్యంబుగాఁ
 బరము పదంబుఁ గూర్చి నని రనంతరంబు

222

పరకాలుఁడు తైమలమ త్రికవియను తైవగురువి జయించుట

సీ మహి సువర్ణ ప్రతిమా తోరునిగ నెప్ప
 రాంతకుఁ దెలిసి రయంబు తోన
 నరిగి తైవ మనుష్మలందఱు సర్వంబు
 భూపతి తెఱిగింప భూరి బలుఁడు
 పాంథ్య భూపాలుండు వారి బాక్యము విని
 తనదు దూతలదేత వనఁ బోవ
 వప్రియఁ బరకాలు పయకాలి రావింప
 నా మనంబు రామనుజాధిపాదు

అ 3 సభకుఁ బోయి¹తైన జనుల నందఱగెల్చి
మత్తి దంతి నెక్కి మలయు చాక్క
విజయ నిస్యనంబు వెలయింపఁ గార్తి²లే
యాంశజాకు నిస్తులానువాడు 223

క త్రికవి యనెడు తైవ గురుని
నొకరుని దిదవిర్విశిష్ట మొప్పెడు మత నూ
త్రికముల నోడింది వరాం
రకుడు తదర్చిత నిజాంప్రే తామరసుంతై 224

ఉ వానిని బాంధ్యభూపతిని బారిజలోచనుడైన శౌరి యం
దూవిన తత్త్రి గైకొని సమన్వతిగా వనియింపఁ జేసి య
మ్మొని కులాగ్రగణ్యుడు నమస్త మరంబులయందు నెక్కుడుం
గా నియతోక్తిమై నిలిపె గన్గొన వైష్ణవమౌ మతం దింన్ 225

క పంకజనాథుని కృపఁ జ
క్రాంతనలుగఁ జేసి వారి నంఘ మసిషన్
శంభి లదిపి పోషింకె ని
రంకుశ నిగమాంత సరణి యగు వాక్ష్పిఁబుడేన్ 226

పరకాలుఁడు యోగసమాధితో రంగనాథునియందు లీనమగుట

చ అంత వెండియు నుత్తమంబగు స్త్రీరంగశ్రేత్రంబున తేలెంది భాగ్యతోఁ
గూడ విరక్తుండై శ్రీరంగపతి కుభరిరంబు ననుమతిం బుడిసి మహామోగి
యగు పరాంతకుండు యోగసమాధింజేసి యలనియంద లవంబై పరమ
దీదంబుఁ జెందె రంగేశదాసుం దగు విప్రరకాలు పుష్కలచరం చెవ్వరు

భక్తింజేసి వినుచుందురు వారి లభిక సంపదల నొంది పిదప నీశ్వరుండగు
హరి యుత్తమావ్యయ నిలయంబుఁ జెందుడు రని మహాయోగి మాహాత్మ్యం
బును శ్రీమంతంబును నగు భాగవత పురాణోత్తర ఖండంబు నందలి
శ్రయస్త్రింశాధ్యాయంబు భక్తవరాయణుండిగు నారాయణుండు నిఖిల
ప్రజ్ఞాధరంధరుండగు నరువకుం జెప్పిన

227

అ టిక్తాంతరవర్తి భక్త సేకర స్వాంతాంబుఁ ట్రోడ వా
పా దామోదర భారతిఁ గిరికిన్యాదీశ రృగ్గుంభరా
స్వాద స్వాంఘ్రి పయోభాయుగ్మ కరుణాపాతోనది శ్రీధరా
గోదామాన్య సీరజాత తరతి గోపాంబుజామణి

228

క 'జయపవిత్రహారా త్రిక
వి యతోక్త మతప్రహర విష్ణుతరవచ
శ్చయ పరకాం మవీశ హృ
దయ మంతక భృంగ రంగ దై త్యవిభంగా

229

మాలిని నరస హృదయజేలా సర్వభజ్తానుకూలా
నిరుపమ గుణాల నిర్మలాత్మి పాలా
భరిత భువనకూలా భవ్యగాంగేయ జేలా
విరచిత కుభరీలా వేణుగోపాల బాలా

280

గద్య 'ఇది శ్రీ రాఘోపాలకృష్ణ కరుణా కటాక్ష విక్షణ సంలబ్ధ పాండిత్య
ధుర్యావతరణావసీమండలాఖండ సామ్రాజ్య ధౌరేయ న్యసమర్థతా కృత
మహా ధంధజారవ వివరీత పతనక్రియా ఢిల్లికాదీశ దుందుభిద్వాన
కోలాహల హనుమద్వ్యజాంత తనక దండికృత హీరకంకిభూత నందిపిత

1 మూ జయని మతహార 'జై న' శబ్దమునకుఁ బర్యాయముగా 'జయని' శబ్దము
ప్రాసస్థానమునఁ బ్రయుక్తము మూ 2 ఇతి

ప్రకాపకీర్తిప్రభావ కోసువంశ పయః పారాచార రాకా సుధాకర పేరాంబర
 నాయక పౌత్ర రమణ తూపాంక పుత్ర లక్ష్మమాంబా గిర్భకుక్తి ముక్తా
 ఫల రామవ తూనాయకాభిధావ సౌందర్యతిర సుమసాయక అహరీపామ
 నాయక ప్రజీకలైన శ్రీ మహాబాల్లవపురాణంబునందు గోదానదీ విర
 హంబును విష్ణుదిత్తుండు శ్రీరంగంబున శేగుదెంచి శ్రీ రంగనాథుఁ
 బ్రార్థించుటయు నమ్మహానుభావుండు సుపరిచారంబుగా ధన్విపురంబున
 కుం తోయి విష్ణుఁడై కన్నియం బరిణయంబుఁ గాంచుటయుఁ బరకాత
 జననంబును గుమ దవల్ల వివాహంబును తోశమహికాంత వరాంతక నయ
 రంబును పరకాతంబు స్త్రీయోపార్జిత విత్తంబునఁజేసి విరంధరంబు
 వైష్ణవారాధనంబు నొప్పటయు రంగస్థల గోపురప్రాకార నిర్మాణంబును
 శిల్పిమోక్షోపాదానంబును ద్వికవి మతవిభంగంబును విష్ణుతత్త్వ సిద్ధాంతంబు
 వసు కథలుంగల సత్యమాన్వాసము సంపూర్ణము

భార్య పురాణము

అష్టమాశ్వాసము

క శ్రీగోదాపియ దేవత
యాగిమనః కుముదచంద్ర యుతుతర విభా
వాగిసగిరివాసా శా
రీ గుతుతరశి సుతపురీ శోపాలా

1

తే A అవధరింపుము దేవ నాయకానందకు
లిం విద్వాదురంధరుండై నరుడు
వరికెఁ బ్రతిపత్తిఁ జేసి సంభాష్యమతిని
భక్తి దత్తకౌత్త నిర్మలం నూత్తి గదుర

2

తే గీ నకం కూరుం అన్న మిజ్జగమునందుఁ
బర్హితివి సింహ ప్రేమదేఁ బంకజాశు
రూపదేవమ్మలనుఁ జేసి రూఢి తెక్కి
శేషభూతుండుగా మించు శేషుఁ దెవుడు

3

క ఏమల మగు నతని యవతా
రముఁ బల్కెఁటలేదు మౌనిరాయ మహాత్మా
యమలమతి యని వదలెడు
కమనీయాశ్పతిని గూర్చి శోభాహరిత్రై.

4

క నారాయణమని యాశ్రయి
పారాయణుని పవిత్ర భవ్యమతి ||
కారూఢి దీనిఁ దెల్పుట
తై రంతిలి నాదుముచి నమందిశరీరమ్

6

శ్రీ వృకుపు వర్ణనము

క విను సౌమధానమువ నో
మునివర యిచ్చుచుచరితమును నీకు నయం
లున వినిపించెద పోగో
దివ చారల కల్మషము మారంపగ జగతిన్

సి సంరతం బ్రథమస్థానానికి దీక్షుగా
తొదలిడు నిర్మల నదులు గల్గి
పాకశాసన వన ప్రతిభఁ తెంపొందుచు
సమితంబుగు నందఃసములు గల్గి
యమలావతికి నరియై దివ్య సంపదఁ
దనరాఁ పట్టణశతులు గల్గి
భృగువశ్యాశ్రయే యుష్టి నేమానస్కుంధు
త్తన విప్రలసంతయములు గల్గి

తే గి యమరు ద్రావిడ దేశంబునందు సర్వ
భూతములకు మనోహరంబుగఁ దవర్చి
సంతకాళిల భాగ్యైక సురజః బొల్పుఁ
బృథివి విభవాస్పదంబు శ్రీ వృకుపురంబు.

7

చ అనుపమ తర్మరత్న ఇదితాయ గోపురరాతి గల్లి నం
దవతతి మల్లసిల్లి సముదందిత నిర్మల వీర సారమై
తనకు సరశ్చయంబున నుదారమునై ద్విజరాజునై శ్శ్రీ కూ
ద్ర ఉదరసౌఖ్య సంస్థితి విదాయకమౌ పృథువట్టణంబునన్

8

స తనకు నిర్మల మనం బనయంబు గమలాక్ష
దదవర్మమనకు బంధరము గాగఁ
దనకు చూర్ములు సౌంపుగొని వనమాలి శం
ధరమున కలువలదండ గాగఁ
దనకు హస్తంబులు దామోదరునకు సం
తుష్టంబులైన పాదుకలు గాగఁ
దనకు కర్ణంబులు నమనాథ కథామృ
తమునకు విష్ణుకూపంబులు గాగఁ

తే.గీ. దన యభిప్రాయ మితరమత ప్రకాంబ
గాఢ కామిస్రమనకు భాస్కరుడు గాగఁ
దగు మహానూరి పంశ వర్ధనుడ యనుడు
నైష్ఠవాగ్రేసరుడు తేశవ ద్విజుండు

9

శేఖరు రామానుజుడుగో నవతరించుట

క. ఆ నైష్ఠవున కనంతాం
కావిర్భవుఁ దమికితేజః దగు తనయుడు సం
భావిత విశ్వమత ర
ఇ వహుడు దనకు విష్ణుకౌటాహుతియై,

10

ప చెత్రమాసంబునందలి కుభడిసంబునందు మంగళ ప్రదంబగు వాఙ్మో
నక్షత్రంబు నందలి కుభుగ్నంబునందుఁ బ్రాదుర్భవిందివ యమ్మహాను
రావువకు జనకుండు ముదంబునం జేసి రామానుజుండని నామంబు
గావించి 31

సీ మనకరాత్ముం డగు జనకుండు తనయునిఁ
బంచన-స్కౌర సంపన్నుఁ జేసి
యువనీతుఁ గావించి యపరిమితములుగాఁ
దనరాకు వేదశాస్త్రములు దెప్పి
చూడ్దగాఁ బఠాన్త్యహుషిఁ గావించ
దన్ముఁ దాతఁడు దన తండ్రివలెను
ప్రాజ్ఞుఁ డౌటయుఁ బరికించి యన్మత
యగు కాంతి మది మహాహర్షమొంద

తే A యౌవనస్థితిఁ బెంపొందు నాత్మజన్ముఁ
గాంచి జనకుండు బంధు సంకలితుఁ డగుచుఁ
బరితయముఁ జేసి నిగమోక్త సరతి గాఁగ
నిరతికయ సుఖా వాప్తిఁ బరగు మదిని 12

రామానుజుండు కాంచివురికిఁ జని వరదని ముతించుట

క అంతట రామానుజుని
కాంతుండు ప్రజ్ఞానశీలి గౌరూహలియై
సంతత భర్తావృత గృహ
సంతతి గల కాంచివురికిఁ జని యబ్బొడన్ 13

చ. పరశు నమ స్తతోకవిభు బాస్కరతోది నమస్తభున్ బ్రభున్
పరదుని భ క్తవత్సలుఁ గృపామృతదారిది దివ్యకాంచనా
లరు మనితాశ్రవణుని విభాసికసుందరగ్గాతు బై త్య నం
హరు పనమాలితధరు నుదారచతుర్భుజఁ బోషితవ్రజాన్ 14

సీ 49 వత్స కొస్తుభాందిర మహారస్కుని
నకులచనన్న ముతారవిందు
సోలపొక్షుని దివ్యచందనచర్చితు
కుగళుడతాపొంగు సుందరాంగు
శ్రీ భూమి వీళాది సేవితప్రాశవు
భార్గవ మోదకీ శంఖ చక్ర
నందకదారి ననంతారి దీత్య ము
శ్రీవం పూజితుఁ గమం బాతు

తీగి హరశేయోకరత్నతోదిర కుండ
లాంగదాది విభూషితు నల్లగర్భ
శరత్ కక్ర ననక ముఖ్యమమతాంఘ్ర
ప ర్ష పర్యాకులేక్షణం దగుడుఁ గాంది 15

క మనమున గంతోషింపుయఁ
ప్రణతి నిలిపి నిగమనంస్తవ! పఠితుండు ద
ప్యనభాతుని గొగడి మదం
హన ప్రింగోని కరాల్పములు మొగిది యటన్ 16

క శ్రీమన్నారాయణ హరి
సామగిరినియ నీడు చరణంబుల కు
ద్ధామగతి శరణు చొచ్చెద
భూమిధర శారి విఖిల భువన శరణ్యా

17

సే విశ్వకరీరాయ శాశ్వతవిభవాయ
 ఎందిరేశాయ యాత్యేశ్వరాయ
శ్రీ వృషభే సర్వశేషదే సర్వ ని
 యంత్రే విభూతిద్యయాధిపాయ
నిఖిలతో శ్రేయస్కరే శ్రీలోకేశాయ
 పుండరీకాయ ఋద్రసుతాయ
జన్మసంస్థితి వివాళన కర్మధారిణి
 తే వమోనమ యని దివ్యమరిణి

అ వె బొగడు బాడ నిన్ను భగవంత గుణవంశ
కాంత వార్తి రాజ్యకాంత మౌని
కాంత హృదయ పంకజాంతరవాస య
నంతకాయ వై భవానపాయి

18

తే.గి మమర వగునట్టి నీవు లోకమంతెల్లి
రక్షకుడ బొదు సత్పతి రమ్యమూర్తి
జగమంతః గారణమంతః దగిన యర్థవ
దేను తత్త్వంబులకు రాజవిధ్ద చరిత.

19

సీ జంజాక్ష యన్తే భూషణ రూపధారివి
 భరమాత్ముడవు వేరాత్పురుడ వగు
 వారి పరబ్రహ్మంబు వల్లజనుత పరం
 తోటివి శౌరి దామోదర వారి
 పుష్కమూర్తి సహస్రమూర్త విశ్వాత్మ సు
 హృస్థాక్షుడవయి సహస్రపాదుఁ
 డవయి భాసింతు మార్దవ సర్వగతుడవు
 యజ్ఞస్వరూపివి యజ్ఞపతివి

తే గీ యజ్ఞభోక్తవు నిర్ముండ వల్లనాథ
 లోకభోజివి లోకకర్మల్లోచనుడవు
 నద్వర వావిస్సు వగుదు వచంతకాయ
 కాశ్వతుండువు గుండెడవు చక్రపాణి

20

తే గీ అన్యుతుండవు సర్వలోకాధిపతివి
 యవం ప్రేమదవంత కల్పాదగుణ సు
 ధాంబురాలివి కృష్ణుండ వంబుజాక్ష
 కాశ్వతుండవు సంతతైకవర్మ భనివి

21

చ దేవా నీ వజారవాత్ముండవు శ్రీహృదీశాది నాయకుండవు ప్రభుండవు
 గాన నీవ విశ్వంబువావరించి యత్కర్తృత్వభాంగులంబనెడు శ్రుతకర్థమూర్తివి
 గదా పురుషోత్తమ నీవ యమృతంబున నిశ్వతుండవు వ్యావకంబుంగు
 మంత్రంబు లీవయ్యగు కతన సనాతనుండవు దాసుదేవుండ వాదిమధ్యంధ

రహితుండవు బద్ధసార్వత్రిక విగ్రహుండవు నీవ వేద వేదాంతగమ్మందివు
 వేదవేదాంతము లొనర్చు మహాగుణుండవు నీవ సర్వరూపా
 త్మవు సర్వరూపాశ్రయుండవు విభుండవు పరుండవు నీ
 సర్గస్థిత్యంతకారుండవు నీవ యుష్కశ్ర సర్వరూపుండవు నీ
 వర్గతైశ్వర్య సంపన్నుండవు నీవ సర్వసాక్షివి నీవ సర్వగతుండవు నీ
 చతుఃపంచనవఘ్నాహ భేదాత్మకవిగు నిత్యశుద్ధుండవు నీవ హేయ ప్రతి
 భటుండవు నీవ యవిహారుండవు నీవ హరివి నీవ దిదధిత్వాకుండవు నీవ
 యిక్ష్వాగము దేహముగాఁ గల్గి దేవుండవు నీవ సర్వజీవులకు సర్వ
 ఆర్థమయియుండు బ్రేరకుండవు భవకృతాక్షవగములువంస లోకములు
 పరమగిరిం బ్రాపించుచుండు విదేశ స్థావరములగు లోకములు నీ దేశ
 బ్రవర్తితము లగుదు నీయందఁ పరియంబుజింది క్రిష్ణులు నీయంది
 యంకురితము లగుట నీవ నమస్త ప్రాప్త ప్రాపకుండు పగుదు వఖింపాలకా
 భక్తుల నీ వఖిలాభీష్ట ప్రదుండవగుట నాత్మ సర్వరూపివగు నీవు సర్వలోక
 గరణ్యుండవు మహాత్ములగు ప్రవన్నుల పాపములు హరియింది పరమ
 పదం బొసంగుదువె భారములు నీయందు వ్యస్తములగునవి¹ (కాత్వర) ²
 లక్షణము లగుట శరణాగత వర్చయిండవగు నీవు భాని కధీమండవగుట
 ఓవు సకల లోకములు కుపాయోపేయ పాలకుండవు నీవు భారవు గోప్తవు
 నీకంటె దితరుండగు ప్రభుం దెవ్వండు గలం దని మతియును 22

తే A 2 పదార్థము లాత్మాత్మ నియములుగఁ

బలుమరు నుతింతుఁ బ్రత్యక్షభరుండ వగువి

యమరరాజ ప్రపన్నావనాదిపాల

ప్రీతుము ప్రపంచ నాథ సంహర్తదాత

28

రామానుజుడు యాదవవ్రతాకుని కడ శాస్త్రవ్రతన మొనర్చుట

క ఈ మాడ్కి దేవదేవుని
స్వామి నఖి లోకనాథు వరదు మహాత్మున్
రామానుజ మునిపర్వఁడు
ప్రేమఁ గొలిచి యంత వం దభీష్టత నుండన్ 24

తే A అందు నిగమాంత శాస్త్రము నదికరింప
యాదవునిఁ జేరి యాలక్ష్మతాభ్యామాని
యతని వల్లను దద్యాస్త్ర మము మఱిని
పరసదేయుడు వచట నావాస మొంది 25

క నిరతము శ్రీకరిధరా
ధరవరు వరదాయి భక్తవతి మందాచన్
ఐరమప్రీతి భజింపుడు
నెరయగ లక్ష్మణ మునిండ్లుఁ దలరాడు తఱిన్ 26

చ నిరుపమమూర్తి తోకధరణీవరు పుత్రికి బ్రహ్మరాక్షసుం
దురుతర వేగముంగొని నమన్నతి నోడియఁ బ్రాతిగల్గు నె
వ్వరువుల దేతి నేనిఁ బరిహరిత మంత్ర విలాస వద్ధతిన్
గరము దొరింగకుండఁ బరితల్పిత దుష్టమదోగ వృత్తిమై 27

తే A రమ్యమతిజ్ఞుని మంత్ర తంత్రముల చేతఁ
దొలఁకగా నెవ్వఁడేని కత్తుండు గాక
వీపుటయు రాజు లక్ష్మణముని నుపేక్షుఁ
డైన యాదవుఁ నిలిపింప నా మనండు 28

చోళరాజపుత్రికి పోడిన బ్రహ్మరాక్షసి యాదవవ్రతాకుది దూరినాడు

చ ధరణి నమస్త జిమ్మనంహారంబుగఁ దత్తురిఁ జేరవద్ది ని
ర్రరగతి బ్రహ్మరాక్షసుడు బట్టివ యానృపపుత్రిఁగాంచి వి
స్మరణకు దైన విశ్మకుడు భూస్థలియందు సమస్తమంత్రముల్
నిరుపమయైన ప్రత్యేగిని నేర్చిన వాడగుడున్ ముదంబునన్ 89

తే గీ ఉగ్రదీక్షాక్షరంబుల నొప్పు నుగ్ర
మంత్రముల నభిమంకించు మౌనివరుని
యాదవుని బ్రహ్మరాక్షసి యేరసిలెక్కఁ
గొనక దుర్వారమూర్తిఁగైకొని రయముగ 90

తే గీ అందు గంఠార బద్ధులవొంద నేరి
గణపసేయక దుర్బద కలితయగుచు
నఖిల జన్మంబు లిడిఁగిన యట్టి వలుకుఁ
బలికె యాదవ యతిఁ గూర్చి యలఘమతిని 91

క గురుభయడగు శ్రీకైలే
శ్వరు యాత్మకు నతత మరుగు శాసతతుల రవ
స్మరణం బంతట నిందిన
సరసస్థితి దాని వినుచు సంరంభమ గాన్ 92

వ విఘ్నంబును మనోహరంబునునగు నమృత్యు బిమ్మలైరవ వికర
పరిమాసాస్వాదనమత్త మధుకర యుక్తార నిరాఘాటంబుగు తటాకి సమీ
పంబు వందలి పత్మికంబునం దీపు పూర్వంబునం దుదుమ పగుచు
పథికులగు ప్రైక్షుల భుక్తశేషాన్నభక్షణఁగావలన నిదృశంబు
రూపంబు గైకొందేవి విశ్మకా మత్స్యంబు బదిందెద వచ్చెన్ 93

క మను నేను మహాయజ్ఞం
 ఋష మనుకొని యాజకత్వమ ను తేయఁగ నా
 కుము మంత్రలోప వశమవఁ
 డెనుపొందెను రాక్షసత్వమును యతిగర్భా

84

స ఈ దృశ్యంబు జయన రావు నవ్వారిండు
 గా సమర్థుండవు గావు యతిప
 యతి బేతన రక్షణార్థమై శేషాంశ
 మన నవశిష్టులై పొలుచుతాడు
 శారుణ్య బుధి యీ పురుషు రామానుజ
 ముని దక్క నితరుఁడే పురుషుఁడేవి
 నాదగు నిట్టి జన్మము తాపఁగాఁ జాలఁ
 దిమ్మహామహాఁ దాణ్ణ యాద్యేనేవి

తెగి ది యుంకిఁ జాసిపోయెద నేమటంచుఁ
 బరికి లక్ష్మణముని పాదపద్మములను
 వ్రాలి నప్పుడు తోళఁజూచుచు యాద
 ప్రసాదాశ్రియతియ నవార్యమతివి

85

రామానుజుడు తోళరాజకన్యమ బ్రహ్మరాక్షస విముక్తం గావించుట

వ సర్వలక్షణలక్షితుం డగు లక్ష్మణముని బ్రాహ్మింప నమ్మహానుభావుం డీ
 ప్రాకృత శరీరంబు తాసి ముక్తిం బను మని యాణ్ణ యొసంగిన యెడ నా
 బ్రహ్మరాక్షసి యీ గాత్రంబు దొలంగి సకలజనులు చూడుచుండఁ బర
 మంబగు వైష్ణవ తోళంబుఁ గూర్చి చవియె నంత రామానుజుడు నయాద

వుండుగా రాజుడే యాదిత్యుం డగుడుఁ గ్రమ్ముఁ గాంబీపురంబున కేగు
దెంచి శ్రుత్వఃపార్థవాదియగు వయ్యదవుం బరిత్యజింది సుకౌంఠరారం
బులం జేసి యనయం బరిశయింబుగా వరదు పేరింపుచు నందధిపసింపె
నని మహామోగి మాహాత్మ్యంబును శ్రీమతంబును వగు భార్గవపురా
టోత్తర బిందంబు నందలి చతుష్ట్రంశాధ్యాయంబు భక్త పరాయణుండగు
నారాయణుండు నిఖిల ప్రజ్ఞా దురంధరుండగు వరునకుం జెప్పి మెడియొ
నిట్లనియె

88

తే A అంత సమయంబు నమట మహర్షియైన
లక్ష్మణాచ్యుడు భాసుర లక్షణుండు
పండితుండు మహాపూర్ణ పాదపంక
జద్యయం బాశ్రయించె సుల్పాహి యగుచు

క అని నారాయణముని వ
ల్కిన పర్వాలింది సత్తికేవల మతియై
మనుడు నరుడు కేలు మొగిది
విషయంబున నతని కనియె విమంకరోత్తిన్

89

తే A ఇది మహాపూర్ణముని యెవ్వఁ బెప్ప డతని
దేశికుం దే మనుని యంగఁ దేజిరిల్లు
నీ సమస్తంబు నాకు నీ వెఱుంగఁ జేయొ
మతి కరుణఁజేసి నారాయణాఖ్య మౌని

90

క అని నరుడు వేడుకొనుచో
వసురాగంబునఁ గృపారసాయత్తుండై
దినమణిశేఖండు చిరం
రనముని నారాయణుం డుదారత మడివెన్

10

మహాపూర్ణ సుదంతము

క రానరత్న విదిత గోపురమునై నారాయణ గ్రామ ము
 ద్యానోపితమునై కవేరతనయోపాంతస్థమై యెప్పు నం
 రాన్నమ స్థితి వీశ్వరాయణుడు యశఃశ్వాతిన్ విడంబిండు మన్
 శీనారాయణ పాద సీరణ యుగాఢ ప్రభావాత్ముడై 41

లే A తూగుర్రాగణి వైష్ణవ పుంగవుండు
 పునకరుం దీర్ఘవాహుయ ముచి దనర్పు
 మహిత మతియు వివ్రతేన మంత్రియగు గ
 జాననుని యంశమనఁ బట్టి నట్టివాడు 42

క నాథమునివాఁడు రమా
 వాఘ పదాంతోఽ యుగ్మ నందితి మధులి
 జ్ఞాత సమదితుడై ద్విః
 నాథార్పితుడై తనర్పె నవ్యయతుండై 43

క సుమం రా నాథమునికి
 విజితాహుముండు గల్గె పృష్ఠీ గర్భాం
 శఃః దీర్ఘరానిధానుడు
 ద్విఃవర్షుడు ధర్మవేది దీపిత మతియై 44

క పరతత్త్వ విదుఁడు వైష్ణవ
 పరివారాధనై క పరుఁడు గతత ని
 ర్పర నిగమాంత విశారదుఁ
 దురుతర కీర్తిప్రవాహుఁడొప్పు ధరిత్రిన్ 45

అష్టమాశ్వాసము

క ఆ నందమతోఁ గూడ న
దానందుఁడు వాఁగముని మహాత్ముఁడు బంజా
భానేక శ్లేతముం
దానమందులై దిన్ద్రకయంబుండి యుటన్

46

క యమవా నదీ తటమునం
దమరెడు గోపర్ధవాద్రియందు మదిని య
ద్యమ యోగనిద్ర గైకొని
సుమహాతు సౌఖ్యదృశానుజా భవంపుడుఁడన్

47

సి నిరతంబు తిద్ధాన నిరతులై యమ్ముని
చిరకాల మందు వశించి యంతఁ
బద్మవాకుని యాజ్ఞ వదసి వెండియును వా
రాయణ పురమున కరుగుదెంచి
యలింబు లీనమై యలరాతు ద్రావిడ
ప్రతి నిర్వహింప నాహుధి మించి
కురుకాంతమున కేఁగి గురుతరంబుగ నందు
విరిసిల్లు తింతిలి వృక్ష మాల

ఆ వె మాత్రయించి పెద్దయగు కటి మౌని నా
యకుఁ బరాంజుకుని నందారభక్తిఁ
దానుపాసనంబు గావింప కరణోప
మునివరుండు ప్రేమఁ దనరు మదిని

48

క అతని పురోభాగమునం
దత్తిశయ మగు దీప్తిఁ బోచు నమ్ముని గని యం
దిత భక్తి భూమి సోఁక ను
హితమతి నాభర్షి మ్రొక్కి యిష్ట మొర్పన్ 40

ఉ అమ్మనిరాజావల్లను నమస్తమ ద్రావిడ వేదముం బ్రామో
దమ్మున సంగహించి జనితాదురితం తెనఁబాపు న్నాసయో
గమ్ము నొకప్పుడేనిఁ బలుకన్ శుభదమ్మును ముక్తిదమ్మునై
సమృత్తిఁ బొచ్చుదాని సరసస్థితిఁగై కొని యంతివేడుకన్ 50

క క్షమసకృదువ్పారణి యా
త్రమవల్ల సమస్తకలుషతతిఁ బొలఁగను ను
ద్యమము రహస్యము న్నాసమ
విమలమతిం దనరు కిచ్చవితతి కొసంగెన్ 51

వ అంత

క సరసు జయతేనాంజనా
స్ఫురితాత్మకుఁ బుండరీకమునివర్ణు మనున్
గురుకేళాంజన యోగీ
శ్వరు నిజగుతు యోగవిదుని భవ్యవిదారున్ 52

వ అయ్యిరువురం విలిచి ప్రసన్నహృదయుం దగుచు నా నాథముసింధ్రుం
డిట్లనియె

సీ అద్భుత సింహభవాంశ సంజాతుఁడౌ
 పుత్రుఁ డయ్యెడు పితుఁ ట్ట్రైత బావి
 తామూర్తి యామరాహ్వయము నీ చొవరింపు
 మఁగఁడు మత్సమఁడుగా నందుచుండుఁ
 బుండరీకాక్ష నీవును నాదు పౌత్రుఁడౌ
 యోగిం ద్రువకు వ్యాసయోగ మర్థి
 ద్రావిడాగమము బుధారత నుపదేశ
 మిమ్ము ప్రేమము కురుకేత నీవు

తే.గీ. యోగ విద్య నొనంగు మనూన వృత్తి
 వసుచ నిష్పిధమున బారి నాజ్ఞ గణప
 నప్తవర్ష శతఁబలు సునిన పిదప
 వాతమని పూర్ణయోగ సంధానుఁ డగుచు

ఉత్త

వ నిజరీతిము దొంగి పరమంబగు విష్ణుపదంబుఁ బ్రతిపించె వంశ వృద్ధుండ
 రీకాపుండు తుమరాశాంశ సంభవుండును శ్రీరామ మిత్రాఖ్యుండును నగు
 విశ్వంబిరిది ప్రహర్షితుండగుచు రహస్యవేది యగుటన్ వ్యాసంబును
 ద్రావిదామ్నాయంబులును మనదేశింది యాశ్వరాఖ్యమునికి శ్రీమంతుండును
 సింహాంజాండును వేదవిదుండును మహామూనియు నగు పుత్రుండు
 గాఁగలందు శ్రీరామ మిత్రార్యా నరరత్నాండును మహాత్ముండును నగు వతని
 కొఱకుఁ ద్వరితంబుగా ద్రావిడాగమంబు బుధదేశం బొసంగుము మహాత్ముఁ
 డగు నయ్యామనముని శేషురశిష్యుఁ లయ్యెద రనుం డతం డక్ష గావింప
 నవంతరంబునఁ గుమరాశా శ సంభూతుండగు మహాపూర్ణుండును దత్త
 విదుండును మహానుభావుండును హరి ప్రీయుండును సుముఖాంజాండును

నగు శ్రీతైల పూర్ణుండును శంకు వహ్నిం గుఱుతుండగు కాంచీపూర్ణ
 సూర్యమియును విజ్ఞాతుండును మండరీకాంశ సంభవుండును నగు గోష్ఠీ
 పూర్ణుండును ఐ మహాతుండును మహానీయుండును నగు శ్రీమార్కంధరవామ
 కుండను నగు పీఠరంధరా యామన శిష్యు లగుచు సర్వజ్ఞులును మహా
 మహానుజుల రత్నకోవిదులును నగుట వారు హరిశ్చేత్రయాలయం దధి
 పనింపుచు మనుజులుఁ బవిత్రులుఁ గావించుదు రమ్మహాపూర్ణుండు నిరంత
 రంబు గురునిం గూర్చి యమ వర్తించుచు నతనిదేత వాల్మీకిపంపాది
 యశేషరహస్యార్థము గల వాఁడయ్యె యామలవంశునిండుండు సకల
 సమయాంబు నిద్రించి కుమారు రాజ్యస్థాపితుం తెని విష్ణునందు ఖిత్తిగల
 రాజగుచు భిక్షుశాశ్రమం బాశ్రమంబి మహాపూర్ణ సహతుండగుచు రంగ
 శ్చేత్రంబునం దావాసంబు గావించి లక్ష్మణమనిండుండు కాంచీపూర్ణ
 చుఱుంబలన దేవరాజు సందిష్టుం డగుచు ననఘండుగు సమ్మహాపూర్ణు
 నాశ్రయఁబు సేరు మహాత్ముండగు పెరండు యామునార్క నిక్షిప్తం
 బగు రహస్యం బంతయు శిష్యుండగు రామానుజాచార్యున కొసంగె నవి
 మహాయోగి మహాత్మ్యంబును శ్రీమంతంబును నగు భార్గవ పురాణోత్తర
 భండంబు నందలి పంచక్రింకాధ్యాయంబు భక్తపరాయణుండగు నారాయ
 ణుండు నిఖిల ప్రజ్ఞాభురంధరుండగు నరునకుం జెప్ప వేడియు నిట్లనియె

రామానుజుండు భిక్షుశాశ్రమము గొనుట

తే గీ అంత లక్ష్మణయోగి వద్దాశు పరద
 రాజ గురు విష్ణు భగవంతు రమ్మమూర్తి
 సన్నిధివి దాను భిక్షుశాశ్రమము గొనియె
 నిగమ గణాంతరైర్భక్త నిష్ఠుఁడతని

'సి అట యోగివరుడు రామానుజాచార్యుడు సర్వ
 పేదవిధుం దను మోదకుండు
 శాంఢి యం దధిపసియించినచో నుప్ర
 తిష్ఠాంశకుడు సముదీర్ఘ గుణుడు
 సత్పురుషుండు దాశరథి సంతాన మహా
 మహాండు నిష్కల్మష మానసుండు
 శర్వనైలాంశ సంజాతుండు శ్రీవత్స
 మిత్రాహ్వయుండు గంభీరబుధి

తే గి యనెడు నిర్దురు వాస్తీ భరాధినాథ
 భామమున శ్రేగుడెంచి సంతసముతోడ
 వండుగల యయ్యతీశ్వరు వాక్రయించి
 రరవిడే వింజనస్కంధు లగుడు శైవగి

68

తి యతిరాజ పదాంబుజములు
 సతతము సేవింపుచును విచక్షణమతులై
 చతురామ్నాయ పడయో
 స్థితి భగవన్నీవ గతిగి బెలగితి భక్తిన్

69

రామానుజుడు యాదవప్రభాతు నమగ్రహించుతి

౯ అంతట నయ్యాదవయతి
 నెంతయుఁ గని యేకవి జనని యటనియె హిత
 స్వాంతయుఁ జేసి సుత యా
 వింతగ నీ పున్న యట్టి విధ మనుచితమా.

80

ఆ ౩ పొరి శిఖోపవీతములు సకలాశ్రమం

ఋతుః గారణములు పుత్ర వాని

విడది నీ శాస్త్ర విముఖుండ వౌట న

ర్షుడవు గావు గర్హితుడవు తుని

౪౬

౪ ఉపవీతియు శిఖియు యోగియుఁ ద్రిదండియు నగుచు నా లక్ష్యము
ముసీంద్రుండు శాస్త్రమునిందుఁబాఠితుం డగుచు వసియించువట్లు నీ పుండు
మని నిజునని పల్కిన యాదవుండు మన్ను నే నితని కపరాధంబు
గాపించితి దానిఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు ధరణి ప్రదక్షిణం బనుట సిద్ధంబు
గాన నేను ప్రదక్షిణంబుఁ జేయుట కళత్తుండ నని వింటింపుచు విషు
కోత్తముండు నిర్రఁ జెంది యున్న యెడ వరదరాజస్వామి స్వప్నంబు
నందుఁ బ్రసన్నుం డగుచు నిర్మలోక్తి నతని తీర్చినియె

౪౭

౫ యతి రామానుజయోగి

నరుండుతిఁ బ్రదక్షిణంబు సురిందినదో

క్షితి వంఁగొని వర్చివ వం

మతికయముగ నివుఁ జెంద నయ్యెడవు సుమీ

౪౮

౬ ఆనవుడు మేలుకొంది నమదందితభక్తిని నందుఁ బోయి య
మ్ముని యభిమానమ న్ విడిచి ముఖ్యమహాముని లక్ష్యతార్థ్య పా
ద నలినయుగ్మకంబున తుదారల మ్రొక్కితి కేలు మోడ్చి న
ద్దినయ వివేక సూక్తి గొని దివ్యురసిన యతి గూర్చి యుట్టనున్

క శరణాగతవత్సర మని
 పర వన్యః బవిత్రుగాఁగ బాలింపుము ||
 కరుణ నని పల్కి లేకులు
 తిరమునఁ జేర్చుకొని వినుతిఁ జేసె యత్నించున్. ౪౬

క కలయ నపారస్మైతం
 బుల లక్ష్మణ లె గి గూర్చి పొగడినదో వి
 క్కిలి యతని యెడలఁ గరుణా
 కవితుఁ డగుచు యతికువాగ్రగణ్ఠం తంతమ్. ౪౭

చే గి పంచ సంస్కాములచే నుదంబతమగ
 యాదపుని సఁస్కృతునిఁజేసి యవరా గ్రహము
 వల్ల నుపవీతుఁ గావించి య్ము మంద
 కుని ద్రిదండిని జేసె సంపూర్ణమతిని ౪౮

రామచంద్రుడు శ్రీరంగము వేరి తంగనాథుని స్తుతించుట

వ అంత శ్రీరంగనాథుడే నాహరాయమానుం డగుచు మహాసింహుండు
 నాక్షేత్రంఁ జేరి పుణ్యముని నిషేవితయును భయతరస్థ ద్విజ్రామ
 సమాంశ్యతయు నమ్మతోపమాన నిర్మల జలపూరితయుఁ ద్రిదశ గంధర్వ
 కిన్నర లింపుడువ హరోపశోభితయు బృందారకనందవల్పురద నిష్కంధయు
 విరంతర సురనికర రమమాణ ప్రభావయు దైవర్షి సిద్ధ సాధ్య విద్యా
 ధరాఘ్రిత జీవనయు నిర్మలోత్పలకల్పారసారస నితాయ ప్రపథ్యమానయు
 వికసిత కుమదసముదయు పరిశోభితయు కుసుమవిసరవరాగ పరిరాశాంత
 రయు విష్ణుస్వర్చ బాణు మాధికయు నానాప్రసూన సమాను క్రమర
 మధుకర ఘృణారసంకులయు రాహుంశకణహంశ తాళంకర తారందవ

దృకదాక విచక్షమాణ ప్రకాశయో మరకతీర్ణాయావ పాయై తైవాం
జాలయో విమాతరావర్త తకపిత నికర గంధీరన్యవయో మత్స్య కచ్చ,
ప నక్రాద్యనేక జలచర పరిపృథయో దర్మార్థకామమోక్ష చతర్విధాభిలేష్ట
ప్రదయో దర్శన స్పర్శన స్పృశేంఘ్రవంశ నరుః కథం తథం షోసంశ
దాని వవలోకించి

క జలకము విద్యుక్తముగా
సలిపి పరమ మైవయట్టి జవమువరించి యే
వ్యం శ్రీరంగమునకుఁ జని
జంజాక్షున్ ముక్తిదాయి సామజవరదన్.

610

నీ సీమాధిపత నిర్మలసింహ మహేశ్వరము
సేవరాజుఁడతల్పు పద్మదాతు
వినిసితమకరకుండలు భానుకోటి సుం
కాకు కిరీట కంఠం సువర్ణ
హారైయూరాంగదాది భూషణ భూషి
తాంగు భాసిత కవళాంబరధరు
దీపితనైఋయంతివనమాలికా
శలితుని శ్రీవత్స తామ్రభుజుఁడ

తే A మక్షసుని దేవదేవుని బాసుదేవు
దీర్ఘ బాహువిరాజితు దివ్యవదనుఁ
యందరీశాయలేక్షణఁ బుష్కరరణ
సకలతోత్రై శరణ భాస్వత్పిదాన్తా,

70

క శ్రీకాంతా భూకాంతా

లోక చళోరిందు సద్భుతు యరిత పరాదా
నీకునిఁ బరాఁ పురుషుని
శ్రీకడుగని లక్ష్మణుండు స్థిరతరమతియై

క ధర మదురు సోత మ్రొక్కినై

పరమానంద ప్రభావ భరితుండై శ్రీ
ధరు రంగశౌరిఁ దనలోఁ
దిరముగ నిడికొని నురించె దివ్యతరోత్తిమ్

72

శే గి రంగభూమిశ భక్తి సైలంగ ఏడు

దరణములుగూర్చి శరణులు నలుపువాఁడ
నర్థి దింతామణి ధరాధరాదినాథ
వారి విభూతి ద్వయాధీశ యజ్ఞపాద

సై శౌరి వేదాంతాత్మ సంరతానంద స్వ

రూప విజ్ఞానస్వరూప దేవ
స్థూల సూక్ష్మాత్మక దురిత విచ్ఛేదక
సర్వాత్మ సర్వగ సర్వపాం
యవ్యయ కృష్ణ పరాత్మక యాదిమ
ధ్యాంతరహితరూప యమలచరిత
యద్యుత జ్ఞాన బలైశ్చర్య పీఠ్య లే
జ్ఞాత్విగుణభవ క్త్ర విమత

తే గీ ధరణి జలవహ్ని మారుతాంబరము లిప్పుడు
నీ విభూతులు గావున నన్నుఁ గూర్చి
తేలు మోడ్చి నభ త్రిగాఁ గీర్తనము
జేసి దండప్రణామము సేయువా రే-

74

క నీ వాక్యమున ధరణి
పావకములు గల్గె నీడు ప్రాణముచేతన్
తైవవత మారుతములు
దావి నన్నింటె విశ్వపాంశ కృష్టై-

75

తే గీ నీడు ప్రేతముదే వివి వీరబాహు
దుద్యుచించెను వాతనం బోషధీశ్వ
రుండు నీ కర్తమునఁ బుట్టె రూఢి గాఢ
శంక చక్ర గదా కాశ్యప బద్ధధారి

76

తే గీ స్రవ్యే వీరప్రచేతసుల్ అంజనయన
వీడు చిత్తమునం బుట్టి నీవదిల్లు
బ్రహ్మ మిమాంసయందుఁ జెప్పంగఁబడిన
యెమ్మహద్రుహ్మ మివొడు వ్యయోత్క

77

క కదీ నధ్యర్థ్య సహారమగు
వనలం నీ వగుదు వీవ యధికప్రతిజై
లనరుట లవి భువి కరువతి
యనలంబు¹ వనఁగ నెవ్వఁడు నామ్నయ మొగిన్

78

వ వనస్పతి జలౌషధి చంద్ర నక్షత్ర గ్రహార్క వివిధ భూతంబుల
యం దంతట సంస్థితుండవగు విన్నె స్పృశి మరణహృదయముగా బల్కు
చుండు తుదివచ్చుచి యెడల త్రుత్యర్థంబునం జేసి హిరణ్మయ స్వరూప
యట్టి న్యరూపుడ వగుటఁ బరయగు త్రుతి నిన్నుఁ బరమాత్మగాఁ బ్రాం
సింపు చున్ని నీవ యోగితుండవు నీవ మృత్యుతుండవు నీవ య్మ
హవిస్వరూపుడవు నీవ సర్వజ్ఞుండవు సర్వేశ్వరుండవు సర్వగుండవు
పుండరీకాక్ష సర్వశేషివగు నీవు సత్పురుషుండుఁ బరి వగుట
సర్వ జగఁబురి తీవ జననిజవక గుహ్య ద్వి భుండవు గాన
తొఁపింబురి తీ పుష్పాస్యుడ వగుదు వనిలవీపు బుష్పానకు బగుట
భూతంబులు తరింపుచున్న నీవు సర్వభూత నియంతపు భూతభక్తవృత్తుగా
వలరు తీరన నీ వనంతిగుణ సంయుతుండవు నవంతార్క ప్రకాశయ
వగుట మహాత్మా శంఖ చక్ర గదా ధరుండ వగుచు దివ్యరూపము
గైకొన్న మహానుభావుండవు నిగమంబులు నవిశేషుండ వగు నిన్ను నిడు
పాధికంబును నిరాత్మకంబును తీదదితీశ్వరంబును నగు పరబ్రహ్మంబుగా
బల్కుచున్నచి రమేశా నీవు నిత్యుజ్జ్వల విత్కుండవు దేవసుండుఁ జేతనుండ
వనేకురి తీవ ముఖ్యుండవగుచుఁ గోర్కు లొసంగు వృత్తాపురుషుండ
వగుటఁజేసి భవదుపాసకుండు ప్రపన్నులు నిన్నుఁ బ్రశంసింపుచు మొదట
విన్నె లక్ష్మ్యంబుగాఁ జేసి పితవ లాభరూపం బగు నాత్మ నోంతారంబును
ధనువునం దెక్కువెట్టి ప్రమత్తరహితాత్ముండు లక్ష్మ్యంబు నా
బ్రహ్మయ నిరీక్షింపుచు దత్స్వరూపకుడవగు నీయం దుంబుడిన
వారని లక్ష్మతాత్మ్యండు వెండియు నిద్రియె

79

తే ౧ శేషసర్వంబుకాయ లక్ష్మినిదాన

పద్మనాభ పయోధుమాభవ తిపర్తి

వినుత చరణారవింద శ్రీ విష్ణుదేవ

నీకు దండ ప్రణామంబు నే నొనర్తు

సీ సంకర్షణాయ కృష్ణాయావిరుద్ధాయ
 వాసుదేవాయ శతప్రదాయ
 నారాయణాయ సురారిసంహరణాయ
 హరయేఽమృతాయ రమాధిపాయ
 దురితదూరాయ ప్రద్యుమ్నాయ రామాయ
 శాశ్వతాయ నమస్తతఃసతాయ
 గోపర్థవధరాయ గోవిందరూపాయ
 శోభయదేవాయ మనతరాయ

౨౧ దివ్యరూపమఖిలాయ దివ్యగంధ
 రిప్తదేవాయ సంతతవాప్తయే మ
 హా కుసుమ ధారిణే సుందరాంగిణే వ
 మో నమో యని నిన్ను నేఁ బొగడువాఁడ

81

మ, నిగమాధీశ్వర నీకు దండము రమానేతా మురారాతి వ
 న్నగ లోకేశ్వర కామి నీ చరణ మొప్పకృంఘిగాఁ బొత్తు న
 రర్థగ శ్రీసంగ భరాధిపాత భవదూరా నీకు జోహారు హే
 య గుణాతిత ముకుంద నీకు సతి బ్రహ్మబ్రోత పాత్రక్రియా

82

తే౧ ఆంబుజాక్ష ప్రసన్నుఁడ వగుము దేవ
 దేవ ప్రత్యక్షవగు రమాధీశ శారి
 మనసిక యన్నగపాంపు లగన్నివాస
 రమ్మ కరుణాసముద్ర శ్రీరామభద్ర

83

ఓ అని యా క్షాత్రక కల్పక
మునుగాఁ దనరాదు రంగభూపతి వినుతిం
గొని యా లక్ష్మీకృతుడే
గొనియె విభూతి ద్యయైక గుణ వై భవముల్,

84

సీ యతిశేఖరుండు రామానుజార్యుఁడు కతి
పయ మగునట్టి సమయమునందు
రంగవాయుం పాదరాజీవ సేవకా
వృత్తియై యదివసీయించి విదవఁ
బుట్టాత్ముఁడగు మహాపూర్ణుని ప్రేరణం
బువను గోస్థిపూర్ణ బుధవరేణ్య
బెంత రహస్య మత్కంతంబుగాఁ దెలి
యు కొఱకు భయభక్తు బుప్పతిల్లఁ

తే గీ గొలుచు కురుశేక దాశరథులను శిష్యు
లదితమగు భక్తిఁ తనవెంట నందిరాఁగ
నమ్మహాముని కద తేఁగి యతుల దిత్తుఁ
డగుచు దండప్రణామంబు లాచరించి

85

తే గీ అమ్మహాత్మునివల్లఁ దత్తార్థ మెఱిగి
దివ్యమతి వందఱికి నుపదేశ మిచ్చి
క్రమ్ముఁడు నమ్మనీంద్రుని కదకు వచ్చి
వివతుఁడై యతివర్కుఁ డిట్లనియెఁ బ్రితి

86

క గురునాథా మితి ఈ పథ
 కర గోపార్థయ వేడుకిం జెప్పెరి నర
 దతికిఁ బ్రతిటంబుగా నే
 గురుమతి వారలు దరింపుకొలుకు మన్నిదా

87

క కలుషాకరు నవరాధం
 నెలమి నలుపు శిష్యు వన్ను నిట శిషింపుం
 దంఘుమతి ననుడు నమ్ముని
 తిలకుడు తరదౌకిక కృప దియింది యటన్

88

రామానుజుడు యజ్ఞమూర్తిని జయించుట

వ సంతృప్తహృదయుండై నీవు సర్వజనరక్షకుండవని వల్కి యతని
 నానింగనంబుజేసి మాచిమాటికిం బ్రజంసింపె నంత రామానుజుం
 దకనితే నాజ్ఞింపదని శ్రీ మహ్యధరయోగి న్నాశయింది యతనివలన
 రహస్యులులగు బ్రాహ్మణులగు సులగపాంది క్రమ్ముత
 శ్రీరంగంబుజేరి భావనారగు శిష్యులకు నతులంబు వేదాంతశాస్త్రంబు
 జెప్పుచు నందధివనింపె వక్కాంబున వాటింజ్జవరుండును వ్రపతిదర్శంద్య
 వాచియు నేకదండియునగు యతి శాశివరవరంబువలన నేగుదెంది
 లక్ష్మణయశిష్యుతోఁగూడ నదైక్యత ప్రసంగంబు గావింప నమ్మచూచు
 భావుండు విశిల దిగమాంత శాస్త్ర నిరుపమ వ్యాప్తికులంజేసి యజ్ఞ
 మూర్తిన్ జయింది యతని రహస్యాస్థానవేదియుఁ ద్రిదండియు నార్క
 నను శిష్యుంగా నంరక్షణయు గావించెనని మహాయోగి మాహాత్మ్యంబును
 శ్రీమంతంబునగు భాగవత పురాణోక్తరఖండంబు వందలి వ్రత్తిం
 ర్థాయంబు భక్తపరాయణుండగు వాయోబంధు నిశిల వ్రత్తాధురం
 దరుండగు వరువకుం జెప్పి వెండియు నిట్లనియె

89

తే గీ అంతనంతోషి యగుచు జయార్థముగ మ
హి ప్రదక్షిణము రచింప నింపుమీ
గణన మించిన శివ్యపర్గంబుతోడ
వెడలె నా యతిరాజవర్మాఁడు రయఃమున

90

రామానుజుఁడు విష్ణు స్థానంబుల సేవించుట

సీ విశ్వేశ్వరుండగు విష్ణుని స్థానమల్
సేవింపుచును భక్తి యెన్న మీటి
యందందుగల పంకజాక్షుఁబూజింపుచుఁ
గుమత మతంబులు గోలు పుట్టి
మహనీయమైన స్వమతము స్థాపింపుచు
వంతట కాశీ ప్రయాగ మధుర
లందు నమోర్భయఁదల రమ్యముగు ద్వారా
పతియందుఁ బూజింపఁ బదిరియందు

తే గీ రమణుఁడెఱిందొందు నైమికారణ్య మందు
ధన్య సేవితమగు హరిద్వార మందు
గయ మొదలుగాఁగ నెయ్యది గల్లు పూజ్యఁ
తై వ హరివేశమల యందు నామనందు

91

శారదా పీఠమున శారదాదేవి రామాజిని

శ్రీ భావ్యమును గొవియూడుట

ః తనశిష్యులను నిలిపి యం
రమ నా యతివిభుఁడు శారదాపీఠము గ
న్నును నిగమాంరపారము
మనతరమతిఁ జేరె దుష్టకాండశరణున్

92

౪ అట నెదురు వచ్చి శారద

పదిమఁ దనుం బాసినేయ భవ్యయతుం డు

త్కటమతి నామె కొనంగెన్

స్ఫుటముగఁ దా జేయు భావ్యమున్ నిరుపమమున్

౪౪

౪ భారతి యా భావ్యముఁ బొ

ల్పారఁగ గ్రహించి తిరమనం దిడుకొని శ్రీ

కూరేశ దాశరథి హృ

ద్విరజ రవి లక్ష్మణాఝునిన్ గొఱియెడన్

౪౫

రామానుజాఁ డట్లే తర తత హరిక్షేత్ర స్థాపనంబు గావించుట

వ తంత రదనుష్ఠాతుండగును శ్రీమంతలగు పురుషోత్తమంబున శేఁగుడెంచి
సర్వేశ్వరుండును విరాట్పరుండును మఱియును విత్తుండును నీలమేఘ
నిభిశ్యామండును నవస్రస తరణిమందం ప్రకాశనన్నిభుండును దివ్య
భూషణ భూషితుండును గాంచనాంబరధరుండును దివ్యచందవలిప్రాం
గుండును వివమాలావిభూషితుండును విలసత్తుల గుత్తదా నమస్వితుండును
గుర్రబహ్మర్షి సునకాది విసుత పాదారవిండుండును నగు జగన్నాథుం
గనుంగొని తత్పాదంబుల తెఱంగి నిగమ నిగమాంతసూక్తుల నిట్లని
స్తుతియింపె

౪౬

౪ శ్రీ మన్నిలాచలం దా

సా మా నిజాన్తర్వాఁ జగదీశ భరం

రామ శరణ శరణ్యము

లై మలయు భవత్పదముల యనయము మాకున్

౪౭

సి శ్రీకాయ విభవాయ చాశానవివతాయ
 నిఖిల భువన సాక్షిదే వరాయ
 సర్వభూతాత్మనై కల్యేశ్వరాయ న
 వ్యాయ తే శక్తుంతపాయ వాక
 దుఃఖ సంహరితే కుభ్యం జగద్రేహి
 నే జగన్నాథాయ నిర్మలాయ
 సారస నేత్రాయ సర్వాగమాయాద్య
 రాయావికారితే దై వరాయ

తే గి శారయే పురుషోత్తమ పూరణాయ
 వరమ సుఖదాయినే యోగిపాలనాయ
 1 తే నమోస్తుతంతును నమసిర్ధవతేతి
 విన్న మసిలోన భావించు నిశ్చయముగ

07

క వశయే పరాత్పరేశా
 య రమాపతయే మురాంతకాయ సుమవసే
 వరమాయ నమో నమ యని
 గురుతరమగు భక్తి నిమ్నః గౌని యాడుదునా

08

వ ఆకాశ వాయు తేజ స్పలిలి పృథివీమయంబగు విశ్వంబు విశ్వధారివగు
 వీరవం నుత్పత్తి యగుచు వృద్ధిచొందుచుండు కుచ్రులును నింద్ర
 ప్రణావతులును వాసిత్వ పగువులును మరుచ్చంద్రాదులును నమ నీ నమ
 స్తుతలు వీ వంన నుద్భవంబగుచుండు శివేశ సృష్టంబగుచు స్థావర
 జంగమంబగు 2 జగంబంతయు నీదేశ నిరంతరంబు సంతరింపఁ
 బడుచు నీ గుండ లీనంబగుచుండు ప్రాణంబును నకలెంద్రియంబులును

నీవలన మత్సరములు లగుచుండు బ్రహ్మ రుద్రాదులగు నిర్లడులు
 నీకుఁ బ్రియతములగు రాసులగుదు రధశిష్యులగు నమస్తంతులం
 దీవ వ్యాప్తుండ వగుట మహత్తునను మహత్తవు ననువున కజీయుండవు
 వగుట జంతు సంతాన స్వాంత సౌఖ్యంతుండవగు నీవు ననారమండవు
 నిష్కళంకుండవు నిరాశ్చాతుండవు శద్ధుండవు నొక్కరుండ వగుట
 కారాయణేష్టుండ వగు నీకంటె రెండవ దేవుం డొక్కఁడనిఁ గల్గినేరఁడు
 చతుర్భుజ చతురాత్మ స్వరూపుండవగు నీకొఱకు సమస్కరించెద
 నని మఱియును

89

తే గీ పంచకాలాత్మనే కుటోదందితాయ
 క్షుద్రవినుతాయ పంచస్వరూపకాయ
 తే నమోనమ యవి యి మ్నదీర్ఘ భక్తి
 వినుతిఁ జేసెద నెచ్చేళ విభవరీం

100

నీ పంచకాంక్షలు భవ్యులు యోగులు
 పరమార్థ విదులౌ బ్రహ్మ లెప్పుడు
 నిర్మలాత్మకువిగా నిన్నుఁ బూజింపుడు
 రర్థ పంచక తత్త్వ మరయువారు
 సరసులు పంచ సంస్కార సంస్కృతులు ని
 త్యంబు వీ రూపంబు నరయుదుండ్రు
 పతిమ చతుర్వాక్య పరిపూర్ణములగు నీ
 పదములు దెలుతురు భావవిదులు

తే A నమ్మహాత్ములు నీ దాగులైన భూమి
గురులు గురిల భువనముఁ బ్రోతురు ముదమున
విశ్వరూపము గల నీకు వివరిఁ జేరు
వెదవేడ్క పొగడువాఁడ వేడ్క నిన్ను

101

తే A దాసుదేవుండ వగు నీకుఁ బ్రతిఁజూఁ జేరు
కృష్ణదేవుండ వగు నీదు తీర్తనఁబు
గుణువాఁడ జగద్దామ శార్థి శుద్ధ
సర్వ హరి నీకు మ్రొక్కెదఁ జరిజనాథ

102

క జిహ్వ స్వరూప మారదవ
విహ్వలయన నీకు నేను వివరి యొనర్తున్
గృష్ట నిఖిలాత్మ లైవ న
రిహ్వఁడ వగు విను నమస్కరింతు ముకుందా

103

తే A పంచజాక్ష జగన్నాథ భక్తపరఁడ
లోకధారి మహాత్మక పాశశాస
వాది నందిక మౌనిజనాంతరథ
నీకు జోహారు గావింతు నిగమ రూపే

104

సీ తైవల్యదాయువే ఘనతర మూర్తయే
యాదవేంద్రాయ దయామయా
యమనాశే గుర్చిదానంద రూపాయ
యందిరా భూమి నిశేక్వరాయే

నిరుపమానాయ నిత్యముల్లే క తో
 గాయావిజారాయ హరనుతాయ
 విద్యాయ కుద్ధాయ సత్య స్వరూపాయ
 సరమాత్మనే విశ్వపాలనాయ

తే A శారయే పాతుపాతనే నకం హింధ
 దోషణాయ విరించన పూజితాయ
 తే నమోనమ యో నిన్ను దివ్య మతిని
 నన్నురించెద నెప్పు డుత్సాహలీ

306

క త్రగుతాతీతుఁ దవగు
 కగత మతి వందనంబు నయించెద నే
 వీగమాంత రూప కాళ్యత
 అగదీశ యనంత మూలక త్యాధారా

108

వ మహాత్మావిధిగ్లతోపాధిస్వరూపుండవుమహాత్ముండవు అగ్రస్థనకుండవుసీలాద్రి
 నాయకుండవుసుత్రా ప్రాణవర్ధకుండవు ఇంద్రద్రగమేకుండవుఅగస్తాకుం
 దవు సకృత్ప్రపన్న అవ రక్షకుండవు వ్రతధారిని కోటి కందర్ప రావణా
 సిధివి యేనంత కల్యాణ గుణ పరిపూర్ణుండవు బ్రహ్మ స్వరూపుండవు
 ఏకూతి ద్వయాది పాకుండవు సర్వతేషి వగు వీరొజుకు నమస్క
 రించెద పురుషోత్తమ ¹(హ)నితీతవా లక్ష్మీశ్వర వరాచకుండవు వీవు నా
 కొంకఁ బ్రసన్నుండ గగురు నిపు ప్రపన్నుండ నగు నన్నుఁ బరి పాలింపు
 మని లక్ష్మణాత్ముండు వినుతీచె మని మహాయోగిమాహాత్మ్యంబును కి

మంత్రము నగు భాగవత పురాణోత్తర ఖండము నందలి సుప్రతింకాద్యా
యము భక్త పరాయణుండగు వారాయణుండు నిఖిల విద్యాపరంధయం
డగు దరువకుం తెప్పి చెందియు నిట్లనియె 107

శ ఆని యిట్లు అగన్నాకుని
నినుతింది యతీశ్వరుండు విమలుండు కృపా
వనధియగు నతనిచే ముర
మున సంభావించు ఐడి శమన్విత మలియె 108

శే A అంత శ్రీకూర్మమున క్షిగి యందుఁ గల్గు
కూర్మవాళుని ఖండిత కుచియహాదు
వంశజాతుని బ్రహ్మతింది యామనందు
నవం నించానవంతు కరుగుడెంది 109

ఉ అచ్చటి నుండు నయ్యకు మహా మహా శక్తుల కెల్ల కోయ్యలం
కొచ్చెము లేక నిచ్చు గుణపూర్ణు నృసింహు పదాన విందముల్
పొందిన భక్తిజే గొలిది యింపు దలితృగఁ బాఠ్య గ్గాతుఁ డు
ద్యచ్చరితుండు వైష్ణవకులగణి లక్ష్మణ యోగి యంతటన్ 110

శ స్తోత్పాది యందలి కుళా
స్వీతుని నరసింహు విశ్వవిభుఁ గొలిది గుణ
లితుని వారాయణుఁ బ్ర
భాకుని శ్రీ పారహత్మ్య ముని గాగడి యటన్ 111

ప అశోకబంధున తేగుదెంచ యందు గల పాననాహార్యయందగు శ్రీ
 వృసింహం గొనియాడి యతివృంగవుండు వేంకట మహీధరంబున తేగు
 దెంచి మమ్ము పరకాలాదులు శేష రూపంబగు నగ్గిరి వారోహణంబుఁ
 జేయకుండు తెఱింగి దాని వారోహణంబుఁ జేయకుండి యంత వందుగల
 నిశ్శిష్యులచేత మాటి మాకిం బ్రార్థించు దగుచు నా ఘనండు నరుల
 కశేషపాపంబుఁ బాపు నట్టి శేషవగ్గేంద్రం తెక్కి యందు దనకు శ్రీ
 పూర్ణమునిం గూర్చి వివయానిద్రకుండగుచు దండంబు వెట్టి కల్మషాప
 హంబును ముక్తిదంబును సార్థకంబును నగు స్వామి పుష్కరిణి తీర్థంబు
 నందు స్నానంబుఁ జేసి రమ్యంబగుఁ దత్తటంబు నందుఁ బరమంబగు
 బంబంబు బిమ్మింది భూవరాహనకుఁ బ్రణమిల్లి పిదప శ్రీనివాస మంది
 రంబుఁ గూర్చి చని యందుఁ గౌత్రిపతి యగు హరిం గనుంగొని ౫౭

సీ భాస్కర శోభి ప్రభా భానమానుసి
 యనతర సౌందర్య కంఠబాణ
 శ్రీవత్స తౌస్తుత శ్రేష్ఠ విష్ణు వతు
 బాదు శరత్పుల్ల సారసాక్షుఁ
 బామికరాంబుది శంఖచక్ర గదాసి
 శార్దూదారిఁ బరాచి బసవిదారి
 బగదధీశ్వరు దివ్య చందన స్రగ్వీరా
 జిత చతుర్భుజ రమున్నత కుభాంగు

తేగీ రత్నపంకజ పర యొగ్ము రమ్య గాత్రు
 మోరశేయూరి శోభిర బాదు కుండ
 లాంగదా విభూషిత నమరి చరితు
 హరిఁ బరాత్పరుఁ బరమేశ వసువిసరు

క పరమాత్ముఁ గగ్రదక్షకుఁ
గరుడానిదిఁ గూర్చి మ్రొక్కి హనుఁ దతఁడు నమ
క్కడుఁ దగుచుఁ దనదు కన్గవ
సరసావంరాంబుహరి సమకూరంగాన్ 114

చ కృరాంతరి పుటంచై యవ్యుతుం గూర్చి యట్లని విసురిందె 115

పీ త్రిశేషగిరినాథ త్రినివాస అగత్వ
తే విమలాత్మక దివ్యతేజ
నరినోదరుండనై నారాయణుండవై
పూర్ణుండనై అగంబులను త్రోవ
నందు నోంకారార్థమైన నీకొలు లేను
దంతంబు కడైద ధన్యమూర్తి
కారణుండవు లక్ష్మి కాంరుఁడవగు నీకు
తోహకు గావించు నుందరాంగ

తే గి రక్షకుఁడవగు వినుఁ గూర్చి రమ్మమరిసి
సేవఁ జేసెద నో సర్వశేషి శారి
యీశ యంజేలు మంగళభేదిరా ని
కాంత విస్తీర్ణ వక్ష భాస్వత్కటాక్ష 116

చ అనన్యార్థ దానస్వయావ మకూహర్ణుండ 'నగు పోకుఁ బ్రభుండవు నీకల్పి
కరుండవు గురుండవగు వీవు దక్క నన్యగతి లేదు గాన చే నున్న
శరణ్యుండ నగుచు నీ చరణంబులం గూర్చి మ్రొక్కిరి శరణంబుగా మమక
దొలంగి యహంకార విముక్తుండ నగుచుఁ బ్రవర్తర గావించెద మహాత్మా

సర్వ హంతు కీవ గతి వగుట పీఠతిఁ జేసెద¹ దాసులయం దయవం
బగువని వెండియు 117

క జగముల నిలిరాంతర్యా
మిగ వర్తిలు నట్టి రిన్ను మేలగు తక్కిన్
దొగడి మమస్కృతిఁ జేసెద
భజవంత సుకాంత తత్తవత్సం శారి 118

తే గీ నాకుఁ గైంజిర్య మిగుఁగుము నలన వాఠ
పి ట్టపాదృష్టి భావంతు నిగుడఁజేయు
మనఘ వాత్సల్య భారాశి వగుట నీకు
మ్రొక్కు గావించు సంతోషమున మహాత్మ 119

తే గీ మంత్రరాజాయ సుగుఠాయ మంత్రమార్త
యే ప్రపన్నార్తి హరజాయ యుదిదేశ్య
రాయ తే² వమో యని నిన్ను రమ్యమతిని
రక్తి భావవ గావించు బోమపురుష 120

తే గీ మమి తదదివ్యయంబగు నీ సమస్త
జగంతు లానంగనై విన వగుచునుండు
జిని యంతర్వహిస్తుల మానికొని వ
నించు పితై వమస్కృతిఁ జేయువాఁడ 121

కి మది యా జగము | గహించి యు
దరమనఁ జేర్చుకొని పెద్ద లడవునకును వి
స్ఫురణను గల్పించి స్పృశిం
దు రసికు నదేవు విన్ను సుఖగు నుతింతున్

122

సీ విశ్వత శృతుషే విశ్వముభాయ తే
సుమభాయ విశ్వతశృతకరాయ
విశ్వపదాయ తే శాశ్వరూపాయ
కుభృన్నమో యని దురితహరి
వగు నిష్ఠఁ గొలుతు నహస్ర పాదుడవు న
హస్ర సేతుడవు సహస్రశీర్షఁ
డవు పురుషుండవు భవనాశివగు నీవు
ఘనతర స్ఫూర్తి లోకమంఁ గూర్చి

తే గి యేక్యతివృద్ధశాంగుళం జనెడు నిగమ
సూక్తి గైకొని వ్యాపించి సౌఖ్యగు మించి
దివ్యమగు నీరు మాత్రి నుతించు వాడ
పద్మదళనేత్ర మధిమహా పద్మమిత్ర

123

వ అమృతతర్పణున తీశానుండ వగుట దేనివలన¹ వెగతియంతటి విశ్వాపింపని
వాడవు గాకున్కి భూతంతెట్టి భవ్యంతెట్టి తత్త్వమస్తంబు మాధవా నీ
యందుఁ గల్గుటంచేసి విశ్వంబున తీవ పతివి జగంబునఁ గల్గు ప్రాణుల
తీర్పురుండవు ప్రతుండవు నీవ హిరణ్మయిరుండవు భగవంతుండవు పరమా
ర్పువు భువన మిత్రుండవు చూచరంబున తీ వొక్కరుండవు శిక్షకుండ
వగుట న్నానంబునం జేసి పరమమగు గతి వీసకావ రమేశ్వరుండవగు

నీ వభారకర్మబాధ్యుండవుగా మహామూలంబు వగుచు నడువఁబడుదువు
 వేదాంతమునందీవ పరుండవు మహేశ్వరుండవు దేవుండవుంగాఁ బ్రతి
 ప్తింపఁ బడుచు వీవ పరమేశ్వరుండివు విభూతిద్యయోచాయకుండవు యజ్ఞ
 స్వరూపుండవుగ సర్వహతుండివగుట నీవలన యుక్తులును సామములును
 నక్షంబులును గోవులును బురుషాదులును నమర్చున్నంబు లయ్యె కవన్ముఖ,
 బాహురూపదంబులవలన బ్రాహ్మణ క్షత్ర విఘ్నాద్రులు అర్పించి రప్పాదం
 బులవలనఁ బృథియు శిరఃములవలన దివియు మనఃబువలనఁ జంద్రుండును
 జక్షుస్సువలన నూర్కండును మఱియువలన నగ్నిమహేంద్రులును
 బ్రాహ్మణులవలన మారుతంబును నాథులవలన బ్రహ్మాంతురిక్షులును
 శ్రోత్రంబులవలన దిశలును బ్రాదుర్భుజులవలన నిజలీలా
 సముద్రవంబును జగంబులయు నివిధంబున సృజియించి నీవు గ్రమ్ముజు
 గ్రగనయింపుచు నూర్ధ్వనాభిరతీ నంది యుండినట్లుండు వాదిర్యవర్ధంబు
 వగుడఁ దమంబునకంటెఁ బరంబుగు జ్యోతిస్స్వరూపంబు వీవ యగుట
 నయ్యుండుండవు నీవ యేకార్థ విభూతంబుగు జంబునందు మాయా రూపం
 బుగు నెవ్వఁడుత్రంబునందు నంభుత జగన్నిజకుక్షి వగుచు సదాత
 మండవుగా శయనింపుచు నప్ప డీ వొక్కరుండవు నారాయణుండవు విష్ణు
 స్వరూపుండవుగా నగుదువు బ్రహ్మతద్ర బైవర్తి మావపులును రోదసి
 కుమారాంబరాళంబును సూర్యచంద్రులును నగ్నిలోకంబులును వజ్రాదా
 దులును లేకున్గి మఱియు నీదేతన సకలలోకంబులు సృజియింపఁబడియె,
 నీకు బ్రహ్మరుచేత దానభూతంబుగు నమస్త భువంబు నిడికింపని
 శా రవై తేని నీలోకంబు లెట్లు ప్రవృత్తంబు లగు నని యిట్లనియె 124

అ ౩ నీవు నీరివి నిరికి నేకవు వర్ధ సా
 క్రియింపు విగ్రహుండవు దేవ నీవు
 సోలసాక్షుండివు విచక్షణుండవు పురు
 షోత్తముండవు లోక హరితుండవు.

క నీ దయతాయుతి శరణః
గాఁదగు భాగై కమైన కళమ మగం మ
త్పాదిత మగుచు వనించుని
శ్రీదయితా దిత్తలో ప్రసూతా

186

సి సర్వలోకైర్వర వారి ప్రసన్న శ
ల్యక సీపు మగముఁ బరిగు వారి
వృత్త దీర్ఘలుగాఁ దనర్చు తత్తు సర్వ
బంధంబుఁ వాని లీలముగ్రహపు
పర చాత్మ పద్మాధిపతి కరుణా స
ముద్ర సిత్తై మోదమనమ నొకటి
రెంటి మూఁటను వాల్గరితుఁ నై దింప
సాష్టాంగదండంబు నయ్యవార

తే A తాది శరణోపముని వ్యాధియాంతరమనఁ
తెరింగు నీకు నమస్కృతిఁ జేయువార
వెయ్యి శిరవ లఁ ఒడముం వెయ్యి నీకు
ప్రమోక్కు గావింతుఁ గరములు పొద్ది తత్తి

187

ఉ శౌరి యనంత రూప మధపన్పుత దివ్యగీరి భక్త మం
దార పరామితార సమదాం నిరంతర కీర్తిసార ప
ద్మారమణిమనోహర నిధాకర భాష్కరనైత్ర వస్తు వ
వ్యాధిగ్రహపు శేషగిరివాస ఏలే విలాస వైభవా

188

రామానుజుడు మరల శ్రీరంగమున కరుదెంచి

యందే యధి పసించుట

సీ భువన నివాస మాధవ విశ్వపాలక

7౦౧ నారాయణ సర్వశేషి

వేంకటేశ్వర తత్త విమల నిరంతర

యోగిరాట్టిత వయోజ సంస్థి

రమణ శరణ్యంబు లమలంబులగు నీడు

పాది పద్మమలకుఁ బ్రణతిఁ జేతు

నా కివి దక్క పవ్యం బగు వట్టి యు

పాయలు లేదు నన్యాయలు

త గీ నరద వ పి పాదములు గాని నరసింహ

యేమియును దోచ దీయిది నీడు కరుణ

నా యెడఁ జేర్చు మరవిందవాద దనుట

జుద మాకుత వార్ధి నిశాంత శాంత

129

వ ఇరందె పరంబగు రత్నము నిదియె పరమంబగు వదంబు నీ
 శ్రేత్రంబునకందెఁ బరంబు లే దిశినికందెఁ బరంబగు దైవంబు లేకని
 ముచిమాటికి నిగమ సూక్తుల సద్భావం గొనియాడి యంత రామానుజ
 మునీంద్రుం డందు మూడుదినంబు లుండి శ్రీరైల పూర్ణవలన
 శ్రీమద్రామాయణ రహస్యం తెలింగి యతని యన్ను వడిసి యుత్తమం
 బగు సేతువున శేరియందండుగల నిలిపి హరిహరంబులగు విగ్రహంబు
 సేవించి సకల సమయంబుల జయించి హరి మతంబు స్థాపనంబు గావించి
 శ్రీమృత శ్రీరంగ నిత్యనంబున శేరిగుడెంచి యనవరతంబు వ్యాపకుండగు
 రంగనాయకు సేవింపుడు వందయధిపసింది సర్వదేశన వాత్సల్యంబువలన

ఋషిశ్రార్థ కృపాంశోధి యగుచు సహజ పాషండ దుష్ట కృత్తదేవ
 దుబుద్ధులదేశఁ గుయుక్తులం జేసి కల్పించుటగాఁ బ్రాప్తంబులగు నాసుర
 కాస్త్రంబలు నమస్తే జగం సర నిదిడంబు లగుచు హరి వైభవంబు గాన
 రాకుండఁ గప్పకొని లోకంబు సంకరంబు గావించ వైష్ణవం బుద్ధరించు
 కొఱకు మహానుభావుండగు లక్ష్మణార్జుం రుద్రమంబగు శ్రీరాష్ట్రంబు
 గావించి పాషండ బౌద్ధ దార్శాక మాతృవాద్యర్థలాదికంబులగు కుర్చిత
 మరంబుల నన్నింటి లక్కాడి విష్ణుప్రియలమంబును మహనీయంబును
 నగు పారాశర్య ముని మతం 'కౌత్క' ప్రకటంబుగావించి యనంతరంబ

సీ ధర యందుఁ గూరేశ చాశరథార్ద్రుం

ఖ్యులగు శిష్యవర్యుల బడేశ

హృదీతుఁ డగుచు సంపూర్ణ మనస్కుండు

రామానుజుల్గుండు రమ్మ గుణుడు

సారస నైత్రుని నద్యాత్రములు నను

దనము బారల కునదేఁ మిచ్చి

శ్రీక కల్ప తూమ్రె శ్రీరంగనాథుఁ గైం

లర్యంబు సేయుచు పును మించి

లే A యచ్చుతి ప్రాణగుహఁదోచు నఖిల జ్ఞుఁ

కథిక సుఖరూప మగునీడ్చు యచ్చుత మొనఁగు

బండు పసియింనె విర్రుల స్వాంతః డగుచు

ననుదీపంబును యె గవమాధినుండి

రామానుజుడు యోగంబు గైకొని పరమపదంబున కరుగుట

ప ఇట్లు దివకాలంబు గడపి యతిపుంగవుండు సముత్తుంగయోగంబు
గైకొని సుషుమ్నా నాది నిష్క్రమించి పరమపదంబుఁ బ్రాపించె నిగ
మాంత భావ్యకారుండిగు లక్ష్మణ మనోబ్రదుని యేతత్కథ యెవ్వండు
విను నతండు భాగవత భక్తి మహోత్తమశ్శ్రి శ్రేణి విధి శివ ననకాది
దుర్లభంబగు నత్యుత పదంబుఁ జేరు నవి మహాయోగి మాహాత్మ్యంబును
శ్రీమంతంబును నగు భార్య పురాతోత్తరఖండంబు నందలి యష్టక్రిం
ధ్యాయంబు భక్త పరాయణుండగు వాచాయంబు నిఖిల విద్యాధురంధ
రుండగు పరునకుం తెప్పి వెంటియు నిట్లనియె,

హర్యర్పావతార ప్రభావము-భాగవత పూజా ప్రభావము

మ ఆం పన్నిద్దరు సూరు లిజ్జగమునెం దానంద సందాయులై
కలయన్ భాగవత ప్రధాను లగుచున్ గౌరూహలస్యాంతులై
యిం నన్ను త్వరమ ప్రయోధులుగ నెంతే నిష్ఠ వర్తిల్లుచో
లది మత్పాణి నమాన మూర్తులు నుమీ లక్షింపగాఁ ట్లుతకా 188

సీ పంకజ సంజాత పాశ్వతీనాయక
అంబుభిత్ప్రభృతి నిర్మరులకంటె
సంతకాభోక్షణ సంస్కృతి రిక్తులై
తనరారు ననకాది మునులకంటె
మనరర యోగింబు గల్గు సర్వైకహృ
రావస ముఖ్య సంతతులకంటెఁ
గరము విూల యోగధ్యాన మూర్తులై
స్ఫురణించునట్టి భూసురులకంటె

లే గీ ధాత్రియం దెక్కుఁ దగుదు రాధవ్యమతులు
 వినుమ వివాభంగు లేటి విమల వృదయు
 శ్రీ ధరంకంబె వాకంబె శిరిసి వార
 ఎదికు లగుచును ముల్పియి ఎగుఁజేసి 184

క మనుఁ యాజిండుటకందెను
 ఎనరదులగు వారి పూఁ గావించినతోఁ
 వినుపద సద్యోమోక్షం
 దును గల్గె మనుస్సుంకు సమస్పతి గాగన్ 185

లే గీ ఎవ్వ రీ భాగవతుఁ మహిలలను
 గొలుచువారలు హర్ష సంకలితు లగుచు
 దుర్లభము నచ్చూరియి సంతోషకరము
 నగు పరమపది మొందుదు రము మలివి 186

చ గలుగదు కర్మయోగములఁ గల్గదు భాన విహార పద్ధతిం
 గలుగదు యజ్ఞదానముఁ గల్గదు నాకొఱలైన భక్తిచే
 గలుగదు వందనార్చనం గల్గదు సంస్మరణాను టాతిచే
 గలుగును ముత్తివారలకు గారవమొప్పుగ గొల్పిరేయిన్ 187

క అవి యాట్లా మహాభాగుడు
 మనమతి నారాయణుని పరుణావిధి వ
 ర్కినతో వరుడు ప్రణతుఁడై
 యనియెన్ దస్మహిమ వినుటలై సదృశిన్ 188

తే గీ యన్ముహూర్తాగ్రములను నెవ్వలర్చుఁ
 జేసి శ్రీ విష్ణుని పదంబుఁ జెంది రట్టి
 చారల వడింపుమయ్య మత్త్రతుల వగుట
 నిన్ను వేఁడెద నివ్వడు నిర్మలాత్మ

189

ఉ శ్రీ హరి భక్త భక్తుల విష్ణు చరిత్రము నర్వకబ్బు
 హ్మహ వివేదనంబు నతతోర్ధ్వ భాగ్యచయంబు దుష్టవి
 ద్యా హననంబు ముక్తి కొలకై తగుదాని వినయ నిష్ఠ రా
 కీవా జనింబె వేడక వదిలంపు మహాత్మ యటన్ నట్లనెన్

140

దుక్కిలుని చరితము

అ నె సటిమ మన్ను విప్రబంధుండు దుక్కిలుఁ
 దనెడు వాడు నొక్కఁడెందుఁ గలుగ్గి
 చొర హింసయందు సొంగొందువాడు కా
 మకుడు గ్రూరుఁడగుచుఁ బాదు నెపుడు

141

సీ బ్రహ్మహత్యయు సురాపానంబు గోవధ
 యును స్త్రీల జీవనమును గొనుటయు
 మొదలుగాఁ గల కర్మములయందు దశుఁడై
 పొలుచువాఁ డన్పరంబు దలఁచువాడు
 దుక్కిలుఁ డత్యంత దోషతుండగుచుఁ గాం
 ది విరూప యోవనశ్రీఁ దనర్చు
 ఎనరుహాక్షిని నిషాదిని సతిగా నేలి
 కరము నిషాద సంఘముల తొడ

లే A నటవిఁ దిరుగుచు ముగ్ధుమం దరుగువారి
ద్రవ్యములు సంగ్రహింపుచు దగ్రవృత్తిఁ
బాని కల్మషముల తెల్ల మూండుగురు
రహివిఁ జోరత్వమున నిట్లు ప్రతుచుచుండె 142

వ అంత 143

చ ష్టి నరఁ దొక్కతొలమువ లేవనగెల్లదము నుంచి 9 బ్దము
నృది రదియింపుచుం బథమునం జనుదలచు మహాత్ములన్ సమం
దితులను దివ్యమూర్తులను శ్రీహరి పక్తుం బావరించి యు
ద్ధతిఁ గొని బారిద్రవ్యము మదారతఁ గైకొనియెవ్ మదాంధుడై 144

లే A అపృథ పైవృష్టిపులు శ్రాంతులగుచు నవృ
యుచి సభోక్షు న్మరియింపుచును మనోహ
రంబులగు బాశ్యములఁ దస్కరింపటి కిట్లు
లనిచి విజ్ఞాన కోవిదు లగుఁడజేసి 145

సీ దు భాయము యుక్తులం ఎనిర్కంబు
నగు శరీరంబుఁ ద్రోవంగఁ దలంచి
యస్తోత్క నీ విష్ణు దొంగతనంబునఁ
ప్రజు నవేళుం కాధరెట్టి
ధనము గైకొనె దేల తస్కరి పరకాలు
కరణిని కత్తి భాగివల పూజ
నలృ లేరిరివి నగ్గతిఁ బ్రాపింపఁ
గంపు జనార్దమకలులు గల్గి

శే గి మూర్త్య దే రీతి శోకనమ్రది మీపు
దాడు గలవని పల్కెడు శద్దిచనము
విని మగుడ చారలకు నిట్టు లనియె దుర్బి
దాండుఁ దగున్ము దుశ్శీలాఁ దతిరయమున 146

శే గి ప్రాణములకంటె నెక్కుకై పరగి నుఖ మె
సంగు నిల్లాలి నెడఁబాసి నరసులై వ
యాంబుజాల విడి భాగవతార్చనంబు
కెట్లు సేయంగఁ బయ్య ముసింద్రులారి 147

క ఆని పల్కు మూర్త్యవాక్కియి
విని భాగవతోత్తములు గభీరోత్తుల నిం
పునుగొని వచ్చుచు మూఢా
త్మునిఁ గాఁకుఁ గూర్చి యనిరి తోషకు లగుచున్ 148

ఆ వె దుఖ మొనఁగునట్టి తోయ్యలని నుఖంబు
నిచ్చుదాని గాను నీవు దంఁబె
దెట్లు మోహ ముడిగి యాక్షింపు స్త్రీ గరి
రము తాగిప్పితం బరాగ మగుట 149

వ చర్మమాంసాస్థి మేదోరురిర విజ్ఞాత్ర నఖరోమ మజ్జాశుక్లాది పూర్ణమును
పేయంబును దుర్లంధ సంయుతంబును వగు స్త్రీ శరీరంబు నుఖదూపంబుని
చెప్పరాదు క్లేష్మనదనంబును వదనంబును నుగ్ధీర్ణ దూషితా పాత్రంబులగు
నేత్రంబులును విశ్వాన నిర్గమాంతస్థ శింఘాదావభాసికయగు నాసికయు,

జిహ్వ దంతస్థ స్థయి రారాజరాధరంబగు వధరింబును పిత గ్రంధి
విహార స్వేదవిదయ ధురంధరయలగు ఎమోధిరంబులును మూర్ధి
సంక్లిష్ట నికాంతంబగు మువన నిశాంతంబును ఘోరి మువరంబులు
విశంబంబును నగు సిద్ధి కాంతాయంబును మహాత్ములచేత సెందెరల
లగుట లోకంబందఁ గాంతయందుఁ గోర్క గంబాడ వీపు ఒడ్డు
బుద్ధిమంతుల దెవ్వండు మోహతుండు గానుండు వస్థి కూసాది సంహారగు
వ్యాఘ్రావనగుహంకరజి తరుణులేని కంఠర్పశాస్త్రాల నివాసులగుట
శ్రేయస్కామలగు వారొకప్పుడేని స్త్రీయందు ముఱ్ఱలుగారు ము
ముత్రత్రహరలగు ప్రమదలఁ గన్నుండేనేని కింపడు దార్శ చార్మ
భావంబులయందు గురుండిగు తల్పికిఁ జాతావమానంబు గావింపుడు
మూరింబునందుఁ గృతఁబ్బులగు పుత్రులయం దొక్క నమయంబుండు
మహాత్ము లనురంజనంబు సేయరు దుశ్శిరాయార్థని రిక్షణ నాపి
యంబుండేక దుణంబు లొనంగు భనంబుం యందేని మతిమంతుల
మోహంబు సెందక యాషణ్రయంబు దృఢియంపుంబని యట్లు మహా
భాగవతుల వర్మివచ్చు డా బోరుండు ప్రశాంత దిక్తుం డగుచు వాసమస్త
వైష్ణవులం గూర్చి ప్రణమిల్లి యట్లనియె

160

దుక్కిలుఁడు మృత్తికతో నాశ్వాసాదార్యం మూర్తుం నిర్మించి

పూజించుట

సీ పరికింపఁగా నేను పాపిఘోడను మహా
భాగులు మీరు గృహారస్థు
రాశ్రీల వర్మలు లభిం జీవద యాప
రుగుగు దుఃఖ సంకలిత జలధి

కెట్ట దాటఁగ చుచు కన్నులుపాయఁబలు
 నెరుపుదు నాయఁబలు నెవరుజేసి
 యక్కటా చూపదవంగన నన్ను త్రో
 వంగటస్యఁట గాని శుభ నాకు

అప పాము మెచ్చి గలటా భక్తలోక్తి ప
 లంపుఁడని ప్రపత్తిఁ జేయువాని
 చూడించి హల్లు మొందించు నక్కోవ
 దప్పిఁ గఱవి నప్పు డిట్లు లదిరి

151

తేగి లోక దుఃఖిరాది యెన నెమి యిమ్ము
 హ మనివ సకల గురుకలహ
 కెప్పెరిగిని నీ కుపాయంబు శ్రీనివాసగను
 దాని విని చేయు భక్తిదేవిను ముదమున

152

సీ లు సరోధుల మహావ్నామకుల భక్తి
 సారాధిధాని సారాధినుల
 మాధుర్య కావ్యంబు మోక్షకులశేఖ
 లాహర్య మునివాహనర్షి గరుల
 ధీకాంక్షులెఱుఁగు ఖు బిల్వరూపోత్తిమ
 విజ్ఞానిత్ర పతువ్క విప్రవరుల
 సులలితలంబు మండితరుఁడైన రా
 మానుజులతి మొదలై కరుణి

లే గి సరమ భాగవతుల మహాభాగమును ను
దార దిక్తుల పన్నిద్య నాటవారి
మృత్యుయాక్తులుగా రదియింది భక్తి
నందః ఖాళింపు పుట్టి పాద్యాది విధుల

153

క ఇది సప్రదక్షిణంబు
కలువొందెడు ధూపదీప నై వేదంముంన్
నదిపునః విరల పూజన
మంతుమిదిని వందనమల వాచాభిముగాన

154

ఆ ప ఇచ్చిదమ న వాని కెనయంగ నుపదే
మిద్ది ఎదవ రిందిరె నుక్తు
లైన భాగవతులు నరనిదేఁ ఖాళిరు
లగుదుఁ జనిరి వేంకటాద్రిఁగూర్చి

155

వ అంత నవ్విప్రులు దండ శుభంబును మృత్తికంగొని మహాత్ములగు నప్ప
వ్విరువుర విగ్రహంబులుగా నొనర్చి యథార్థ నివేదనంబుంజేసి
విష్ణుక్రతులుగా ఖాళింపె ననంతరంబు తదాయస్కమా ప్తి తాంబూలంబు
తాంబూలంబు నేకు లేగుదెంచి ప్రిష్ఠంబులును సూరంబులును భయంకరంబు
లను నగు పాశంబులచేత వాని బంధించి కొనిపోవునప్పు డాత్ములదాసులగు
నా మతిసేవకు లగుదురెంచి యా యమధకుం బోదేలి యచ్చిప్తు బంధ
మోచును గావించి వివ్రముజి ప్రభ విరాజమానంబగువిహారంబునం దిరు
కొని బ్రహ్మాండంబు నర్చిమించి నవాతని దుగు త్రిపాపిభూరింబ

ప్రాసేపి హరి పార్షదుట హరిసాన్నిధ్యంబునం జేర్చిరట సర్వేశ్వరుండు
భక్తార్చన పడుండగు నామాసురు సవలోకింది ముదంబున నిలిచి విత్క
సప్తపత్రంబు నడికుడిగు వానిఁగా గావించె నయ్యోడ యమకింకరు లందఱు
తీవ్రంబున నంతకాలికంబుఁజేరంబోయి కంపితాంగులగుచు మహాత్ముఁ
డగు భక్తునకుం బ్రణమిర్చి యిట్లనిరి

156

౪ అయం దొక్కని విప్రుని
గణపాత్మని నుని సంధిలితునిగా మి
క్కులి సొమ్మిప్పుంబున
కంఠిం గొనిరాము మేముదాత్తుల మగుటన్

157

సీ అచ్చర పార్షదులై స నంద గునంద
అభ్యులు దాట జొంబావదాంబ
దులు కోటి భానులేటలు కంభుప్రక గ
దా రరుల్ వసహరికాధరులును
పనకర కొడిక కంకణాంగద హర
కుంబిల భాదలు గురు చతుర్ము
జులు వికారాశులు అభరరాస్సులు పీన
వభులు విమల ప్రభావ మిరులు

తేగి దిష్టవందన అర్చిత దేవుల లంద
రప్రమేయులు మోక్షికి హరశోభి
రులు నిలిచి రక్షకులు మహాత్ములు సమస్త
పిదులు చనుచెంచి మమ్ముల వెగిడుపతిచి

158

వ ప్రిప్లుని విడిపించుకొని రరణి సంకళాయమానంబు విమానంబున
జేర్చుకొని యూర్ధ్వ మార్గావరోహణులగుడుఁ జని రిక్తార్థంబు నుడువు
మని రని మహాయోగి మాహర్షింబును శ్రీమందిరాను నగు భాగవ
పురాణోత్తర భంధంబు నందలి యేకోనచక్రార్థింకాధ్యాయంబు ౧౩౩
పదాయంబుండగు నానాంబుండు నిఖిల విద్యాధురంధరుండగు పెరుగుడు
జెప్పి వెండియు నిద్రియె

త గి అంర వారం బాక్ష్మంబు కాంకించి
యముఁడు విస్మయ మననుం డగుడు విష్ణు
భక్తు లొకప్పు డొనరిండు భక్తమైన
పూజనంబు నెఱింగి గుంపూర్ణ మడిసి 180

బ జంకాయరతోచన భ
క్తుకుఁ బ్రణామం గొనర్చి తోషకుఁడై ని
ర్మల సూక్తి నుడిగె చనడు భ
టులతో నుమవర్తి డాఁ బటరర స్ఫూర్తివ్ 181

వ పాపాత్ముండగు భూసురున కిగునట్టి తైమ్మ తారణం బుగ్గడించెన మీర
లేక్కగర్భిత సహాధింజేసి వినుండు మహాభి గురును హరి ప్రయతకులును
సర్వరక్షకులును ద్వేయులును సుంధులును ప్రిపాచ్చిభూతి నివాసులును
నగు వనంతాదుల సర్వజీవోత్తరణ తారణంబుకొని తవనియం దవ
రించివచ్చి మహాత్ముంగు భాగవతుఁ ఁప్పిరువుఁ ఁ బ్రతిపాక్షియుఁ
గావించి ద్విజుండు పత్రివేతఁ ఁ తొలె వా ప్రభావంబుమనె వాని
యఁబుం బంతయు కానంబు నొంద నుచుంబుంబుఁ ఁ మ గరియు నగు
ప్రిపాచ్చిభూరిం బ్రావంతె నే జరులు విష్ణుప్రియుంబు వారలఁ ఁ

పురు సృరియంపుచుఁ గీర్తింపుచు సచ్యుతాలయంబునందు భక్తివలనఁ
 దత్తబ్రహ్మిణింబులు స్థాపింపుచుందు రమ్మహానుభావులఁ గనుంగొని
 భయాన్నితులగుచు చూడఁజూచి దండప్రణామ సంస్తుతు లాచరింపుచుఁ
 జనుండుని ధర్మరాలి ఎటులకుం బిప్పిన వారు ఎయకంపితులగుచు స్వల్ప
 గావింపఁ గలిమని చరికి యందు రేఁగుదెలు వల్లరిగి రటుగాన శ్రీహరి
 వత్తులగు వారల బుత్తుగాఁ బూజించి దుశ్శీలుండేని పరమపదంబుఁ
 జేందె నిరంతగార్చనంబులను లయించు ఎలమ్ము క్రిమ్ము నేమని
 చెప్పఁజచ్చు జగింబునం దనవరతిం బ వారిం పూజింపిదాని స్మరణ గుణ
 కీర్తన సర్వాంగ భావములు గావింపుచుఁ దదీయ జన్మనక్షత్ర దివసలు
 లయందను త్తిమంబుగు నారాధనం బసేయుచు మహాత్ములగు వైష్ణవుల
 ఎలన నుభయంబుల బుత్తురిత్ర ప్రవణంబుఁ జేయును వింబప్రతిష్ఠాపనంబుం
 జెను భక్తులతోఁ జ్చి వివేచనంబుచేసిఁ దడుపునం బ సలిపి నలరంబుదన్యామ
 మంత్రంబులచేల మృతపాపాయనం బుదేలఁ గోపి యనయంబు హామంబు
 రలింబు యా దాటఁ నూరుల నిర్దేయం బైష్ణవుల బుద్ధిదాని శ్రాద్ధ
 భరణ దానంబు లొంగి పుణ్యకర్మ ఫలంబు వారల కర్పించి యను
 దింబు పవిత్ర జుం బనంజేసి క్షామంబుల చేరిఁ దర్యణం బొనర్చి
 యా యథిలంబు లోకంబువందె య గావింతురు వారలకు రమావిభుం
 దతిరయంబున నిహాశీర్షం బు లొకంగి దేహాంతంబునందుఁ జరమ పద
 ప్రాప్తిఁ గూర్చుం గావు

162

సీ సర్వలోకెందు సొలస నేత్రుండు
 భగవంతుఁ దతుల ప్రభువుండు
 చక్రపాణానతి భావంబు గలిగిన
 మునుఁ దనపూ బలుపువారి

ఓం దేసు పతి యోత్కరులను గా నెంచుఁ
 దనయ దర్శనమున జపకు కరణి
 వా పునుం దిలింపి యంబులనాడుండు
 తత్త వాత్సల్యంబువలన నెవ్వడు

తే A పు మగుంతోషి యగు జగద్గురుడు నిగమ
 నందరుడు పదమార్కుండు భాగ్యులుండు
 చిత్త ముత్తం పాలిటి విర్భరాగ
 మయి వైకుంఠవాసి రమాదత్తుండు

188

సీ ఆహుతి వ్యవహారధర్మరంబుచేతఁ
 వొలుచు నిష్ఠాపూర్త ముఖ్యమాలను
 గో భూమి దాన సంకు-మలచేతను
 నమితకాంచన విక్రీర్ణమలచేత
 నతిశయంబగు నియతాహారమలచేతఁ
 దీర్ఘ యాత్రాచి సంస్థితులచేత
 పువతరాష్ట్రాంగ యోగ తపోబలమలచేత
 నకుదిరమలగు సాంఖ్యమలచేత

తే A ఓరిని సత్కర్మ ఫలమలచేత వేద
 శాస్త్రమలచేత విజ్ఞాన సరణిచేత
 రాజమలచేతఁ ఎరిత్యప్తి రంజిం ద
 నంతరయముండు 7౩౩ వానాయణండు

184

క భాగవతార్చనను మహా
 లగుదు హరి తృప్తిసొందు పగిదిసి నే ని
 స్థాగతులఁ దుస్థి నొందం
 దాగమవేష్యుఁడు సబ్బదావండుఁ తొగిన్

165

క ఎవతరమగు నీ సూతు
 ఉననము వద్దాయరాతు అనెను పగిదిన్
 దినరుటఁ గర్మవింధం
 యను గుదు శారి కోర్కి పొల్లి ఎరుటన్

166

సీ పొటపొందఁగఁ ద్రివాద్విధూరి విఖ్యాతము
 లగు లగ్నరుఁడఁ నంబులొతు
 సగుణరూప స్వరూప గురువిభూత్యాదు
 లను భువిఁ ద్రాక్షుల యనమ లతును
 బ్రహ్మంబు గావింపఁ బరమ సంతుష్టులై
 భక్తులు ముక్తిప్రదాతలైన
 సూరులు కామత్యసాధులు జ్ఞాని బ్ర
 చారులు సద్గుణదారు లగుచు

తే గీ సంభవించు గావ ర్షులు నవన్య
 సాధనందయు వారిపూజన మొనర్చు
 నుర నవ్వాఁడు వానిచే హరిసవర్య
 చేరి తత్సరంబులు చేసికటలు

167

తే A సంగతి మహాత్ముడైన పుష్టపురోహతు
నిష్కమాత్ర సువర్ణంబు నిష్కతోడ
నెవ్వఁ డొనఁగును వానిచే మ్రేకుల
సర్వక ధన మివ్వఁబడినట్లు బలుఁబరిం . 168

తే A ప్రేక్షవాంఘ్రజంబు నెవ్వఁడు సేంది
తాము గృహిత్విత్తుడ నడించుఁ దలఁవతుండు
ఎరఁడు పశువని చెప్పుఁగా నగును వారియు
వానియెడఁ బరాక్రమఁడౌ నిఁబు 169

మ శ్రమ నెవ్వఁ డలి భక్తితోడుకను మార్గశ్రాంతుడైన వచ్చుచుం
దు మహాభాగవతోత్తమున్ ద్విల నొఁ దోడ్చి నింటికిం దెచ్చి త
ప్రసమ వాంఁ బొనరించునట్టి యిష్టదారంబుల గడున్ జేయువాఁ
డమరన్ దా భవమార్గజమము నొర్పుం బాయు సత్కంఠుగన్ 170

క ఏ తాఁడు పుష్టవోర్తహఁ
ద్రోవుగ వ్యూహికములఁ బూఁ యొనర్చున్
దెలఁతందేలఁ బూనితుఁ
దౌ తాఁడును దివ్యములగు వ్యూహులచేన్ 171

తే A వరున సంతల్ప మొనరించి పుష్టపురో
సర్గికో దాన పూజాదు లాచరింప
ఎవ్వఁ డట్టి నివారింబు హిస బుద్ధి
వాని వారింతు రమరులు స్వర్గగతుల 172

శ భగవద్భక్తుని దుష్కర
ముగ వాక్కుల నే నరాధముతు యాచించున్
ఎగుంగ వాడు మూడుం
దిగు : గతిన్ శస్మికతి సహనయింతున్

శ హరితర్తుని గని యెప్పుడు
స్థిరః బ్రతుక్తాన విదులు దేయక యుండున్
నరుఁ బాతఁడు దిరకాలం
11 బులి పాపాత్మ మొంది యుండు నిజవంగాన్

174

శ వాసోంకారాదుల
వాసిగఁ జూచిందు భక్తి బ్రవృత్త నెవ్వం
వాసుకృతి పుత్రబ్రాత
1 శ్రీ సంగతి మొససి పంపివృత్తిం గాంచున్

175

శే గి అంగవాహ తిరసాస్థింగములను
వ్యజన తాంబూల ముఖమూల వైష్ణవులకు
వరుస నంతుష్టిఁజేయు నెవ్వఁడు వాని
1 కొఱకు నంతుష్టఁ దగు రహవరుఁడు వ్రీచి

176

౨ వైష్ణవుల విడిచి యెప్పుడు
విష్ణువు నర్చించు నెప్పుడు వెనఁ దర్చుతా
నిష్ఠాశత వృత్తయై చను
విష్ణుఁడును బ్రసన్నుతా ప్తి వెలయఁ దరనిశిన్

177

చ విరివి నధితవేదుఁ డగు విప్రతులొత్తఁ కన్ప నెన్నఁగా
స్థిర ననధితవేదుఁ డగు శ్రీహరిభక్తుఁడు బారి మూర్ఖతం
బరఁగును భక్తిహినుఁడు దిగ్విపాశ్చయై తగుఁగాన నెన్నిటన్
హరిపదభక్తి యుత్పదగు వారిఁడు శ్రేష్ఠముండు మిక్కిలిన్ 178

అ వె అమవి సుద్రుఁడైన హరిభక్తుఁడగువేది
యరయ భక్తిరహితుఁడైన వేద
విదునికన్న నెక్కుఁ దడిగాక హరిభక్తి
కాల్కఁ దధముఁడగు ద్విపాతికన్న 179

కం భగవద్భక్తి విహినుం
డగువాఁడె త్రియోలోపర్పు నవి యెల్లను తెం
పుగ రాక్షసశిశువు లవి
నిగదిత మగు వాఁడు చెందు గెరియం బంటున్ 180

లే గి స్థిరముగా నిష్ఠునింబ ప్రతిష్ఠకన్న
నిల మహర్ముకు లగు సైన్యపుం ప్రతిష్ఠ
ననింఁ గావించు వలఁడు శతాధికమగు
పరామృత బ్రాహ్మినునని బ్రహ్మజారు లనిరి 181

సి బ్రాహ్మజాతిక వతుర్వర్ణజులగు వారు
హరిలాంఛనాదియ లగుచు నెపుడు
సఖిల బంధులగు హరియందు సన్మైత్ర్య
సూక్ష్మ, లగుచున్న సాధులైన

వారు భాగవతులు వారికన్నను మఱి
 వరవేద విదులైన వారు గారు
 శ్రేయ మృత్యుంత భాసిరు శంఖవక్త్రాది
 చిహ్నితు మనతులసి పయోరు

తే A హాక్షమార్కద్యయాంచితుఁడైన పుణ్యః
 జూది వారాయణుని వారిఁ జూచినటులఁ
 బాణ గావింప వలయును బాని వరమ
 భక్తి తోడుత సంతోష భరితుఁ డగురు

182

భగవద్భాగవత వేదావలము

క భగద్భిహ్నుం సంకితుఁ
 డగు ప్లిష్ఠుఁ బాణసేయఁ దాదృశి క్షేప్రం
 దౌగి దానితిఁ దక్షిణమన
 విగత మగు నప్రతన్న పృథక్పుణ్య మింన్

183

క హరి లాంబనుఁ డగు వైష్ణవు
 నిరతము భుజింపఁ జేయు నియతుఁడు సాక్షా
 ధ్ధరికివి భోజన మిడినటు
 లయఁగ నటులొని యధ్వరాదుల నైనన్

184

తే A అలర వైష్ణవ సందోహమలను జూచి
 యారయఁ బ్రదిక్షిణపఁ నమస్కారములను
 నెఱ్వఁ దొనరుఁ దా బుద్ధిహీన జనుని
 కొఱకు వారాయణుఁడు బాలఁ గుపితుఁ డగును

185

౪ తులసీకావస మొనరిది
జలసేకాదులనుఁ బ్రయ మెనఁగఁ బోషింపన్
దలకొను నెవ్వఁ డతనిచే
నల హృ హృతితుఁడు వైవ యటలగు వివిధేన్ 186

చ వారినిఁ బ్రతిష్ఠఁ జేసి నియమాదులఁ బాఠం నుత్పవయింపన్
స్థిరమతి నెవ్వఁ దిర్వపలా సేయు వరండు పితామహభిశా
మర దతిలేర నిర్మము సమర్పితుఁడై చెలువొని వెండియన్
ఋమపదంబు నంది పరమంబగు మోదనూఁ గందు నెంతయున్ 187

౪ శ్రీ నీకా ధరణీ కులములులన్ శేషున్ విహంగేగ్యుడన్
సేసేనన్ మునియున్ ముకుంద పరిషత్ప్రేరిన్ మహాభక్తి య
క్రానేకంబుఁ బ్రతిష్ఠఁజేయు మణి యుద్యమిష్ఠ శైవాఁడు ని
ర్యానందంబున్ బొందు వాఁడు వారితో సత్సంకమన్ గూడుదున్ 188

తే A అమల కోమల తులసీ దళావతులను
పార్థదత్తి సొలగ్రామ పూజసేయు
నెవ్వఁ డతనిని లక్ష్మి లక్ష్మీశ్వరుండు
నాదిదంపతు లుఁ బ్రీతు లగుదు తెలపి 189

క గురుఁడే సాధారణి యగు
గురుని ప్రయమె హరిప్రియంబు గురుక్ర ధరచే
హరి క్రుద్ధం డగుఁ గౌను
గురుపూజ యెనర్పవలయుఁ గోరి నరుఁ డింప 190

అ ౩ సేవఁ ద్రిదండధరుని విజ్ఞానసాధనున్

యలినఁ గిని ప్రణామ మొనరించి

పూజ సేయ వలయు భువి వరుం డందుచే

మహిమ విష్ణుభక్తిమంతుఁ డగును

191

ప సర్వమంగళ మొంగళ్యంబును సర్వశ్రేయః ప్రణామకల్యణును మహా
హృదయ మహాత్మ్యంబును ముక్తిప్రదంబును నాయుష్యంబును శ్రీశరంబును
భద్రదంబును యశస్యంబును విద్యావహంబును ధర్మ్యంబును నిష్కలంబును
వాపస్యంబును నారోగ్యకరంబును సుప్తమంబును శకునీ పురాణంబును
పెనిసి వినిపించు సుకపి వదీస్థాన ఫలంబును సర్వయ్య ఫలంబును
చింతి హరికిఁ బ్రియతమకర్తవ్యంబును మతియుం బుత్రకామంబు
బుత్రులను ధన్యాదుగు నతండు భవంబును సంపత్కామంబును సంపద
యను ముక్తికామంబును సుక్తియుం గాఢ విహంబును సర్వార్థ సిద్ధిం దింపి
యసంతరం నఁ బరమపదంబునం ద్రాపించు నదియునుగాక యేకత్వ
స్తంబం లిఖించి మహాత్ముండగు వైష్ణవనికొఱకు నొసంగిన
కృతార్థుని గృహంబున నిర్మంబును ననపాయనియై నిరి వసించు నిట్టి
మమవదనాభుండగు విష్ణుదేవునకు నభిప్రాయులగు ద్వాదశ మహాయోగి
దరిత్రలు పిసి నిశ్చయించు వారలను తిరణంబును నుండి పోయని
ప్రకృతివలన విషుత్తులం గావించునవి మహాయోగి మహాత్మ్యంబును
శ్రీమంతింబును నగు భాగ్యపతి పురాణోత్తర ఖండంబు నందలి చర్వా
రింకార్యాయంబును గూడ బారాణంబు నమగ్రంబుగా భక్తవరాయణం
బగు బారాయణంబు పఠిం ప్రజ్ఞా భరంభరుండగు వరునికిం దెప్పెనని
నూతుండు శౌనఖాదులకుం దెప్పి వారిం గృతకృత్యులం గావించు

198

చ ఎంచర కూర్మ కోల మృగన త్తమ వామన భాగవాద్యయో
 జ్వల రఘువీర సీతధర సోగత సాక్షి ముఖ స్ఫుటాకృతీ
 నవినభవావి దేవమనినాన నుతి స్ఫురణా కృతాదృతీ
 సంలిత భక్త రక్షణ విజక్షణ సాధు కటాక్ష సంరతి 193

క రాజీవదళ విలోచన
 రాజీవనవాండ తాండ రజా నిపుణ
 రాజీవధ్వజ బసకా
 రాజీవగృహ మక్లో రాజీవనలా 194

మాలిని దురితవన కురారా దూర్జటి స్తోత్రసారా
 పరమపద వినోదా భక్తరేఖా ప్రసాదా
 నరన దనులాలా నర్య దేవాదిదేవా
 విరచిత సుభక్తి ర్తీ వెలుగోపాత్ మోక్ష ర్తీ 195

గద్య 'ఇది శ్రీమద్రామ గోపాలకృష్ణ కరుణా కటాక్ష పీఠముల పాండిత్య
 దుర్మానవరతావనీమందలాఖండ స్వామ్యాధారీయ స్వనమర్తతాకృత
 పటపాదజంధనారావ వివరీత పతన క్రియా తిల్లికాధీ దంధులి ద్వార
 కోలా నూల వానూమధ్యతాంక కవన దండికృత హీర లోకృత నంది
 వీర ప్రతాప కీర్తి ప్రభావ కోసల వంశ పయ పారావార రాజానుధారి
 హీనంబర వామక పోత్ర రమణ భూపాలి పుత్ర లక్ష్మణుండా గర్భ
 మక్తి ముక్త వల రామసి భూనాయకాభిధాన సౌందర్య శీత సుమసాయ
 బహరీ పామనాయక ప్రతికంబైన భాగవ పురాణంబునందు యులిలా

సంభగయును పరదరాక్షసవంశును లక్ష్మణుండు యాదవప్రకాశుని
 ననుగ్రహించుటయు పతం దష్టేచ్ఛరతి త హరిశ్చేతస్థాపనయు
 గావించుటయు విశిష్టమత సిద్ధాంతంబును యజ్ఞ మూర్తి సురియ విభంగం
 బును సతండు రామనుద్యాక్షుగ్రహంబు గాంచుటయు యతింద్రుండు
 శ్రీరంగయునం దధిరసిండుటయు నమ్మహాత్ముండు పరమభద్రుని
 కరుగుటయు సూర్యార్పణతార ప్రణామంబును భాగవతిపూజావిశేషంబును
 నవ్పది యష్టమాశాసము సుర్విము సంపూర్ణము ,

చతుర్థాశ్వాసము

[182వ, పేజీలో "గ్రంథపాఠము" అనుచోట 8వ, పద్యము నుండి తొలగించి భాగము చేర్చుకొనువది]

తే గీ ఆ పురవరంబు బాలించు సభిరయశుడు నక్కులీనుడు దుర్బక్షకార్యలాః
ప్రాజ్ఞాదును వేదవేత్త ధర్మ సర్వరూపి సత్యసంధుడు ఐహలంబాలియగుచు

క ఆ రాజు యిషికి నందనుఁ డారూఢిం గలిగెఁ గొన్తు భాంజుఁడగుచున్
వేరు కుంశేభుడు దనం బాదుణి మామంబునను ఐవర్యసుతారన్

సీ ఆతఁడు నిందిన దాదిగా రామాంఘ్రి తామరస భ్యాన తత్పురుడు
వేద వేత్తయు ధనుర్వేదజ్ఞుఁడును సర్వ శాస్త్రవేదియు సిరిశాలి ధర్మ
వక్తలుండును ఐవంతుఁడు కుభగుణ కలిరుఁ(దీ)ష్టా పూర్త కర్త సఙ్గ
రాజుమాదామణి తేజస్వి మూర్ధాభిషిక్తుండు సదయుండు శేత దాత

తే గీ దైవత ద్విజ బోషితోత్సాహవంతుఁ డేకపక్షిప్రకపరుండు శ్రీకరుండు
రమ్యమతి శరణాగతరక్షకుండు నగుచు ధర్మంబుదే నతఁ డవని నేరి

తే గీ దివ్యమయగాఁ దనర్యు శ్రీదేవదేవు రూపము లతంబుఁడు డగుచు నారూఢి బలఁన
మువరింపుడు నివకసుతాధినాథ పాదపంకజ భృంగమై వ్రణలుచుండి

క అనుం గుఱుండయి నదుపాశత సకలార్చావతార సమ భక్తుండై
శ్రీతి సంబాధిపు విశేషత శ్రీరంగేశుఁడ నలిపి ముదముజోన్

వ ఇ ట్లర్చుతావతార విత్కార్యనా వరుండై నిరకంబును దదృక్తులం బూడి ఘనఁ
దగ్ధకదిక్తుండును దత్పురాయణుండునునై శరీరార్థ ప్రాణంబులు బారికి సమర్పింపుచు
విజరాజ్యం బంతయుం దదధీనంబు గావించె నమ్మహిపతి యిష్టిధంబున రాజ్యంబు
భాగవతాధీనంబుగావించి యున్నయిత నొక్కనాఁడు భగవద్భక్తులును మహాత్ములును
గరుణాకరులును శమదమక్షమాపరులును విగత రాగులును లలాట) మ(భ్రమ)త
శ్వేత ద్విద్రోక్ష్యంబుండదారులును దన్మధ్య గువర్తరేఖా సమాన హరిద్రా మూర్తి లం

యతులును దురిగి సరసిడుచున్న చాలిరా నింధురకఁదరులును భుజామూల బ్రాహ్మర
 వారాయణ శంఖచక్ర చిహ్నులును (ద్వయమం) త్రానునందాన దరికాదరులును
 దదర్శామభవానంద పురికిరాగులును వశిష్టరాంతరిరంజులును తిరేంద్రియులును
 భగవద్దాస్య యోగైకభోగులును వాచార్య నిష్కాగరిష్ఠులును నిజపాదకమల ర్యా(నంబు)న
 నలిని ధరణి మండలంబు పావనంబుఁ జెయు నమ్మహానుభావులు స్నేహప్రసన్న
 హృదయులును భగవద్దాసానుదాసుండగు నారాజ గృహంబు పూర్వంబు లాతి
 ప్రవేశించిన

|| వారక మంత్రిప్రేరణ వారించుడు ప్రేతములను వారిం గని దొ
 వారికులు నల్పి యేత్రతీ నాహతిం లల్కి రిట్టు లజ్ఞ జనముల్

తే || ఇప్పు భంకాపురమున మహితలేఖఁ దువిదతోఁ గూడ సుఖగోష్ఠి నున్న వాడు
 చనుఁడు వైష్ణవలార భూజావి సభకు వచ్చి నప్పుడు మీ రిందు వత్తు రనుడు

సీ అవి విని భాగవతాగ్రుణ్ణ లోఁగాక యని వైష్ణవ గృహంగణాధిపనతి
 యొగి టిటముల లేచి ముద్రిదం బగునని యన్నోన్య వాక్యము లాడుకొనుచు
 వేదికయందు నివేశించి రటగాన శ్రితి భగవద్దాస్యశీలు లైన
 సత్యవంతులను రోషము గల్గ నేర్చుకే యంత నా ధారుణీకాంతుఁడు పరి

తే || వార ముఖమున వైష్ణవజన నిరోధనంబు విని సత్యరమున కుభంబు గాంచు
 కయనమువలన లేచి వైష్ణవుల కకట యీ విధంబు నిరోధంబు లెందు గలవి

క అనితద్ధ భక్తులగు వార నిరుద్ధులు! దేనితి నీ యవరాధము నే
 నని లింతించి మహిపతి చని వారి సమీపమునకు సాధ్యసమితియై

ఉ వారి పదారవిందముల వ్రాలి సముద్ధరి లేచి పాణిపం
 లేరుహముల్ మోగిచ్చి నృపతేసరి పల్కి దయానిధుల్ శ్రమా
 సారలు మీరు మిమ్ములుఁగఁ జూచి మంత్రీ కృతావరాధమున
 జేరి శ్రమింపరే కరణఁ జిందితి దానుఁడ నందు వేదివన

భందస్సూచి

క్ర సం భందస్సు	అక్షాంశము								మొత్తము	
	1	2	3	4	5	6	7	8		
1 అటవెండి	9	12	6	2	14	7	11	8	-	69
2 ఉత్పలమారి	8	4	4	8	8	4	7	4	-	42
3 ఉర్వాహవృత్తము-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2
4 భందము	47	62	42	67	55	108	89	66	-	621
5 చంపకమారి	17	8	9	14	9	15	27	10	-	106
6 తేటగీతి	88	42	98	88	28	65	29	41	-	829
7 తోటకము	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
8 వంద రామరము	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
9 భుజంగప్రయాతము-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
10 మత్తేభము	14	5	8	10	9	11	10	8	-	66
11 మాలిని	1	-	1	-	-	-	1	1	-	4
12 శార్దూలము	1	2	-	4	9	1	5	2	-	18
13 సీసము	21	26	19	88	27	36	29	34	-	224
14 వదనము	85	29	24	16	11	9	22	28	-	172
మొత్తము	181	173	144	195	174	252	280	195	-	1549

పద్యసూచి

ప్రారంభము	పుట	ప్రారంభము	పుట
అంగవాహ	450	అంరిట శ్రీమంతుండు	885
అంతః ఐనిర్విప్లవ	118	అంతట శుగంధ	858
అంతః గాంధీపురము	81	అంతః దీర్ఘ	111
అంతః గృత శౌర	58	అంత రై వచనమున	258
అంత గోవింద	237	అంత వర్ణాంత	254
అంత జటనాంది	122	అంత వరని	888
అంతట పీఠాన్ని	87	అంత వది విని	278
అంతట గాంధీ మహా	80	అంత నమ్మహిపాణి	281
అంతట గాంత	847	అంత నమ్మనింద్యు	250
అంతట గొన్ని నాశ్చర్య	158	అంత నమ్మనుండలు	72
అంతట దద్దపుట్రాంతం	212	అంత నాకాశనగరము	88
అంతట ముని	290	అంత వారని	148
అంతట నవంత	88	అంత నాస్యవ	185
అంతట నయ్యాదవ	411	అంత నాథూరకారణము	20
అంతట నా యోగు	48	అంత నాథూమిసురవర్ణ	288
అంతటను జరచరాజ్	88	అంత నానా	71
అంతటను విజ్ఞానరీ	88	అంత నానరీ	288
అంతటను మేలుకొని	251	అంత నొక్క సమయ	105
అంతట నొక్కనానా	101	అంత ఐహవస్తువుల	288
అంతట భార్యను	878	అంతః బ్రహ్మమాను	101
అంతట మంత్రులందఱు	188	అంతః వ్రీయభక్తు	880
అంతట మౌని	88	అంత భార్య	887
అంతట రంగభర్త	185	అంతట మంత్రులు	188
అంతట రామానుజ ముని	897	అంత మునీంద్రు	250
అంతట వానరే	258	అంత యోగిదాసు	80
అంతట వియోగ	887	అంత రంగేశ్వరు	857

ఆంధ్ర రాత్రి సనన్	269	అక్షయ దళంతు	177
ఆంధ్ర లక్ష్మణ యోగి	410	అఖిలంబు లై నట్టి	884
ఆంధ్ర వారల	445	అఖిల గుణములు	148
ఆంధ్ర వేదికపై	214	అఖిల జగత్పాత	148
ఆంధ్ర శివక	121	అఖిలజన్మలార	178
ఆంధ్ర శ్రీ కూర్మము	427	అఖిల పాతక	219
ఆంధ్ర శ్రీ వేంకటాద్రి	888	అఖిల పాపము	178
ఆంధ్ర సంతసంబు	888	అఖిల లోక శరణ్య	194
ఆంధ్ర సంతోషము	421	అఖిలలోక కల్యాణము	804
ఆంధ్ర సమయము	405	అగణితమగు వైశ్వర్యం	100
ఆంధ్ర సమస్తదేవ	174	అగ్రహ నిగ్రహ	180
ఆంధ్ర సమాహతు	282	అగ్ని సాక్షికముగను	215
ఆంధ్ర సువృష్టిక	26	అచ్చట నుండు	427
ఆంధ్రుల హిరణ్మయము	88	అచ్చటికిఁ బోవుచు	288
ఆంధ్రుఁ గలవార	408	అచ్యుత పార్శ్వదులైవ	444
ఆంధ్రుఁ జిన్నాంధు	365	అచ్యుత నీలవస నాంశ	409
ఆంధ్రుఁ జొచ్చి	81	అద్యుతులవృ	400
ఆంధ్రుఁ దగుయె గిరా	81	అద్యుతునిఁ గూర్చి	281
ఆంధ్రుఁ దనరారు	288	అజాదు కది హస్త	81
ఆంధ్రుఁ దనర్చు	89	అటఁ జది భూసురు	851
ఆంధ్ర దివక్రయ	298	అటఁ జనుచో	267
ఆంధ్రుఁ దొంటి	254	అటం జిందారరు	150
ఆంధ్ర నాద్యమైన	24	అట నమ్మచోముని	129
ఆంధ్ర నిగమాంత	402	అట నా కాల	246
ఆంధ్ర వర్తిండు	29	అట నుటజంబున	258
ఆంధ్ర వసించు	152	అట నుటజంబునకుం	242
ఆంధ్ర వసీయించు	51	అట నెదురు వచ్చి	422
అంబుబాక్ష	418	అట వహంతకుఁ	272
అంబుబాక్షుని	22	అటఁ బావనం	91
అకలంక చురిని	99	అటఁ బ్రయాగకు	50

అట భగవంతుడై	244	అరిని నందర్పవము	171
అట భర్తాచరణావృతంబు	31	అరిని సదుగ్ర	89
అట మధుర కవి	158	అరిని శరముం	848
అట మహాద్వీప్తమువతుఁ	92	అరి నిర్వాత	269
అట యశోద సరణి	98	అరి బాసురము	74
అట యోగివరుడు	411	అరివ కంగఁగ రాగ	888
అట చారి కదళేఁగి	78	అరివ నేను	257
అట సరోయోగి	22	అరుం గుణుండయి	457
అటగాన శ్రీ వైష్ణ	278	అరుం మతి	88
అటుఁగొడున్న	171	అరుంము విష్ణు	160
అట్టి దీపం	88	అరుం మైసల్లి	88
అట్లు ద్వికక్షుం	108	అరులాలాప	288
అడుగులు కేటి గుంపు	288	అర్చిత గోదానతి	244
అక్క దలిలాళ్ళుకుడు	818	అది మొదలుకొని	19
అక్కడు జువించిన	487	అది మొదలొక్కని	289
అక్కడు గ్రహవర్ణమానుకయ	82	అది యశీత	182
అక్కడు దివ్యదిక్కుదను	271	అదియు మొదలుగ	81
అక్కడు సంతతిఁ	22	అది విని	458
అక్కడు పొజ్జుకర్త్రుహు	221	అద్భుతరమము	288
అక్కడె పరబ్రహ్మ	221	అదికరోరయిలై	224
అక్కడె విశ్వంబునకుఁ	284	అదికి మగు	822
అరిని కతవి	887	అదివ మీద్రయ	227
అరినికి గల్గె	141	అనమ కావేరి	228
అరినికి రూప యోవన	142	అనమ గంధ	194
అరిని గనుంగొని	258	అనమ వారాయఁ	160
అరినిచే నిట్లు	155	అనమ మీపు	28
అరిని పురోభాగమువం	408	అనమ భవార్థి	10
అరిని పంస	141	అనమని యజ్ఞశాలి	185
అరినివర్ణ	88	అనపయ్యుండయి	80
అరిని వృషభాదిపా	101	అనపాయనిగ	288

అనయముఁ బ్రసాది	299	అని నరుఁడు వేఁడు	405
అనయం బాతఁడు	248	అని నారాయణముని	405
అనయంబు పావనం	228	అని వృత్తుని	281
అనయంబు భవదీయ	258	అని వరము	288
అనయంబు వైష్ణవా	271	అని వలితెడు	267
అనయ మణిమాత్ర	118	అని పంక్తి	119
అనయము నీ దృఢ	244	అని పంక్తివ	267
అనయము నివృఁదేని	285	అని పంక్తి వృత్తి	182
అనయము నే మహా	1	అని పంక్తి	440
అనయము భవదీయ	8	అని పాఠ్యురి	102
అనయము రాత్రితై	274	అని ప్రాశ్నిందివ	155
అనయము వైష్ణ	277	అని బహు విధమున	244
అనవరతంబు స్త్రీతగిరి	218	అని భక్తాగ్రణి	282
అన విని	277	అని భగిని పంక్తి	248
అనవుం దన్యాకృమ	120	అని మదముని	211
అనవుం దా భువి	294	అని మదిఁ జింతింది	292
అనవుండు తద్యాకృ	102	అని మనంబున	172
అనవుడు దేవతాం	412	అని మృగ్నాదిన	288
అని చెప్పి కరుణ	26	అని యృగ్నాదిన	252
అని చెప్పి వైష్ణ	288	అని యృగ్నాదినపద	246
అని తన	254	అని యృగ్నాదినపద	200
అని దాని	108	అని యృగ్నాదిన	255
అని దుష్టాకృమ	171	అని యృగ్నాదిన	419
అని దేవదేవి	248	అని యృగ్నాదిన	189
అనయము దేవతంగని	201	అని యృగ్నాదిన	141
అని దేవదేవి	128	అని యృగ్నాదిన	427
అని ద్విజ	274	అని యృగ్నాదిన	158
అని ధరణిశ్వరు	188	అని యృగ్నాదిన	275
అని నరుఁడు పంక్తి	267	అని యృగ్నాదిన ప్రశ్న	202
అని నరుఁడు పంక్తి	261	అని యృగ్నాదిన భూసురు	189

అని యిటు మహా	417	అనువమ భర్మరత్న	808
అని యిట్లు వాగడి	118	అనువమ మగు	823
అని యిట్లు హరితి	287	అనువమమూర్తి	82
అని యిహిరంబున	872	అనువమ సలౌకికుని	147
అని యివిధమున	19	అనుమోంద విశేషార్థం	274
అని యివిధమున	879	అన్నదీ శీరమునకు	288
అని యిహ గతి	227	అన్యోన్యముగ	168
అని యిహ యర్థము	225	అపు డంబరమున	252
అని యిహ రీతి	210	అపు డా చైత్యపులు	488
అనియె నిట్లు	871	అపుడు గుమ వర్షములు	182
అని రంగేశ్వరు	840	అపురస రెండు	92
అనిరుద్ధ భక్తులగు	458	అపురసలఁగూడి	49
అనిశంబు	164	అపురసలలోన	248
అని సమీచ	212	అప్పు డా స్పృశుడు	259
అని హరి	228	అప్పు డా రాజు	285
అనుచు జీరితింది	154	అప్పు డా సీత	80
అనుచు నిట్లు వలర	288	అప్పుడు ధన్వంతరాధీశ్వరుఁడు	278
అనుచు బరస్పరోక్తుల	845	అప్పుడు రంగభర్ర	251
అను డవ్యాక్యము	288	అప్పు డొక్క యాసురాగ్రణి	184
అను డా వాక్యము	108	అర్థి హెచ్చలు	888
అనుడు జను లెని	77	అర్థిజానాథ	141
అనుడు మంత్రులవల్ల	871	అమరదిర్ఘ	814
అనుదిన ప్రసన్న	281	అమరనే యోవన	199
అనుదినంబు	255	అమరావతి	250
అనుదిన మిట్లు	879	అమరులెల్ల	187
అనుదిన మీ మునీశ్వరు	224	అమలంబగు	84
అనుదినము గాఢయ	808	అమల కోమల	458
అనుదినము నీ వానర్జిన	288	అమల పయోజగంధ	288
అనుదినము మోహ	854	అమలము కలహంస	81
అనుపమ కోటి సూర్య	28	అమల విభూతి	144

అమలు	280	అం తాడుణ్ణాదగంలు	2
అమిక సౌక్య	297	అం త్రిపాద్విభూతి	10
అమృత ఎయోది	178	అం దుస్సహమైన	02
అమృతాంబుది	304	అం న్నానము	24
అమృహాత్మ	307	అం పన్నిద్దరు గల్లాటన్	5
అమృహాత్ముండు	274	అం పన్నిద్దరు ఐద్రతా	486
అమృహాత్ముడు	277	అం మధుర	307
అమృహాత్మున కయ్యె	141	అం యుక్తి	345
అమృహాత్ముని	118	అం యసంతాది	304
అమృహాత్ము పరివ	419	అం య గంధోపరిష్కర	109
అమృహితాత్ము	340	అం య గా ర్తిక	221
అమృనిరాతా	408	అం య జన ద్వి కర్మ	17
అమృద్మా క్తి	245	అం య దద్దర్శనోత్సాహ్య	117
అయతరగురు	77	అం య ననంతసంఖ్య	277
అయిన నైష్ఠపురియం	172	అం య శయోధ్య	306
అయం గ నర్పాయని	22	అం య విత్తు	339
అయం గ మృతమేమి	388	అం య నైష్ఠవ	452
అయం దవ పురితి	371	అం య సరోభూత	442
అయం ననోన్య	110	అం య సింహాసనముం	309
అయం నర్ప	330	అం విష్ణుదితముని	348
అయం నా యాళ్ళ	118	అం సోధోపరి	320
అయం నాకప్పుడు	80	అవధింపుము	364
అయనే య గుర	304	అవని గవేకన్యా	320
అయం గుమ్మర్లమాను	87	అవని గైంకర్మాను	243
అవించంబుం	361	అవని దేవదేవి	246
అవించావన	17	అవని నిప్పటికిని	332
అవించానన	331	అవని పాల్గొన	191
అవించోర్పం	268	అవని పాలక	275
అవి విభవానివృద్ధి	8	అవని మోక్షాల్లి	331
అరుదార నివా	50	అవని విభుండు	370

అపని కూడుచైవ	451	ఆ పురమం	289
అపని శిషాచలా	80	ఆ పురవరంబు	182, 457
అపియ శ్రైగుణ్య	88	ఆ పురికి	220
అసమ సంధ్యాత్ర	175	ఆ మానినిలో	208
అస్మత్ప్రభావమో	4	ఆ ముని భుజించు	250
అహరహమ హైమ	208	ఆ ముని వద్ద్యులంతటి	51
అహిభూషదాప	178	ఆ మురదైత్య సంహతు	150
		ఆ మృగాక్షియందు	285
		ఆ మృదూత్తి పిని	277
		ఆమోద లోకమున	208
ఆ కాంలాగుడి	258	ఆ యెడ వారల	87
ఆ కాంతారత్నంబు	276	ఆ రాజ ఋషికి	457
ఆ ముందు	280	ఆ రాజ పుత్రిక	79
ఆకుల బాకుల	297	ఆ రాజీవ భవాది	215
ఆ జనకు ముని వాయుకు	201	ఆ రాజు	184
ఆశాదు మాచి మాచికి	77	ఆ రాజ్యంబున నుండు	284
ఆ దివి మో యుక్త	2	ఆ రాకు	298
ఆదరమున నా సరపతి	184	ఆ రీతిన్ మధుర	226
ఆదిర్యాంతర వర్తి	292	ఆ రుక్మిణి	241
ఆది పూరుష	287	ఆరూఢతర	247
ఆ దురాత్ముల	182	ఆరూఢిగా	28
ఆ దేవుడొ గాక	288	ఆరూఢి గోదా	200
ఆ దేవదేవీకు	88	ఆరూఢి స్రూణేంద్రియ	229
ఆ నందమతో	407	ఆరూఢి నక్ష	447
ఆనందవంతుఁ డయ్యా	222	ఆరూఢి ఐద బ్రహ్మము	284
ఆ వగరోపసందనము	287	ఆరూఢి వేగ	150
ఆ వృషాయందు	185	ఆ లతాతన్వి	250
ఆ పద్మ కర్ణిక	12	ఆ విమలం	89
ఆ పాంధ్యాధీశానుం	216	ఆ వైష్ణవన	296
ఆ పురంబున నుండు	224	ఆషాఢ మాసంబు	290
ఆ పురజన	288		

ఆననమనందు	44	ఇల పి కటాక్ష	188
ఆ సమయములు	261	ఇల వీడ్పుకుండగు	106
ఆ సమయమున	151	ఇలను భవస్థుమందు	309
ఆ సమయమున	255	ఇల మహా పుష్కము	309
ఆన్యము దిన్నంది	296	ఇల మహా పూర్ణమని	405
		ఇలయందు రా మానిని	270
ఇ		ఇలయందు దైవ	254
ఇంతులు గొంద కాంతరిక	208	ఇలయందు బొక్కని	444
ఇందిరాధీశ	148	ఇల నప్రదక్షిణంబుల	448
ఇందిరా ధీశ్వరునకు	292	ఇల సరోజూత	86
ఇందు మత్రిమమూ	48	ఇల్లాయిగ నేలదె	389
ఇంపు పిఱంగ	366	ఇవ్వబాపనియందు	101
ఇట్టి బాక్కయి	378	ఇవ్వరము దొక్కి	189
ఇట్లు కైంకర్య	289	ఇవ్వదంబున	65
ఇట్లు బహుదిమములు	96	ఇవ్వదంబున	62
ఇట్లు భక్తి రసావేశ	101	ఇవ్వదమున	448
ఇట్లు మునివరు	100	ఇహ పరపాత కాముడనై	275
ఇట్లు సంతతము	242		
ఇతడు పరాంతరి	381	ఈ	
ఇతని నామము	24	ఈ కుమారిక	298
ఇతని ప్రభావము	102	ఈ దృశ్యందనైన	404
ఇది మొదలు	62	ఈ ప్రకారమున	328
ఇది యేమి పాతునో	146	ఈ మహా మహాయో	260
ఇప్పుడు నా ఇన్న	117	ఈ మాడ్కి	402
ఇప్పు కంఠాపురమున	458	ఈ మునిరాజు శేఖరు	247
ఇప్పు దీ శోక	256	ఈ యధిపు	373
ఇమ్మవనుకాపు	248	ఈ రీతిని	355
ఇమ్మహా బాగవతును	488	ఈ రీతిని	388
ఇల నవ్వాసన	265	ఈ రీతినుండు	205
ఇలనా భూసురు	188	ఈ రీతి	286

ఈ రిం	888	ఎవరు ప్రశ్న నేయ	188
ఈ విధమున	888	ఎవరి కి భాగవతుల	487
ఈ విధమున ఎవర	881		
ఈ విధమున వెలు	177	ఏ	
ఈ విధి తూచితు	188	ఏవన నేమి	848
ఈవు దుక్కిలుడవయిన	442	ఏను తెండ్లారు వందాక	806
ఈవు నేను లేని	47	ఏను కిష్టదనో	102
ఈ ప్రేతవన మేడ	85	ఏ నేమి వంకరేదా	878
ఈ నమ స్తంబు	85	ఏము హివమతుల	187

త

అగ్ర దీక్షాక్షరంబు	488	ఏ యే స్థానంబుల	880
అరమన నర్పతు	95	ఏని నాకోడ	108
అరురర వారకంబు	858	ఏ వాడు వెన్నెవో త్తమా	449
అరుదీ వై యగు	89	ఏ వీడు గల్లా	268
అరుపినప్పత్త	281		
అరుమతి యగు	244	ఇ	
అరుదుతియై	108	ఇంద్ర శ్లేతంబునకు	819
అరువిజ్ఞానమయండు	198		
అర్విః ఉరకాలమున	58		
ఉల్లంఘింప నశక్త మౌదు	105	ఓ	

ఊరి

ఉల్లిరగుదానుభూత	888	ఒకనాఁ డా గోదానతి	801
		ఒగి యోగవిద్యులు	111
		ఒవరంగ మతమంటపమున	827
		ఒప్పగా మీరు	169

ఎ

ఎం దం డట్టం	19	క	
ఎవరు సిపి మోక్ష	18	కంజాత్త వక్షసుని	148
ఎంమి ఉదధిన్మయంబగు	480	కంతురి వాణనంగతి	251
ఎనఁడు పరశక్త్య మనుషేర	279	కందమ్మలు దమ్మం	294

ఓందర్ప జ్వర పీడ్య	248	కరము బ్రదిప ర్తియై	270
కందిజానాయక	282	కరములచే నా జారిక	290
కక్షభంత దీప్తి	41	కరములు కమ్ములు	384
కడగి యమాద్యష్టాంగ	68	కరము గుళసేయు	299
కనకధరాధరంబు	360	కరిరాజార్చిత పాణిపద్మ	114
కనక సుత్రమ సల్లగరూ	328	కరితైలైద విభువ్	87
కవ జ్ఞానానందమయం	82	కరుణాకర దేవా	182
కవ నద్యద్య సహిత మశు	418	కరుణామూర్తి	307
కవ నిఖిల జీవకోటి	15	కరుణారస	3
కవ నిధి యెవ్వరి	168	కరుణారసామృతాంబుధి	321
కవ సంతోషారి జేనియు	311	కరుణానలోకనంబు	145
కవ భక్తిసౌరు	106	కలదౌత్యాసీమని	88
కవ మీ రిత్తం	170	కలయంగ జీవపరమా	38
కవ యోగానందాంబుధి	111	కలయంగ నందుల వర్తిలు	284
కవి తిర్క్కుగోవి	178	కలయంగ విహుజ్యేరమై	98
కవియన్ విప్రపరుండు	287	కలయంగ సర్వ పావనము	58
కవియన్ విరాజానన్యన్	348	కలయ నఖిల లోకమంతకు	15
కనుగవ తక్కుయన్	254	కలయ వపార స్తోత్రం	418
కనుగొనఁగా ధర్మి	205	కలయ వరాక్షిక	148
కన్నులు గల్వరేకులు	294	కలితి రదనములు	295
కరబద్ధాంబుధి పుటురై	220	కలిత శాంపనమణి	201
కర మరీద బ్రహ్మ	8	కలిత సమస్త సుగంధము	200
కర మనవత్కుంగ	81	కలుగడు కర్మయోగముల	487
కర మృకృతి	380	కలువలశయ్యఁ జేర్చి	344
కర మష్టాక్షర	82	కలువలశయ్యపై	208
కరము దృఢ ప్రతుఁడగు	117	కలువవింతకు	344
కరము ధరామరుం	259	కలుషాకరు నపరాధం	420
కరము నశాంత విగ్రహ	128	కల్యాణగుణవతి	188
కరము బ్రయాగ	59	కల్పార ధూళికా	361

కాంతారత్న మటయ	848	శ్రీనిని దత్త సమాకాంక్ష	878
కాంతి వీధని	808	శ్రీనిని రామమ్మ	887
కాన నీ విప్రవర్ణుని	848	శ్రీనిని ద్యానము	888
కామిక వస్త్రప్రదయ	820	శ్రీనిని మహా పుణ్యంబగు	818
కారణము కొరకు	16	శ్రీనిని యంతట	67
కీర్తి మహిమము	20	శ్రీనిని యిట్లు	888
కుండిర దళకంఠ	180	శ్రీనిని	888
కురుకావ్యం దనరు	828	శ్రీని మహాపుణ్య మగు	808
కుంఠ గోత్రము	850	శ్రీనియంద	874
కుంభేశ్వర మస్త్రియ	187	శ్రీనియందు	246
కుమానా కురంగదాపుని	178	శ్రీరాంబోధి	208
కృత యుగమందు	826		
కృష్ణయోగి	127		
కేరళదేశములలో	181	బద్ధ చర్మదారి	876
కైలయ దాయినే	426	భాగి సిరాంబాతయో	188
కేశస్య గహణము	94	భాగి విద్విత్	826
కామోదకి	27		
కౌస్తుభ నిలాసికం బగు	281		
క్రతు విధ్యంబు	47	గణానింప	182
క్షమ నీ మాయా	9	గణ్యంబై	827
క్షమ నుటఁ ప్రాంతాళ్య	262	గరిమఁ తిత్తు	82
క్షమ సుర్రమ కరణ	828	గరిమము	186
క్షమ న్యాయ దత్తిత్తి	449	గరుడస్కంధ	280
క్షమ యందలి	807	గారుడాద్రి	818
క్షమలోఁ జెల్లదాహ్యయుల్లె	188	గురుఁడే	468
క్షమ సకృదుర్వారణ	408	గురుతర	280
క్షమ సర్వము	178	గురుతర	20
శ్రీని నరఁ దొక్క	489	గురుతర	168
శ్రీని విష్ణుపేయ	118	గురుతరుడగు	408
శ్రీనిని గోదావరము	288	గు రుద్రా	420

గురుమతియై	10	పునఃచార	278
గృహముజేరి	88		
గోపక భార్యలయ్య	288	చ	
గోపర్థనగిరి	308	చంద ప్రచందులను	250
		చందప పారిజాత	240
		దక్కనితాడు	840
ఘటితాచలవాసి	218	ద్రక్షరీర్థంబునందు	224
ఘనలైక్యయగు	210	చతుంపరాతి	70
ఘనజగుప్పా	288	చన స్త్రీప్రమోద	308
ఘనతః జిన్నొందు	54	చరణకమల సంచార	178
ఘనతర	255	చారుతర తర్పద్యా	151
ఘనతర	7	చించితమూల	148
ఘనతర	118	చిత్తమందు	284
ఘనతర	282	చిత్త మిగురొత్త	278
ఘనతరమగు	91	చిత్రహరిమనసు	226
ఘనతరమగు	448	చిత్రోద్భవప్రద	258
ఘనతరమైన	218	చిత్రతరభద్రదాయక	228
ఘనతరరత్న	248	చిప్రవలసివపని	164
ఘనతరరత్న	180	చెలు రవ్వేళల	244
ఘనతరాత్మం దగు	297	చెలువ మగు	225
ఘనతరుం దనంత	215	చేతనుం చెల్లి	198
ఘనతరు	258		
ఘనతరోరపురోద్భాస	88	జ	
ఘనమగు	85	జగతిని గంగా	210
ఘనమగు	224	జగతిఁ బుణ్యంబు	222
ఘనమగు లవ్వల	57	జగతి యాచనసన్ని	276
ఘనఁ గృష్ణం	2	జగతి పొలం	44
ఘనఁద నగునట్టి	288	జగతి సవిస్మయంబుగ	184
ఘనఁడు	124	జగతీయ	169
ఘనఁడు	258	జగదధీశ్వర	128

అగమములు	420	తత్పరీక్ష వేయ	109
అనంతని తరణ	284	తత్పరావంతు	184
అనంత్రీ	178	తద్గుణానుభవస్వాద	111
అను క్రింద	196	తన కై శిశుము రీతి	268
అనపతి	182	తన గృహసీమయందు	122
అన్నింటి వేరకు	152	తనదు నిర్మలాంతి	282
అయి కమలా సహాయ ?	48	తనదు నిర్మలమవం	298
అయి విండిత	48	తనదు స్వరూపం	284
అయి విమలహార	292	తనదు హృక్కర్మిణి	118
అయి రమ్య	42	తనదు హృదయకోశము	28
అంకము	414	తనపురిఁ జాటునుట్టిన	289
అందరకూర్మ	455	తన భార్యకోడ	199
అంతఃపాది	214	తన భువిక్రమానం	2
అంతఃసంభవనితో	218	తన మార్గంబున	281
అంతాక్ష	400	తనయ	278
అంశాయతలోచన	445	తనదం బిమ్మిని	212
అంతరైరాగ్య	80	తనదు మధ్యక్ష	228
అగ్ని జెన్నాంపి	40	తనదు మహాకృష్ణుని	24
అష్టస్వరూప	425	తన వే తంబను	2
		తన శిష్యును	421
		తన సహివంబునందు	225
అంశార	189	తనుజాత వేదనందే	242
		తనును స్పృశింపుచును	284
		తన భర్త ప్రభుగణంబు	45
తగు దండాధ్యం	171	తమతల్లి	298
తత దాయార	287	తమ దీప్తి	2
తత మతి	289	తమసానది	219
తత భువమూర్తియై	200	తరుణార్క	45
తత్తరం జెంది	204	తరుణి	201
తత్పరయోజాక్షి	170	తరుణి	240

తటి హరిదర్శనమున	288	దివ్య మగు	818
తలఁచ మతిహిం	10	దివ్య మగు	817
తామసుఁడ	128	దివ్యము	41
తాదృశ్యావాసిని	284	దివ్యములుగాఁ దనర్చు	457
తావళ పాదదాన	257	దివ్యసమ్మతుల	89
తావళ క్రూరసంక్ష	128	దివ్యహోత్రముల	888
తిమిరూపమై	842	దీని మృత్యు	291
తీవ్రముగఁ బోయి	127	దీని మీరలు	8
తులసికావన	458	దీప్తి విద్యోతమానుని	96
తురగములు	870	దుఃఖ మొనఁగు	440
తులసికాపుష్ప	240	దుఃఖాంతము	489
తులసిసీమ	242	దురహంబుతులగు	280
త్వద్గురుమహాత్ము	128	దురితపవనులారా	456
త్రికవి యనెడు	291	దుస్తర	7
త్రిగుణాత్మకు	428	దుఃఖముగ	54
		దేవతోదనము	121
దండము	75	దేవతాధ్యక్షుండు	80
దరవిసరము	201	దేవి దూతుము	104
దాని భుజియింది	287	దైత్యసంహార	78
దాని రాముని	182	దైవర్షి	811
దామణి దుఃఖ	188	దైవసందిత	197
దినదిన మాతలోదరి	262	ద్రవ్యముమఱిగి	278
దినదినము	281	ద్వారపాలుర	189
దివస గ్రీష్మము	208	ద్వారపతి	208
దివిజవంద్యుండుగు	202		
దివి గురదుండుభుల్	285	ధన మివ్వఁజాల నిది	255
దివ్యవందన	191	ధన్యువానుకూల	850
దివ్యతర మగు	228	ధన్యతర మైన	224
దివ్యశేఖోవిరాజితు	180	ధరణి నమ్మా	108
దివ్యంబై	289	ధరణిని	78

ధరణిపై	140	వర విను వేను తిప్పెర	188
ధరణిపై	110	వరినాక్షదాసు	858
ధరణిఁ బరిత్రాంబగు	819	వరినాక్షిమణి	801
ధరణిగుమస్తదిక్కుల	85	వలువగు	828
ధరణిగుమస్తశివ్వు	408	వలువుగ	852
ధరణిగుఁడర్థ	822	వలు వొందు	108
ధరణిమంటప	85	వనవిధయైన	165
ధరణివృక్ష	288	నవ్యతర మగు	828
ధర సందుండిన	97	నాకాష్టరాంవై	892
ధర వర్తకికుం	246	నాకుఁ గైయిర్య	420
ధర వవ్యర్థంబు	49	నాథముని	406
ధర నుదురు సోఁత	415	నానారత్న	408
ధర మనోహరమైన	808	నానావర్ణ	241
ధరయందు	485	నానావిధంబులగు	298
ధర్మవిఖ్యాతుండు	278	నానావృక్ష	288
ధర్మశ్లాఁగుమ	860	నారాయణ	218
ధాత్రి రామావతారంబు	29	నారాయణ	288
ధాతుని దివ్యగంధ	812	నారాయణ	148
ధీమతుం డగు	81	నారాయణముని	895
ధృతి గాఢ	882	నారాయణముని	189
		నారాయణాశ్యా	254
నంద్రవజ్రమున	808	నారాయణాధిరామం	388
నముఁగూర్చి	47	నాసికజాత	208
ననుఁ గూర్చి	51	నిగమనిగమాంత	888
ననుఁ బాడించుట	487	నిగమాంతశ్లాఁప	285
నన్నుఁ బాడించు	281	నిగమాంత పోరద	134
నరక మరవిఫాలా	158	నిగమాంతవిశ్లాప	275
నరకాసురుఁ డ్రుంచి	888	నిగమాద్యములగు	88
నరమత	178	నిగమాభిషక్తులు	15
నరమహాభాగ్య	858	నిగమాభిషక్తర	418

విజయలక్ష్మి	224	విజయలక్ష్మి	349
విజయమర్త	114	విజయమర్త	414
విజయ సర్వం	209	విజయ	218
విజయం	227	విజయ	482
విజయ హరి	182	విజయ	418
విజయం దా	880	విజయ సర్వసర్వ	198
విజయం తర్వాత	407	విజయ	202
విజయం నిందియ	272	విజయ	1
విజయం తర్వాత	287	విజయ	208
విజయం మదికి	242	విజయ	275
విజయం కిరీ	402	విజయ	
విజయమర్త	272	విజయ	201
విజయం తర్వాత	4	విజయ	426
విజయం దా	208	విజయ	425
విజయం నీడు	210	విజయ	22
విజయం మోక్ష	8	విజయ	204
విజయం సకలం	85	విజయ	424
విజయం హా	248	విజయ	424
విజయమూర్తి	402	విజయ	285
విజయ వంతు	171	విజయ	418
విజయ మేధి	288	విజయ	198
విజయ సర్వం	280	విజయ	488
విజయ తాయత	488	విజయ	202
విజయ సర్వం	210	విజయ	198
విజయ మూర్తి	401	విజయ	271
విజయ సేవ	418	విజయ	258
విజయ సేవ	118	విజయ	288
విజయ	240	విజయ	288
విజయ వనది	257	విజయ	408
విజయం	180	విజయ	281

పరమశ్చేత్రంతై	808	పావనం లై నట్టి	805
పరమతి బ్రహ్మవిత్తముఁడు	98	విష్ణుట యథోక్తకారివి	78
పరమదయాఢ్యుఁ	857	పుటపాక భర్మ	197
పరమధర్మితము	828	పుడమి వస్త్రోత్తర	815
పరమపావనమ్ము	221	పుణ్యంబు నతిరమ్ము	818
పరమవివేకియఁడవు	4	పుణ్యంబు శుభము	248
పరమశ్రేయఃభారతి	189	పుణ్యకోట్యాఖ్యంబు	87
పరమహర్షికుఁ డగుచు	282	పుత్రకాత్పర్యమవలన	228
పరమాంగస్థి	1	పురజను లందఱు	288
పరమాత్ము	429	పురణింప గాసారిభూత	84
పరమాత్ముఁడై ని	241	పురరక్షకుఁడు	189
పరమాంశ్చరి	857	పురుషు లోయన	148
పరము క్షణిందెద	89	పురుషోత్తముని	76
పరమహాసియోగి	140	పొగడొందఁగ	88
పరవశ మైనదో	205	పొగడొందఁ ఇచ్చితిత్త	8
పరికింప గపాలభాతి	98	పొగడొందు హరిశ్చేతం	51
పరికింపఁగా నేమ	441	పొరిఁ గింటి	40
పరికింప భావశీ	187	పొరిఁ దారక	87
పరిపూర్ణఁ డగు	121	పొరి నవట	79
పరిమళం బిలి	271	పొరి వానావన	809
పరివృత సింహిరద	21	పొరి శిరోవచితములు	412
పలుకదు పిలిచిన	285	పొరి గుండంధ	52
పలుకులు తేనియలుంగా	245	పొరి సిద్ధసేవికంతై	228
పలుకులు పంచదారలు	864	పొలుచు నుత్తమ	225
పలుమారు నమ్మహవి	120	పొలు పొందఁగ	448
పలుమారు మ్రొక్కి	117	ప్రకటకమోవృష్టి	88
పాణిదే వీణయం గొని	228	ప్రకటిత మతి	72
పాదస్థలమునందు	225	ప్రభువు భగవంతు	129
పాయక వాసుపూర్వము	280	ప్రమదపనంబున	208
పాఠమార్కు	218	ప్రస్తుత మగు	278

ప్రస్తుత మగు	317	భవ పద్మభవ	8
ప్రాజమంకంటి	440	భివ్యులర మగు	58
ప్రేమదే	388	భవ్య దివ్యసౌరభంబు	340
ప్రౌఢుడ పేలుకొని	289	భవ్య పుటపాళ	380
బ		భవ్యమతి	808
బహుతర	314	భాగవతార్చనము	448
బాల్యమును	341	భానుకోటిప్రభా	174
బాంసూర్య	12	భారతి యా భాష్యము	422
బాలా యా విరహము	345	భావిర భేరి	388
బాలార్కంఠ	40	భాసురమతి	88
బాలికి దాల్చిన	299	భాస్కరకోటిప్రభా	428
బెరసి దేహాత్మంతు	222	భుజములు కల్పభాణం	295
బ్రహ్మహత్యయు	438	భువననివాస	484
బ్రహ్మహత్యాది	378	భువిని మహావిప్రపరుగా	128
బ్రహ్మాది నిర్జర ప్రణత	804	భువిని మహాపుణ్యమును	318
బ్రాహ్మవాదికి	451	భువిని శరణాగతివి	127
భ		భూతభావన	47
భక్తవర్షణండు	120	భూతికరంబై	324
భక్తింగై కొని	351	భూసుగ్రాణి	408
భక్తిని బ్రదక్షిణముజేసి	241	మ	
భక్తిసార మహాక్షేత్రవాసి	319	మంగళం బియ్యర	288
భక్తులార	82	మకుటకుండలదీప్తు	74
భగవద్విష్ణుం	452	మగజాల పేలుమిదైల	218
భగవంతుని	387	మగువా కర్తమనోహరి	238
భగవత్ప్రియ	185	మల్లరరాజాయ	480
భగవత్ప్రియః దగు	380	మల్లద మర్క మాధుక్రిమ	44
భగవద్భక్త గృహంబుల	237	మధుక్రై టుఖ నంపరికి	8
భగవద్భక్తి	451	మనమున నంతోషింపుచు	298
భగవద్భక్తుని	450	మనలయుండు	287
భగినిగూర్చి	247	మనసువంక	20

మనుజుల బలాబలము	185	మను సర్వేశ్వరి	10
మరునితి వంతకాంతక	287	మరహరముత్త్రప్రద	114
మరుని తేరాటనో	212	మేది న్యవతారాంతర	282
మఱియు వవిద్యా	158	మేల్లెనభక్తి	288
మహిళ సిగమార్థవిద్యార	288	మొగమా శశి	289
మహిమవర్ణరతిమా	290	మొదలు నెనరుసేసి	274
మహిని యధేవు	288	మొనసి రంగశ్రేతముమ	222
మహి మణికర్పి	208	య	
మాత్రమువకు ల్గతి	280	యతిరాజ పదాంబుమలు	411
మానిత మంగళస్నానము	214	యతి రామానుజయోగితి	412
మాయయం దంలాడు	207	యతిశేఖరుండు	419
మా యోగము లంబుల	252	యమువను అప్పితతర	153
మాలాభగ	211	యములాతీర వికుంఠపుంజముల	242
మినమినమును సొగసులు	251	యమువా నడికటమునం	407
ముత్తిసాధనము	19	యోగవిద్యురు దగు	256
ముగ్ధ యిక్లేటి కంటివి	278	యోగసిద్ధు లగురు	48
ముద్రాజిత కపిల్ద	180	యోగిల్ద వారిం	281
మువినాయక	9	యోగిల్ద పద్మాన్య	262
మునిపతి	28	యోవనశింయై	296
ముని యేయే కదన	124	ర	
మునివరుడు	124	రంగపురమున	248
మునివరుని	249	రంగభర్తను గాంచు	287
మునివరు లా స్థలంబున	58	రంగభూమిక భక్తి	415
మునివాహస్తుత పాదసీరజ	284	రంగేళ చర్యలను	241
మునుకొని తోరవృత్తివ	274	రదములు మౌత్తికములుగా	201
మును నీ వొనగిన	258	రమామఘాంబుజాత	285
మును నీను మహాయజ్ఞం	404	రమ్యంబులై	259
మును లాతనిఁ బంపించిన	81	రమ్యమతిఁజేసి	402
మునులు మహాయులు	80	రహి ననపొయినై న	241
మును వరాహరూపముంగొని	291	రాజీవదళ	455

రాజీవర్షయ మింతినేత్ర	800
రావణ దళింద	181
రూపరావల్లభాంబుల	198

అ

అక్షిపిరుండు	284
అంశామణి కర్ణంబులు	200
అలిగ్రమ్మలు	140
అలికమణి విష్ణుదీక్షుడు	285
అలికాత్ముడగుడు	257
అలికానూన దయావయోధి	66
అలికాష్టాక్షర మల్లకరామన	208
అలి నట రానుష్కంబున	85
అలి వారోద్ధారమి	24
అలి వా భూమినితిలో	291
అలిని భజించు	29
అలి విద్యజ్ఞన	281
అవతాతాంక కళా	218
అలావిలోపనంబులు	179
లోపసారంగవల్క్యకు	228

చ

చందనంబు నీకు	189
చర్చిన హరిగని	149
చర్చి యా భాగ్యవని	98
చనకాక్షభక్తి	88
చనకాక్షునకు	69
చనకాక్షువాల్లి	254
చనకాక్షుని కరుణారస	216
చనకాతంబులయందు	247
చనరుహపత్ర	282
చనితయూరులు గని	202

చనితామణి మంగిట	277
చరదలోకమున భవస్త్రితి	291
చరదుని భక్తవత్సలుని	272
చరహేమ భూషణవాతంబు	249
చరమకులన్ మోహవృతి	248
చరున మనోభృంగములే	229
చరున సంకల్ప మొనరించి	449
చలవృత్తి హరిహరి	285
చరుధ మును ఓ కొనంగిన	254
చరుధయందు వైష్ణవద్యేషి	274
చరుధ విద్రులనుండరక	108
చాణివి కల్యాణిని	195
చాణియలైన చారణ	280
చానిని బాంధ్యకు వరించి	291
చాని మధ్యంబువకు	161
చాని ముఖదర్శనము	124
చామని భవచ్ఛర్మ	144
చామాంకంబున భాసిలు	185
చామాంకస్థిత అక్షి	285
చారక మంత్ర	458
చారకాంతా గృహంగణ	259
చారణ క్రగైసరులై	270
చారణ గాఢమ సౌఖ్యంబు	170
చారణ ఫితసితముఖులై	182
చారి కాడిసె బాంబులు	171
చారిపద్ధారవిందముల	458
చారిచారి కర్మచర	17
చారు మహామౌగము	87
చానుద్యేషదమగు నీకు	425
చ సోపకాదారు	450

దాసుదేవుని	75	విశ్వ కరీయ	899
విశిషిత కంఠరజాత	862	విశ్వేశ్వరుం డగు	481
విరత జ్ఞానంద	811	విష్ణుదిహ్న విహీనుని	874
విరతపు మదనాస్వరమున	848	విష్ణునందును	887
విశిషంబు తత్పద్మము	46	విష్ణు నన్యస్త హృదయుఁడై	248
విదిరమగ కాం పాఠంబు	199	వీణియ మీచి	228
విషతిండు దాదితే	120	వెన్నెల కాకకున్	297
విమము నర	267	వెంజాతికాంత	256
విమ వేను గాంధికాపురి	887	వెంయఁగ నీ గుణంబు	211
విమ సావధానమున	895	వెనుఁ ద్రిదండధరు	454
విమలతరం బగు	820	వేదచోరహరణ	180
విమలం బగు	828	వేదవేదాంగ నంబిన్నావసాంబు	289
విమలం బగు	85	వేద గృహమున తెఱచి	258
విమలంబై	884	వైశ్యులంఁ దివ్యవనమాలికోజ్జ్వలం	176
విమల మగు	894	వైష్ణవాంఁ మియంగంబు	449
విమలము గల్గిసావహము	824	వైష్ణవుల విడిచి	450
విమలరుచి మీత	298	వైష్ణవోత్తమ	177
విమలసుగంధజలంబుల	125	వైష్ణవోత్తమ	879
విమలాద్యనేతరామర	18	వ్యామసింహ ప్రముఖముల	49
విమలని శ్రీరామ	82	వ్యాసితమూర్తి	819
విమలోద్ధానవనంబు	887		
విరహబంధురదైర్య	208	శరాద్వికృతిరాత సంభావనీయా	216
విరివి నదీతవేదుడగు	451	శతకమరాస్త వింబరుచి	71
విరయార్జవ ముప్పొంగిన	888	శబరి యనెడి తపస్విని	179
విరితతపతోపశోభ	59	శరదర తి హరివటు	55
విరిత నర్మరదాభ	175	శరభవసుతాంగా	55
వివిద సద్రత్న బుదితంబు	280	శరణాగత వత్సల	126
విరద వీరణ విస్తృతి	41	శరణాగత వత్సల	418
విశ్వతకృతుషే	491	శరణాగత సాదర	882
విశ్వరావమందు	811	శరదిండు సుమానంబై	40

శర్వనకుడు	28	శ్రీమన్నారాయణ	899
శార్దూలము	288	శ్రీమన్నారాయణ	422
శిథిల మగు ౦ంథ	105	శ్రీరంగవిలయము	208
శిరమునం దంజలిపుటలు	117	శ్రీరంగపురి	849
శివకరుంజ వీరని	209	శ్రీరంగము	846
కుటమైన వ్యామనరము	822	శ్రీరంగవరదకు	887
శృంగారమలరీపి	347	శ్రీ లక్ష్మీరమణి	1
శేష పర్యంతకావ్యము	417	శ్రీవత్స	388
శోకమహిమ (దౌడు)	277	శ్రీ వధూనాథ	268
శారి నా దేశవే	282	శ్రీ వనితా	67
శారిని మహావృత్తు	72	శ్రీ వైకుంఠ	808
శారి యవంతరూప	492	శ్రీ వాణి	428
శారి వేదాంతార్థ	415	శ్రీ శేషగిరినాథ	428
శ్రీకృష్ణ సేవిరీయము	287	శ్రీశైల లహరి	888
శ్రీకృష్ణ రూపసహితము	116	శ్రీహరి కృత	488
శ్రీకర వృత్తాసరము	811	శ్రీమదానంద	182
శ్రీకృష్ణ రమ్యము	810	శ్రీశైలరంజిత	328
శ్రీకాంతా నయనోత్పల	218	శ్రీశైల మగు	887
శ్రీకాంతా కుకాంతా	415	శ్రీశైలము	181
శ్రీకృష్ణ దనదాన	288	శ్రీశైలముద్దాక	370
శ్రీగోపానియ	894		మ
శ్రీగోదావరి	818	శ్రీశైలశ్రీకృష్ణ	188
శ్రీధర రథాంగధర	180		మ
శ్రీనిధి భక్తాంజలి	284	సంగర్భకాయ	418
శ్రీనివాస స్థలము	88	సంగతి మహాత్మ్యము	449
శ్రీనివాసధరణి	458	సంగతిలం బనోత్పన్న	86
శ్రీనివాస మహిమ	288	సంగతిలం బ్రాసనము	395
శ్రీపతి శారి	126	సంగతి మొదలైనవి	294
శ్రీమంతము	821	సంగతిము	212
శ్రీమంజులై	819	సంగతి మొదలైనవి	10

నకంజీవరాకుండు	62	నరసింహాపురు	815
నకందేశమందు	18	నరసింహాపురి	807
నకిందర్పార్థ	7	నరసింహాన	192
నకంహాడుం	894	నర్మలోశేఖరు	448
నకలాగమాంరిసంగ	158	నర్మలోశేఖర	488
నకిలాంశ్చక్రి సంయుతు	89	నర్మలోశేఖరేశ్వరి	192
నకలాశేషమను పుట్టితుదిత	89	సాంశవామోద	848
నకియ రదన వ్లమమతు	296	సాశేతపురవాన	181
నకియ విలోకనమయ	200	పాధ్యైగుణిం	285
నకావయోధరశ్చామ	884	సామరాట్కర	48
నకతంబు	30	సాయంపురుషుడు	208
నకతంబు	851	సారశ్చేతంబున	822
నకతమ	158	సారరత్న వయోధరాకార	89
నకితి మంగళం	184	సారనగంధి కొప్పు	199
నర్మమయమన	185	సారసాశ్చ	209
నమయందో	88	సారిమూరింబుం	289
నప్రసారాంతర స్థానంబు	284	సింహాశ్వాసం	212
నభను సింహాసనమన	188	సికపయోజమన	240
నమద యాత్మిక	195	సిద్ధమై యద్వర్చదేత	108
నరతిరి	121	సిరికాని నమగా	281
నరసు జయత్సేనాంశ్చ	408	సిరియును	20
నరవి నెవ్వాని	278	సుందరగాత్రి	191
నరనర్మింబువ	278	సుకతుంబై	980
నరనర్మదయభేలా	802	సుజన ప్రవసియంబై	225
నరసాంతరంగరంగా	852	సుజనుం దానాథమునికి	408
నరసింగంద	847	సునికవమతియై	118
నరసింగంధి	877	సురకాసారముని	857
నరసింగంధి	299	సురవాహార్పిత	7
నరసింభవ	278	సురనిభిలౌను	141
నరసింభపుడు	192	సురలోకార్పిత	157
నరసింహాన	808	సురుదిద	282

సురుదిర	888	స్ఫురణగోవి	40
సురుదిర	218	స్ఫురణిండు	228
సురుదిర	859	స్తోత్రాదియం దలరు	818
సురుభక్త్య	880	స్తోత్రాదియందలి	427
సూతకానంతరము	285	మా	
సేనేకు	152	హరదాపము	341
సేవదేసి చాడు	72	హరయే	428
సైరితము	202	హరివిది	181
సౌవర్ణమయ సమ్మన్వితము	58	హరితరుణ	287
సౌఖ్య సౌఖ్య	87	హరిదాసామ్యము	94
స్మరణాపమున	988	హరినిఁ బ్రతిష్ఠ సేపి	458
స్మరణిలాపన మధ్య	175	హరి ప్రవృత్తి	281
స్రవ్యస్థిర ప్రదేశముల	418	హరితరుని	450
త్యక్తమునకు దేవి	242	హరియందు	270
స్నానం తానర్చి	158	హరియై	147
స్వాత్మదరణామృతం	181	హరిలాభము	452
స్వామిప్రపాద	279	హరివక్షాస్థలదాన	198
స్థిరమ వైకుంఠము	324	హరివృత్తి	289
స్థిరమతి	289	హరివృత్తి	287
స్థిరమతి	18	హరి సమర్పణ	285
స్థిరమతి	22	హరి హయ	200
స్థిరముగా	108	హర్ష నిర్వర	58
స్థిరముగా	451	హర్ష పర్యాయములు	186

అనుబంధము - III (b)

వ చ న సూ చి

అంత	47	అంత వెండియు	120
అంత	77	అంత వెండియు నుత్తమంబగు	891
అంత	81	అంత శ్రీమద్వైరగుణ	88
అంత	86	అంత శ్రీరంగనాథుడే	418
అంత	95	అందు	27
అంత	97	అందు	81
అంత	119	అందు	140
అంత	235	అందు	247
అంత	344	అందు	348
అంత	351	అందుఁ జింహాకరు	154
అంత	458	అందుఁ నింహాకరు	148
అంత	257	అందు రాజు	278
అంత	271	అగ్గుయం దనుత్తమంబు	118
అంత	408	అది సంబంధ	85
అంత	489	అర్చిగు	352
అంతఁ బుష్కలంబగు	84	అర్జు పరమేశ	817
అంతఁ దదను	422	అర్జు సమీపిసంబుగా	109
అంత నేరండు	149	అందఱు భవసాగరము	18
అంత నయ్యుంచిరా	289	అతని సమన్వరించి	59
అంత సప్తవిధం దత్కంత	449	అదియునుంగాక	342
అంత వా జగజ్జనని	215	అనంతరంబు	51
అంత వా యోగి	129	అనంతరంబు	81
అంతఁ బురాణ	280	అనంతరం బమ్మహి	186
అంత మహాభాగుండును	258	అనంతరంబు యయ్యోగి	58

అవద్యార్థ	429	అవధరింపుము	228
అనర్గళం ఐగు	378	అశీష్ణములగు	182
అని నడుండు	20	అహోబంధున	428
అని నిరంతరాభి దయ	7	అకాశబాయు	488
అని అహవిధంబులు	879	అగుహయందు	50
అని మహాయోగి	254	అగుకూర్మ	24
అని మహాయోగి	818	ఇందు పసియూపరాడు	125
అని యివ్విధంబున	288	ఇంద్రపీఠములే	54
అని యివ్విధంబున దేవదేవుం	78	ఇట్లుద్యుతావతార	457
అని యివ్విధంబున శ్రీశేషం	197	ఇట్లు చిరకాలంబును	498
అని ఇవ్విధంబున సార్థం ఐగు	8	ఇట్లు ద్రవిడ	70
అని సకలగుణగణ విశర	118	ఇట్లు మరేద్యంబుగు స్మితంబు	48
అని సకలగుణ	218	ఇట్లు మహాయోగిశ్వరేశ్వరులు	48
అని సకలగుణవిశర	57	ఇట్లు యోగిండు	28
అనుడు నిశ్చింతప్రణా	888	ఇట్లు స్తుతియించి	288
అనుడు భగవంతుం	28	ఇతఁడె మరంబగు తత్త్వంబు	484
అను నడుం గూర్చి	218	ఇవ్విధంబున యోగి	282
అపరాధ	128	ఉత్తమంబును	80
అపు ధూర్వ్యపుండ్ర	188	ఉదయంబున	4
అప్పుడు భర్త	387	ఉపవీతియు	412
అమృతత్వంబున	481	ఏకాంత	157
అమృత న్యూహంబులును	8	కళద్ర పుత్ర	189
అమృహంబు	870	కాంచన ప్రాకార	21
అమృనివరుండు	98	కాపుర నర్ప	380
అయ్యవనరంబున	27	కృతాంజలి వృటుండై	489
అయ్యవనరంబున	886	కృతాంజలి యగుడు	88
అయ్యవనరంబున	877	కేయూరాంగద	81
అయ్యురువురం విలలి	408	గుణకారి	142
అయ్యుర్విశ్వయందు	218	చరాచు పూరిత	88
అవధరింపుము	180	చర్మ మాంసాస్థి	440

తైత్తిరమాసంబు నందలి	897	మహానదీ	178
తగు సమయంబున	165	మహాభాగుండగు	882
తర్క్కిరాసంబు	97	మహిపాలా	188
తనకు దండ	177	మహాజ్ఞానింబు	285
తృణీకృతారవింద	128	మతుంద దర్శనంబు	42
తొర్తి పాణ్డిగహంబు	128	యజ్ఞశాల	188
దరిద్రుం దగు	52	యోగయోగంబుల	17
దీవ్య యాసంబు లగు	118	వనస్పతి	417
దీనుం దగుదు	127	వాలవ్యజ్ఞున	885
దేవా నీ పతార	400	విద్యా శ్రీమద	186
నిలియర్తు ప్రసూవ	9	విప్రని	445
నిగమనిగమాంత	81	విరాజితుండును	78
నిజరీరంబు	409	విశాలంబును	408
నిజులకట	878	విశాలోరస్కుండును	180
నిత్య ముక్తులకు	84	విశ్నివ సమ్మహాత్ముండు	18
నిమిషం జేసి	125	వెండియొక దధ్ధప్తి	952
నీ కోర్కె	145	వెండియొక నకండు	271
నీవు పరమ భాగవత	5	వెండియొక నవ్విప్రపుంగవుండు	241
నీవు సమర్థుండ	104	వెండియొక నా సరోజిహాకరంబు	189
నదికింపు దువ్వు	188	లోకంబునందు	802
పాపాత్ముండు	445	శరీరి శరీరంబుల	84
పుష్పమాలా	28	సంతుష్ట	420
భగవద్భావానుంద	264	సంతుష్టంబుగు	89
భాగవత	78	సకలకార్యకారణ	11
మనంబున	48	సరిలజీవ	87
మతీయొ నిరాకర	207	నకలలోకంబుల	112
మతీయొను	885	సద్య స్కారింబు	82
మతీయొను నయ్యంగనా మణి	204	సర్వమంగళ	454
మహాత్మా ధారి	107	సర్వ లక్షణ	404
మహాత్మా వినిర్గతోపాది	428	సర్వవ్యాప్తంబును	88
మహాత్ముండగు	89	వారి భక్తి యుక్తులును	172
మహాత్ములగు	104		

అనుబంధము - IV

ఉపయుక్త గ్రంథసూచిక

తెలుగు

- 1 అవలాత్మతా పరిణయము - తిరిబి వేంకటాచార్యులు
- 2 అంద్రకవి నవ్వుతి - బులుసు వేంకటరమణయ్య
- 3 అదార్శకృపారము - వంగల సీతారామాచార్యులు
- 4 అదర్శనూత్తి ముక్తావళి - పంబూరి శేషాచార్యులు
- 5 అమృతమాల్యద - శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు
- 6 అమృతమాల్యదా పౌండర్యము - డాక్టర్ బి. శోభేశ్వరరావు
- 7 దాశరథి చరిత్ర - నందెడుమూర్తి పురుషోత్తం శేషయ్య
పరిష్కార వర్ణపురెడ్డి బుద్ధారెడ్డి
- 8 పరమయోగి విలాసము - తాళ్లపాక తిరువేంగళాచార్యులు
- 9 మరుగుపడిన మాణిక్యాలు - డాక్టరు వి. రామరాజు
- 10 విశ్వాద్యైక దర్శనము - కుంటిమిట్టి శేషారెడ్డి
- 11 శరకోప బాహుద - శ్రీధరశర్మ
- 12 శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము - పోతవ
- 13 శ్రీ మహాభక్తవిజయము-గురుపరంపరా ప్రభావము-మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులు
- 14 శ్రీ రామానుజత్రికోమణి - సంపాదకులు శ్రీ త్రిదండి రామానుజ తిరుర్
- 15 సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యం, 12వ సంపుట - ఆరుద్ర

- 16 సర్వ సిద్ధాంత సౌరభము - సప్తమ ఖండము - పరమహంస
పరివ్రాజకాచార్య శ్రీ అనుభవానందస్వాములారు
- 17 సిరినోము - దొమ్మకంటి శ్రీనివాసారాధ్యులు

సంస్కృతము

- 18 అమరకోశః - అమరసింహుఁడు
- 19 యగ్యదః
- 20 భాందోగ్యో పనిషత్
- 21 తైత్తిరీయాబ్రహ్మకమ్
- 22 దివ్యసూరి భరితమ్ - గరుడభావాన వందీతుఁడు
- 23 వారద భక్తి సూత్రాణి
- 24 ప్రహ్లాదుత్పత్తమ్ - అనంతారాధ్యులు
- 25 భక్తిరసామృతసింధుః - రూపగోస్వామి
- 26 భాగవత పురాణమ్
- 27 మహాభారతమ్
- 28 రఘువంశః
- 29 రామాయణమ్ - చాల్కితి
- 30 విష్ణుపురాణమ్
- 31 వేదాంతదేశిక స్తోత్రాణి
- 32 శాండిల్య భక్తి న్యూత్రాణి
- 33 శ్రీభాష్యమ్ - భగవద్రామానుజులు
- 34 శ్లోకాశ్వాతరోపనిషత్
- 35 స్తోత్రరత్నమ్

కవుడం

- 86 సగరవాడదర్శన - మహాత్మి లక్ష్మీవాసన సంఘ సురపురః
సంపాదకులు యోగి-పద్మం కృష్ణమూర్తి
- 87 సురపుర సంస్థాన ఇతిహాస - ఓవటిరాజ్ కృష్ణరావు
- 88 సురపుర పౌంసృతిక ఇతిహాస - వండితరత్నం పెరుమాళ్ గుండాచార్యులు

తమిళం

- 89 గురువరంకరావ్రావమ్ - పిన్నకగియ పెరుమాళ్ షీయర్

English

- 1 A Seminar on Saints
- 2 Complete works of Swami Vivekananda
- 3 Early History of Vaishnavism in South India -
D N K S Krishna Swami Ayyanger
- 4 History and the Culture of the Indian People -
Dr D C Sareer
- 5 History and the Culture of the Indian People - K M Munshi
- 6 History of Religion, Thought and Life in India
- Prof Monier Williams
- 7 History of Aurangzeb - Prof Jadunatha Sareer
- 8 Indian Philosophy - Dr S Radha Krishna
- 9 Introduction to Vedanta - Dr P Nagaraja Rao
- 10 Materials for the study of Early History of the
Vaishnava Sect Prof Hamaohandra Roy Choudhuri
- 11 Narada Bhakti Sutra - Swami Sivananda
- 12 Outline of Hindu Philosophy - V T Srinivasa Ayyanger
- 13 Reign of Realism - Dr R Nagaraja Sarma
- 14 Ramananda to Ramatirtho - Dr Nicola
- 15 The Brahma Sutra - Dr S Radha Krishna
- 16 The Cultural Heritage of India Swami Thyagasa namda

- 17 The Great Acharya - Prof M Ranga Charya
- 18 The Great Acharyas Dr K Krishnaswami Ayyangar
- 19 The History of Sri Vaishnavas - Prof T A Gopinath Rao
- 20 The Life of Ramanuja Swami Rama Krishnananda
- 21 Vaishnavite Reformers of India Prof T Raja Gopala Chari

Journals

- 1 Aradhana
- 2 Prabuddha Bharata
- 3 Vedanta Kesari

A P Govt O M L & R I Publication Series

	Rs	Pa
1 Seeta Kalyanamu (Telugu) <i>by Sri Shahajee Maharaja Bonsle</i>	3	75
2 Stringara Padamulu (Telugu) <i>by Unknown poets of antiquity</i>	4	40
3 Indumatee Parinayamu (Telugu) <i>by Tenali Ramabhadra Kavi</i>	4	00
4 Sree Geeta Govindam and Sree Geeta Senkaram (Sanskrit in Telugu Script) <i>by Sri Jayadeva Kavi & by Sri Pancharatnakavi Anantacharya</i>	3	75
5 Radha Vamsaeddhar Vilas Natak (Hindi) <i>by Sri Shahajee Maharaja Bonsle</i>	3	75
6 Enugula Veeraswamy's Journal (English) <i>(Kasiyatra Charitra translated into English)</i>	14	00
7 Sree Virupaksha Sreerama Copper Plate Inscriptions (1578-1844 A D)	50	00
8 Valkrita Chandrika (Telugu grammar in Sanskrit) <i>by Manchella Vasudeva Kavi</i>	38	00
9 Naradeeya Puranam (Telugu) <i>by Alladu Narasimha Kavi</i>	66	00
10 Kavi Chintamani (Telugu) <i>by Vellanki Tatambhasu</i>	25	00
11 An Alphabetical Subjectwise Index of Telugu Manuscripts in A P G O M L & R I	47	00
12 Udayanodayamu (Including Vanamali Vilasamu) <i>by Narana Surana</i>	153	10

13	<i>Arsha Kutumbamu</i> <i>by Sri Vastreddy Durgasadasivswara Prasad</i>	47-00
14	An Alphabetical Subjectwise Index of Sanskrit Manuscripts available in A P G O M L & R I , Vol I	28-00
15	<i>Tarakabrahmarasayamu</i> <i>by Chintalapudi Ellanarya</i>	34-00
16	An Alphabetical Subjectwise Index of Urdu Etc Manuscripts	39 00
17	<i>Alankara Makerandah (Sanskrit) (Telugu Script)</i> <i>by Rajasekhara Sudhu</i>	33 00
18	<i>Nahush Natak (Hindi)</i> <i>by Giridharadas</i>	36 00

Latest Publications

19	<i>Vajragiri Narasimha Satakamu</i> <i>by Asakanuri Rangadhama Kavi</i> <i>Ramaraja Venkatesa Satakamu</i> <i>by Kotkikapudi Kodanda Kavi</i>	17 00
20	<i>Yoga Saktaparinayamu (Telugu Poetry)</i> <i>by Maddipati Appana Sastri</i> and <i>Kotra Venkata Rama Kavi</i>	87-00
21	<i>Bhargava Puranamu (Telugu Poetry)</i> <i>by Bahuri Pama Nuyakudu</i>	86 00
22	<i>Mustafhat i Thaggl (Urdu)</i> <i>by Akbar Ali Alhabadi</i>	83 00
23	<i>Telugu Descriptive Catalogue Vol I</i>	58 00
24	„ „ Vol II	58 00

